

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BENDERLİ CESÂRİ DİVÂNİ, HAYÂTI, DİVÂNINDAKİ
MAZMUNLAR, DİNİ-TASAVVUFİ KAVRAMLAR
VE İNSAN

Hazırlayan
Mehmet ORHAN

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ÖZUYGUN

TOKAT – 2012

BENDERLİ CESÂRİ DİVÂNI, HAYATI, DİVÂNINDAKİ
MAZMUNLAR, DİNİ-TASAVVUFİ KAVRAMLAR
VE İNSAN

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 18 / 06 / 2012

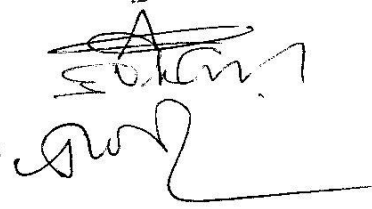
Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ÖZUYGUN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Burhan KAÇAR

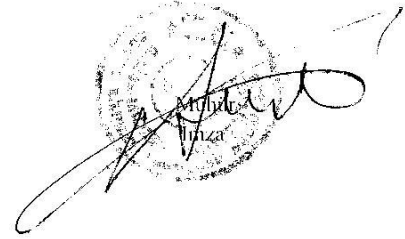
Üye : Yrd. Doç. Dr. Alpay Doğan YILDIZ

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali AÇIKEL
Enstitü Müdürü

Enstitü Müdürü:

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

18/06/2012

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Mehmet ORHAN

İmzası

TEŞEKKÜR

Önemi zamanla anlaşılabilir olan bu çalışmanın sonuna gelmiş olmak, çalışma esnasında yaşanan yorgunluk ve karşılaşılan sıkıntıların bir anda unutulmasına vesile oldu. Çalışmamız esnasında bilgi ve tecrübesini esirgemeyen ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ÖZUYGUN'a teşekkür ediyorum.

Çalışmamız esnasında ilgisini esirgemeyen bölüm başkanımız, değerli hocam Prof. Dr. Hanifi VURAL'a ve bilgilerinden faydalandığım değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Burhan KAÇAR'a teşekkür ediyorum. Ayrıca değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Nesibe CEYHAN'a bu tez çalışmasına başlarken bana verdiği destekten dolayı teşekkür ediyorum.

ÖZET

Bu çalışma, 18. yüzyılın sonları ile 19. yüzyılın başlarında yaşamış olan Cesârî'nin elimizde dört nüshası bulunan Divan'ı üzerinde yapılmıştır. Çalışmamızda eseri transkribe edip, nüshalar arasında bulunan farklılıkları verme gayreti içerisinde olduk. Cesârî'nin hayatı, sanatı ve edebi kişiliği hakkında da bilgi verip, şiirlerini nazım şekillerine göre tasnif etmeye çalıştık. Çalışmamızda ayrıca, Divan'da bulunan şiirleri Dini-Tasavvufi Kavramlar, Mazmunlar ve İnsan unsuru açısından ayrıntılı olarak maddeler halinde inceledik.

Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen Cesârî, 1829 yılında vefat etmiştir. Asıl ismi Hasan olan Cesârî, Bender'li olmasından hareketle Benderli Cesârî ismiyle de anılmaktadır. Kaynaklardan ve şiirlerinden, Cesârî'nin hafız olduğu, müezzinlik ve Yeniçeri katipliği yaptığı anlaşılmaktadır.

Aşk, sevgili, güzellik, tabiat gibi birçok konuda şiirler yazan Cesârî, daha çok tasavvufi konuları dile getirmiştir. Hem Mevlevî hem de Bektâşî olarak bilinen Cesârî, Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı'nın temsilcisi olmasına karşın aruz ölçüsünü şiirlerinde başarıyla kullanmış ve bir divan tertip etmiştir.

Amacımız, Cesârî'nin Divanı'nı günümüz Türkçe'sine aktarmak, hayatı, sanatı hakkında bilgi vermek ve Cesârî'yi edebiyat dünyasına tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler : Türkçe, Bender, Tasavvuf, Mevlevî, Bektâşî

ABSTRACT

This study has been done on the Divan - which we have only four copies and written by Cesārī who lived in the late 18th century and early 19th century. In our study, we have an effort to do transcription of the book and to show differences between the copies. Along with giving information about the life, art and the literary character of Cesārī, we tried to classify his poems according to its versification. Also, we studied the poems in Divan, with the aspects of the Religious-Sufistic concepts, the Metaphores, and the human factor in details.

Cesārī, whose exact date of birth is unknown, died in 1829. His real name is Hasan. Since, he is from Bender, he is also known as Benderli Cesārī. It is understood from the sources and his poems, that he was hafiz (one who memorizes the Quran), worked as muezzin and as clerk for the janissary.

Cesārī wrote his poems especailly on Sufustic themes besides love, lover, beauty and nature. Cesārī, known as both Mevlevi and Bektashi , despite being the represantative of the Religious-Sufictic Folk Literature, he used the measure of prosody in his poems successfully and arranged a Divan.

Our goal is to translate Cesārī's Divan into (current) Turkish language, to give information about his life, his art and to introduce Cesārī to the world of literature.

Key Words: Turkish, Bender, Sufism, Mevlevi, Bektashi

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR	x
BİRİNCİ BÖLÜM : CESÂRÎ	1
GİRİŞ.....	1
1. HAYATI.....	3
2. SANATI.....	9
3. DİN VE TASAVVUF.....	14
3.1. Din.....	14
3.1.1. Allah (C.C).....	14
3.1.2. Hz. Muhammed (S.A.V).....	15
3.1.3. Kuran-ı Kerim	15
3.1.4. Melekler.....	16
3.1.5. Ayetler ve İktibaslar.....	16
3.1.5.1. Kun.....	17
3.1.5.2. Hu.....	18
3.1.5.3. Nahnu Kasemna.....	18
3.1.5.4. Nefahu Fihi Min-Ruhî.....	18
3.1.5.5. Men Arefe Nefsehu Fekad Arefe Rabbehu.....	20
3.1.5.6. Kenz-i Mahfi.....	21
3.1.5.7. Sekahum Rabbuhum.....	21
3.1.5.8. Kun Fe-Kan.....	22
3.1.5.9. Ma-Evha.....	22
3.1.5.10. Lev-Lake Lev-Lak.....	23
3.1.5.11. Levh-i Mahfuz.....	24
3.1.6. Peygamberler.....	24
3.1.6.1. Hz. Âdem (A.S.).....	25
3.1.6.2. Hz. İsa (A.S.).....	25
3.1.6.3. Hz. Musa (A.S.).....	25
3.1.6.4. Hz. Nuh (A.S.).....	26
3.1.6.5. Hz. Süleyman (A.S.).....	26
3.1.6.6. Hz. Yakup (A.S.).....	27
3.1.6.7. Hz. Yusuf (A.S.).....	27
3.1.6.8. Hz. İsmail (A.S.).....	27
3.1.6.9. Hz. Davud (A.S.).....	28
3.1.7. Dört Halife.....	28

3.1.7.1. Hz. Ebubekir.....	29
3.1.7.2. Hz. Ömer.....	29
3.1.7.3. Hz. Osman.....	30
3.1.7.4. Hz. Ali.....	30
3.1.8. Ahiretle İlgili Unsurlar.....	31
3.1.8.1. Ahiret.....	31
3.1.8.2. Kıyamet.....	32
3.1.8.3. Cennet.....	32
3.1.8.4. Cehennem.....	33
3.1.9. İtikadi Unsurlar.....	33
3.1.9.1. Ecel.....	33
3.1.9.2. Ruh.....	34
3.1.9.3. Peri.....	34
3.1.9.4. Cin.....	34
3.1.9.5. Şeytan.....	35
3.1.10. Din İle İlgili Mefhumlar.....	35
3.1.10.1. Din.....	36
3.1.10.2. İman.....	36
3.1.10.3. Şeriat.....	37
3.1.10.4. Mümin.....	37
3.1.10.5. Müslüman.....	37
3.1.10.6. Abdest, Namaz.....	37
3.1.10.7. Cami.....	38
3.1.10.8. Kible.....	38
3.1.10.9. Mihrab.....	38
3.1.10.10. İmam.....	38
3.1.10.11. Dua.....	39
3.1.10.12. Zekat.....	39
3.1.10.13. Hacı.....	39
3.1.10.14. Tavaf.....	39
3.1.10.15. Kabe.....	39
3.1.10.16. Kurban.....	40
3.1.10.17. Günah.....	40
3.1.10.18. Tevbe.....	40
3.1.10.19. Nur.....	40
3.1.11. Diğer Dinlerle İlgili Unsurlar.....	41
3.1.11.1. Deyr, Kilise.....	41
3.1.11.2. Büt, Büt-hane.....	41
3.1.11.3. Ceres.....	41
3.2. Tasavvuf.....	42
3.2.1. Adap ve Erkan.....	42
3.2.2. Ayne'l-Yakin.....	43

3.2.3. Berzah.....	43
3.2.4. Cemal.....	44
3.2.5. Derviş, Sufi.....	44
3.2.6. Dünya.....	45
3.2.7. Elest.....	45
3.2.8. Fena-Beka.....	46
3.2.9. Hakikat.....	46
3.2.10. İhlas.....	47
3.2.11. Kal Ehli, Hal Ehli.....	47
3.2.12. Melamet.....	48
3.2.13. Meşrep.....	48
3.2.14. Mevlevî.....	49
3.2.15. Mushaf.....	49
3.2.16. Nefis.....	50
3.2.17. Rind ü Zahid.....	50
3.2.18. Şeyh, Pir, Mürşid.....	51
3.2.19. Tecelli.....	52
3.2.20. Tevekkül.....	52
3.2.21. Vahdet,Kesret.....	53
3.2.22. Vuslat.....	53
3.2.23. Züht, Takva.....	54
4. İNSAN.....	55
4.1. Sevgili.....	55
4.2. Güzellik.....	56
4.2.1. Saç.....	57
4.2.2. Kaş.....	57
4.2.3. Kirpik.....	58
4.2.4. Göz.....	58
4.2.5. Ağız, Dudak.....	59
4.2.6. Yüz, Yanak.....	59
4.2.7. Gamze.....	60
4.2.8. Alın.....	60
4.2.9. Çene.....	61
4.2.10. Boy.....	61
4.2.11. Ten.....	62
4.2.12. Gerden.....	63
4.2.13. Sine.....	63
4.2.14. Pay.....	64
4.3. Sevgiliye Ait Diğer Unsurlar.....	64
4.3.1. Buse.....	64
4.3.2. Söz.....	65
4.3.3. Kuy-ı Yar.....	65

4.3.4. Naz.....	66
4.4. Āşık.....	66
4.4.1. Āşık.....	67
4.4.2. Gönül.....	68
4.5. Rakib.....	68
4.6. Maddi ve Manevi Haller.....	69
4.6.1. Ah, Nale, Feryat-Figan.....	69
4.6.2. Dert, Keder, Gam.....	70
4.6.3. Cevr, Cefa.....	70
4.6.4. Ayrılık.....	71
4.6.5. Kan.....	71
4.6.6. Aşk.....	72
4.7. Bezm İle İlgili Unsurlar.....	73
4.7.1. Saki.....	73
4.7.2. Meyhane.....	74
4.7.3. Mey, Bade.....	74
4.7.4. Kadeh.....	75
4.7.5. Şem.....	75
5. MAZMUNLAR.....	77
5.1. Felek Mazmunu.....	77
5.2. Ahu Mazmunu.....	78
5.3. Gül Mazmunu.....	78
5.4. Leyla İle Mecnun Mazmunu.....	79
5.5. Yusuf İle Züleyha Mazmunu.....	79
5.6. Vamık İle Azra Mazmunu.....	80
5.7. Ferhad İle Şirin Mazmunu.....	80
5.8. Hz. Davud Mazmunu.....	81
5.9. Bilal Mazmunu.....	81
5.10. Cennet Mazmunu.....	82
5.11. Abdal Mazmunu.....	82
5.12. Edhem Mazmunu.....	82
5.13. Ehl-i Dil Mazmunu.....	83
5.14. İskender Mazmunu.....	83
5.15. Karun Mazmunu.....	83
5.16. Hallac-ı Mansur Mazmunu.....	83
5.17. Zahid Mazmunu.....	83
İKİNCİ BÖLÜM : DİVÂN'IN YAZMA NÜSHALARININ TANITILMASI.....	85
1. Ankara Milli Kütüphane.....	85
2. Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi.....	85
3. Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi.....	85
4. İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi.....	86
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : CESÂRİ DİVÂNI.....	87

1. Mesnevîler.....	87
2. Kasîdeler.....	114
3. Musammatlar.....	133
3.1. Murabbâlar.....	133
3.2. Tahmîsler.....	138
3.3. Müseddesler.....	140
4. Gazeliyyât.....	145
5. Semâiler.....	716
6. Kalenderîler.....	807
7. Dîvânlar.....	871
8. Müstezâdlar.....	930
9. Lugazlar.....	933
10. Muammâlar.....	936
11. Musannalar.....	939
12. Târîhler.....	940
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM : YÖNTEM.....	947
BEŞİNCİ BÖLÜM : SONUÇ.....	948
KİŞİ ADLARI İNDEKSİ.....	949
YER ADLARI İNDEKSİ.....	952
KAYNAKLAR.....	954
ÖZGEÇMİŞ.....	955

KISALTMALAR

D.	Divānī
G.	Gazel
Hz.	Hazreti
K.	Kasīde
Kl.	Kalenderī
mm.	Milimetre
Mr.	Murabba
Ms.	Mesnevī
Msd.	Müseddes
S.	Semāī
Sh.	Sahife
T.	Tārih

BİRİNCİ BÖLÜM : CESÂRÎ

GİRİŞ

Bu çalışmamızda 18. yüzyılın sonları ile 19. yüzyılın başlarında yaşamış olan Dini-Tasavvufî Halk Edebiyatının temsilcisi Cesârî'nin Divan'ını incelemeye çalışacağız.

Cesârî, her ne kadar Dini-Tasavvufî Halk Edebiyatına mensup olsa da aruz ölçüsünü şiirlerinde başarıyla kullanmıştır. Aruz ölçüsüyle yazılan Halk Edebiyatı nazım şekilleri Semaî, Kalenderî ve Divanî'nin yanında Divan Edebiyatı nazım şekilleri ile de bir çok şiir yazmıştır. Bunun sonucunda da aruz ölçüsü yazılmış şiirlerden oluşan bir divan tertip etmiştir.

Türkiye genelindeki yazma eser kütüphaneleri ile özel kütüphelerin taranması sonucunda Bender'li Cesârî Divan'ının, Ankara Milli Kütüphanede 06 Mil Yz FB 303 kayıt numaralı, Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesinde 06 Hk 444 kayıt numaralı, Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi 22 SEL 2175 kayıt numaralı ve İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'nde 80 kayıt numaralı dört nüshasını tespit ettik.

Bender'li Cesârî Divan'ı "Divan" ve "Divançe" olmak üzere iki bölümden meydana gelmektedir. Divan çok hacimli olduğu için, çalışmamızda Divan'ın sadece "Divan" bölümünü inceleyeceğiz.

Öncelikli amacımız Cesârî Divanı'nı okuyup, transkribe edip, nüshalar arasında bulunana farklılıkları elimizden geldiğince vermek ve şiirleri nazım şekillerine göre bir düzenlemeye tabi tutmaktır. Daha sonra da tasavvufî düşünceye sahip olmakla beraber daha çok Bektaşî olan Cesârî'nin şiirlerinde bulunan dini ve tasavvufî konu ve kavramları, insan ile ilgili kavram ve unsurları ve şiirlerde bulunan mazmunları, şiirlerinden örnekler vererek açıklamaktır.

Yapacağımız bu çalışma ile amacımız Bender'li Cesârî'nin Divanı'nı transkribe edip, günümüz Türkçe'sine aktarma ve şiirlerini inceleyip bir düzene koymanın yanında, Cesârî'nin sanatı ve düşüncelerini yeni nesillerin ve edebiyat dünyasının beğeni ve ilgisine sunmaktır.

CESĀRĪ

1. HAYATI

Gerçek kimliği üzerine çok az bilgi olan Cesārī'nin, ondokuzuncu yüzyılın ilk yarısında yaşadığı söylenir. Kendisi hem Mevlevī hem de Bektaşī olarak tanınır. Bender'lidir. Asıl adı Hasan'dır. Genç yaşında Kur'an'ı ezberlemiş. Bir ara müezzinlik yapmış, sonra Yeniçeri katipliğinde bulunmuş. Benderli Halil Vehbi'ye hizmet etmiş, onun şiirlerine nazireler yazmıştır. 1829'da öldüğü sanılıyor.¹

Şimdi Moldova Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan Bender şehrinde dünyaya gelen ve hayatıyla ilgili elimizde fazla bilgi bulunmayan Cesārī ile ilgili bilgilere, daha çok şiirlerinden hareketle ulaşılmıştır.

Cesārī, gerçek isminin Hasan olduğunu aşağıdaki beyitlerde dile getirmiştir.

CESĀRĪ maḥlaşıyla yād olmur zāt-ı Benderli

Hasan ismiyle şol ehl-i hüner dünyāya bir geldi

Semai (S). 89 / 9

Peder māder ḳomışlardur Ḥasan adum benüm ammā

Mu' ayyen cümle dillerde CESĀRĪdür bana maḥlaş

S. 42 / 2

¹ İsmail ÖZMEN, Alevi-Bektaşī Şiirleri Antolojisi (19. Yüzyıl), 4. Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998, sahife (sh). 299

Gerçek ismi Hasan olan şair, mahlas olarak Cesārī'yi kullanmış ve bunu şiirlerinde sık sık dile getirmiştir.

Yād eylediler nāmumı çün dilde CESĀRĪ

Bu maḥlaşa pes ğayrı baña ad neme lâzım

Gazel (G). 425 / 5

CESĀRĪ maḥlaşum ammā Ḥasan oldı benüm adum

Cihān dilberlerinüñ böyle her bār ' aşığıyam ben

S. 63 / 5

Cesārī bu beyitlerden ayrı bir de "CESĀRĪdür bana maḥlaş" redifli bir şiir yazmıştır.

Yazıldum meşq-i dilberde CESĀRĪdür bana maḥlaş

Oķındum ' aşq-ı defterde CESĀRĪdür baña maḥlaş

S. 42 / 1

1829 yılında vevat ettiği bilinen Cesārī'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Bender şehrinde dünyaya geldiğini şiirlerinde anlatmıştır.

Kaḅı yirlü olduğum dilberler eylerse su'āl

Ben CESĀRĪ ' aşıkam mevlūd ol Bender baña

G. 15 / 6

CESĀRĪ aşı-1 mevlūdum benüm Bender diyāridur

Yanumda añsalar anı ider dil ol vaţandan hāzz

G. 324 / 6

Cesāri şiiirlerinde memleketi olan Bender'e duyduğu sevgiyi de dile getirmiştir.

Bender ezeli cāy [u] mekān hoş vaţanumdur

Şol bāğ-1 İrem bāni-i Şeddād neme lāzım

G. 425 / 2

Cesāri hafızdır, genç yaşında Kur'an'ı ezberlemiştir.²

Oğurdum mekteb iĉre hıfz-1 Kur'an

Qılurdum bülbul-āsā nāle efgān

Mesnevi (Ms). 1 / 6

Cesāri, müezzinlik yapmıştır.³

CESĀRĪ şehr-i Benderde ben ol Bayraklı Cāmi' de

Bilālün ' aşkına her dem ezān vağtinde ' alem çekdüm

S. 49 / 5

Divanı'na bir nevi kendi hayatını anlattığı 164 beyitten oluşın mesnevi ile

²⁻³ İsmail ÖZMEN, Alevi-Bektaşii Şiiirleri Antolojisi (19. Yüzyıl), 4. Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998, sh. 299

başlamıştır.

Benüm aḥvālümü şerḥ [ü] beyân it

Maḥabbetden eşer ḥalka ‘ ayân it

Ms. 1 / 3

On bir yaşında iken rüyasında gördüğü, elinden aşk badesi içtiği ve aşık olduğu sevgilisinden dolayı şiir yazmaya başladığını mesnevisinin aşağıdaki beyitlerinden öğreniyoruz.

Yaşum on birde idi ‘ aşka düştüm

Yazub mevzûn bu şi‘ ri meşke düştüm

Ms. 1 / 5

Yaturdum ḥ~âb-gâhum içre nâgâh

Görüb rü’yâyı oldum sırra âgâh

Ms. 1 / 7

Baḥa meyden ṭolu cāmı içürdi

İdüb mestâne kendümden geçürdi

Ms. 1 / 13

Mesnevi’de sevgiliden dolayı çektiği sıkıntıları da dile getirmiştir.

Bu efkâr ile ben bir ḥayli gezdüm

Cānumdan uşanub bıķdum vü bezdüm

Ms. 1 / 22

Ėazeller oķuyup hāle münāsib

Olurdum görmege ol yāri tālīb

Ms. 1 / 25

Mesnevinin aŗaĖıdaki beyitlerinde memleketi Bender'in dūŗman tarafından iŗgal edilmesinden sonra Bender'den ayrıldığını ve Edirne'ye oradan da İstanbul'a gittiğini anlıyoruz.

Dönüb devr yine ' aksine gitdi

Gelüb dūŗmān bizi tālān itdi

Ms. 1 / 60

Ele sāzum alub ķıldum seyāħat

Edirne ŗehrini ķıldum ziyāret

Ms. 1 / 64

Sitanbul ŗehrine gel çok güzel var

Kim anda Ėüsn-i Yūsufdan bedel var

Ms. 1 / 82

Sonunda da ŗairliĖinden ve yazdığı Divanı'nından bahsederek mesneviyi bitiriyor.

Anuñ ta' rīfi üzre itdüm inşā

Mürettebdür bu Dīvān kıl temāşā

Ms. 1 / 161

Yazub kıldum bu hoş Dīvān[1] tekmīl

Güzel oqu kelāmum itme tebdīl

Ms. 1 / 164

2. SANATI

Cesārī, Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatın temsilcisi olmasına karşın Divan Edebiyatı nazım şekilleri ve aruz ölçüsü ile de şiirler yazmıştır. Her ne kadar Divan Edebiyatı nazım şekilleri ile şiirler yazmış ve aruzu kullanmış olsa da şiirlerinde kullandığı dil sadedir.

Önce Mevlevîliğe intisap etmiş, daha sonra da Bektaşî olmuştur.⁴ Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatının temsilcisi sayılan Cesārī'nin şiirlerinde tasavvuf düşüncesi önemli bir yer tutmaktadır. Allah aşkını şiirlerinde sıkça dile getirmiştir. Aşağıdaki beyitleri bu anlamda örnek verebiliriz.

‘ Aşk-ı Hakk ile cünūnam bilmezem Leylî nedür

Her gören bu şüret eşkālūmi dirler deli

Kaside (K). 11 / 15

‘ Aşıkı bir bülbül-i nālān ider ‘ aşk-ı Hudā

Güllere biñ şevk ile handān ider ‘ aşk-ı Hudā

G. 6 / 1

Cesārī, Hazreti (Hz). Muhammed (s.a.v.) ile Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali için de kasideler yazmıştır. Aşağıdaki beyitleri tasavvufi düşüncesine örnek verebiliriz.

⁴

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 2.cilt, sh.55

CESĀRĪ ümmetüñdür kı1 şefa‘ at rüz-ı maşşerde	
Saňa imān idübdür tā muqaddem yā Rasūla‘llāh	K. 1 / 6
Fahr-i ‘ālem hem anı kıldı ḥalīfe yirine	
İmdi muhtārdur Ebū Bekr emīrū‘l-mü‘minīn	K. 2 / 5
Devr-i ‘adlinde anuñ kimseye zulm olmadı hīç	
Bilürüz ḥāşılı dīndār ‘Ömerü‘l-Fārūkı	K. 3 / 3
Üçünci hem ḥalīfe ol idügi dilde şāyi‘dür	
Geçürdi vaqt-i devrānıñ ‘alā ‘Oşmān-ı zi‘nnüreyn	K. 4 / 3
Fahr eyler anuñ ile ḳamu ehl-i maḥabbet	
Her ‘ārif-i bi‘llāh olanuñ şāhı ‘Alīdür	K. 5 / 3
Ehl-i ḥālem baña Benderli CESĀRĪ dirler	
Şu‘arāyam fuşahāyam fuḳahāyam hem monlā	G. 1 / 11
Vaşf eyle gehi ḥālūñi nazm ile CESĀRĪ	
Gāhice ḥaḳīḳat gözedüp söyle taşavvuf	G. 340 / 5

Kendisi de bir tarikat ehli olan Cesārī, insanları tasavvufa yönlendirmeye çalışmış, tarikat ehli olmanın yollarını anlatmıştır.

Yüri bir mürşidüñ tut dāmenin ḥizmet edā eyle

Ṭarīkatden ḥaḳīkatden ḥaber öğren gözüm nūrı

G. 539 / 3

Bektaşī tarikatine mensup olduğunu şiirlerinde sık sık Bektaşīlikten bahsetmesinden anlıyoruz.

Hep taşavvuf söyler anlar anı nādān añlamaz

‘ Ārifāne nuṭḳ her an eyleyen Bektāşīdür

G. 158 / 6

Ayrıca aşağıda bulunan, yazdığı ‘Bektāşiyüz’ redifli şiirinden hareketle de Bektāşī olduğunu daha net anlıyoruz.

Biz reh-i erkāna ḥizmet eyleyen Bektāşiyüz

Şāh-ı merdān pīre minnet eyleyen Bektāşiyüz

G. 266 / 1

Sālik-i cāna nazar im‘ ān ile itmekdeyüz

Anlara ḥoş himmet eyleyen Bektāşiyüz

G. 266 / 2

Bezmümüzden eksük olmaz ol ḥarābāt erleri

Her zamān rindāna ülfet eyleyen Bektāşiyüz

G. 266 / 3

Bağçe bāguñ seyrine mā‘ il olub kendüzine

Kūy-ı yāri cān eyleyen Bektāşiyüz G. 266 / 4

Cümleyi halk itdi Mevlā ayru ğayru nesne yok

‘ Āleme hoşça başiret eyleyen Bektāşiyüz G. 266 / 5

Tekye-gāh-ı ‘ aşkdan bir zerrece dūr olmayub

Pirlere ikrām ‘ izzet eyleyen Bektāşiyüz G. 266 / 6

Ey CESĀRĪ biz maḥabbet ḥānedānilerdenüz

Ol Yezīdūñ cānına la‘ net eyleyen Bektāşiyüz G. 266 / 7

Cesārī dini-tasavvufi şiirlerinin yanında aşk, güzellik, sevgili, tabiat ve gurbet gibi bir çok konuda şiirler yazmıştır.

Meydān-ı maḥabbetde çekem çille-i cevri

Ben Rüstem-i ‘ aşkam bu gün ey kaşı muḥavveş G. 287 / 4

Ey gönül yok yire etme ‘ aşk ile esrār fāş

Kimseler olmaz senūñ bu ḥālūñ ile ḥāl-dāş G. 302 / 1

Ya saña bedel var mı cihān içre güzel hīç

Zātuñ gibi hūbān-ı zamāndan kimi gördüñ G. 367 / 4

Şimdi sensin dilde vaşf-ı yār-ı maḥbūbum güzel

Hālūme raḥm it kerem kııl bār-ı maḥlūbum güzel G. 371 / 1

Şeb-sitān-ı şem' de per yandurur pervāne-veş

Rāh-ı yāra cān tebdīl eyleyen añlar bizi Dīvān (D). 56 / 4

Düzdi alayın çemen ezhāresi başdan başa

Al yeşil reyḥān ile açdı bahārı ṭob ṭob G. 48 / 2

Ey CESĀRĪ gideren gön̄lümüzüñ ğuşşasını

Hūb-şüretle çemen-zār aḫar şu sesidür G. 187 / 6

Durur dil şöyle ḫayretde n'ola ḫālüm bu firḫatde

Enīsüm yok bu ğurbetde işüm Mevlāya ḫalmışdur G. 245 / 4

Diyār-ı ğurbetüñ ḫahrın çeküp yārdan ba'īd oldum

Yüri bī-ḫad beni bu derde düşvār eyleyen ṭālī' G. 331 / 2

Cesārī divanında 3 mesnevi, 11 kaside, 3 murabba, 1 tahmis, 2 müseddes, 570 gazel, 90 semai, 61 kalenderi, 56 divan, 2 müstezat, 3 lugaz, 8 muamma ve 1 musanna olmak üzere 811 şiir bulunmaktadır.

3. DİN ve TASAVVUF

3.1. Din

Din, Allah tarafından peygamberi vasıtasıyla vazedilip, uyanlarını dünya ve ahirette kurtuluşa erdiren itikat ve ameller bütünü.⁵ Mutasavvuflar belli kural ve biçimlerden oluşan resmi ve genel bir dinin üstünde samimi ve özel bir din anlayışından, yani sevgi dininden (Dinu'l-hub) bahsederler.⁶ Alevî-Bektâşî geleneğine bağlı olan Cesârî, şiiirlerinde dini ve tasavvufi unsurları sıkça kullanmıştır. Bu unsurları maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz.

3.1.1. Allah (c.c) :

Edebiyatımızda hemen hemen bütün şairlerin Allah'ın varlığını ve birliğini anlatan şiiirlerine rastlamak mümkündür. Cesârî de şiiirlerinde sıkça Allah'tan bahsetmiş, Allah'ı genellikle Rab, Huda, Hak, Mevla, Zülcelal, Cemal gibi isim ve sıfatları ile zikretmiştir.

‘Âşıkı bir bülbül-i nâlân ider ‘aşk-ı Hudâ

⁵ İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.117

⁶ Doç. Dr. Süleyman ULUDAĞ, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Marifet Yayınları, İstanbul 1991, sh.142

Güllere biñ şevk ile Һandān ider ‘ aşk-ı Һudā

G. 6 / 1

Nām [u] şānum söylenür ‘ aşık Cesārī işbu dem

Viridi bir Һayli kemāl Һazret-i Allāh baña

G. 18 / 6

3.1.2. Hazret-i Muhammed (s.a.v.) :

İslam Peygamberi Hz. Muhammed Mustafa. Hz. Muhammed, miladi 571 senesinde, Rumi aylardan Nisan ayı içerisinde, kameri Rabiulevvel ayının on ikinci gecesi sabaha doğru dünyaya gelmiş; o gece gün doğmadan âlem nur ile dolmuştur. İlk peygamber ilk insan Hz. Adem'den itibaren evlattan evlada geçen "son peygamberlik nuru" O'nda sahibini bulmuştur.⁷ Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (s.a.s.) Rasula'llah, Ahmed, Mustafa, Resul, gibi adlarla anılmıştır. Na't-ı Şeriflerinde Hz. Peygamber'in vasıflarından bahsetmiştir.

Һabīb-i kibriyāsuñ şāfi‘ -i rüz-ı cezāsuñ sen

Senüñçün Һalk olındı cümle ‘ âlem yā Rasūla'llāh

K. 1 / 5

3.1.3. Kur'an-ı Kerim :

⁷

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.330

Kur'an-ı Kerim, dört semavi kitabın en son indirilenidir. Vahiy yoluyla, Cebrail vasıtasıyla Peygamberimize gönderilmiştir. Diğer kutsal kitaplar bir kavme indirildiği halde Kur'an-ı Kerim bütün insanlık içindir.⁸ Dini konuları şiirlerinde sıkça dile getiren Cesârî, Kur'an-ı Kerim'den bahsetmiş ve ayetlerden de iktibaslar yapmıştır.

Ĥüsni üzre oĥınur seb' a'l-meşânî âyeti

Ĥâfız-ı Ĥur'ân olan mollâya oldum mübtelâ

G. 22 / 5

Kun emri ile 'âlemi Ĥaĥĥ eyledi izhâr

Bir ĥâlde idük menzil-i ihfâda buluşduk

G. 348 / 4

3.1.4. Melekler :

Meleklerden Rızvân ve Cibrîl gibi isimlerle bahsetmiştir.

Cümle 'âlem luĥfunuñ müştâkıdur ey pāk zât

Ĥaĥĥ saña Cibrîl ile gönderdi vaĥy-i menzili

K. 11 / 7

3.1.5. Ayetler, İktibaslar

⁸

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.278

Ödünç alma. Bir kelimeyi, bir cümleyi tam, yarım veya manası ile alıp aktarma. Özellikle ayet, hadis, kelim-ı kibar ve diğer şairlerin sözleri, iktibasın asıl malzemesini oluşturur. İktibas daha çok fikri kuvvetlendirmek ve sözü güzelleştirmek amacına yöneliktir.⁹

Cesari şiirlerinde Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerden ve hadislerden iktibas yolu sık sık bahsetmiştir. Cesari'nin şiirlerinde kullandığı iktibasları şu şekilde sıralayabiliriz.

3.1.5.1. Kun :

"Ol."

(O), göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Bir şeyi yaratmak istedi mi, ona "ol" der, o da hemen olur.¹⁰ (Bakara, 2/117)

Kun emri ile 'ālemi Ḥaqq eyledi izhār

Bir hâlde idük menzil-i ihfâda buluşduk

G. 348 / 4

CESARİ kun hitâbıyla nice devrân idüp âhîr

Gürûh-ı 'âşîkân içre be-ğâyet elzem oldum ben

G. 463 / 5

⁹ İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.228

¹⁰ Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.98

3.1.5.2. Hu :

"O".

Hu, "O" (Allah) demektir. Sūfiler, bunu Tanrı'nın en büyük adı kabul ederler.

Tasevvuf edebiyatında bu yüzden bu kelime çok kullanılır.¹¹

Olup dervīş-i zākir şevk ile yā Hū diyüp her dem

Ḥudānuñ ismine bir kūşe-i vaḥdetde meşgūluz

S. 35 / 6

Her kim ki olur ehl-i maḥabbet diyerek Hū

Erkān ile bu meclis-i devvāra gelürler

Kalenderi (Kl). 7 / 6

Şevk ile vecde gelüp Hū ismine meşgūl ol

Zīkr-i tevḥīd ile 'irfānuñ dürüst eyle dürüst

G. 68 / 2

3.1.5.3. Nahnu Kasemna :

"Biz taksim ettik."

Bu ibre "yemin ettik" mānāsına da gelir. Fakat edebī metinlerde, bu sözle daha

¹¹

Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamī Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.70

çok rızık konusu işlenmiştir.¹²

Beklerüz Qāf-ı qanā' at biz ol ' anqā-meşrepüz

Bahş olur naħnu qasemnādan ğidā vü dānemüz

G. 260 / 6

Rāzi ol naħnu qasemnāya naşībūñ gözle

Hāy hū fā'ide virmez ne gerek böyle tama'

G. 329 / 4

Qısmetūñ naħnu qasemnādandur elbetde gelür

Hāzıq [u] maħzūka baqma Hāzret-i Rezzāka baq

G. 353 / 3

3.1.5.4. Nefahtü Fīhi Min-Ruhi :

"Ben ona ruhumdan üfledim."

Hız. Ādem'in yaratılışı ile ilgili bir ayet bölümüdür.¹³

"Bir zaman Rabb'in meleklerle demişti: Ben kupkuru çamurdan, değişken balıktan bir insan yaratacağım. Onu düzenle (yip insan şekline koydu)ğum ve ona rühumdan üflediğim zaman ona secdeye kapanın!" (Hicr, 15/29)

Taraf-ı Haqdan bahş olındı qalib-ı ecsāme rüh

¹² Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.130

¹³ Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.131

Şol nefahtu fihi ruḥuñ tābdārı bendedür

G. 160 / 2

3.1.5.5. Men Arefe Nefsehū Fekad Arefe Rabbehu :

"Kendini bilen Rabb'ini bilir."

Ünlü hadis bilginleri İbn-i Teymiye, Nevevi, Ebu'l-Muzaffer bin Sem'ānī ve İbn-i Garas bu sözü uydurma hadisler arasında gösteriyorlar. Bunlardan Ebu'l-Muzaffer bin Sem'ānī bu sözün Yahyā bin Mu'āz-ı Rāzī'nin sözü olduğunu söylüyor. Nevevī, "Lafzı hadis değil, fakat mānāsı sâbittir." dedikten sonra şöyle bir açıklama yapıyor: "Kendi cehâletini bilen, Allah'ın ilmini, kendisinin fānī olduğunu bilen Allah'ın bākī olduğunu, kendisinin āciz ve zāif olduğunu bilen, Rabb'inin kuvvet ve kudretini anlamış olur."

Men 'aref sırrını fehm eylemeyen

Şāni' ūñ şun'ına nāzır olamaz

G. 250 / 5

Ey CESĀRĪ men 'aref dersin alan bildi bunu

Hep ledünnī 'ilmidür dilde olan eş'arumuz

G.255 / 7

Men 'aref dersin alanlar 'arīf-i Bi'llāhdur

Bildi anı kim ne resme ḥaṭṭ-ı ma' nādur vücūd

G. 118 / 4

¹⁴ Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.122

3.1.5.6. Kenz-i Mahfi :

"Gizli Hazine"

Bu sözü, ünlü hadis bilginleri uydurma hadisler arasında gösterirler. Aliyyü'l-Kārī , "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyât, 51/56) âyetine dayanarak mânâsının doğru olduğunu iddia eder.¹⁵

Küntü kenzüñ remzini nādān ne bilsün yā faḫīh

Ol ḫaḫīḫat sırr 'ārifler dil [ü] cānındadur

G. 159 / 2

Küntü kenz esrārını ḫoş fehm [ü] idrāk eyledüñ

On sekiz biñ 'ālem içre mu' tebersüñ yā ' Alī

K. 11 / 12

3.1.5.7. Sekāhum Rabbuhum :

"Rab'leri, (onlara tertemiz bir içki) içirmiştir."

Cennetliklere verilecek mükāfâtlardan bir kısmının anlatıldığı âyetlerden birinden alınmadır.¹⁶

¹⁵ Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.91

¹⁶ Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.140

Seḳāhum Rabbuhum ḥamrın içen cānāna ‘aşḳ olsun

Suḥan-dān ehl-i rindāna olu peymāne dōnsün mi

G. 552 / 2

Tesellī bulmuşum lā-taḳnaṭū min-raḥmeti’llāhdan

Benüm bu ḳavl-i Ḥaḳḳa i‘ timādum iltifātum var

G. 242 / 9

3.1.5.8. Kün Fe-Kān :

"Ol, hemen oldu."

Bu söz, Kur’ān-ı Kerīm'de "kün fe-yekün : Ol, hemen olur." ibaresiyle, geniş zaman teklik üçüncü şahıs çekimiyledir.¹⁷

Gelmişüz mülk-i beḳādan işbu kevn-i ‘āleme

İşbu dem biz terk-i fānī kün fe-kānilerdenüz

G. 254 / 3

Ehl-i dil dūnyā vü mā fihāya dimiş in ān

Dilde zıkr-i kun fe-kān kevn mekān olsun fedā

G. 2 / 3

3.1.5.9. Ma-Evha :

"(Kuluna) vahyettiğini (vahyeti)"

¹⁷

Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamī Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.98

İsra ve Mirac olayında, Yüce Allah'ın, elçisi Hz. Peygamberi kendisine iki yay aralığı kadar, hatta ondan daha fazla yaklaştırdığı açıklanmaktadır.¹⁸

Sırr-ı mâ-evhâyı idrâk itdiler taḥkîk ile

Şol Taḳî ile Naḳîden ḥoş-ḥabersün yâ ' Alî

K.11 / 9

Bu CESÂRÎ sūre-i seb' a'l-meşânîden oḡur

Sırr-ı mâ-evḥâda dil bir defteri peydâlâdı

G. 545 / 5

3.1.5.10. Lev-Lâke Lev-Lâk Le-Mâ-Halaktü'l-Eflâk :

"Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım."

Tasavvuf çevrelerinde çok fazla kullanılan bir hadis-i kutsidir. Hadis bilginlerinin bazıları bunun kutsi hadis olmadığını söylese de meal bakımından hadistir diyenler fazladır.¹⁹

Ey sa' âdet menba' ı Lev-lâk oḡındı şānuña

Ay [u] gün yaḳdı saña iki çerâḡ meş' ali

K. 10 / 5

¹⁸ Ali Rıza ÖZUYGUN, Hasan Sezayî Divanı, Buhara Yayınları, İstanbul 2005, sh.95

¹⁹ Ali Rıza ÖZUYGUN, Hasan Sezayî Divanı, Buhara Yayınları, İstanbul 2005, sh.95

3.1.5.11. Levh-i Mahfuz :

"Korunmuş Levha"

Allah tarafından taktir edilen şeylerin yazılı bulunduğu mânevî levha, ilâhi ilmdir.²⁰

Hem yaratdı ‘arş u kürsî levh mahfûz-ı Hâkık

Cennetü’l-a‘lâda kaldı mihmân uykusuz

G. 263 / 2

Levh-i mahfûz kalem ‘arş-ı mu‘allâ birdür

Nûr bahş idici şol şems-i muziyyâ birdür

Ms. 2 / 2

Levh-i mahfûza pes ol satır-ı Bismi’lîlâh

Yazdı emr-i Hâkık ile düzdi hoş-ımlâ-yı kalem

G. 406 / 3

3.1.6. Peygamberler

Cesârî dîvânında Hazret-i Muhammed (s.a.s.) ve diğer peygamberlerden sıkça bahsetmiştir.

²⁰

Mehmet YILMAZ, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, sh.112

3.1.6.1. Hz. Ādem :

Hz. Ādem Allah'ın yarattığı ilk insan ve ilk peygamberdir. Allah Hz.Ādem ve Hz. Havva'yı cennete koymuş ve onlara :’’Ey Ādem, sen zevcenle birlikte cennette yerleşiniz de ikiniz de dilediğiniz yerden yiyin, ancak şu ağaca yaklaşmayın, sonra kendilerine yazık etmişlerden olursunuz.’’ dedi. (El-a‘raf /19) Yasaklanan ağaçtan yediği için cennetten çıkarılmıştır.

Rūhu'l-Ḳudüsūñ Ādeme nefḫ itdügi rūḥuz

Ey zāt-ı muşavver biz o eşnāda buluşduk

G. 348 / 3

3.1.6.2. Hz. İ̄sā :

Hz. İ̄sā kendisine kitap indirilen üçüncü peygamberdir. Genellikle ölüleri diriltmesi mucizesinden hareketle şiirlere konu olur.

Çün anda zuhūr eyledi āşār-ı nübüvvet

Eflāke ḳadem başdı hemān Ḥazret-i ‘İ̄sā

Kl. 3 / 4

3.1.6.3. Hz. Musa :

Hz. Musa, İsrail oğullarının peygamberidir. Allah ile konuştuğu için
‘Kelimullah’ olarak da anılır.

Bir hâlet ile görine Mūsî-dile dîdâr

‘Uşşâklarun̄ T̄ür-ı tecellâ gicesidür

G. 209 / 5

3.1.6.4. Hz. Nuh :

Hz. Nuh, gemisi ve tufan edebiyatımızda önemli bir yer tutan kaynaklardandır.

Ben Cesârîyem idersem saña ger beddu‘ â

Başuña kıpar kıyâmet bir belâ t̄ufân-ı Nūh

G. 96 / 5

3.1.6.5. Hz. Süleyman :

Hz. Süleyman peri, cin, kuş ve vahşi hayvanlara hükmetmesinden hareketle
şiiirlere konu olur.

Şimdi bu dehrün Süleymân-ı zamânı sen misün

Manıku‘ t̄-tayrı bilüb dirsün baña âyâ neler

G. 169 / 11

3.1.6.6. Hz. Yakup :

Hz. Yakup, oğlu Yusuf'u araması ve oğlunun ayrılığından dolayı gözlerine perde inmesinden hareketle şiirlerde anlatılır.

Yūsufa ḥasret olup Ya' k̄ub Nebīnūñ çok zamān

Gözlerinden yaş yirine kan ile nem damladı

K. 10 / 6

3.1.6.7. Hz. Yusuf :

Hz. Yakup'un oğlu olan Hz. Yusuf edebiyatımızda güzelliğinden hareketle bir çok şiire konu olmuştur.

Ey şūḥ-ı cihān ḥūblara sulṭān seni dirler

Bu ḥüsn ile hem Yūsufa aqrān seni dirler

Kl. 11 / 1

3.1.6.8. Hz. İsmail :

Hz.İsmail, babası Hz. İbrahim'in kendisini kurban etmek istemesi dolayısıyla şiirler konu edilir.

Mağdemi başduğı yirden H̄azret-i İsmā' ilūñ

H̄ikmet-i Yezdān gör kim āb-ı zemzem damladı

K. 10 / 5

3.1.6.9. Hz. Davud :

Hz. Davud edebiyatımızda demirciliğı ve sesinin güzelliğinden ötürü şiirlere konu olur.

Girmez oldu ħayf bu gūşuma şol Dāvūd ses

Bir kaçāya uğradı nāgāh kırıldı bam teli

D. 54 / 2

3.1.7. Dört Halife

Şiirlerinde halifelere sık sık yer veren Cesārī, divanında Dört Halife'den 'Çar-yar' olarak da bahsetmiş, ayrı ayrı kasideler yazmıştır.

Pes andan çār-yāruñ vaşfin eyle

Kelām-ı nazmuñı mevzūn söyle

Ms. 1 / 157

Bu Cesārī ' aşıka eyle şefā' at yā Nebī

Dest-gīr ola Ebū Bekr ' Ömer hem ' Oşmān ' Alī

K. 11 / 17

3.1.7.1. Hz. Ebubekir :

Asıl adı Abdullah olan Hz. Ebubekir ilk halifedir. Hz.Muhammed (s.a.v.)'in en yakın dostu olan Hz. Ebubekir cennetle müjdelenen on kişiden biridir. Cesâri, Hz. Ebubekir'e yazdığı kaside ile divânında yer vermiştir.

Ḥaḫḫ Rasūlu'llāh taṣdīḳ eyleyen emirdür

Şāhib-i iḳrārdur Ebū Bekr emīrū'l-mū'minīn

K. 2 / 3

Devr-i 'adlinde cihān bulmuş idi ḥoş intizām

Şöyle dindārdur Ebū Bekr emīrū'l-mū'minīn

K. 2 / 6

3.1.7.2. Hz. Ömer :

Hz. Ebubekir'den sonra halife olan Hz. Ömer, ikinci halifedir. Cennetle müjdelenen on kişiden biri olan Hz. Ömer adaletiyle nām salmıştır.

Devr-i 'adlinde anuñ kimseye zūlm olmadı hīç

Bilürüz ḥāşılı dīndār 'Ömerü'l-Fārūḳı

K. 3 / 3

Buldı ḳuvvet hem anuñ ile cünūd-ı İslām

Qıldı Hakk server [ü] sālār ‘Ömerü’l-Fārūkı

K. 3 / 4

3.1.7.3. Hz. Osman :

Hz. Osman islamın üçüncü halifesidir. Cennetle müjdelenen on kişiden biri olan Hz. Osman, Hz. Muhammed’in kızları Rukiye ve Ümmü Gülsüm ile evlendiği için "Zin-Nureyn (iki nur sahibi) olarak anılır. Hz. Osman zamanında Kur’an-ı Kerim çoğaltılıp farklı yerlere gönderilmiştir.

İki nūra olub mālīk dilā ‘Osmān-ı zi’nnūreyn

İderdi Hāzret-i Hāqqa şenā ‘Osmān-ı zi’n-nūreyn

K. 4 / 1

Odur fi’l-cümleten ādāb ile mevşūf olan her dem

Añıldı şāhib-i ilm-i hāyā ‘Osmān-ı zi’nnūreyn

K. 4 / 4

3.1.7.4. Hz. Ali :

Dördüncü halife olan Hz. Ali, Hz. Muhammed’in damadıdır. İslamı kabul eden ilk dört kişiden biri olan Hz. Ali, cennetle müjdelenen on kişiden biridir.

Ey sālīk-i Hāqk her taraf āgāh-ı ‘Alīdür

Şems oldı Muḥammed felegüñ mähı ‘ Alīdür

K. 5 / 1

İkrār-ı kavī ile Ḥaḳḳa şöyle mürīd ol

Mürşid saña bil Esedu ‘llāh ‘ Alīdür

K. 5 / 2

3.1.8. Ahiretle ilgili unsurlar

Kıyamet koştuktan sonra insanların ebedi kalacakları, ölümün olmadığı ahirette yaşam sonsuzdur. Ahirette, dünyada iken dinin gereklerini yerine getirenler cennete, yerine getirmeyenler ise cehenneme konulacaklardır.

Edebiyatta dār-ı bekā (ebedilik yurdu) adıyla, dār-ı fenā'nın (yok olma yurdu); ukbā adıyla da dünya'nın zıddı olarak ve çoğunlukla dünya ile birlikte kullanılır.²¹

Tasavvuf düşüncesine sahip olan Cesārī şiiirlerinde ahiret ile ilgili unsurlardan sıkça bahsetmiştir.

3.1.8.1. Ahiret :

Cesārī şiiirlerinde ahiretle ilgili unsurlara sık sık yer vermiştir.

Dostum āḥiret a‘ mālīne dünyāda şavaş

Tā ki ‘ uḳbāda ola maṭlabuñ ol beyn yasa‘

G. 329 / 2

²¹

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.12

3.1.8.2. Kıyamet :

Kıyamet, insanların ölümden sonra dirilip hesaba çekilecekleri gündür.

Beklerüz ğam kûşesini tâ kıyâmet haşre dek

Ey tabīb eyle devâ derd ile bīmār olmışuz G. 257 / 3

CESÂRÎ tâ kıyâmet maḥşere ḳaldı bu ḥasretlik

Acısun ḥâlüme dostlar sözi şekkerden ayrıldum G. 428 / 6

3.1.8.3. Cennet :

Dinin gereklerini yerine getirenlerin sonsuza kadar mutlu bir şekilde kalacakları yerdir. Cennetin, ‘Cennetü’l-me’va, Cennetü’l-a’la’ gibi katmanlarından da bahsediliyor.

Ârzü-yı cāy-ı rāḥat gözleyen ‘aşıḳlara

Cennet-i kûyuñ imiş firdevs-i a’lâdan ğaraz G. 312 / 2

Dîdâr-ı Ḥaḳḳı görmege müŝtâḳ bu CESÂRÎ

Mevlâ benüm ol cennet-i me’vâ senüñ olsun G. 456 / 6

3.1.8.4. Cehennem :

Allah'a şirk koşanların, dinin gereklerini yapmayanların cezalarını çekecekleri yerdir.

Sen nār-ı cehennem ile orutma bizi kim

Mü'min aña başmaz adem ey vā' ız [ü] nāşih

G. 102 / 2

Cehennem ile zāhid gel düşürme gönlümi avfa

Peder mīrāşıdur cennet o meskende necātum var

G. 242 / 8

1.9. İtikadi Unsurlar

3.1.9.1. Ecel :

İnsan hayatının sonudur ecel.

‘ Aş imiş ey dostum bil reh-nümāsı ‘ āşıuñ

Ol ecelden hoş olur zev [u] şafāsı ‘ āşıuñ

G. 359 / 1

Cānuñ reh-i dildārda urbān ola bir gün

aşşāb-ı ecel eyleye bu ‘ ālemi mezba

Kl. 5 / 6

3.1.9.2. Ruh :

Duyguların kaynağı olan rūh, ölümsüzdür.

Benüm rūḥ-ı revānum sevgili cānānum ‘Oşmāndur

Cihānda ‘ömrümüñ varı cesedde cānum ‘Oşmāndur

S. 21 / 1

Her kelāmuñ rūḥ bahş eyler ma‘ arif ehline

Hāşılı bir şāhib-i eş‘ ar imişsüñ añladum

D. 36 / 5

3.1.9.3. Peri :

Perī, cinlerin güzel olduklarına inanılan dişilerine verilen isimdir.

Revā mıdur perī rüyum beni terk eyleyüb şimdi

Çalam hasret bucağında tır-i ağıyar ile her şeb

G. 57 / 3

Bir perī-ruḥsāra meyl itmek bu gönülümde geçer

N’ eyleyem encām ayrılmak belāsı olmasa

D. 42 / 2

3.1.9.4. Cin :

İnsanlar gibi Allah'a kulluk etmek için yaratılmış olan cinler, ateşten yaratılmışlardır ve gözle görülmezler.

Çün senüñ zātuñ için halk oldu bu 'ālem kamu

Saña ins [ü] cin ü melā'ik dü cihān olsun fedā

G. 2 / 2

Mazhar-ı luṭf-ı Hudāyam ben Haḫḫuñ maḥlūḫıyam

İns ü cin olsam da birdür mūr [u] mār olsam da bir

G. 197 / 4

3.1.9.5. Şeytān :

Hız. Ādem yaratılmadan önce, ateşten yaratılmış Haris isminde bir melek olan Şeytan, Hız. Ādem'e secde etmediği için Allah tarafından lanetlenmiştir.

Hic ferāḡat eylemezsuñ ṭavr-ı nā-hem-vāreden

Hişşe-yāb olmaz mısuñ aşlā bu aḡ [u] ḫareden

Ya hāzer ḫılmaz mısuñ ol nefis-i şūm emmāreden

Ādeme düşmān olan şeyṭānı fikir itmez misin

Murabba (Mr).1 / 2

3.1.10. Dīnle ilgili Mefhumlar

3.1.10.1. Dîn :

Allah tarafından peygamberi vasıtasıyla vazedilip, uyanlarını dünyâ ve âhirette kurtuluşa erdiren itikat ve ameller bütünü. Bu kelime herhangi bir din anlamında ise de Müslümanlar arasında daha çok İslamiyet yerine kullanılır.²²

Dîn bâbında mesâ'il şorsalar ben anlara

Ol kitâb-ı Mülteğâdan hem Dürerden söylerüm

G. 400 / 6

Belîğ-i sâ'y ile ol devlet [ü] dîne ider hizmet

Şadâkat eyleyen izhâr ecr-i ebr-i dilâverdür

Tarih (T). 3 / 6

3.1.10.2. İmân :

Cesârî ümmetüñdür kıl şefâ'at rûz-ı maḥşerde

Saḅa imân idübdür tâ muḅaddem yâ Rasûla'llâh

K. 1 / 6

Şun'-ı Ḥaḅḅ her şeyde mevcûd olduğın fehm eyleyüb

Birliğine böyle imân eyleyen Bektâşîdür

G. 158 / 2

²²

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.117

3.1.10.3. Şeriat :

Şerī' at hem ʔarīkat hem haḳīkat

Gerekdür ma' rifet hem saña elbet

Ms. 1 / 159

Şerī' at ehl[i] bilmez ol ʔarīkat sırr-ı hālinden

Anuñcündür haḳīkat ' arif ü rindānı söylerler

G. 224 / 2

3.1.10.4. Mümin :

Sen nār-ı cehennem ile ʔorḳutma bizi kim

Mü' min aña başmaz ḳadem ey vā' iz [ü] nāşih

G. 102 / 2

3.1.10.5. Müslüman :

Küfr-i zülf ʔaḳmaḳ eyle rūy üzre dilberün

Müslümānlar hīç olabilür mi a' yāndan ' aziz

G. 271 / 8

3.1.10.6. Abdest, Namaz :

Alup abdest ḳıl namāz ' afv eyleye cürmün Ḳudā

Gözlerüñ yaşın aķıt m̄nend-i Şol ırmağ-ı N̄l

G. 374 / 3

3.1.10.7. Cami :

Ces̄ar̄i Şehr-i Benderde ben ol Bayraklı C̄ami' de

Bil̄al̄üñ 'aşķına her dem ez̄ān vaķtinde 'alem çekdüm

S. 49 / 5

3.1.10.8. Kible :

Şol kiŐinüñ ĳalbi d̄ā'im Ka'be-i 'ulyādadur

Ŧođru yoldan çıķmaz ol ĳible-nüm̄ayı n'eyesün

G. 433 / 4

3.1.10.9. Mihrab :

Ka'be-i ĳüsnüñe secde eylesün 'āŐıķ olan

ĳaŐlaruñ ŧāķına ĳün mihr̄āb minber imrenür

G. 174 / 2

3.1.10.10. İmam :

ĳaŐları mihr̄ābına ȳarüñ teveccüh eyleyüp

S̄üre-i Nür āyetin ĳaķķā im̄ām ezberlemiş

G. 294 / 9

3.1.10.11. Dua :

Dilâ hayır du‘âya şıdķ ile meşğûl ol sen de

O tıfl-ı nev-rese ‘âlem du‘âcıdur ‘umûm ile

T. 5 / 4

3.1.10.12. Zekat :

Cümle maḥbûb ḥasen-i ḥulḳa zekâtıñ viricek

Umaruz biz daḥı ol ḥulḳ ḥasenden ḥasene

G. 489 / 3

3.1.10.13. Hacı :

Cümle maḥbûb ḥasen-i ḥulḳa zekâtıñ viricek

Umaruz biz daḥı ol ḥulḳ ḥasenden ḥasene

G. 426 / 8

3.1.10.14. Tavaf :

Cesârî Ka‘be emşâli cihân içre cihân gördüm

Ṭavâf itmekdeyüm her dem o dergâh-ı mu‘allâyı

G. 561 / 6

3.1.10.15. Kabe :

Hüccâc şuyını Ka' bede zemzemden alurlar

İhvâna teberrük diyü elzemden alurlar

G. 219 / 1

3.1.10.16. Kurban :

N'ola bu cânım o cânâna idersem ihdâ

Niceler 'îd-i adhâda aña kurbân olmuş

G. 296 / 3

3.1.10.17. Günah :

Raķībūñ cânını almaķ benüm kaçdum idi likin

Günâhdan ihtirâz itdüm yine döndüm kaçdem çekdüm

S. 49 / 3

3.1.10.18. Tevbe :

Minnet ile gül kaçmağa tevbe dimişüm ben

Bed-hâr ile gül-zârdan elüm çekdüm uşandum

G. 429 / 4

3.1.10.19. Nur :

Ey nūr-ı cihân şemse bedel ğurbete kaçma

Vey rūḥ-ı revān ḥüsni güzel ğurbete çıķma

G. 502 / 1

3.1.11. Diğer Dinlerle İlgili Unsurlar

3.1.11.1. Deyr, Kilise :

Hristiyanların ibadet yerlerine deyr veya kilise denilir.

Deyre ‘ arz etme cemāl ey büt-i tersā tıtuşur

Görmesün şem‘ -i ruḥuñ bil ki kilisā tıtuşur

G. 179 / 1

3.1.11.2. Büt, Büt-hāne :

Büt, put anlamına gelmekle beraber daha çok sevgili güzelliği açısından ‘büt, büt-i tersa’ olarak adlandırılır.

Ḥavfum ol ey büt-i tersā baña cevr itmekden

Şerer-i āhum irer gökde Mesīhā tıtuşur

G. 180 / 3

3.1.11.3. Ceres (Çan) :

Āşığın āh ve figānı ceres sesine benzetilir.

Amān ey üştür-i cānān bize şavt-ı ceres gönder

Ġidā-yı rūḥ bulsun cān hoş-āvāz ile ses gönder

G. 233 / 1

3.2. Tasavvuf

Tasavvuf, islam dininde varlık birliğini temel alan, kalbi dünya işlerinden arındırarak Allah aşkına ulaşmayı amaçlayan düşünce biçimidir. Toplum hayatıyla geniş bir şekilde kaynaşmış ve benimsenmiş bir duyuş, düşünüş ve inanış sistemi olan tasavvufta temel düşünce "Vahdet-i Vücut" düşüncesidir. Vahdet, birlik, teklik demektir. "Vahdet-i Vücut", tek vücut, tek varlık anlamına gelmektedir, tek varlık da Allah'tır ve dünyada bulunan her şey de Allah'ın bir yansımasıdır. Bu düşünceden hareketle de tasavvuf ehli, dünyadaki geçici hiçbir şeye meyiletmeden Allah'a ulaşmayı hedeflemelidir.

Bu düşünce edebiyatımızda sıkça işlenmiş ve zengin bir tasavvuf edebiyatının oluşmasını sağlamıştır.

Cesārī de şiirlerinde sık sık tasavvuf düşüncesini işlemiştir.

3.2.1. Adap ve Erkan :

Tarikat mensuplarının uyması gerekli olan kurallara adap ve erkân denir.

Ma‘ârif semtini arar bulursañ böyle almazsuñ

aıat ‘ilmine āgāh olursañ böyle almazsuñ

Ledün esrārını añlar bilürseñ böyle almazsuñ

Kemālāt-ı hünlerle kām olursañ böyle almazsuñ

Muaal rāh-ı erkāna gelürseñ böyle almazsuñ

İnābet pīrden alup kendüni irād idersüñ sen

Müseddes(Msd). 1 / 2

3.2.2. Ayne’l-Yakin :

Kalbin, müşahade ederek gözle görür gibi bilmesi anlamına gelen Ayne’l-yakīn, tasavvufa göre bilginin en olgun halidir.

Bir Cesārī kem-terem cānā Hūdādan isterüm

Olasun ‘ayne’l-yakīnüm elvedā‘ āh elvedā‘

G. 330 / 7

CESĀRĪ kūe-i firatde ğam-ġīn olmasun her dem

Sen ol ‘ayne’l-yakīnüm merabā‘ idüñ sa‘id olsun

S. 54 / 5

3.2.3. Berzah :

Ölümle başlayan ve kıyamete kadar süren dünya ile ahiret arasında kalan âleme denir.

Sineme atma o ğamzeñ oqını ey qaşıyā

Olmaya irişe peykānuñ ucundan berzaḡ

G. 109 / 4

Ğamzeñ cigerüm kūŝelerin deldi meded āh

Müjgānuñ ucından görünür adıma berzaḡ

Kl. 5 / 2

3.2.4. Cemal :

Yüz güzelliği anlamına gelen Cemal, Allah için kullanılmaktadır.

Eller eger eylese temāŝā-yı cemālūñ

Biz seyr iderüz la^ç l-i bedaḡŝānuñı Aḡmed

G. 123 / 2

Vücūduñ külli maḡv itmek murād eyler anuñ için

Niyār-ı şem^ç cemāl-i Ḥaḡḡa çün pervāne olmuşdur

G. 240 / 3

3.2.5. Derviş, Sufi :

Allah'ın yolundan giden, tevazu sahibi tarikat ehli insanlar için kullanılan

tabirdir.

Ħırqa peşmīneye şūfi gibi mā'il degülüz

Biz ħayā vü edeb erkānı ridā eylemişüz

G. 265 / 3

Cesārī ħırqa-pūş ol dervişāne bir seyāhat kıl

Başuñda tāc-ı 'aşq olsun miyānuñda tura pāleng

G. 362 / 6

3.2.6. Dünya :

Dünya, tasavvufa göre insanı yanlışa sürükleyen, Allah'tan uzaklaştıran bir mekandır.

Kimseye yār olmaz aşlā bu fenā dünyāda çarĥ

Ķılmadı gitdi beni ġam ġuşşadan āzāde çarĥ

G. 105 / 1

Ben nice senden şikāyet itmeyem bu 'āleme

Çün benüm dünyā deger bir yārum alduñ ey felek

G. 357 / 2

3.2.7. Elest :

Elest, Allah'ın 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim' diye sorduğu, ruhların da 'Evet,

Rabbimizsin' şeklinde cevap verdikleri meclisin adıdır.

Ḥudānuñ birligin bezm-i elestden eyledüm ikrār

O kıavl-i 'ahd [ü] mişāka devām hem şebātum var

G. 242 / 3

Nūş eylemişüm cur' asını bezm-i elestün

Tā ḥaşre dek ol mey ile mestāne-i 'aşqam

G. 410 / 2

3.2.8. Fena-Beka :

Yok olma ve ebedi olma anlamlarına gelen Fenā-Bekā , insanın fani olduğunu belirtmek amacıyla birlikte kullanılır.

Gelmişüz mülk-i beḳādan işbu kevn-i 'āleme

İşbu dem biz terk-i fānī kün fe-kānilerdenüz

G. 254 / 3

Ey Cesārī gāfil olma bu cihān bāḳī degül

Ḥikmetinden bu fenāyı tutdı ḥayvān uyqusuz

G. 263 / 5

3.2.9. Hakikat :

Tasavvufa göre hakikat tektir ve o da Allah'tır.

Gülşân-ı haqîkatde dil ihfâda tûrurken

Mürşîd-i şabâ kıldı gör izhâr-ı maḥabbet

Kl. 4 / 3

3.2.10. İhlas:

Samimiyet anlamına gelen ihlâs, tasavvufta ise sadece Allah rızası için hareket etmek anlamına gelir.

Ġusl eylemege niyyet-i ihlâş gerekdür

Ḥammâma giren şuya düşen tâhir olur mı

G. 566 / 6

Niyyet-i ihlâş tedbirümde yok bende kuşûr

İşbu demde bir 'acâ'ib ḥâle virdüm gönlümi

D. 51 / 4

3.2.11. Kal Ehli, Hal Ehli :

Kal ehli, söz ehli olanlar için kullanılır; hal ehli ise halden anlayanlar için kullanılır ve bunlar mutasavvuflardır.

Şemse baĥ devr-i felekde başka ĥālet baĥladı

Yek-cihet hep yek-dil oldu ehl-i ĥāl ehl-i ĥāl

G. 377 / 4

Başladum evřāfını anuñ beyān itmeklige

‘Aşka düşdüm şimdi ĥāl [ü] ĥāle virdüm göñlümi

D. 51 / 2

3.2.12. Melamet :

Kınama, ayıplama anlamlarına gelen melāmet, tasavvufa göre ayıplanmaya aldırmadan doĥru bilinen yolda yürümektir.

El giyüp zerrīn ĥabalar faĥr ile reftār ide

Ben melāmet ĥırĥasıyla dillere destān olam

G. 402 / 2

Doĥunmasun melāmet taş başına senüñ derseñ

Varub ĥarřusına yāruñ uyuzlanma kilāb-āsā

S. 4 / 4

3.2.13. Meşrep :

Huy, ahlak anlamına gelen meşrep, tasavvufa göre hayat tarzı anlamına gelmektedir.

Bir cur‘ aya şatsam n’ola şol t̄ac [u] abāyı

Ey p̄ir-i muan meşrep ile Edhem-i ‘aşam

Kl. 42 / 8

Dehr içinde alb-i şāfi şöyle bir ‘āşıklaruz

Pāk-meşreplerdenüz yo dilde h̄i ifsādumuz

D. 20 / 4

3.2.14. Mevlevī :

Mevlāna Celaleddin-i Rūmī’nin vefatından sonra olu Sultan Veled tarafından teşkilatlandırılan bir tarikattir.²³

Görmedüñ mi sen o sa‘ d-ı Mevlevī devrānını

ālet alur anları her gāh döner bir çevrilür

G. 163 / 2

Nağme-i nālem benüm yār itmeseydi istimā‘

Mevlevīler eylemezdi döne döne h̄i semā‘

G. 326 / 1

3.2.15. Mushaf :

Kitap anlamına gelen mushaf, Kur’an-ı Kerīm için kullanılmaktadır.

²³

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.312

Muşhaf-ı hüsniñ okudur dilrübā ezber baña

Ol ecilden hâfız-ı Qur'āndur dirler baña

G. 15 / 1

Muşhaf-ı 'aşkuñ kırā' at itdügüm bu şevk ile

Bir kitāb-ı müsteṭāb olur mı Qur'āndan 'azīz

G. 271 / 7

3.2.16. Nefis :

Rūh ve nefis aynı anlamdadır. Tasavvufa göre, tarikat ehli iyi davranışlar sergilediğinde rūh, kötü davranışlar sergilediğinde nefis adını alır.

Müddet-i 'ömrüm hevā-yı nefis ile geçdi velī

Devr-i dā'im kılmadı sa' dūne sāl-i meymenet

G. 63 / 4

Biz ki bu nefsümüzi 'aşka sezā eylemişüz

'İd-gehde ser [ü] cān yāra fedā eylemişüz

G. 268 / 1

3.2.17. Rind ü Zahid :

Rind, dünya işlerini hoş gören kişi. Rind acıyı-tatlıyı, iyiyi-kötüyü hoş görür.

Üzüntü ve neşe onun katında aynıdır. Hayat felsefesi böyle olan kişilere rind denir.²⁴

²⁴

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.377

Zahid; tasavvufta, borç olan ibadetlerden, asli vazifelerden başka dünyanın süs ve makamlarından feragat eden kimsedir. Takva sahibib bir insandır. Fakat bu kelimenin Divan edebiyatında kazandığı anlam menfidir. Sürekli rind-zahid çatışması içinde verilir.²⁵

Var dāmen-i mürşide yüzün sür ki cihānda

Bir ehl-i suḥan ‘ārif [ü] rindān olasuñ sen

G. 445 / 4

Vākıf olayum dirseñ eger sırr-ı kemāle

Var rind-i cihān nükte-şināsān ile söyleş

Kl. 29 / 2

3.2.18. Şeyh, Pir, Mürşid :

Tasavvufa göre tarikata öncülük eden ve müridleri olan kişilere şeyh, pīr, mürşit denilir.

Ey şūḥ-ı cihān dilde ḥoş ezkārımı öğren

Mürşidüñ olan şeyḥ-i meded-kārımı öğren

G. 434 / 1

Yaşum on birinden berü eş‘āra ben heves itdüm

²⁵

Ali Rıza ÖZUYGUN, Hasan Sezayî Divanı, Buhara Yayınları, İstanbul 2005, sh.135

Pîr-perver ehl-i dil bir cân ararsañ işte ben G. 440 / 2

Yüri bir mürşidüñ tut dâmenin hizmet edâ eyle

Ṭarîkatden haķîkatden haber öğren gözüm nûrı G. 539 / 3

3.2.19. Tecelli :

Bir şeyin açıkça belirmesi. Allah'ın Tur dağında Musa peygambere tecellisi gibi.

Tasavvufta bütün varlıkların değişik ölçülerde tecelli ettiği düşünülür.²⁶

Bir tecellî şem^ç -i dîdâr^ç arz olur^ç âşıklara

Bir celâlınden görünür ol cemâlün pertevi G.520 / 5

Haķ tecellî eylemişdür^ç aşķ [u] sevdâyı bize

Ġuşşa vü ğamdan ħalâş olmaz dil-i nâ-şādumuz D. 20 / 3

3.2.20. Tevekkül :

Tevekkül, herşeyin Allah'tan geldiğine inanarak razı olmaktır.

Rızķuma ķāni^ç olub bāb-ı tevekkül beklerüm

²⁶

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.445

Gūyiyā olmaḡdayum ben perdedār-ı ‘ankebūt

G. 64 / 4

3.2.21. Vahdet, Kesret :

Vahdet, tasavvufa göre Allah’ın birliği demektir. Kesret ise vahdet’in zıttı, çokluk demektir.

CESĀRĪde n’ola zāhir olursa ‘aşq-ı Rabbānī

İçer vahdet meyin ḡāşıl ider elbetde germiyyet

G. 71 / 5

İş bu ‘ālem hāy-hūsından Cesārī-veş geçüb

Kūşe-i vahdetde iskān eyleyen Bektāşīdür

G. 158 / 7

3.2.22. Vuslat :

Kavuşma anlamına gelen vuslat, sevgiliye ulaşmayı anlatır. Edebiyatımızda aşık, sürekli sevgiliye kavuşma amacındadır.

Vuşlat şebīnūñ fikrini kıılmaḡla CESĀRĪ

İtdürdi baña terk bu uyḡuyı maḡabbet

G. 72 / 5

Cesārī fırşatuñ vağtı irişür devletüñ vağtı

Zamān-ı vuřlatuñ vağtı gelür ammā neden řoñra

S. 75 / 5

3.2.23. Züht, Takva :

Züht dünyaya meyletmemek, takva ise kendini günahlardan korumaktır.

Her ne deñlü zühd tađvā semtine meyl itse de

Şüfi' -yi zerrāk olmaz yine ol zemmden ĥalāř

G. 311 / 2

Şimden řoñra dilā sen yüri tađvā yoluña

Terk kııı nefis [ü] hevāyı ola gör ehl-i vera'

G. 329 / 3

4. İNSAN

Cesârî Divanı'nda insan; sevgili, aşık ve rakib olmak üzere üçlü bir grup şeklinde karşımıza çıkıyor. Hemen hemen yazdığı bütün nazım şekillerinde bilhassa da gazellerinde sevgili, aşık ve rakip unsuru sık sık karşımıza çıkmaktadır. Cesârî'nin divânındaki bu unsurlar daha çok tasavvufî anlamda görülmektedir. Cesârî şiirlerinde insanı, kamil insan mertebesine yükseltmeyi amaçlamaktadır.

Kim ki eyler bu cihân halkıyla bir hoş imtizâc

Ol durur insân-ı kâmil meşrep nâzik mizâc

G. 86 / 1

Yâr ağyârı koyub dönse 'aceb mi 'aşığa

Nehr-i eşk-i çeşm-i 'âşık âsiyâbı döndürür

G. 153 / 2

O yâr için raķīb ile 'adâvet hâşıl itdüm ben

Ėılup gâvgâ vü ceng tîğ-ı âteş-i hûn-feşân çekdüm

G. 430 / 7

4.1. Sevgili :

Edebiyatımızda şiirlerin en önemli şahsı sevgilidir. Cesârî'nin şiirlerinde sevgili genellikle şuh, peri, meh-ru, serv, serv kad, afet, afet-i can, afitab, dilrûba, can, canan

gibi kelimelerle ifade edilmiştir.

Şiirlerde genellikle sevgilinin aşığı yaptığı işkenceler, eziyetler ve cefâlar dile getirilmiştir.

Yeter cevri ü cefâ itdüñ baña ey kâmet-i dil-cû

Meded cevriñ helâk itdi beni ey ğamzesi kanlu

G. 481 / 1

Hâlüme raħm eylemez ol çeşm-i âfetler meded

Çekdirirler bu dil-i zâra meşakkatler meded

G. 117 / 1

Çektirdiği onca sıkıntıya rağmen aşık, sevgiliye ulaşma isteğinden hiçbir zaman vazgeçmez.

Meyl itdügüm ol hûb-ı cihân-bân ele girmez

Maflûbum olan âfet-i devrân ele girmez

G. 272 / 1

4.2. Güzellik

Tasavvufa göre gerçek güzellik Allah'a ait olan güzelliştir. Cesârî şiirlerinde güzellik kavramını genellikle hüsn ve cemal gibi kelimelerle dile getirmiştir.

Hüsniñ begenüp itme ğurūr sen yine aşıla

Dünyāya gelüp bāķi қalandan kimi gördüñ

G.367 / 5

Vālih ü hayrān olmuşum hüsni cemālün göreli

Ol zamāndan bilmezem kendümi ben қandeyem

G. 401 / 3

4.2.1. Saç :

Cesārī şiirlerinde saçı genellikle zülf ve kakül kelimeleri ile dile getirmiştir. Sevgilinin güzelliğinin önemli usurlarından biri olan saç, Cesārī şiirlerinde sıkça başvurmuştur.

İşyānum añup ben nice āh itmeyeyüm kim

Dīdem nazarın zülf-i siyeh-kāra düşürdüm

G.412 / 3

Ey CESĀRĪ kākül-i zülfini yār itmiş kemend

Murğ-ı göñlüñ қıl hāzer bend olmasun duzağlara

G. 509 / 5

4.2.2. Kaş :

Cesārī Divanı'nda sevgilinin kaşını kalem-ebru, hilal-ebru, keman-ebru gibi

tabirlerle anlatmaya çalışmıştır.

TİR-i müjgānuñ nişāna aldı çokdan sīnemi

Ey kemān-ebrū oқuñ endāhte қıl yayuñ aş

G. 307 / 4

TİR-veş toğru olur қāmet-i ham-geştelerüñ

Çekseler sīneye bir kez o kemān-ebrūyı

G. 531 / 4

4.2.3. Kirpik :

Ok gibi aşığa saplanan sevgilinin kirpiklerini Cesārī şiirleinde müje ve müjgen gibi kelimelerle anlatmıştır.

Müjgenüñ tİR-i қazādur ey kemān-ebrū yüri

Nāvek-i ğamzeñ şaқın yabana atma cāna at

G. 60 / 2

Müjgen-i tİR-i қazāsı cān helāk itsün diyü

Elde yanan Rüstem-āsā ol kemān-ebrū çeker

G. 140 / 3

4.2.4. Göz :

Cesārī Divanı'nda sevgilinin gözünü çeşm-i gazal, çeşm-i ahu, çeşm-i naz, çeşm-i fettan, çeşm-i afet gibi terkiplerle dile getirmiştir.

Dadandı meclise bir taze mehrū

Melek-siret güzeldi çeşm-i āhū

Ms. 1 / 73

Dehr içinde dil-rubāyı taze mehrūlar ki var

‘ Āşıkı cezb eylemez mi çeşm-i cādūlar ki var

G.155 / 4

4.2.5. Ağız, Dudak :

Ağız ve dudak da sevgilinin güzellik unsurları için de önemli bir yer tutar.

Bülbül-āsā ağızı esrārın arardum gonca-leb

Alımadum hayf aña teng dehānından cevāb

G. 38 / 3

Görince didüm ki bu koyundan yeñi çıkmış

Bir körpe kızıdır ki ağızda lebi var

Kl. 8 / 4

4.2.6. Yüz, Yanak :

Edebiyatımızda yüz ve yanak unsurları şiirler genellikle birlikte konu olur. Sevgilinin yüzü güzel olan her şeye benzetilmiştir.

Revā mıdur perī rūyum beni terk eyleyüb şimdi

Çalam hasret bucağında tır-i ağıyar ile her şeb G. 57 / 3

Bir tıfl güzel sevdi gönül taze çağında

Açılmış anuñ goncaları al yanağında G. 490 / 1

4.2.7. Gamze :

Sevgilinin aşığı yaralayan yan bakışı olan gamze genellikle kaş, göz ve kirpikle birlikte kullanılmıştır.

Müjgenüñ tır-i kazâdur ey kemân-eburü yürü

Nâvek-i gamzeñ şağın yabana atma cāna at G. 59 / 2

Atup tır-i müjeñ cāna n'idersüñ ey kemân-eburü

Beni maqşûduñ öldürmek midür ey gamzesi çanlı S. 67 / 1

4.2.8. Alın :

Çok fazla kullanılan bir unsur olmayan alın, divanda genellikle cebin şeklinde kullanılmıştır.

Ezeliden ideli bende bu ‘aşk mekân

İderüm şubh u mesâ nâle vü figân âh u enîn

Derdüm olmağda ziyâde gezerüm zâr [u] huzân

İtmedüñ bezm-i vişâlüne dil [ü] cânı qarîn

Yalñuz ben mi harîdârũnam ey Zühre-cebîn

Gün dağı müşterîdür saña kamerden ğayrı

Msd. 2 / 3

4.2.9. Çene :

Cesârî Divanında fazla kullanılmayan çene unsuru genellikle ‘zenedan’ şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Ġabğab-ı çâh-ı zenedânuñda habs olsun gönül

‘Āşık-ı zârũdur ol te’dîb için rindâne at

G.59 / 4

4.2.10. Boy :

Önemli bir güzellik unsuru olan boy Cesârî divânında genellikle kad, kamet

şekliyle kullanılmıştır.

‘Andelîbem bir gül-i zîbâya mâ’il olmuşum

Lâle-ruḥ bir lebleri ḥamrâya mâ’il olmuşum

Bâğ-ı dehr içre ḥırâm-ı nâzın izhâr eyledi

Ḳâmet-i serv [ü] semen-semâya mâ’il olmuşum

Mr. 2 / 1

Ḥırâm-ı nâzenîn izhâr idüp ‘arz eyledi kendin

Gör ol ḳadd-i şanavber eski derdüm tâzelendürdi

S. 81 / 2

4.2.11. Ten :

Sevgilinin vücudunu anlatan "ten" unsuru şiirlerde çok fazla kullanılmamıştır.

İtmezem nesne taleb ḥükm-i ḳaderden ğayrı

Kesdüm ümmîdümi ben nev‘-i beşerden ğayrı

Ağlamaz kimse baña dîde-i terden ğayrı

Ḳalmadı tende mecâl âh eşerden ğayrı

Kim ḳucar mûy-miyānuñ o kemerden ğayrı

Kim öper leblerini sāğar-ı zerden ğayrı

Msd. 2 / 1

Rūḥum gibi uçdı güzelüm ten kafesinden

Gelmez nice gündür ne sebep ya neye küsmiş

Kl. 30 / 5

4.2.12. Gerden :

Sevgilinin güzellik unsurlarından olan gerden, şiirlerde çok fazla kullanılmamıştır.

Dil nazar kııl zülf-i ‘ anber t̄ara serpilmiş yatur

Ḥālleri şol gerden-i dildāra serpilmiş yatur

G. 146 / 1

Gerdeni b̄usesin almağa niyāz eyleyicek

Ḳıldı iḥsānı o dem rūḥ-ı revān şöyle itdi

G. 532 / 6

4.2.13. Sine :

Tasavvufa göre sine, gönül anlamına gelmektedir. Cesārī de şiirlerinde sine unsuruna sık sık yer vermiştir.

Nār-ı ğamla dağladuñ bu s̄inemi ey lāle ḥadd

Ol sebebden ‘ aşḳ-füzūnum artub oldı b̄i-‘ aded

G.112 / 1

Bu derūnum dā'imā ıurmaz yanar bilmem neden

Sīnede   aşk ile tāze dāġ-ı hicrān mı var

G. 172 / 4

4.2.14. Pay :

Divān Őirinde sevgilinin ayaġı bir g zellik unsuru olarak ele alınmaz. Ancak bazı deyimler ile sevgilinin y celiġini anlatmada kullanılır.²⁷ Pay, Cesārī'nin Őirlerinde de bu Şekilde kullanılmıştır.

Yaşlar d kerek başum a up pāyına d Őd m

 dāb iderek destini dāmānını  pd m

G.427 /2

Őarılup pāyına did m beni  ld r kerem it

Bildi  ftādeliġ m d ndi o ān Őoyle itdi

G. 551 / 5

4.3. Sevgiliye Ait Diġer unsurlar

4.3.1. Buse :

Buse unsuru, Cesārī'nin Őirlerinde sıklıkla yer verdiġi unsurlardan biridir.

²⁷

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri S zl ġ ,Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.369

Dilberā ‘ uşşāka vaşluñ āb-ı kişverden lezīz

Būse-i la‘ lūñ hemīn kand-i mükerrerden lezīz

G. 131 / 1

Dudağūñdan yañağundan baña bir buse virmezseñ

Helāl itmem saña ‘ aşıklıgum haqqın bu dem yā hū

S. 67 / 3

4.3.2. Söz :

Sevgilinin sözleri āşığa sürekli hoş gelir.

O hūblar başka bir tavr [u] edādur

Sözi şekker gibi rūha ğidādur

Ms. 1 / 84

Şeker gibi söyler sözi çün tūṭi-i ṭab‘ um

Mir‘āt-ı ruḥ-ı yāre nazar etmemek olmaz

Kl. 27 / 2

4.3.3. Kuy-ı Yar :

Sevgilinin yaşadığı yer olan ‘kuy-ı yar’ Cesārī’nin kullandığı unsırlardan biridir.

Kūy-ı yāra nāzırız şeb-tā-seher encüm gibi

Şanmasunlar vuşlatuñ leylinde bīdār olmayuz G. 251 / 3

Kelb gibi varup kūy-ı ḥabībi dolanurmuş

Ḳatlı eyler idüm taş ile aġyārı göreydüm Kl. 41 / 4

4.3.4. Naz :

Edebiyatımızda en çok kullanılan unsurlardan biri olan naz, sevgilinin en belirgin vasıflarından biridir.

Benüm gāhīce bir cānān ile cān şoḥbetüm vardur

Anuñçün serde bu ‘ aşk-ı füzūn-ı devletüm vardur

İdince nāz u istiġnā niyāz minnetüm vardur

Göñül levḥinde naḳş olmış mücellā şūretüm vardur

Göreydüñ ḥūb-ı dehr ile nice ḥoş ūlfetüm vardur

Ta‘ accüb ḥālūme her dā‘im el-mu‘tād idersüñ sen Msd. 1 / 4

Cefā vü nāz-ı dilberden hīç aşlā ḳalbüm incinmez

Baḥa cevri cefā nāz-ı edā cümle şafādur hep S. 8 / 5

4.4. Āşık

4.4.1. Āşık :

Edebiyatımızda, şairler her zaman āşıktır. Āşık, sürekli sevgilinin peşinden koşan, sevgiliye kavuşmak için çaba sarfeden ve türlü sıkıntıya göğüs geren bir konumdadır. Fakat çektiği sıkıntılara rağmen āşık, sevgilinin aşkından hiçbir suretle vazgeçmez. Ayrıca çektiği bu sıkıntıların yanında, sürekli kendisine engel olmaya çalışan rakipleriyle de uğraşır.

Nice dil sevmeye zātuñ gibi ‘ālī-nesebi

Sensin evlād-ı nebī hem çelebīsın çelebī

Bulamam mişlini gezsem de o Şām [u] Hālebi

Añdurur la‘l-i lebūñ ‘āşıka bintü‘l-‘inebi

Şirin-elfāz kelām beslediginūñ sebebi

Ṭūṭiye var mı ğidā şehd [ü] şekerden ğayrı

Msd. 2 / 4

‘Arzuḫāl itmege ḫācet ḫomadı şāh-ı ḫüsn

‘Āşıkuñ derd-i dili nālelerinden zāhir

G. 183 / 2

Şabr ile cevre taḫammül eyler idi her zamān

‘Āşık aḫvāli mükedder derde düşvār olmasa

D. 43 / 3

4.4.2. Gönül :

Aşkın mekanı olan gönül; Cesârî Divanı'nda dil, derûn gibi kullanımlarla karşımıza çıkmaktadır.

Ḥabîbâ baña kılduğun için cevır [i] sitem kat kat

Derûnum derd-i hicrûnle bağladı verem kat kat

G. 73 / 1

Bu derûnum dâ'imâ tırılmaz yanar bilmem neden

Sînde 'aşk ile tâze dâğ-ı hicrân mı var

G. 172 / 4

4.5. Rakib

Âşığın sürekli şikayetçi olduğu, sevgili ile arasına fitne soktuğuna inandığı rakib, divanda karşımıza ağyar, adu ve düşman gibi kelimelerle çıkmaktadır.

Biñ fitne kılursa baña ağyâr-ı tereddüd

Bir kerre ben itmeme yine ol yâre tereddüd

G. 129 / 1

CESÂRÎ kendi hâline kırmaz 'âşıkları ağyâr

'Acebdür mübtelâya ol 'adû şerr ü belâ olmuş

G. 300 / 5

4.6. Maddi ve Manevi Haller

4.6.1. Ah, Nale, Feryat-Figan :

Edebiyatımızda âşık, sevgilinin çektiği sıkıntılardan dolayı sürekli ah ve feryat-figan etmektedir.

Āyā meyl-i dilünde ism-i Hūyı yād idersün sen

Gelüp ‘aşk ile şevke nāle [vü] feryād idersün sen

Dil-i vīrāneñi ma‘ mūr hem ābād idersün sen

Derūnuñ tarḥ idüp ğamdan feraḥ-dem şād idersün sen

Vücūduñ ‘ākıbetde cevşen-i pūlād idersün sen

Cihānda erlik ile hoş güzel bir ad idersün sen

Msd. 1 / 1

Ezelīden ideli bende bu ‘aşk mekīn

İderüm şubḥ u mesā nāle vü figān āh u enīn

Derdüm olmağda ziyāde gezerüm zār [u] ḥazīn

İtmedüñ bezm-i vişālūne dil [ü] cānı qarīn

Yalñuz ben mi ḥarīdāruñam ey Zühre-cebīn

Gün daḥı müşterīdür saña қamerden ğayrı

Msd. 2 / 3

4.6.2. Dert, Keder, Gam :

Āşık sürekli gamlı, kederlidir; ama gamdan, kederden şikayetçi değildir. Çünkü āşık çektiği sıkıntılar neticesinde olgunlaşacağını düşünmektedir.

Luţfuñ añub bir nefes ister isem şād olmağa

‘ Ārız olur günde biñ kez derd ü ğam miñnet baña

G. 4 / 4

Hürremlik idi maqşaduñ ‘ ālemde Cesārī

Kim didi saña var bu kadar derd keder tut

G. 70 / 6

4.6.3. Cevr, Cefa :

Sevgilinin en belirgin özelliği āşığına sürekli cevr ve cefa etmesidir. Āşık da sevgilinin çektiği cefadan sıkıntı duymaz; çünkü sevgilinin kendisine sıkıntı çektirmesini, sevgilinin kendisinin farkında olması olarak algılar.

Bu devrān-ı felek cevr ü cefāsın çekmeden dā’im

Muvāfiķ yār ile itmek bir iki gün şafā yegdür

G. 243 / 2

Ne deñlü cevr ider ise taħammül eylerüm dönmem

Vefā ümmīdin ey dil eylerüm her bār efendümden

G.467 / 3

4.6.4. Ayrılık :

Aşık her türlü derde, kedere, cefaya katlanır; ama ayrılığa katlanamaz. Aşığın en büyük korkusu sevgiliden ayrılma korkusudur.

Cesārī tā kıyāmet maḥşere ḳaldı bu ḥasretlik

Acısun ḥālūme dostlar sözi şekerden ayrıldum

G.428 / 6

Bir perī-ruḥsāra meyl itmek bu gönlümden geçer

N'eyleyem encām ayrılmak belāsı olmasa

D. 42 / 2

4.6.5. Kan :

Sevgilinin gözleri, kirpikleri, gamzesi aşığı yaralar ve kanını döker.

Ḥüsnine ḡurre olan yār-ı ḥabībe n'idelüm

Dāma şayd olmayan ol kebg-i şekībe n'idelüm

Baḥt-ı yār olmayıcaḳ merd-i ḡarībe n'idelüm

Ḳılmadı derde devā çün o ḫabībe n'idelüm

Cām-ı lâ' l-i meyûñ içürdi raķıbe n'idelüm

Bize şunmadı felek ħün-ı cigerden ğāyı

Msd. 2 / 5

Atup tır-i müjeñ cāna n'idersüñ ey kemān-ebrū

Beni maķşūduñ öldürmek midür ey ğamzesi ķanlu

S. 67 / 1

4.6.6. Aşk :

Kelime anlamı itibariyle şiddetli sevgi anlamına gelen aşk, edebiyatımızdaki en önemli kavramdır. Edebiyatımızda ilahi ve beşeri olmak üzere iki türlü aşk vardır. Allah'a duyulan sevgiyi dile getiren ilahi aşka gerçek aşk da denir. Beşeri aşk ise dünyadaki maddi güzelliklere duyulan sevgiyi dile getirir.

Şiirlerinde hem ilahi hem de beşerî aşktan bahsetmiş olmasına karşın, tasavvufi düşünceye sahip olan Cesārî'nin şiirlerinde ilahi aşktan daha sık bahsettiğini görmekteyiz.

‘ Aşķdan dil dūr olmaķ bir nefes ħiç istemez

N'ola bu cān u serüm ‘ aşķ rāhına olsa fedā

G. 5 / 4

Ey CESĀRĪ ger baña nāz edā ķılsa güzel

‘ Aşķum artar ol ķadar mihr-i vefā olur baña

G. 27 / 5

‘ Aşk-ı Hakk ile cünūnam bilmezem Leylī nedür

Her gören bu şūret eşkālūmi dirler deli

K. 11 / 15

4.7. Bezm İle İlgili Unsurlar

Eğlence ve sohbet meclisi anlamında kullanılan bezm, Cesārī divānında bezm-i aşk, bezm-i akdem, bezm-i sohbet, bezm-i mahabbet, bezm-i uşşak vb. terkiplerle kullanılmıştır.

Ġayrılarla ‘ış ‘işret bezm-i şohbet eyledüñ

Ya niçün olmaz naşīb ol ülfeti ‘aşkuñ baña

G. 9 / 3

Bir bezm-i maḥabbetde ben ‘aşk bādesi içdüm

Yandı cigerüm dönmişüm ol fend ile cānā

G. 31 / 4

4.7.1. Saki :

Āşğa bezmde içki sunan anlamına gelen saki, genellikle sevgili anlamında kullanılır.

Bir sen ile bir ben olalum ḥānede tenḥā

Mey-nāb çıkar sākī-i gülçehre dolāb aç

G. 93 / 2

Elest bezminde mey şundı baña ol sākī-i ebrār

O demden şöyle lā-ya‘ kııl beni mestāne kıılmışdur

G. 230 / 4

4.7.2. Meyhane :

Cesāri , aşk şarabının içilip, sorhoş olunduğu yer anlamına gelen meyhaneye şiirlerinde fazla yer vermemiştir.

Ararsa hūblar bulsun Cesāri ‘ aşık-ı zārı

Felek anı bu demde sākīn-i meyhāne kıılmışdur

G. 230 / 5

CESĀRĪ bāde-i ‘ aşk ile pek mest [ü] harāb oldum

Su‘āl idenlere anuñ yiri meyhānedür dirler

G. 239 / 5

4.7.3. Mey, Bade :

Aşığa sorhoşluk veren içkidir. Divan’da genellikle mey-i nab, mey-i hamra şeklinde kullanılmaktadır.

Bir bezm-i maḥabbetde ben ‘ aşk bādesi içdüm

Yandı cigerüm dönmişüm ol fend ile cānā

G. 31 / 4

Dirler idi bize var ol mey-i hamrāda neşāt

Virmedi qalbümüze ya neden ol bāde neşāt

G. 318 / 1

4.7.4 Kadeh :

Edebiyatımızda içki konulan kap anlamında kullanılan kadeh, genellikle sevgilinin ağzına benzetilir.

Ey Cesārī gice gündüz bāde-i nūş eylersün

Ne ‘acebdür seni itmez yine dīvāne qadeh

G.100 / 6

Meclisde yine sāğar-ı rindān yeñilendi

Devr itdi qadeh şevk ile seyrān yeñilendi

Kl. 57 / 1

4.7.5. Şem :

Genellikle aydınlatma aracı olarak kullanılan şem, tasavvufta pervane ile birlikte kullanılır. Şem sevgiliyi, pervane ise sevgilinin etrafında dönen aşığı anlatır.

Ey Hālilüm şem‘ -i hüsñüñ şevkine biñ cān ile

Yanmağa nevbet bizüm pervāneler itsün mekeş

G.77 / 8

Bezm içre dilâ her gice bir şem^ç -i cemâle

Yanmağa heves-kâr o pervânelerüz biz

G. 276 / 2

5. MAZMUNLAR

Mazmun kelime olarak mana, anlam, kavram anlamına gelmektedir. Edebiyatta bazı özel kavram ve düşüncelerin ifadesinde kullanılan klişeleşmiş söz ve anlatımlara denir. Kısaca bir şeyi, özelliklerini çağrıştırarak kelime grupları içinde gizlemektir. Bir diğer ifadeyle, bir sözün içinde gizli olan sanatlı anlamdır.²⁸

Cesârî Divanı'nda abdal, dünya, felk, İskender, ahu, Karun, ab-ı hayat, kurban, şarab, agyar, gül, bülbül, büt, cam, Yusuf ile Züleyha, Leyla ile Mecnun, Vamık ile Azra, Ferhad ile Şirin, âdem, cem, zahid vb. bir çok mazmun kullanılmıştır. Bu mazmunlara şu örnekleri verebiliriz.

5.1. Felek Mazmunu :

Kelime olarak gök anlamına gelen feleği, edebiyatımızda şairler mazmun olarak, başlarına gelen her türlü şeyin sebebi olarak görmüş ve ondan sürekli şikayet etmişlerdir.

Ey Cesârî ' aks-i devrân idicek çarh-ı felek

Dūd-ı âhuñ ' arş-ı a' lāya olur bir gün direk

²⁸

İskender PALA, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, sh.298

İtdüğüñ a‘ māl hep mizāna ҡonılsa gerek

Rūz-ı maḥşer ol ulu dīvānı fikr itmez misin

Mr. 1 / 5

Bir laḥza şafāyı bize çok gördi felek āh

Şādān olamam dilde meded bu ğam açılmaz

G. 277 / 4

5.2. Ahu Mazmunu :

Ahu, geyik demektir. Edebiyatımızda da sevgili güzelliği bakımından ahu'ya benzetilir.

Dadandı meclise bir tāze mehrū

Melek-siret güzeldi çeşm-i āhū

Ms. 1 / 73

Çeşm-i āhū dil-rubā şāhib-vefā gönümcedür

Ṭıfl-ı nevreste güzel ҡılmaz cefā gönümcedür

G. 156 / 1

5.3. Gül Mazmunu :

Edebiyatımızda sevgilinin güzelliği ile birlikte en çok anılan çiçek güldür.

Sevgili, hoş kokulu gül benzetilir.

Bāde-i şāfi baña ey sākī-i gül-rū getir

Nūş idem bir dem anı var kāse-i memlū getir

G.193 /1

Senüñ ey sākī-i gül-çehre bu bezm-i meyde

Şerbet-i la' l-i lebüñ içmege ibrām iderüz

G. 269 / 3

5.4. Leyla ile Mecnun Mazmunu :

Edebiyatımızda aşk ile ilgili en çok kullanılan mazmun, Leyla ile Mecnun mazmunudur. Kays'ın Leyla'ya olan aşkı anlatılır.

Ey CESĀRĪ bir şaçı Leylāya meftūn olduğum

Göriccek 'ālem beni Mecnūna teşbīh eylemiş

G. 297 / 5

Bir şaçı Leylā bizi Mecnūn ger kılmaz ise

Dehr-i dūnuñ mā-ḥaşal bir 'ākili dirler bize

D. 46 / 4

5.5. Yusuf ile Züleyha Mazmunu :

Hz. Yakub'un oğlu Yusuf ile Züleyha'nın aşkı anlatılır.

Mollāzāde tefsīre baķub naķl ider olsa

Yūsuf-la Züleyhâyı ‘ayān diñlenür elbet

G.75 / 3

Yūsuf-ı hüs-n-i ziyā bir var imiş bir yoğ imiş

Hem Züleyhâ rüşenâ bir var imiş bir yoğ imiş

G. 295 / 1

5.6. Vamık ile Azra Mazmunu :

Vamık’ın Azra’ya duyduğu aşk anlatılır.

Kâtib yazamaz kışşa-i hâlât-ı derūnum

Bu hâlet ‘aşķ-ı Vāmıķ [u] ‘Azrâ ile birdür

G. 137 / 4

Ben ol üftādeyem idrāk kıldum hâlet-i ‘aşķı

Haber-dâr olmışum ol kışşa-i Vāmıķla ‘Azrādan

G. 466 / 9

5.7. Ferhad ile Şirin Mazmunu :

Edebiyatımızda sık sık başvuru olan mazmunlardan bir tanesi de Ferhad’ın Şirin’e duyduğu aşķı anlatan Ferhad ile Şirin mazmunudur.

Mâlik-i Şîrîn-edâ emşel-i Ferhâdam ben

Ḥakk olur tîşe-i şevkum ile kühsâr-ı belâ

G. 1 / 6

Ḥudānuñ şun'ını seyr itdiler Şîrîn [ü] Leylâda

Ḥaḳîkat-bîn olan Mecnûn ile Ferhâda 'aşḳ olsun

G. 465 / 5

5.8. Davud Mazmunu :

İsrailoğullarının peygamberi olan Hz. Davud sesinin güzelliği ile bilinir.

Girmez oldu ḥayf bu gūşuma şol Dāvūd ses

Bir ḳazāya uğradı nāgāh ḳırıldı bam teli

D. 54 / 2

5.9. Bilal Mazmunu :

Bilal, sesinin güzelliği ve okuduğu ezan ile bilinen ilk müslümanlardan biridir.

Cesârî şehri Benderde ben ol Bayraḳlı Cāmi' de

Bilālün 'aşḳına her dem ezān vaḳtinde 'alem çekdüm

S. 49 / 5

5.10. Cennet Mazmunu :

Cennet, Allah'ın kendisine iman edenler için mükafat olarak vadettiği ebedi mekandır.

Cehennem ile zâhid gel düşürme gönlümü havfa

Peder mîrâşıdur cennet o meskende necâtum var

G. 242 / 8

Kûy-ı cânân cennetü'l-me'vâ görünmişdi baña

Râhat oldum ol maqâm-ârâmı aındum ağladum

G. 413 / 6

Cesârî divânında karşımıza çıkan diğer mazmunları şu şekilde sıralayabiliriz:

5.11. Abdal Mazmunu :

Tekye-i 'aşka gelür Hakk rehine sâlik olan

Özge bir abdâl olur nâmûs 'ârından geçer

G.198 / 2

5.12. Edhem Mazmunu :

Bir cur'aya şatsam n'ola şol tâc [u] kabâyı

Ey pîr-i muğan meşrep ile Edhem-i 'aşkam

Kl. 42 / 8

5.13. Ehl-i Dil Mazmunu :

Bu bezm içre dem urursam n'ola 'aşk-ı İlähiden

Derûnum mâcerâsın ehl-i dil ü şâf olan añlar

G. 204 / 2

5.14. İskender Mazmunu :

Bir bakışda 'âlemi başdan başa seyr itdürür

Sîne-i mir'âtına şâh-ı Sikender imrenür

D. 11 / 3

5.15. Karun Mazmunu :

Cesârî devlet-i dünyâ deger bir iltifât-ı dost

Çanı ol dağme-i Çârûn çanı ol mâl-ı Daçyânûs

G. 289 / 7

5.16. Hallac-ı Mansur Mazmunu :

Ene'l-Çağğ sırrına vâkıf olup Maşûr-ı 'aşk oldum

O târ-ı zülfe şayd olsam n'ola dâr 'aşıkıyam ben

S. 63 / 2

5.17. Zahid mazmunu :

Mu'arız olma nazm ile ğazelden geç behey zāhid

Selāmet cāyı gözle hoş maħalden geç behey zāhid

G. 110 / 1

İKİNCİ BÖLÜM

CESĀRĪ DĪVANI'NIN NÜSHALARININ TANITILMASI

1. M1. Ankara Milli Kütüphane, 06 Mil Yz FB 303.

207 yaprak olan nüsha, tālik hatla harf filigranlı kağıt üstüne 223×155-160×90 milimetre (mm). ebādında yazılmıştır. Konu başları ve mahlasların kırmızı mürekkeple yazılmış olan nüsha, sırtı kahverengi meşin, satırları ebru kâğıt kaplı mukavva bir cilt ile kaplıdır. İlk 146 yaprak "divan", 146. yapraktan sonraki bölüm "divançe"dir.

2. M2. Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi, 06 Hk 444.

66 yaprak olan nüsha, rika hatla taç arma filigranlı kağıt üstüne 142×90-198×140 ebādında yazılmıştır. Gömme yıldız salbek şemse ve yıldız zencirekli olan nüsha, miklebli koyu vişne çürüğü meşin ciltle kaplıdır.

3. S. Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi, 22 Sel 2175.

35 yapraktan oluşan nüsha, nestālik hatla aharlı kağıt üstüne yazılmıştır. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

4. SÇ. İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, 80.

Bu nüsha, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma kütüphanesi'nde "Cārī Efendi Divanı" ismiyle kayıtlıdır. 126 yaprak olan nüsha, t̄alik hatla aharlı mine beyaz kağıt üstüne 234×158-188×104 ebādında yazılmıştır. İlk 86 yaprak "divān", 86. yapraktan sonraki bölüm "divançe"dir.

Bu çalışmada, Ankara Milli Kütüphane'de bulunan nüsha "M1", Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan nüsha "M2", Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan nüsha "S", İstanbul Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma kütüphanesi'nde bulunan nüsha ise "SÇ" şeklinde kısaltılmıştır.

Yaptığımız bu çalışmada nüshaların "divan" bölümleri baz alınarak inceleme yapılmıştır. Şiirler transkribe edilirken yer yer metin tamirleri de yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca şiirler nazım şekillerine göre gruplandırılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : CESÂRÎ DİVÂNİ

1. MESNEVİLER

1

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa' ulün

- 1 Gel ey hâme fiğân [u] zâra başla
Gel ey nazm-ı vasf-ı yâra başla
- 2 Yüzüñ sür levha-i ruhsâr-ı yâra
Cihânda derd-i ' aşka ara çâre
- 3 Benüm ahvâlümü şerh [ü] beyân it
Mağabbetden eşer halka ' ayân it
- 4 Baña tevcîh olındı ' aşk-ı âşâr
Anuñçün çok didüm ebyât [u] eş' ar
- 5 Yaşum on birde idi ' aşka düştüm
Yazub mevzün bu şi' ri meşke düştüm

1 M1.1b, 2a, 2b, 3a, 3b, 4a, 4b, 5a, 5b; M2.-; S.-; SÇ 2a,2b,3a

- 6 Oğurdum mekteb içre hıfz-ı Kur'ân
 Qılurdum bülbül-âsâ nâle efgân
- 7 Yaturdum h̄âb-gâhum içre nâgâh
 Görüb rü'yâyı oldum sırra âgâh
- 8 Görindi dideme bir meclis-ârâ
 Oturmuş anda bir şûh-ı dîlarâ
- 9 Cemâl[i] maṭla' u'l-envâra beñzer
 Leb[i] şîrîn şeker güftâra beñzer
- 10 Yanında hûb-rûlardan daḥı var
 Arada sâķî olmışdı o dil-dâr
- 11 Beni gördügi dem tutdı elümden
 Maḥabbet gösterüb şordı ḥâlümden
- 12 Didi ' aşķ ehli olmağa sezâsuñ
 Benümle tâ muḳaddem âşinâsuñ

- 13 Baña meyden ʔolu cāmı içürdi
İdüb mestāne kendümden geçürdi
- 14 O hāl ile ben itdüm āh u zārı
Getürdüm şevķe ol lāle ʔızārı
- 15 Tekellümler idüb didi ey ʔāşık
Seni ben ʔabʔuma gördüm muvāfık
- 16 Baña ʔāşık geçin şimden girü señ
Beni tā bulmayınca itme mesken
- 17 Ƙarār itsün derūna ʔaşķ-ı āşār
Ƙabül itdüm o nuʔķı çār-nā-çar
- 18 Didi var maħlaşuñ yād it CESĀRĪ
Benüm vaşfumda söyle hep eşʔarı
- 19 Uyandum h̃āb-gehden nāzır oldum
Firāķ alurdı maħzūn-h̃āṭır oldum

- 20 Didüm yâ Rabb ne ola bu hâlet
 ‘ Aceb rü’yâ mı yâhūd bir hâyâlet
- 21 O yârı bir daği ben kınde bulam
 Huzûr-ı şâhda bir bende olam
- 22 Bu efkâr ile ben bir hayli gezdüm
 Cânımdan uşanub bıkdum vü bezdüm
- 23 İderdüm dün [ü] gün ben nâle vü efgân
 Yağardı sînemi ol nâr-ı hicrân
- 24 Tağıldı boynuma zencîr-i sevdâ
 Cünûn-ı ‘ aşkı kıldum dilde peydâ
- 25 Ğazeller okuyup hâle münâsib
 Olurdum görmege ol yârı tâlîb
- 26 Gezerdüm seyr-i şahrâda yürürdüm
 Hezâr elvân şükûfatı görürdüm

25b görmege ol yârı: ol görmege yârı SÇ

- 27 Revān olmuş aḳardı āb-ı cārī
Aḳardı gön̄lüm deryā kenārı
- 28 Çemen ‘ askerlerin seyrān iderdüm
Çamuya nazra-i im‘ ān iderdüm
- 29 Benefşe boynın egmiş ḥāk üzere
Tururdu şöyle vehim-nāk üzere
- 30 Yine sünbüllerüñ ḥālī perīşān
Derün-ı lāle dāğ-ı āteş-efşān
- 31 Çaranfil şerm ile rüy-ı ḥacālet
Baña ‘ arz eyler idi dürlü ḥālet
- 32 Çāvuş gibi gümüş çevgānla zanbaḳ
Gezüb virmişdi bağçe bāğa revnaḳ
- 33 Bele ḥançer şoḳınmış idi sūsen

Ḳıyām üzre olub ṭururđı Şen Şen

34 Őaḳāyıḳ yāsemende başa eṭvār

Bahār aḳup virürdi bār eŐcār

35 Ṭolu Őebbūlara mā' il olurdum

Yanına misk-i Rūmīnūñ giderdüm

36 Ḳadeḥ-zerrīnleri arar bulurdum

Gice gice Őafādan ḥazḳ iderdüm

37 Virürdi tāze tāze būyı reyḥān

MeŐām-ı cānı 'ıṭr eylerdi gülŐān

38 Gülūñ evŐāfını bülbul iderdi

Velī ben añlamaz idüm ne derdi

39 Ḥabību'llāh terin ḥoŐ Şemm idermiş

Olub giryān dü ŐeŐmin nem idermiş

40 Maḥabbetden eŐerler gūne-gūndur

Bu bir seyrān ḥaḳīkatde dūgündür

41 Tūtubdur ʿālemi ḳuṣlar ṣadāsı

Bu zevḳ olmış idi rūḥuñ ğidāsı

42 Çün ʿāşık olmış idüm bir civāna

Baḳardum ḳāmet-i serv-i revāna

43 Hırāmānı şalındurduḳça rūzgār

Şanurdum yār ider bāğ içre refṭār

44 Şarāb-ı ʿaşḳ ile rindāne nergis

Baḳardı mest olub dört yana nergis

45 Tūrurdi ṭob ṭob olmış feslegenler

Görindi şöyle reng-āmiz o ḳatmer

46 Şabā rūzgārı baḥş idüb şafāyı

Getürürdi baña bŷy-ı vefāyı

43a şalındurduḳça: şalınduruḳça M1

- 47 Veli bilmez idüm kandadur yār
 ˆ Aceb olmuş idüm bir hāle düşvār
- 48 İderdüm kūşe-i tenhāyı mesken
 Qılurdum gūne gūne cāyı mesken
- 49 Göñül bir yirde hīç itmezdi ārām
 Kimūñle ideyüm bilmezdüm aḥkām
- 50 Benümle hem-dem olur āşinā yoḳ
 Murādum Kaˆ besine reh-nümā yoḳ
- 51 Hūdāyā n'eyleşem n'itsem der idüm
 ˆ Aceb ṭursam mı ya gitsem der idüm
- 52 Baña bu demde sen keşf-i rāz it
 Beyān-ı sergüzeşte hem āgāz it
- 53 Severseñ ger bu ben rūḥ-ı revānı
 Didi idem fedā rāhında cānı

- 54 Anuñla ‘ahd [u] peymāna el urdum
Şadākatkārлық itdüm şöyle turdum
- 55 Biraz eyyām anuñla itdüm ülfet
Derūndan olmadı zā‘ il maḥabbet
- 56 Göñül itmezdi ārzū-yı vişālin
Velī seyrān iderdüm ḥüb cemālin
- 57 Anuñla cā-be-cā aḥkām iderdük
Hemīşe şubḥumuz biz şām iderdük
- 58 İdermiş ba‘ zı aḥbāb ḥāli teşvīş
Mecāziyyāta dā‘ir tutmaduḵ iş
- 59 Felek ferḥunde fālı böyle açdı
İki üç sāl bu minvāl üzre geçdi
- 60 Dönüb devr yine ‘aksine gitdi
Gelüb düşmān bizi tālān itdi

- 61 Vařandan dūr olduk řār-nā-řār
Araya dūřdi firřat gitdi ol yār
- 62 Yine hier odi ile yandı cānum
Yine eflāke şışdı bu fiğānum
- 63 Zebūn itdi beni firřat ü hierān
Aradum bulmağa bu derde dermān
- 64 Ele sāzum alub şıldum seyāřat
Edirne şehrini şıldum ziyāret
- 65 O yirde sōyler iken nazm u eş'ār
Baņa řā'irler itdi kendin izhār
- 66 Gelüb oturdılar meydān yüzine
Şulak şıtdum o řā'irler sōzine
- 67 Beni şeke dilerler imtiřāna
şi'ārum sōyledüm ben de yegāne

- 68 Kemāl-i pür-hünerdi anda dehrī
 Țururđı Țoç gibi meydānda dehrī
- 69 Ğazeller oęur idük gūne gūne
 O meclis dönmiş idi bir düğüne
- 70 Dirilüb bir nice aĥbāb [u] yārān
 İderlerdi bizi ol yerde seyrān
- 71 Tamām dört ay diyüb nazm-ı maęālı
 Anuñla eyledük hoş ĥasb-i ĥālī
- 72 Olub seyrān civānān ile pīre
 Virürdük birbirimize naęīre
- 73 Dadandı meclise bir tāze mehrū
 Melek-sīret güzeldi çeşm-i āhū
- 74 O mehrū ‘ırę-ı ťahir zātđan idi
 Yine bir seyyidü’s-sādātđan idi

- 75 Otururdu yanumda ol yüzi gül
Ben olurdu anuñ şevkiyle bülbül
- 76 Fiğān-ı zārumı gūş eyler idi
Şorub haţırcuğum hoş eyler idi
- 77 Benüm eş'āruma olmışdı mā'il
Ne söz kim söylesem olurdu kı'ıl
- 78 Bilürdi hep cināsāt-ı kelāmı
O şāhuñ olmuş idi dil ğulāmı
- 79 Göñül olmuş idi emrine maḥkūm
Dir idi ehl-i 'aşkuñ ḥāli ma'lūm
- 80 Arada itmişüz nice şakalar
Bağardı seyrümüze meh-liķālar
- 81 Didi bir gün baña ey yār-ı şādık
Seni ben görmedüm bu yire lāyık

- 82 Sitanbul şehrine gel çok güzel var
Kim anda hüsni Yūsufdan bedel var
- 83 Bağınca yüzine gözler kamaşur
Ne giye egnine anlar yaraşur
- 84 O hūblar başka bir tavr [u] edādur
Sözi şekker gibi rûha ğidādur
- 85 Didi ben bunda olmuşum misāfir
Beni bezm içre sen göresiñ āhir
- 86 Peder kıoymaz beni kim bunda duram
Ne tedbīr eylesem ne hīle kıuram
- 87 Diyüb ağıtdı gözden nehr-i cārī
Olub maḥzūn o demde kııldı zārī
- 88 Vedā^c idüb yanumdan kıalkdı gitdi
Beni dīvāne vü Mecnūn itdi

- 89 Edirne şehri oldu başuma dar
Yine firqat bulındı çār-nā-çār
- 90 Didüm yâ Rab nice ola bu hâlüm
Beni terk itdi gitdi rûy-ı âlüm
- 91 Kimüñle eyleyem ben şimdi ülfet
Çün ansız qalmışum bir yâra hasret
- 92 Dü çeşmüm yaşı bir seylâba beñzer
Qalan yârsız qalaysız şaba beñzer
- 93 Helâk eyler beni âhir bu sevdâ
İşüm oldu benüm çün âh u belâ
- 94 Cihân başuma gūyâ oldu zindân
Biraz gezdüm o yirde zâr [u] giryân
- 95 Çalub çağırmağı itdüm ferâğat
Sitanbul şehrine kıldum seyâhat

- 96 Sefineye Tekirdağında bindüm
Selâmetle Yeñiçapuya indüm
- 97 Şıra çahvelerün itdüm ziyâret
Şuya karşı zemîn bulmuş leţâfet
- 98 O çahvehâneler ârâm yiridür
Mağabbet ehline aĥkâm yiridür
- 99 Şafâ vü cünbüş eyler anda yârân
Gelür seyr itmege pîr [ü] civânân
- 100 İderler kesb-i zevķi tâze tâze
Kimi meddâĥa mâ'il kimi sâza
- 101 Gelür Bektâşiler oçur çazeller
İder seyr ü temâşâ hep çüzeller
- 102 Def [ü] ney ol kemân çanbür şadâsı
Olur âvâz ile rûĥuñ çidâsı

- 103 Usûli kullanur hoş bestehânlar
Maqâm icrâ iderler nüktedânlar
- 104 Kimisi şâir olmuş söyler eşâr
İder kavvâflığını halka izhâr
- 105 Bulunur şâir-i meydân velî az
Dürüg âmiz-i güftâr gûşe şıgmaz
- 106 Maqâmât ehline vardur pesendüm
O sâzkârları a' lâ pek begendüm
- 107 İki üç şâir-i meydânı buldum
Kelâm-ı mûcid olan cânı buldum
- 108 Ben anlar ile itdüm hasb-i hâli
Ġazeller söyledük çok lâubâlî
- 109 Tarîkat erleri bir bir gelürdi

Ma'ārif ehlini anlar bilürdi

110 Kalem şâ'irleri çokdur be-ğâyet

Bizi eylerdi anlar gâh ziyâret

111 Niçesi olmuş idi âşinâmuz

Kılurlar idi hep medh ü şenâmuz

112 Mu'ammâ vü luğaz gâhî aşarduk

Kim eyler iddi'â anı başarduk

113 Odur şâ'ir nazîre söyler a'lä

Odur mâhir bile elkâb-ı imlâ

114 Var idi anda yahşî arkadaşum

Ben atardum o tutar idi taşum

115 Anuñla oynar idük top [u] çevgân

Anuñ ile açarduk nazma meydân

116 İrişmezdi 'âkıllar fendümüze

116a 'âkıllar: 'âkıllar SÇ-

Araduk denk aqrān kendümüze

117 Yoğ idi şā' ir-i meydān-ı kāmīl

Mu' ādil olamaz cāhil ne qābil

118 Dolaşduk her yiri gezdük ser-āpā

Kemāl-i pür-hüner yoğ idi qat' ā

119 Kemāl ehlin araduk her bucağda

Bulnur var ise qalmış ayağda

120 Benüm sözüm o şā' ir (i) intihāba

Hemīşe ' arşada hāzır cevāba

121 Odur şā' ir ki ola tab' -ı düldül

Gelüb meydān yirine ala ögdül

122 O sözüm sevdā-yı ' aşka şalmışum ben

Niçe yirlerde ögdül almışum ben

121b ala ögdül: al ögüdin M1

- 123 Tıfılken gördüğüm rü'yâyı aşlā
Çıkarmazdum gönülden anı kaç' ā
- 124 Baña şu içürmiş idi sākī
Maḥabbet dilde kalmış idi bākī
- 125 Tefekkür 'ālemin bir hoş görürken
Yeñikapuda meclisde tūrurken
- 126 Anı gördüm ki bir şūḥ-ı dilārā
Güzeller içre memdūḥ 'ālem ārā
- 127 Tevāzu' la gelüb būs itdi dāmen
Didi çoḡdan arar idüm seni ben
- 128 Diyüb çoḡ iltisām [u] 'izzet itdi
Baña ikrām-ı raḡbet ülfet itdi
- 129 Ben anı göricek 'aqlum şaşurdum
O 'aşḡ deryāsını boydan aşurdum

130 O demde almışum vālih ü ayrān

Beni seyr eyler imiş anda cānān

131 utub dostum didi yāhū birāder

Getürme gönlüne şu bu birāder

132 Beni sen bilmedüñ Allāhu a' lem

Ki olduñ üsünümi görince sersem

133 Didüm lütf eyle kimsüñ baña bildür

Günāh u cürmümi ' afv itme öldür

134 Benüm ālüm mükedderdür ezelden

Neler çekdüm cihān içre güzelden

135 aa çodur řehā ednā uluñda

N'ola cān virsem ol cānān yolında

136 Didi cānān ararsañ bama cāna

İresüñ tā ki ol sırr-ı nihāna

- 137 Seni rü'yāda gice bulmuş idüm
O 'işretgehde sākī olmuş idüm
- 138 Sen itmişdüñ elümden bādeyi nūş
O demde olmuş idüñ mest medhūş
- 139 Unutduñ mı ezelki dem o hāli
Benüm 'aşkımla bulduñ sen kemāli
- 140 CESĀRĪ maḥlaşın virdüm özüñe
Ḥalāvet baḥş kıldum her sözüñe
- 141 Benüm adum bu dem bil Edhem ben
Göñüller zaḥmına hoş merhemem ben
- 142 Diyince añladum esrār-ı 'aşkı
Derūnumda olan āşār-ı 'aşkı
- 143 Didüm hoş geldüñ ey rūḥ-ı revānum
Maḥabbet bāğ içre gül-sitānum

- 144 Senüñçün olmuş idüm zâr [u] giryân
Senüñ ‘aşkuñla eylerdüm ben efgân
- 145 Bî-ḥamdi’llâh ki gördüm ḥüb cemâlüñ
Müyesser kıldı Haqq rûz-ı vişâlüñ
- 146 Beni sen müsteḥaḥ kılduñ ‘aṭāya
Sezâsuñ mazḥar-ı ḥayr-ı du‘āya
- 147 Tebessüm eyleyüp didi ey ‘âşık
Suḥandân bezmüne olduñsa lâyıḳ
- 148 Kemâl ehli tuḥf-ı âşâr dilerler
Nice ebyât-ı ḥoş eş‘âr dilerler
- 149 Ḳanı tertîb-i dîvân eyledüñ mi
Bu ‘aşḳ ḥâletün i‘lân eyledüñ mi
- 150 Muḳaddem hep gelenler dehre gitdi

144b ben: SÇ-

149b ḥâletün: ḥâlâtuñ M1

Nice nazm-ı ğazel icād itdi

151 Teberrük yaz ki alsun bir hoş āřār

Seni yād ideler dillerde her bār

152 Vesīle raşmete ancaş eşerdür

Añılmař hayr ile hoş mu‘ teberdür

153 Yüri Hařķ ‘ āřıkı ol urma ğāfil

Saña ehl-i maşabbet disün ‘ āķil

154 Bu pendi ğüş ıldum arada

Hemāndem gitdi destümden irāde

155 Didüm ey yār ğazeller ğün ğün var

Nedür maşşüd diyem bir tāze eş‘ ār

156 Didi yaz evvelā na‘ tun Rasülün

Ola maşşerde řefā‘ at abülün

157 Pes andan çār-yāruñ vaşfin eyle

Kelām-ı nazmuñı mevzūn söyle

158 Şefā' at kânıdur anlar bil ey yār

Göñüldeñ anları terk itme zinhār

159 Şerī' at hem ʔarīkat hem haqīkat

Gerekdür ma' rifet hem saña elbet

160 Ƙamusı nazmuñ içre ola icrā

Gören disün budur hoş şı' r-i ğarrā

161 Anuñ ta' rīfi üzre itdüm inşā

Mürettebdür bu Dīvān ƙıl temāşā

162 Becerdüm işbu nazmı ben de böyle

Begenmezseñ yürü var sen de söyle

163 Ƙıyās itme bu bir fazl [u] hünerdür

Maḥabbetden hemān ancaḳ eşerdür

164 Yazub ƙıldum bu hoş Dīvān[1] tekmīl

Güzel oğu kelāmum itme tebdīl

2

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Kūh-ı Kāf içre mekân eyleyen ' anḳā birdür
Zulumāt içre ḥāyāt āb müsem mā birdür
- 2 Levḥ-i maḥfūz ḳalem ' arş-ı mu' allā birdür
Nūr baḥş idici şol şems-i muziyyā birdür
- 3 Aña mānend o meh-i tāb-ı mücellā birdür
Beyt-i ma' mūr añılur gökde müheyyā birdür
- 4 Yeryüzinde daḫı ol Ka' be-i ' ulyā birdür
Zemzem-i maḥz-ı şifā āb-ı muşaffā birdür
- 5 O mübārek ḥacerü' l-esved-i zibā birdür
Ya' ni eşyā-yı müsem mā-yı mu' ammā birdür

- 6 Cümlenüñ Hâlık ol Hâzret-i Mevlâ birdür
Hâşıl-ı sırr-ı rumûz nokta-i ma' nâ birdür

3*

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Qâ' be kavseyni bil ebrû-yı semâ ikidür
Şekl-i insânda olan rûy-ı mücellâ ikidür
- 2 ' Âlemi seyr kılan dîde-i bînâ ikidür
Nuḡk ider gerçi lisân leblerüñ ammâ ikidür
- 3 İstimâ' itmek için gûş-ı müheyyâ ikidür
Sîne üzre memeler nâzik [ü] zîbâ ikidür
- 4 Nesne aḡz itmege yed ey dil-i dâñâ ikidür
Yürüyüp maşlahata gitmek için pâ ikidür
- 5 Qılmağa farz olınan rek' at-ı cum' â ikidür

3 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.28a
* Eyzan

‘İd daḥı be-her sāl saña cānā ikidür

6 Birliḡ-i Ḥaḡḡa ṣehā ṣāhid-i aḡvā ikidür

Mekr-i dñyāya dilā ‘Āṣıḡ ‘Ömerle CESĀRĪ ikidür

2. KASİDELER

1*

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Senüñ na' tuñ baña gâyetle elzem yâ Rasûla'llâh
Ki gön'lüm eglenür vaşfuñla her dem yâ Rasûla'llâh
- 2 Cihâna gelmedi gelmez dağı zâtuñ gibi kimse
N'ola 'uşşâkuñ olsa saña maḥrem yâ Rasûla'llâh
- 3 Mübârek ismüñ añıldıḡda cân u dil şafâ eyler
Sürür-ı şevḡden dîdem dolar nem yâ Rasûla'llâh
- 4 Temevvüc eyleyüb cüş itmesi hep iştiyâkuñdur
Senüñ 'aşkuñla cārî baḡr-i ḡulzüm yâ Rasûla'llâh
- 5 Ḥabîb-i kibriyâsuñ şâfi' -i rûz-ı cezâsuñ sen
Senüñçün ḡalḡ olındı cümle 'âlem yâ Rasûla'llâh

1 M1.6a, M2.-, S.- SÇ. 3b
*Na' t-ı Şerîf: M1-

- 6 CESĀRĪ ümmetüñdür kı1 şefa‘ at rüz-ı maşşerde
Saña imān idübdür tā muqaddem yā Rasūla‘llāh

2

Der-medḥ-i Ḥazret-i Ebū Bekr***Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün**

- 1 Gör ne didārdur Ebū Bekr emirü‘l-mü‘minin
Nūr-ı āşārdur Ebū Bekr emirü‘l-mü‘minin
- 2 Mevc urur baḥr-i ḥaḳıḳat içre ey dil gūyiyā
Dürr-i şeh-vārdur Ebū Bekr emirü‘l-mü‘minin
- 3 Ḥaḳḳ Rasūlu‘llāh taşdıḳ eyleyen emirdür
Şāḥib-i iḳrārdur Ebū Bekr emirü‘l-mü‘minin
- 4 Ġārda yār-ı refiḳ oldı Ḥabību‘llāh ile
Şādıḳ-ı yārdur Ebū Bekr emirü‘l-mü‘minin

2 M1.6a, M2.-, S.-, SÇ.3b

4a * Der-medḥ-i Ḥazret-i Ebū Bekr: Medḥ-i Çār-yārī SÇ emirdür: oldur M1

- 5 Faḥr-i ‘âlem hem anı kıldı ḥalīfe yirine
İmdi muḥtârdur Ebū Bekr emīrū’l-mū’minīn
- 6 Devr-i ‘adlinde cihān bulmuş idi hoş intizām
Şöyle dindârdur Ebū Bekr emīrū’l-mū’minīn
- 7 Ey CESÂRÎ nükte-sencānuñ ḳamu mermūzına
Vâḳıf-ı esrârdur Ebū Bekr emīrū’l-mū’minīn

3

Der-Medḥ-i Ḥazret-i ‘Ömer Raḳıya’l-lāhu Te‘âlā ‘Anhu***Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün**

- 1 Severüz cān ile her bār ‘Ömerü’l-Fārūḳı
İderüz dilde biz ezḳār ‘Ömerü’l-Fārūḳı
- 2 Şer‘-i aḥkām-ı Rasūli güzel icrā itdi
Cümle ḥalḳ eylediler yār ‘Ömerü’l-Fārūḳı
- 3 Devr-i ‘adlinde anuñ kimseye zūlm olmadı hīç

3 M1.6a, M2.-, S.-, SÇ.3b

*Der-Medḥ-i Ḥazret-i ‘Ömer Raḳıya’l-lāhu Te‘âlā ‘Anhu: Medḥ-i Ḥazret-i ‘Ömer Fārūḳ SÇ

Bilürüz hāşılı dīndār ‘ Ömerü’l-Fārūkı

- 4 Buldı kuvvet hem anuñ ile cünüd-ı İslām
 Kıldı Hāķķ server [ü] sālār ‘ Ömerü’l-Fārūkı
- 5 Dilde evşāf beyān nāmı cihānda memlū
 Bilmedük kimse mi var ‘ Ömerü’l-Fārūkı
- 6 Öyle bir kār-ı kerem ehl-i seḫādandur ol
 Kıldı Hāķķ vāķıf-ı esrār ‘ Ömerü’l-Fārūkı
- 7 Ey CESĀRĪ ne ki var remz-i me‘ ānīden eṣer
 Didiler vāķıf-ı esrār ‘ Ömerü’l-Fārūkı

4

Der-Medḫ-i Ḥāzret-i ‘ Oṣmān E’z-zinnüreyñ Raḫıya’l-lāhu Te‘ ālā ‘ Anhu*

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 İki nūra olub mālīk dilā ‘ Oṣmān-ı zi’nnüreyñ

5b mi: M1-

*Der-Medḫ-i Ḥāzret-i ‘ Oṣmān E’z-zinnüreyñ Raḫıya’l-lāhu Te‘ ālā ‘ Anhu: Medḫ-i Ḥāzret-i ‘ Oṣmān SÇ

4 M1.6b, M2.-, S.-, SÇ.4a

İderdi H azret-i H akka Ően    OŐm n-ı zi'n-n reyn

2 Kel mu'll h başdan başa edeb eyley b her bir dem

Til vet eyler idi d 'm    OŐm n-ı zi'nn reyn

3  c nci hem h l fe ol id gi dilde Ő yi' d r

Ge urdi vaŐt-i devr nın  al    OŐm n-ı zi'nn reyn

4 Odur fi'l-c mleten  d b ile mevŐ f olan her dem

Añıldı Ő hib-i ilm-i h y    OŐm n-ı zi'nn reyn

5 CES R  b yle z t olmaz mı  y  med e Ő yeste

Ki olmuş idi bir merd-i H ud    OŐm n-ı zi'nn reyn

5

Der-Med -i H azret-i Ő h-ı Vel yet Rağıya'll hu Te' l    Anhu*

Mef' l  Mef 'il  Mef 'il  Fa' l n

1 Ey s lik-i H ak  her  araf  g h-ı  Alid r

Şems oldu Mu ammed feleg n m hı  Alid r

5 M1.6b, M2.-, S.-, S .4a

*Der-med -i H azret-i Ő h-ı Vel yet Rağıya'll hu Te' l    Anhu: Med -i H azret-i  Al 

- 2 İkrār-ı kavī ile Hakkā şöyle mürīd ol
Mürşid saña bil Esedü'llāh ' Alīdür
- 3 Fahr eyler anuñ ile kamu ehl-i maḥabbet
Her ' arif-i bi'llāh olanuñ şāhı ' Alīdür
- 4 Her kıanda ki var ravza anı eyle ziyāret
Fi'l-cümle maḳāmāt saña dergāh-ı ' Alīdür
- 5 Bir noḳtada fehm itmiş o hep ' ilm-i rumūzı
Dānālaruñ ol zeyrek[i] bi'llāh ' Alīdür
- 6 Dördinci ḫalīfe bilürüz anı CESĀRĪ
Dervīş-i dilān maḳlab [u] dil-ḫāhı ' Alīdür

6

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 N'ola ger mu' cize-gū olsa ' izām-ı şu' arā

3b şāh: şāh SÇ

*Dīvān-ı CESĀRĪ Efendi: Dīvān-ıSultān 'Şu' arā ' Āşık CESĀRĪ RaḫmetenVāsi' aten M2, Dīvān-ı CESĀRĪ Benderi S, M1-

6 M1.7a, M2.1b, S.-, SÇ.4b

Dağı menzil gibidür nazm-ı nizâm-ı şu' arâ

2 Lafz terkîbini mevzûn idüb eyler inşâ

Hoş okur dilde ' ibârât-ı kirâmı şu' arâ

3 Şu' arâ zümresi ile olunur kesb-i şafâ

Hep cinâsât olur ekşer kelâm-ı şu' arâ

4 Olalı halk-ı cihân şirin-edâya mâ' il

Güne güne oldu bu dem dilde makâm-ı şu' arâ

5 Bilür idük ezeli ben şu' arâ kı' idesin

Gayrı tarz itmiş anı şimdi ' avâm-ı şu' arâ

6 Bilmeyen der şu' arâ gördüğü dem sâzende

Nice nâhidlerüñ olmada nâmı şu' arâ

7 Şu' arâ hâzîn-i Hakk olduğın a' lâ bilürüz

1a mu' cize-gü: mu' cize-ger M1

3 4 M2

4 5 M2

4b güne güne: başka tarz M2

5 6 M2

6 7 M2

7 8 M2

Ḥikmet-āmīz-i suḥandur o peyām-ı şu‘arā

8 Tolu dizgin sürüb at çıkmaz idi meydāna

Ẓabt [u] rabṭ eylemese anı licām-ı şu‘arā

9 Darb-ı şaşt ile kemāndan çıkıcağ toğru varur

Bulur âmācını elbetde sihām-ı şu‘arā

10 Bilinür nazm-ı me‘ānī nazār-ı diqqat ile

Farğ nedür dilde olan kaşd merām-ı şu‘arā

11 Ne kadar ser-keş-edā olsa ğazel söylemede

Bir suhūletle iderler anı rām-ı şu‘arā

12 N’ola taḥşil-i neşāt eyler isem ben izhār

Mest-i ‘aşğ itdi beni bezmde cām-ı şu‘arā

13 Ey veliyyü’n-ni‘amum ḥavfım odur dāne ile

Düşürür tilleye murğ-ı dil kām-ı şu‘arā

8 3 M2

9a çıkıcağ: M1-

10b nedür: olan M2

12a neşāt eyler isem ben: neşātım ider olsam M2

14 H̄ayr-ı ed' iyye ile yođ bu CESĀRĪde kuşūr

Bāb-ı luđfuñda benem Şimdi ğulām-ı Şu' arā

7

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Naẓm ile lebb-i hađıķat vaşf-ı taħrīr-i nümā

' Ārif-i bi'llāh olan zāta virür bağş-ı şafa

2 Zāhir [ü] bāṭın Hüve'llāh olduĝın işbāt ile

İdeyüm bir bir saña tertīb-i cem' -i istivā'

3 Cümle esmā vü Őıfātuñ vardur āşarı ' ayān

Bī-nihāyetdür o ma' nā üzre maşnū' -ı Hūdā

4 Maẓhar-ı ' ālem-nümā oldı H̄abīb-i lem-yezel

Dü cihān bünyādına bā' işdür ol şāhib-i vefā

14a ed' iye ile : ed' iyede M2

7 M1.7a, M2.-, S.1b, SÇ.4b

1a hađıķat: hađıķate S

2b ideyüm bir bir saña tertīb: eylemiş bir zāt hoş tertibe S

3a esmā vü Őıfātuñ: esmā Őıfātın S, SÇ

4a ' ālem-nümā oldı: ' ālem-nümādur ol S/ lem-yezel: kibriyā S

4b ol: ey S

- 5 Tılsımât-ı a‘zamıdır Hâzret-i Âdem yine
Ol vücûduñdan sebağ-ı h̄ân gâfil olma cânuma
- 6 Nüşâ-i şuğrâ vü kübrâ şüretüñ nağşındadır
Sende hıatm olmuş bi-küllî ‘âlemüñ sırrı dilâ
- 7 Hâliķuñ şun‘ında hayrândur yaratılmış kamu
Yok durur maħlûķuñ mersûmına hiç intihâ
- 8 Birliğin izhâr için oldu cihân sâbit kadem
Cümle taķdîr-i umûr anuñdur ey kân-ı sehâ
- 9 Hamda lâyıķdur be-her-hâl ol kerîm bî-zevâl
Kullarına fazl-ı cûdıñdan ider luğf ‘ağâ
- 10 Haķķı zıkr eyler lisân-ı hâl ile zî-rûh olan
Ceħd ile virdüñ oķur murğân eyler şîr şadâ

5b vücûduñdan: vücûdında S

6a şüretüñ nağşındadır : şüretin nağşındur S

6b sırrı: nağşı S

7a şun‘ında hayrândur yaratılmış kamu: şun‘uñ ne mümkün ‘ağl-ı kâşır fehm ide S

9a bî-zevâl: pâdişâh S / fazl: luğf SÇ

10b murğân oķur virdin ider: virdi oķur murğân idüb S

- 11 Nev-bahār irdükde reng-āmīz olur şüküfteler
Şun^ç -1 Haqqı gösterürler biri birinden ^çalā
- 12 Gör maḳām-1 rüşdi cümle şāhid meşhūd olur
Hāşılı şüret heyūlā^çdur bu āşār iḳtiẓa
- 13 Maṭla^ç -1 nūrū^çl-Ḥudādur şı^ç r-i āşārum benüm
Gösterür ^çuşşāḳ-1 dehre revnaḳ zīb-i liḳā
- 14 Bulmaḳ isterseñ haḳīḳatle kemālūñ semtini
Olagör ^çālemde cānā sen muḥibb-i Muştafā
- 15 Dād-1 Ḥaḳdur dilde nuṭḳ-1 ^çārifān ey pür-hüner
Herkes olmaz ṭab^ç ile evzān-1 nazma ^çşinā
- 16 Ey CESĀRĪ gūş idüb nazm-1 niẓām-1 kāmili
Sen daḫı aña bedel ol şā^ç ir-i şīrīn-edā

11a olur: olup S
11b biri birinden: bir birisinden S
13a Ḥudādur: M1-
14a kemālūñ: kemāl S; semtini: semtin S
15a dilde: S-
16b sen daḫı aña bedel ol: eyle tanzīr-i makāl ey S

8

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Naẓm-ı dīvānuma bağ hoş-eşer oldı peydā
 Nev-icād-ı suḥan-ı mā-ḥazar oldı peydā
- 2 N'ola her sālīk-i tıfl-ı dil olursa āgāh
 Ma'rifet server-i pīr-i peder oldı peydā
- 3 Şu'arā zümresinüñ server [ü] sālār benem
 Baña tab'ıyyet ider çok nefer oldı peydā
- 4 Bezm-i 'aşka n'ola gelsem ben ağız dādıyla
 Tūṭi-i ṭab'uma şehd şeker oldı peydā
- 5 Baḥr-i ḳulzüm dürr-i şeh-vārına nisbetle yine
 Bī-bahā nūr-ı mücellā güher oldı peydā
- 6 Şeb-i zülmetde ṭururken nice evḳāt zamān

8 M1.7b, M2.-, S.1b, SÇ.5a

1a dīvānuma: āşaruma SÇ

3a nefer: neferler S

6a ṭururken nice evḳāt zamān: nice demler idi ḳalmış idüm S

Ṭal' at-ı hāle-i bedr-i kamer oldu peydā

7 Maṭla' -ı ŧems-i cihāntāb dimek ŧāyeste

Pertev-i ŧa' ŧa' a-endāz-ı fer oldu peydā

8 Ḥāb-gāhumdan uyandurdu beni bād-ı ŧabā

Bu ğazel bende de vaḳt-i seher oldu peydā

9 Gözümüñ merdüm rüŧen-ger olur ise ne ṭañ

Dile bir cāy-ı penāh-ı maḳarr oldu peydā

10 Neŧ'e-i feyz-i suḳanum baḳŧ-ı ŧafā gösterdi

Yine bir nazm-ı 'alā mu' teber oldu peydā

11 İtsün im' ān ile bir hoŧ-nazar erbāb-ı kemāl

Baņa tevfiḳ-i Ḥudā rehber oldu peydā

12 Tāze eŧ' ār ile pür olmadadır dīvānum

Ey CESĀRĪ hele baḳ gör neler oldu peydā

8a beni bād-ı ŧabā: ŧabā bād beni S

9a ne ṭañ: ṭañ mı S

9

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Feyz-i āşār-ı Hudā bir emr-i mülhem damladı
Nuṭṭ[ı] zāhirken ḥiṭāb-ı sırr-ı mübhem damladı
- 2 Nūr-ı zātından yir itdi ol Ḥabībün kibriyā
‘Āleme rahmet vesīle nūr-ı aḳdem damladı
- 3 Kıldı mir’āt-ı hayāya bir nazar çün Ḥaḳḳ Rasūl
Alnınuñ nūrından ol dem ğonca gül-fem damladı
- 4 Emr-i Ḥaḳḳ ile cihān buldı nizām [u] intizām
Ḳatre ḳatre yire gökden rahmet ol dem damladı
- 5 Maḳdemi başduğı yirden Ḥazret-i İsmā‘ ilün
Ḥikmet-i Yezdān gör kim āb-ı zemzem damladı
- 6 Yūsufa ḥasret olup Ya‘ ḳüb Nebīnün çok zamān
Gözlerinden yaş yirine ḳan ile nem damladı

7 Ey CESĀRĪ bir maḥabbet-nāme yazmaq istedüm

Ḥāmeden mişl-i mürekkeḥ ḥāṭıra ğam damladı

10*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Ey Ḥabīb-i Ḥaḳḳ ki nūr-ı faḥr-i 'ālem müncelī

Zāt-ı pāküñdür nebīler āḥiri hem evveli

2 Sende ḥatm oldı bi-küllī mu'cize āşārları

Ḥürmetüne Ḥaḳḳ senüñ ḥalḳ itdi cümle mürseli

3 İbtidāsın cümleye bildüm anı sen var iken

Yoḳ idi bu 'ālemüñ bir nesnede hiç müdḥali

4 Hep senüñ nūr-ı şu'ā' uñla zuhūra geldiler

Ḳıldı bā' iş Ḥaḳḳ seni bu kā'inātuñ ekmeli

5 Ey sa'ādet menba'ı Lev-lāk oḳındı şānuña

10 M1.145a, M2.-, S.-, SÇ.86a

* Na' t-ı Rasül

Ay [u] gün yaqdı saña iki çerāğ meş‘ ali

- 6 Yırlü yirince cihān buldı nizām [u] intizām
 Hāḡḡ seni kıldı ḡamu ‘ālemlerüñ hem efdali
- 7 Cümle ‘ālem luḡfunuñ müştāḡıdur ey pāk zāt
 Hāḡḡ saña Cibrīl ile gönderdi vaḡy-i menzili
- 8 Şer‘ -i aḡkāmı sen icrā eyledüñ bu günde
 Hāḡḡ [u] bātıl farḡ olındı sālīm itdüñ mu‘leli
- 9 Emr-i nehy-i Hāḡḡı bildürdüñ ḡamu başdan başa
 ḡoymaduñ kılduñ ‘ayān ol müşkilāt-ı mücmeli
- 10 Midḡat-ı vaşfindadur her ‘āşıḡ-ı üftāde-gān
 Yazdı levḡ üzre ḡalem resmüñ gövez ḡatḡ-ı celī
- 11 Ümmeñ olmaḡlığı biñ cān ile kıldum ḡabül
 Hükmeñe rāzī olup hep emrüne didüm belī
- 12 Baña yazıḡ itmedüm dünyāda bir şālīḡ ‘amel

Ḥadden efzūn eyledüm fi‘l-i şabîḥ mühmeli

13 Rûz-ı maḥşer n’ola ḥālüm ey şefi‘ü’l-müzribîn

Ben faḳîrûn ḥayra dâ’ir nesnede yoḳdur eli

14 Mu‘terif oldum günâh [u] cürmüme leyl [ü] nehâr

Baḥa dâd olmaz ise dâ’im aḳar çeşmüm seli

15 ‘Aşḳ-ı Ḥaḳḳ ile cünūnam bilmezem Leylî nedür

Her gören bu şüret eşkâlümü dirler deli

16 Fülk-i dil baḥr-i ‘amîḳ içre yatup kıldı qarâr

Durmayup dâ’im eser başumda sevdānuñ yeli

17 Bu CESĀRĪ ‘āşîḳa eyle şefâ‘at yâ Nebî

Dest-gîr ola Ebū Bekr ‘Ömer hem ‘Oşmân ‘Alî

11

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

11 M1.145a, M2.-, S.-, SÇ.86a
 14b dâ’im: M1-
 17b hem SÇ-

- 1 Evliyānuñ efdali hayre'l-beşersüñ yâ ' Alî
Aşfiyānuñ ekmeli şāhib-nażarsuñ yâ ' Alî
- 2 Küntü kenz esrārını hoş fehm [ü] idrāk eyledüñ
On sekiz biñ ' ālem içre mu' tebersüñ yâ ' Alî
- 3 Şulb-i pāküñden Ḥasan ile Ḥüseyn itdi zuhūr
Ol iki şehzāde-gāna sen pedersüñ yâ ' Alî
- 4 Seyyidü' s-sādāt-ı Ekrem şāh-ı Zeyne'l-' Ābidīn
Sen āna mürşid-i vālā rāh-bersüñ yâ ' Alî
- 5 Günden āşkār āl u evlāddur Muḥammed Bākırī
Sen felekler üzre zībā nūr [u] fersüñ yâ ' Alî
- 6 Rāh-ı Ḥaqqda Ca' fer-i Şādık şīr-i Yezdān ise de
Sen kıble-i ' uşşāk olan imām muḫtedāsuñ yâ ' Alî
- 7 Mūsī-i Kāzım Rızā bir mā'-i cārī ise ger
Sen ḥaqqīkat bahri içre bir gühersüñ yâ ' Alî

- 8 Mālik oldıysa vilāyet iqlimine ser-te-ser
Sen şeh-i Īrān ʿAlīye tāt-ı sersüñ yā ʿAlī
- 9 Sırr-ı mā-evhāyı idrāk itdiler taḥkīk ile
Şol Taḳī ile Naḳīden hoş-ḥabersüñ yā ʿAlī
- 10 ʿAskerī şāḥib-livā eyle maʿ an hem-rāh olup
Mehdi-i āl-i Rasūle mā-ḥazarsüñ yā ʿAlī
- 11 Medḥüñi itdümse terciʿ on iki zāt üstine
Dest-gīrlık baña sen elbet idersüñ yā ʿAlī
- 12 Bu CESĀRĪye şefāʿ at itmege maḥşer günü
Ġayrı ḥursun yalıñuzca sen yetersüñ yā ʿAlī

3. MUSAMMATLAR

3.1. MURABBĀLAR

1

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey gönül meyl itdügün cānānı fikr itmez misin
 Kim saña baħş eyledi bu cānı fikr itmez misin
 Dünyede biñ yıl yaşarsañ mevt irişür 'ākıbet
 Ten türāb olsa gerekdür anı fikr itmez misin
- 2 Hiç ferāgat eylemezsün ıavr-ı nā-hem-vāreden
 Hişşe-yāb olmaz mısuñ aşlā bu ağ [u] kıareden
 Ya ħazer kıılmaz mısuñ ol nefsi-şüm emmāreden
 Ādeme düşmān olan şeytānı fikr itmez misin
- 3 Kesb-i zevk için mi ħalk itdi seni Rabbü'l-felaķ
 Tābi'-i nefsi [ü] hevā olduñ buña kıā'im mi Ħaķķ
 Kendüñi itmek revā midur 'azāba müsteħaķ
 Bunca demdür itdügün 'işıyanı fikr itmez misin

- 4 Mişl-i Ferhād dolaşursuñ nice bir küh-keni
 ‘Ömri itmām olıcağ kanda idersuñ meskeni
 Kudret şun‘ ıyla Mevlā halk itmişdür seni
 Bir nefes ol Hazret-i Sübhānı fikr itmez misin
- 5 Ey CESĀRĪ ‘aks-i devrān idicek çarğ-ı felek
 Dūd-ı āhuñ ‘arş-ı a‘lāya olur bir gün direk
 İtdüğüñ a‘māl hep mizāna konılsa gerek
 Rūz-ı maşşer ol ulu dīvānı fikr itmez misin

2

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Andelībem bir gül-i zībāya mā‘il olmuşum
 Lāle-ruḥ bir lebleri ḥamrāya mā‘il olmuşum
 Bāğ-ı dehr içre ḥırām-ı nāzın izhār eyledi
 Kāmet-i serv [ü] semen-semāya mā‘il olmuşum
- 2 Cezbe-i ḥālāt ile itdi baña nīm-nigāh
 Ḥāb-ı ğafletden dü çeşm-i cānı kıldı intibāh

2 M1.97b, M2.-, S.-, SÇ.59a(derkenar)
 1d semen: semin M1

Dilde ʿ aşkıdur mü ʿ eşşer eylerüm ben āh āh
 Hüsni müsteşnâ cihân-ârâya mâʿil olmuşum

- 3 Gördi ben bî-çâresin derdüme dermân eyledi
 Göz ucu ile işâret luţf-ı pâyân eyledi
 ʿ Āşık meftûniyam hoş fehm izʿân eyledi
 Kıadrüme terğib iden monlâya mâʿil olmuşum

- 4 Ey CESĀRĪ bildüm anda var maḥabbetden eşer
 ʿ Aşk [u] sevdâsı derûnumda anuñçün itdi yer
 İşbu nazmum vaşfına didüm ki oldu muʿteber
 Hâşılı bir dilber-i raʿ nâya mâʿil olmuşum

3

Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilün

- 1 Zemherî girdi be-ğâyetle şedîd oldu şitâ
 Şu kapuyı kapamalı mı kapamamalı mı

4c M1-
 4d M1-
 3 M1.137a, M2.-, S.20a, SÇ.81a (derkenar)

Hele sen toğru sözi luř kılup söyle baña

Şu kapuyı kapamalı mı kapamamalı mı

2 Elzem olur mı ˆ aceb geşt [ü] güzār eylemege

Bāde yok mı bize ya def -i ĥumār eylemege

İkimüz gizlüce tenhāda karar eylemege

Şu kapuyı kapamalı mı kapamamalı mı

3 Bu kelāmı dilüme vird için ehven buldum

Kimse öğretmedi anı arayup ben buldum

Dil dolaşdurmağa işte saña hoş-fen buldum

Şu kapuyı kapamalı mı kapamamalı mı

4 Ne gerek içerüye taşra çıkup sen gezesin

Gizlü āşkäre olan sırları cümle sezesin

Bir uşul ile tutup çeksem olur mı rezesin

Şu kapuyı kapamalı mı kapamamalı mı

5 İstirāhatlık için dilde kederler kıomayup

Ĥaneyi gözleyelüm şahşı fenā er kıomayup

2b def : dāfiˆ M1

2c eylemege: eylemek M1

Ey CESĀRĪ hīç ašlā aralık yer omayup

u apuyı apamalı mı apamamalı mı

3.2. TAĦMİSLER

1*

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dil āşār maḥabbet ālem ü dünyāya şarmaşmış
 Mu' aṭṭar zülf-i kākül rüy-ı müsteşnāya şarmaşmış
 Her eşyā'-yı mezāhir kudret-i Mevlāya şarmaşmış
 Seherde bülbül-i şeydā gül-i ḥamrāya şarmaşmış
 Düşüp pervāne-veş şem'-i cihān-ārāya şarmaşmış

- 2 Felek bulmuş niẓām inṭizām hep maḥabbetle
 Tölupdur ' ālem dünyā ser-ā-pā sırr-ı ḥikmetle
 Dolaşup tağ şahrāyı gezerdi ' aşk-ı ḥāletle
 Vişāle olupdur nā'il cihānda bunca ḥasretle
 Varup ağlayı Mecnūn merḳad-i Leylāya şarmaşmış

- 3 Füyūzāt-ı eşerden ḥāşılı mevcūdumı gören
 Dil-i iḥsān kerimāne seḫā' cūdumı gören
 Şeref-dār nümūde ḥālet-i cūdumı gören

1. M1.-, M2-, S-, SÇ.47b(derkenar)
 *Gazel-i Zārifi Taḥmīs-i CESĀRİ

Rūd-ı kerīm içinde çeşm-i hūn ālūdumı gören

Didiler mähī-yi mercān yine deryāya şarmaşmış

4 Dayanmaz zerrece cev̄ ü sitem def̄ ine bu gönlüm

Қılur tedbīr anuñçün yaḡşı kem def̄ ine bu gönlüm

Ḥulāşa çāre ister ḡuşsa ḡam def̄ ine bu gönlüm

Firāk [u] ḡasret derd [ü] elem def̄ ine bu gönlüm

El urmış cām şahbāya mey-i ḡamrāya şarmaşmış

5 CESĀRĪ mäh-ı ruḡsārı görenler hep dimişler kim

Şuā' -ı pertev-āşārı görenler hep dimişler kim

Yine hāle-şifat yāri görenler hep dimişler kim

Der-āḡūşumda dil-dārı görenler hep dimişler kim

Zarīfi bir perī-peyker melek-sīmāya şarmaşmış

3.3. MÜSEDDESLER

1

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Āyā meyl-i dilüñde ism-i Hūyı yād idersüñ sen
 Gelüp 'aşk ile şevke nāle [vü] feryād idersüñ sen
 Dil-i vîrāneñi ma' mür hem ābād idersüñ sen
 Derūnuñ tarh idüp ğamdan feraḥ-dem şād idersüñ sen
 Vücūduñ 'ākıbetde cevşen-i pülād idersüñ sen
 Cihānda erlik ile hoş güzel bir ad idersüñ sen
- 2 Ma' ārif semtini arar bulursañ böyle qalmazsuñ
 Ḥaḳıḳat 'ilmine āgāh olursañ böyle qalmazsuñ
 Ledün esrārını añlar bilürseñ böyle qalmazsuñ
 Kemālāt-ı hūnerle kām olursañ böyle qalmazsuñ
 Muḥaşşal rāh-ı erkāna gelürseñ böyle qalmazsuñ
 İnābet pîrden alup kendüñi irşād idersüñ sen
- 3 Cihānuñ naḳş-ı kārına baḳup da 'ibret alursañ

1 M1.110a, M2.-, S.-, SÇ.66b(derkenar)
 2d M1-

Zuhūrāt-ı maḥabbetden eṣer bir ḥālet alursañ
 Görüp envā‘ -ı maḥlūkāt a‘ lā ḥaşlet alursañ
 Olup tevfiķe maẓhar feyz [ü] ḥikmet ḳudret alursañ
 Ḥabīb-i kibriyādan ḥ̃āb-gehde himmet alursañ
 Anuñ evşāfını yazup ğazel icād idersüñ sen

4 Benüm gāḥice bir cānān ile cān şoḥbetüm vardur
 Anuñçün serde bu ‘ aşķ-ı füzün-ı devletüm vardur
 İdince nāz u istiġnā niyāz minnetüm vardur
 Göñül levḥinde naķş olmış mücellā şüretüm vardur
 Göreydüñ ḥüb-ı dehr ile nice ḥoş ülfetüm vardur
 Ta‘ accüb ḥālüme her dā‘im el-mu‘ tād idersüñ sen

5 CESĀRĪ seyyidü‘ s-sādāt ‘ ırķ-ı tāhir oldumsa
 Erenler iltifāt ile maṭayyeb-ḥātır oldumsa
 Maḥabbet bezmine her yirde böyle ḥāzır oldumsa
 Bu deñlü dilde evzān ile nazma ḳādir oldumsa
 Ḳamu hep nükte-sencāna fā‘iķ şā‘ir oldumsa
 Beni ol pīr Ḥasāna bedel üstād idersüñ sen

5b muṭayyeb: ṭayyib M1

5c ḥāzır: ḥāṭar M1

2

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 İtmezem nesne taleb hüküm-i kaderden ğayrı
 Kesdüm ümmîdümi ben nev' -i beşerden ğayrı
 Ağlamaz kimse baña dîde-i terden ğayrı
 Kalmadı tende mecâl âh eşerden ğayrı
 Kim kucar müy-miyānuñ o kemerden ğayrı
 Kim öper leblerini sāğar-ı zerden ğayrı
- 2 Top-ı çevgân-ı kazâ toğruluben çünki gele
 Kangı kimse var anı kudret destiyle çele
 Kälur elbetde her iş Hâzreti Men-Lem-yezele
 'Älem 'aşık dutalum sen gibi bir şüh güzele
 Cânı yok deprede biñ yıl ki hevâsında yile
 Zülfünüñ bir kılmı bād-ı seherden ğayrı
- 3 Ezelîden ideli bende bu 'aşk mekîn
 İderüm şubh u mesâ nâle vü figân âh u enîn
 Derdüm olmağda ziyâde gezerüm zâr [u] hâzîn

İtmedüñ bezm-i vişālũñe dil [ü] cānı qarın

Yalıñuz ben mi ħarīdāruñam ey Zühre-cebīn

Gün daħı müşterīdür saña ħamerden ğayrı

- 4 Nice dil sevmeye zātuñ gibi ‘ālī-nesebi
 Sensin evlād-ı nebī hem çelebīsın çelebī
 Bulamam mişlini gezsem de o Şām [u] Ĥalebi
 Añdurur la‘l-i lebüñ ‘āşıķa bintü‘l-‘inebi
 Şirin-elfāz kelām beslediginüñ sebebi
 Tūtiye var mı ğidā şehd [ü] şekerden ğayrı
- 5 Ĥüsnine ğurre olan yār-ı ħabībe n’idelüm
 Dāma şayd olmayan ol kebg-i şekībe n’idelüm
 Baħt-ı yār olmayıcaķ merd-i ğarībe n’idelüm
 Ķılmadı derde devā çün o řabībe n’idelüm
 Cām-ı lā‘l-i meyüñ içürdi raķībe n’idelüm
 Bize şunmadı felek ħün-ı cigerden ğayrı
- 6 Ey CESĀRĪ olacaķ her ne ki var oldı didi
 Arayan maķşadını cümle ħamu buldı didi
 Midħat-ı vaşfum ile kevn [ü] mekān doldı didi

Söyle üftāde misin yoḡsa eyā n'oldı didi

Leb-i cānānı görüp diṡ biledüm güldi didi

Nesne yoḡ Mihri saña itme kederden ġayrı

4. ĞAZELİYYĀT

1

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Bed' -i dīvānuma sensüñ sebeb ey gül-i zībā

Eşer-i 'aşkuñ olur ise bu nazmum n'ola

2 Dile keşf oldı maḥabbet ile mevzün kelām

Bulurum 'aşk ile sevdāda leṭāfet ḥālā

3 Bezm-i aḳdemde görüb naḳş-ı cemāl-i ḥüsñüñ

Vāşfuñ olmışum eş'ār yazub çok imlā

4 Bilür 'ālem benüm üftāde saña olduğumı

İderüm anuñ için şubḥ mesā vāveylā

5 Beni Mecnūna bedel sākin-i şahrā itdüñ

Ne bu eşkāl şuver naḳş-ı cemāl-i Leylā

1 M1.8a, M2.-, S.1b, SÇ.5b

1a dīvānuma sensüñ sebeb ey: dīvāna sebeb sensüñ eyā S

2b 'aşk ile sevdāda leṭāfet ḥālā: vaşfını itdükçe senin çok evlā S

3 b vāşifuñ olmışum eş'ār yazub çok imlā: çekerüm 'aşk ile sevdā vü ğamuñ ben ḥālā S

5 b cemāl: cemāle S

- 6 Mālik-i Şīrīn-edā emşel-i Ferhādam ben
Hakk olur tīşe-i şevkum ile kühsār-ı belā
- 7 N'ola meydān şu' arāsına ser-firāz olsam
Baña bir hayli kemālātı virübdür Mevlā
- 8 Nazm-ı tanzīr-i maḳāl eylerüm ānīde hemān
İmtihān olmaḳ için şā' ire fī'l-cümle şalā
- 9 Hāşıl-ı bāde-i 'aşḳ itdi beni mest [ü] ḫarāb
Bir nefes ayılam ḫaşre dek ben aşlā
- 10 Yoḳ durur ḫayra yarar zerre ḳadar a' mālüm
Geçdi hep 'ömr günüm nefes hevā ile dilā
- 11 Ehl-i ḫālem baña Benderli CESĀRĪ dirler
Şu' arāyam fuşaḫāyam fuḳahāyam hem monlā

2

-
- 8b şā' ire: şāhide S
9b aşlā: ḫālā S
10b geçdi hep: geçmede S
11a ḫālem: 'ālem S/ Benderli: dillerse S / dirler: dirür S
2 M1.8b, M2.-, S.-, SÇ.5b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey Ḥabīb-i Ḥaḳḳ saña bu tende cān olsun fedā
Rāhına bezl itmişüm rūḥ-ı revān olsun fedā
- 2 Çün senüñ zātuñ için ḥalk oldu bu ʿālem ḳamu
Saña ins [ü] cin ü melā'ik dü cihān olsun fedā
- 3 Ehl-i dil dünyā vü mā fihāya dimiş in ān
Dilde zıkr-i kun fe-kān kevn mekān olsun fedā
- 4 Mā'-i cāriler yüzün ḥāke sürüb eyler niyāz
Heft-deryā-yı ḥayāt-ı cāvidān olsun fedā
- 5 Cümle ʿālem saña ümmet olmağa saña müştāḳdur
Ey CESĀRĪ neyki var pīr civān olsun fedā

3

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

2a ḳamu: M1-
3 M1.8b, M2.-, S.-, SÇ.5b

- 1 Çaddũne cānā senũn serv-i revān olsun fedā
 La' lũne āb-ı ħāyāt-ı cāvidān olsun fedā
- 2 Bāġ-ı ħüsnũn zeyn kılmış sũnbũl-i ġisũlaruñ
 ' Ārızuñ rengĩnine hep gũl-sitān olsun fedā
- 3 Diñleyen dir şavt-ı ħoř-elĥān şeker-ġũftāruñı
 Saña yũz biñ tũtĩ-i řirĩn-zebān olsun fedā
- 4 İrmek olursa mũyesser ol metā' -ı ħüsnũne
 Dilde iĥsān keremden naġd-ı cān olsun fedā
- 5 Ey CESĀRĪ na' ta dā' irdũr kelāmuñ ġũn senũn
 Rāhına Ĥasān-veş ġoġ řā' irān olsun fedā

4

Fā' ilātũn Fā' ilātũn Fā' ilātũn Fā' ilũn

- 1 Yār vařfuñ řerĥ itmek ġāyet elzem baña
 Neşve-i feyz-i leb-i la' lũñ ġorindi dem baña

- 2 Çeşm-i maḥmūruñ ḥarābāt ehl kılmışdur beni
Mest-i ‘aşkam rindlerdür hem dem maḥrem baña
- 3 Ey büt-i tersā senüñçün ḳorḳarum āh itmege
Gökde şāyed incinür ‘Īsā bin Meryem baña
- 4 Luṭfuñ añub bir nefes ister isem şād olmağa
‘Ārız olur günde biñ kez derd ü ğam miḥnet baña
- 5 Bu CESĀRĪ vaḳt-i vuşlatdan ḥaberdār olmadı
Oldı şol sırr-ı dehānuñ müşkili mübhem baña

5

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ḥālet-i ‘aşḳı sen aşlā añlamazsuñ zāhidā
Daḥl-i ‘āşıḳ itme çün rāzı degüldür ol Ḥudā
- 2 Faḥr-i ‘ālem serveri ḥalḳ itdi maḥbūbum didi
Bil ‘ayān ‘aşḳuñ zuhūrı Ḥaḳdan oldı ibtidā

4b biñ: M1-
5 M1.8b, M2.-, S.-, SÇ.6a

- 3 On sekiz biñ ‘ālemüñ bünyādına ‘aşqdur sebeb
Sālik olan anuñ için ‘aşqa eyler iktidā
- 4 ‘Aşqdan dil dūr olmak bir nefes hiç istemez
N’ola bu cān u serüm ‘aşq rāhına olsa fedā
- 5 Menzil-i kāma irenler ‘aşq ile irmiş durur
Māh [u] encüm şems-i raḥşān olımaz ‘aşqdan cüdā
- 6 Rūzigār ile şular ‘aşqa muḳārindür ḳamu
‘Aşq ile cevelān ider her neyki vardur mā‘adā
- 7 Nev-bahār eyyām güller ḥüb olub mergüb olur
‘Andelīb-i ‘aşq olur vaḳt-i seḫer eyler nidā
- 8 Bir ma‘ārif ehline şorsañ saña virür cevāb
Meyde var ‘aşq-ı ḫarāret bende te‘şir-i şadā
- 9 Bu CESĀRĪ ‘aşq ḫālinden ḫaberdār olıcaḳ
Ḳıldı ‘uşşāḳ-ı cihāna vaşf-ı ‘aşkı ḫoş-edā

6

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 'Āşıkı bir bülbül-i nālān ider 'aşk-ı Hudā
Güllere biñ şevk ile handān ider 'aşk-ı Hudā
- 2 Hāşılı 'aşkdur cihān bünyādına bā' iş olan
On sekiz biñ 'ālemi seyrān ider 'aşk-ı Hudā
- 3 Bir tecellidür beni hayrān [u] sergerdān iden
Her neye kıldum nazar lem' ān ider 'aşk-ı Hudā
- 4 'Aşq vāsi' dür dilā bir kāmīl-i bahre iriş
Kaatre-i nāçiz iken 'ummān ider 'aşk-ı Hudā
- 5 Hizmet eyle dehr içinde himmet-i merdānı al
Bir gedā iken seni sultān ider 'aşk-ı Hudā
- 6 Sa'y iderseñ gördüğün her nazm tanzīr itmege

6 M1.9a, M2.2b, S.-, SÇ.6a
2a hāşılı: M2 / cihān: iş bu cihān M2
4b iken: gör M2

Hoş müretteb şāhib-i dīvān ider ʿ aşk-ı Hudā

7 Ey CESĀRĪ tāze eşʿār kelām söyle seni

ʿ Arşa-gehde şāʿir-i meydān ider ʿ aşk-ı Hudā

7

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Dostum bahş-ı şafādur ülfeti ʿ aşkuñ baña

Çok teşevvuk hāşıl eyler şohbeti ʿ aşkuñ baña

2 Bir nigāh-ı nazra-i imʿāna muhtāc olmışum

Devlet-i dārā deger ol rüʿyeti ʿ aşkuñ baña

3 Nakş-ı hüsnüñ gönlümi cezb itdi hayret içreyem

Özge hālet bahş kıldı zīneti ʿ aşkuñ baña

4 Vākıf oldum çün dehān-ı laʿl-i nābuñ seyrine

Hoş hayālet gösterür keyfiyyeti ʿ aşkuñ baña

5 Mazhar olmağdur murādum luṭfuña iḥsānuña
Bilmem olur mı müyesser himmeti ʿaşkuñ baña

6 Ey CESĀRĪ düşmişüm sevdälara Mecnūn gibi
Bağladur başka kıyāfet şūreti ʿaşkuñ baña

8

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Var mı cānā söyle cüzʾ-i ḥürmeti ʿaşkuñ baña
Yohsa yok mıdur ʿināyet devlet-i ʿaşkuñ baña

2 Bir güler yüz göster ʿuşşākına maḥbūb olan
Olmadı senden kerem ol himmeti ʿaşkuñ baña

3 Ğayrılarla ʿiṣ ʿiṣret bezm-i şoḥbet eyledün
Ya niçün olmaz naşīb ol ülfeti ʿaşkuñ baña

4 Söyle yanuñda nedür bu cürm ʿiṣyānum benüm

8 M1.9b, M2.-, S.-, SÇ.6b

1a ḥürmet: ḥizmet SÇ

3b naşīb: SÇ-

Qılmadıñ bir kerre   izzet Şefkat-i   aŐkuñ baña

5 Bu CES ARI cevr [ ] zulm ne nedend r m steħaķ

Çoķ virmekded r Şol miħneti   aŐkuñ baña

9

F  il t n F  il t n F  il t n F  il n

1  h kim çoķ çekd r r devr-i felek zillet baña

G ne g ne ķahr ider virmez neden r ħat baña

2 T li   m kemd r vey ħ d iķtiz sı baħtumuñ

Ķande bir dilber seversem g ster r firķat baña

3 Dehr-i d nuñ k se k se n Ş ķıldum zehrini

Dem-be-dem m zd d olur bu derd ile   illet baña

4   AŐķ bir m hlik marazdur ey tabib itme   il c

Şerbet-i vaşl-ı leb-i y rdur dev  Őiħħat baña

9 M1.9b, M2.-, S.-, S .6b

4b leb: M1-

- 5 Ey CESĀRĪ šā' iriyyet dilde tevcġh olalı
Bağş olındı ʔarf-1 Hāğdan özge bir hālet baña

10

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kılduğum Hāğdan ʔaleb ezvāc-1 rü' yetdür baña
Fikr [ü] zikrüm cümle hep mi' rāc-1 vuşlatdur baña
- 2 Ğurbet ilde āh kim ben yalıñuz Ɣaldum ğarġb
Dġde yaşum aƔar emvāc-1 hikmetdür baña
- 3 Āsumāna dūd-1 āhum ħalƔa ħalƔa ƔıƔduğı
Var ise ey dil hemān ol tāc-1 'izzetdür baña
- 4 Kişver-i cismüñ n'ola sulţānı olursam bu dem
İntikāl-i fağd-1 şādġ bāc-1 devletdür baña
- 5 Ey CESĀRĪ cilleyi çek at oğun baş yayını
Menzilüñ bulmağ şafā āmāc-1 rāhatdur baña

11

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Murg-ı dil-ārāmki hoş āşiyāndur arl'ova
Dilrübā bir turre-i perçem nişāndur arl'ova
- 2 Lāle gül sünbül şaāyık şad hezār şüküfteler
Cān dimāğın ıtr ider anber feşāndur arl'ova
- 3 Hiç doyulmaz bāğ baçe büstān seyrine
Gūyiyā dehr ire firdevs-i cināndur arl'ova
- 4 ağlayub her bir taraıdan şuları amadadur
Ehl-i aş eglenmege hoşça mekāndur arl'ova
- 5 Hūblarınun bir nigāhı āşıkānı cezb ider
Hāyalā bir mecmu-ı kān-ı dilāndur arl'ova
- 6 Şā'ir-i şirīn edālar vaşfin itmişdür anun
Ey CESĀRĪ diller ire rāyegāndur arl'ova

11 M1.10a, M2.-, S.-, S.6b(derkenar)
2a şüküfteler: şüküfte vār M1

12

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Söyleden hoş hoş kelām ol sühangūdur baña
Keyf-i 'aşkı baḡş iden bir cām-ı memlūdur baña
- 2 Rāyiz-i 'ālemde yir yir şevḡ ile vaḡt-i seḡer
Būlbūl-āsā itdüren feryād gülrūdur baña
- 3 Toḡru çıkmış ḡarb-ı şaşt ile kemāndan oḡ gibi
Menzil-i maḡşūda ger yetmez isem tūdur baña
- 4 Görmez isem cümle eşyāda cemālūñ yüzini
Ey gözüm başdan başa 'ālem ḡaralık baña
- 5 Ey CESĀRĪ tekye-i 'irfānda tutdum ḡarār
Dilde fikr vird [ü] zikrüm şimdi yā Hūdur baña

13

-
- 12 M1.10a, M2.-, S.-, SÇ.6b
1a ol: M1-
2b gülrūdur: gülrūlardur SÇ
4a yüzini: nūrını SÇ
13 M1.10a, M2.2a, S.-, SÇ.6b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ʿ Āşıkım hiçbir nefes şabrı karar olmaz baña
 ʿ Aşk [u] sevdādan cihānda kesb[ü] kār olmaz baña
- 2 Tāb' a lāyık dil-rübālar vaşfin inşā itmege
 Nuṭk-ı hoş şīrīn edā şöhret şī'ār olmaz baña
- 3 Kāmet-i dīlcū güzel maḥbūb-ı müstesnā ola
 Sevdüğüm çün anları ben hīç ʿār olmaz baña
- 4 Bir perī-ruḥsāra mā'ildür gönül çokdan berü
 Neyleyem yanında şūḥuñ i' tibār olmaz baña
- 5 Çok temennā eyledüm yārūñ vişāl-i devletin
 Āh kim aşlā müyesser vaşl-ı yār olmaz baña
- 6 Tāli'üm tāli' degül ʿ aksine devr eyler felek
 Ol ecilden baht-ı devlet pāyidār olmaz baña

1b kesb: ğayr S

4a berü: beri S

- 7 Dād ile bīmār-ı ʿaşqam ey ʿtabīb itme ʿ ilāc
 Hāḡdan özge kimselerden bir medār olmaz baña
- 8 Ey CESĀRĪ ʿālemi ahrāk biʿnnār itmege
 Dūd-ı āh-ı āteşinüm gibi nār olmaz baña

14

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Dostum şol ʿarızuñ seyr eylemek güldür baña
 Kākülün şebbūdur zülfün tāze sünbüldür baña
- 2 Nevbahār eyyām geldükde bu gönlüm eyleyen
 Şavt-ı murğān nağme-i feryād-ı bülbüldür baña
- 3 Her dem ʿ irfān meclisinde kulḡul-ı mīnā ile
 Neşve taḡşil itdüren bintüʿl-ʿineb müldür baña
- 4 Bir dem içre esb-i dil eyler cihānı cüst [ü] cū
 Menzil-i çābük süvārum ḡabʿ -ı düldüldür baña

8b āh-ı āteşinüm: M1-
 14 M1.10b, M2.-, S.-, SÇ.7a
 4b düldüldür: dildür M1

- 5 Ey CESĀRĪ söyleyen eş'arı ânide hemân
Saña tanzîr itmez isem işbu dem zuldür baña

15

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Muşhaf-ı hüsnüñ okudur dilrübâ ezber baña
Ol ecilden hâfız-ı Qur'ândur dirler baña
- 2 Vechüñ üzre sûre-i seb' a'l-meşânî görünür
Hep beyân oldı o sırlar cümlesi yer yer baña
- 3 Āsumân-ı hüsnüñi zeyn eylemiş başdan başa
Encüm-i hâli o şūhuñ gösterür cevher baña
- 4 Ka' be-i kūyuñ tavâf itmekde kılmazdum kuşūr
Menzil-i kâma irerdüm olsa ger rehber baña
- 5 Görse eş'arum benüm Ḥasân taḥsîn eyleyüb

Bu kemālāt ile dirdi pīr hem perver baña

- 6 Ḳanğı yirlü olduĝum dilberler eylerse su'āl
Ben CESĀRĪ 'āşıkam mevlūd ol Bender baña

16

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 'Ārızuñ seyrānın itmek gül gülistāndur baña
Zevḳ-i vaşluñ ārzūsı bāĝ [u] bostāndur baña
- 2 İşbu mevzūn-ı şî' ārum dād-ı Ḥaḳdur dād
Ṭab' -ı isti' dād-ı feyz esrār-ı Yezdāndur baña
- 3 Dilde nuṭḳ-ı vāridātum cān ile kim gūş ider
İṭṭilā' -ı ḥāl olunca cümle ḥayrāndur baña
- 4 Bezm-i şevḳ-āver olub destüme sâzı alduĝum
Bā' iş-i 'aşḳ maḥabbet cem' -i ḥübāndur baña

16 M1.11a, M2.-, S.-, SÇ.7a
1a seyrānın: seyrān M1

- 5 Çünkü dil başdı kadem ehl-i ma' arif rāhına
Menzil-i kāma irişmek elbet āsāndur baña
- 6 Cism-i vāhid ' aşıq u ma' şūq imiş ' ālemde çün
Hemnişin olmağ anuñla kabil imkāndur baña
- 7 Mey ü maħbūbdan CESĀRĪ çekmiş el dirler ise
Böyle efvāh-ı kelām hep cümle bühtāndur baña

17

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ulün

- 1 Eş' āra meyl virmiş işitdüm şeh-i dārā
İcād-ı ğazel itse n'ola şā' ir-i ğarrā
- 2 Ey nükte-şināsān mā' il-i ehl-i maħabbet
Hoş-nazm-ı kemāle idegör ma' rifet icrā
- 3 ' Aşq ile neler çekdi ise baş-ı beyān it
Sevdā-zede hāl ehl olan Vāmıq [u] ' Azrā

- 4 Olmağ dileyen dehrîde yâr vaşlına nâ'il
Bir yâr için elbet ider ağıyâra müdârâ
- 5 Meftûn ideli kendüsine bir şacı Leylâ
Mecnûna bedel kıldı beni sâkin-i şahrâ
- 6 Dervîş tab' iyyet benem ' âlemde CESÂRÎ
Ağlar gezerüm Hakk diyü leyle ü nehârâ

18

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Hâyli demdür ' aşıkım ey dilber ol âgâh baña
Müstehağ gördi senün ' aşkuñ Hudâ nâgâh baña
- 2 Kime ' arz idem derûnum hâlini sen var iken
Bende-i kemter gedâyım rahm kııl ey şâh baña
- 3 Meclis-ârâda beni sen göz ucıyla göricek
Nîm nigele âşinâlık göstere gâh gâh baña

18 M1.11a, M2.-, S.-, SÇ.7b

1b Hudâ nâgâh: üstâd M1

- 4 Ey kemān-ebrū ʔoḡundı cāna tīr-i müşkinüñ
Ben bu derdden hīç iflāḡ olmazam eyvāh baña
- 5 Ḥavfum oldur ġuşşa ġam ʿākıbet eyler helāk
Ḥasretā vā firḡatā ḡaşre deġin āh āh baña
- 6 Nām [u] şānum söylenür ʿāşık CESĀRĪ işbu dem
Viridi bir ḡayli kemāl Ḥazret-i Allāh baña

19

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Her kaçan meyl itse dilber semt-i şahrādan yaña
Ḥalk-ı ʿālem ʿazm ider seyr ü temāşādan yaña
- 2 Ḥazır olur ʿişret için hep şurāḡıʿ-ı sebū
Çeng ney meyl gelür bezm-i eḡıbbādan yaña
- 3 ʿAndelīb būy-ı ḡaḡıḡatden ḡaberdār olmasa
Varmaz idi cin şeḡerde verd-i raʿ nādan yaña

- 4 İtmeseydi hüsni nûrından eger nûr iktibās
Gözlerüm baqmazdı ol şūh-ı dilārādan yaña
- 5 Baña āhı itdürürse ol büt-i tersā eger
Ser çeküb gider şerārūm ol mesīhādan yaña
- 6 Ey CESĀRĪ çün yöneldüm ebruvānuñ tākına
Gitdi şūfi mescide ruhbān kilīsāndan yaña

20

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Lāzım itmek merḥabā senden baña benden saña
Āşinālık iktizā senden baña benden saña
- 2 Biz senüñle çok elest bezminde maḥrem olmışuz
Var maḥabbet cānuma senden baña benden saña
- 3 İşbu dem aḥbāb arasında bülendāvāz ile
Gitmeli şīt [u] şadā senden baña benden saña

- 4 Serkalemnden ʃarḥ idüb raʿ nā ğazeller yādigār
İrmeli luṭf [u] ʿ aṭā senden baña benden saña
- 5 ʿ Ömrümüz āḥir olub ger fevt olurşaq gāh gāh
Olmalı ḥayır duʿ ā senden baña benden saña
- 6 Söyle luṭf it faşluñ itmāmında her dem ḳahveci
Ḳahveyi virsün caba senden baña benden saña
- 7 ʿ Arşe-gehde bu CESĀRĪ ʿ āşıkā eşʿ ārdan
Ola tanzīr-nümā senden baña benden saña

21

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Ḥaḳḳ ile ḥaḳ olagör kim ḥalk yār olsun saña
Kenz-i esrār-ı rumūzāt āşikār olsun saña
- 2 Pīr dāmānın tutub ḳıl ḥimmet-i ʿ aşkı taleb
Mālik ol bir devlete kim nāmdār olsun saña

- 3 Şâ' iriyyetlikle añdur kendüni bu 'arşada
İsterüm senden anı kim i' tibār olsun saña
- 4 Göster ol ' anķā ṭabī' atden nişān bir eṣer
Dāma düşmez murğ-ı diller hep şikār olsun saña
- 5 Ey kemāl ehli CESĀRĪyem ğazel ṭarḥ eyledüm
Armağanumdur ḳabūl it yādigār olsun saña

22

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostlar bir met-i bālāya oldum mübtelā
Dilrubālarda şeh-i vālāya oldum mübtelā
- 2 Ḥamdüli' llāh gönlüm ednāya tenezzül eylemez
Ol ecilden ḥüsn ile a' lāya oldum mübtelā
- 3 Ruḥları güldür dili bülbül saçı sünbül anuñ
Nergis-āsā dīdesi şeh-lāya oldum mübtelā

4 Nesli Mecnūn olduğum işbāt için bu ‘āleme

Şehr-i dilden bir şacı Leylāya oldum mübtelā

5 Hüsni üzre okınur seb‘ a‘l-meşānī āyeti

Hāfız-ı Qur‘ān olan mollāya oldum mübtelā

6 Ben o şūhuñ ismini bir hoş hele vaşf itmege

Ey CESĀRĪ hüsni-i haṭ imlāya oldum mübtelā

23

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Teşnegāna la‘ lūñ ābı gerçi kim eyler şalā

Bir içüm şuya nice kâni‘ ola biñ mübteā

2 Ka‘ be hüsniñ zemzem ol çāh-ı zenaḥdāndan çıkar

Merve-i haḫḫı nüş ideñ zāta olur maḫz-ı şifā

3 Sidre vü tūbā müşekkeldür o serv-ḫāmetüñ

4a için bu: içündür S

23 M1.12a, M2.2a, S.-, SÇ.8a

2a zenaḥdāndan çıkar: zenaḥdānındadır M2

3a serv: dil-cü M2

Hîç o kıaddüñveş bulunmaz yirdür hatt-ı müntehâ

4 Sāye-i luḫfuñ gibi ārāmghāh olmaz dile

Bāb-ı raḫmuñ gibi hîç yoķ bir penāh-ı dil-güşā

5 Ey CESĀRĪ ma‘ rifet taḫşīl itmişdüm ezel

Şimdi oldum dehr içinde ehl-i ‘aşķa reh-nümā

24

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Bende iken şāh-ı kişverden cüdā düştüm cüdā

Mişl yoķ bir ‘ālī dilberden cüdā düştüm cüdā

2 Gözüme ‘ālem karanlık olduĝunuñ vechi bu

Bir cemāl-i mihr-i enverden cüdā düştüm cüdā

3 Rūzigār-ı bād-ı ĝam tar eyledi andan beni

Başum üzre tāc [u] miĝferden cüdā düştüm cüdā

4b dil-güşā: ilticā M2 / dile: baña SÇ

5b şimdi oldum dehr içinde: n’ola olsam şimdi ben M2

24 M1.12a, M2.-, S.-, SÇ.8a

2a vechi: vech SÇ

- 4 ‘Aynuma gelmez kamu eřcār-ı dehrũn mĩvesi
 ‘Ayn-ı bādām-ı muķařşerden cüdā düřtũm cüdā
- 5 Tũtĩ bũlbũl kelāmuñ vaşfını eyler iken
 Lāl oldum nuķ-ı şekkerden cüdā düřtũm cüdā
- 6 Ey CESĀRĪ hāne-i ķalbũm nice jeng olmasun
 řāh-ı mir’āt-ı Sikenderden cüdā düřtũm cüdā

25

Mefā’ ilũn Mefā’ ilũn Mefā’ ilũn Mefā’ ilũn

- 1 Kemāl-i kāmilān itse eger bir nazm ile icrā
 Maķāl-i řā’ irān añlar bilũr cũmle nedũr ma’ nā
- 2 Rumũz-ı mā-ķařal idrāk tefahhũm idemez nādān
 Me’ āl her zamān dilde olur ũç vezn ile peydā
- 3 Mũdām isterũm cānā muşanna’ nazm-ı bũnyādı
 O hāl-i imtiķān eyler hezārān ‘ āřıķ-ı řeydā

25 M1.12b, M2.-, S.-, SÇ.8b
 2a tefahhũm: tefhĩm M1

- 4 Maḳarr-ı āşiyān itsem bu Ḳāf-ı ‘aşkı ‘anḳā-veş
Cibāl-i āşiyān olmaz maḳarr-gāhum benüm aşlā
- 5 Rüsüm-ı ma‘ rifet budur CESĀRĪ gel hüner göster
Ricāl-i nāzımān disün saña bir şā‘ir-i ğarrā

26

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Māh-cebīnüm ṭal‘atun ‘arz-ı liḳā eyler baña
Pertev-i āyīnesin ğitī-nümā eyler baña
- 2 Dilde ger ğam ‘arız olsa fehm ider āşārını
Anı def e cilveler baḥş-ı şafā eyler baña
- 3 Bezm-i meyde çeşm-i mestüm nüş-ı bāde idicek
Göz ucıyla ğāh ğāhi merḥabā eyler baña
- 4 Ben marīz-i ‘aşḳ ile bir mübtelā olmuş iken
Ol ṭabībüm şerbet-i la‘lün devā eyler baña

26 M1.12b, M2.-, S.3a, SÇ.8b
1a mäh-cebīnüm: meh-cebīnüm M1, S

- 5 Gösterüb rüy-ı şecâ' at Hâidar-ı kerrâr-veş
Zülfikâr-ı kaşıkların yer yer şalâ eyler baña
- 6 Şâ' ir-i şîrîn-zebânım ' arşa içre dâ'imâ
Naẓm ile evşâf-ı dilber iktizâ eyler baña
- 7 Ey CESÂRÎ birbirinden olsa a' lâ hûblar
Mâ- ' adâyı sevmem ol yâr iktifâ eyler baña

27

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Dilberün hüsni cemâli mehlikâ olur baña
Sinesi billür mir'ât-ı şafâ olur baña
- 2 Dil teveccüh kıble-i cânâneye olduğı dem
Merkez-i çeşmüm benüm kıble-nümâ olur baña
- 3 Hâcı-veş didâr-ı yârı kaşdum itmekdür tavâf

27 M1.13a, M2.-, S.-,SÇ.8b

5a -veş: reviş E

5b yer yer: birer S

6a -zebânam ' arsa içre dâ'imâ: - zebân hoş-edâyam ' arşada S

Nā' il-i rûz-ı vişâl ' id-i duḥā olur baña

4 Rehğüzâr-ı yârda ol meşakḳat gerçi var

İntihâ cevr cefâlar hep şafâ olur baña

5 Ey CESÂRÎ ger baña nâz edâ kılsa güzel

' Aşḳum artar ol ḳadar mihr-i vefâ olur baña

28

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fa' ülün

1 Hübân ile meşhûr ise de Belḫ Buḥârâ

Sen gibi güzel anda yok ey şûḫ-ı dilârâ

2 Eksükligi noḳşânluḡı bilsün edeb itsün

Öykünmesün ol ḫüsnüñe ḳarşu meh-i ḡarrâ

3 Ey lebleri mül ' aşḳuñ ile bir nice ' aşık

Küyuñ dolanub gezmededür mest-i muḥarrâ

28 M1.13a, M2.-, S.-, SÇ.9a

4b daḡıdur: daḡılur

4 Kāküllerüñ itdükçe perīṣān o maḥalde

‘Aqlum dağıdur ḥāl-ı siyeh zülf-i muṭarrā

5 Vaşf eylemeden dilde seni kaçd-ı CESĀRĪ

Görince ider şā‘ ire hep ma‘ rifet icrā

29

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Reftāruñı seyr eyleyen ey kaçd-i semennā

Ya sidreye beñzetdi anı ya didi ṭübā

2 Envār-ı cemālūñ nite ḥürşid-i cihān-tāb

Olmış hele rüyuñ daḥı bir mäh-ı muzeyyā

3 Şol bāğ-ı cemālūñ seyr iden anı didi kim bu

Gīsü-yı ḥaṭṭ-ı kākül imiş sünbül-i zībā

4 Bir nuṭḫ ile biñ mürde dil iḥyā idisersüñ

İ‘ cāz-ı demüñ nuṭḫ-ı Mesīḥ-i Meryem ‘İsā

5 Kitāb-ı cihān bir yere gelse yazamazdı

Vaşfuñ nice kılsun bu CESĀRĪ gibi ednā

30

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Göreñ rüyuñ didi dilber ne dilber dilber-i zībā

Ne zībā pertev-i enver ne enver enver-i Mevlā

2 Hırām-ı nāzik izhār it eyā serv-i sehī kāmēt

Ne kāmēt kāmēt-i 'ar' ar ne 'ar' ar 'ar' ar-ı tūbā

3 Lebūñ āb-ı zülāl ancak olur 'atşāneye zemzem

Ne zemzem zemzem-i kevşer ne kevşer kevşer-i me'vā

4 Şirīn lafzuñ hālāvetle dimāğa virdi hoş lezzet

Ne lezzet lezzet-i şekker ne şekker şekker-i helvā

5 CESĀRĪ 'āşık ey şāhum senūñ bābuñda bir bende

Ne bende bende-i kemter ne kemter kemter-i ednā

30 M1.13b, M2.2b, S.-, SÇ.9a

1a gören rüyuñ didi: gören vechüñ didi M2

31

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

- 1 Baḥş itme yüri bendeñi şermend ile cānā
 Ṭūṭī-i suḥansuñ dehen-i ḳand ile cānā
- 2 Ğam-gīn bu göñlüm n'ola alsañ ele bir kez
 Nīm-nigeh ü ḳahḳaha vü ḥand ile cānā
- 3 Evzān bu nazm-ı hünerüm bilmek içün sen
 İşnā olagör şāhid-i pend ile cānā
- 4 Bir bezm-i maḥabbetde ben 'aşḳ bādesi içdüm
 Yandı cigerüm dönmişüm ol fend ile cānā
- 5 Şehrūñ güzelinūñ yaḳışur başına destār
 Her şām [u] seḫer gez yüri dülbend ile cānā
- 6 Sür'at ile irmek diliyor menzil-i kāma
 Esb-i dilümi baḡlama pāy-bend ile cānā

- 7 Alsam diyü Şîrîni ol Hüsrev elinden
Ferhâd şavaşmışdur o küh-ı künd ile cânâ
- 8 Helvâ ile geldi aña mekkâre o cāzū
Aldatdı anı dürlü yemîn and ile cânâ
- 9 Elden yuqaru atdı firâķ ile külüngi
Kendüyi helâk eyledi ol fend ile cânâ
- 10 Lâ-şübhe hemân bir sürüye mâlik olursuñ
Şahrâda gezersuñ o küsfend ile cânâ
- 11 Zencîr kırar bir gerilür ise CESÂRÎ
Bağlanmaz o aşlâ saña bir bend ile cânâ

32

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Merhabâ ey şâ' ir-i demsâz-ı şî' r-i bî-nihâ
Merhabâ ey mâhir mümtâz-ı ' aşka rehnümâ

- 2 Bezm-i ʿuṣṣāka feraḥ virdi bu dem teṣrīfūñüz
İṣṭiyāk itmişdi zātuñ görmege hep āsinā
- 3 Söz [ü] sazuñ vaḳtidür itseñ gerek zevḳ [u] ṭarab
Kām-ı maḳşūd oldı ḥāşıl ey muhibbi aşdıka
- 4 Şāʿ irüñ aʿ lāsısuñ meydān senüñdür şimdilik
İmtihān olmaḳ için şāʿ irlere gel ḳıl şalā
- 5 Pır hem üstād olan ʿāşık CESĀRĪ bundadır
Ol olur bu ʿarşa içre başa püsküllü belā
- 6 Ehl-i dil şāḫibhünerdür maʿ rifet kānıdur ol
Eyle gel bir ḥoş nazar imʿān ile bu dem aña

33

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Ruḥsāruña gülder didiler öyle mi cānā

3a ṭarab: şafā S

4a aʿ lāsısuñ: memdüḥusun S

33 M1.15a, M2.-, S.-, SÇ.10a

Ḥālũñe mu' anber didiler öyle mi cānā

2 Rūyuñda biten zūlf-i siyeh-kār[1] görenler

Ber-heft-serā zūr didiler öyle mi cānā

3 Ey baḥr-i kerem ḥoḳḳa-i la' lüñdeki incü

Nā-süfte-i gevher didiler öyle mi cānā

4 Taḥḳīḳ midür aḡyār senüñ kūyuña varub

İtler gibi bekler didiler öyle mi cānā

5 Üftāde CESĀRĪyi meger şā' ir içinde

Yokdur aña beñzer didiler öyle mi cānā

34

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

1 Ef ālini taḥvīle delā' il oḳu cānā

Kim ḥālını tebdīle delā' il oḳu cānā

2 İḳşār-ı şalāt ile olur ḳurbet-i Ḥaḳḳ

2 M1-

34 M1.15a, M2.-, S.-, SÇ.10b

Maḫṣūduñı taḫṣīle delā'il oḡu cānā

3 Sa' yile vecdile olur ḡaṭ' -ı merātib

Hep menzil-i tekmīle delā'il oḡu cāna

4 İm' ān u inzāriile ol ṣafvet-i ḡalbūñ

Āyīne-i temṣīle delā'il oḡu cānā

5 Cehd eyle CESĀRĪ gibi sen olma teḡāfūl

Maṭlūbuñı ta' cīle delā'il oḡu cānā

35

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

1 Ey birāder bu diyāra ḡoṣ ṣafā geldūñ ṣafā

Bezm-i ' aṣḡ-ı ṣehr-i yāra ḡoṣ ṣafā geldūñ ṣafā

2 Zūmre-i ' irfān ile olmaḡ iḡūn ṣoḡbet-niṣīn

Dil-ḡüṣā cāy-ı ḡarāra ḡoṣ ṣafā geldūñ ṣafā

35 M1.15b, M2.-, S.2b, SÇ.10b

3a u: S-, SÇ-

- 3 Oldı teşrîf-i kudümün bâ' iş-i şevk u tarab
Kesb-i zevk-i dil-medâra hoş şafâ geldün şafâ
- 4 Gör ki erbâb-ı dile açıldı meydân-ı suhan
Kâm-kâr-ı nev-şi' ara hoş şafâ geldün şafâ
- 5 Gonca-i tab' um güşâde itmek ise maşşaduñ
Bülbül-âsâ başla zâra hoş şafâ geldün şafâ
- 6 Ma' rifet icrâ idüb ' arz-ı kemâlât itmege
Bu CESÂRÎ nâm-dâra hoş şafâ geldün şafâ

36

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Merhabâ ey nazm-perver hoş geldün merhabâ
Merhabâ ey pür-hüner-ver hoş geldün merhabâ
- 2 Muğtenem itdi dil ü cânı cemâl-i rü'yetün

4a gör ki: köhne S

6a icrâ: izhâr SÇ

36 M1.15b, M2.-, S.2b, SÇ.10b

1b pür-hüner-ver: pür-tıfl S

2a cânı: cân S

Merhabā yā hū dilāver hoş geldün merhabā

3 Hāne-i bī-minnete teşrīfünüz virdi feraḥ

Şevke bā' iş yār yāver hoş geldün merhabā

4 Şi' r-i mevzūn söyleyüb bezm içre ' arz eyle kemāl

' Arşa-gāh-ı ' aşka server hoş geldün merhabā

5 Diñlesün ' aşık CESĀRĪ dilde mermūzūñ senün

Ey hūner-mend suḥan-ver hoş geldün merhabā

37

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Gel ey ' aşık bize eyle kemāl-i ma' rifet icrā

Buna tanzīr ola nazmum gerekmez va' de-i ferdā

2 Derūnuñdan ğam iḥrāc kıl şevk ile şādān ol

Gelüb bāy [u] gedā bunda iderler luḥfuñı i' tā

3a şevke: şevk M1, SÇ

5a senün: S-

37 M1.15b, M2.-, S.-, SÇ.11a

- 3 Hüdâ düşmân şerrinden kamu halkı emîn itsün
Meserretde ola dâ'im eger a' lā vü ger ednā
- 4 Ne yüzdendür beyân-ı 'aşk anı nazm-ı şi' âruñla
Bize taqrîr kıl bu 'arşa içre ey dil-i dānā
- 5 Nedür 'aşık nedür ma' şûk maḥabbet neydügin bildür
Temevvüc eylesün dilde kelāmuñ emşel-i deryā
- 6 CESĀRĪ nuṭqa kâdirdür kesâfet ṭab'ına gelmez
Odur bir 'aşık-ı şâdık bil anı şâ'ir-i ğarrā

El-kāfiyetü'l-Bā'

38

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çün kenâr-ı cûda peydâ oldu 'ayn-ı âb [u] tâb
Tâbiş-i ruḥsâresi gūyâ ziyâ-i âfitâb
- 2 Bir hicâb itse tecellî yandururdu 'âlemi

38 M1.16a, M2.4a, S.-, SÇ.11a
1a âb: M2-

Vech vardur āfitābuñ rūyına çekse hicāb

3 Būlbūl-āsā ağzı esrārın arardum ğonca-leb

Alımadum ħayf aña teng dehānından cevāb

4 Şād [u] ğamla göñlümi ğāhī açar ğāhī ħapar

Hem cemālūñ hem celālūñ gösterür zūlf-i niħāb

5 Çāşnī bulsun diyü dil āteş-i hicrān ile

Döndürüb miħnet ocağında ider bağrum kebāb

6 Sırr-ı ‘aşkı añlamaz itsem niyāzı diñlemez

Müşkil-i rāz-ı nihānum nice ola fetĥ-i bāb

7 Ey CESĀRĪ yār tenhā ħalmaz ol ağyārdan

Nicesi anuñla olam ber-murād-ı vaşl-yāb

39

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

3 M1-, SÇ-
5a dil: M1-
39 M1.16a, M2.-, S.-, SÇ.11a

- 1 Serden ʿ aqlum aldı ey dil bir cemāl-i āfitāb
 ʿ Aşka düş oldum hemîşe çekdi cismüm ıztırāb
- 2 Bülbül-āsā ağızı esrārın arardum ğoncanuñ
 Hıyır şerr teng dehānından alımadum cevāb
- 3 Biñ niyāz eyler isem yār sırr-ı ʿ aşkı añlamaz
 Müşkil-i rāz-ı nihānum nice olur fetḥ-i bāb
- 4 Āh vāhı itmege ḥavf eylerüm cānāndan
 İncinür şāyed ider taʿ zīr hem ḥışm-ı ʿ itāb
- 5 Ey CESĀRĪ yār tenhā olımaz ağıyārdan
 Nicesi anuñla olam bir vişāl-i kām-yāb

40

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Ey kemān ebrū müjeñ tīrin görince bī-ḥesāb
 Şaʿ şaʿ a-endāz-ı rümḥ ızhār kıldı āfitāb

- 2 Āh-ı ‘āşık yirden eflāke çıkmasun diyü
 Kubbe-i sīmīne āhbād-ı ħabs itdi ħabāb
- 3 Muşhaf-ı ħüsnüñ temāşā itmege karşı saña
 İki dest açub mu‘ allimveş du‘ ā eyler kitāb
- 4 Serv kıaddüm rāhına cārī olınca cūy-ı ‘aşk
 Pāyına yüz sürmege çarĥ gibi döner āsiyāb
- 5 Ey civānum bu CESĀRĪ oldı pīr-ı nātüvān
 Ĥayr şerr gelmez elinden itme andan ictināb

41

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ĥāl-ı ‘āşık görünür nādāna bir sırr-ı ‘acīb
 Olımaz her bir denī bu ‘aşk-ı āşāra kıarīb
- 2 Şem‘-ı ħüsni vire mi her merdüm-ı çeşme ziyā
 Söylenür meşhūr söz bu zāhide a‘ mā ħarīb

- 3 ‘Aşk mühlik bir marazdur âdemi eyler zebûn
Şaklasun haq idemez ol derde dermân bir tabîb
- 4 Añlamaz qadr-i şafâyı olmayan ehl-i mezâk
Başş ider insâna hâletler şadâ-yı ‘andelîb
- 5 Başka neşve vardur ol bâde-i gülgûnda
Dil-güşâ meclis müheyyâ ola tâze dil-firîb
- 6 Yâr-i şâdıq bir habîb olsa şafâ kesb eylesek
Cennet-i kûy-ı vişâlin Haqq bize itse naşîb
- 7 Ey CESÂRÎ dildeki maflûbuñı kimler bile
Herkesi maqşûdına vâşıl ide Rabbü'l-habîb

42

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Bezme teşrif eyleyince dilber-i ‘âlî-neseb
Cân u dil eyler o dem kesb-i şafâ zevk [ü] tarab

- 2 Bāde-nūṣāna meze olursa sīb-i ğabġabı
Gelme ye mi ḥāṭır-ı nā-ṣāda ṣādī der-‘ aķab
- 3 Sāġar-ı leb-rīzden aḥkām iden mestānelerüz
Keyf ḥāṣıl itdürür elbet bize bintü’l-‘ineb
- 4 Tab‘ -ı meyyālem maḥabbet ehliyem ‘āṣıķ benem
Böyle ṣā‘ir olmaġa ‘aṣķ ile sevdādur sebeb
- 5 Ey CESĀRĪ merd-i kāmīl pür-hüner iseñ eger
Kıl ma‘ārif ehlini meydān-ı nazm içre taleb

43

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Nāle-i feryād ider bulınca yazı ‘andelīb
Açmaķ ister var ise ol ġonca-rāzı ‘andelīb
- 2 Dilde ezķarı elüñ gül vaṣfıdur ṣām [u] seḥer
Hep nevā söyler maķām añmaz Ḥicāzı ‘andelīb

- 3 Na‘ra vü pey pey şadalar gūşum girdügi dem
Mest-i ‘aşk eyler benüm destümde sâzı ‘andelîb
- 4 Mağşadı n’olduğını tefhîm kılduğ biz anuñ
Būy-i istişmām için eyler niyāzı ‘andelîb
- 5 Ey CESĀRĪ her varağ fetvāsıdur müfti dilüñ
Ĥūbları sevmeklüğe virür cevāzı ‘andelîb

44

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Buldum ey dil kendüme bir hem-dem hem-rāz ĥūb
N’ola itsem dilde vaşf ol dilber-i mümtāz ĥūb
- 2 Mürdeler iĥyā ider güftāra gelse lebleri
Rūĥ-baĥş [u] cān-fezādur nükte-i i‘ cāz ĥūb
- 3 Ĥūbdur mergūbdur maĥlūbdur ince miyān
Bir nihāl-āsā görünür ĥadd-i ser-efrāz ĥūb

4a tefhîm: tağdîm SÇ
44 M1.17a, M2.4b, S.-, SÇ.11b

- 4 Ur uşul-i dümtek eyle muṭribā mızrābuñı
Çal yürü şevḳ ile sen destüñdeki ol sâz ḥüb
- 5 Devr-i gülde ʿandelīb-āsā nevā-yı zār kıł
Evc-i istiğnā gözet dilden çağır āvâz ḥüb
- 6 Beste-ḥʿân ʿuşşāk yüzinden tuḥfe şarkılar diye
Yâr gūş itsün hemîşe nağme-i Şehnâz ḥüb
- 7 Ey CESÂRÎ Işfehân vādilerinde kıł karar
Püselik zevḳiyle kesb eyle niyâz [u] nâz ḥüb

45

Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün

- 1 Zülf-i yâra olmağa berdâr gönlümdür sebeb
Verd-i çeşmüm sırrı fâş oldu nigâr itdi ğâzab
- 2 Kimlere feryâd itmege yâr yok yârân yok
Kağı bezme dâhil olub eyleyem zevḳ [u] tarab

5a gülde: geldükde M1
45 M1.17a, M2.-, S.-, SÇ.12a
1b sırrı: sır M1 / ğâzab: naşib M1

- 3 Kılduğum çok sākī-i devrān elinden bāde nūş
Nekbetī mest ḥarāb-ender-ḥarāb oldum ʿ aceb
- 4 ʿ Andelīb-āsā seḥerde zār [u] fiğān eylerüm
Gülüb açılmaz neden bir kez baña ol gonca leb
- 5 Ey CESĀRĪ çekdügüm derd belā miḥnet elem
Ṭālīʿ -i menhūs ile baḥt-ı siyāhdur cümle hep

46

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Belde içre şimdi ey dil var emīn-i pür-edeb
Bağlamışdur imdi hoş eṭvār emīn-i pür-edeb
- 2 Bāğ-ı dehr içre hem ol ḥurde ḥırām eyler gezer
Servidür güyā ider reftār emīn-i pür-edeb
- 3 ʿ Āşık anuñ ʿ aşkına şabr [u] taḥammül idemez
Kılsa bir kez nāz ile güftār emīn-i pür-edeb

- 4 Bāreka‘llāh dir görenler āyīne-i iclāsını
Her kaçan ‘arz eylese dīdār emīn-i pūr-edeb
- 5 Öyle bir rind-i cihāndur göricek üftādesin
Göz ucuyla ider işmār emīn-i pūr-edeb
- 6 Ülfet eyler ‘āşık-ı şādıklarına dā‘imā
Olmaz aşlā hem-dem-i aġyār emīn-i pūr-edeb
- 7 Server [ü] sālārıdur hūb-ı zamānuñ şimdilik
N’ola olsa cümleye bālā emīn-i pūr-edeb
- 8 Seyyidü’s-sādātđan hem olduġın i‘lān için
Şarınur gāhī yeşil destār emīn-i pūr-edeb
- 9 Şāhib-i ehl-i kerem luţf var u ihsānı var
İtmeyüz biz haqqını inkār emīn-i pūr-edeb
- 10 Vaşf itdügüm tıyub havfım CESĀRĪ ‘āşık
İtmesün cevri sitem āzār emīn-i pūr-edeb

47

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ol ki bed-ḥū fit virür yāra cüzām olsun raḳīb
Ülfet-i nādān ile dā'im müdām olsun raḳīb
- 2 Ol zebān-ı zehr-i ḳātilinde çıḳsun yanmaca
Bulmasun aṣlā devā hem pür-ḥunām olsun raḳīb
- 3 Dolaşursa semt-i yāra boynuna mār dolaşa
Engerek ef'ī gibi tiryāke rām olsun raḳīb
- 4 Cān çıḳduḳda mekānı nār-ı va' dīde ola
Cennet-i firdevs-i a' lāya ḥarām olsun raḳīb
- 5 Ey CESĀRĪ isterüm ki daḡ daḡ olsun gözi
Yüzinüñ ḳarası ile müstedām olsun raḳīb

48

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 47 M1.17b, M2.-, S.-, SÇ.12a
48 M1.16b, M2.-, S.-, SÇ.12a

- 1 Ögdülũn oldı űükũf-ı lãle-zãrı ıob ıob
Zãr ider gũlűende dil-i murĝ hezãrı ıob ıob
- 2 Dũzdi alayın emen ezhãresi baűdan baűa
Al yeűil reyĥãn ile açdı bahãrı ıob ıob
- 3 Hucce-i ‘aűķam metã‘ -ı nazm[1] zãbt itsem gerek
Bu cihãzãt-ı dolãb gũsterdi kãrı ıob ıob
- 4 Zĩb fer virdi ‘arũs-ãsã bu bãĝ-ı bezmũmũz
Seyre geldi ĥoű űafãnuũ kãmkãrı ıob ıob
- 5 Ey CESãRĩ sãye-i aĥbãbda bulduķ űeref
Mã-ĥaűal baĥű itdi anlar yãdigãrı ıob ıob

49

Fe‘ ilãtũn Fe‘ ilãtũn Fe‘ ilãtũn Fe‘ ilũn

- 1 ‘Aűķuũn olur űanma daĝdaĝa-fermãya sebeb
Meűķuũn olur bu dile mãye-i sermãye sebeb

3b cihãzãt: cihãn zãt M1
49 M1.17b, M2.3b, S.-, S.12b

- 2 Şīrīn elfāz kelām söyledüğünden bildün
Şeker-i la^ç lūñ imiş şoĥbet-i ĥelvāya sebeb
- 3 Güft ü gūy-1 şu^ç arā cümle senün vaşfuñdur
Oldı bezm içre bu cem^ç iyyet-i kübrāya sebeb
- 4 Hele ol ĥüsn-i ĥaṭṭ-1 naḫşuñ olubdur cānā
Bunca elḫāb u terkīb ü ma^ç nāya sebeb
- 5 Dehre baş egmesi āyā n^çola dirsün çarĥuñ
Ġarāz-1 vuşlat imiş dest-i temennāya sebeb
- 6 Seyr iderken seni ey merdüm-i çeşm ol nıgehün
Oldı āĥır bu benüm ^çaḫlumı yaġmaya sebeb
- 7 Nazār-1 raĥmet ile baḫ bu CESĀRĪ ḫuluña
Gırmege şāhum ola cennet-i me^ç vāya sebeb

50

3a vaşfuñdur: ^çaşkuñdur M2
5a āyā: M1-, M2-
6b ^çaḫlumı: ^çākıl mı M2
50 M1.18a, M2.3b, S.-, SÇ.12b

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Kendi hālüme kıomaz āh beni hemvār taleb
 Ārzü itdürür eşcārdan eşmār taleb
- 2 Baña derd üstüne derd oldu bu dünyā elemi
 Haste dil şubḥ u mesā itmede tımār taleb
- 3 Yine bir şūḥ-ı cihān dilbere meftūn oldum
 Mişl-i pervāne yaķar cism-i tenüm nār taleb
- 4 Yiridür ney gibi nālān ider isem ey dil
 Çün zuhūr eyledi bu aşķ ile āşār taleb
- 5 Cüst [ü] cūy-ı talebüm şuğule bıraķduķça beni
 Alur etrāfumı günden güne efkār taleb
- 6 Cem' -i māl eyle diyü hāşılı kesb ile bu dem
 Şaldurur her yaña tüccār gibi kār taleb
- 7 Dilde bākī kıala aşķ-ı maḥabbet eşeri

Ey CESĀRĪ iderdüm kendime bir yār taleb

51

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Yaz nŭktelerüm yāra benüm remz ile kātib
Ma' nā-yı laṭifinde şafā kesb ide ṭālib
- 2 Bir dilbere meyl eylemişüm ḥayli zamāndur
Olmışum anuñ vuşlatına cān ile rāğıb
- 3 Taḳdīr-i bahā emti' a-i ḥüsni görince
Cān naḳdi aña virmege dil gördi münāsib
- 4 Nāzır olanuñ rŭyına yoḳ ḥadd-i ḥesābı
Hep aña nigāh itmededür necm kevākib
- 5 Bu dem 'aceb 'uşşāḳ-ı cihānuñ arasında
Yoḳ mı bize bir ehl-i suḥan yār-i muşāhib

51 M1.18a, M2.-, S.-, SÇ.12b
3b naḳdi: naḳd M1
4a ḥesābı: ḥesāb M1

- 6 Dervîş-tabî' at olan âdem ider elbet
Esmâ-i İlâhiyye ile kaç' -ı merâtib
- 7 Sevdâzededür her biri bir gûne CESÂRÎ
' Aşk ehline dirlerse n'ola merd-i ' acâ'ib

52

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

- 1 Oldumsa şehâ vuşlatuña t̄alib ü rāgīb
Luţfuñla beni kendüzüñe eyle muşâhib
- 2 Bir merd-i ğarīb dehrde şâ'ir kişiyem ben
Bezmünde senüñ nazm oқurum h̄ale münâsib
- 3 Ef'âlümi ben itmişüm aқvâle muţâbıқ
Şâdıqlıgum añla degülem sözleri kâzib
- 4 Sen h̄ulqı güzel h̄usni güzel h̄üb-ı cihânsuñ
Medhüñi senüñ eylemek oldı baña vâcib

52 M1.18b, M2.-, S.-, SÇ.13a
5a olsa: olsa da SÇ

5 Eşcâr kalem olsa da mürekkeb idi deryâ

Yazmağa tamâm vaşfuñı ‘âciz kıala kâtib

6 Nazm okumağa sâz ele alduğda CESÂRÎ

Hep ‘aşka gelür cümleten a‘zâ-yı cevânib

53

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ülün

1 İtdi beni üftâdesi bir dilber-i maḥcûb

Günden güne kılmağda dilüm ‘aşk ile mağlûb

2 Bülbül gibi feryâd [u] enîn itsem ‘aceb mi

Ra‘nâlık ile açdı femim ğonce-i merğûb

3 Ferhâd [u] Şîrîn ‘aşkına olduysa giriftâr

Leylî anı Mecnûn beni ḥalk eyleye maḥsûb

4 Tenhâda bulub yâra didüm şura cihânum

Vaşfuñ gibi olmaz baña bir devlet menşûb

5 Maḥlûb olunan ikidür ‘ âlemde CESÂRÎ

Birisi anuñ bâde-i gülgün biri maḥbûb

54

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fa’ûlün

1 Ey pertev-i ‘ âlem meded ey şems-i cihân-tâb

Zulmetde ḳoma bizleri aç ḳutluca bir bâb

2 Bülbüllerüñüz gülşen-i kūyuñda hemîşe

Raḥm eyle bizüm ḥâlümüze ey gül-i sîrâb

3 Çün ḥâtem-i ḥayy olduḡuñı añladı ‘ âlem

Lâyıḳ mı beni eylememek imdi kerem-yâb

4 Bi’llâh senüñ âteş-i ‘ aşḳuña düşelden

Bir ḥayli zamândur göremez gözlerümüz ḥ’âb

5 Esrâruña maḥrem olımaz ḡayrı CESÂRÎ

54 M1.18b, M2.-, S.-, SÇ.13a

1a meded: M1-

1b bir: M1-

Hem-dem kılub a' dāyı anı itmedüñ aḥbāb

55

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Ey kaşı hilāl-i meh-i nev beñleri kevkeb
Eflāk gibi ḥüsnüñ 'aceb zeyn-i müretteb
- 2 Olmuş bu cemālünle senün dehre muziyyā
Maşnū' -1 Ḥudāsında mezāhir görünür hep
- 3 Ey aḥsen-i taqvīm nedür sende bu şūret
Zātuñ gibi kınde bulunur şūḥ-1 mü'eddeb
- 4 La' l-i lebinün bādesini nüş idelden
Mestānemün dil çekmededür na' ra yā Rabb
- 5 Çāh-1 zekānuñ ḥabs gönül ḥayli zamāndur
Olmaz mı 'aceb cāy-1 selāmet aña ğabgab
- 6 'Aciz ola vaşfuñda kıalem olsa hep eşcār

Medh itmege kâdir mi o deryâ-yı mürekkeb

- 7 Evşâfuñ ider olsa sezâdur bu CESÂRÎ
Olmışdur ezelden çün o terbiye-i mekteb

56

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Şol hattı-ı ruhuñ merkez-i tâtâra münâsib
Her şîvelerüñ turre-i tarrâre münâsib
- 2 Bu hüsn ile sen Yūsuf-ı dehr olsañ 'aceb mi
Görmem seni ben sevdüğüm ağyâra münâsib
- 3 Çâh-ı zeķanuñ âb-ı vefâdur senüñ ammâ
Olmışlar iki fitne-i mekkâra münâsib
- 4 Kâtl eyle raķibi kerem it tîz nigehle
Şemşîr-i cefâdur ser-i küffâra münâsib

56 M1.19a, M2.-, S.-, SÇ.13b
3a zeķanuñ: zenaķuñ SÇ

- 5 Yoluñda n'ola cān ile dil virse CESĀRĪ
 Bir tuħfe mi var cān gibi dildāra münāsib

57

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ne hāletdür gönül fikr-i hāyāl-i yār ile her ŧeb
 Ki h'āb-ı rāħatı terk eyledi efkār ile her ŧeb
- 2 Cihān inler benüm ŧavt-ı ħazīn-i dūd-ı āhumdan
 Geçer bülbül gibi 'ömrüm fiğān [u] zār ile her ŧeb
- 3 Revā mıdur perī rüyum beni terk eyleyüb ŧimdi
 ŧalam hasret bucağında tır-i ağıyār ile her ŧeb
- 4 Ne müŧkil hāl olur yā Rabb cüdālık 'āŧıķ-ı zāra
 Ki Mecnūn-veŧ tekellüm eyleye dīvār ile her ŧeb
- 5 Der-i iħsān luħfuñdan CESĀRĪ çünki dūr oldu
 Anuñçün eglenür ol derdmend eŧ'ār ile her ŧeb

El-ķāfiyetü 't-Ta'

58

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Başlasun feryāda destüñde rebābı er ğalat
Dilden ızhār itmege nazm-ı cevābı er ğalat
- 2 Keyfümüz rindāne icrā idelüm aĥbāb ile
Cām-ı mīnāda mey-i nāb şarābı er ğalat
- 3 Sāķiyā ĥizmetde noķşān itme Allāh 'aşķına
Dönsün ol 'aşķuñ ocağında kebābı er ğalat
- 4 Meh cemālūñ görmege cān ile müştāķ olmuşum
Luţf kı1 cānā yüzüñden ol niķābı er ğalat
- 5 Gülsitān ol bülbül-i şeydālaruñ mekānıdur
Zāĝlar olsun ıraĝ andan ĝurābı er ğalat
- 6 Hūbrūlar başuña dönmek murād eyler senüñ

58 M1.20a, M2.6a, S.-, SÇ.14a

6 M1-

‘İydgehde var yüri ey dil dolābı er ğalat

- 7 Ey CESĀRĪ nazmuñı tanzīre kimler var ise
 Kaçmağa olsun kolay sen aña bābı er ğalat

59

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Şehlewendüm her kaçan sürdükde sen meydāna at
 Şağ şol elde qalemliler ki var merdāne at
- 2 Müjgenüñ tır-i qazādur ey kemān-ebrū yüri
 Nāvek-i ğamzeñ şağın yabana atma cāna at
- 3 Dostuñ ile oynayub hem gel silahşörlük
 Qaşd-ı cān eyle ‘adūyı göricek haşmāne at
- 4 Ğabğab-ı çāh-ı zenehdānuñda ħabs olsun gönül
 ‘Āşık-ı zāruñdur ol te‘dīb için rindāne at
- 5 Ey CESĀRĪ bir cirīd-āsā ğazel tarḥ eyleyüb

Bir kemāl-i ʿarz itmek için ʿārif-i rindāne at

60

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Cānā zekānuñ rengi midür ter-güle nisbet
Yoḥsa bu lisānum mı benüm bülbüle nisbet
- 2 Dideñ senüñ ol nergis-i şehlāya bedeldür
Ammā ki saçuñ şekli imiş sünbüle nisbet
- 3 Görince benüm ʿaqlum alur ḥāl-i siyāhuñ
Rūyuñda vü gerdānda ṭurur fülfüle nisbet
- 4 Gel söyle dudāguñda nedür ol mey-i ḥamrā
Mest itmeye mey nüş ideni bezmile nisbet
- 5 Biʿllāhi CESĀRĪ irişür menzil-i gāma
Elde ḳalemüm sürʿ at ider düldüle nisbet

5b at: baḳ M1

60 M1.20b, M2.-, S.-, SÇ.14a(derkenar)

61

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Evvelā Ḥaḫḫ varlığı oldu bu var-ı ma' rifet
Kendinüñ luḫfıyla ḥāşıl oldu kār-ı ma' rifet
- 2 Şā' irün mevzün kelāmına söz olmaz zāhidā
Feyz-i ḳudretdür ḳamu şöhret-şi'ār-ı ma' rifet
- 3 Var mıdur Manşūr-mānendi ene'l-Ḥaḫḫ söyleyen
Gör ḳurıldı 'arşa-gāh-ı 'aşḳa dār-ı ma' rifet
- 4 Ğoncanuñ açıldığın gördüğü dem vaḳt-i seḫer
Zār eḫgān itmege başlar hezār-ı ma' rifet
- 5 Ey CESĀRĪ sa' y iderdüm ma' rifet taḫşiline
Cüz'ice olsa idi ger i' tibār-ı ma' rifet

62

-
- 61 M1.20b, M2.-, S.-, SÇ.14a(derkenar)
1b kār: M1-
4a dem: M1-
62 M1.20b, M2.-, S.-, SÇ.14b(derkenar)

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Düşeli 'aşkuña dil vâlih ü hayrānam dost
Rehgüzāruñda senüñ sīnesi 'üryānam dost
- 2 Giceler şubha degin itmedeyüm āh [u] enīn
Güş kııl zārumı ben ney gibi nālānam dost
- 3 Nār-ı hasretle vücūd yandı kül oldı nideyüm
Hep kesildi bu benüm tākāt dermānum dost
- 4 Bu firāk ile ölürsem yine hīç çekmem elem
Saña çoqdan beri şāyeste-i qurbānam dost
- 5 Gösterübdür bu CESĀRĪ senüñ emrüñe rızā
Az mı hükümüñe ben bende-i qurbānum dost

63

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey cihān-ārā güzel sensüñ o şāh-ı ma' delet
Hāşılı zātuñla buldı hālk-ı 'ālem menfa' at
- 2 Mücrim-i ehl-i 'uşāta eyleyen sensüñ meded
Derde dermān senden olur hālūme merḥamet
- 3 Maḫdem-i pākūñ ğubār tūtiyādur 'aynuma
Ḥayli demdür bāb-ı luṭfuñda itdüm meskenet
- 4 Müddet-i 'ömrüm hevā-yı nefis ile geçdi velī
Devr-i dā'im kılmadı sa' dūñe sāl-i meymenet
- 5 Ey CESĀRĪ vaḫt [i] zāyi' itmege oldı sebeb
Dost [u] ehıbbādan cüdāluḫ iftirāḫ-i memleket

64

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ben gedāyı özge bir cān itdi iḫyā Lā-yemut

64 M1.21a, M2.-, S.-, SÇ.14b
1a iḫyā: SÇ-

- Mübtelâ-yı ‘aşk kıldı gitdi ol şabr [u] sükût
- 2 ‘Aşk-ı dilber bir devâsuz derd imiş yok çâresi
Aña dermân Hâkķ ider ğayrı hekimâni unut
- 3 Göz yaşum serv-i revân ayağına aķmaķdadur
Dir görenler işte budur âb-ı cârî-i burût
- 4 Rızķuma ķâni‘ olub bâb-ı tevekkül beklerüm
Güyyâ olmaķdayum ben perdedâr-ı ‘ankebût
- 5 Ey CESÂRÎ yâra te‘şîr itmedi pendüm benüm
Sözlerüm erbâb-ı ‘aşk içinde bulmuşken şübût

65

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Dilde eş‘âr-ı kelâm söyle velî mu‘teber it
Tûti-i tab‘ uña her sözleri şehd [ü] şeker it

3b ab: mâ‘ SÇ
65 M1.21a, M2.-, S.-, SÇ.14b

- 2 Göre şarrāf-ı suhen hoş ide taqdır bahā
Aç dehān-ı şadefūñ nuṭkuñı dürr güher it
- 3 Rūmda ehl-i kemāl var diyü ey bād-ı şabā
Eyle Īrāna sefer semt-i Şirāza haber it
- 4 Heft-kışverde zuhūr itmedi sen gibi güzel
Cümlenüñ hūbısuñ üftādelerüñe nazar it
- 5 Kaşduñ olmak ise ol ʿ aşk-ı Hudāya mazhar
Ey CESĀRĪ yūri tefvīz-i umūr-ı kader it

66

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ben bu meclisden rehā olsam gerekdür ʿ ākıbet
Terk-i tecrīd-i fenā olsam gerekdür ʿ ākıbet
- 2 Ğurbet ilde bir zamān iskān ārām eyleyüb
Yārlar ile āşinā olsam gerekdür ʿ ākıbet

5b tefvīz: tefīz M1
66 M1.21b, M2.-, S.-, SÇ.14b

- 3 Gözüme görünmeyüb dost eḥibbā nīk vār
Cümlesinden bir yaña olsam gerekdür ʿāqıbet
- 4 Düldül-i ṭabʿ um cihānı cüst [u] cū itmek diler
Reh-rev-i bād-ı şabā olsam gerekdür ʿāqıbet
- 5 ʿArşa-gāh-ı ʿaşk içinde ʿāşık-ı serkeşlere
Āsumān-ı pür belā olsam gerekdür ʿāqıbet
- 6 Nazm tanzīr eyleyüb meydānda ben şöyle bir
Şāʿir-i şīrīn-edā olsam gerekdür ʿāqıbet
- 7 Ey CESĀRĪ müddet-i ʿömrüm irince cān ile
Haḫḫa teslīm-i rızā olsam gerekdür ʿāqıbet

67

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Cāmesin giymiş bu gün egnine dilber ḫat ḫat
Gösterür endāmını ol ruḫları ter ḫat ḫat

- 2 Her kaçan esb-i süvār olsa o şāh-ı mülk-i nāz
Meh cemālin görmege hep ‘azm iderler k̄at k̄at
- 3 Hıŝn-ı vaşl-ı dilberi feth itmek için ol raķīb
Rāh-ı cānān üzre çekdi yine ‘asker k̄at k̄at
- 4 Zāhir olsa her kaçan burc-ı şerefdan māh nev
Āsumāndan şubha dek seyr eyler aķter k̄at k̄at
- 5 Ey CESĀRĪ bāğ-ı k̄add-ı yāre rağbeten
Bir ayağ üzre durur serv [ü] şanavber k̄at k̄at

68

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ey dil-i dervīŝ devrānuñ dürüst eyle dürüst
Dīde-i ‘ibretle seyrānuñ dürüst eyle dürüst
- 2 Şevk ile vecde gelüp Hū ismine meŝgūl ol
Zikr-i tevḫīd ile ‘irfānuñ dürüst eyle dürüst

3a dilberi: dilber M1, SÇ
4a olsa her: olursa M1, SÇ
5a rağbeten: rağbet M1
68 M1.22a, M2.-, S.-, SÇ.15a

- 3 Çün elest bezm hı̄ṭābında didūñ Ḳālū Belā
Tāb-ı maḥşer ʿahd [ü] peymānuñ dürüst eyle dürüst
- 4 Nuṭḡuñuñ taḡṭıʿ tefhīm selāmet göstere
Kāmilāne ṭabʿ-ı mīzānuñ dürüst eyle dürüst
- 5 Ey CESĀRĪ hoş ġazel icādına saʿy eyleyüb
Cümlesinden nazm-ı dīvānuñ dürüst eyle dürüst

69

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Ey şāh-ı cihān ʿālem ider zātuña minnet
Üftādelerüñ ḡāline ḡıl luṭf mürüvvet
- 2 Dūr oldı ḡapuñdan saña ʿāşık geçinenler
Eyā ne varur yanuña aġyār-ı maḡabbet
- 3 Bu beyti dimişdür ezeli bir suḡan-ārā
Bir ekmedüġüñ yerde biter ehl-i mezellet

69 M1.22a, M2.5a, S.-, SÇ.15a
1a cihān: ḡüsn M2

4 ‘ Aşkuñ eşeri başumuza olalı peydā
Çekmekdeyüz ‘ âlemde hezâr dürlü meşakkat

5 Vaşluñ ile şād it bu CESĀRĪ kıulı şāhum
İcrā ola tā ‘ ādet erkān-ı maḥabbet

70

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Meydān-ı maḥabbetde dilā er gibi yer tüt
El şunma zen-i dehre tütarsañ yüri er tüt

2 Geç nazra ile kimselere itme nigāhı
El destüñe her ḥātır-ı ednāları ter tüt

3 Her bir keremüñ dāmen ü destine yapışma
Bir nān-ı firāvānı açık ḥalkā-i der tüt

4 Ağyār Yezīd ü Ḥāricī ile cengi iderseñ
Bu Müslimveş gāh siper gāh teber tüt

70 M1.22a, M2.6a, S.-, SÇ.15a
1b şunma: şun M2

5 Ey baħr-i kerem bülbül olub çekme ğam u zār

Bir dişleri dr lebleri ğl tāze piser tt

6 Hrremlik idi maķřaduñ ‘ālemde CESĀRĪ

Kim didi saña var bu ķadar derd keder tt

71

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Nedür ‘uřřāk arasında olan bu ħāl-i keyfiyyet

Bulurlar ‘ařķ-ı āřār ile anlar yāra ķurbiyyet

2 Kimi rāh-ı mecāziden irişür menzil-i ğāha

Ĥaķīķat semtine uĝrar gider cümle enāniyyet

3 Maħabbet eyleyüb Leylāya Mecnn düşdi řaħrāya

Görindi çekmine maşnu‘ -ı Ĥaķķ esrār-ı cem‘ iyyet

4 Vuĥřile tyr ile idüb lfet ķarār itdi

Maķām-ı birlige başdı ķadem ĥoř ķıldı nsiyyet

71 M1.22b, M2.5b, S.-, SĢ.15b

1b anlar: M1-

- 5 CESĀRĪde n'ola zāhir olursa 'aşk-ı Rabbānī
İçer vahdet meyin hāşıl ider elbetde germiyyet

72

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Gönlümde karar ideli arzū-yı maḥabbet
Çeşmüme hāyāl oldı meded sūy-ı maḥabbet
- 2 Evvel bize pek yakın idi şimdi bu demde
Bilmem 'acabā kandanur ol güy-ı maḥabbet
- 3 Dil maḥdem-i pākine anuñ muntazır iken
Çoḡdan berü göstermedi yār rüy-ı maḥabbet
- 4 Virmedi şabā kākül-i cānān haberinden
Ta'fir-i dimāğ olmadı şebbūy-ı maḥabbet
- 5 Vuşlat şebnüñ fikrini kıлмаḡla CESĀRĪ
İtdürdi baña terk bu uyḡuyı maḥabbet

72 M1.22b, M2.-, S.-, SÇ.15b
5b uyḡuyı: uyḡu M1

73

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Hābībā baña kılduğūñ için cevır [i] sitem kıat kıat
Derūnum derd-i hicrūñle bađladı verem kıat kıat
- 2 Mağabbet ' arz idüb evvel dönüb sen eyledüñ a' rāz
Gözüm yaşın akıtdın kıamet-i dılcū bu dem kıat kıat
- 3 Feraşādīden aşlā bir eşer yok bende sulţānum
Velī var iftirākuñ ile dilde ğuşsa ğam kıat kıat
- 4 Nice hūb-ı cihānsuñ sende olmalı degül midür
Gedāy-ı derd-mend-i ' aşıkā luţf kerem kıat kıat
- 5 Saña im' ān ile eyler nazār ' aşık CESĀRĪ zār
Niçün itmezsüñ aña dilberā ' ālıhimem kıat kıat

74

-
- 73 M1.22b, M2.-, S.-, SÇ.15b
2a eyledüñ a' rāz: M1-
3a eşer:M1-
74 M1.23a, M2.-, S.-, SÇ.15b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Saña bu nazm ile ' arz-ı belâgat eyledüm ey dost
Kemâlüm gösterüb bir bir zārâfet eyledüm ey dost
- 2 Dil-i maḥzūnumı memnūn kılduñ iltifātuñla
Bu dem bezmünde çok zevk tarâvet eyledüm ey dost
- 3 Bulındum ' ârif rindân ile bezm-i maḥabbetde
İçüb ' aşkuñ meyin ṭab' a şetâret eyledüm ey dost
- 4 N'ola bu esb-i ṭab' umla irersem menzil-i gâha
Reh-i sevdâda ' aşkuñla refâkat eyledüm ey dost
- 5 CESÂRÎ ögdül aldum çok bu meydân-ı suḥan içre
Muḥaddem şâ' irâne cesâret eyledüm ey dost

75

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

4b sevdâda: süvârda M1
5b şâ' irâne: şâ' irânâne SÇ
75 M1.23a, M2.-, S.4a, SÇ.15b

- 1 Hoş şavt ile oğınsa ezān diñlenür elbet
Kur'ān-ı Kerīm vaşf-ı beyān diñlenür elbet
- 2 Gülistān-ı haķikātdē vaqt-i seher irince
Dil bülbül kılduğça figān diñlenür elbet
- 3 Mollāzāde tefsire baķub naql ider olsa
Yūsufıa Züleyhāyı ' ayān diñlenür elbet
- 4 ' Āşıqlara olursa ' adālet haṭ-ı şādır
Fermān-ı şehenşāh-ı cihān diñlenür elbet
- 5 Nazmuñ ' Arabī Farsice dimezse CESĀRĪ
Bezm içre bu Türkice lisān diñlenür elbet

76

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Saña cānum mübtelā olsam gerekdür ' āķıbet

1b Kerīm: ' Azīm S, SÇ
4 b şehenşāh: şehenşāz M1
76 M1.23a, M2.-, S.-, SÇ.15b

- Bir muhibb-i āşinā olsam gerekdür ‘ākıbet
- 2 Bir zamān gezsem gerek ‘aşkuñla sergerdān zār
Şöyle Mecnūn-fezā olsam gerekdür ‘ākıbet
- 3 Ad [u] şanum gūş idince çok añasın dilberā
Meclisūñde iktizā olsam gerekdür ‘ākıbet
- 4 Gice gündüz ğurbet ilde sāz ile bu söz ile
Mā’il-i zevk [ü] şafā olsam gerekdür ‘ākıbet
- 5 Bu CESĀRĪ bendeñe eyle ‘ināyetle nazar
Şā’ir-i şirīn-edā olsam gerekdür ‘ākıbet

El-ķāfiyetü’ ş-Şā’

77

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Āb-ı la’ lūñ göricek peymāneler itsün mekeş
İçmege nevbet-i bezm mestāneler itsün mekeş

- 2 Şimdi Mecnûn fezâyı zülfüñ olmışdur gönül
Bend [ü] zincîr ile gel dîvâneler itsün mekeş
- 3 Şem^ç -i hüsnüñ gözleyüb devrân ider bu murğ-ı dil
Yağmağa bâl perin pervâneler itsün mekeş
- 4 Ben dökem bārân-ı eşküm tâ şehâb-ı zülfüñe
Düşmesün rûy-ı zemîne dâneler itsün mekeş
- 5 Sîm-i eşkin âşikâr itdi künûz-ı gözlerüm
Hâkde gencîne-i vîrâneler itsün mekeş
- 6 Bizler ol pîr-i muğân-ı aşkı bulduğ tâ ezel
İşbu vîrânhânedede meyhâneler itsün mekeş
- 7 Ey CESÂRÎ isterüz kâmla şoĥbet itmegi
Bezm-gâha girmesün efsâneler itsün mekeş
- 8 Ey Hâlîlüm şem^ç -i hüsnüñ şevķine biñ cân ile

5a eşkin: eşküme M2

5b vîrâneler: virâne M1, vâirâne M2

8 M1-, SÇ

Yanmağa nevbet bizüm pervâneler itsün mekeş

78

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Mihr [ü] mehle dilberâ itsen n'olur sen ibtiḥâş
Saña bu ḥüsn-i cemâl ḳalmış o Yūsufdan mîrâş
- 2 Pertev-i ḥüsn-i cemâlün 'âlemi ârâ ider
Seyr iden cānâ seni eyler şafâ-yı iktirâş
- 3 Mübtelâdur cān [u] dil ol zülfinün sevdāsına
Kākül-i bend-i duzağından emānü'l-ğıyâş
- 4 Mest-i 'aşḳam rindler bezminde iskân itmişüm
Sāḳiyâ şun bâde nüş idem pür it cām-ı şelâş
- 5 İhtiyâr oldum civānlar 'aşḳı ḳaddüm itdi dāl
Ey CESĀRĪ 'ömrüm olmışdur hebâ' inbişâş

78 M1.23b, M2.7a, S.4a, SÇ.16a

1a mihr[ü] mehle dilberâ itsen n'olur sen: dilberâ itsün n'olur sen mihr [ü] mehle: M1, SÇ

1b ḳalmış: ḳalmışdur M1, ḳalañmış M2

2a pertev-i ḥüsn-i cemâlün: pertev-i ḥüsnün senün bu M1

4 M1-

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 La' lüñ mi şehā meclis-i germiyyete bā' is
Nuṭkuñ mı veyā şevkle bu şoḥbete bā' is
- 2 Ḥavfum düşürür göñlümi ol tır-i nigāhuñ
Cān almaḳ ise yanadür ol minnete bā' is
- 3 Ḥāl [i] ḥaṭṭuñuñ naḳşını taḥrİR ider idüm
Ḥüsñüñ göricek olmasa ger ḥayrete bā' is
- 4 Ḥālüm kime 'aşḳuñla disem ḥikmeti var dir
Āyā ne ola bilmezem ol ḥikmete bā' is
- 5 Ṭanbūr çalub bezm-i süḥan içre CESĀRĪ
Nādide ğazel dimek olur 'izzete bā' is

79 M1.23b, M2.7a, S.-, SÇ.16a
3a naḳşını: naḳşı M1
4a ḥikmeti: ḥikmet M1, SÇ
5b olur: SÇ-

80

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 'Aşk oldu benüm dildeki güftâruma bâ' is
Her bār zuhūr itmededür nazm-ı havâdis̄
- 2 Biñ nazm oğusam gelmeye bu ṭab' uma kesâfet
Kim ister ise eylesün eş'âr ile bâḥis̄
- 3 Mest itmeye mi rind-i ḥarâbât müşelles̄
Ḥoş ḥâlete ḳor âdemi şol cur' a-i şâlîs̄
- 4 Elbetde irür esb-i dilüñ menzil-i gâha
Bir yirde eger itmez iseñ laḫzaca mâkiş̄
- 5 Gel râh-ı Ḥudâdan şaḳın ayrılma CESÂRÎ
İzlâl seni eylemeye ehl-i ḥabâ' is̄

81

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

80 M1.24a, M2.-, S.-, SÇ.16a
81 M1.24a, M2.-, S.-, SÇ.16b

- 1 Sākī yūri şun bezmde rindāna müşelles
Hoş neş'e vire ehl-i dil 'irfāna müşelles
- 2 Āyīne-i tab'ı açılır jeng-i elemden
Bir özge şafā bahş kıılır cāna müşelles
- 3 Ol rind-i harābāt anı çok nūş ider ise
Elbette kıılır serseri dīvāne müşelles
- 4 Erbāb bilüb keyf ne miqdār olur a' lā
Hālet getirür hāşılı insāna müşelles
- 5 İhvān şafā içre seni germ idüb āhir
Başlatsa CESĀRĪ n'ola nālāna müşelles

82

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Diyār-ı ğurbete düşmek dilā hikmet midür bā' iş

81 M1.24a, M2.-, S.-, SÇ.16b

82 M1.24a, M2.7a, S.4a

Cihānı cüst ü cū itmek ʿ aceb kısmet midür bāʿ iş

2 Nedür böyle benüm dāʿim perīşān hātır olduĝum

Nühüset ʿālīʿüm mi baht-ı bī-devlet midür bāʿ iş

3 Zuhūr-ı ʿ aşķ-ı sevdāyı maḥabbet bu derūnumda

O dildār ile şoḥbet keşret-i ũlfet midür bāʿ iş

4 Baña nazm-ı şīʿār ile şaçı Leylāyı vaşf itmek

Bu ḥalkı ʿ āleme ʿ arz-ı cünūniyyet midür bāʿ iş

5 CESĀRĪ söz sāz ile bu meydān-ı maḥabbetde

Beni söyletmege ʿ irfān-ı cemʿ iyyet midür bāʿ iş

83

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1 Beni itdürmege ḥayrān gözi āhū olur bāʿ iş

Cihānı kıılmaĝa seyrān ḳadd-i dīlcū olur bāʿ iş

1b kısmet midür: M1-
83 M1.24b, M2.-, S.-, SÇ.16b

- 2 Cemāl-i bā-kemālin āşikār idüb seher vaḳti
Mużiyyā itmege bu dehr ol meh-rū olur bā^ç iş
- 3 Firāk-ı ḥasreti ile ḥāyāl-i ^ç aşka düş oldum
Vücūdum za^ç fuña her şeb hilāl ebrū olur bā^ç iş
- 4 Turur şalkım şaçak sünbül gibi zülf-i muṭarrālar
Perišan itmek ^ç aqlum kākül-i şebbū olur bā^ç iş
- 5 CESĀRĪ ṭāli^ç -i baḥtum baña yār olmadı gitdi
Vişālınden anuñ dūr olmağa şu bu mıdur bā^ç iş

84

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün

- 1 Heves itdi ise ger ^ç ilm-i simyāya ebū'l-ḥāriş
Anuñ da kār ^ç ālem içre oldı fitneye bā^ç iş
- 2 Kitāb-ı ^ç aşkı bileydi oḳurdı nazm [u] eş^ç ārı
İderdi şā^ç irān ile gelüb meydānda bāḥiş

3b olur: -mıdur M1
84 M1.24b, M2.-, S.-, SÇ.16b

- 3 Müselles-i bezm hoş şöhet şafā virür dil ü cāna
Olur cem' iyyet-i hūbān şunarlar cur' a-i şālīş
- 4 Varup k̄āzī huzūrında n'ola da' vā-yı ' aşk itsem
Vücūd işbāt ile Mecnūn āhir olurum vāriş
- 5 CESĀRĪ nazm eş' āruñ görince iftiḥār itme
Kemālāt ehl[i] yanında kelāmuñ kıl biraz mākīş

El-kāfiyetü'l-Cim

85

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey şabā vaḫt-i seḫer bir dilrübā gördüñ mi hīç
Zülf ve'l-leyl ol yüzi şemsü' d-ḍuḫā gördüñ mi hīç
- 2 Yüridükçe şa' şa' a-endāz pür-envār olur
Bir cemāl-i āfitāb ' ālīnümā gördüñ mi hīç
- 3 Oldı anuñ maḫdem-i teşrīfine cān munṭazır

85 M1.24b, M2.7b, S.-, SÇ.17a

1b ve'l-leyl ol yüzi şemsü' d-ḍuḫā gördüñ mi hīç: M1-

Rûh-ı râh cān-fezā hūb āşinā gördüñ mi hîç

4 Gezdüğüm yerlerde cānānum su'āl itmez beni

Böyle nāz böyle istiğnā dilā gördüñ mi hîç

5 Hayli demdür iftirāk ḥasretin çekmekdeyüm

Bu benüm-veş bir belākeş mübtelā gördüñ mi hîç

6 Halka dā'im nazm ile medḥ ü şenā itmekdeyüm

Bundan a' lā ey şabā medḥ [ü] şenā gördüñ mi hîç

7 Nām[1] dillerde CESĀRĪ añılur meşhūrdur

Şā' ir-i nāzik siḥr şirīn-edā gördün mi hîç

86

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Kim ki eyler bu cihān ḥalkıyla bir ḥoş imtizāc

Ol durur insān-ı kāmīl meşrep nāzik mizāc

2 Pertev-i ḥürşīd-veş ḥāk ile yeksān ol begüm

Āfitāb-āsā seni itsün felek başına t̄ac

- 3 Tā ezelden derd-i ‘aşka mübtelā bīçāreyem
 H̄ağdan özge ey ṭabīb itmez baña kimse ‘ilāc
- 4 Bādede bir özge lezzet var kim peydā olur
 ‘Āşıka ‘azb-i fūrāt münkire mīlh-i ücāc
- 5 Ey CESĀRĪ ‘aşk eri sultān olur bu ‘arşada
 H̄ağdan ayru kimseye hiç itmez ‘arz-ı ihtiyāc

87

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Dilde rāzuñ ketm güç ḥalka beyān itmek de güç
 Yār ḥāle muṭṭali‘ nuṭq-ı lisān etmek de güc
- 2 Derd-i ‘aşkuñ çāresi şabr taḥammül ya sefer
 Şabr güc ‘ālemde kendün bī-mekān etmek de güc

4b ‘azb-i fūrāt münkire mīlh-i ücāc: M1-
 5a eri: M1-
 87 M1.25a, M2.8a, S.-, SÇ.17a
 1a rāzuñ: zāruñ M1

- 3 Bādenūñ germiyyeti söyletdürür ʿ aşıkları
Mey içüb āsar-ı humārın nihān itmek de güc
- 4 Nāz itdükçe o şūhum çok niyāz ister velī
Bī-nihā ʿ arz-ı niyāzı her zamān itmek de güç
- 5 Kūşe-i çeşminde muzmerdür anuñ redd [ü] kabūl
Redden şol muḳbil farḳ ʿ ayān itmek de güc
- 6 Toḡru oḳlar gibi varurdum nişān-ı menzīle
Çille-i ʿ aşkı çeküb ḳaddüm kemān itmek de güc
- 7 Ey CESĀRĪ terk-i tecrīd ihtiyār eyler idüm
Hān-mānum neyki var hep dardağan itmek de güc

88

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Ey gönül kālā-yı nazmum gün-be-gün bulur revāc
Dilrubālar gösterür ḫüsnün baña rüşen-i sirāc

- 2 Bir cemāl-i Yūsuf için mübtelā-yı ‘ aşk olub
 Qalmıřam beytü’l-ħazende zār [u] zebūn lā-‘ ilāc
- 3 şad hezār çekdüm cefāyı yāre vuşlat vaħtidür
 Bir řafā-yı buse-i cānān deger yüz biñ ħarāc
- 4 Bed-liķā aġyār ile mābeynümüz ħoř geçmesün
 Çünkü āteř āb ile bir yerde itmez imtizāc
- 5 Baħr-i ‘ aşk itdi temevvüc bād-ı firķatdür gelen
 Ey CESĀRĪ iş tamāmdur düş öñüne durma kaç

89

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ey gönül bir kimse ile eyleme zinhār lec
 Çün dimiřdür Ħaķķ Rasūl e’ř-řabru miftāħü’l-ferec
- 2 Sente baş ol bir yaña gel çek çevür kendüzüñi

5b öñüne: öñe M1 / durma: dur M1

89 M1.25a, M2.-, S.4b, SÇ.17a

1b e’ř-şabru miftāħü’l-ferec: M1-

‘Ālemi seyr eyle pes yaḥşı nedür yamanı seç

3 Firḳat odı ‘āşıkā nār-ı cehennemden beter
Ey dil ‘işyānum virübdür işlerüme cümle kec

4 Zehrden de evvelā acı gelürmiş ayrılık
Līki şabr ile olur tatlu şonu bal-ı kümec

5 Ey CESĀRĪ ‘arse-gāh-ı ‘aşḳda merdāne ṭur
Dimesünler ḥaḳḳuña görüb seni bu ne hemec

90

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Vuşlat gicesidür baña ol leyletü ‘l-mi‘ rāc
Dilber ayaḡuñ tozı olur başuma bir tāc

2 Rūḥuma ğıdālar virür ol nuṭḳ [u] kelāmuñ
Şīrīn-sözüñ olmaḳdadur sükker güllāc

3 Oldum ezeli beyt-i cemālūñe ben ‘āşık

Şevk ile tavâf itmeye mi Ka' beyi huccâc

4 Dut himmetüni yüce ki bir 'ālī-nesebsün

Hamd ola degülsün hele bir asğar-ı mizâc

5 Vaşluña irişdür bu CESÂRÎ kuluñı kim

Ey şâh-ı kerem olmaya dil kimseye muhtac

91

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

1 Ey bād-ı şabā var yüri ol yāra doğun geç

Ol zülf-i mu'atţar şacı tel tāra doğun geç

2 Vardukda anuñ pāyina yüzler sürüb ağla

Ahvalümi 'arz eyle o dildāra doğun geç

3 Bülbül gibi feryād [u] fiğān itme varınca

Depretme nihālün gül-i gülzāra doğun geç

91 M1.25b, M2.-, S.-, SÇ.17b

4b geç: M1-

- 4 Var tuymasun a^c dā ḥazer it pür kanından
 Hışm ile ḥiṭāb iderek aġyāra doğun geç
- 5 Var bād-ı řabā eyle selām dir bu CESĀRĪ
 Yārānuma hıç yāruma āřkāra doğun geç

92

Mef^ulū Mefā^cilū Mefā^cilū Fa^cülün

- 1 Ey bād-ı řabā zülf-i siyehkāre doğun geç
 Āheste yūri ^canber-i telvāre dođun geç
- 2 řor ḥāřır-ı maḥzūnını pāyında kıyām it
 Eglenme çođ anda yūri bir pāre dođun geç
- 3 Ādāb gözet dāmen-i dildāra yüzüñ sür
 Teblīġ-i selām eyle o dildāra doğun geç
- 4 Bağ bendesine var mı maḥabbet eşerinden
 Keşf-i sırr idüb vāķıf-ı esrāra doğun geç

- 5 İtmekde mi bülbülleri nālān CESĀRĪ
İr vaqt-i seher ruhları gülzāra doğun geç

93

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Ğamdan bu benüm gönlümi ey 'ālīcenāb aç
Ferhād-ı ferahşād ola Şīrīn cevāb aç
- 2 Bir sen ile bir ben olalum hānede tenhā
Mey-nāb çıkar sākī-i gülçehre dolāb aç
- 3 Meh rüyını seyr itmege müştākuz ezelden
Setr itme cemālūñ kerem it yār niķāb aç
- 4 Dök noqtaları ey hāme benüm şeklüme baķ
Remmāl gibi řālī' üme bir ķutluca bāb aç
- 5 Ķıl niyyet-ı ihlās ile tedbiri CESĀRĪ

Müşkilleri h all itmege bir f al kit b a 

94

Mef'  l  Mef '  l  Mef '  l  Fa'  l n

- 1 C n  buradan g hice reft r ile gel ge 
Seyr eyleyel m h sn ni e v r ile gel ge 
- 2 Bir Şemse bedel Şa' Şa' a end z-1 cih nsu 
Ol n r-1 ziy  pertev  Ő r ile gel ge 
- 3 G ster dil-i ma z na ma abbet eşerinden
'AŞk sırrını c zz  ba a i r r ile gel ge 
- 4  okdan ber   ft de kim ey Őu -1 dil r 
A v l me ba  g h bir iŐm r ile gel ge 
- 5 VaŐfu a sen n d rl  eş'  r yazdı CES R 
Ezber o uyub anları izh r ile gel ge 

94 M1.26a, M2.-, S.-, S .17b
4b g h: M1-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Yoğ ise dilde ger 'ilmüñ yüri şūfī 'amelden geç
Hebâdur tâ' atüñ cümle anı terk it temelden geç
- 2 Mecâziyâta meyl itme haqîkat rāhını gözle
Kemâl-i ma' rifet taḥşilin it tül-i emelden geç
- 3 Bihişt ekl [ü] şürbden zāhidā gel fāriğ ol bu dem
Lebin būs eyle dildāruñ gümec bāl rahilden geç
- 4 Neşe alma ağıyarı müdārā lāzımındandır
Geçenden geç gözet pes menzilin ceng [ü] cedelden geç
- 5 Kuşurun görmeyüb halkuñ kuşūr kende ara
Haqîrāne nazar itme kamu her bir 'ilelden geç
- 6 Günāh çirk ile ālūde-dāmen olma sultānum

İstıġfār dermiyānın ıtut yūri irk [ū] epelden geç

7 CESĀRĪ pūte-i ‘aşķ iresin ķill it zer-i nutķun

‘Ayāruñ ıkmasun baķır bu demde bir ķa elden geç

El-ķāfiyetū‘l-Ĥā‘

96

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

1 Sāķiyā Őun ‘aşķ Őarābın tāzelensūn tende rūĥ

Ġam degūldūr mest iderse ger beni cām-ı Őabūĥ

2 Eglenūr gōñlūm dem-ā-dem sāz ile ĥoŐ sōz ile

Ya ne lāzım eylemek andan baña tevbe-i naŐūĥ

3 Vāridāt hep İlāhīdendūr āŐārlar bize

Gōrūr gencīne-i Ĥaķķ nice olmiŐdur fūtūĥ

4 Zāhidā ĥāl ehlini ıtā‘ n itme Allāĥ ‘aşķına

Dilde bu evrād-ı ezķārūm olubdur yā bedūĥ

- 5 Ben CESĀRĪyem idersem saña ger beddu‘ ā
Başuña kıpar kıyāmet bir belā tūfān-ı Nūh

97

Mef‘ ūlū Mefā‘ ilū Mefā‘ ilū Fa‘ ūlūn

- 1 Ey rūh-ı revānum beni tarh eyledi tarrāh
Olsam n’ola şimden girü ‘ālemlere seyyāh
- 2 Sevdā-yı gönül gör ki ne hāletlere düşdi
Derdine devā eyleye mümkün mi o cerrāh
- 3 Deryā-yı maḥabbet ider emvāc ile taḥrīk
‘Aşķ bādeni ‘ummāna şalubdur yine mellāh
- 4 Dil derūnı gāh hālını şerḥ eyle bu ḥalkā
Mā‘il ola gördükde senüñ nazmuña meddāh
- 5 Çok dürlü ğazel Ḥaḳķuña söyler bu CESĀRĪ
İtmiş şu‘ arādan anı çün ol ğanī fettāh

97 M1.27a, M2.-, S.-, SÇ.18a(derkenar)
4a derūnı: derdini SÇ

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Açılır bāb-ı kerem genc-i nihān vaqt-i şabāh
Şaçılır rahmet-i Hakk ey dil [ü] cān vaqt-i şabāh
- 2 Kudret-i şun'ına 'ibretle nazār kıl ki saña
Ola esrār-ı Hudā keşf-i 'āyān vaqt-i şabāh
- 3 Nūr-ı çeşmüm yūri ihlāş ile kıl Hakkā 'amel
Yatma gafletde şağın h̄'ābdan uyan vaqt-i şabāh
- 4 Cümle maḥlūk-ı cihān her biri evrādın oğur
Hakkı zıkr itmede murğān-ı cihān vaqt-i şabāh
- 5 Ey CESĀRĪ ideğör kūşe-i vaḥdetde qarār
Her kederden olasuñ emn [ü] emān vaqt-i şabāh

-
- 98 M1.27a, M2.-, S.-, SÇ.18a
1a nihān: M1-
99 M1.27a, M2.10a, S.5a, SÇ.18b

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bir iki cām içüb eyledi mestāne feraḥ
Virür elbet gül bülbül-i dil-i nālāna feraḥ
- 2 Elemi hicri biraḫdı dile derd üstüne derd
Virmedi gitdi baña vuşlat-ı cānāne feraḥ
- 3 Böyledür sırr-ı İlähî-i tecellî ezeli
‘Ārife ḫüzn elem cāhile nādāna feraḥ
- 4 Öldürem tîr-i müjemle didügin ‘āşıkın
Anı toḡru şanub itdi dil-i dîvāne feraḥ
- 5 Ey CESĀRĪ sözüni ḫarf-be-ḫarf tezyîn it
Ḳıble her ḫarf anuñ göstere yārāna feraḥ

100

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

3a nādāna: nādān M1, M2
4b dil: M1-
100 M1.27a, M2.-, S.-, SÇ.18b

- 1 Her kaçan kim gele ol meclis-i rindāna adeh
Zevk [ü] şevk-i ‘arız ider h atır-ı y arāna adeh
- 2 Uрмаға dem nefsi-i meyden  un alur neyler
Sebeb ol Mevleviyeş gir r o devr na adeh
- 3 adeh n devri vir r başş-ı şaf -yı h alet
S yled r d rl  g zeller dil-i n l na adeh
- 4 Mey ile lebe-bele olmasa idi ger meml 
İtmez idi beni germiyyet-i mest ne adeh
- 5 Baş eger ise sez  a na şur h  v  seb 
İtd r r h kmini icr  bu dil [ ] c na adeh
- 6 Ey CES R  gice g nd z b de-i n ş eylers n
Ne ‘acebd r seni itmez yine d v ne adeh

101

Fe‘ il t n Fe‘ il t n Fe‘ il t n Fe‘ il n

2b adeh: ferah M1
101 M1.27b, M2.9b, S.-, S .18b

- 1 Yine görindi haþilden o çemenzâr ferah
Yine üþküfte ‘âyân eyledi gülzâr-ı ferah
- 2 Baþdan ayaða cihân zînet revnaķ buldı
Şa‘ şa‘ a şaldı kamu ‘âleme envâr-ı ferah
- 3 Almaķ ister idük ol bād-ı şabādan haberi
Bize gösterdi yüzün gördük o didār ferah
- 4 ‘Āşıķuñ kıalmaya göñlünde o dem ğamdan eþer
Özge bir hālete koydı bize āşār ferah
- 5 Her kederden bu dem āsūde-i hāl oldu cihân
Her kaçan vaķt-ı seherde göre ol yār ferah
- 6 Ğam gidüb geldi şafā zevķ [u] teþevvuk idelüm
Bezm-i ‘irfān arasında ola her bār ferah
- 7 Tırma ol yār ile ey dil yūri cān şoþbetin it
Ademüñ zihnini açar bezmde ğüftār-ı ferah

8 Nicesi ŧevk ile manzūm ğazel ŧöylemeyem

Ħamd ola dilde derūnumda benūm var feraĥ

9 Ey CESĀRĪ giydirür ğuŧŧa ālāmuñı hep

Ħāṭıra özge tesellī virür eŧ'ār feraĥ

102

Mef'ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ūlün

1 Gel nūŧ idelüm cām-ı cem ey vā' iz [ü] nāŧiĥ

İŧret ğörelüm dem-be-dem ey vā' iz [ü] nāŧiĥ

2 Sen nār-ı cehennem ile ħorħutma bizi kim

Mü'min aña baŧmaz ħadem ey vā' iz [ü] nāŧiĥ

3 Korħduğına uğrar kiŧi meŧhūr meŧeldür

Sen ğirseñ aña ğam yemem ey vā' iz [ü] nāŧiĥ

4 Taħdīr ne ise baŧa ğelür aña ħarıŧmam

102 M1.27b, M2.-, S.-, SÇ.18a(derkenar)

2b aña: eger M1

Şimdi kııuram zevk-i dem ey vā' ız [ü] nāşih

5 Gel bezme ' inād eyleme nūş eyle şarābı

Vallāh saña bir söz dimem ey vā' ız [ü] nāşih

6 Maḥbūb ile meyden geçe mi ' aşık olanlar

Üftāde CESĀRĪ benem ey vā' ız [ü] nāşih

103

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Dilā seyr-i gülistān itmege olmuş idüm seyyāḥ

Ṭokundı gūşuma bir hoş şadā-yı rāḥatü'l-ervāḥ

2 Ziyā-i şems-i ruḥsārın münevver eyleyüb cānān

Kitāb-ı naḥvīden ezber ' avāmil hem oğur mişbāḥ

3 Görüpdüm ḥācesin tenbīh hem te'kīd ider idüm

' İlm taḥşīline itsün aña ibrām hem ilḥāḥ

103 M1.28a, M2.9b, S.-, SÇ.19a

2a ziyā-i şems: ziyā-i şem' M2

- 4 Bulub eyyāmını yelken hevāsın kullanur bir hoş
Olanlar baħr-ı ‘ aşk içre ħulūş [u] şevk ile mellāħ
- 5 CESĀRĪ ‘ āşıkuñ sen muṭṭali‘ süñ cümle ħāline
Esirge şefkat it ki ne teraħħüm eyle yā Fettāħ

El-ķāfiyetü’l-Ĥā’

104

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Ey dirġā yine çok gördi baña bir yāri çarħ
Zulm ile aldı elümden bir perī ruħsarı çarħ
- 2 Bilmezem bā’ iş nedür ‘ āşıqlara kan ağladup
Güldürür şubħ [u] mesā dā’im ‘ adū aġyāri çarħ
- 3 Olmuş idüm yāra maħrem ‘ āķıbet kıldı cüdā
N’eyledüm n’itdüm aña arturdu ġam efkārı çarħ
- 4 Rūz-ı maħşerde nice Ĥaķķa şikāyet itmeyem

104 M1.28b, M2.10a, S.5a, SÇ.19a
1a yārı: yār M2

Çoymadı destümde aşlâ bir eşer âşârı çarḥ

5 Ey CESÂRÎ tâli'üm koydı nüḥüsetde beni

‘Aks kıldı işlerüm âh almada cevvar-ı çarḥ

105

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Kimseye yâr olmaz aşlâ bu fenâ dünyâda çarḥ

Çılmadı gitdi beni ğam ğuşşadan âzâde çarḥ

2 Her ne deñlü derd ile itsem hezâr âh [u] enîn

Hîç terahḥüm eylemez bu ḥâtır-ı nâşâda çarḥ

3 Pâyidâr olmaz dirîĝâ ḥaremîni ‘âlem baña

Ḥâşılı bu dâne-i ‘ömrüm virür şol bâde çarḥ

4 Devr-i dâ'im ‘âlemi geşt [ü] güzâr itmekdedür

Bir melek ruḥsâra olmuş var ise üftâde çarḥ

105 M1.28b, M2.10b, S.-, SÇ.19a

1 M2-

2a itsem: kılsam M2

- 5 Ey CESĀRĪ bī-vefānuñ dād elinden e'l-amān
Bağmaz ašlā dilde olan nāle feryāda çarḥ

106

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yār bu gün egnine giymişdür yine eşvāb-1 sūrḥ
Giceden gösterdi zīrā bu felek mehtāb-1 sūrḥ
- 2 Ğālemi bir ḥoş gözet ey dīde-i nūr-1 başar
Her taraf Ğibretnümādur görünür seyrāb-1 sūrḥ
- 3 Ol şeh-i Ğālem benüm bu ḳanuma girmek diler
Ṭaḳdı zer ḥançer miyāna la'l-reng nāyāb-1 sūrḥ
- 4 El-amān bir çāre tedbīr eyleyün yoldaşlarum
Olmadan ḥūnīn-i eşküm ḳātre ḳātre āb-1 sūrḥ
- 5 Vaḳtidür ister ḳadeḥ Ğāşıḳ CESĀRĪ sāḳiyā
Dürlü ḥāletler virür keyfe şarāb-1 nāb-1 sūrḥ

107

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Baḳmaz kerem-i dest ile bu yāreye ol şūḥ
 Em eylemez ašlā ten-i bīmāreye ol şūḥ
- 2 ' Arz itmiş iken ḥāl-i perīšanāsını bir bir
 Raḥm eylemedi ' aşıkı āvāreye ol şūḥ
- 3 Ey Bār [1] Ḥudā ḳalbine sen vir anuñ inşāf
 Cevr eylesün bende-i bī-çāreye ol şūḥ
- 4 Gizlenmiş iken dilde bu esrār-ı maḥabbet
 Çıḳardı ḳamu rāzı āşikāreye ol şūḥ
- 5 Ağyār ile ülfetler ider āh o CESĀRĪ
 Bir fitne bıraḳdursa gerek araya ol şūḥ

108

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 107 M1.29a, M2.-, S.-, SÇ.19b
 1a yāreye: yāre M1
 108 M1.29a, M2.-, S.- SÇ.19b

- 1 Baña cevri ezā itdi yine bir dilber-i küstāḥ
Maḥabbet naqşı levḥ-i gönülden bozdı o nüsāḥ
- 2 Cihān hep ʿāciz oldılar benüm zār [u] fiğānumdan
Mişāl-i ney anuñ ʿaşkı idübdür bağrumı şūrāḥ
- 3 Diyārumdan baʿīd-i yārdan mehcūr oldum ben
Nihāl-i naḥl-i tāze derd [ü] ğam sürdi bir iki şāḥ
- 4 Yıkıldı қаşr-ı ümīdüm yetiş miʿ mār-ı ʿālem gel
Yeñiden dil sarāyın eyle taʿmīr anda yap nev gāḥ
- 5 CESĀRĪ ʿāşıka sen rüz kıl ol cennet-i vaşluñ
Amān yā Rabb bu cismüm benüm yandurmasun dūzāḥ

109

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Fenn-i ʿaşkı oқuyub dilde hep ezber āḥ
Qalduq āḥir anı biz saʿy ile tekmīl-i nüsāḥ

- 2 Bî-hüner ile her mesned ma'ârif kılar rey
Bir midür arada fark var nice fersah fersah
- 3 Çünkü dünyâda maḥabbet ateşi yakdı beni
Aḥiretde var mıdur yaqmaya nâr-ı dūzah
- 4 Sineme atma o ğamzeñ oḡını ey kaşıyâ
Olmaya irişe peykānuñ ucundan berzah
- 5 Ey CESÂRÎ eriyüb şu gibi olur âḥir
Güneş ısıısına idebile mi tâḫat yah

El-ḫāfiyetü'd-Dāl

110

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Mu'âriẓ olma nazm ile ğazelden geç behey zâhid
Selâmet cāyı gözle hoş maḥalden geç behey zâhid
- 2 Naṣîḫatdür sözümler gel cehl-i ḫoy terk eyle da'vāyı

Kemāl ehlini bul ceng [ü] cedelden geç behey zāhid

- 3 Kelām-ı şā‘ irānı gördüğünde dime ‘ illet var
Eger sālīm iseñ her bir ‘ ilelden geç behey zāhid
- 4 Tükenmez ھاşre dek tül-ı emeldür imtihān baħşı
Ferāgat eyle ol tül-ı emelden geç behey zāhid
- 5 Cihānda ‘ ārifdānā geçinür hey ne diller vardur
Hele şol iddi‘ āyı sen temelden geç behey zāhid
- 6 ‘ İlm taħşilüñ it ol kıl ihlāş-ı ‘ amel andan
Eger yok ise ‘ ilmüñ sen ‘ amelden geç behey zāhid
- 7 Riyā ile bu dem ālūde dāmensüñ mülevveşşüñ
Yüri pāk it özüñ çirk-i çepelden geç behey zāhid
- 8 CESĀRĪden ne istersüñ elin ‘ aybı ne lāzımdur
Ara bul kendi ‘ aybıñ gel sen elden geç behey zāhid

111

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḳaldurur olsa eger āhum cihānuñ üzre bād
 Ḳal' a-i gerdūna ʔopraq sürme der andan murād
- 2 ' Aks-i devrān eyledükçe çerḥ gerdün [u] felek
 Ṭali' üm nuḥse düşer olmaz gider baḥtum küşād
- 3 ' Aşkınuñ cānā esīriyem ḳabül it ḳulluğa
 Virme dellāl destine ğayr dillerde olmam mezād
- 4 Emrüñe fermān berim ey şeh-güzīnüm ben senüñ
 Dāmenüñ elden bırakmam olıcaḳ yevmü't-tenād
- 5 Çārsūda var revācı bu metā' -ı nazmumuñ
 Ey CESĀRĪ dilde nuṭḳum bulmaz aşlā hīç kesād

112

-
- 111** M1.30a, M2.11b, S.-, SÇ.20a
 1a olsa eger āhum: olursa āhum ger M2
 1b andan: ancaḳ M2
112 M1.30a, M2.-, S.6a, SÇ.20a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nār-ı ğamla dağladuñ bu sīnemi ey lāle ħadd
Ol sebebden ʿ aşğ-füzūnum artub oldı bī-ʿ aded
- 2 Ğam degül itsem senüñçün hicr ile feryād zār
Pāyiñe gözüm yaşı olur revān ey serv-ķadd
- 3 Şehgüzīnüm iltifāt eyle bu ben kemter ķula
Asitānuñdan ʿ adū-yı nā-sezāyı eyle redd
- 4 Şad hezār ağyārdan var iştikālar ħaķķum al
Kim benüm bir bunca düşvār işlerüme çaldı kedd
- 5 ʿ Adl ile dād eyleyüb ol maṭlaʿ -ı aĥvālüme
Çāresiz ķaldım CESĀRĪ hey meded āh el-meded

113

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

-
- 1b artub oldı: oldı cānā S
3a kemter ķula:ķuluña SÇ
3b nā-sezāyı eyle: bed-liķālar ola S
113 M1.30a, M2.11, S.6a, SÇ:20a

- 1 Qadr-i ‘āşık añlamakdur dilber olmağdan murād
Nūr [u] fer başş eylemekdür Ülker olmađdan murād
- 2 Hāme-i kalbi degül yıkmak dilā şan‘ at-hüner
Hātırım yapmağdur ancak dülger olmağdan murād
- 3 Hāme-i kudret cemālũñ üzre hatt çekmek meger
Toğru yol göstermek imiş miştar olmağdan murād
- 4 Hālet-i ‘aşkı beyān itmek degül mi dilberā
Söyle āyā n‘ola rüz-ı maşşer olmağdan murād
- 5 Ey CESĀRĪ sevķ-i ma‘ nāda revāhuñ bul yüri
Bī-bahā olmağdur a‘ lā cevher olmağdan murād

114

Fā‘ ilātũn Fā‘ ilātũn Fā‘ ilātũn Fā‘ ilũn

- 1 Düşdi gönlüm saña ey serv-i sehī kıadd-i bülend

Göz yaşum pâyına aqđı cüş idüb deryāmenend

2 Çün senüñ ‘aşkıñla taḥşil-i kemālāt eyledüm

Şā‘ irem şî‘ r kelāmumda bulunur dürlü fend

3 Haste-i bīmāruñ idüm irdi luḥfuñla devā

Olmışum derd [ü] gamuñdan ey ḥabībüm ḥoşmend

4 Bir nigāh-ı iltifātuñ idi maḥşūdum benüm

Göñlümi alduñ ele müstedām ey şehlevend

5 Kūh-ı Ḳāfuñ cevruñe itmek taḥammül müşkil iş

Böyle yāre püşt uran ‘aşıklara olur pesend

6 Ben gedāyı ey şacı Leylā hemān Mecnūn gibi

Zülfüñüñ zincir ile ḳayd bend it ḳayd bend

7 Bu CESĀRĪye şirīn nuḥkuñ ḥalāvet baḥş ider

Nicesi olur mülezzez sözlerüñ yanında ḳand

5 S- / Ḳāfuñ: Ḳāf SÇ

6 S-

115

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 'Aşk ile bu dil oldu bir 'abdâl-ı mücerred
Bend itdi anı kâkül-i gîsü-yı müşedded
- 2 Ferhâda Şîrîn Leylaya Mecnûn diyü kâtib
Dîvânçeye eyledi meşûr [u] muḳayyed
- 3 Dünyâyı ḳamû geşt [ü] güzâr eyler isem eger
Girmez elüme sen gibi bir yâr mü'ebbed
- 4 Tâ ḥaşre degin 'aşḳ-ı ferâgat idemem ben
Pîrüm baña ḳıldı anı te'kîd mü'ekked
- 5 Eş'âra heves düşdi yine ḳünkü CESÂRÎ
İcâd-ı ḡazel nazmuñı gel eyle mücedded

116

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 115 M1.30b, M2.-, S.-, SÇ.20a(derkenar)
116 M1.30b, M2.-, S.-, SÇ.20a(derkenar)

- 1 Bir la' l-i ŧirîn ' aşk ile kıldı beni Ferhād
Dağlar kadar eyledi baña derûnı mu' tād
- 2 Bir genc-i belā vādī-i hayret sere düşdi
Üstād-ı felek kaçır-ı firāk eyledi icād
- 3 Ta' cīb bu ki kıldı hüneri bende-i zābūn
Göstermeye mi şan' atını ellere üstād
- 4 Çeşmümde hayāl naķş-ı nigār ya ne ğamum var
Behzād gibi bu şürete dil olmaya mı şād
- 5 Kalduñ yetişür hāl-i harābātda CESĀRĪ
Şimden girü dil mülkini sen idegör ābād

117

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hālüme raħm eylemez ol çeşm-i āfetler meded
Çekdirirler bu dil-i zāra meşakķatler meded

3b ellere: illere SÇ
117 M1.31a, M2.11b, S.6a, SÇ.20b

- 2 Da' vet itsem dilrubālar hāneye başmaz qadem
Dā'imā aḡyār ile itmekde ' işretler meded
- 3 Ben nice çāk-i girībān itmeyem şimden girü
Yüz çevürdi bizden ol qadd-i kıyāmetler meded
- 4 Sīm [ü] zersiz şayd olunmaz fī zamāne dilberi
Batmadı gitdi cihān içre bu ' ādetler meded
- 5 Ey CESĀRĪ tīr-i ḡamda zebūn oldum velī
Cism-i zāra irmedi hayfā āfākatler meded

118

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çār ' unşurdan müretteb řun' -ı Mevlādur vücūd
Tılsımāt-ı ism-i a' zam hūb temāşādur vücūd
- 2 Aḡsen-i taqvim ḡalk itdi bizi ol müste' ān
Sırr-ı ḡikmet nüřa-i řuḡrā vü kübrādur vücūd

2a hāneye: hāneme S
118 M1.31a, M2.11a, S.-, SÇ.20b

- 3 Zāhir u bāṭın ne kim var gör yalān ʿālemde hep
Cümleye şāmil rumūzāt-ı muʿammādur vücūd
- 4 Men ʿaref dersin alanlar ʿārif-i Biʿllāhdur
Bildı anı kim ne resme ḥaṭṭ-ı maʿnādur vücūd
- 5 Ey CESĀRĪ bu vücūd ʿilmi seni ḳor ḥayrete
Cümle eşyāya bedel bir ʿālem ārādur vücūd

119

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

- 1 Şevb-i tecdīd ile zeyn eyledi her ādem ʿīd
Zīb-i fer virdi cihāna güher-i ʿālem ʿīd
- 2 Bāddan mevcesini ḥāşıl-ı girdāb eyler
Āşikār itse nʿola dūrlerini ḳulzüm ʿīd
- 3 Eşk-i şeydāyı görüb ḳan tere batdı gül-ruḥ
Oldı her ḳatresi bir tāze ter-i şebnem ʿīd

- 4 Yār şahrāya çıķub seyr-i gülistān itdi
Nağme-zār it dil-i şeydā idelüm bir dem ʿīd
- 5 Kaʿbe-i hüsni tavāfında dil olsun ķurbān
Tolu cān zekān-ı yārda ķün zemzem ʿīd
- 6 Ķalbüm ol yār vişāliyle feraķ-nāk oldı
Ķoymadı dilde derūnumda benüm hiķ ğam ʿīd
- 7 Baña ol şāh-ı kerem būsesini itdi ʿatā
Bu sehāvetle didüm dehre budur hātem ʿīd
- 8 ʿĪd-i adħaya CESĀRĪ geķe mi böyle tehi
Bir ğazel bāri yazub şaķla olur elzem ʿīd

120

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Zülfünüñ būyı ʿaceb ʿanber-i sārā mı ya ʿūd
Bu muʿatķarlığa bāʿiş ne ola ey pāk-i vücūd

4 S-

7 S-

- 2 Heves-i kākül-i sünbül beni sevdāda odı
Sere püskülli belā oldı bu aş-ı ālūd
- 3 Aqlumı itdi perīšanās nedür ol hāl-i siyeh
Nedür ol rā-yı müşekkel iki ebrū memdūd
- 4 āmetüñ serv ü şanevber mi ya ar ar mı disem
Özge bir serkeş-i edādan olınur ma dūd
- 5 am [u] cevruñ ile maħzūn idi dil yine anı
Nıgeh-i nīm ile ıldıñ heme rāzī hoşnūd
- 6 İd-i vaşluña teşādüf acabā mümkün mi
Büse ihsānuñ imiş dilde merām [u] maşūd
- 7 Seni teşhīr için cezb ılub eylemege
Ey CESĀRĪ yetişür vird hemān ism-i vedūd

121

Fe ilātün Fe ilātün Fe ilātün Fe ilün

120 M1.31b, M2.-, S.6a, S.20b

121 M1.31b, M2.-, S.6a, S.21a

- 1 Mihrelendükçe olur tāze vü ter her kâğad
Diseler lâyıķ añā rūy-ı münevver kâğad
- 2 Sāde-rū reng-i beyāz olsa dehir sencileyin
Olabilmez şanmā hūsn-i muşavver kâğad
- 3 Yār vaşfında gelür ʿ aşıķa özge hālet
Hāme-i kudret ile olsa mücerred kâğad
- 4 Nokta-i hāl-i siyeh hūsn-i müzeyyen eyler
Yazılınca hatt-ı ruhsāruña beñzer kâğad
- 5 Tāze eşʿār ile bir olmadadır dīvānum
Baña bu demde be-ğāyet çok ister kâğad
- 6 Ey CESĀRĪ nite hālūñ diyü taħrİR idüb
Dest-i dildārdan ola mı müyesser kâğad

122

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

3 Bu beyit M1 nüshasında iki kere yazılmıştır.
122 M1.31b, M2.-, S.-, SÇ.21a

- 1 Gönderdüm saña ey yâr maḥabbet-nāme
Ger tevāzu‘ la getürseydi kebüter kâğad
- 2 Kānı maḫşūdumuzuñ ḥāşılı hoş ter kâğad
Kānı o fıstıķı reng rūy-ı muṭahhar kâğad
- 3 Şeker rengi de hoş lîki beyāzdan geçmem
Kāra baḫtum açılur olsa münevver kâğad
- 4 ‘Acabā sehv mi oldı a begüm ḥātırdan
Gelmedi va‘ d olınan rūḥ-ı muşavver kâğad
- 5 Kâğıduñ ḫalmanı āşarı hele hîç bende
Bir kaç deste baña luṭf ile gönder kâğad
- 6 Müntefi‘ olur idüm anuñ ile her dā‘im
Olamaz muşḫaf-ı taḫrîre bedel her kâğad
- 7 Ecre nā‘il ide lâ-şübhe seni Ḥazret-i Ḥaḫḫ
Saña çok ḫayr du‘ ā rüz şeb eyler kâğad

- 8 Rāz-ı dil hāl-i maḥabbet o kelām añlanmaz
Olmasa ḥāne-i ḥaṭṭumla muḥarrer kāḡad
- 9 Ey sabā yāre CESĀRĪ ḥaberin ḥoş söyle
Di aña lāzım imiş çok ister kāḡad

123

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Söylet yūri gel şöhret ile şānuñı Aḥmed
Dilber diyeler vechüñi pīşānuñı Aḥmed
- 2 Eller eger eylese temāşā-yı cemālūñ
Biz seyr iderüz la' l-i bedaḥşānuñı Aḥmed
- 3 Hicrūñle senūñ ḡalmayalum ḡulmet içinde
'Arz it görelüm mäh-ı deraḥşānuñı Aḥmed
- 4 Uḡratma şaḡın semtine nāşileri zinhār
Al yanuña hep şāfça akrānuñı Aḥmed

- 5 Tūṭī gibi güftāra gel ey ṣīrīn āh biz
Gūṣ eyleyelüm ṣavt-ı hoş-elḥānuñı Aḥmed
- 6 Ümmīd-i viṣālūñ ile bu ʿālem-i dūnyā
Būs itse nʿola kūṣe-i dāmānuñı Aḥmed
- 7 Evṣāfuñ ider ṣām [u] seḥer dilde CESĀRĪ
Göster aña bir mürüvvet iḥsānuñı Aḥmed

124

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Māʿil olalı sen gibi dildāra Muḥammed
ʿAṣḥuñ beni itmekdedür āvāre Muḥammed
- 2 Maḥzūn dilüm vaṣluñ ile kı l diyü mesrūr
Öldüm saña ben yalvarı yalvara Muḥammed
- 3 Bu ḥāneye teṣrīf-i ḳadem eyledüğüñde
Ḥayret gelür aḳdem der-i dīvāra Muḥammed

124 M1.-, M2.-, S.5b, SÇ.21b
3a ḳadem: ḳudüm SÇ

- 4 Sen şa‘ şa‘ a-endāz olan mihr-i cihānsuñ
Dīde döye mi pertev-i envāra Muḥammed
- 5 Şekker lebinüñ lezzetine hīç toyulmaz
Ṭūṭī gelseñ n’ola güftāra Muḥammed
- 6 Cānumdan ‘azīz sevdügümi hoş bilür iken
Ḥācet mi k’odı bu dilüm inkāra Muḥammed
- 7 Bir buse temennā vü niyāz itdi CESĀRĪ
Luṭf it anı görmeyince müsteḥaḳ āzāra Muḥammed

125

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Raḥm eylemedüñ ḥālüme ey dilber-i bīdād
Āam-ı guşşadan olmadı gönül hīç feraḥşād
- 2 Dil ḥānesi vīrān [u] ḥarāb ḥayli zamāndur
Mi‘mār [u] ṭabīb eylemedüñ sen anı ābād

- 3 Me' mül-i vefâ eyler iken kıldı cefâlar
Ol va' de-i gümün baña eyledi mu' tād
- 4 Āh eylemege qalmanı bu tende mecālüm
Ĥasretzedeyim olmışum ol yārdan ib' ād
- 5 Tanzīr-i maqāl eylemege şimdi ' aşrda
Yoqdur bu CESĀRĪ gibi bir şā' ir-i üstād

126

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Yine ey la' l-i mercānum olub dilde ġamuñ mevcūd
Kızıl ırmāġa döndi eşk-bārum çeşm-i ħün-ālūd
- 2 Tesellī ĥātır itmezsün gelüb bir iltifātuñla
Beni bu qalb-i maḥzün itmedeñ āyā nedür maqşūd
- 3 Nedür ol āteşin-i micmer-i ruḥsāruñ üstinde
Durur ĥāl-i siyeh dāne ol ' anber mi ve yāḥūd ' ūd

- 4 Vişālũnden olaydı zerre deñlü luřf-ı āşāruñ
Olurdum çekdügüm cevr [ü] cefādan rāz[1] hem hoşnũd
- 5 Güneş gibi felekler üzre açılsa idi baştum
Hemĩşe yüz tutardı devlet [ü] řāli'üm mes'ũd
- 6 Ğarāz esmā' -i hũsnādan seni teshĩr kıлмақdur
CESĀRĪnũñ anuñ çũn oldu dilde zıkr[i] yā Ma' bũd

127

Mefā' ilũn Mefā' ilũn Mefā' ilũn Mefā' ilũn

- 1 Gelür zũrnā nefir şabl kũs bũrdan feryād
Dilā gũş it fiĝān [u] zār ile māhũrdan feryād
- 2 İki telli bozuş řarķı kemāne çifte neyler var
Şaçan mızrāb urur muşrıb çışar řanbũrdan feryād
- 3 Gör ol rind-i řarābāt ehlini na' re urur pey pey
Bũlend-āvāz ile her dem gelür meyhũrdan feryād

- 4 Ol la' l-i engübünñ çāšn̄isin tātmağ ister çün
Degül eksük hele bī-çāre ol zembürdan feryād
- 5 CESĀRĪ ' aşıkuñ feryād [u] zārı hep senünçündür
Olur elbetde cānā ḥaste-i rencürdan feryād

128

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ṭabī' atde olunca bes kibār-ı şā' ir-i üstād
İder elbet biraz ' izz [ü] vaqārı şā' ir-i üstād
- 2 Ma' ārif ehline dilden kemālin idicek izhār
Bulur varduğı yirde i' tibārı şā' ir-i üstād
- 3 Kelām-ı dād-ı Ḥaqq olduğunu a' lā bilür iken
Niçün nazm ile itmez iftiḥārı şā' ir-i üstād
- 4 Sülük-ı ' aşk olub Ḥaqqdan diler maṭlūbını her dem
Bulur başına elbet bir medārı şā' ir-i üstād

- 5 Nice mazmūn-ı tāze hāṭıra derc eyleyüb böyle
CESĀRĪ gibi hoş söyler eş'arı şā'ir-i üstād

129

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fa'ülün

- 1 Biñ fitne kılsa baña aġyār-ı tereddüd
Bir kerre ben itmem yine ol yāre tereddüd
- 2 Şābit kademüm sözüme sulṭānum efendüm
Ben bendeligüm eyledüm ikrār ta'ahhüd
- 3 Zencir-i maḥabbet beni bend eyledi muḥkem
Mecnūn-ı dile yoġ kimsede güftāre tefakḫud
- 4 'Aşķ eyledi 'abdāl şıfat gör beni vālī
Geşť itmedeyüm 'ālemi her bār tecerrüd
- 5 Da'vā-yı kemāl itme CESĀRĪ eyle bunda
Terk eyle bed-aḥlāķuñı bed kār ta'annüd

El-kāfiyetü'z-Zal

130

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Leblerinüñ reng[i] cānā vird-i aḥmerden lezīz
La' lüñ ābı didiler ol şehd [ü] şekerden lezīz
- 2 Cān dimāğın özge bir 'ıtr ile memlū eyledün
Kākül-i zülfün velī müşg [ü] mu' anberden lezīz
- 3 Dīdeden gitmez ḥāyāl-i ḥurde reftāruñ senün
Bāğda ḳaddüñdür ol serv [ü] şanevberden lezīz
- 4 Tūṭi-veş nuṭṭa gelüb söyle bize şīrīn-maḳāl
Sözlerüñdür çün senün ḳand-i mükerrerden lezīz
- 5 Būse baḥş itseñ ne olur 'āşık CESĀRĪ zāruña
Çünki olmışdur tenün pālūze-i terden lezīz

131

130 M1.33b, M2.-, S.-, SÇ.22a

131 M1.33b, M2.12a, S.6b, SÇ.22a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dilberā ' uşşāka vaşluñ āb-ı kişverden lezīz
Būse-i la' lüñ hemīn ҡand-i mükerrerden lezīz
- 2 Sīne ' aşkuñ ne ğam yaqdı iseler tāze dāğ
Gül ruḥuñ reng-i ҡaranfil lāle ҡatmerden lezīz
- 3 Bāğda nāzik ḥırāmānuñ görenler didiler
Ol sehī ҡaddüñ senüñ serv-i şanevberden ' azīz
- 4 Tūṭi-i gūyā tekellüm idemez zātuñ ile
Ey şīrīn leb her kelāmuñ şehd [ü] şekerden lezīz
- 5 Bir pula şatma kerem ҡıl kendüñe mā' illeri
Nesne olmaz saña gerçi sīm ile zerden lezīz
- 6 Telḥ-mey nūş itdügümsin ḥūb-ı devrān ' aşkıdur
Yoқ CESĀRĪ mest-i ' aşka cām [u] sāğardan lezīz

132

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Söylet ey dil baña ol tütî-i güyây lezîz
Bize vaşf it o kıadd serv-i semen-sâyı lezîz
- 2 Hâl [ü] haţtuñ göricek şâ' ir şîrîn edâ
Vire ol dem şeker elfâz ile ma' nâ-yı lezîz
- 3 'Ârızuñda nedür ol noқта didüm ol yâr
Didi bilmez misüñ anı kıara ħurmâ-yı lezîz
- 4 Tâlib oldumsa lebüñ büsesine itme ' aceb
Bilürüm olduğımı şeker ħelvâyı lezîz
- 5 Ey CESÂRÎ nice medĥ olmaz o sîb-i ğabğab
Var mı üftâdeye anuñ gibi elma-yı lezîz

133

- 132 M1.33b, M2.13a, S.-, SÇ.22b
1a dil: M1- / güyâyı: güyây M1
1b semen-sâyı: semen-sây M1, SÇ
133 M1.34a, M2.-, S.-, SÇ.22b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dilberā ahd-i vefālar eylerüm senden ümīz
Nāz ile dürlü edālar eylerüm senden ümīz
- 2 Gördüğünde halk içinde ben ğarīb üftādeye
Aşınalık merhabālar eylerüm senden ümīz
- 3 Ey taḫībüm itmesün mühlük-i marīz 'aşk beni
Derdüme eyle devālar eylerüm senden ümīz
- 4 Gün-e-gün evşāfinuñ ben nazm ile şu' üliyem
Ḥaḫḫuma medḥ [ü] şenālar eylerüm senden ümīz
- 5 Bir CESĀRĪ 'āşıkā 'id irdügi demde baña
Baḫş kıl buse 'aḫālar eylerüm senden ümīz

134

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yār ḫaddüñdür senüñ serv-i semen-sādan lezīz

Hem lisānuñ nuṭḡıdur ṭūṭı-i gūyādan lezīz

2 Depredünce leblerüñ mürde dilüm ihyā ider

Nefḡa-i rūḡü'l-ḡudüs demdür şekerden lezīz

3 Bāğ-ı ḡüsñünde görindi ol şulu şeftālular

Nokṡa-i ḡāl-i ḡaṡṡuñdur ḡara ḡurmādan lezīz

4 Ruḡlarıyla ḡabḡabın şordum didi dilber baña

Hīç mi telḡ üzre olmaz nesne-i elmadan lezīz

5 Vaşl-yāb olmaḡ mıdur aḡız iḡrār eyledi

Hey ne şırın bir kelām ol şehd [ü] ḡelvādan lezīz

6 Ey CESĀRĪ nuṭḡ-ı ḡüftārum ḡalāvet baḡş ider

Ehl-i fazla ḡaşıl olur iş bu ma' nā lezīz

135

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

1 Ey ḡadd-i sehī serv-i semen-sā-yı mülezzez

Üftāde saña tūṭī-i gūyā-yı mülezzez

2 Evşāfuñı gūş itdürür ‘ uşşāk-ı cihāna

Bir şīrīn edādur o şeker hā-yı mülezzez

3 Nuṭṭuñda ‘ aceb bahş-ı ḥalāvet eşeri var

Ḥaste dile la‘ lūñ hele ḥelvā-yı mülezzez

4 Rūyuñda senüñ noḳta-i ḥālūñ göricek ben

Bildüm anı oldur ḳara ḥurmā-yı mülezzez

5 Bir ḥālet ile ğabğabınuñ sırrına irdüm

Ṭurfānda vü tāze ṭurur elma-yı mülezzez

6 Ey naḥl-i bülend ḳāmetüñ irişdi kemāle

Ḥüsnüñde bulınsa n’ola meyvā-yı mülezzez

7 ‘ İyd irdügi dem vuşlatuña irişen ‘ aşık

Söyler saña bu maṭla‘ -ı ğarrāyı mülezzez

8 Nāz ile tekellüm idicek yār-ı CESĀRĪ

Ağzum dādını viridi o ma^çnā-yı mülezzez

El-kāfiyetür-Rā'

136

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Meclis içre sākī-i dilber baña dem gösterür
^ç Arz-ı dīdār eyleyüb kendüyi her dem gösterür
- 2 Nīm-nigāh-ı luḫfına maḫzar olur ise sezā
 Āşinālīḫ iltifātın mā-teḫaddüm gösterür
- 3 Nūr ile ol ḫüsn-i mir'ātın müzeyyen eylemiş
 Ṭarz eṭvārını ol āfet müselleme gösterür
- 4 N'ola ol cām-ı lebinden neşve taḫşīl eyleseñ
 Ehl-i ḫāl ^ç ayyāş-ı cāna la^ç l-i gül-fem gösterür
- 5 Hoş raşadla çin çin itmiş evṭār-ı zülfini
 Mār-āsā genc-i ḫüsn üzre muṭalşam gösterür

- 6 Müjgeni tîr-i belâ qaşı kemân a^ç dâlara
Bu şecâ^ç atle edâ-yı şekl-i Rüstem gösterür
- 7 Ey CESÂRÎ rûyı rengi gûn-e-gûn elvân ile
Nağş-ı kudret resm olunmuşdur mücessem gösterür

137

Mef^ç ülü Mefâ^ç ilü Mefâ^ç ilü Fa^ç ülün

- 1 Zârüm benüm ol bülbül-i güyâ ile birdür
Nârüm da heme şem^ç -i şeb-ârâ ile birdür
- 2 ^ç Azm itse n'ola küy-ı dil-ârâya her ^ç aşık
Ol câyı vağan cennet-i me^ç vâ ile birdür
- 3 Dil Yūsufa meyl itdügi maḥsūb bu cihānda
Vallāh baña ḥüsni Züleyhā ile birdür
- 4 Kâtib yazamaz kışşa-i ḥālât-ı derūnum
Bu ḥalet ^ç aşk-ı Vāmık [u] ^ç Azrâ ile birdür

- 5 Hâtırdâ t̄urur ūb̄h̄ [u] mesā imdi CESĀRĪ
Gönlüm benüm ol H̄azret-i Mevlā ile birdür

138

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dilde nazmum 'ālem içre rāyegān olmaḫdadur
Vaşf-ı h̄ālüm h̄alk̄a hep bir bir beyān olmaḫdadur
- 2 Derdümüñ ḫanḫı birin ūerh̄ ideyüm cānum saña
Yaş kemālin buldı cismüm nā-tüvān olmaḫdadur
- 3 Ğurbet ilde p̄irlikde āh kim ḫaldum ḫarīb
H̄asret ile gözlerüm yaşı revān olmaḫdadur
- 4 Cevr [ü] ḫulm itdi felek ḫıldı mekānumdan cüdā
Lā-cerem erbāb-ı diller lā-mekān olmaḫdadur
- 5 Nār-ı firḫat yaḫdı yandurdı vücūdum ūehrini
Gün-be-gün işüm fenā h̄ālüm yaman olmaḫdadur

6 Bū'l-hevesler şâ'ir olub tıtdı meydān yirini

Ġālibā yoldaşlarum āḫir zamān olmaḫdadur

7 Ey CESĀRĪ şâ'iriyet şimdi ḫ̄or oldı göze

Anuñçün ehl-i diller hep nihān olmaḫdadur

139

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Rāz-ı dilde bir dükenmez āh-ı sevdādur gider

Rūz şeb ḫalbüimde bī-ḫāşıl temennādur gider

2 Ne 'acebdür yoḫ yire düşmiş bu ḫalka velvele

Kimse bilmez aşlını bir ḫurı ḡavḡādur gider

3 Herkesün dilde merāmı vardur elde yoḫ

'Aynumuzda tek hemān bir māl-ı ḫülyādur gider

4 Gülsitān-ı 'āleme 'ibret ile ḫıldum nazar

Bülbül aḡlar gül güler bir ḫüb temāşādur gider

5 Halkdan kalkmış maḥabbet bu ne ḥikmet bilmezem

Şūrī şerre yeltenürler özge daʿ vādur gider

6 Haşre dek yevmü'1-teber üzre ki devr eyler cihān

Ey CESĀRĪ añlanılmaz bir muʿ ammādur gider

140

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Şāh-ı ʿ aşk Rūma Ḥabeşden ʿ asker-i Hindū çeker

Görmege alayını bu cān [u] dil ārzū çeker

2 Nev ʿ arūs-ı ḥüsnüñ istiḳbāline karşı çıkub

İki eşʿ ārdur ki çeşmüm rāh-ı yāra şu çeker

3 Müjgen-i tır-i ḳazāsı cān helāk itsün diyü

Elde yanan Rüstem-āsā ol kemān-ebrū çeker

4 Ḥālūmi ʿ arz itmek istersem hemān eyler ḡazab

Ḳaşd-ı cān eyler baña ḥançer gözi ḳanlı çeker

5b yeltenürler: yelkenürler SÇ
 140 M1.35b, M2.15a, S.-, SÇ.23a
 1a ʿ aşk: M1-, SÇ-

- 5 Ey CESĀRĪ tā ezelden mest-i ʿ aşk olan kişi
 Hān-ķāh-ı bezm içinde naʿ ra-i yā hū ķeker

141

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Bāde-i bezm içre sākī elde her dem gezdürür
 ʿ Āşıkı mest eylemekdür maķşadı dem gezdürür
- 2 Hoş raşadla ķın ķın eşkāl kılmış zülfini
 Mār-asā genc-i hūsn üzre muķalsam gezdürür
- 3 Vefk-i mersūm eylemiř gūyā müneccimler aña
 Kim nazar def ıne cānān ism-i aʿ zam gezdürür
- 4 Kātı-i aġyār itmek içün luķf var olsun müdām
 Tīg-ı cevher-dārın ol řūh-ı müsellem gezdürür
- 5 Ğamze-i şimşır ile zaķm-nāk üftādeye
 Ol řabīb eyler devā yanında merhem gezdürür

- 6 Çillekeş olmaz her âdem kâmeti dutâ olur
Kahramân-veş elde yayan pes o Rüstem gezdürür
- 7 Ey CESÂRÎ ögdül almış şâ'ir-i 'azbü'l-lisân
Sen gibi sâz elde destür [u] mükerrerrem gezdürür

142

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Tâc-ı zerrîni serinde şâh-ı kişver gezdürür
Kânde 'azm eyler ise ey dil berâber gezdürür
- 2 Her gören üftâdey-i mest-i müdâm eyler hemân
Sâķi-i gülrü kaçan meclisde sâgar gezdürür
- 3 'Anber-i hâlin temâşâ itdürür ehl-i dile
Büyü lutfın 'arz idüb yârâna micmer gezdürür
- 4 Güyiyâ dellâl-nâz sūķ-i istignâdadur
Ol gözi hūn-riz elinde ķanlu ķanķer gezdürür

- 5 O cefâ-cû âsitânından beni dūr eyleyüb
Ey CESÂRÎ havfum oldur dehr bir bir gezdürür

143

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Her kaçan hüsni metâ' uñ dilberi zibâ şatar
Sûḡ-ı ' aşḡ içre revâcuñ buldurur yağma şatar
- 2 K̄adr-i yâb olduğın añlar şöhret [ü] şānı arturur
Cevher-āsâ kendüzin ol şūḡ-ı müsteşnâ şatar
- 3 Almaḡ için müşteriler ' arz ider dendānuñı
Lü'lü' -i terdür diyü a' lādan ol a' lā şatar
- 4 Virmek için mübtelâ-yı ' aşḡa aḡz-ı dārını
Ḥaste-i cān [u] dile la' l-i leb ḡalvâ şatar
- 5 Şīveler eyler o şūḡum ' āşığı üftādeye
Görmedüñ hiç böyle nāz böyle istignâ şatar

- 6 Bir ḥarāmī gibi bil bekler turur zer ḥançeri
 Ƙanlu zālimdür o fitne şūr [u] şer ğavġā şatar
- 7 Ey CESĀRĪ oğuyup ʿ ilm-i cefāyı biʿt-tamām
 Öyle bir ḥazır cevāb olmış ki biñ maʿ nā şatar

144

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Şāne yārūñ zūlf-i bend-i bāġını silker döker
 Murġ-ı dil şayd itmege duzaġını silker döker
- 2 Esb-i nāza her kaçan olsa süvār ol şehlevend
 Cāna kaçd eyler hemān mızrāġını silker döker
- 3 ʿ Arz ider ʿ uşşāķına ġāhī vücūdın āşikār
 Penbe-veş Ḥallāc-ı Manşūr aġını silker döker
- 4 Vaķt-i āħirde dilā añsız irüb bād-ı ḥazān
 Ol dıraġt-ı ʿ ömrümün yapraġını silker döker

- 5 Ey CESĀRĪ fevt olunca üstine yārān gelüb
Avuc avuc kabrinüñ tobrağını silker döker

145

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ser koyub bāline gördüm ol deluğanlu yatur
Hāra yaşlanmış şānasuñ şöyle bir gülrū yatur
- 2 Zülf-i hoş büyün perīşān eyleyüb ol dilrubā
Deşt-i istiğnāda gūyā dīde-i āhū yatur
- 3 Şöyle mest olmuş ki meclisde o şāh-ı mülk-i nāz
Kendi kendinden geçüb gördüm o sīm pehlū yatur
- 4 Tılsımāt-ı vaşlını fetḥ itmesi kâbil degül
Genc-i hüsünde o şūḥuñ ejder-i giysū yatur
- 5 Bu CESĀRĪden niçün çeşm-i ğazāl ib' ād olur
Vaḥşīdür gör bu dil-i bīçāreden ayru yatur

145 M1.36b, M2.18a, S.6b, SÇ.24a
4b şūḥuñ: şāhuñ M2, S

146

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dil nazār kııl zülfi-i ' anber tāra serpilmiş yatur
Hālleri şol gerden-i dildāra serpilmiş yatur
- 2 Şol kadar mest eylemiş meclisde sāķi mey'le
Kendi kendinden geçüb meh-pāre serpilmiş yatur
- 3 Ol şehün ruhsārını seyr eyleyen biçāreler
Her birisi rehğüzār-ı yāra serpilmiş yatur
- 4 Āsitān-ı dergahınde dāmenin būs itmege
Benden ayru şad-hezār biçāre serpilmiş yatur
- 5 Ey CESĀRĪ mäh-ı ŧal' at dūş olınca çeşmüñe
Hayret olurmuş der-i dīvāre serpilmiş yatur

147

-
- 146** M1.36b, M2.-, S.7a, SÇ.24a
1a ' anber-tāra: ' anber pāre S
1b hālleri şol: hāller hoş S
147 M1.37a, M2.-, S.6b, SÇ.24a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Sākiyā zerrīn ṭabağı bir ayağ evvel getür
Yok durur meyün yasağı bir ayağ evvel getür
- 2 Ney ile tanbūr muṭrab meclise âmāde kı
Ehl-i ' aşk ṭutsun kulağı bir ayağ evvel getür
- 3 Şem' -i ruhsāruña dil pervāne oldı göz göre
Yanmağa bezme çerāğı bir ayağ evvel getür
- 4 Gel yeter hıfz eyledün imdi bu meyi sākiyā
Aṭmadan bāri kapağı bir ayağ evvel getür
- 5 Ey CESĀRĪ ḳatline ḳaşd eyledi a' dālaruñ
Dest-i dildāre buçağı bir ayağ evvel getür

148

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Rā ḳaşuñ evc-i semāda şekl-i mäh-ı nevlenür

4 S-
148 M1.37a, M2.-, S.-, SÇ.24a

Ṭal' atun nūr-ı ziyādur dā'imā pertevlenür

2 Sende vardur şevket şöhret mehābetden eşer

Ḳullaruñdur şehgüzīnem haḳḳuña hüsrevlenür

3 'Aşḳıla bir na' ra ursam lerze-nāk olur cihān

Bād-ı āhumdan o dem tozlar ḳopar reh-revlenür

4 Baḥt ile tāli' güşāde olmaduğı vech bu

'Aks-ı devrān eyleyüb çarḥ-ı felek kec-revlenür

5 Ey CESĀRĪ sāz-kār-ı naḟmuña taḥsīn olur

Elde hāme zār ider peşrev çalar pey-revlenür

149

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 H'āce bir tıfla yine ders-i gülistān ögredür

'Andelīb-āsā nevā feryād nālān ögredür

2 Şavt-ı hoş elhān ile ta' līmīni gördüm anuñ

Yırlü yirince edeb iz'ân erkân öğredür

- 3 Gösterür bâb-ı vefâdan ol maḥabbet 'ilmini
 'Âşık u üftâdegâna luḫf iḫsân öğredür
- 4 Gâhı destine ḫalem virdüginüñ vechi budur
 Yazmağa elḫâb-ı imlâ ḫaṫṫ-ı fermân öğredür
- 5 Çoḫ luġat ezberledür ol nâzenîn-i dîlber
 Pür kemâl olsun diyü ma' nâ-yı Ḳur'ân öğredür
- 6 Cümle taḫşîl itdürür 'ilm-i 'arûzuñ fennini
 Şâ'iri mât itmege çoḫ naẓm-ı evzân öğredür
- 7 Gösterür 'ilm-i me'âninüñ bedî'inden beyân
 Bu CESÂRÎ isti'âre ḫalḫa her an öğredür

150

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ol çerâġ-ı nûr-ı dîdem şu' ledâr olsun da gör

Hüsn-i Yūsuf gibi dehre iştiḥār olsun da gör

2 ‘Āşık-ı cāna şulu şeftālüler ihdā olur

Bāğda ol naḥl-ı ḳadem meyvedār olsun da gör

3 Şad hezār üftādeyi ḥayrān [u] sergerdān ider

Şeh-levendüm esb-i nāz yine süvār olsun da gör

4 Pīşe-gāhında anuñ bir nicesi ḳullar yürür

Ol şeh-i ḥübān-ı ‘ālem aşikār olsun da gör

5 Ḳahramān baḳışı heybet şalābet gösterür

Cism-i cellād ğamzesi ḥün-ḥār-kār olsun da gör

6 Bezme teşrīf idüb āvāz ile çok eş‘ār oḳur

Bu CESĀRĪ ‘āşıkā ol şūḥ yār olsun da gör

151

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Şabā varduñsa cānāna maḥabbetden eşer göster

Kerem kı1 bu dil [ü] cāna maḥabbetden eṣer göster

- 2 Düşelden ʿaşka pā-mālem tebeddül şūret eşkālüm
Şorar mı hīç benüm ḥālüm maḥabbetden eṣer göster

- 3 Güşād itmiş midür bābı derer mi baʿ z aḥbābı
İçer mi bāde-veş nābı maḥabbetden eṣer göster

- 4 Zebūn itdi beni hicrān añçün eylerüm efgān
Baña şām [u] seḥer her ān maḥabbetden eṣer göster

- 5 Göñül düşmişdür efkāra işinden oldı āvāre
CESĀRĪ ʿ āşık-ı zāra maḥabbetden eṣer göster

152

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Her kaçan bezm içre hoşça şöḥbeti cānān açar
ʿ Āşık-ı üftāde aña çeşm [ü] gūş-ı cān açar
- 2 Eyleyüp mestin temāşā sâzın alduḡda ele

Hikmete dā'ir kelāmı şā'ir-i meydān açar

3 Şun'-ı Hakk olduğunu münkirlere i' lām için

Yār cemālin gösterüb hüsni-ı haṭṭ burhān açar

4 Müşterinüñ keşretiler her metā' bulur revāc

La'l [ü] güher şatmağa tüccārlar mekān açar

5 Zā'il olmaz 'ārifāndan hīç maḥabbeti şoḥbeti

Ehl-i diller birbiriyle defter dīvān açar

6 Hālin 'arz itmekdür maḫşūd anuñ varısa

Bu CESĀRĪ dilbere mecmū' asın her an açar

153

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Ehl-i 'irfān cāy-ı 'işretde kebābı döndürür

Sākīler devr eyleyüb cām-ı şarābı döndürür

2 Yār aḡyārı koyub dönse 'aceb mi 'āşıḡa

Nehr-i eşk-i çeşm-i ʿāşık āsiyābı döndürür

- 3 Perde fānūs ḥāyāl-āsā dönersem ğam degül
Bunda sāhirlere ki var gökde seḥābı döndürür

- 4 Kānde bir meh-rūya rās gelsem āña gönülüm aḳar
Rūzigāruñ şiddeti bir aḳar ābı döndürür

- 5 Ey CESĀRĪ māhrūlar cemʿ olunca seyr için
ʿİydgeḥde her kim olsa ol dolābı döndürür

154

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Seyl-i eşkümden benüm dolāb-ı dilber çevrilür
Bilmeyenler zann iderler çarḥ-ı çenber çevrilür
- 2 Rūyını şems-i cihān görmeklige müştāḳ olur
Āsumānı devr idüb mäh-ı münevver çevrilür
- 3 Murğ-ı gönülüm rüy-ı dilberde ne ḥālet gösterür

Dāne-i ḥākūñ için mişl-i kebūter çevrilür

4 Şöyle bir bezme gele her dem ḥarābāt erleri

Sākīler devr eyleyüb destinde sāgar çevrilür

5 Ey CESĀRĪ gördüñ ol germiyyet-i meyden bu gün

Yār gözinden geçüb başında miğfer çevrilür

155

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Baqışı cellād elinden cān nice olur ḥalāş

Müjgeni tır-i ḳazā vü ḳavs ebrūlar ki var

2 İki ejderhā mişālinde ağız açmış tırur

Gösterür şekl-i mehābet āh gīsūlar ki var

3   Asker olmışdur Ḥabeşden şāh ḥüsnüm semt semt

Rūm ilin virür fenāya ḥāl Hindūlar ki var

4 Dehr içinde dil-rubāyı tāze mehrūlar ki var

‘ Āşıkı cezb eylemez mi çeşm-i cādūlar ki var

5 Havf [u] haşyetden hālāş olmak saña mümkün degül

Ey CESĀRĪ sende gūne gūne ğayğular ki var

156

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

1 Çeşm-i āhū dil-rubā şāhib-vefā gönümcedür

Ṭıfl-ı nevreste güzel kılmaz cefā gönümcedür

2 Hāḡ Te’ ālā hūb yaratmışdur müselleḡ tavrı var

Bī-nazır bī-bedeldür aşfā gönümcedür

3 Velvele şaldı cihāna ḡahramāni hey’eti

Bġreka’ llāh itmede cünbüş şafā gönümcedür

4 Pek mü’eddeb bir civāndur cümle ādābı bilür

Oġumış ‘ ilm-i vefāyı iktifā gönümcedür

5 Ey CESĀRĪ mā’ilem ben ol güzeller şāhına

Hālūme raḥm idici şol Muştafā gön̄lümcedür

157

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Her kaçan şem^ç ziyā ferzāneler par par yanar
Per güşād idüb hemān pervāneler par par yanar
- 2 ^ç Aşkuñ ol nāzına laḥzā şabr [u] ṭāḳat mı olur
Mişl-i teb her ^ç aşık dīvāneler par par yanar
- 3 Şu^ç lesine bakmağa gözler kamaşur dostum
Sīm destinde zümürüd şāneler par par yanar
- 4 Şeb çerāguñ meşeldür cānā tebessüm eyleseñ
Şol dehānuñda dürr-i dendāneler par par yanar
- 5 Ey CESĀRĪ ḥüsn-i yāra baḳub āh eyler idüm
Ḥavfum oldur ḥāne kāşāneler par par yanar

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dehr[i] im' ān ile seyrān eyleyen Bektāşīdür
Kendüyi her hāle ḥayrān eyleyen Bektāşīdür
- 2 Şun' -ı Ḥaḫḫ her şeyde mevcūd olduğın fehm eyleyüb
Birligine böyle imān eyleyen Bektāşīdür
- 3 Zāhir [u] bāṭın Hüve'llāh sırrına maḫhar olub
Cümle rāz-ı dilde pinhān eyleyen Bektāşīdür
- 4 Bāde-i ' aşḫ-ı İlāhī ḫatresin nūş idicek
Mevcesin girdāb-ı ' ummān eyleyen Bektāşīdür
- 5 Cümlesi ehl-i başīret göz açıḫlardan olub
' Āleme kendin nigeḫ-bān eyleyen Bektāşīdür
- 6 Hep taşavvuf söyler anlar anı nādān añlamaz
' Ārifāne nuṫḫ her an eyleyen Bektāşīdür

- 7 İş bu ʿālem hāy-hūsından CESĀRĪ-veş geçüb
Kūşe-i vaḥdetde iskān eyleyen Bektāşīdūr

159

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Zāt-ı muṭlaḳ ḳanda dirseñ bil anı kânındadır
ʿAḳl anı idrāk ḳılmaz şunʿ-ı ḫayrânındadır
- 2 Küntü kenzüñ remzini nādān ne bilsün yâ faḳîh
Ol ḫaḳîḳat sırr ʿârifler dil [ü] cânındadır
- 3 Dīde-i imʿân ile her cānibe eyle nazār
Sırr-ı ḫikmet feyz-i ḳudret ʿayn-ı seyrânındadır
- 4 Yir [ü] gök beyinde Ḥaḳdan ḡayrı ḫāşıl nesne yok
Cümle ʿālem ḫalkı Ḥaḳḳuñ olur dīvânındadır
- 5 Ey CESĀRĪ birliḡin ḳalb ile taşdıḳ eyledüñ
Dil elest bezminde anuñ ʿahd [ü] peymānındadır

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şems-i zāt-ı mutlakūñ pertev nişārı bendedür
Mazhar-ı sırr-ı İlähî nūr-ı nārı bendedür
- 2 Taraf-ı Hağdan bağş olındı kälıb-ı ecsâme rûh
Şol nefahtu fihi ruhuñ tâbdârı bendedür
- 3 Tâ ezelden ben hağîkat bağrinüñ gavvâşiyam
Bî-bahâ tağdîr dürri şâhvârı bendedür
- 4 'Älem-i şugrâ vü kübrâ bu vücûdum şeklidür
İş bu kevnüñ tuğfe-i resm nağş-kârı bendedür
- 5 Gâh bir nuğk eylerem biñ şevkle vecde gelüb
Na' t pâk-i Muştafâ medğ-i şî'ârı bendedür
- 6 Bî-'aded nazm oğusam hiç tağ'uma irmez kesel
Pîr Haşâna bedel 'aşkuñ tûmarı bendedür

- 7 Gāh celāl ü gāh-ı cemāl-i yārdur ünsiyyetüm
Hāşılı bu ʿālemüñ leyl ü nehārı bendedür
- 8 Serde sevdā devr ider dāʿim qarār itmez dilā
Nʼola dirseñ bil kim ʿaşkuñ rüzigārı bendedür
- 9 Bir şehenşāh-ı cihāna bende oldum tā ezel
Bezm-i aḡdem nuḡkımuñ ḡavl ü ḡarārı bendedür
- 10 Ey CESĀRĪ şāʿir-i ʿazbüʿl-lisānum şimdi ben
Ol ecilden cümle ʿālem iʿ tibārı bendedür

161

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 ʿĀşık-ı bī-ḡāreyi ol ʿaşık-ı āşār incidür
Kimde kim zāhir olursa anı her bār incidür
- 2 ʿAşık-ı dil-dār ile ben āh [u] figān itsem ḡaçan

161. M1.40a, M2.-, S.-, SÇ.25a(derkenar)

1 M1-

2 M1-

Hâtırım eyler şikest ol demde aġyār incidür

3 ‘Āşığa ba‘zı ‘azab itmek neden geldi dilā

Bize kemlik ideni elbetde Qahhār incidür

4 ‘Aksine devr eyler oldı işbu devrān [u] felek

Gör anı çoġ ādemi bu çarġ-ı devvār incidür

5 Bī-edeb dīvāne olmaġ yār içün maġbūl degül

‘Ākili her hālde nāmūs ile ‘ār incidür

6 ‘Āklı olmaz bu ‘ālemde mu‘tedil āsūde-hāl

Gāh olur yaġmur yaġar bu daġları qar incidür

7 Ben vaṭandan dūr mehcūr olduġumçün ġam yimem

Ġurbet ilde gönlümi ġam ġuşşa efkār incidür

8 Nazmı tanzīre hīç kimse heveskār olmasun

Ey CESĀRĪ qalb-i maġzūnı bu eş‘ār incidür

162

3	M1-
4	M1-
162	M1.40a, M2.-, S.-, SÇ.26a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gāhī cāzib gāhī bir meczūb olur dervīşler
Gāhī gālib gāhī bir mağlūb olur dervīşler
- 2 On sekiz biñ 'ālemūñ seyr ü temāşası ile
Gāhī rāğib gāhī bir mergūb olur dervīşler
- 3 Muṭṭali' lerdür kamu 'ilm-i ledün esrārına
Her rumūza tālib maṭlūb olur dervīşler
- 4 Sālikāne gāhice mürşid seyāḫat gösterür
Gāhī kātib gāhice mektūb olur dervīşler
- 5 Ey CESĀRĪ şun'-ı Hāḫḫ seyrānun eylerler müdām
Ol ecilden mā'il-i maḫbūb olur dervīşler

163

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Tekyelerde dervīş-i güm-rāh dutar bir çevrilür

- Hem ide şevk ile zıkrü'llâh döner bir çevrilür
- 2 Görmedüñ mi sen o sa' d-ı Mevlevî devrânını
Hâlet alur anları her gâh döner bir çevrilür
- 3 Her ne var ' âlemde tırmaz bir qarâr üzre dilâ
Cümleten eşyâsın ol âgâh döner bir çevrilür
- 4 Yeryüzinde rûzigâr ile şulardan ' ibret al
Gökde bulut necm şems mâh döner bir çevrilür
- 5 ' Akreb ile yelkovânına nazar kııl sâ' atüñ
Bildürür vaqti saña nâgâh döner bir çevrilür
- 6 Çevrilüb dönenlerin yoq intihâsı dünyede
Âdem hayvân giderken râh döner bir çevrilür
- 7 Cânımâ nazm-ı CESÂRÎ ' âkıbet eldar seni
Mişl-i rübâhdur o hâyri'l-h'âh döner bir çevrilür

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gökde ebr oldukça peydâ yeryüzine nem iner
Gül-^c izâra nev-bahârda kaçre-i şebnem iner
- 2 Bir nefes şād olmağ istersem cihânda eger
Hâne-i gönlüme mihmân günde yüz biñ ğam iner
- 3 Muḳtezâ-yı şer^c -i hoş-aḳkâm icrâ etmege
Vaḳt-i âherde dilâ ^c İsâ bin Meryem iner
- 4 Her kaçan şimşek kaçar gürler gelür bir şâ^c ika
Gör kaçâ-yı âsumâni yıldırım mübrem iner
- 5 Ey CESÂRÎ hikmet-i Hâḳḳ çin seher toğmağdadur
Âfitâbuñ şu^c lesi her cânibe ol dem iner

165

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Murğ-ı dil meyli bahâr eyyâm [1] gülşâna düşer

- ‘ Andelīb-āsā seherde nāle-i efgāna düşer
- 2 Ğoncenüñ zevk [u] şafāsın hoş ider iken taleb
Hār cevrenden ğam ile derd-i hicrāna düşer
- 3 ‘ Aşq ile ālūde olub çağırur Leylā diyu
Ba‘ z[1] ‘ aşık mişl-i Mecnūn bir yabana düşer
- 4 Bu ne hikmetdür cihānda cism [ü] cānı terk idüb
Yanmağa pervāneler şem‘ -i şebistāna düşer
- 5 Atma ğamzeñ oqını hışmiyle ey qaşı kemān
Bir qazā-yı āsumānīdür dil [ü] cāna düşer
- 6 Bu CESĀRĪ ‘ aşıkuñdan eyleme luţfuñ dirīg
Ārzū-yı vaşluñ ile būs-ı dāmāne düşer

166

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Geldi yaz gitdi şitālar nev-bahār eyyāmıdur

3a ālūde: iki defa yazılmış.
166 M1.41b, M2.-, S.-, SÇ.26b

Gitdi ğam geldi şafâlar nev-bahâr eyyâmıdır

2 Dağ u şahrâ âb-ı nîsândan yeşillendi seher
Hoş esrâr bâd-ı şabâlar nev-bahâr eyyâmıdır

3 Dilrubâlar ‘âlemi seyr ü teferrüc idicek
Etmededür merhabâlar nev-bahâr eyyâmıdır

4 Nüş-ı mey germiyyeti ile tolar âvâzdanı
Her maqâm-ı dil-guşâlar nev-bahâr eyyâmıdır

5 Ey CESÂRÎ nev-bahâr eyyâmıdır ‘iyd-i feraḥ
Baḥş olur luḥf [u] ‘aḫâlar nev-bahâr eyyâmıdır

167

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Seyre çıksun dil-rubâlar nev-bahâr eyyâmıdır
Bezme gelsün âşinâlar nev-bahâr eyyâmıdır

2 Açdı hoş bir ki bahâruñ bāğda eşcârlar

‘Andelīb eyler nevālar nev-bahār eyyāmıdır

3 Ehl-i ‘aşk olanlar itsün kenārında karar

Eylesün özge şafālar nev-bahār eyyāmıdır

4 ‘Iyş [u] ‘işret bezm-i şöhet içre eksük olmasun

Merhabā yā hū şadālar nev-bahār eyyāmıdır

5 ‘Āşık ister anı kim maḥbūblara dā’imā

Olma cilve şakālar nev-bahār eyyāmıdır

6 Tūṭī’ kāmūrlaruñ gūş idelüm āvāzını

Ḳılsun anlar ḳahḳahalar nev-bahār eyyāmıdır

7 Ey CESĀRĪ hoş-gazel tarḥ eylesün şā’ir olan

Oḳuna medḥ ü şenālar nev-bahār eyyāmıdır

168

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

1 Nev-bahār eyyām bülbüller mekānı gül olur

İsteyen bulsun anuñ kim aşiyānı gül olur

2 Nāle vü feryād haqīkat bñyuñ istiřmām ider
Yüz sürer her ğoncaya çün ‘arzumānı gül olur

3 ‘Ařk ile ālūdedürler olmaz ārām anlara
Söylenüb dilden dile baş-ı beyānı gül olur

4 Yalıñuz bülbül degül gül vaşfına āġāz iden
Her kemālūñ řāhib dil tercemānı gül olur

5 Ben nice gül ğoncayı ğördükde terġib itmeyem
Ey CESĀRĪ dosta dostun armaġānı gül olur

169

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Hāl-i ‘aşkum başka çarz oldu açıldı hāneler
Ehl-i ‘aşka şoldı bāde ile hep peymāneler

4b dil: M1-
169 M1.42a, M2.14a, S.-, SÇ.27a

- 2 ‘İş u ‘ işret itmenüñ vaqt ü zamānidur bu dem
Bezm içinde na‘ ra pey pey ursun ol mestāneler
- 3 İsterüz cem‘ iyyete gelsün maḥabbet ehli hep
Girmesün şol şöḥbet-i rindāneye efsāneler
- 4 Āşinālar ile hoş zevk [u] şafā itseñ n’ola
Beynümüzde tarḥ olındı şimdi ol peymāneler
- 5 Çekmesün ğam hep şen olsun şol ḥarābāt erleri
Oldı destūr [u] mükerrerrem işledi meyhāneler
- 6 Mişl-i küllābī olub dil gözle tīmār-ḥāneyi
Bağla aşkuñ zencīrūñ boşanmasun dīvāneler
- 7 Naḫd-i cān bezl idelim şol vuşlat-ı cānāneye
Çıksun ol meydāna dil gencīne-i vīrāneler
- 8 Çün ezel müştāk olmışdur cemāl-i şem‘ine
Nūr-ı ‘ aşku ‘llāh ile yansun bu şeb pervāneler

- 9 Tūṭī [vü] kumrū mişāli hoş-āvāz eksük degül
Murğ-ı peyçe ile ʔolmuşdur kamu hep lāneler
- 10 Gāh öperduk gāhī bir oḡşarduk anı her zamān
Kāşki hep ʔıfl-ı nev-res ʔoğuraydı analar
- 11 Şimdi bu dehrüñ Süleymān-ı zamānı sen misüñ
Manıku'ʔ-ʔayrı bilüb dirsün baña āyā neler
- 12 Ey CESĀRĪ söyle şā^ç irce bize nazm-ı ġazel
Baḡr-i ^ç aşkından kıl istiḡrāc bu dem dūr-dāneler

170

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bezm içinde sāz-kārum baña şāh Manşūrı ver
Destüme şarkı bu zevk şun hem daḡı ʔanbūr ver
- 2 ^ç Aşkıla şevke gelüb bir hoş uram mızrāb ben

6 M1-, SÇ-
9 M1-, SÇ-
10 M1-, SÇ-
11 M1-, SÇ-
170 M1.42a, M2.-, S.-, SÇ.27a

Telleri bozulmasun s̄azuñ ulāğın yūri var

3 Nazma āğar ister yine bu gönlüm benüm

Dilde vaşfin söylerüm bir dem baña destūri ver

4 Nağmelensün perde-i m̄ahūra baş parmağın

Gūş-ı cāna nāle-i muḥriḳ şadā manşūri ver

5 Bezm içinde kesb-i şevḳ [u] zevḳ ḥāşıl itmege

Ṭasa billūr doldur bāde-i engūri ver

6 Duḫter-i zerdür murādum anı çekmek isterüm

Sāḳiyā sīmīn beden bintü'l-‘ineb mezkūri ver

7 Yāy-ı ‘aşḳuñ çillesi āsān degüldür çekmege

Ey CESĀRĪ Rüstem-āsā kendüñe bir zūri ver

8 ‘Āşḳından gel kerem ḳıl eyleme luṭfuñ dirīğ

Būseler la‘l-i lebūnden ey gözi maḥmūri ver

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ṭab[‘]-ı dervīş olan ādem iddi[‘] āyı terk ider
 ‘Uzlet ehli olur ol ğavġā nizā-yı terk ider
- 2 İstemez her şahş ile meclisde ülfet itmege
 Yāra yār olur velī āşiyānı terk ider
- 3 Çöpçe gelmez ‘ālemüñ ālāyişi hīç ‘aynına
 Meyl-i ‘uġbā eyler āħir bu fenāyı terk ider
- 4 İşi altun idenlerde nefes iksir olur
 Sīm [ü] zer ħaydına düşmez kīmyāyı terk ider
- 5 Ķurb-ı Hāġġ olanlar keşretden el çekmez mi hīç
 Genc-i vaħdet bekleyenler çeng [ü] nāyı terk ider
- 6 Bu CESĀRĪ ile dilber yār olur ise eger
 ‘Āşīkumdur ol benümdür mā-‘ adāyı terk ider

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Senden a' lā ey şanem bir yār cānān mı var
Rāhına bezl-i vücūd itdüm benüm cān mı var
- 2 Sen perī-ruhsār teşhīr kılub itmek için
Dilde İsmu'llāh yā mühr-i Süleymān mı var
- 3 Ğamze-i şimşīrūñ ister an her dem dökmege
Nota deñlü pire ammā düşecek an mı var
- 4 Bu derūnum dā'imā urmaz yanar bilmem neden
Sīnede 'aş ile tāze dāğ-ı hicrān mı var
- 5 Cüst ü cū itmekte şahrā vü dağı ser-te-ser
Gün gibi bir yirde hī ārām meskānum var
- 6 Āh kim ğāyet arāb-ender-arāb itdūñ beni
Cevr ü zulmūñden ben iflāh olma imkānum mı var

- 7 Pīrlik eṭrāfum aldı nev-civānum n'eylesün
Gülşen-i ḳuds olmağa ya daḫı meydān mı var
- 8 Ey CESĀRĪ rahmet ile gāh yād olunmağa
Ḳara yazılı müretteb özge dīvān mı var

173

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḳāmet-i şemşāduña serv [ü] şanavber imrenür
‘Ārız-ı gül-gūnuña baḳ verd-i aḫmer imrenür
- 2 Yūsuf-ı şānī misiñ mışr-ı melāḫatde ‘aceb
Şerbet-i la‘lünle ol ḳand-i mükerrer imrenür
- 3 Āşiyān-ı murğ-ı dil-dārı dil-ārā perçemün
Gūş iderse ṭurre-i ṭarrāruñ ‘anber imrenür
- 4 La‘l-i bābuñ lezzetinden virse ger rıdvān ḫaber
Cennetü'l-firdevs içinde āb-ı kevşer imrenür

- 5 Ey CESĀRĪ silk-i nazma virür niẓām intizām
Dürlü dürlü sözlerüñe ehl-i gevher imrenür

174

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yār cemālün göricek ol mäh-ı enver imrenür
Encüm-i hālüne eflāk üzre ülker imrenür
- 2 Ka' be-i hüsnüne secde eylesün 'āşık olan
Kaşlaruñ tākına çün mihrāb minber imrenür
- 3 Sözleründe çok hālāvet vardur ey tūṭi lisān
Leblerüñ lezzātına kand-i mükerrer imrenür
- 4 Fi'l-ḥaḳıḳat süd-beyāz incuya beñzer dişlerüñ
Rengine ammā anuñ la' l ile gevher imrenür
- 5 Bu CESĀRĪ nice imrenmez saña hüsni güzel
Şāh-ı hübānsuñ saña fi'l-cümle kullar imrenür

175

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şanmaz ' aşık-ı cihān zevk [u] şafāsından kaçır
Kaçmaz illā nā-sezā cevır ü cefāsından kaçır
- 2 Meykede semtine her gün gitmedi ki vech bu
Zābitün zulmun görüb kulluk şopasından kaçır
- 3 Meyl iderdi mübtelālar dilberün a' lāsına
Neylesün ağıyār-ı bed-ḥū iftirāsından kaçır
- 4 Her kişi ' aşka giriftār olmağ isterdi velī
Der-i hicrān [u] maḥabbet mācerāsından kaçır
- 5 ' Arşe-gehde şā' ir olan bu CESĀRĪ ' aşıkuñ
Dilde nazm-ı iddi' ā-yı müdde' āsından kaçır

176

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

175 M1.43b, M2.-, S.-, SÇ.28a
2b kaçır: M1-

- 1 Dilberā māh cemālūñ nūra teşbîh itdiler
Cennet içre hey'etūñ bir hūra teşbîh itdiler
- 2 Olmuşum la' lūñ meyi mestānesi çoğdan berü
Çeşm-i nergīsūñ senūñ maḥmūra teşbîh itdiler
- 3 Neşve taḥşîl eyledüm bu bezmde ' aşkuñ ile
La' l-i nābuñ bāde-i engūra teşbîh itdiler
- 4 N'ola bu ḥalka şafālar baḥş idersem her zamān
Nāle [vü] feryādumı ṭanbūra teşbîh itdiler
- 5 Bu CESĀRĪ dār-ı zülfüne çekilsün şāne-veş
Çün anı ' aşk ehl [i] ol Maşūra teşbîh itdiler

177

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

176 M1.43b, M2.14b, S.-, SÇ.28a
1b hey'etūñ: zātuñı M2
5a çekilsün: aşılsun M2
5b ol: hep M2
177 M1.44a, M2.-, S.7a, SÇ.28b
* Gazel: M1-

- 1 Bizi giceyle gören hāne-i meh-rūda şanur
Dā'imā şevk [u] maḥabbet ile ālūde şanur
- 2 Gice encüm gibi yār kūyına gözler dikerüz
Bizi 'aşk neydüğünü bilmeyen uyḥuda şanur
- 3 Mey-i la' l-i leb-i cānānumı almaz sākī
Yalıñuz neşveyi ol kāse-i memlūda şanur
- 4 Degmenūñ 'aqlı irişmez dişinūñ kıymetine
H'āce-i 'aşk anı da kıymet-i incüde şanur
- 5 Nār-ı 'aşk ile degül cism o şūḥuñ yanmış
Ey CESĀRĪ bu senūñ zāruñı beyhūde şanur

178

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Qanı meydān-ı sūhēnde bize bir nuṭq-ı güher

1a bizi: beni S
4a 'aqlı: 'aql S
5a degül cism o şūḥuñ: anuñ cism degüldür S
5b bu senūñ: o güzel S
178 M1.44a, M2.-, S.-, SÇ.28b

Güher-i nazmını seyr eyleye hep ehl-i nazar

2 Nazar-ı diğkat ile kıadr [ü] bahası artar

Artub eksilmeye kâmil kişide lu' b-ı hüner

3 Hüner ma' rifet-i icrâya zekâvet lâzım

Lâzım almak o kemâl ehl olan zât haber

4 Haber idüñ şu' arâ zümresi gelsünler hep

Hep baña ' arz ideler bunda gelüb ' aşk-ı eşer

5 Eşer-i ' aşk zühür itdi CESÂRÎ sende

Sen de bir hûba mağabbet ide gör şâm [u] seher

179

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilätü Fe' ilün

1 Deyre ' arz etme cemâl ey büt-i tersâ tutuşur

Görmesün şem' -i ruhuñ bil ki kilisâ tutuşur

2 Pertev-i şa' şa' a-i hüsnüñe tākāt mı gelür

- Ḥavfum ol gökdeki şol şems-i muziyyā tutuşur
- 3 Bezm-i meyde yüziñe şıdķ ile ger baķarsam ise
Şaşurur devr-i mey hemān sāķī şahbā tutuşur
- 4 Her kaçan nūş ide ger bādeyi ol rūḥ-ı revān
Kızarur rüy-ı mücellā gül-i ḥamrā tutuşur
- 5 ‘Āşıkā ṭa‘nı ḳosun daḥl biraķsun zāhid
Anlaruñ āḥ ile ‘arş-ı mu‘allā tutuşur
- 6 Āḥ itdürme CESĀRĪye şaķın zīrā kim
Şerer-i dūd ile ‘ālem-i dünyā tutuşur

180

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 İki şā‘ir gelicek bir yire cānā tutuşur
Söyleyüp nazm-ı ğazel remz-i mu‘ammā tutuşur

3b mey: M1-
180 M1.44a, M2.-, S.-, SÇ.28b

- 2 Her kaçan yārı añup dilde bir āh eyleseler
 Āteş-i ʿaşq-ı mezāhir ile dünyā tutuşur
- 3 Havfum ol ey büt-i tersā baña cevır itmekden
 Şerer-i āhum irer gökde Mesīhā tutuşur
- 4 ʿArağ bādeyi zinhār şağın çok içme
 Mülk-i cān sūz-ı harāret ile zīrā tutuşur
- 5 Şalma zevrağçe-i nazmuñ şağın ʿummān-ı dile
 İhtimāldür ki begüm gāhice deryā tutuşur
- 6 Ey CESĀRĪ yūri pervāne-şıfat meclise gel
 Vağt-i ağşam olıcağ şemʿ -i şeb-ārā tutuşur

181

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Çeşm-i mest-i nighüñ nergis-i şehlādandur
 Laʿl-i nābuñ senüñ ol bāde-i hamrādandur

- 2 N'ola pāyuñda gözüm yaşı olursa rīzān
 ẖaddūñ ey serv-i sehī sidre vü tūbādandur
- 3 Cān dimāğını mu'atṭar ider olsa ṭañ mı
 Būy-ı zūlfūñ senūñ ol 'anber-i sārādandur
- 4 Ḥüsninūñ naḳşına biz vālih ü ḥayrān olduk
 Sende bu cezbe vü ān Ḥazret-i Mevlādandur
- 5 Tūṭī-i ṭab' -ı CESĀRĪde faṣīḥāne kelām
 Hiç degül ğayrıdan ol şehd [ü] şeker-ḥādandur

182

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Tāc-ı 'izzet yine bir merd-i Ḥudā sikkesidür
 Sālike eglenecek bir o rızā tekkesidür
- 2 'Ārifūñ gönlüne elbetde şafā 'arş ile ferş

2b sehī: sehā S
 4a ḥüsninūñ:ḥüsnūñ M1
 5b şehd: şehīd S
 182 M1.44b, M2.-, S.-, SÇ.29a

Gel ʔavāf eyle anı sa‘ y-ı şafā Mekkesidür

3 Dervişüñ serde ‘ araḡ-çīni nedür dirseñ eger

O da manşüre-i ser-ḡadlerüñ ‘ aksidür

4 Gel nazār it o Süleymān-ı zamān ḡātemine

Mihr-i ḡaṡṡ-ı naḡş o ḡakkākluṡ ḡakkkesidür

5 Ey CESĀRĪ bu felek giydi kebūdi cāme

Āfitāb pīr-i cihān erlerinüñ takkesidür

183

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Mācerāsı gözümüñ eşk-i terinden zāhir

Göñlümüñ āteşi āh-ı seḡerinden zāhir

2 ‘ Arzuḡāl itmeḡe ḡacet ḡomadı şāh-ı ḡüsn

‘ Āşıḡuñ derd-i dili nālelerinden zāhir

3 Hele reftār ile şūḡuñ ḡarañu gice bize

Gelmesi hāneye oldu fenerinden zāhir

4 Bāde-nūṣān ile germiyyet-i mestāneligi

‘Aşķ [u] şevķ ile maḥabbet eşerinden zāhir

5 Bu CESĀRĪ ne kemāl ehl [i] anuñ olduğını

Bilür ‘ālem o kelām-ı hünerinden zāhir

184

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Naẓm u eş‘ārı görince ider ezber dilber

Hātır-ı ‘āşıkı etmez hele maķber berber

2 Yāri gülşende ķavuşdurmaķ için ‘uşşāķa

Bağda olsa n’ola serv ü şanavber reh-ber

3 Tāķ-ı kesrī gibi ķaşuñ kemeri egri tırur

Cāmi‘ -i hūsne güzel uymış o çenber minber

4 Müşg-i zülfünde ne hoş tayyibe-i rāyiķa var

184 M1.45a, M2.14b, S.-, SÇ.29a

1a eş‘ārı: eş‘ār M1, SÇ

Ruĥlaruñdur ŧanmā bir gūl-i ŧad-ber ʿanber

- 5 Ey CESĀRĪ özine mesken idi dirler anı
Özge cāy-1 vaṭan ḳalʿa-i Ḥayber ʿanber

185

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Ḥavf-1 bāri cümleten eŧyāyı dir dir titredür
Raʿd gör kim ḳubbe-i aʿlāyı dir dir titredür
- 2 Ḳıl ḥaz̄er olma dilā müstaġraḳ-1 cürm [ü] günāh
Ḥıŧm-1 Haḳ dünyā vü mā-fihāyı dir dir titredür
- 3 Ḳulların gāh tenbīh ile ḥoŧ irŧād ider
Zelzeleye daġ [u] ṭaŧ ŧaḥrāyı dir dir titredür
- 4 Bu cihāna gāh olduḳça musallaṭ rūzigār
ŧiddet-i ḍarbi uludur yayı dir dir titredür
- 5 ʿArŧe iḳre görüldükçe ṭop-1 āh-1 ʿaŧıḳān

Bir şadā-yı ʿ aşk bezm-ārāyı dir dir titredür

- 6 Ey CESĀRĪ Vāhid [ü] Cabbār u Ẓahhār ol Hudā
Heybet ile ʿ ālem-i dünyāyı dir dir titredür

186*

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 E e evvel be be bende te te tekmīl-i şîʿār
Şa şa şānī ca ca cānā ha ha hāşıl-ı esrār
- 2 Hî hî hîzmet da da dāʿim za za zātum kıldı
Ra ra rağbet ze ze zerde se se sevdüm bir yār
- 3 Şa şa şān ben şa şa şālīm da da Daḥḥāk gibi
Ṭa ṭa ṭaň mı za za zāhir ʿ a ʿ a ʿavn-i Haḫ var
- 4 Ğa ğa ğāyet fe fe fenne ka ka kādir oldum
Ka ka kāmīl le le lendüm me me mesken bu diyār

186 M1.45b, M2.-, S.9a, SÇ.29b

* Elif-nāme-i Pepegī

1a şîʿār: eşʿār E

3a şān: şān ben M1, SÇ

5 Na na nādir va va vardur he he hem-dem olacaḡ

La la lāyık ya ya yāra ola cān naḡd niṣār

6 Ey CESĀRĪ pepegīler ḡazeli bu naḡar it

Buldı anuñla hemīṣe bu elif-nāme ḡarār

187

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Gülṣen-i zāre vireñ bülbül-i ḡoṣ-gū sebeddür

Beni mestāne ḡılan na' ra-i yā Hū sesidür

2 Heves-i ṣayd-ı ṣükārān yürüyüp bezme gele

Ki bu ṣaḡrāda olan velvele āhū sesidür

3 Sebze-zār oldı cihān serv-i ḡirāmān eyler

Cümleden ṣavt [1] ḡüzel ṡuṡı ḡumrū sesidür

4 İnce sāz ile ülfet idiyor nāhīdeler

Arada ḡahpe kemāne bir oroṣpusıdur

5b la la lāyık: la lāyık M1
187 M1.45b, M2.-, S.7a, SÇ.29b

- 5 Meylümüz yok zenne ammā severüz eḫfāli
 Ārzū eyledüğümüz lebinūñ būsesidür
- 6 Ey CESĀRĪ gideren gön̄lümüzün ğuşşasını
 Hüb-şüretle çemen-zār aḫar şu sesidür

188

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Dil kendüye bir yār-ı ḫadīm mu' teber ister
 Dost olmağa dil-dār ile çok kimseler ister
- 2 Vāḫıf olamaz kimse anuñ sırrına aḫlā
 Remz-i güzeli añlamağa çok hūner ister
- 3 Da' vā-yı maḫabbetde gezer gerçi ki çokdur
 İḫbāt-ı vücūd itmege ' aşḫ-ı eḫer ister
- 4 Rāḫat bulamaz ' āḫıḫ olan ' aşḫuñ elinden
 Bülbül gibi zār etmege ḫām [u] seḫer ister

188 M1.45b, M2.-, S.-, SÇ.29b
 1a kendüte: kendü M1

- 5 Fehm itdüñ ise cümle rumûzât CESÂRÎ
Ma' nâsı 'âyân olmağa zâhid haber ister

189

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fa' ülün

- 1 'Aşkı kerem âşâr bulur 'âşık olanlar
Ma' lûb olınan yâr bulur 'âşık olanlar
- 2 Yanında anuñ hep bir olur var ile yokluk
Yoklukda olan var bulur 'âşık olanlar
- 3 Şem' inde ziyâ olmasa pervâne dirilmez
Ol ma' tla' u' l-envâr bulur 'âşık olanlar
- 4 Bülbül gibi gülşende figân eylemez ammâ
Vallâh gül-i bî- hâr bulur 'âşık olanlar
- 5 Söylerse ene' l- Hâkķ hüve' l- Hâkķ bu kelâmı
Manşûr gibi var bulur 'âşık olanlar

- 6 Bâtin gözi ile nazar itse bu cihānda
Maḥbūbını âşkâr bulur ‘âşık olanlar
- 7 Ebkâr-ı ma‘ânîye eger kılsa tefekkür
Bir noktada esrâr bulur ‘âşık olanlar
- 8 Gözlülere gizlü ola mı zâhir ü bâtin
Maḥsûdını her bâr bulur ‘âşık olanlar
- 9 Aradığını dilde kamu buldı CESÂRÎ
Dâdâr-ı cihân-dâr bulur ‘âşık olanlar

190

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ülün

- 1 Fikr eylese eş‘âr bulur ‘âşık olanlar
Mevzûn bu güftâr bulur ‘âşık olanlar
- 2 Sîm [ü] zer ile almak için ḥüsni metâ‘ın
Çarşu ile bâzâr bulur ‘âşık olanlar

- 3 Esrār-ı ene'l-Ḥaḫḫ nedür ol fehm kıılınca
Manşūr gibi dār bulur ʿāşık olanlar
- 4 Emsāl-i ṭabīb derdine em eylemek için
Dil-i ḥasteye tīmār bulur ʿāşık olanlar
- 5 Keyfini gehī eylemek icrā diledükde
Maʿcūn ile esrār bulur ʿāşık olanlar
- 6 İrdükde bahār mevsiminüñ vaḳti CESĀRĪ
Bülbül ile gül-zār bulur ʿāşık olanlar

191

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Naẓm ʿilmini bir ʿālem-i eṣrāf olan anlar
Maʿnāsı nedür ʿārif keşşāf olan añlar
- 2 ʿĀşıkларуñ eşʿārını beyhūde şanurlar
ʿAşq ehlinüñ esrārını eşnāf olan añlar

4a em: M1-
191 M1.47a, M2.-, S.-, SÇ.30a

3 Nādān ne bilür n'olduğını adr-i cevāhir

Mi' yār-ı zer-i 'āleme şarrāf olan añlar

4 Kim añlaya aḥvālũni dehr ire farũn

Añlarsa anı şāḥib-i elāf olan añlar

5 Meydān-ı hũner ire neler ıldı CESĀRĪ

Māhiyyeti şā'ir-i erāf olan añlar

192

Mef' ũlũ Mefā' ilũ Mefā' ilũ Fa' ũlũn

1 Cānā bu bezm-i nukumuz iḥsān-ı Ḥudādur

Āvāz-ı ḥoş-elḥān n'ola ol rũḥa ğidādur

2 Abdāl-şıfat nazm-ı ğazel sũyleyen ādem

'Aş ehl[i] veyā şā'ir-i şĩrĩn-kelām o gũllerdũr

3 Kim eyler ise nukumuz ihāmını tefhĩm

'Ālemde o kes ehl-i kemāl hem zurefādur

192 M1.47a, M2.-, S.-, S.30b
3b zurefādur: zurefā o gũllerdũr M1

- 4 Erbāb-ı maḥabbet bizi seyrān ide ʔursun
Maṭlūb olınan baḥş-ı şafā-yı şuʕ arādur
- 5 İmʕ ān-ı nazārın eylemiş bāy [u] gedāya
Kārum bu cihān ḥalkına hep ḥayr-duʕ ādur
- 6 Benderli CESĀRĪ çün şuʕ arā baña dirler
Dehr içre olan şāʕ ire fiʕl-cümle şalādur

193

Fāʕ ilātün Fāʕ ilātün Fāʕ ilātün Fāʕ ilün

- 1 Bāde-i şāfi baña ey sākī-i gül-rū getür
Nūş idem bir dem anı var kāse-i memlū getür
- 2 Mest-i lā-yaʕ kııl olup ḥayretde ḳalmaḳ maḳşadum
Ya baña esrār beng ü berş ya dārū getür
- 3 Ḥān-ḳāh-ı dehr içinde ḳoyma tenhāda beni
Gönlüme eglence olsun dilber-i meh-rū getür

- 4 ‘ Aşķ şevķ ile gehī vecde gelüp ābdāl-veş
 Şavt-ı hoş-elhān şadā-yı na‘ re‘-i yā Hū getür
- 5 Teşne-gān yaķmasun nār-ı harāret işbu dem
 Çeşme-sār-ı la‘ l-i cānāndan bir içim şu getür
- 6 Olmasun ‘ aşık CESĀRĪnūñ dimāğı telh-kām
 Şol ‘ araķ nūş itdügümde meze tatlu getür

194

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Göñlümūñ çok sevdügi bir dilberūñ a‘ lāsıdur
 ‘ Aķlumı yağma iden ol hūsn-i müstesnāsıdur
- 2 Ben anuñ emrine rām oldum ki cümle ‘ āleme
 Hük-m-i fermānın yüriden kaçlarıñ tuğrāsıdur
- 3 Hānçer-i hūn-rīz aşlā havfa düşürmez beni
 Lākin ādem öldüren āh nāz [u] istiğnāsıdur

6b nūş: M1-
 194 M1.47b, M2.-, S.-, SÇ.30b

- 4 Bülül-i cān her seher āh [u] fiġān itse n'ola
Anı āşufte kılan bāġuñ gül-i ħamrāsıdur
- 5 Ehl-i 'irfāndan işıtdüm bu kelāmı didiler
Kūy-ı cānān 'āşıkānuñ cennet-i me'vāsıdur
- 6 Meclis-i aġbāb içinde elde sāz şevk ile
Böyle nuṭqa bā' iş anuñ 'aşk ile sevdāsıdur
- 7 Bu CESĀRĪ 'arşada ser-keş-edā olsa ne ṭañ
Şā' irān-ı 'ālemüñ çün pāk bī-pervāsıdur

195

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 İtmesün mi murġ-ı şeydālar fiġān [u] zārlar
Her ṭaraf bāġda açıldı lāle gül ruḡsārlar
- 2 'İş [u] 'işret zevk-i şoġbet itmenüñ eyyāmıdur
Ḳandedür ol sīm bileklü sākī-i dil-dārlar

- 3 La' l-i nāb-ı dil-rübālar bir meze baḥş idicek
Būse in' āmı ile şıḥḥat bulur bīmārlar
- 4 İsterüm cānān ile cān şoḥbeti ola müdām
Baḥş ider dürlü ḥalāvet ṭūṭī -veş güftārlar
- 5 Yār bezm içre olinca anda şevḳ-i yār ile
Gün-e-gün oḳur ğazeller şāḥib-i eṣ' ārlar
- 6 Ey CESĀRĪ şun' -ı Ḥaḳ maḥbūblar çoḳ var iken
Anları seyr itmesün mi dīde [vü] ebşārlar

196

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Raḥm kılmaz benüm ḥālūme ol cānān çeker
Dūd-ı āhumdan duman şaḥrā vü dağ üzre çöker
- 2 Ḥasretle her eşk-i ḥūnum iki ırmağ olur
Biri Seyḫūna doker āb biri Ceyḫūna doker

196 M1.47b, M2.-, S.-, SÇ.31b
2a her: M1-

- 3 İhtiyāc olmaḡ ne müşkildür ṭabīb-i dilbere
Zahmum ḡavfum odur ki rīze-i elmās eker
- 4 Ṭūṭi-veş söyler faşihāne kelām ol işve-bāz
Eylemiş dürlü ḡalāvet baḡş aña şehd [ü] şeker
- 5 Vaşlına lāyık sezā görmez mi ol cānā beni
Ey CESĀRĪ ḡayli demdür dil bu sevdāyı çeker

197

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nev-civān olsam da birdür ihtiyār olsam da bir
Şādımān olsam da birdür ḡam-güsār olsam da bir
- 2 Kimseye aşlā ziyān ile zārırım yoḡ benüm
Bī-zebān olsam da birdür küfte-ḡār olsam da bir
- 3 Köhne pīr itdi felek kendi gibi āḡir beni
İḡtilām olsam da birdür vaşl-ı yār olsam da bir

- 4 Mazhar-ı luḫf-ı Ḥudāyam ben Ḥaḫkuñ maḫlūḫıyam
İns ü cin olsam da birdür mür [u] mār olsam da bir
- 5 ʿĀlem içre menzil-i kāmā irişmekdür merām
Ben yayan olsam da birdür hem-süvār olsam da bir
- 6 Ey CESĀRĪ Ḥaḫḫa vāşıl isterüm olmaḫlıḫa
Ben nihān olsam da birdür āşikār olsam da bir

198

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Şāh-bāz-ı murḫ-ı cān şanma şikārından geçer
Göricek şayyād anı şabr u ḫarārından geçer
- 2 Tekye-i ʿaşḫa gelür Ḥaḫḫ rehine sālİK olan
Özge bir abdāl olur nāmūs ʿārından geçer
- 3 Ḳaḫḫı dilde zāhir olursa eger sevdā vü ʿaşḫ
Cümleden eyler ferāḡat kesb [ü] kārından geçer

6b bir: M1-
198 M1.48a, M2.-, S.-, SÇ.31a

- 4 El çeküb keşretden ider künc-i vaḥdet ihtiyār
Sırr-ı Ḥaḳḳuñ maḥremi ḥalk i‘tibārından geçer
- 5 Bu cihānuñ mülk māl çöpçe gelmez ‘aynına
Yār için ‘aşık CESĀRĪ külli varından geçer

199

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Ārifüñ mermüz zāhidler ḥayāl evhāmıdır
Anları ḥayrān iden bu nuṭḳumuz ihāmıdır
- 2 İmdi biz bu māye-i ‘aşkı ezelden almışuz
Ḳalbümüzde ne ḥuzūr eyler gelür ilhāmıdır
- 3 Vāridāt hep İlāhi söylerüz şām [u] seḥer
Böyle nuṭḳ itmek bize Ḥaḳḳ luṭfıdır in‘āmıdır
- 4 Bir bakışda cezb iden bu gönlümüz dilberlerüñ
Çeşm-i nāz özge edā üslūbıdır endāmıdır

- 5 Kāse ger memlū da olsa bizleri mest idemez
 ‘Āşıkı germ idecek ‘ aşkuñ mey-i āşāmıdır
- 6 Ol ħarābāt erleriyle bāde nūş itmez idüm
 Bezme teşrif itdügüm sākīlerüñ ibrāmıdır
- 7 Sāz [u] söz ile şafā bahş itmegi bu ‘ āleme
 Ğayrıdan bilmek anı maĥbūblaruñ aĥkāmıdır
- 8 Zevķ-i şöĥbet ‘ iş [u] ‘ işret idecek vaķt [ü] zamān
 Nev-bahāruñ mevsimi nev-rüz ‘ id eyyāmıdır
- 9 Ey CESĀRĪ ‘ ālem içre sevdügi bir dilberüñ
 Leblerinden buse almaķ ‘ āşıkıñ bayramıdır

200

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Hüsni bāzārında dilber mīve-i a‘ lā şatar
 Beñleri güyā Ĥabeş oĥlanıdır ĥurmā şatar

- 2 Seyr kıldum ʿālemi alış viriş söyler gezer
Kār kesb itmek çün elde var anı dünyā şatar
- 3 Nev-bahār eyyām[1] geldi nāle vü feryād ile
Mişl-i dellāl oldu bülbülleri gül-i hamrā şatar
- 4 Gonca-femler vaşfına meşgūl olub vaqt-i seher
Kıymetin arturmak için şān virüb raʿ nā şatar
- 5 Dağ [u] şahrāya libās-ı fāhiri giysün diyü
Yılda bir kez bu felek ey dil yeşil kemhā şatar
- 6 Marifet ābı ile bāğ-vān anı itmiş tımār
Naḥl-ḳadd mīve-dār olmuş ruḥ elma şatar
- 7 Zer gibi rüyum şarardı nār-ı ḥasretle benüm
Müşteriler görse beñzüm zann ider ʿayvā şatar
- 8 Perçem-i bŷy-ı dil-āvizi beni mest eyledi
Nāfe-i Çin Hıḫāya ʿanber-i sārā şatar

- 9 Anda tekmıldür hırām-ı şöhret ʿ izz [ü] vaqār
 Der görenler halka ʿ ünvan pāk [ü] bī-pervā şatar
- 10 Ğamze-i şimşirũn itmişdür nice cânlar helāk
 Ādem öldürdüm diyü daʿ vā ider tafrā şatar
- 11 Bu CESĀRĪ ʿ āşıkı hīç ʿ aynına almaz o şūh
 Kendüzin dirhem-be-dirhem şāʿ ir-i ğarrā şatar

201

Mef ʿ ülü Mefā ʿ ilü Mefā ʿ ilü Fa ʿ ülün

- 1 Ser-levhaya şāyeste bu hoş-nazm-nümādur
 Lāzım olan ʿ uşşāka hemān ʿ aşk-ı Hudādur
- 2 Maḥbūba meyil virdüğümüz olmaz ta ʿ yīb
 Ḥayretde koyan bizleri ol ḥüsn ü edādur
- 3 Mecmū ʿ a olur ehl-i dil eglence dā ʿ im
 Mevzūn kelām söyleyen ādem şu ʿ arādur

- 4 Rengīn edālar bulınur nazm-ı şî'ârda
Mazmūnı tefekkür kılan elbet zırafādur
- 5 Taḥşīl-i kemāl 'ilm iledür cehl ile olmaz
Cāhillerūñ āşarı kamu sehv ü ḥaḫādur
- 6 'Ārifleri bul anlar ile ülfeti çok kııl
Esrār-ı 'aref şun'-ı Ḥudā ders-i ḥafādur
- 7 Ger sende zuhūr eyler ise 'aşk-ı İlāhī
Cānāna o dem cān u serin cümle fedādur
- 8 Bezm içre maḫāruñ ola gör ehl-i dilā ne
Cānān ile cān şoḫbet-i rūḫānı şafādur
- 9 Esb-i dili irişdürelüm menzil-i kāma
Ġaflet ile tırmaḫ bize āyā ne belādur
- 10 Bildüñ mi niye geldüğini sen bu cihāna
Ger bilmedüñ ise bu 'ömür saña hebādur
- 11 Evhām ḥāyālāt ile ḫalduğuna yazıḫ

Zâhid bu sözüm ğayre degül cümle sañadur

12 Ol itdügün a' māl eger baña şorar iseñ

Va'llāhi vü bi'llāhi işün ħalka riyādur

13 Neydügini bilseydün eger cāmi' -i kübrā

Fehm eyler idün 'ālemi taḥkīk ne binādur

14 Cismün ki senün tılsım-ı Ḥaḫḫ oldı CESĀRĪ

İnsāna hüner-i ma' rifetu'llāh sezādur

202

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

1 Dil mekteb-i 'aşq içre Gülistān oqumışdur

Çok dürlü ḫikāyāt ü Bostān oqumışdur

2 İtmeklige münkirleri bir nuḫ ile ilzām

Biñ fenn-i delil ḫüccet [ü] bürhān oqumışdur

3 Bi'llāhi anuñ münşī-i tab' ma söz olmaz

- Her ders ‘ayān belleyüb āsān oqumışdur
- 4 Farsī ‘Arabī ‘ilm-i luġat ezber idüb hep
Tefsīr-i kebīr āyet-i Qur‘ān oqumışdur
- 5 Evzān bilüb ‘ilm-i ‘arūz fennine māhir
Envā‘-ı k̄aşā‘ idler dīvān oqumışdur
- 6 Ya‘kūb gibi kalmış ezeli beyt-i hazende
Çok şā‘ire bu ‘arşada meydān oqumışdur
- 7 Taḥşīl-i hūner itmek ile imdi CESĀRĪ
Çok şā‘ire bu ‘arşada meydān oqumışdur

203

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Dilā ḥālāt-i ‘aşq vākıf-ı esrār olandan şor
Meyüñ keyfiyyetin şol sāķi-i muġ-beçeden şor
- 2 Rumūz-ı nuķta-i bāyı yūri benden su‘āl itme

- O sırrı bilmege var H̄aydar-ı kerrār olandan şor
- 3 T̄arīkat ehlini bul dāmenin terk eyleme elden
H̄aḳīkat neydügin mürşid-i hoş-güftār olandan şor
- 4 Cihānda mürtefi‘ bir ḳaşr-ı dil-keş cāy isterseñ
Anuñ ol resm-i nev-bünyādını mi‘ mār olandan şor
- 5 Müceddid nazm inşā idemez her ehl-i ḳāl [u] ḳīl
Cünūd-ı ‘āşīḳānı serv [ü] sālār olandan şor
- 6 Zer-i nuṭḳum ne ḳıraṭ olduĝın fehmi itmek isterseñ
Mihenke ur anuñ mi‘ yārını zer-kār olandan şor
- 7 CESĀRĪ şā‘ ir-i şīrīn-edādur şimdi sulṭānum
Anuñ dilde kemālin şāhib-i eş‘ār olandan şor

204

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Benim ma‘nā-yı nazmum ‘ālim-i eşrāf olan añlar

- Rumûz-ı nükte-i esrârımı keşşâf olan añlar
- 2 Bu bezm içre dem urursam n'ola 'aşk-ı İlähîden
Derûnum mâcerâsın ehl-i dil ü şâf olan añlar
- 3 Tekellüm eylerüm evzân ile aḥbâb arasında
Kemâlâtum ne deñlü şâ'ir [ü] eşnâf olan añlar
- 4 Dimem cânâ faḳîrûñ ḥâline yok muṭṭali' kimse
Benüm keyfiyyet-i ḥâlümi eṭrâf olan añlar
- 5 Ārâşte seyrin itdüm paşmaḳ almaḳ ḥoş murâd ile
Ayaḡum ölçüsin maḥbûb şol ḥaffâf olan añlar
- 6 Ğanîler gösterür gâhî seḥâvetden eşer ḥalḳa
Anuñ maḳşûdını her şâḥib-i elṭâf olan añlar
- 7 Mihenk-i ṭab' ile mi' yâr olunmaz mı zer-i nuṭḳum
CESĀRĪ sîm [ü] zer mi' yârını şarrâf olan añlar

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Ben 'aşıkam ol yāra ne dirlerse disünler
Gezmekdeyüm āvāre ne dirlerse disünler
- 2 Pervāne-şifat şem' -i cemāli ile her şeb
Yandı cigerüm nāra ne dirlerse disünler
- 3 Rāhında anuñ virmege cān rāzıyam ey dil
Derd ehline yok çāre ne dirlerse disünler
- 4 Olmağ dilerüm ol dehen sırrına vāķıf
Müştākam o güftāra ne dirlerse disünler
- 5 Tanzīr-i maķāl itmedeyüm nazım[1] CESĀRĪ
Nuṭķ itdügüm eş' āra ne dirlerse disünler

206

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

5a itmedeyüm: itmegügüm M1
206 M1.50a, M2.-, S.-, SÇ.32b

- 1 Gel bezme arış kim saa rindne dis nler
 şol ehl-i arbt eri mestne dis nler
- 2 N ş-ı mey id b şev ile ur na rayı pey pey
  Aş ehl[i] sen n adına merdne dis nler
- 3  Arz eyle c n niyyeti gh g r n dem
 Yo mı bua kilb-ı tımr-hne dis nler
- 4  rfn suan-danu arasında am ş ol
 Bir nesneden alamaz o bgne dis nler
- 5 Meyl itmedes n un mey-i mab ba cihnda
 Dal eylemes n mi saa al ya ne dis nler
- 6 l de-i  aş ol y ri  lemde CESR
 Erbb-ı maabbet seni bir dne dis nler

207

Mef   l  Mef l  Mef l  Fa   l n

- 1 Ey kākül-i şeb-bū saçuñ ol sünbüle beñzer
Şol noqça-i hāl-i siyehüñ fülfüle beñzer
- 2 Mestāne nigāhuñdur iden ʿaqlumı sersem
Laʿl-i lebüñ ammā ki senüñ pür-müle beñzer
- 3 İtdüm nazarı ʿarızuña gül-gūnuña cānā
Bāğ içre nev açılmış o aḥmer güle beñzer
- 4 Sen şüret hoş-elhān ile güftāra ki geldüñ
Güş eyledüm āvāzuñı şol bülbüle beñzer
- 5 İrerse nʿola menzil-i maqşūda CESĀRĪ
Ṭabʿum benüm ey şūḥ-ı cihān düldüle beñzer

208

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Bu gice dilüñ ʿaşq-ı muḥarrā gicesidür
Ārzü-yı vişāl yāra temennā gicesidür

- 2 Cem' iyyet-i hūbān-ı zamāna nazar eyle
Pür-şevk sürür hāşılı hınnā gicesidür
- 3 Tūṭi-i şeker-leb n'ola güftāra gelürse
Şirīn-suḡan-pervere helvā gicesidür
- 4 Hoş-baḡş-ı şafā olmaya mı mürde-i cāna
İsī nefesūn cān [u] dil iḡyā gicesidür
- 5 Bir ḡālet ile görine Mūsī-dile dīdār
Uşşāḡlaruñ Tūr-ı tecellā gicesidür
- 6 Çok ḡutlu gicedür didiler leyle-i ḡadri
Mī' rāc gicesi var ise cum' ā gicesidür
- 7 Vuşlat deminūñ vaḡtine şabr eyle CESĀRĪ
Her ḡātır-ı maḡzūna tesellā gicesidür

209

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

7a şabr: M1-
209 M1.51a, M2.-, S.-, SÇ.33a

- 1 Meclisde bu şeb yār ile hoş zevk olacağdur
   İşret kurulub kesb-i řafā şevk olacağdur
- 2 Erbāb-ı vefā bir nice aĥkām idüb anda
 Eřgāl-i fenā-ķā  ile den   avķ olacağdur
- 3 Leylī-řıfatuñ boynuma ol zülf-i siyāhı
 Mecnūn gibi bend-i belā řavķ olacađdur
- 4 Dīvān-ı müretteb ķullanu sāz söz ile
 Sultānuma ben bendeleri sevķ olacağdur
- 5 Baş şadra geķüb nazm ile ol demde CESĀRĪ
 Üstād-ı sūĥan-dāna ķamu fevķ olacađdur

210

Fā  ilātūn Fā  ilātūn Fā  ilātūn Fā  ilūn

- 1 Yār kūyuñ cennetül-me  vā degül mi ya nedür
 Ķad ķad   ar  ar sidre [vü] řübā degül mi ya nedür

- 2 Çün seni ögmüş yaratmış kudretinden ol Hudā
Şekl-i resmūñ nüşa-i kübrā degül mi ya nedür
- 3 Çeşm-i pākūñ seyr idüb ya ben nice medḥ itmeyüm
Ol vücūduñ ııışım-ı Mevlā degül mi ya nedür
- 4 N'ola hüccāc ol cemāl-i beytūñ eylerse ṭavāf
Hüsñüñ ey yār Ka'be-i 'ulyā degül mi ya nedür
- 5 Evvelā şehd [ü] şekerdür sözlerūñ ya leblerūñ
Haste-i cān [u] dile helvā degül mi ya nedür
- 6 'Ārifāne bir nigāhuñ gösterür biñ dürlü ḥāl
Ol şafā-yı rūḥ rāḥ-efzā degül mi ya nedür
- 7 Bu CESĀRĪ 'aşḳ ile feryād nālān itmede
Gülşen içre bülbül-i şeydā degül mi ya nedür

211

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

3b Mevlā: mün M1
211 M1.51a, M2.-, S.-, SÇ.33b

- 1 Her kaçan kim karşıma ol hançer kanlu gelür
 Kaşd-ı cān eyler diyü bu gönlüme korğu gelür
- 2 Yār ʿ işretler kurub aḥkāmın icrā idicek
 Gūşuma pey pey şadā-yı naʿ ra-i yā Hū gelür
- 3 Yaz güninde bāğ bağçe seyri çok cünbüş olur
 Ehl-i bezme kayşu şeftālū meze tatlu gelür
- 4 Leblerüñ laʿl firākı ile dīdem yaş döker
 Olıcağ vaqt-i kiraz ırmaqlara çok şü gelür
- 5 Ey CESĀRĪ çār-ebrū tāze ter bir dil-rübā
 Yanuma yaklaşduğı dem gönlüme şü bu gelür

212

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Āb-ı fevvāre revān damlar döner bir serpilür
 Güllere şebnem hemān damlar döner bir serpilür

- 2 Aradı İskender anı bulmadı döndü girü
Ol hâyât-ı cavidân damlar döner bir serpilür
- 3 Vaḳti ile ḳara bulut olıcaḳ gökden yire
Nice yağmur ḳar boran damlar döner bir serpilür
- 4 Şu kenârında degirmân var dolâbından anuñ
Ḳaṭre-i mâ'lar 'ayân damlar döner bir serpilür
- 5 Gül şuyın gül-âbdân içine ḳor şaḳaluma
Silker anı bir civân damlar döner bir serpilür
- 6 Ey CESÂRÎ ḥasret-i dil-dâr ile ben ağlasam
Dîde yaşum her zamân damlar döner bir serpilür
- 7 Hançerin ḍarb itse dilber sînemüñ üstine gel
Ṭurmayup cismümde ḳan damlardöner bir serpilür

213

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Nāz ile güzel meclise pey pey gelecekdür
Anı göricek ‘ aqluma çok şey gelecekdür
- 2 Dil özge şafā itmeye mi kesb-i hevādan
Āhenk ola ʔanbūr kemān ney gelecekdür
- 3 Keyfi yine rindāne bu gün eylerüz icrā
Bir pīr-i muğandan bize hoş mey gelecekdür
- 4 Bezm içre o dem ʔalbe feraḥ zāhir olunca
Çok dürlü şadā na‘ ra-i hey hey gelecekdür
- 5 Cem‘ iyyet-i kübrā olur elbetde CESĀRĪ
Maḥşer yirine Ḥüsrev-i Cem key gelecekdür

214

Mef‘ ūlū Mefā‘ ilū Mefā‘ ilū Fa‘ ūlūn

- 1 Mādāmki bu dilde o ‘ aşḫuñ eşeri var
Elbetde o yāruñ biraz andan ḥaberi var

214 M1.51b, M2.-, S.-, SÇ.33b
2a cefa: şafā M1

- 2 ‘Uşşāka cefā eyler ise yanına qalmaz
Üftādelerüñ derd ile āh-ı seheri var
- 3 Yokdur bu derūnumda ğaraż kemligüm ammā
Göñlümüñ o dil-dāra maḥabbet nazarı var
- 4 Luṭf itse olur baḥş-ı ḥalāvet dil [ü] cāna
Ol tūṭī -i āġāz leb-i la‘ lüñ şekerı var
- 5 Şayd olmaya mı murġ-ı göñül yāra CESĀRĪ
Şehbāz-ı nigāhuñ nice fend ü hünerı var

215

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Ol tıfl güzel elde piristü ile oynar
‘Ayb olmaz o nev-resteye şu bu ile oynar
- 2 ‘Āşıkıları yoldan çıkarur ḥāline koymaz
İşlatmaġa mā‘ildür o şūḥ şu ile oynar

- 3 Kendi gibi dilberleri hep yanına almış
Bir dilber-i sîmîn dişi incû ile oynar
- 4 Hâlüm nice ‘arz eyleyeyüm bilmem aña ben
Cân kaçdın ider hançer-i kanlu ile oynar
- 5 Āh itmege kalmadı mecāl tende CESĀRĪ
Ol tâze civân lu‘bını şayğu ile oynar

216

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Eş‘ârumuzı şā‘ir-i meydân olan añlar
Esrârumuzı ehl-i suhan-dân olan añlar
- 2 Dil mekteb[i] içre okuduğ Mantık-ı Tayrı
Güftârumuzı dehre Süleymân olan añlar
- 3 Kall itdi bizi pûte-i ‘aşğ nice kez ammâ
Mi‘yârumuzı zümre-i ‘irfân olan añlar

4 Biz başumuz āzādeligüñ kaydını gördük

İkrārümüzü başına sulṭān olan añlar

5 Bu ʿarşada gösterdik eṣer ʿaşk sırrından

Āṣārümüzü ʿāşık-ı Haḫḫ cān olan añlar

6 Cān naḫdini cānāneye virdükse CESĀRĪ

Bāzārümüzü cānlara cānān olan añlar

217

Mef ʿülü Mefā ʿilü Mefā ʿilü Fa ʿülün

1 ʿUṣṣāka ğazab hıṣm ile cānā baḫıṣuñ var

Bīgāne-şifat böyle ne āyā baḫıṣuñ var

2 Ben mā ʿil-i maḫbüb idügüm hep bilür ʿālem

ʿAḫlumı benüm itmege yağma baḫıṣuñ var

3 Me ʿmül olunur sende begüm fehm ferāset

Dīvāne dile ʿāḫil ü dānā baḫıṣuñ var

- 4 Gözler kamaşur hüsünü itdikçe temâşâ
Ey dîdesi envâr mücellâ bakışuñ var
- 5 Luţf u keremüñ dâ'im ola ' aşıka cânâ
İm'ân-ı nazarla baña a' lâ bakışuñ var
- 6 Mağşud nedür söyle anı remz-i beyân it
Nıttı eyle CESÂRÎye ne ma' nâ bakışuñ var

218

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fa' ülün

- 1 Dil söyle baña ' aşıka cânân ne gerekdür
Bağş olmasa cânâneye ol cân ne gerekdür
- 2 Hizmetde kuşur itme ki maqbül olasuñ sen
Sa' yuñ ola zâ' il ya o noqşân ne gerekdür
- 3 ' İrfâniyetüñ var ise ger Hakk ile haq ol
Halk içre saña şöret ile şân ne gerekdür

- 4 Cān şoḥbetin it ʿārif-i biʿllāh ile cānā
Efvāh-ı kelām zümre-i nādān ne gerekdür
- 5 ʿİbretle nazar eyle cihān ḥalkına bir bir
Siret gözet ol şüret-i ḥayvān ne gerekdür
- 6 Dīvānçeye bu nazmuñı taḥrīr idegör kim
Daʿ vāda gezer şāʿir-i meydān ne gerekdür
- 7 Maḳşūd eşer ḳalmadır ʿālemde CESĀRĪ
Yohsa saña bu defter-i dīvān ne gerekdür

219

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Ḥüccāc şuyını Kaʿbede zemzemden alurlar
İḥvāna teberrük diyü elzemden alurlar
- 2 Ḥallāl-i cihān oldu ḳamu ehl-i maʿārif
Esrār ne var müşkil [ü] mübhemden alurlar

- 3 Her şahş birer hāl ile Hakk kıldı tesellī
 Kısmet ne ise anı pes aqdemden alurlar
- 4 Feryād [u] figān itse n'ola bülbül-i şeydā
 Hoş-şavt [u] şadā itmegi nālemden alurlar
- 5 'Aşk bahrine gavvāş u қа' rına irenler
 Zī-қыmet olan gevher hep yemmden alurlar
- 6 Taḥşīl-i kemāl itmek için 'āşık olanlar
 Eş'ār-ı CESĀRĪ gibi ādemden alurlar

220

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şāne yārūñ zülf-i 'anber-būların silker döker
 Hāddeye beñzer ki her bir mūların silker döker
- 2 Sür'at ile semt-i kudretden zuhūr idüb gelür
 Her seher bād-ı şabā gīsūların silker döker

- 3 Cism-i ‘üryân girse Һammāma eger nisvānlar
 Ҙas ile ҡurnalar hep Һuların silker doker
- 4 Germiyyet ile Һarāret bulub elbetde vuқū‘
 Dāne dāne ol ‘araқ incuların silker doker
- 5 Ey CESĀRĪ ṣā‘ir-i māhir olan nuṭṭ idicek
 Herkesūn dilde keder ғayғuların silker doker

221

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Erbāb-ı hüner olanı meydāna çekerler
 ‘Aṣṣ җillesini ‘arṣada merdāne çekerler
- 2 Ben ehl-i kemālem diyü da‘vāda bulınma
 Naṣmuñı senūñ ṣīğā-i evzāna çekerler
- 3 Ҙoş-sāz [u] sözūñ var ise gel bunda ҡarār it
 Her ehl-i dili meclis-i ‘irfāna çekerler

3b hep: SÇ-
 221 M1.54a, M2.-, S.-, SÇ.35a

- 4 ‘ Aşkuñ mey-i mestānesiyem dime baña sen
Şol ehl-i ħarābāt anı rindāne çekerler
- 5 Bihūde yire gösterüb eṭvār-ı şecā‘ at
Ba‘ zı kişiler na‘ ra-i mestāne çekerler
- 6 Ĥaqq kâzī olub maḥşere cem‘ ola ħalāyık
Ol demde CESĀRĪ seni dīvāna çekerler

222

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 O şūḥum mübtelā-yı derd-i ‘ aşkın bī-ḥesāb ister
İdüb bezmine da‘ vet çok şafā-yı iktisāb ister
- 2 Ma‘ ārif ehline ey dil be-ğāyet i‘ tibār eyler
Anuñçündür kemālāt şāhibin ol intiḥāb ister
- 3 Ne deñlü var ise bu ‘ ālem içre ‘ āşıq-ı şādık
Çamusın kendüzine olduğunu intişāb ister

- 4 Kaçan bir kāmili görse anuñla eyleyüb ülfet
 Luğaz remz-i mu‘ammādan su‘āl eyler cevāb ister
- 5 Laṭīfe ḥadden efzūn eylemek anuñla hoş olmaz
 Kişide her zamān ādāb ile şerm ḥicāb ister
- 6 CESĀRĪ olur olmaz dilbere ašlā gönül aqmaz
 Hemīşe ‘ırq-ı t̄ahirden yine devlet-me‘āb ister

223

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Bu meydān-ı belāğatde kelām añlar bilür vardur
 Nice evzān ile nazm-ı niẓām añlar bilür vardur
- 2 Kemāl ehli şu bezm içre bizi seyrān ider gerçi
 Nedür dilde bu maqşūd merām añlar bilür vardur
- 3 Şaқın dime bu meclisde ma‘ārif ehl[i] kimse yok
 Muşanna‘ nazımdan a‘lā peyām añlar bilür vardur

- 4 Cihān içre ʔıtalum degme ʃayyāda dime zīrā
Nice ʃīle nice tezvīr-i dām añlar bilür vardur
- 5 CESĀRĪ-veʃ Hüseynīye çıkar feryād [u] nālānuñ
Bu yirde ey dil-i dānā maḳām añlar bilür vardur

224

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Maḥabbet bezm içre sākī-i devrānı söylerler
Ḥarābāt erleri her meclis-i mestāne söylerler
- 2 Şerī' at ehl[i] bilmez ol ʔarīḳat sırr-ı ḫālinden
Anuñçündür ḫaḳīḳat 'ārif ü rindānı söylerler
- 3 Cihānda ḫalk-ı 'ālem dā'imā medḫ [ü] ʃenā idüb
Ma'ārif-kānı her bir şāḫib-i iz'ānı söylerler
- 4 Kimesne eylemez ehl-i dilüñ hīç maḡını inkār
Kelāmında kemālātı olan insānı söylerler

- 5 Görüb ânide tanzîr-i maķâlâtın idüb taķsîn
CESĀRĪ sen gibi her şâ'ir-i meydānı söylerler

225

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Hābībā cümle 'aşķ-ı mācerālar hep senüñçündür
Maķabbet iķtizāsı māverālar hep senüñçündür
- 2 Sen ol maķbūb-ı Hāķsuñ cümle zātuña müştāķdur
Gökde ārzū-yı hoş-nümālar hep senüñçündür
- 3 Olubdur bu cihān 'āşık-ları evşāfuña meşgūl
Hezār-dilde bu medķ [ü] senālar hep senüñçündür
- 4 Mezāhirdür maķabbetden eşer dilde derūnumda
Bu bezm içre teşevvūķ hūy hālar hep senüñçündür
- 5 Sezādur bu CESĀRĪ 'āşık-a sen dest-gîr olmaķ
Ki zîrā bu niyāz bu ricālar hep senüñçündür

225 M1.55a, M2.-, S.-, SÇ.35b
4b içre: SÇ-

226

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cihān maḥbūbınuñ luṭf u ' aṭāsı yoḡ mıdur vardur
Gehı ' uşşākına cūd seḫāsı yoḡ mıdur vardur
- 2 Hemān ḫaṭ' -ı ümīd itmek olur mı pür-cefālardan
Cefā-yı dil-rübānuñ da şafāsı yoḡ mıdur vardur
- 3 Gedā-yı güy olmış ḫalk arasında yürür dā'im
O şūḫuñ biñ benüm-veş mübtelāsı yoḡ mıdur vardur
- 4 Dir imiş ḫalka maḥbūb sevmegi ğāyet günāh vā' iz
Ma' āzall' āh bu söz kemde ḫaṭāsı yoḡ mıdur vardur
- 5 CESĀRĪ kimseye aşlā cihānda inkisār itmez
Raḫībe cümle ḫalkuñ bed-du' āsı yoḡ mıdur vardur

227

-
- 226 M1.55a, M2.-, S.-, SÇ.35b
3b benüm-veş:nīm-veş M1
227 M1.55a, M2.-, S.-, SÇ.36a

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cihānda herkesüñ bir nev-civānı var benüm yoqdur
Yanında şalınur serv-i revānıvar benüm yoqdur
- 2 Qalup öksüz şu ilde gāyetü'l-gāye gārīb oldum
Elüñ dörder beşer tıfl-ı cihānı var benüm yoqdur
- 3 Felek bayguş gibi bu ben gedāyı bī-mekān itdi
Anuñ vīrāne olsun bir mekānı var benüm yoqdur
- 4 Elem çekmez idüm ellerde seyrān itmesem bāri
Qamu ' aşıkıların bir mihrībānı var benüm yoqdur
- 5 CESĀRĪ şol cihān içre ne māl [ü] ne menālüm var
Kiminüñ fā'ide kimüñ ziyānı var benüm yoqdur

228

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

- 1 Baqsun hūner āşāruma hep şā' ir olanlar

1 M1-
228 M1.55a, M2.-, S.8a, SÇ.36a

- Vâkıf ola esrâruma hep şâ' ir olanlar
- 2 Tanzîr-i maķâlâtumı seyr itdügi demde
Taḥsîn ide güftâruma hep şâ' ir olanlar
- 3 Taķdîr-i bahâ olma şarrâflanınca
Bu nuṭķ-ı dürer-bâruma hep şâ' ir olanlar
- 4 Bu 'arşa-i aşķ içre levendâne edâyum
Ḥayrettedür eṭvâruma hep şâ' ir olanlar
- 5 Bir ehl-i kemâl isterüm 'âlemde CESÂRÎ
Tanzîr ide eş'âruma hep şâ' ir olanlar

229

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

- 1 Bezm içre şafâ sâķî-i dil-dâr ile artar
Şad-güne-edâ şîve-i refâr ile artar

2b güftâruma: gülnâd S

3b nuṭķ-ı: nazra S

229 M1.55b, M2.-, S.-, SÇ.36a

2 Lü'lü'-i me'ânî suhānuñ qadr [ü] bahâsı

Erbâb-ı ma'arif ü hoş-âşâr ile artar

3 Aḥbâb arasında dile ülfet ü maḥabbet

Âheng-i dem sâz u eş'âr ile artar

4 'Uşşâkuñ olur 'aşq-ı derûnı mütezâyid

Ammâ ki o ḥâl âdeme esrâr ile artar

5 'Âr eylesün tekyede Hû disün o zâhid

Îmân-ı Hudâ dilde hoş-ezkâr ile artar

6 Taḥşîl-i hüner itmege cehd eyle CESÂRÎ

Bu 'ilm-i kemâl fazl ile îşâr ile artar

7 Başumda hevâ vü heves olur ise ğam mı

Emvâc-ı baḥr şiddet-i rûzgâr ile artar

230

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

5a Hû: M1-
230 M1.55b, M2.-, S.-, SÇ.36a

- 1 Tabībüm bir nice dürlü devā dermāne kılmışdur
Dilüm gör müsteḥaqq-ı luṭf ile iḥsāne kılmışdur
- 2 Yine mevc urdı bāde ile bu ‘aşk-ı ‘ummānum
Dilümde cevher-i nazmum ḳamu dūr-dāne kılmışdur
- 3 N’ola hengām-ı şebde şem‘ -i Ḥaqqā bāl yaḳsam
Cemāl-i maṭla‘ u ‘l-envār beni pervāne kılmışdur
- 4 Elest bezminde mey şundi baña ol sākī-i ebrār
O demden şöyle lā-ya‘ kııl beni mestāne kılmışdur
- 5 Ararsa ḥūblar bulsun CESĀRĪ ‘āşık-ı zārı
Felek anı bu demde sākīn-i meyhāne kılmışdur

231

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Terzi tezgāhında gāhī şevb-i mintān ṭob olur
Her zamān olmaz dırāz ellerde ḳayṭan ṭob olur

- 2 Mār-āsā halka halka çevrilür pür-tār olur
Ġāfil olma ihtirāz it zülf-i cānān ʔob olur
- 3 Her çeşitden bulunur bu ‘arşada rengīn kumāş
Üşkūfāt erguvān-veş berg-i reyhān ʔob olur
- 4 Bāl [u] per açub hevāda ʔolanur seyrān ider
Kesb-i zevk itmek için göklerde murgān ʔob olur
- 5 Çün gelür bu bizleri gūş itmege aḥbābumuz
Ey CESĀRĪ merḥabā kıl bezme yārān ʔob olur

232

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Yigid olan kişiler cenge girdükde kazaḳ bağlar
Amān virmez ‘adū-yı nā-sezāyı çabucak bağlar
- 2 Düşünce fırsat fevt eylemez muḥkem resenlerle
Çeker zencīr-veş bende hemān-dem el ayak bağlar

- 3 Ne itdũñ ol ‘adũ ađyār bed-ħāhān bilmem āh
Derũnda dem-ā-dem ‘āşık u cāna nifāk bağlar
- 4 Bizi yār ile górdükde ider dā’im ħasedlikler
Şişürmiş ħarnını girdükçe ol ađyār tılağ bağlar
- 5 Arar itdũđini bulur ma‘ārifler anuñ bir gün
Kilāb-āsā tũtub ħuyruđına elbet kabağ bağlar
- 6 Seğerde ħalduđı demde yũzin āb ile yumazsa
Çirişçi çanağı mişli iki gözi çapağ bağlar
- 7 Aña ben bildũđüm bu yirde aşlā ħiç ħarār olmaz
Cihānı cũst [ũ] cũ eyler gezer dā’im merāk bağlar
- 8 Ĥārĩdār-ı hũnerler zevħ-i kesb itmek içũn ey dil
Suĥan bezmine dā’im ārzũ vũ iştiyāk bağlar
- 9 Kelām-ı şā‘irān elbetde reng-āmiz olur ħat ħat
Şaĥĩĥ-i vezn ile mevzũn o ħavli ittifāk bağlar

- 10 İder meydānda ceng pehlivān-ı ‘aşk olan kimse
Benüm-veş hāşimāna karşı merdāne kuşak bağlar
- 11 CESĀRĪ kayd-ı tanzīre idüb sa‘y-i tefekkürle
Kemāl ehl[i] olanlar dilde nazmın bu siyāk bağlar

233

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Amān ey üstür-i cānān bize şavt-ı ceres gönder
Ġidā-yı rûh bulsun cān hoş-āvāz ile ses gönder
- 2 Bu demde sākī-i maḥrem n’ola tarḥ idelüm bir dem
Dökülsün turre-i perçem bir oĝlan dālfes gönder
- 3 İçilsün bāde-i engūr gide ĝam dil ola sürür
Çalinsun ney kemān tanbūr bu zevk bü’l-heves gönder
- 4 Āyā kaşablık kārı olan ehl-i dilüñ yārı
Kebāb büryān idem bārī bize bir kızı kes gönder

- 5 Bu bezme lāyika lāyık gerekdür nāṭıka nāṭık
CESĀRĪ ‘āşıka ‘āşıq ya bes kııl ya nefes gönder

234

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Bir dilbere meyl itdi gönül pek çelebîdür
Mevlûd Mışır Şâm ve yâhûd Halebîdür
- 2 Destâr yeşil yakışur aña şerefiyyet
Görince didüm işte bu evlād-ı nebîdür
- 3 İsmi su‘âl itmiş idüm bir kişiden ben
Didi kim ‘Alî Hâydar anuñ hem laḳabıdur
- 4 Rindân ayağın çekse n’ola mey-kedelerden
Keyfiyyet-i bâdeye bedel la‘l-i lebidür
- 5 Mestâne nigâhı düşürür gönülümü havfa
Endîşe vü fikre pes o şevküñ ğazabıdur

- 6 Eylerse güzeller eger ol baht-ı hasenden
Ol zāt-ı melek cümlenün ‘ālī-nesebidür
- 7 Erbāb-ı dile hoşça gazel yazdı CESĀRĪ
Kayd itmege divānçeye hā mim sebebیدür

235

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Meyl itdi gönül bir güzele nām[ı] ‘Alīdür
Cānumda maḥabbet n’ola bu ‘aşk-ı ezelīdür
- 2 Āyāt-ı ruḥuñ ezber ider ‘āşık olan hep
Āsān oqınur qaşlarınıñ ḥaṭṭı celīdür
- 3 Şol Mışr-ı melāḥatde bu dem ḥüsn ile ol şūḥ
Maḥbūb-ı zamān ‘aşr ile Yūsuf bedelidür
- 4 Evşāfin ider var nice meddāḥlar anuñ
Sāzendeler āhengi hemān yellelelidür

5 ‘Āşık ‘Ömeri ben nice medh itmeyeyüm kim

Meydānda gezen hep şu‘ arānuñ temelidür

6 Zātuñ gibi ‘ālemde veliyyü‘n-ni‘ amiler

‘Āşık olanı gāhice bir gözlemelidür

7 Dīvānceye haqqında ğazel eyledüm inşā

Görince dimiş yār bu CESĀRĪ ğazelidür

236

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Göñül Yūsuf gibi sen hüsni müstaḥsende qalmışdur

Gör anı ḥaps olup çāh-ı zeḳan meskende qalmışdur

2 Mesire semtine vaqt-i seher ‘azm eyleyüb bülbül

Maḥabbet būyın istiḥmām için güleşende qalmışdur

3 Nişānın gözleyüb hoş zarb-ı şaşt ile kemān ebr

Senüñ müjgān-ı tīrūñ atılab bu tende qalmışdur

6 M1-
236 M1.57a, M2.-, S.-, SÇ.37a

- 4 Hîç ašlâ eyleyüb ŧefkat benüm aĥvâlüme bir kez
Dimezsün ‘ aŧıĥ-ı zârum ‘ aceb ya ħanda ħalmıŧdur
- 5 Güzellerle cihân ħolsa birine i‘ tibâr itmem
CESÂRÎyem iki gözüm meger kim sende ħalmıŧdur

237

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

- 1 O ŧühüm ben gedâya bir muĥıbb [ü] yâr-ı ŧâdıĥdur
Kibâr [u] ehl-i ‘ aŧĥuñ hem-demi olmaĥa lâyıĥdur
- 2 Mükerrrem hem mü‘ eddebdür bilür aĥvâl-i ‘ uŧŧâĥı
Anuñ içün cihânda ĥüsn ile her ĥüba fâ‘ iĥdür
- 3 Benümle hem-niŧin-i maĥrem-i esrâr olmuŧdur
Ĥabîbüm yâr-ı ĥârum ħab‘ uma ħab‘ ı muvâfıĥdur
- 4 Anuñ evŧâfını itsem n’ola taĥrîr yârâna
Ezelden dil muŧâĥıb tercemânı ‘ aŧĥ-ı nâĥıĥdur

2a seher: M1-
237 M1.57b, M2.-, S.11a, SÇ.37b

- 5 CESĀRĪ pür-kemāl olduŋsa göster kāmīle ŧıfat
Hemīŧe bu muvaŧŧah bir ğazel ammā dağāyığdur

238

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Siriŧküm ğağredür gerği ğöñül deryā vü 'ummāndur
Anuñğün nazm [u] eŧ' arum benüm lü'lü' [ü] mercāndur
- 2 Ne deñlü miñnet [ü] endüh ile ğalsam cihān iğre
Baña ğāk-i mezellet yār ile bağ-ı ğül-istāndur
- 3 Neden ğeldi o ŧūñuñ ismini ŧormaq baña zāhid
Anuñ adın beyān itmeme ğöñül beytinde pinhāndur
- 4 Ne mümkin 'ayn-ı 'ibretle ziyāret eylemek vechin
Tulü' itdükğe burcından ŧañ ol mihr-i dirāŧşāndur
- 5 CESĀRĪ ŧarf ider isem n'ola sīm [ü] zer-i nazmum

238 M1.58a, M2.-, S.7a, SĞ.37b
3a baña: saña S
4b mihr-i dirāŧşāndur: mihrdür S

Çıkar baħr-i ħikemden ma' den-i meknūz ŧāyāndur

239

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Baña ' aşk-ı tam eyle bir kurulmuş ħānedür dirler
Maħabbet ŧem' ine yanmış dilüm pervānedür dirler
- 2 Eger bu ' arŧa-gāh-ı ħoŧ-maħām-ārāya gelmezsem
Ādem o ŧā' ir olmayub baña biġānedür dirler
- 3 ŧarāb-ı lā-yezāliden içelden bir tolu cāmı
Görindüm mest lā-ya' kıll deli divānedür dirler
- 4 Eger ben bilmezem ħalk ile ħoŧ imtizāc itmek
Beni ' ālemdede ser-keŧ bir gedā efsānedür dirler
- 5 CESĀRĪ bāde-i ' aşk ile pek mest [ü] ħarāb oldum
Su'āl idenlere anuñ yiri meyhānedür dirler

240

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Bu dil âbdâl-veş gör sâkin-i meyhâne olmışdur
 H̄arâbât ehl[i] hoş bir cân gözi mestâne olmışdur
- 2 O Leylî fikretiyle 'ârız olmışdur cünûniyyet
 Anı ta'n itmeñüz 'aşka düşüb dīvâne olmışdur
- 3 Vücūduñ külli maḥv itmek murād eyler anuñ için
 Niyâr-ı şem' cemâl-i H̄aḫḫa çün pervâne olmışdur
- 4 Yetiş imdāduma bu dem âyâ mi' mâr-ı 'âlem gel
 Anı ta' mîr ḫıl dil ḫânesi vîrâne olmışdur
- 5 Bu gün bu 'arşa-gâh içre CESÂRÎ 'âşık üftâde
 Yine bir şâ' ir-i merd-suḫan efsâne olmışdur

241

-
- 240 M1.58b, M2.-, S.-, SÇ.38a
 4a 'âlem kelimesi iki defa yazılmıştır.
 241 M1.59a, M2.-, S.-, SÇ.38a

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cihān ' aşıkları bir yār tedbīr eylemişlerdür
Anuñ vaşfın gice gündüz tezkīr eylemişlerdür
- 2 Ne yüzendür maḥabbet ḥālet-i ' aşkı beyān idüb
Saña remz-i nezāket ile takrīr eylemişlerdür
- 3 Muşavvirler o Ferhād [u] Şīrīn Leylāyı Mecnūnı
Yazub altun ḫalemler ile tasvīr eylemişlerdür
- 4 Oḫuyub dersini al sūre-i Seb' a'l-meşānīden
Müfessirler kitāb-ı ḫüsni tefsīr eylemişlerdür
- 5 Güzeller şol livā-i āh ile ' aşık CESĀRĪ zār
Seni ol şā' irān-ı ' āleme mīr eylemişlerdür

242

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bi-ḫamdi'llāh bu dem bir nice ḫall-i müşkilātum var

- Vücūdum sırr-ı hikmetdür ki zāt-ı hoş-şifātum var
- 2 O şems-i muṭlaḳuñ pertev-niṣārı bende zahirdür
Degüldür mümteni‘ esmā’-ı ḳülli mümkinātum var
- 3 Hudānuñ birliḡin bezm-i elestden eyledüm iḳrār
O ḳavl-i ‘ ahd [ü] mīṣāḳa devām hem şebātum var
- 4 Zuhūrāt-ı ḡurūcum oldı vāḳı‘ özge ‘ ālemden
‘ Adem iḳlīmine geşt [ü] güzār seyahātüm var
- 5 ‘ Anāşır ḡükmini giydüm aşılđa nuṭḳadur sırrum
Hurūf-ı müfredāt terkīb-i ‘ ālem şeş-cihātum var
- 6 Ḥaḳḳuñ emrine rāmam cān ile teslīm rāzīyam
Şehādet ḡacc zekāt ile daḡı şavm şalātum var
- 7 Şol imān ehli olduḡum bilür bu ‘ ālem-i dünyā
Oḡurum āyet-i Ḳur’ānı destümde berātum var
- 8 Cehennem ile zāhid gel düşürme gönlümü ḡavfa
Peder mīrāşıdır cennet o meskende necātum var

- 9 Tesellî bulmuşum lâ-taḫnaṭū min-raḫmeti'llāhdan
Benüm bu ḫavl-i Ḥaḫḫa i' timādum iltifātum var
- 10 Günāh [u] cürm ile ālūde olmuş 'abd-i nāçāram
Yedümden nesne gelmez hîç ḫayāt hem şebātum var
- 11 Benüm bu tūṭi-i ṭab'um faşihāne kelām söyler
CESĀRĪ şa'irem dilde güyā ḫand-i nebātum var

243

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bahār eyyāmıdur mey nūş kıлмаḫ sāḫiyā yegdür
Ġam ile olmadan memlū feraḫ-baḫş nümā yegdür
- 2 Bu devrān-ı felek cevr ü cefāsın çekmeden dā'im
Muvāfiḫ yār ile itmek bir iki gün şafā yegdür
- 3 Bize sāzende maḫbūb olsa ḫılsa besteye āğāz
Dil [ü] cāna ğidā-yı rūḫ bir muḫriḫ şadā yegdür

243 M1.59b, M2.-, S.-, SÇ.38b
2b itmek: M1-

4 Saña bî-ḥad ṭolu hem-yān ile sîm [ü] zer olmaḡdan

Felekde devr-i dā'im ṭāli' baḥt-güşā yegdür

5 CESĀRĪ bu cihānda zīnet ālayışden el çekdüm

Elüñ fāḥir libāsından baña köhne ' abā yegdür

244

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 O dergāh-ı mu' allāya niyāz için varılmışdur

Ḥuşū' [ı] ḡalb ile idüb tazarru' yalvarılmışdur

2 Giyindi bu dil-i şeydā o sevdānuñ libāsından

Çözülmez bu ḡuşaḡ belde ṭurur muḥkem şarılmışdur

3 Dimāḡ [u] cān mu' aṭṭardur beni mest eyledüñ bu dem

Nigārā zülfüñle ol müşg-i ' anberler ḡarılmışdur

4 Tekellüm yār ile itdügümüz çün gördi ol aḡyār

Ser-i ḡāmem gibi elde ḡasedlikden yazılmışdur

- 5 Seher hāmmāma varmışdur güzellenmiş bedirlenmiş
O māhum kurna başında ‘aceb yunmuş arıñmışdur
- 6 CESĀRĪ pīr üstāduñ civānlar iltifātından
Niçün ya ihtirāz idüb bu dem küsmiş darılmışdur

245

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Baña raḥm eylemez yārum işüm Mevlāya kalmışdur
Dem-ā-dem artar efkārüm işüm Mevlāya kalmışdur
- 2 Derūnum nāy-veş nālān iken dīdelerüm giryān
Yağubdur sīnemi ḥicrān işüm Mevlāya kalmışdur
- 3 Ne budur çekdügüm sevdā tükenmez va‘ de-i ferdā
Kime ḥālüm idem şekvā işüm Mevlāya kalmışdur
- 4 Durur dil şöyle ḥayretde n’ola ḥālüm bu firqatde
Enisüm yok bu ğurbetde işüm Mevlāya kalmışdur

- 5 Kasāvet gam ile aldum ben iflā olmazam bildüm
 arāb-ender-arāb oldum iüm Mevlāya almıdur
- 6 CESĀRĪ mil-i Mecnūnam eb [ü] rüz albi mazūnam
 Cefā-kār yāra meftūnam iüm Mevlāya almıdur

246

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Devrāna gelür tekyede erbetlelenenler
 Esrār bilür vālih ü ayretlelenenler
- 2 Her kāma irer ehl-i suan düldül āb'ı
 Ço menzil olur rāhda sür' atlelenenler
- 3 Leylā diyü zıkr ideni Mecnūn mı anursuñ
 Mevlāyı bulur ' a ile āletlelenenler
- 4 Alā arasın kesmeyerek dā'im olursa
 Mestāne alur bezmde ' iretlelenenler

5 Tanzîr-i maḳâl eylemede ‘arṣa içinde
Pek ser-keş olur nazm ile kuvvetlelenenler

6 ‘Ālemde o kes raġbeti bulmaz mı CESĀRĪ
Şor baña n’ olur şân ile şöhretlelenenler

247

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 N’ola ‘arz eylesün ‘uşşāḳa cānā rūy-ı mehlükler
Sevād-i hāl ḥaṭṭuñ düşürür ḳalbe siyehlikler

2 Olur kāküllerüñ bu murġ-ı cāna āşiyān ammā
Nedür bilmem cemālünde ṭuran zülf-i girihlikler

3 Nedür ḥışm ġāzab çin çin şüret eşkāl
Nedür bu maḥz-ı ġayz fitne-i nīm-nigehlikler

4 Baḳınca ḥüsnine āh eyler idüm belki yanında

6a m1: M1-
247 M1.61b, M2.-, S.-, SÇ.39b

Budur ḥavfum ḥacīl ider beni cürm [ü] günehlikler

5 Dü çeşmüm encüm-āsā şeb-i vişālũñ arzūsında

Beni vālih iderse ğam degül ‘ömr-i tebehlikler

6 Kelāmuñ ‘āķilāne söyle gel dilde tefekkürle

CESĀRĪ saña yaķışmaz o güftār-ı süfehlikler

248

Fā‘ ilātũn Fā‘ ilātũn Fā‘ ilātũn Fā‘ ilũn

1 Zīnet-efzā bir güzel var ḥüsnin a‘lā gösterür

Gör bu ben Mecnũn dile şeklin o Leylā gösterür

2 Şa‘ şa‘ a-endāz-fürüz göz kamaşur baķamaz

Sīne-i mir‘ātını ğāyet mücellā gösterür

3 Dīde-i dũrbīn ile ķıldum aña bir kez nażar

Ķāmet-i mevzũndur bir serv-i bālā gösterür

- 4 Bir bakışda cezb ider insānı bāğ u dağda
Mişl-i nergis ol perinün çeşm şehlā gösterür
- 5 Ey CESĀRĪ bir yirinde bulamam ašlā kuşūr
Baña anuñ her yiri biñ şun^ç -1 Mevlā gösterür

El-kāfiyetü'z-Zā'

249

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Biz cihānda ^ç aşıkuz ^ç aşka giriftār olmışuz
Mažhar-1 sırr-1 Hudā luṭfa sezā-vār olmışuz
- 2 Nefsümüzde fehmi kılduğ şol ^ç aref esrārını
Tılsımāt-1 ism-i a^ç zamdan haber-dār olmışuz
- 3 Gevhere şarrāf olan mi^ç yārumuz añlar bilür
Biz haqıqat baħr içre dürr-i şeh-vār olmışuz
- 4 Cümle mevcūdāt-1 eşyāda mezāhir şun^ç -1 Haqıq
Biz aña tanık olub hem şāhib-iqrār olmışuz

- 5 Ey CESĀRĪ ayru ğayrı görmeyüb bir nesneyi
Nĭk-vār maḥlūk-ı ʿālem cümleye yār olmuşuz

250

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Kişi zātındaki t̄ahir olamaz
Himmet-i pīr ile m̄ahir olamaz
- 2 Olmayan luḥf-ı Ḥudāya mazḥar
Nazm ile ḥalkā tevātür olamaz
- 3 Sırr-serā eyleyenüñ Hū demine
Ehl-i Ḥaḫḫ ṭabʿ a muġāyir olamaz
- 4 Dimezüz ḥāşılı dervīş añā
Ḥaḫḫı şol kimse ki zākır olamaz
- 5 Men ʿaref sırrını fehm eylemeyen
Şāniʿ üñ şunʿına nāzır olamaz

- 6 Şu‘ arā de‘bini cāhil ne bilür
Kāmilāne söze qādir olamaz
- 7 İmtihān baḥşi muḥannet idemez
‘Arşa-i ‘aşqda bahādir olamaz
- 8 Maḥlaşum dilde CESĀRĪ oldı
Her kişi ben gibi şā‘ ir olamaz

251

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Bī-vefā dilberlerün derdine düşvār olmayuz
Ol ecildendür ki cevāz kimseye yār olmayuz
- 2 Şādıku‘l-ḳavl olmayan va‘ d-i dürüg-āmīzdür
Dām-ı zülfine anuñ ḳayd [u] giriftār olmayuz
- 3 Kūy-ı yāra nāzırız şeb-tā-seḫer encüm gibi

251 M1.62b, M2.24a, S.-, SÇ.39b

2a āmīzdür: āmīz olur M2

4b kerem: ger M2

Şanmasunlar vuşlatuñ leylinde bīdār olmayuz

4 Eylese gāhī vefā gāhī cefālar resmini

Besdür ol deñlü kerem dağı ıtama‘ kār olmayuz

5 Ey CESĀRĪ gördüğümüz hūblar evşāfına

Bir ğazel dimez iseñ ger şāhib-i eş‘ār olmayuz

252

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Gerçi bizler dehr içinde cümleden ednālaruz

Liki ‘ārifler yanında rütbe-i a‘lālaruz

2 Gūş iderler dilde gāhī vāridāt-ı naẓmum

Hoş şafā baḥş eyleyen bir şā‘ir-i ğarrālaruz

3 Olmuşuz ‘uşşāk içinde bizler ol ‘İsī nefes

Nuḫk-ı mu‘ciz-i dem ile mürde-dil ihyālaruz

4 Nice kez biz imtiḥān baḥşine girmiş çıkmışuz

Haşmumuzdan dönmeyüz çün pāk [ü] bī-pervālaruz

- 5 Ey CESĀRĪ her kaçan tertīb-i dīvān eyleseñ
Harf-i heycā'yı elifden yāya dek imlālaruz

253

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cihānda aķ [u] karadan geçerdüm ben gönül geçmez
Hemīşe zīr [ü] bālādan geçerdüm ben gönül geçmez
- 2 İrüb nevrüz sulţānı bahāruñ mevsimi geldi
Müzeyyen seyr-i şahrāda geçerdüm ben gönül geçmez
- 3 Mahāret bulmuşum ben lu' b-ı şatırāncda ezelden çün
Anuñçün her dü-bārādan geçerdüm ben gönül geçmez
- 4 ' Aceb bir özge abdālam meger al ' abā oldum
Bu tāk ile bu hırķadan geçerdüm ben gönül geçmez
- 5 Yeter pend itdün ey nāşih tıyulsun haķ ise nuţķuñ

Ḳamu dost [u] eḥibbādan ben geçerdüm gönül geçmez

- 6 Baña dirsün ki cennetde şarābuñ vardır a' lāsı
Bu demde bāde ḥamrādan geçerdüm ben gönül geçmez

254

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Biz cihān içre muḥibb-i ḥānedānilerdenüz
Ḥırқа pūş āl ' abā-yı kāmrānilerdenüz
- 2 Ḥān-ḳāh-ı ' aşқа biz abdāl-ı ser-keş olmuşuz
Özge sulṭānuz velī ṭab' -ı edānilerdenüz
- 3 Gelmişüz mülk-i beḳādan işbu kevn-i ' āleme
İşbu dem biz terk-i fānī kün fe-kānilerdenüz
- 4 N'ola teşne-leb dolansaḳ çeşme-sāruñ semtini
Ṭālib-i āb-ı ḥayāt-ı cāvidānilerdenüz

5b ben: M1-
254 M1.63a, M2.-, S.-, SÇ.-

5 Ey CESĀRĪ feth[i] müşkil bir mu‘ammāyuz ki biz

Ṭılsım-ı Ḥaqquz o noқтаü‘l-beyānilerdenüz

6 CESĀRĪ sım bileklü tâze meh-rû sâķiler kim var

Pes öyle ḥüsn-i zībādan geçerdüm ben gönül geçmez

255

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Dostum her yirde çokdur bu ğazel āşārumuz

Baḥr-i ḥikmetden çıkar dür-dāne-i şeh-vārumuz

2 Bir cemāl-i maṭla‘ u‘l-envāra ‘āşık olmışuz

Hep fedā kılduķ anuñ rāhında elde vārumuz

3 Şāni‘ uñ şun‘ı temāşasında ḥayrānunuz bu dem

Hey neler seyr itmededür dīde ebşārumuz

4 Ṭurmayub bu elde ḥāmem nazm inşā itmede

Añlasun ḥāl ehl ‘irfān olanlar nedür güftārumuz

- 5 Zāhidā kendüñ gibi münkir mi şanduñ sen bizi
Tā ezelden ol Hüdāya vardur ikrārumuz
- 6 Ya ne ola sırr-ı ene'l-Hağdan murād ey müdde'î
Şalb olındı dāra Manşūr vāķıf-ı esrārumuz
- 7 Ey CESĀRĪ men 'aref dersin alan bildi bunı
Hep ledünnî 'ilmidür dilde olan eş'ārumuz

256

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 'Aşķ ile biz mest olmağa cām-ı şalış isterüz
Kūşe-i meyḥānede ārām māķiş isterüz
- 2 Yār egnine giysün sündüs istebrak libās
Tūṭi-güyālar gibi aḫzar melābiş isterüz
- 3 Vāmıķ [u] 'Azrā veya nice vaķāyi kışşadan
Bezm-gehde 'āşıkān ile mebāḫiş isterüz

6b şalb olındı dāra: dāra şalb oldı o M2
256 M1.64b, M2.-, S.-, SÇ.41a

- 4 İntihāb itsün o şūhūm her kemālāt ehlini
İmtihān ecline ol cānāmı bā[‘] iş isterüz
- 5 Ey CESĀRĪ cānumuz gāyetle sıklet çekmede
Neş[‘]e taḥşīl itmede hoşca ḥavādiş isterüz

257

Fā[‘] ilātün Fā[‘] ilātün Fā[‘] ilātün Fā[‘] ilün

- 1 [‘]Arşa içre ehl-i dil bir şāhib-eş[‘]ār olmuşuz
[‘]Aşk-ı bülbüller gibi meyyāl-i gül-zār olmuşuz
- 2 Āteş-i [‘]aşka düşelden olmaduk ḡamdan ḥalāş
Ey dirīgāne [‘]aceb derde giriftār olmuşuz
- 3 Beklerüz ḡam kūşesini tā kıyāmet ḥaşre dek
Ey ṭabīb eyle devā derd ile bīmār olmuşuz
- 4 Zikr-i Haḡ ile bu dem sildük göñüller pasını
Söyle bir şāf dil mir[‘]āt-ı envār olmuşuz

- 5 Ey CESĀRĪ añlayaldan bu haķıķat remzini
   Ālem iĉre sırr-ı maħfi  zge eţvār olmiŗuz

258

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostum biz bilmiŗ ol mülk-i   ademden gelmiŗüz
 Haķķa iķrār itmiŗüz bezm-i ķademden gelmiŗüz
- 2 Őimdi biz Rūm ũlkesinũñ sākın abdālıyuz
 Dolaŗub  oķ   Ālemi semt-i   Acemden gelmiŗüz
- 3 Cur  a-i   aŗķ-ı ezel mest [ũ] ģarab itdi bizi
 Bir b l k rindāney z Şol cām-ı Cemden gelmiŗüz
- 4 C rm-i bī-ĥad ķıldıķ ammā kesmey z Haķdan ũmīd
 Kullarına luţf  oķ Őāh-ı keremden gelmiŗüz
- 5 Őād [u] ĥandānuz g n lde zerrece ģam dutmayub
 Ey CESĀRĪ  zge bir devrān-ı demden gelmiŗüz

259

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yār hüsnuñ seyr idüb biz 'aql[1] zā' illerdenüz
Silsil-i zencir-i 'aşka kayd [u] dāhillerdenüz
- 2 Reng-i elvānuñla meftūn olmasun mı göñlümüz
Çün bilürsün şa' şa' a envāra mā' illerdenüz
- 3 Ey kamer tal' at senün şem' -i vişāl-i bezmine
Mişl-i pervāne gice yanmağa kâ' illerdenüz
- 4 Kaṭre-i nīsān-veş düşdük haḳīkat baḫrine
Biz şadef baṭnındaki dūr-dāne ḫāşillardanuz
- 5 Ey CESĀRĪ düldül-āsā ṭab' umuz çāpük-süvār
Oldı bir dem menzil-i maḳşūd vāşillardanuz

260

-
- 259 M1.65a, M2.-, S.-, SÇ.40b
5a düldül-āsā: dil M1
260 M1.65a, M2.-, S.-, SÇ.41a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Sāḳiyā bāde ile ṭolsun bizüm peymānemüz
Neşvelensün bezm[e] teşrif eyleyen rindānemüz
- 2 Na' me-i yā Hū şadāsın gūş kılmak isterüz
Nūr-ı 'aşḳu'llāh ile ma' mūr ola dil ḥānemüz
- 3 Kandedür ehl-i ḥarābāt isterüz gelsün kamu
'Arz kılsunlar maḥabbetden eşer merdānemüz
- 4 Meskenetle rūzlar şöyle niyāz üzre ṭura
Gicelerde şem' -i Ḥaḳḳa yansun ol pervānemüz
- 5 Mesken-i esfelde ḳalmağa tenezzül itmesün
Menzilin a' lāda göstereün o murğ-ı lānemüz
- 6 Beklerüz Ḳāf-ı ḳanā' at biz ol 'anḳā-meşrepüz
Baḫş olur naḫnu ḳasemnādan ḡidā vü dānemüz
- 7 Ey CESĀRĪ 'ālem içre ḳadr-yāb olsaḳ ne var

Baħr-i ħikmetden ıkarduđ ğevher-i dűr-daneműz

261

Fā' ilātűn Fā' ilātűn Fā' ilātűn Fā' ilűn

- 1 Miřl-i Mecnűnuz bu dem kűh cebelde ęalmıřuz
Bir řaı Leylġ için tűl-i emelde ęalmıřuz
- 2 ' Ařķ [u] sevdā vű mahabbet bizde olub bir-ķarār
Vuřlat-ı yār isterűz bařķa ' amelde ęalmıřuz
- 3 Bir řerġf a' lā ğűzel sevdi yine ğűnlűm benűm
Ger su'āl eylerse yārān ħoř maħalde ęalmıřuz
- 4 Sāz sűz eğlenceműz var rűz [u] řeb űlfetdeyűz
Nűkte sűbhān içre zevķe yād elde ęalmıřuz
- 5 Ey CESĀRĲ ğurbet iķlġmini seyrān itmede
Bűyle nice dāĝ [u] řaħrā űlde belde ęalmıřuz

262

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostum bir özge cā oldı bugün bu bezmümüz
Şöhret ' izzet-fezā oldı bugün bu bezmümüz
- 2 Hâk Te' ālā eylesün āfāt ' āhātdan maşūn
Mażhar-ı hayır-du' ā oldı bugün bu bezmümüz
- 3 Seyre geldi bizlere yārānumuz aḥbābumuz
Hoş temāşā vü nümā oldı bugün bu bezmümüz
- 4 ' Aşķ [u] sevdā vü maḥabbetden açıldı baḥtumuz
İddi' ā-yı müdde' ā oldı bugün bu bezmümüz
- 5 Cümleye Bārī Te' ālā ' llāh selāmetler vire
Fātiḥ [ü] müşkil-güşā oldı bugün bu bezmümüz
- 6 Nażre-i im' ān[1] kıldı bizlere aḥbābumuz
Cümle medḥe sezā oldı bugün bu bezmümüz

262 M1.65b, M2.23b, S.-, SÇ.41b

5 7 M2

6 5 M2 / nażra-i im' ān kıldı bizlere aḥbābumuz: yādigār-ı ögdülün tuḥfe hedā itdiler M2

- 7 Ey CESĀRĪ vaşf-ı hālũñ şerh i' lām itmege
Bir dükenmez mācerā oldu bugün bu bezmümüz

263

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kā'inātı var iden ol ' izz-i Yezdān uykusuz
Kudretinden çün kuşatmış ' arş şu' bān uykusuz
- 2 Hem yaratdı ' arş u kürsī levh mahfūz-ı Hakk
Cennetü'l-a' lāda kaldı mihmān uykusuz
- 3 Pes ' urūc itdi semāya İbn-i Meryem şübhesiz
Zikr [ü] tesbīh itmededür anda her ān uykusuz
- 4 Hayr [u] şerri yazmaq için mü' minātuñ dü melek
Anları kıldı müvekkel kula ihsān uykusuz
- 5 Ey CESĀRĪ gāfil olma bu cihān bākī degül

263 M1.66a, M2.-, S.-, SÇ.41b
1a uykusuz: rabbümüz M1
1b uykusuz: M1-
2b uykusuz: M1-
4b uykusuz: rabbümüz M1

Hikmetinden bu fenâyı tutdı hayvân uykusuz

264

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 ‘Aşk ile mestâne yüz dīvānelerden kalmayuz
Cām-ı cem nūş itmede sekrānelerden kalmayuz
- 2 Biz hārābat ehline cānā kalender-meşrebüz
Dostum bir meclis-i rindānelerden kalmayuz
- 3 Başumuz tōb eyleyüb meydāna girmiş çıkmışuz
Cān [u] ser bezl itmede merdānelerden kalmayuz
- 4 ‘Aşk ile yanıklaruz bezm-i vişālūñ şem’ine
Pāl [u] per yandurmada pervānelerden kalmayuz
- 5 Kendümüz bu āsiyāb-ı çarhda un itmege
Gelmişüz bunda CESĀRĪ dānelerden kalmayuz

264 M1.66a, M2.-, S.31b, SÇ.41b

3 4 S

4 3 S

265

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Nağd-i cān vuşlat-ı dil-dāra fedā eylemişüz
Hizmet-i 'aşk añā cümle edā eylemişüz
- 2 Tūti-veş nazm-ı tekellüm iderüz ki zīrā
Şeker-i la'l-i leb rūḥa ğidā eylemişüz
- 3 Hırka peşmīneye şūfī gibi mā'il degülüz
Biz ḥayā vü edeb erkānı ridā eylemişüz
- 4 Yāra yār olduğumuz 'ālem ü dünyā bildi
Tarḥ idüp aradan aġyārı cüdā eylemişüz
- 5 Sāz söz ile meydān-ı maḥabbetde gezüp
Şā'ir-i cāna şalā sīt şadā eylemişüz
- 6 Ey CESĀRĪ no'la biz rütbede a'lā olsağ
Şūret eşkālümüzi ḥalkā gedā eylemişüz

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Biz reh-i erkāna hizmet eyleyen Bektāşiyüz
Şāh-ı merdān pīre minnet eyleyen Bektāşiyüz
- 2 Sālik-i cāna nazar im' ān ile itmekdeyüz
Anlara hoş himmet eyleyen Bektāşiyüz
- 3 Bezmümüzden eksük olmaz ol ḥarābāt erleri
Her zamān rindāna ülfet eyleyen Bektāşiyüz
- 4 Bağçe bāguñ seyrine mā' il olub kendüzine
Kūy-ı yārı cān eyleyen Bektāşiyüz
- 5 Cümleyi ḥalk itdi Mevlā ayru gayru nesne yok
' Āleme hoşça başiret eyleyen Bektāşiyüz
- 6 Tekye-gāh-ı ' aşğdan bir zerrece dūr olmayub
Pirlere ikrām ' izzet eyleyen Bektāşiyüz

- 7 Ey CESĀRĪ biz maḥabbet ḥānedānīlerdenüz
Ol Yezīdūn cānına la' net eyleyen Bektāşiyüz

267

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Şarāb-ı āşq-ı mezkūrı bilen dir mi diyen bilmez
O keyf-i ḥāl-i mey-ḥūrı bilen dir mi diyen bilmez
- 2 O ma' nā sırr-ı mestūrı bilen dir mi diyen bilmez
Ene'l-Ḥaqq dir imiş Manşūr anuñçün dāra ḳalb oldı
- 3 Nedür ol mekteb-i ' irfān ' aref dersin oḳuduñ mı
Taşavvuf ' ilm-i ma' mūrı bilen dir mi diyen bilmez
- 4 Ḳanı var mı cihānda kimyāya mālīk olmış er
Hemān nāy-ı meşhūr bilen dir mi diyen bilmez
- 5 CESĀRĪ kürsīde vā' iz behiştūn vaşfını eyler
Ne resme cennet ḥūrī bilen dir mi diyen bilmez

268

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Biz ki bu nefsümüzi ' aşğa sezā eylemişüz
 ' İd-gehde ser [ü] cān yāra fedā eylemişüz
- 2 N'ola rāhında anuñ eyler isek bezl-i vücūd
 Söze şademüz ' ahde vefā eylemişüz
- 3 Tūṭi-veş nuṭk iderüz çün ezeliiden yāruñ
 Şeker-i leblerini rūḥa ğidā eylemişüz
- 4 Geleli dehre nice temāşāda gezüb
 Hūblar ile hezār zevk [u] şafā eylemişüz
- 5 Ey CESĀRĪ imtiḥān baḥş için dehr içre
 Şā' ir-i ' āleme fi'l-cümle şalā eylemişüz

269

268 M1.66b, M2.-, S.-, SÇ.42a(derkenar)
 269 M1.67a, M2.-, S.-, SÇ.42a

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Biz ser-i kūy-ı nigāra varub ārām iderüz
O ğazāl ne kadar vaḥṣī ise de rām iderüz
- 2 Eylemezken bize hīç zerre kadar mihr [ü] vefā
Niye ey dil heves meyl-i dil-ārām iderüz
- 3 Senüñ ey sākī-i gül-çehre bu bezm-i meyde
Şerbet-i la' l-i lebün içmege ibrām iderüz
- 4 İbtiğāl eylerüz a' laları ammā cānā
İhtirām eyleyüb aḥbāblara ikrām iderüz
- 5 Bozaruz şavm-ı kırkı idüb iftār-ı vişāl
Ey CESĀRĪ yār [u] yārān ile bayrām iderüz

270

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

- 1 Tutmaz ise ol perī-rū ger bizüm bu pendümüz

- Lāzım olur aña bildürmek hemîşe kendümüz
- 2 Yem dökince şaydı mümkündür gelüb dâma düşer
Yavrı bâzum pek tıfildur añlamaz hîç fendümüz
- 3 Yâ Vedūd esmâsıdur bu dilde ezkârum benüm
Râm olur elbet bize bir gün o hûb-ı tündümüz
- 4 Biz kemâlât hüner taşşılın idenlerdenüz
Zümre-i ‘ irfânda nâdirdür bizüm mânendümüz
- 5 Ey CESÂRÎ tûfî-veş şîrîn-keâmı leblerüz
Çok hâlâvet bahş kılmışdur şeker-leb kândümüz

271

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Ey ‘ azîzüm gerçi yok nesne saña cândan ‘ azîz
Baña da bu cân olımaz hîç cânândan ‘ azîz
- 2 Sen melâhat Mısrınuñ bir Yūsufısın şübhesiz

271 M1.67b, M2.-, S.29a, SÇ.42b

1a ‘ azîzüm: ‘ azîz S

Mâlik olmuşdur hemîşe saña Ken'ândan 'azîz

3 Pâye-i hüsnüñ ile bulduñ hele 'izz ü şeref

Herkese olduñ habîbâ yâr ihvândan 'azîz

4 Ahsen-i takvîm halk itmiş seni ol Müste'ân

Gayrı mahlûk olımaz dehr içre insândan 'azîz

5 Ekl [ü] şürb olur gîdâ-yı rûh her bir âdeme

Görmedüm 'âlemde bir şey' ni' met-i nândan 'azîz

6 N'ola yazılsa berât-ı hüsnüñe Nûr âyeti

Şu'le-i vechüñ olubdur mihr-i raşşândan 'azîz

7 Muşhaf-ı 'aşkuñ kıra' at itdügüm bu şevk ile

Bir kitâb-ı müsteşâb olur mı Qur'ândan 'azîz

8 Küfr-i zülf çaçmaq eyle rûy üzre dilberüñ

Müslümânlar hiç olabilür mi a'yândan 'azîz

- 9 ‘Ālemün fahr mu‘ azzez cümleññ maṭlūbıdur
Enbiyā vü evliyāda var mı ya andan ‘azīz
- 10 Yā ‘Azīz ismi olubdur dilde ezkārum benüm
Cümleden şānı a‘ lādur yoḡ o Sübhāndan ‘azīz
- 11 Raḡbet eylerse kemāl ehli n’ola eş‘ārumuz
Ey CESĀRĪ nuṭḡ-ı pāküm pīr Ḥasāndan ‘azīz

272

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Meyl itdügüm ol hūb-ı cihān-bān ele girmez
Maṭlūbum olan āfet-i devrān ele girmez
- 2 Teshīr kılub eyler idüm ‘ālemi ammā
Esmā’-i ḥavāşş mühr-i Süleymān ele girmez
- 3 İksīr bulub işlerüm altun ider idüm
Şol daḡme-i Kārūn ile hāmān ele girmez

- 4 Kıymetde berāber mi degül cān ile cānān
Bağş olmasa cān uğrına cānān ele girmez
- 5 Taḥşīl-i kemāl itmek olur idi CESĀRĪ
Ḥasān gibi bir merd-i suḥan-dān ele girmez

273

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Bağduğça dilā gözleri mestāna doyulmaz
Bir vech ile ol āfet-i ḥübāna toyulmaz
- 2 'İşret idelüm sākī-i gül-çehre güzelle
Zīrā ki bu gün bu dem-i devrāna toyulmaz
- 3 'Örf eyleyerek bezme gelür ise eḥibbā
Şöhret virelüm şöḥbet-i yārāna toyulmaz
- 4 Erbāb-ı kemāl eylemede bizlere diğkat
Tūṭī gibi bu şavt-ı hoş-elḥāna toyulmaz

- 5 Bir hūb-ı zamān bizleri gūş itmege gelse
Meclise de CESĀRĪ ola seyrāna ʔoyulmaz

274

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Raḳḳāş güzel ditreyerek eylese pervāz
Her sâ' at ider şevḳe gelüb cünbüş dem-sāz
- 2 Meydān yirine çıḳsa felek oynunu oynar
Ol muḡ-beçe devrān gibi olmişdur oyun-bāz
- 3 Şarḳılar oḳur dilde ' Arazbār ile Hūzzām
Yaḳdı cigerüm āh meded naḡme-i Şehnāz
- 4 Hāl [ü] ḥaṭṭ hem zūlf-i siyeh-kāra baḳınca
Sevdāya düşürdi beni ol dilber-i mümtāz
- 5 Eş' ār-ı CESĀRĪyi görüb yār dimiş kim
Bu nuṭḳa pesend itmeye mi Hāfız-ı Şīrāz

274 M1.69a, M2.21b, S.-, SÇ.43b
4a siyeh-kara: siyeh-kārı M2

275

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

- 1 Fehm eyle bu dem gel bizi cānānelerüz biz
Üftāde gedā ' aşık-ı cānānelerüz biz
- 2 Leb-bir-leb olan cur' asını sākī-i ' aşkuñ
Nüş-ı dem iden serserī mestānelerüz biz
- 3 Gel gāh tebessüm ile dendānuñı göster
Ey hoşka-dehen mā' il-i dürdānelerüz biz
- 4 Müştākuz ezelden beri ol nūr-ı Hudāya
Şem' inde yanarsak n' ola pervānelerüz biz
- 5 Bu çahbe zen-i dehre gönül bağlamayuz kim
Bī-çayd [u] ' alā' iğ hem o merdānelerüz biz
- 6 ' Ākillere ' ākilcesine var harekātum

275 M1.69b, M2.20b, S.-, SÇ.43b

3a göster: ' arz it M2

5a bağlamayuz: bağlamazuz M2

Dīvānelerüñ resmine dīvānelerüz biz

- 7 Şeydâ degül iseñ eger ʿ âlemde CESÂRÎ
Gel söyle baña dehrde âyâ nelerüz biz

276

Mefʿülü Mefâʿilü Mefâʿilü Faʿülün

- 1 Her şâm [u] seher sâkin-i meyhânelerüz biz
Mey nüş iden ol serserî dīvānelerüz biz
- 2 Bezm içre dilâ her gice bir şemʿ -i cemâle
Yanmağa heves-kâr o pervânelerüz biz
- 3 Meyl itmeyüz âlâyışine dehr-i denînüñ
Ol qahbe zene gâlib-i merdânelerüz biz
- 4 Bu ʿaşra ferîd olsağ ʿ aceb mi dil-i dānâ
Şol nazm-ı kemâlât ile bir dānelerüz biz
- 5 Baş egmezüz eşʿârına şâhib-ķalemüñ biz

Meydānda gezer şā' ir-i efsānelerüz biz

6 Baḳ dehre cesāret nazarı ile CESĀRĪ

Bir şā' ir-i memdūḥ sözi dürdānelerüz biz

277

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

1 Eyyām-ı şitā oldı begüm çigdem açılmaz

Öksüzce gibi ḥātır-ı pür-müdḡam açılmaz

2 Ḥülyā ile dil yatdı o rü'yā-yı ḡayāle

Ḡafletde ḡalup uyḡu uyur dīdem açılmaz

3 Tūfān-ı belā başuma yaḡsa ' aceb olmaz

Serd oldı havānuñ yüzi hīç bir dem açılmaz

4 Bir laḡza şafāyı bize çok gördi felek āh

Şādān olamam dilde meded bu ḡam açılmaz

277 M1.70b, M2. -, S.-, SÇ.44b

2a dil: M1-

3b açılmaz: M1-

- 5 Cānā senüñ için çeker efkārī CESĀRĪ
Vuşlat dem-i müşkildür o sır mübhem açılmaz

278

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cihānda şevb mülk māl ile hīç iftiḥār olmaz
Ġanī olur faķīr olur çün ādem bir ķarār olmaz
- 2 Dem-ā-dem sözüne dönmez felek ' aksine devr eyler
Anuñçündür ki baḥt [u] ṭālī' üm pes pāke yār olmaz
- 3 Çekersen miḥnet zillet baña bir kimse dād etmez
Zügürd olan kişiyē ğurbet ilde i' tibār olmaz
- 4 Yigid ister yigidüñ kıymet ķadrin bile her dem
Muḥannet bün demde merd olana pāyidār olmaz
- 5 CESĀRĪ āteş-i firķat beni gör yakdı yandurđı
Niçün āh-ı şerārumla cihān iḥrāk-ı nār olmaz

279

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dilā ' aşıqlaruñ nazm nidāsı artar eksilmez
Şirīn-elfāz ile dilde şadāsı artar eksilmez
- 2 Hüner ' arz eyler elbet şā' ir olan bezme geldükde
Bu meydān şāhibinüñ hoş-edāsı artar eksilmez
- 3 Bu bir deryā-yı hikmetdür kelāmuñ intihāsı yok
Eger baḥş olsa anuñ ibtidāsı artar eksilmez
- 4 Sözi kaşır itmenüñ vaqt zamānı şanma gelmişdür
Bu ' aşkuñ mācerāsı māverāsı artar eksilmez
- 5 Kūşūra baḥmasun yārān kelāmum derme çatmadur
CESĀRĪ kem-terüñ dilde ḥaḥāsı artar eksilmez

280

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

279 M1.70b, M2. -, S.-, SÇ.44b
280 M1.71a, M2. -, S.-, SÇ.45a

- 1 Nedür fikrũn bu şab' -ı müsteřābum kimseler bilmez
Nedür zıkr-i dilũm ařlā cevābum kimseler bilmez
- 2 Kim oldu şeh-güzĩnũm ben kimũn emrine mũnķādam
Kimũn ya bendesiyem intiřābum kimseler bilmez
- 3 Bilũrler gerçi meftũn olduğum bir dilbere ammā
Ne yüzdendür maşabbet iktisābum kimseler bilmez
- 4 Kim eyler bu dil ğam-gĩn gāhĩ zevķe müstaęraķ
Benũm dost ittiķāz intiķābum kimseler bilmez
- 5 Kimũn evřāfıdur zıkr itdũęũm bu naşm ile her dem
CESĀRĪ dilde bu nuřķ-ı ĩiřābum kimseler bilmez

281

Mefā' ilũn Mefā' ilũn Mefā' ilũn Mefā' ilũn

- 1 Egerçi řār-ı unşurdan müretteb bir bināyuz biz
şılısm-ı ism-i a' şam vefķ-i kũbrā-yı nũmāyuz biz

- 2 Hudā bu bizleri çün aḥsen-i taḳvīm ḥalk ḫitdi
 Ol evṣāf-ı beyān ile ḫamu medḥe sezāyuz biz
- 3 Bu sırr-ı ‘aşkı bil cānā zuhūr-ı Ḥaḫḫdan olmuṣdur
 Ḥabīb ḥalk ḫitdi kendüye aña ümmet revāyuz biz
- 4 Bizi gördükde zāhid ya neden bīgāne ḫann eyler
 Ḳadimi ‘ālem-i ervāḫdan beri bir āṣināyuz biz
- 5 Anuñçün cümle eṣyāya maḥabbet bizde ḫāhirdür
 Ol ‘aşḫ esrārına vāḫıf olan bir mübtelāyuz biz
- 6 Kemālāt ehline gāhī muḫārin olmamız taḫḫıḫ
 Cihān içre hūner-mend maḥabbet aṣdiḫāyuz biz
- 7 Ṭarīḫ-i Ḥaḫḫa sālīk olduḫumuzdan murād ancaḫ
 Gelelden işbu güne ‘āṣıḫ-ı bār-ı Ḥudāyuz biz
- 8 Ḥalāvet baḫṣ ider isek n’ola bu bezm-i ‘irfāna

4b beri: M1-
 6 M1-
 8a dehrde: dehrde M1

CESĀRĪ dehrde bir şā' ir-i şīrīn-edāyuz biz

282

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Dostum günden güne hürmetlenür ihvānumuz
Bezmümüzde hoş güzel rağbetlenür cānānumuz
- 2 Söylenen eş' arlar hep dilde mevzūn olmalı
Şā' irānuñ nazmına diğkatlenür ' irfānumuz
- 3 Māye-i ' aşkı teraqqī hem füzūn olsun diyü
Meclis-i meyde gelür şerbetlenür rindānumuz
- 4 Ekl iden bir yān kuzı hoş itmesün mi bādeyi
Pehlivān-āsā hemān kuvvetlenür merdānemüz
- 5 Şehr-i İslāmbolda çokdur şā' ir-i şīrīn-edā
Ey CESĀRĪ şān ile şöhretlenür meydānumuz

El-ķāfiyetü's-Sin

283

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostum hīç görmedüm ben sen gibi bir h̄atır-şinās
N'ola dinse haķķuña ger hayr-h̄āh hayr-nās
- 2 Dilde nuķķuñ bir me' ānīdür senüñ ey pāk zāt
Her kelāmuñda bulunur remziyāt çoķ cinās
- 3 Haķķ seni itmiş cihānda her ' ilimden āşinā
İtmesün erbāb-ı diller zātuñı ğayre kıyās
- 4 Āfitāb-ı h̄üsnüñ olmuş şa' şa' a-endāz-ı fer
Lā-cerem andandur ancaķ ' āleme nūr iķtibās
- 5 Ey CESĀRĪ dilde lāzımdur maķabbetden eşer
Anuñ içün eyledüm bu serde ' aşķuñ iltimās

284

283 M1.72a, M2.-, S.32a, SÇ.45b
4b lā-cerem: lā-cer M1
284 M1.72b, M2. -, S.-, SÇ.45b

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Beni hîç h̃āba kıomaz n'idem o feryād-ı mekes
Bīm-i ğurbet mi çeker ya nedür eşvāt-ı ceres
- 2 Murğ-ı cānum n'ola ħabs eylese zülfüñ kıafesi
Yeltenüp kākül-i sevdālaruña itdi heves
- 3 Gül-i ruhsāruña bakduķça dil itsün nālān
Kim virür rüħa ğidā cāna şafā zār-ı nefes
- 4 Gice ħānemüze gelsün meh-i tábān o güzel
Gün gibi görse dimez nesne añā hîç 'ases
- 5 Ey CESĀRĪ bu zen-i dehr [i] tälāk eyle yüri
Hāy [u] hūy [u] heves[i] terk kılup lāķa'-i kes

285

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 İderüm 'işret içün meclis-i rindāna heves

1a h̃āba: ħāba M1, SÇ

285 M1.72b, M2.25a, S-, SÇ.45b

ılurum Őub  [u] mes  Őo bet-i y r na heves

2 Hele  ok c nb Ői var ehl-i ma abbet olanu 

Nicesi eylemez  dem dem-i devr na heves

3 Nev-bah r irdi yeşillendi amu r y-ı zem n

DuŐdi ey dil yine uŐk fte-i elv na heves

4 Tuıydu  n vaqt-i se er r yi a-i ayyibeyi

Mur lar eylediler Şevk ile n l na heves

5 G l p a ılma a s k  tutar elde ade i

NuŐ-ı c m itmege ılmıŐ g zi mest na heves

6 Germ olup b de ile  zge h ner g sterel m

  AŞk eri eyler imiş merd ile meyd na heves

7 Nice bir cevr [ ] cef sın zen-i dehr n  ekd k

N'ola Şimden gir  biz eylesek o lana heves

2a c nb Ői: c nbuŐ M2

7a bir: bi  M2 / cevr: cevri M2

- 8 Toldurur t̄aze civān t̄aze duḡān t̄aze virür
Keyf icrāya gerek ḡahve vü fincāna heves
- 9 Ey CESĀRĪ ideli meyl bu nazm [u] ši' re
Yoḡdur 'ālemde hele ben gibi bir dāne heves

286

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 İtme beyhūde yire feryād efḡān ey ceres
Bīm-i ḡurbetde saña hīç kimse olmaz dest res
- 2 Reh-nümün-ı 'aşḡ olanlar ile iriš menzile
Ḳat' -ı rütbe itmek içün himmet al iste nefes
- 3 Başla zıkrü'llāh[a] ey dil ḡalḡa-i tevḡide gel
šem' -i Ḥaḡḡa yan yaḡıl pervāne-veš hīç etme ses
- 4 Hāy Hū itmek ile olmaz šūfī zerrāḡlık
Geç 'alāyıḡdan hevā-yı nefesden ümīdi kes

9a hele: M1-
286 M1.73a, M2.25a, S-, SÇ.46a

- 5 Gör bu sırrı h̄āba gündüz varmağa kıoymaz seni
Kıalma ğafletde diyü āvāz ider her bir mekes
- 6 Hıkk ile hık olmak ise dilde maķşūduñ eger
Meylüñi kıaldur fenādan itme bir şey'e heves
- 7 Per aķup pervāz ile uçmak diler itmez kıarār
Murĝ-ı cāna ten kıafesdür ten kıafesdür ten kıafes
- 8 Kendüñi ednādan ednā tut ki a' lā olasuñ
Saña dehr iķre degül lāzım o da' vā-yı ' abes
- 9 Ey CESĀRĪ şadra nādān geķdüĝine ķekme ğam
Taķt-ı yem cevher mekānı üst yanıdur hār hās

287

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Meyl eyledi ĝöñlüm saña ey dilber-i nev-res

5a h̄āba: hābe şeklinde yazılmış.
1b ĝurbetde: ĝurbetden M1 / olmaz: M1-
3a zikru 'llāh: zikru 'llāh ile M2
287 M1.73a, M2.24b, S-, SĀ.46a

- ‘ Aşkuñla enīsüm degülem dehrde bī-kes
- 2 ‘ Anķā-yı ṭabī‘ at olanuñ hem-demiyem ben
Maḥrem olımaz sırruma ol zāğ ile kerkes
- 3 Sevdā-zededür didiler e’l-ḥaķ bu kelāmı
Gūş eylemişüm degdi ķulağuma bu ḥoş ses
- 4 Meydān-ı maḥabbetde çekem çille-i cevri
Ben Rüstem-i ‘ aşķam bu gün ey ķaşı muķavveş
- 5 Tanzīr-i maķāl eylemeyen nazm-ı CESĀRĪ
Şā‘ ırlıgı icrā idemez elbet ider pes

288

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Gel ey sāķī getür cāmı görinsün rūşenā meclis
Neşāṭ-ı āb içilsün tā ki olsun pür-şafā meclis

1b dehrde: dehrde M2, SÇ
288 M1.73b, M2.25b, S-, SÇ.46a
 1a cāmı: cām M1
 1b meclis: meclise M1 / āb: ābı M2

- 2 Mey-i maḥbūb ola muṭrib terennūm nāleler kılsun
Budur maḥşūd ‘uşşāḳuñ ḳurulsun cā-be-cā meclis
- 3 Biraz neşve-nümā ile o demde kelle germ olsun
Olalum zevḳe müstaḡraḳ gerekdür dil-güşā meclis
- 4 Bahār eyyāmı irişdi eḥibbā ‘iş [u] ‘işretde
Olnur gūne gūne cūnbüş iderler dā’imā meclis
- 5 Ne sa‘dına ne naḥsına güvenme çarḥ-ı devrānuñ
CESĀRĪ kimseye olmaz cihānda hiç beḳā meclis

289

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

- 1 Şafā-baḥş eyler ‘uşşāḳa def ṭanbūr ney nāḳūs
Neden daḥl eylemek anı be-hey şūfi-i şad-sālūs
- 2 Ezelden ‘aşḳ ile sevdā bizi rüsvā ḳılmışdur
Bizüz şūrīde meşrep bizde yokdur ‘ār ile nāmūs

- 3 Sebağ-ḥ̄ān olduḡ evvelden güzel ʿ ilmin ḥoş öğrendük
Güzel vaşfin beyān itmişdür ol Şeh-nāme Kābūs
- 4 Biz aşlā baḡmayuz bir ḡalb-i mirʿ āta kūteh ya kec
Ziyāʿ-i şemʿ zīrā gösterür ḥoş rūşenā fānūs
- 5 Nedür ol şūret sīret cihān ḥalkı hep anı
Degül ādem olursa sīretüñ zāhid eger cāmūs
- 6 Şeyāḡīn ʿ askeri ḡārāt-ı īmān etmege ister
Vücūduñ şehrini ḥoşça gözet tā irmesün cāsūs
- 7 CESĀRĪ devlet-i dūnyā deger bir iltifāt-ı dost
Ḳanı ol daḡme-i Ḳārūn ḡanı ol māl-ı Daḡyānūs

290

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Dilā bāḡ içre ḥoş seyr-i cemāl-i yār ider nergis
ʿ Acebdür kesb-i rūḡānī şafā her bār ider nergis

- 2 Tevaḳḳufda ḳalup cism-i za‘īfin dāğ dāğ itmiş
Anuñçün kendüyi gāh ḥaste vü bīmār ider nergis
- 3 Hicir mānendi memlūdur derūn nār-ı ‘aşḳ ile
Maḥabbet āteşin bu ‘āleme izḥār ider nergis
- 4 Lisān-ı ḥāl ile dil-dāra ‘āşık olduğın her dem
Temennā vü niyāz-ı çeşm ile iḳrār ider nergis
- 5 CESĀRĪ ğaflet içre yatup uyur hīç göz açmazsuñ
Gice gün encüm-āsā dīdesin bīdār ider nergis

291

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Dilā ‘aşḳ ehlinüñ naẓm şu‘ārātına besdür bes
Dilinde lafz-ı terkīb ‘ibārātına besdür besdür
- 2 Kelāmın vezn ile söyler faşihāne beligāne
Me‘ānī şūreti ol isti‘ārātına besdür bes

- 3 Hele şāhib-kemālūñ tarz u eṭvār ki besbellü
Mu' ammā vü rumūzāt işārātına besdür bes
- 4 Güzeller vaşfına bir beyt eger kim itseler inşā
İderler diḳḳat-i çeşm-i nazārātına besdür bes
- 5 ' Aceb ya hīç dimezler mi gören bu nazm eş' arı
CESĀRĪ ' aşıḳuñ her bir cesāretine besdür bes

El-ḳāfiyetü 'ş-Şım

292

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

- 1 Seyr it luğaz imzāları şalkım saçaḳ olmış
Lafzındaki ma' nāları şalkım saçaḳ olmış
- 2 Ebkār-ı ma' āniye virüp şāne nizāmı
O zülf-i semensāları şalkım saçaḳ olmış
- 3 Añlayamamış ḳādı-yı ' aşḳ sırr-ı rumūzı
Ḥalkuñ yine da' vāları şalkım saçaḳ olmış

4 Hāmem yine mevzūn-ı kelām eyledi inşā

Ammā ki muḳaffāları şalkım saçaḳ olmış

5 Evrāḳ-ı luḡaz ḥatt-ı siyāh ile CESĀRĪ

Her noḳta-i imlāları şalkım saçaḳ olmış

293

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Dilde 'uşşāḳa o şūḥuñ ḥoş kelāmı var imiş

El gögüsde merḥabā-yı iltiyāmı var imiş

2 Çın seḫerde uğradı bād-ı şabā virdi ḥaber

Sāz [u] söz mey meclisinde bes devāmı var imiş

3 Bildüñ ol ḥüsn iḳlīmüne şāh anuñ olduḡını

Ḳarşusunda baḡlar el bī-ḥad ḡulāmı var imiş

4 Mā'il-i aḫkām imiş devrānı bir ḥoş sürmege

Hüb-rūlar cem' ine tenhā maḳāmı var imiş

- 5 Fitne ihdās itmesün ašlā raḳīb a‘ dā diyü
İntikām aḫz itmege ḳaşd u merāmı var imiş
- 6 Nice medḥ itmez CESĀRĪ ol ŧeh-i ḥübāñ kim
Şā‘ irāne gūne gūne nazm intizāmı var imiş

294

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ḥaṭṭ-1 ‘aşḳ-1 dilberi ŧirīn-kelām ezberlemiş
Ḥüsniñ evşāfin ammā ḥāş [u] ‘ām ezberlemiş
- 2 Mūsıḳī ‘ilminde māhir olmaḡa itmiş heves
Beste-i yelli yelelliden maḳām ezberlemiş
- 3 Meclis içre ehl-i dil gūş eylesün anı diyü
Bir iki üç dörd beş faşl-1 merām ezberlemiş
- 4 Def kemān ṭanbūr ŧarḳıda uşūli ḳullanur
Sāz-kārum dilde nazm-ı intizām ezberlemiş

294 M1.74b, M2.26b, S.-, SÇ.47a

2a mūsıḳī: mūsıḳ M2 / itmiş: ḳılmış M2

- 5 Fitne-engiz olduğın ağyarı izhâr eyledi
Muğlim [ü] fâcirliği tekmîl tamâm ezberlemiş
- 6 Düнки gün vaşf-ı dil-ârâyı rağam itmiş idüm
Görüp anı yâr olsun müstedâm ezberlemiş
- 7 Her ne var ʿilm-i vefâda remz-i ĥall-i müşkilât
Cidd [ü] saʿy ile anı her řubĥ şâm ezberlemiş
- 8 ʿÂřıĥ-ı řâdıĥlaruñ hep ismini yâd itmege
řiʿr-i mevzün řařâʿidler be-nâm ezberlemiş
- 9 Ęařları miĥrâbına yârüñ teveccüh eyleyüp
Sûre-i Nûr âyetin ĥaĥĥâ imâm ezberlemiş
- 10 N'ola artarsa CESÂRÎnüñ kemâl-i şöhreti
Fenn-i nazmı oĥuyup tezvîr-dâm ezberlemiş

295

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

5a ağyarı: ağyar M1, SÇ
295 M1.75a, M2.27b, S.-, SÇ.47a

- 1 Yūsuf-ı hūsn-i zīyā bir var imiş bir yoğ imiş
Hem Züleyhā rüşenā bir var imiş bir yoğ imiş
- 2 Bu fenā mülki Süleymāna dahı yār olmadı
Salṭanat ʿālem-nümā bir var imiş bir yoğ imiş
- 3 Ğarḳa virdi taḫtını İskender anuñ şu ile
Pādişāh-ı Ḳaydefā bir var imiş bir yoğ imiş
- 4 Kimsenüñ gördügi yoğ cismin velī ismi ʿayān
Gökdedür dirler hümā bir var imiş bir yoğ imiş
- 5 Yazduğum ebyāt eş ʿarum ḳalur cümle girü
Denile şol mübtelā bir var imiş bir yoğ imiş
- 6 Rūḫumı raḫmetle yād itmez mi erbāb-ı sühen
Bu CESĀRĪ āşinā bir var imiş bir yoğ imiş

296

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

6b āşinā: bir āşinā M1
296 M1.75a, M2.-, S.-, SÇ.47a

- 1 Tūṭī-zādum ne ʿaceb şavt-ı hoş-elhān olmuş
Hele güftārına baq bülbül-i nālān olmuş
- 2 Eylemiş baḡş-i ḡusn āfet-i devrānlar ile
Cümleye ʿālī-neseb fāʿiḡ olan cān olmuş
- 3 Nʼola bu cānum o cānāna idersem ihdā
Niceler ʿīd-i aḡḡada aña ḡurbān olmuş
- 4 Nice ʿāşıḡlarını emrine maḡkūm ḡılup
Şad hezār luṭṭ u iḡsān ile sulṭān olmuş
- 5 Anuñ evşāfını itmekle CESĀRĪ şimdi
ʿArşā-gāḡ iḡre ʿaceb şāʿir-i meydān olmuş

297

Fāʿ ilātūn Fāʿ ilātūn Fāʿ ilātūn Fāʿ ilūn

- 1 ʿĀrif cān terk bu dūnyā vū mā fih eylemiş
Kendini ḡirk-i riyādan pāk tenzīḡ eylemiş

5a evşāfını: evşāfı M1
297 M1.-, M2-, S-, SÇ.47a(derkenar)

- 2 Hakkā vāşıl olmağa cehd eyleyen sâliklere
Mürşid-i kâmil dilâ çok nesne tenbîh eylemiş
- 3 Şâ' irānuñ Hazret-i Hakk mā-tekkaddem nuṭkıını
Dilde mevzūn böylece tevzī' [ü] tevcîh eylemiş
- 4 Şûret ü eşkālümü almak için naḳḳāşiyān
Reng-i elvān çok boya taşmīm tezkiye eylemiş
- 5 Ey CESĀRĪ bir saçı Leylāya meftūn olduğum
Göricek 'ālem beni Mecnūna teşbîh eylemiş

298

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Benüm ol sevdüğüm bir māh-ṭal' at ḥüb-cemāl olmuş
Dil-i 'aṭşāneye la' l-i lebi āb-ı zülāl olmuş
- 2 Görinür āsumān-ı ḥüsni üzre beñleri Ülker
' Aceb ğarrālanupdur şol iki kaşı hilāl olmuş

- 3 Cemāl-i maṭla‘-ı nūrı cihānı zeyn kılmışdur
Bu gün seyr eyledüm ğayrı şıfat bir başka hāl olmuş
- 4 Ḳaddi ‘ar‘ar ve yāḥūd şekl-i ṭübāya bedel yāḥūd
Ḥemān bāğ-ı cihānda ḳāmet bir serv-i dal olmuş
- 5 O mäh-ı ṭal‘atı gördüm libās-ı sürḥ renginden
CESĀRĪ bağlamış elvān yanağı al al olmuş

299

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Yeşil ḥāre giyinmiş egnine ol meh meleklenmiş
Hümā-veş evc-i istiğnāya meyl itmiş feleklenmiş
- 2 Yine zülf-i kemendüm murğ-ı dil şaydına yem dökmiş
Mişāl-i dāne-i Hindū cemālinde beneklenmiş
- 3 Görüp yavrı ḳıyās itdüm o ṭıfluñ şeklini ammā
Tecessüs eyledüm bildüm anaçlanmış tüleklenmiş

- 4 Dimeñ bu çarḫ [u] eflāke temelsizdür direksizdür
Benüm bu dūd-ı āhum ʿarş-ı aʿlāya direklenmiş
- 5 Zārīfi nazmınuñ tanzīr itmek dil degül ḥaddüm
Velī dīvānçeye yanık CESĀRĪ bu gereklenmiş

300

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Ḥayıflar sevdüğüm dilber birine mübtelā olmuş
Anuñçün nice kimseyle varup da āşinā olmuş
- 2 Maḥabbet çillesin destüm gibi çekmek murād ile
Kemān-āsā bükülmüş ḳāmet ḳadd-i dü-tā olmuş
- 3 Marīz-i ʿaşḳa düşmiş bir devā bilür ṭabīb yoḳdur
Didiler ḫāli anuñ pek yamān olmuş fenā olmuş
- 4 Güzeller sīm [ü] zersiz şayd olunmaz ʿāşık-ı zāra
Zügürlük bende var ʿālem dutalum aḡniyā olmuş

- 5 CESĀRĪ kendi ḥāline ḳomaz ‘āşıkları aġyār
 ‘Acebdür mübtelāya ol ‘adū şerr ü belā olmış

301

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 O şuḥum müjgeni tır-i ḳazā ḳaşı kemān olmış
 Görenler didiler ḥüsnin bu fettān-ı zamān olmış
- 2 Elinden dād [u] feryād eyler ise ṭañ mı ‘āşıklar
 Anuñ ‘aşkı ile mey meclisinde nice ḳan olmış
- 3 El irmez ḳāmet-i bālāsına ol şūḥ vālānuñ
 Ser-efrāz-ı cihāndur bāġda serv-i revān olmış
- 4 Cemāli nūrı ile bu cihānı pür-ziyā itmiş
 Güzellenmiş hemān bir āfet-i devr ü zamān olmış
- 5 CESĀRĪ böyle mi vaşf eyler idi ‘arşada yārı

Şaşurmuş kendi kendin hem biraz ‘ aklı ziyān olmuş

302

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ey gönül yok yire etme ‘ aşk ile esrār fāş
Kimseler olmaz senün bu hālün ile hāl-dāş
- 2 Yok zamānuñ dilberinde zerrece resm-i vefā
Eyleyüp cevr ü cefāyı itdürürler cān-ıırāş
- 3 Her kime serv-i revānumsun diyü itsem niyāz
Nāz ider hasretle gözümdeñ aqıdur kanlu yaş
- 4 Hayf aña kim yār-ı ‘ aşık kadr bilmez zerrece
Mihr [ü] mäh hüsnine mağrūr olur ğāfil mabāş
- 5 Çarh [u] devrān felek ānide harcına sürer
Kim bu rüşendür yanar āteş yanında qurı yaş

302 M1.76b, M2.27a, S, SÇ.48a

1a gönül: dil M2 / yok yire itme: itme yok yere bu M2

- 6 Nâle zârundan cihân hep ʿâciz olmuşken benüm
İtmeye mi hîç saña âhum eşer ey bağı taş
- 7 Başımı top eyledüm çevgân-ı zülf-i ğam ile
Kâmetüm ham oldu ayağum yirine geldi baş
- 8 ʿAşk râhında şavaş itdi benüm ile rakîb
Nʼeyledüm nʼitdüm o ser-keş kâfiri itdüm yavaş
- 9 Kişinüñ bahtı müsâʿid kutlu hem tâliʿ gerek
Baht müsâʿid olmaz ise itme tâliʿ le şavaş
- 10 Çeşm-i tâtâruñ sînem şaştın gözedürken hele
Ġamzelerden atdı oğın yaşdı yayın göz [ü] kaç
- 11 Câme-i faqr [u] pelâs ile dil itsün iftihâr
Yâr giysün egnine fâhir libâs rengin kumâş
- 12 Ey CESÂRÎ hasb-ı hâlin nazm ile mevzün kıl
Ehl-i ʿaşka dehrde lâzım degül ğayrı maʿâş

303

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Senüñ ' aşkuñ dil [ü] cānumda cānānum qarār etmiş
Maḥabbet ber-devām olmuş şadākat āşikār etmiş
- 2 Sa' ādet burcınunñ üzresünñ ol şems-i dıraḥşānsunñ
Cemālünñ pertev-i nūr-ı cihānı şu' le-dār etmiş
- 3 Nice ādem seni gördügi demde olmaya meftün
Seni Ḥaḫḫ aḥsen-i taḫvīm şuret şekl var etmiş
- 4 Yine şalkım şaçak olmuş dağılmış turre-i perçem
Görünñ ' āşıklarunñ ' aḫlın serinden tārumār etmiş
- 5 Dimiş ' āşıḫ CESĀRĪ şā' ir-i şirīn-edādandur
Bi-ḥamdi'llāh o cānānum baña ḥoş i' tibār etmiş

304

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

-
- 303 M1.77a, M2-, S-, SÇ.48b
304 M1.77b, M2-, S-, SÇ.48b

- 1 O ūhuñ nām ile ūanı bu dehre rāygān olmuū
Sürer ihyāne devrānı ʿaceb bir kāmran olmuū
- 2 Açılmış hūsnūñ bāğı görünür sīnesi ağı
Kemāle iriūp ağı henüz bir nev-civān olmuū
- 3 Anuñ hoūdur hūūalın gör mūnevverdür cemālūñ gör
Leb-i āb-ı zūlālin gör hayāt-ı cāvidān olmuū
- 4 Olınmaz vaūf taʿbiri güzeldür rāy-ı tedbiri
Kazādur müjgeni tiri dü ebrūlar kemān olmuū
- 5 Dilüm vaūūāf olup hālā o ūh medh ider aʿlā
CESĀRĪ ūāʿir-i ğarrā cihāna dāstān olmuū

305

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Senūñ ol ebruvānuñ tākımı gördüm kemerlenmiū
Cebīnūñ nūr [u] fer virmiū bedirlenmiū kamerlenmiū

- 2 Şadāñi gūş iden dirler kelāmuñda ħalāvet var
Eyā tūṭi lisānum sözlerüñ şehd [ü] şekerlenmiş
- 3 ‘ Aceb kaçığı gülistānda açıldıñ ey ruḥ-i aḥmer
Ne zībā renk gösterdi ḥaddüñ bir verd-i terlenmiş
- 4 Senüñ ol nām [u] şānuñ cümle aḥbāb arasında
Hemīşe iştiḥār bulmuş be-ğāyet mu‘ teberlenmiş
- 5 Ḥabeşden ‘ asker alup beñlerüñ Rūma aqın itmiş
Alayın ḥoş düzüp tırna mişālinde qatarlanmış
- 6 CESĀRĪ ḥüsnüñi seyr eyleyüp bir kerre āh itdüm
Ḥayıflar şūḥ-ı müsteşnā elemnenmiş kederlenmiş

El-kaḥfiyetü’ş Şad

306

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ey gönül güher demde kim zāhir olursa ‘ aşq-ı ḥāş
Dehr içinde guşsa ğamdan bulur oldum ḥalāş

- 2 Bî-ḥabersüñ zāhidā luṭf it bizümle baḥş koy
At oḡuñ evvel bu meydāna yayuñ var şoñra aş
- 3 Var ise bu rāh-ı ‘aşḡda ger maḡşūduñ
Gel berü bu yaña sen ammā ayāḡuñ düzce baş
- 4 Zerre deñlü ger alursañ bu maḡabbetden eşer
Senden tekmil olısdur neyki var cümle ḡāş
- 5 Biz CESĀRĪ ḡāceyüz zıkr oluruz eş‘ār ile
Bizden alurlar sebaḡ her rāvī ehl-i ḡaşāş

307

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Aşḡuñ ey yār cān idüpdür āteş-i mişl-i raşāş
Ḳaldum efkār ḡamuñla ḡāṭırum ḡıl iftiḡāş
- 2 Zülfüñüñ zencir-i sevdāsında baḡludur göñül
Olmaḡ ister kākül-i bend-i duzaḡından ḡalāş

5a oluruz: olur M1
307 M1.78a, M2.28a, S.11b, SÇ.49a

- 3 Yüzüne karşı senün yañılup eyler kim ki āh
Ol kişidür ʿālem içre cürm çok ehl-i maʿāş
- 4 Tır-i müjgānuñ nişāna aldı çokdan sīnemi
Ey kemān-ebrū oñuñ endāhte kıl yayuñ aş
- 5 Görsün ʿālem zülf-i çevgānuñla kellem top top
Bir qadem luʿb-ı hüner göstermege meydāna baş
- 6 Nabzına bakmaq ne hācet derd-i ʿaşkuñ ey tabīb
Var senün sırr-ı dehānuñda nice dürlü havāş
- 7 Āsitān-ı devletün bekler turur leyl ü nehār
Bu CESĀRĪ hizmetüñdedür anı bil ʿabd-i hāş

308

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Yazdum bu eşʿarı ben o cānānuma maḥşūş

2a kākül: kāmīl M1

3b çok: yoq M1

6a nabzına: nazmına M1, SÇ / beñzine M2

308 M1.78b, M2.-, S.-, SÇ.49a

Didüm nice güftâr hem ol cānānuma maḥşūş

2 Oḡudum anuñ ismi ‘ayn lām ile bir yā

Ḳayd eylemişüm defter-i dīvānuma maḥşūş

3 Bezm içre anuñ vaşfina āġāz ben itdüm

Güldi didi bu medḥ [ü] şenā şānuma maḥşūş

4 Teşrif-i ḳudūme müterakḳıb idi yārān

Cānān gelüp oturdı benüm yanuma maḥşūş

5 Didüm gelicek ‘īd baña buse ‘aṭā ḳıl

Didi o ‘aṭā ‘ādet [ü] erkānuma maḥşūş

6 Cünbüşlerümi ‘arşada görince dimiş yār

Bu gūne edā şā‘ir-i meydānuma maḥşūş

7 ‘İrfān suḡan-dānuñ arasında CESĀRĪ

Nā-dīde ġazel dinmesi sulṭānuma maḥşūş

309

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Bu 'aşk eşeri dilde ki var cānına maḥşūş
Bu şevk sürür ḥāşıl-ı cānāneye maḥşūş
- 2 Devrānda bu çarḥ-ı felek naḫşını almak
Behzād ile Mānīnūñ o seyrānına maḥşūş
- 3 Üftādesini yār görüp ḥalḫ arasında
Farḫ itmesi iz' ānına 'irfānına maḥşūş
- 4 Hep ḥālūmi 'arz eyler idüm şūḫ-ı cihān-bān
Bir kerre çağırsa beni dīvānına maḥşūş
- 5 Bezminde bu eş' ārumı gūş eyledügi dem
İtmek baña iḥsān kerem şānına maḥşūş
- 6 Her ḫanda CESĀRĪ var ise ehl-i ma' ārif

309 M1.79a, M2.29a, S.-, SÇ.49b

1a dilde: M1-

2a naḫşını: naḫşı M1

4a eyler idüm: eylerüm M1

Elbetde gelürler şu' arā yanına maḥşūş

310

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Beni ğamdan azād itmek efendüm hep saña maḥşūş
Kerem bābın güşād itmek efendüm hep saña maḥşūş
- 2 Efendümsün hezār in' ām iḥsānuñ senüñ gördüm
Baña lütfuñ murād itmek efendüm hep saña maḥşūş
- 3 Bilürsün şadıķ olduğum du' āda hiç kuşūrum yok
Baña hoş i' timād itmek efendüm hep saña maḥşūş
- 4 Kāmu aḥbāb arasında beni gördüğün demde
Maḥabbet izdiyād itmek efendüm hep saña maḥşūş
- 5 Ma' ārif ehliyem ' āşıķ CESĀRĪdür benüm adum
Beni her bār yād itmek efendüm hep saña maḥşūş

311

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Olmaduğıçün dilā rindāneler demden ħalāş
Olmaz didüm anuñçün girye-i nemden ħalāş
- 2 Her ne deñlü zühd taqvā semtine meyl itse de
Şüfi'-yi zerrāk olmaz yine ol zemmden ħalāş
- 3 Kim anuñ a' māli fi'l-cümle riyā vü ' ucb olur
Pes anuñçün olımaz anlar cehennemden ħalāş
- 4 Bir cemāl-i pāküñ oldum tā ezel üftādesi
İsterüm şād olmağ itmez ol beni ğamdan ħalāş
- 5 Ey CESĀRĪ kākül sevdāsına bend olalı
Olmuşum dīvāne Mecnūn kayd-ı ' ālemden ħalāş

El-ķāfiyetü'z-Zād

312

-
- 311 M1.79a, M2.-, S.-, SÇ.49a(derkenar)
312 M1.79b, M2.29b, S.12a, SÇ.49b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ğarızuñdur bāğda ol verd-i ħamrādan ğarāz
 Kāmetüñdür sidre vü hem şekl-i tūbādan ğarāz
- 2 Ğarızuñdur bāğda ol verd-i ħamrādan ğarāz
 Kāmetüñdür sidre vü hem şekl-i tūbādan ğarāz
- 3 Ol cemāl-i beytūñi ħüccāc-veş idem tāvāf
 Ya degül mi vech-i pāküñ Ka'be-i 'ulyādan ğarāz
- 4 Çeşm-i tātāruñ dil [ü] cān mülkini ğarāt ider
 N'ola bilmem serde 'aqlum böyle yağmadan ğarāz
- 5 Ey CESĀRĪ 'ārif ehl-i suħan şā'irlere
 Bir kemāl 'arz eylemekdür şî'r [ü] inşādan ğarāz

313

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Söyle cānum nedür ol dest-i temennādan ğarāz

Geh niyâz u gâhî bir nâz [u] istiğnâdan ğarâz

2 Geh gülersüñ geh sögersüñ geh dögersüñ bendeñi

N'ola sulţānum bu deñlü cevr [ü] āvāzdan ğarâz

3 Vechüñe diĳkatle ĳıldumsa nazār ʿayb olmasun

Şunʿ-ı Hāĳdur itdügüm seyr ü temāşādan ğarâz

4 Naĳd-i cān vaşluña taĳdīr bahā itmiş idüm

Şormaduñ bir kez nedür bu māl-i ĳülyādan ğarâz

5 Çeşm-i maĳmūruñ görelden ʿiş [u] nüş itmekdeyüm

Laʿl-i nābuñdur hem ol cām-ı muşaffādan ğarâz

6 Bu CESĀRĪ ĳoş ĳazel icād iderse tañ degül

Hep senüñ vaşf-ı beyānuñ nazm-ı imlādan ğarâz

314

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

1b niyâzı: niyâz M1, SÇ
314 M1.80a, M2.29a, S.-, SÇ.50a

- 1 Şimden girü hālüm varup ol cāna idem ‘arz
Bu ‘aşq eşerin sevgili cānāna idem ‘arz
- 2 Kānde bulurum bilmem o ihvān-ı şafāyı
Esrār-ı dilüm cümle-i yārāna idem ‘arz
- 3 Meydāna çıkarsam n’ola lü’lü’-i eş‘ārı
Taqdīr [ü] bahā sūq-i bedestāna idem ‘arz
- 4 Manzūm kelām dilde ki bī-hadd hünerüm var
Ol ehl-i suhan meclis-i ‘irfāna idem ‘arz
- 5 Bir şāh-ı kerīm bendesiyem çünki CESĀRĪ
Kendüzümi ben bir ulu Sübhāna idem ‘arz

315

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Düşürme rāhumı şahrā çöle yā Hāzret-i Feyyāz
Şaşurma menzilüm yañlış yola yā Hāzret-i Feyyāz

- 2 Firāk [u] ḥasret-i dil-dāra gösterme meded eyle
Gözüm yaşın aqıtma her güle yā Ḥazret-i Feyyāz
- 3 ‘ Acebdür ‘ aşq ile oldum bu dem sersem cünün-āsā
Velī Leylāyı bilmem kim ola yā Ḥazret-i Feyyāz
- 4 Vücūdum hicr ile yanarsa feryād [u] fiğānumla
Zemīn ü āsumān bir bir dola yā Ḥazret-i Feyyāz
- 5 Muqarrerdür vişāl-i yāra irmek ger olur ise
Baña tevfiq [ü] ihsānuñ n’ ola yā Ḥazret-i Feyyāz
- 6 Sen ol bir pādīşāh-ı Lā-yezālsın eyle istimdād
Terahhüm kııl CESĀRĪ ben kıula yā Ḥazret-i Feyyāz

316

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 ‘ Āşīqam gör baña keşf olmaqdadır esrār-ı feyz
Gāh bir açup niqābuñ gösterür dīdār-ı feyz

- 2 Nuṭkumuz çün dād-ı Hāḫdur herkese olmaz naşīb
 ‘Aşḫ ile zāhirdür ancak ‘āleme āşār-ı feyz
- 3 Cüş ider baḫr-i maḫabbet dūr nişār itmekdeyüz
 Semt-i ḫudretten gelür vaḫti ile rüzgār-ı feyz
- 4 Feyz-i Hāḫḫa maḫḫar olmaḫ ‘āşıḫuñ maḫşūdıdur
 Anuñ içün baḫş olunur anlara eş‘ār-ı feyz
- 5 Bir gözi mestānenüñ meftūnyam ben tā ezel
 Şimdi mey şunar baña bir sākī-i ebrār-ı feyz
- 6 Ey CESĀRĪ şan derūnumda bahār eyyām[1] var
 Tāze tāze her seḫerde açılır gülzār-ı feyz

El-ḫāfiyetü ‘ṭ-Ṭā’

317

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 ‘Aşḫ [u] sevdā-yı maḫabbetle olaldan iḫtilāt

Olmadum zencir-i ğamdan hiç bir laḫzâ neşât

2 Çeşm-i sâhirlere belâya uğradur çok âdemi
Anlaruñ kıl meger elinden dilâ sen ihtiyât

3 Dâne şandı nokta-i ḫâlin görince murğ-ı cân
Ĝâfilin duzağ-ı perçem kıldı anı irtibât

4 Derdümi şerḫ itmege destüme aldum çün kalem
Sergüzeştüm ideyüm cümle ‘ayân inbisât

5 Ey CESÂRÎ semt-i cânânı ‘adûlar bağlamış
Yoğ baña râh-ı selâmetden nişân ber-şırât

318

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

1 Dirler idi bize var ol mey-i ḫamrâda neşât
Virmedi ḫalbümüze ya neden ol bâde neşât

2 Yâr [u] aḫbâba ne olmuş ki maḫabbet ḫalkmış

Bulmadum ben hele bir meclis-i ārāda neşāt

3 Ne revā bir iki gün ʿ ömr ile ğam-nāk olmak
İsterüm olduğunu şimdi bu eşnāda neşāt

4 Dün bir ehl-i dile şordum didi al bu haberi
Sīm [ü] zersiz olamaz hāşılı dünyāda neşāt

5 Ey CESĀRĪ yūri seyr eyle cihān dağdağasın
Hikmet-i Hāḳḳ ne ola yokdur ehibbāda neşāt

319

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1 İrdi bu dem dil-i maḥzūnuma bir pāre neşāt
Açdı ṭabʿ -ı suḥanum şevḳ ile hem-vāre neşāt

2 Bu ğazel vaḳt-i neşātumda lisāna geldi
İdeyüm yāra teberrük gele dil-dāra neşāt

3 Bülbül ʿ aşka düşer eyyām-ı bahār irdükde

Kaṭre-i jāle virür gülşen ü ezhāra neşāt

4 Evşāf cünbüş ile ʿ arz-ı maḥabbet olunur

Vaşla nāʿil olan ʿ arz eyler imiş yāra neşāt

5 Ey CESĀRĪ keremi var ola her dem yāruñ

Būse baḥş eylesidür bu dil-i zāra neşāt

320

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1 Kātib-i rüz-ı ezel çekdügi dem ḥüsñile ḥaṭṭ

Rūyiña zīnet için ḥāme ḳodı ḥāl-i nuḳaṭ

2 İstivā ḥaṭṭ-ı rumūzuñ ʿ uḳalā fehm itdi

Ümmet-i Muştafavāide bu imiş rāh-ı vasaṭ

3 Mahz-ı nūr-ı yüzüñe mihr dimiş baʿ zıları

Bilmeyen māhiyyet-i ḳadrüñ ider sehv [ü] ḡalaṭ

4 Seyl-i eşküm iki deryā gibi eyler cereyān

320 M1.81a, M2.30a, S.12b, SÇ.50b

1a çekdügi dem: çekdügüm M1

Mısr vaşfinda anuñ birisi Nıl biri Şatt

- 5 Ey CESĀRĪ sere zülfi kıara sevdā getürür
 ‘Aşk te’şir kıılupdur dil [ü] cānumda nuḳat

321

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Vaşf kııl rāz-ı dilüm bir hāl ile dil-dāra ḥatt
 ‘Abd-i ‘āciz ‘arz-ı hālüm olsun ol ḥünkāra ḥatt
- 2 Rüy üzre beñlerin gördüm didüm encüm mi bu
 Āsumānda kehkeşāndur didi hep yek-pāre ḥatt
- 3 Güyā reyḥān-ı celidür ṭurre-i ‘anber-feşān
 Sünbül-āsā ḥoş yaşışmışdur perī-ruḥsāra ḥatt
- 4 Kııl kalem çekmiş kıyās eyle iki ebrūları
 Görinür ince hilāl ol şāḥib-i nezzāra ḥatt
- 5 Ey CESĀRĪ ḥalk-ı ‘ālem itdügiçün i’ tibār

Ekşerî ta' lîk rik' a yazılır eş' ara hıtt

El-ķāfiyetü 'z-Zā'

322

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dilberā kıł ' āşıķa mu' cize-dem izhār lafz
Ağzuñ esrārında müzmir āşikāra var lafz
- 2 Tūti-veş eyle tekellüm gūş idem bir dem seni
La' l-i ķandüm cāna lezzet bahş ider tekrār lafz
- 3 Sensūñ ol baħr-i kerem aşdāf eyle fem-i gūşād
Derc-i dendānuñda görinsün dürr-i şeh-vār lafz
- 4 Rāziyam her emrüñe olsun dilinden bir cevāb
Ĥātır-ı maħzūn-ķab' um eyle istifsār lafz
- 5 Ey CESĀRĪ va' de-i kālā-yı vaşl-ı yāra sen
Naķd-i cān ' arz it ki yapar ' āķıbet bāzār lafz

323

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Bu dilde ki var 'aşk ile nazm eṣer elfāz
Her ehl-i suḥan-dāna odur mu' teber elfāz
- 2 Mevzūn kelām besler olan şā' ir-i ğarrā
Göstermek için 'āleme dürlü hüner elfāz
- 3 Āvāza gelüp nağme terennüm olur ise
Güşuma şafā-baḥş ide dilde her elfāz
- 4 Bir 'āşık-ı Hakk 'aşk ile cūş itdüğü demde
Şol baḥr-i hikemden çıkarur ço güher elfāz
- 5 Bir tūṭi-i āġāzeye meyl itdi CESĀRĪ
Söyletdi faşihāne kelām şeker-elfāz

324

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

323 M1.81b, M2.31a, S.-, SÇ.51a
324 M1.82a, M2.31a, S.-, SÇ.51a

- 1 Göñül eyler bahār eyyāmı ezhār çemenden hazz
Alınmaz mı gül sünbül kıranfil nesterenden hazz
- 2 Aķar řu hūb-řūret çün açarmıř ādemūñ tab^c ın
Nice ben eylemem bāğ iķre serv [ü] yāsemenden hazz
- 3 Cemālin gösterüp cānān tekellüm nāz itdükçe
Anı gūř idüp üftāde kılur hulk-ı hasenden hazz
- 4 Didi diķķatle yüzüme benüm baķmaķ neden geldi
Didüm ol yāra itmişdür ezel bu cān senden hazz
- 5 O řūhuñ evc-i hūsninde řūreyyā encümi hālin
Görüp itdüm temāřā eyledüm gāyetle andan hazz
- 6 CESĀRĪ ařl-ı mevlūdum benüm Bender diyāridur
Yanumda añsalar anı ider dil ol vaşandan hāzz

325

-
- 1a eyyāmı: eyyāmını M1
1b nesterenden: nesterinden M1
3a anı: eger M1
6b ol: M1-
325 M1.82a, M2.-, S.-, SÇ.51a

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dilā ' aşıkıların kadrin bilen dilberden olur Һazz
Tenezzül eyleyüp kendi gelen dilberden olur Һazz
- 2 MaҺabbet artar eksilmez derün-1 dilde bu serde
Tevāzu' la temennālar kılan dilberden olur Һazz
- 3 Kırā'at eyleyüp münşe'āt Һab' -1 eş' arum
Nedür maқşūdumı bir bir bulan dilberden olur Һazz
- 4 Felek қаһrıyla maҺzün ğam-ġin olduğum demde
Tesellī eyleyüp gönlüm alan dilberden olur Һazz
- 5 Gözüm yaşın revān olduğını gördükde raҺm idüp
Hemān-dem dest-māl ile sileñ dilberden olur Һazz
- 6 Niyāz [u] nāz dil-dāruñ Һalāvet-baҺş ider cāna
Benüm eşkālüme baқup ğülan dilberden olur Һazz
- 7 Neme lāzım cihān içre benüm her gördüğüm dilber
CESĀRĪ ol fālān bin-i fālān dilberden olur Һazz

El-ķāfiyetü'1- Ayn

326

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nağme-i nālem benüm yār itmeseydi istimā'
Mevlevīler eylemezdi döne döne hīç semā'
- 2 'Aşķ rāhında şavaş itdüm vücūd işbātına
Ol tabībüm gördi anı oldu hāle itīlā'
- 3 İr görüp maķşūduma luţf ile şād itdi beni
Ĝuşşa [vü] ğamdan nizā' kıldum āhır inķıţā'
- 4 Keşf-i rāz itmem derūnı sırrımı bir kimseye
Bilürüm kim küllü sırrın cāveze'l-işneyni şā'
- 5 'Ālemün ālāyişinden fāriğ āzādeyem
Dehr içinde kimse ile eylemem ben hīç nizā'
- 6 Her umūr-ı Ğaķķa tefvīz eyledüm ey dil bu dem

326 M1.82b, M2.31b, S.-, SÇ.51b

3b nizā'1: nizā' M1, SÇ

4b kim: çün M1

Rāzıyam nahnu asemnāya hemīn itdüm ınā[ ]

- 7 Pertev-i hırşıdden mir'āt-ı ab[ ] um feyz alur
Ey CESĀRĪ zāhir olur bu derūnumda Őu[ ] ā[ ]

327

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Oldı cānā ūn cemālūñ pertevi rūŐen Őu[ ] ā[ ]
Bamaq ile hūsnūñe bir vech ile gelmez ınā[ ]
- 2 Ārzū-yı Őem[ ] -i ruhsārın ider pervāne dil
Bāl [u] per yandurma iūn rūz [u] Őeb eyler semā[ ]
- 3 İftirā-ı Őavm-ı hıcrūñ buldı cānā intihā
 İd geldi vaŐluña irmek olur mı nizā[ ]
- 4 Sen gibi yāra mahabbet itdūgiūn  aŐıuñ
Olmadı ayār ile hı mācerāsı inıā[ ]
- 5 Ey CESĀRĪ sevdūgin mabubuña gel ama rāz

Çün dinildi küllü sırrın cāveze'l-işneyi şā'

328

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Derd-i 'aşqdan ey ṭabīb itmek degül ḳābil rücū'
 'Aşḳiyā olmağla 'āşıḳ 'āleme bulur şüyū'
- 2 'Aşḳ izhār eyleyen gelsün suḫan meydānına
 Ma' rifet ehlinden aṣlā eylemem ḫavf [u] ḫuşū'
- 3 Şā' irān-ı mağlaṭa hīç gūşuma itmez eşer
 Şīr ile itse şavaşı başa çıḳmaz bir sebū'
- 4 Ḥoş dimem vardur maḫabbet meclisinde her zamān
 Bāde' ile pür piyāle gün gibi eyler ṭulū'
- 5 Ey CESĀRĪ ni' met-i ḫ'ān-ı vişāl-i yār ile
 Ekl [ü] şürb iden kimesne ḫaşre dek olur mı cū'

328 M1.82b, M2.31b, S.12b, SÇ.51b

1a bulur: bu M1

2a meydānına: meydāneye M1

5b mı: M1-

329

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Kişi rāḥat idemez 'arız olur ise veca'
Getürür 'aşıka aḡyār 'adū ḥavf [u] ḥuṣa'
- 2 Dostum āḥiret a' mālīne dūnyāda şavaş
Tā ki 'uḡbāda ola maṭlabuñ ol beyn yasa'
- 3 Şimden şoñra dilā sen yūri taḡvā yoluña
Terk ḡıl nefis [ü] hevāyı ola gör ehl-i vera'
- 4 Rāzı ol naḥnu ḡasemnāya naşıbuñ gözle
Hāy hū fā'ide virmez ne gerek böyle ṭama'
- 5 Ey CESĀRĪ bir uşūletle sen ol yāra ḡarīb
Gice gün baḡmaḡ ile gelmez o dīdāra ḡına'

330

-
- 329 M1.83a, M2.-, S.13a, SÇ.51b
3b hevāyı: hevāñı M1
4b ne: M1-
5a sen: S-
330 M1.83a, M2.-, S.12b, SÇ.52a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey benüm yār-ı güzīnüm elvedā' āh elvedā'
Şeh-levendüm nāzeninüm elvedā' āh elvedā'
- 2 H̄asret oldum tūṭi-veş güftāruñi gūş itmege
Ey leb-i nuṭṭ-ı şīrīnüm elvedā' āh elvedā'
- 3 İftirāḳuñla ḳarañudur cihān bu 'aynuma
Ey münevver meh-cebīnüm elvedā' āh elvedā'
- 4 Hep ḥayāl oldı senünle şāh [u] ḥandān olduḡum
Şimdi ben zār u ḥazīnem elvedā' āh elvedā'
- 5 İştıyāḳuñ itdi cānā bendeñi zār [u] ḥazīn
Gūş ḳıl āh [u] enīnüm elvedā' āh elvedā'
- 6 Bilmedüm ben ḡāfilin çıḳdum diyār-ı ḡurbete
Ḥayf yād ilde mekīnem elvedā' āh elvedā'
- 7 Bir CESĀRĪ kem-terem cānā Ḥudādan isterüm

Olasun ʿayneʿl-yaqīnüm elvedāʿ āh elvedāʿ

331

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Yüri her rüz [u] şeb ʿ aksine devvār eyleyen t̄ālīʿ
Yüri esrārımı bu halka izhār eyleyen t̄ālīʿ
- 2 Diyār-ı ğurbetüñ qahrın çeküp yārdan baʿ id oldum
Yüri bī-ħad beni bu derde düşvār eyleyen t̄ālīʿ
- 3 Muħāl oldu bu ʿ alemde baña āsūde-ħāl olmağ
Yüri dāʿim beni bir şāhib-efkār eyleyen t̄ālīʿ
- 4 Yüri hicr [ü] firāk ile beni qan ağladup dāʿim
Dü çeşmüm yaşını ırmağ enhār eyleyen t̄ālīʿ
- 5 CESĀRĪ bāy ednāya ezel ser-keşlik eylerken
Anı dehr içre şimdi ʿ abd-i nāçār eyleyen t̄ālīʿ

332

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Seyr iderken dehri yoğ [u] vara oldum muṭṭali^ç
Ya^çni kim ol Şāni^ç Settāra oldum muṭṭali^ç
- 2 Çın seherde şa^ç şa^ç a virdi cihānuñ yüzine
Bir cemāl-i maṭla^ç u'l-envāra oldum muṭṭali^ç
- 3 Genc-i hüsnine niķāb itmiş muṭalsam zülfini
Şekl-i ejderhā-yı gīsū māra oldum muṭṭali^ç
- 4 Rūma çıkmış leşker-i hāl Habeş Hindüları
Bir fesād üzredür ol esrāra oldum muṭṭali^ç
- 5 Ey CESĀRĪ bildüm anuñ kaşdı ^ç aşkuñ nārına
Şinemi yakmak diler dil-dāra oldum muṭṭali^ç

332 M1.83b, M2.-, S.-, SÇ.52a
1b Settāra: Te^çālānuñ sırrına M1

El-ḳāfiyetü'l-Ġayn

333

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostlar gül yüzlü yārum gitdi elden hey dirīġ
Nāzenīnüm ŧeh-süvārum gitdi elden hey dirīġ
- 2 Kimlere ben dād [ü] feryād ideyüm ḫālüm bile
Hem enīs ġam-ġüsārum gitdi elden hey dirīġ
- 3 Çarḫ-1 devrān-1 felek itdi baña ġaddārлық
Āh kim hep külli varum gitdi elden hey dirīġ
- 4 Ġam degül dīvāne dirse ḫalk-1 'ālem hep baña
Çün benüm nāmūs [u] 'ārum gitdi elden hey dirīġ
- 5 Ben ġarīb derd-mendi kimseler itmez su'āl
Ey CESĀRĪ i' tibārum gitdi elden hey dirīġ

334

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çande dilberler ider ise eger mesken durağ
 ' Aşka menzil merâhil olımaz andan ırağ
- 2 ' Aşk idelden bu derūnumda benüm meks [ü] çarâr
 Oldı ey Leylî-şifat Mecnūn dile dağ üstü bāğ
- 3 Meskenetle reh-güzârında seni bekler turur
 Ser-be-düş olmış benefşe sünbülün boynında bağ
- 4 Mişl-i altun beñzi hasretle şarardı şoldı gör
 Lâle reng-âmiz olup bağrında yağdı tâze dāğ
- 5 Nūr-ı dīdem hāneye teşrīf iderseñ gice gel
 Şu' le virmez dirler anı gündüzün yanan çerāğ
- 6 Bülbülündür gülşen-i ' aşkında nâle zâr ider
 Bu CESĀRĪnün kelām-ı nazmına gel tut kulağ

335

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nār-ı ' aşka yakmayınca cān mānend-i çerāğ
Deste girmez vuşlat-ı cānān mānend-i çerāğ
- 2 Aşılıp mum gibi yanında o şūh-ı nev-resūñ
Hānesinde olagör mihmān mānend-i çerāğ
- 3 İdeyüm dirseñ eger şubha degin seyr-i cemāl
Her gice bezminde ey dil yan mānend-i çerāğ
- 4 Yüregūñ yağı erirse dime hālūñ kimseye
Olmayayum dir iseñ destān mānend-i çerāğ
- 5 Ey CESĀRĪ hālūmi cānān bilsün dir iseñ
Yağ serūñde āteş-i sūzān mānend-i çerāğ

336

-
- 335 M1.84a, M2.32b, S.13a, SÇ.52b
1a mānend-i: cānından S
4 M1-
5a bilsün: eylesün S
336 M1.84a, M2.32b, S.-, SÇ.52b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Na'ra ursam ger bülend-āvāz ile ayağ ayağ
Ta'n kılmazlar beni Mecnūn dile yoğdur yasag
- 2 Bāde-i 'aşk-ı İlähî ile sekrānam bu dem
Ġam degüldür meskenüm olur ise dağ üstü bāğ
- 3 Yoğdur ta'n-ı 'adūdan zerrece pāküm benüm
Şādık 'āşıqlardanam bu 'aşğdan itmeme ferāğ
- 4 Hāğğ beni çün eyledi bir şā'ir-i şīrīn-mağāl
Yār vaşfın söylerüm mādeme vücūdum ola şağ
- 5 Ey CESĀRĪ çün dile yağdum mahabbet şem'ini
Nūr-ı Hāğğa yanarum her gice mānend-i çerāğ

337

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bu murğ-ı cānān[1] şayda itmiş rūda kākül bağ

‘ Aceb bilsem dutabilür mi muhkem şuda sünbül baĝ

- 2 Dolaşdum lâle-zârı ‘ arız-ı dil-dârda gördüm
Ne ra‘ nâdur açılmış hoş kıaranfil tâze bir gül baĝ
- 3 Duzaĝ-ı zülf-i dilberde dutulur murĝ-ı cân ammâ
Niçün dutmaz gül-istân-ı maĝabbet içre bülbül baĝ
- 4 Cünün-âsâ ben ol zencir-i ‘ aşka kayd [u] bend oldum
Bu sevdâ özge sevdâdur güşâd olmaz o müşkil baĝ
- 5 CESÂRÎ esb-i hâmem n’ola irse menzil-i kâma
Benüm añladuĝum tutmaz hiç aşlâ tab‘ -ı düldül baĝ

El-kâfiyetü’l-Fa’

338

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

- 1 Benüm ma‘ nâ-yı nazmum añar elbet ‘ âlem-i eşrâf
Rumûz-ı nükteyi tefhîm kıılır ol şâhib-i keşşâf

- 2 N'ola 'aşk-ı İlähiyle derûnum olsa ger memlû
 Hâbîbu'llâhuñ oldum ben o na' t-ı pâkine vaşşâf
- 3 Temâşâ itdügüm dehr içre maşnû' -ı Hüdâdur hep
 Bilür bu hüsn-i hâlümden benüm her şâ' ir eşnâf
- 4 Şikeste-dil faķiri sen idersün luţf ile ihyâ
 Virür ecr ü mükâfâtı saña Mevlâ muzâf iz' âf
- 5 Mihenk-i tab' a ur kâlün anı bir hoş 'ayâr eyle
 CESÂRÎ tâ besend ide zer-i mantûķıña şarrâf

339

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ey dil itmez saña çün yâr va' d-i vaşlından hilâf
 Gözle eşref sâ' ati anuñ ile ol sine şâf
- 2 Uğrama zinhâr ol fi' l-i şeni' üñ semtine
 Nev-' arûs-ı dehr ile olmaķ ne lâzımdur zifâf

3b Hüdâdur: ğidâdur M1
 339 M1.84b, M2.33a, S.13a, SÇ.52b

- 3 Menzil-i maḳṣūda ırmekse murāduñ mā-ḩaṣal
ḩācı-veṣ yāruñ cemāli beytini eyle ṩavāf
- 4 Nūṣ ḩıl ṣol zemzem-i la' lin ṣafādan çekme el
Merve ḩaḩḩı cürm [ü] 'ıṣyānuñ ḩudā eyler mu' āf
- 5 Ey CESĀRĪ fıkır [ü] endiṣem budur leyl [ü] nehār
Maḩfil-i 'aṣḩında yāruñ ḩurabilsem i' tikāf

340

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Bir kūṣe-i vaḩdetde dilā eyle tevaḩḩuf
Rızḩuñ gelür elbet aña sen çekme te'essüf
- 2 Va' d itseñ ise tuḩfe-i cānı sen o yāra
ḩavlinde durup itme ṣaḩm va' de teḩallüf
- 3 Ger bendesi olduñ ise bir ṣāh-ı cihānuñ

3b cemāli: cemāl M1, M2 ; cemālin SÇ
340 M1.84b, M2.33a, S.-, SÇ.52b
1a bir: bu M2

Hizmetde kuşur eyleme lāzım mı tekellūf

4 Kaṭʿ eyleme ümmīdini tā kim ire luṭfi

ʿ Āşıqlara her bār olur āşār-ı telatṭuf

5 Vaşf eyle gehī ḥālūñi nazm ile CESĀRĪ

Gāhice ḥaḳīḳat gözedüp söyle taşavvuf

341

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1 Tır-i cevruñ zebūn itdi beni ey nev-civān inşāf

Taḥammül idemez oldu bu pır-i nā-tüvān inşāf

2 Benüm zār [u] fiğānumdan cihān hep ʿ āciz olmuşdur

Saña aḥvāl-i ḥālüm eyledüm bir bir beyān inşāf

3 Kerem kııl bende-i nāçizüñe raḥm eyle sulṭānum

İki ırmağ-veş aḳar gözümdeñ ḳan revān inşāf

5a eyle: M1-
341 M1.84b, M2.33a, S.-, SÇ.53a

- 4 Vişālũñ dilde maqşũdum beni dũr itme bābuñdan
Mũrũvvet ŧeŧkat eyle vaktidũr cāḩā amān inŧāf
- 5 CESĀRĪ kem-terũndũr ḩũrrem olur iltifātuñla
Anı ben isterũm Mevlā saña virsũn hemān inŧāf

342

Mef'ũlũ Mefā'ũlũ Mefā'ũlũ Fa'ũlũn

- 1 Bu çarḩ-ı felek devrine devrānına yuf yuf
Seyrānına ol seb'a-i seyyārına yuf yuf
- 2 'Āŧıqları taḩdĩr ile tekdĩr iderler
ḩalkũñ sitem ũ cevrine āzārına yuf yuf
- 3 Ūlfetde ola ŧubḩ [u] mesā yār ile āgyār
Ol meclise yuf yārına āgyārına yuf yuf
- 4 Zāhid bize hep çehre eger çekdũgi demde
Her bār anuñ çehre-i murdārına yuf yuf

5 Çün kavlı-i durūğ va‘ de vü ikrârına tırılmaz
Olsun o şehûn va‘ dine ikrârına yuf yuf

6 Kâlâ-yı vişâle dil [ü] cân naqdini almaz
Yuf eyle CESÂRÎ yuf o bâzârına yuf yuf

El-ķāfiyetü '1-Ķaf

343

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1 Oldum ey dil ben nice demden beri maķrûn-ı ‘ aşķ
Baña gösterdi ruķın yâr eyledi meftûn-ı ‘ aşķ

2 ‘ Andelîb-âsâ figân zârımı ‘ ayb eylemek
Nev-güşâd oldu cihâna ğonca-i mazmûn-ı ‘ aşķ

3 Ħamd ola gitdi derûndan ğuşşa [vü] âlâm ğam
Ħâşılı geldi meserret olmuşum memnûn-ı ‘ aşķ

4 ‘ Aşķ-ı Leylî ile şahrâ semtini gezerdüm ezel
İtmeye mi vâşıl-ı Mevlâ bu ben Mecnûn-ı ‘ aşķ

- 5 Ey CESĀRĪ özge tertīb-i Felāṭūn eyledi
Ben gedāyı ʿālem içre keyfice maʿcūn-ı ʿaşq

344

Fāʿ ilātūn Fāʿ ilātūn Fāʿ ilātūn Fāʿ ilūn

- 1 Āh kim pīrūnden aṣlā nazra-i imʿān yok
Baña himmet dād ider bir şāhib-i iḥsān yok
- 2 Lāle-veş yaqdum derūna bāṭınım la tāze dāğ
Dir görenler zāhirūmde āteş-i sūzān yok
- 3 ʿAşq u sevdā-yı maḥabbetden eşer göstermege
Baña hem-dem zāt-ı pāk olan muḥibb bir cān yok
- 4 Yār [u] ağıyār ile dāʿim āşinālık mūmteniʿ
Bende ḥāl ʿarz itmege sulṭānuma imkān yok
- 5 Dīde-i ʿibret ile kıldum nazar bu ʿāleme
Ḥaḫdan özge ḥalk-ı ʿālemde ulu seyrān yok

- 6 On sekiz biñ ‘ âlem ile oldı cismüm müctemi‘
Benden özge işbu şun‘ -ı Hâlika hayrân yoq
- 7 Bâde-i ‘ aşk-ı İlâhî şöyle mest itdi beni
Vâlih [ü] hayrân serümde ‘ akl yoq iz‘ ân yoq
- 8 Tâbi‘ -i nefis [ü] hevâyam bende yoq şâlih ‘ amel
Pîrlige başdum qadem hayfâ bana meydân yoq
- 9 Yükletilmiş kârbân dâ‘im qonup göçmekdedür
Mülk-i fânide ebed qâ‘im olur mihmân yoq
- 10 Ey CESÂRÎ tılsımât-ı a‘ zamam ben âşikâr
Cümle esrâr-ı dile nuqk itmege fermân yoq

345

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

- 1 Nedür maqbûb olanlarda dilâ zârlıq sitem-kârlıq
Ki itmezler ‘ aceb ‘ âşıqlara yârlıq vefâ-dârlıq

7 M1-, SÇ-

8 M1-, SÇ-

9 M1-, SÇ-

345 M1.85b, M2.-, S.-, SÇ.53b(derkenar)

- 2 Bu h̄alet anlara yā Rab nuḥūset baḥt [u] ṭāli‘ mi
Sipih-r-i dūna mı ḳaldı ide ya böyle ḡaddārlik
- 3 Tıfl-ı nev-reste olsa fī zamāne dil-rübāsı hep
İderler va‘ de-i kemmūn ḳılurlar dūrlü ḡayyārlik
- 4 Metā‘ -ı vaşla ben cān naḳdi taḳdīr-i bahā itdüm
Diriḡā uymadı gitdi o dil-dār ile bāzārlik
- 5 CESĀRĪ cevr-i dilberden çekerdüm el ayaḡ ammā
Ḳatı müşkildür olmaḳ ‘ālem iḡre hāl-i dūşvārlik

346

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Niḡün dil āh ḳılmazsuñ ki bunda ḡüb cemālūñ yoḳ
Vişāl ümmīd itdüḡüñ senüñ ol ḡasb-i ḡālūñ yoḳ
- 2 Mecāzīdür maḳāluñ ḡuşuma girmez be hey ‘āşık
Ḥaḳīḳat pīrine āyā nedendür imtişālūñ yoḳ

- 3 ‘Alāyıkdan hālāş itmeklige cehd it girībānı
 Ṭarīkat semtine ‘azm itmege kaşd-ı mālīk yok
- 4 Yürü dergāh-ı ‘aşkı bul yüzüñ sür āsitānına
 Saña hayf te’essüf dilde nazm ile kemālūñ yok
- 5 CESĀRĪ eylesün himmet saña pīrān-ı ‘aşk olan
 Civānlar ile ülfet itmege bir hoş hışālūñ yok

347

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

- 1 Hoş besle bu dem nazm-ı ğazel-h̄ānuñı ‘āşık
 Tā söyleyeler şöhret ile şānuñı ‘āşık
- 2 Yārāna şafa bahş idegör sâz [u] sözüñle
 Gūş eyleyeler şavt-ı hoş-elhānuñı ‘āşık
- 3 Bağ sağ şola ehl-i suhan meclisidür bu
 Gözet edebi ‘ādet erkānuñı ‘āşık

- 4 Ben fahr iderüm şâ'ir-i meydân ile söyleş
Şevk eyle hemân sür dem-i devrânuñı 'âşık
- 5 Ammâ ki gurûr itme şağın nazmuñ ile sen
Tâ kim bulasuñ mâta bir imkânuñı 'âşık
- 6 Ger gülşen-i kıuds olmak ise de merâmuñ
Bir yâra fedâ eyle ser [ü] cânuñı 'âşık
- 7 Hoş cünbüş ider 'arşada üftâde CESÂRÎ
Sen dahı getür şevke bu yârânuñı 'âşık

348

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Cânân ile biz 'âlem-i ma'nâda buluşduk
Nâşî yok idi arada tenhâda buluşduk
- 2 Kırıldı kaçan bezm-i elest ol ulu dîvân
İkrâr-ı Haqqâ meclis-i kübrâda buluşduk

- 3 Rūhu 'l-Ḳudüsün Ādeme nefh itdügi rūḥuz
Ey zāt-ı muşavver biz o eşnāda buluşduk
- 4 Kun emri ile 'ālemi Ḥaḳḳ eyledi izhār
Bir ḥalde idük menzil-i ihfāda buluşduk
- 5 Dīdārını görmek idi maḳşūd-ı CESĀRĪ
Bir yāra olup 'āşık-ı üftāde buluşduk

349*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Āteş-i 'aşık-ı Ḥudā bülbüdedür gül-terde yok
Müşg-i şeb-büy-ı şafā kāküldedür 'anberde yok
- 2 Meclis-i 'irfān içinde şevk-i yār ile müdām
'Āşıkā keyfiyyet ammā müldedür sâğarda yok
- 3 Bir dem içre irgürür 'āşıkları maḳşūdına

349 M1.86b, M2.34a, S.13a, SÇ.54a

* Ğazel Muşanna'

1b şafā: M1-, SÇ

2b sâğarda: sâğara M1

Cümbüş-i bād-ı şabā düldüldedir aşkarda yok

- 4 İtr ile kıldı mu' aṭṭar her dimāğ-ı 'āşıkı
Sol mu' aṭṭarlık ser-ā-pā füldeür katmerde yok
- 5 Ey CESĀRĪ bu miyān-ı yāra kıldum hoş nazār
Kaṭl-i 'uşşāka 'aṭā püsküldedir ḥaṇçerde yok

350

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey gönül gel yok yire sen eyleme da' vā-yı 'aşk
'Āşık olan 'ālem içre eylemez ğavğā-yı 'aşk
- 2 Kudret olmaz 'āşıkānda nice da' vā eylesün
Cezb idüp ma' şūk 'aqlın mest ider şaḥbā-yı 'aşk
- 3 Çünkü 'āşıkısuñ nedür bu sendeki hubb-i sivā
İtdürür terk-i sivā 'āşıklara sevdā-yı 'aşk
- 4 Ğayr-ı ma' şūkı yaḥup maḥv eyle dilden 'aşk ile

Tā ki senüñ albüni zer eylesün kimyā-yı aş

5 Ey CESĀRĪ cām-ı aş yār elinden eyle nūş

Tā urasuñ atreye emvācını deryā-yı aş

351

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Būlbül-i şūrīde-āsā olmuşum şeydā-yı aş

Eyledi āhır beni Mecnūn-şifat Leylā-yı aş

2 Şīve-i maħbūba her ān dil taħammül itmeyüp

Fāş idüp esrārüm itdi āleme rüsvā-yı aş

3 Yok yire taş atmasun ta' n eyleyüp ālem baña

Seng-i peyk-i vuşlat itdi baña bu sevdā-yı aş

4 El çeküp ħub-ı sivādan terk tecrīd olmuşum

Cezbe-i āf içre hem-dem oldu bu anā-yı aş

5 Ben CESĀRĪyem ne-mī-dānem yecüz lā yecüz

Sākī-i bezm-i ezelden içeli şahbā-yı ‘aşk

352

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Sevmek ister gönüm ammā hoşça bir dilber de yok
Pek niyāz olmazsa bāri bir şīrīn esmer de yok
- 2 Çār-sūyı büsbütün gezdüm tırāş olmağ için
Ṭab‘ uma lāyık benüm bir tāzece berber de yok
- 3 Ey ḥarābāt erleri ḥālüm nice olsa gerek
Keyfüm icrā itmege hīç bāde-i aḥmer de yok
- 4 Diñlemez maḥbūb olanlar dilde eş‘ ār [u] ğazel
Anları şayd itmege āh elde sīm [ü] zer de yok
- 5 Ey CESĀRĪ defter-i ‘uşşākı süzdüm cümle
Aradum ismüm benüm var mı diyü defterde yok

352 M1.87a, M2.-, S.-, SÇ.54a
2b bir: M1-

353

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostum 'ibret ile bu 'ālem-i mefrūka baḳ
Güne güne ḥalk eylemiş Ḥaḳḳ cümle-i maḥlūka baḳ
- 2 Ḥastedür ṭab' -ı mecāzum ey ṭabīb ister devā
Ḳıl teraḥḥüm ḥälüme derd-i dil-i mesbūka baḳ
- 3 Ḳısmetüñ naḥnu ḳasemnādandur elbetde gelür
Ḥāzıḳ [u] maḥzūka baḳma Ḥazret-i Rezzāka baḳ
- 4 'Aşḳ āşarı görünür bir yire geldügi dem
Dürlü ḥālet baḥş olur şol 'āşık u ma'şūka baḳ
- 5 Ey CESĀRĪ ma'ni-dār-ı nazmumı şanma teḥī
Nazra-i im'ān ḳıl her nūkte-i mañtūka baḳ

354

353 M1.87a, M2.-, S.-, SÇ.54a

354 M1.87b, M2.35a, S.-, SÇ.54a

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Efendüm H̄azret-i Mevlā saña virmiş kemāl ancak
Naẓīrūñ görmedüm aṣlā tamām sende cemāl ancak
- 2 Yüzüñ gören kiṣi güldi apuñda ber-murād oldu
Emenler tāze cān buldı lebüñ āb-ı zülāl ancak
- 3 Efendüm dāmenüñ ıtdum reh-i ' aṣa dūṣup gitdüm
Gice vaṣluñı fikr itdüm baña h̄'āb hayāl ancak
- 4 Ruuñdur bir gül-i ra' nā lebüñdür bāde-i amrā
Bu nazmumdan benüm cānā murādum asb-ı āl ancak
- 5 Geçilmez vech-i asenden kesilmez dest dāmenden
CESĀRĪnūñ begüm senden murādı bir viṣāl ancak

El-āfiyetü'1-Kef

355

1a kemāl: cemāl M2
1b aṣlā: hālā M2 / cemāl: kemāl M2
2a güldi: M1-
355 M1.87b, M2., S.14b, S.54a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḥamdüli'llāh yaza irdük seyri biraz eyledük
 Hoş teferrüc-gāha çıķduķ gönlümüz şād eyledük
- 2 Bülbül-āsā fem güşāde eyleyüp gülşānda
 Ġoncalar vaşfına şî' re dilden āġāz eyledük
- 3 Çalınup sāz maḥabbet gūş itdük biz o dem
 Kendümüz ol ḥālet ile şevķ-i dem-sāz eyledük
- 4 Maķşadı açılmaķ idi bize ol beste-dehen
 Rāz ifşā itmeyüp döndük hem aġmāz eyledük
- 5 Yārumuz aḥbābumuz cümle gelüp mevcūd idi
 Ey CESĀRĪ anlara ikrām i' zāz eyledük

356

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostum dilberlerüñ Efrāsiyābı sen misüñ

‘ Āşıkuñ maṭlūbı dehrūñ intiḥābı sen misūñ

2 Gün-be-gün artmaḫdadur ḫalk içre şān şöhretūñ

‘ Ālemūñ bir kām-bīn kām-yābı sen misūñ

3 Dīdeme ḫüsn-i cemālūñ şa‘ şa‘ a bī-dār ider

Gicelerde berḫ uran nūruñ şihābı sen misūñ

4 Nūr-ı vechūñ def‘ -i ref‘ itdi cihānuñ zulmetin

Söyle cānım bu cihānuñ āfitābı sen misūñ

5 Şi‘ r‘ ilminde nezāket gösterürsūñ remz ile

‘ Arşa-gehde şā‘ irūñ ḫāzır cevābı sen misūñ

6 Dilde mevzūn nazm söylersūñ ‘ ömür mānendisūñ

Ehl-i diller içre Bākī mişl-i Nābī sen misūñ

7 Pāy-i ednā ile bir ḫoş imtizāc itmekdesūñ

2b 3b M2

3b 2b M2

5a şı‘ r‘ ilminde: çok M1, SÇ

6 M1-, SÇ-

7 M1-, SÇ-

Ey CESĀRĪ cümlenüñ pāy-türābı sen misüñ

357

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Zālīm bī-dād imiṣṣüñ zārum alduñ ey felek
Gitdi ğayret gitdi nāmūs 'ārum alduñ ey felek
- 2 Ben nice senden ūikāyet itmeyem bu 'āleme
Çün benüm dünyā değer bir yārum alduñ ey felek
- 3 Ğurbet elde yalıñuz maḥzūn melīl koyduñ beni
Kimler eyler göñlümi dil-dārum alduñ ey felek
- 4 Halk içinde qalmıṣum āvāre serssem bī-'aql
Miṣl-i Mecnūnam yedümde kārum alduñ ey felek
- 5 Őoyduñ āḥir bu CESĀRĪyi ḥarāmīler gibi
Māl [u] ūevb elde küllī varum alduñ ey felek

358

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şā' irüz cem' iyyet-i yārān bizümdür şimdilik
Nazma āgāz itmege meydān bizümdür şimdilik
- 2 İmtihān baḥşin bu dem seyr eyleyen gelsün beri
Bir qurulmuş yol ile erkān bizümdür şimdilik
- 3 Ögdül üşkäfte bahāruñ açdı reng-āmīzini
Bāğ-ı Ḥasān gülşen-i seyrān bizümdür şimdilik
- 4 'Andelīb-i dil nevā-yı şavt-ı hoş-elḥān ider
Meclis içre şol dem-i devrān bizümdür şimdilik
- 5 Ey CESĀRĪ bunda derc olur mahabbet erleri
Anlara hoş nazra-i im' ān bizümdür şimdilik

359

358 M1.88a, M2.-, S.-, SÇ.54b

359 M1.88b, M2.-, S.-, SÇ.54b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ʿAşķ imiş ey dostum bil reh-nümāsı ʿāşıķuñ
 Ol ecelden hoş olur zevķ [u] şafāsı ʿāşıķuñ
- 2 Rāh-ı tenge uğramaz vāsıʿ zemīn arar gezer
 Kendüye meydān açar hep ʿaşķiyāsı ʿāşıķuñ
- 3 Dād-ı Hāķdur dād-ı Hāķķ bu söylenen nazm-ı maķāl
 Bīnde bir bulunur ancaķ āşināsı ʿāşıķuñ
- 4 ʿArşa içre dem çeküp nālān idüp sīne gerer
 Pehlivān emşālīdür ıavr u edāsı ʿāşıķuñ
- 5 Her biri dilde kemālātın gelüp izhār ider
 Eksük olmaz birbiriyle iddiʿāsı ʿāşıķuñ
- 6 Ey CESĀRĪ ıaşradan baķan anı āsān şanur
 Güçdür güç iddiʿā-yı müddeʿāsı ʿāşıķuñ

360

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yār vaşfuñ eylerüm şāhib-şi' āram şimdilik
Ehl-i hālem vāqıf-ı esrār-ı yāram şimdilik
- 2 Ben cihānuñ bir ferīd-i 'aşr meyem bu 'arşada
Līk yok kıadrüm bilür bī-i' tibāram şimdilik
- 3 Sūd-mend olur kemāl ehli kelāmumdan velī
Cāhil [ü] nādāna ben külli zārāram şimdilik
- 4 Şu gibi meyl itmede dilberlere gönlüm bu dem
Çağlayup aķar fe-emmā bī-ķarāram şimdilik
- 5 Her neler vardur cihānda şā' ir-i ğarrā geķer
Likin anlardan da nām iştihāram şimdilik
- 6 Ey CESĀRĪ imtiḥān olmağa ḥāzır olmuşum

360 M1.88b, M2.-, S.13b, SÇ.55a

4a bu dem: benüm M1

5 M1-, SÇ-

6a ḥāzır: ḥāzıram M1 / dengüm: dengin S

‘Arşada akrân hem dengüm ararum şimdilik

- 7 Kimseye yok bu derûnumda ‘adâvetden eşer
Hâşılı fi’l-cümleye ben yâr-ı ğāram şimdilik

361

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 ‘Arşa içre olmuşum bir āşināsı o güzelün
Her kime var ise gelsün iktizāsı o güzelün
- 2 Dilden āġāz eylesün eş’ār şā’irler bu dem
Baçalum ne yüzden olur iddi’āsı o güzelün
- 3 Şā’irānuñ pīridür Ḥasān şābit bil anı
Ḳahveciden bed’ olunur ibtidāsı o güzelün
- 4 ‘Aşķ [u] sevdādan dem urur ise ṭa’ n itmek anı
Sırma mahrem fātih müşkil-ġüşāsı o güzelün

7b fi’cümleye: fi’l-cümle S

361 M1.88b, M2.38b, S.-, SÇ.55a

1 Redif olan “-sı o güzelün” M2 ve SÇ nüshalarında “-sı ögdülün” şeklindedir.

- 5 Bir azā-yı āsumānīdūr ki aılmış durur
 ā' irūn baında pūskūlli belāsı o gūzelūn
- 6 Ey CESĀRĪ ande var gelsūn gūrūh-ı ā' irān
 Nam tanır eylemek imi afāsı o gūzelūn

362

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

- 1 Yūri olma aın ol a' ne-i a' dā iūn dil-teng
 Atarlar mīve-dār olan dıratuñ ūstine ok seng
- 2 Beni rūsūyā-merep alk idūpdūr azret-i Mevlā
 Odur bā' i cihānda eylerūm ben ev ile āheng
- 3 N'ola meydān-ı ' a ire ' adū-yı nā-sezālarla
 İdersem dūn [ū] gūn ey dil bu demde ahramāne ceng
- 4 Cihān bāı degūl bir kimseye hi pāyidār olmaz

362 M1.89a, M2.36a, S.-, S.55a

1a olma: M1-

1b dıratuñ: ecer M2 / ok: elbet M2

Hezārān ʿ asker ile çıkamadı başa Timūrleng

5 Niçün rahm eylemez dilber olanlar ʿ āşık-ı zāra

Gözi yaşı olursa bir Kızıl ırmağ-veş hem-reng

6 CESĀRĪ hırқа-pūş ol dervişāne bir seyāhat kıl

Başuñda tĀc-ı ʿ aşk olsun miyānuñda tura pĀleng

363

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1 Baña eşvābumı şatturdu bu ğurbetde felek

Qalmadı cübbe vü destār hem egnümde yelek

2 Būstān-ı hüneri seyr ü temāşā itdüm

Geçmedi yāra ricā buse dil itmişdi dilek

3 Kime şekvā ideyüm hāl-i dīger-gūnumdan

Kimi yer qarpuz u qavun baña da düşdi kelek

4 Nice rām itsem anı girmez ele fırsat hīç

Başışumdan alınur yār tülek oldı tülek

5 Yetişür çekdi CESĀRĪ ğamını bu deñlü

Bir nefes itmedi şādān anı ol zāt-ı melek

364

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Baña raġbet idüp çok i' tibār itdi bu şā' irlik

Yoĝ iken ad u şanum dilde var itdi bu şā' irlik

2 Suhan bezminde āġāz eyledüm şerh itmege derdüm

Görüp hāl-i perişānuma medār itdi bu şā' irlik

3 Kemāl ehli ile aqdem aşup ögdül resen keddüm

Yine ol demde bir şāhib-şi'ār itdi bu şā' irlik

4 Enīs [ü] yār-ı ğārumdur maşdar-ı meclis-ārāda

Benümle hem-nişin oldı qarār itdi bu şā' irlik

5 CESĀRĪ derd [ü] qahr ile aġardı şaçalum şaçum

Beni gör pîr-perver ihtiyâr itdi [bu] şâ' irlik

365

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Ne zâr eylersün ey bülbül o gül-rûdan neler gördün
Dimâğ u câna ol âşâr-ı hoş-bûdan neler gördün
- 2 Nedür kesbün şafâ-yı gül-sitândan gel baña söyle
Nedür maqşûd olınan şun' -ı hû hûdan neler gördün
- 3 Açar şular kenârında güzâr itmekdesün dâ'im
Cihân bâğında serv-ğadd-i dil-cûdan neler gördün
- 4 Açılmış 'aşk dükkânı bedestân oldu bu 'âlem
Metâ'ı almağa çarşuda şu budan neler gördün
- 5 Ne geldün hâne-i 'uşşâka bir hayli nazâr kıldun
Bu bezm içre CESÂRÎ-i suhan-gûdan neler gördün

366

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bu dem teşrîf idüp bezme didüm ey yâr hoş geldün
 Kudüm-i pâküñ oldı meymenet-âşâr hoş geldün
- 2 Nice dem intizâr-ı vaşfinuñ ile dil olup müştâk
 Cemâlün virdi revnaķ meclise her bâr hoş geldün
- 3 Şehâ maḥzûn idi 'uşşâķ oldı cümle hep mesrûr
 Kılup bu külbe-i aḥzân bir envâr hoş geldün
- 4 Gezer 'âşık olanlar 'âlem-i dünyâyı seyr eyler
 Seyâḥat serveri şâ'irlerün serdâr hoş geldün
- 5 Hicâb-ı keşret ile bu gönül mestûr idi çoķdan
 Bu dem keşf oldı dilden çend beyt eş'âr hoş geldün
- 6 CESÂRÎ 'âşık-ı zâra bu dem gel ma'rifet göster
 Diyem saña maḥabbet ehlinüñ hünkâr hoş geldün

367

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Gel söyle ŧehā ' āŧıķ-ı cāndan kimi gōrdūñ
 ' Ālemde saña mā' il olandan kimi gōrdūñ
- 2 Kimdür seni eŧ' ār ile medħ eyleyen ādem
 Erbābı kemāl ibn-i filāndan kimi gōrdūñ
- 3 Gel Hāķķ iķūn olsun hele söyle ki benüm-veŧ
 Cān ile ser uĝrına ķoyandan kimi gōrdūñ
- 4 Ya saña bedel var mı cihān iķre güzel hīķ
 Zātuñ gibi ħūbān-ı zamāndan kimi gōrdūñ
- 5 Hūsnūñ beĝenüp itme ĝurūr sen yine aŧlā
 Dūnyāya gelüp bāķī ķalandan kimi gōrdūñ
- 6 Her naķŧ-ı cemāle ŧaķın aldanma CESĀRĪ
 Elvān-ı mü' ebbed o niŧāndan kimi gōrdūñ

368

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Gül-i ter tazelēnür kaçre-i şebnem dökerek
 Büyür ol serv-i sehī yaş iki dīdem dökerek
- 2 Çok gedā devlet ile olur idi müstağnī
 Kıl̄sa sīm [ü] zer-i ihsānın o her dem dökerek
- 3 Herkes añlardı anuñ hüsñ ile şāh olduğın
 Çıksa meydān yirine eñseye perçem dökerek
- 4 Bezme teşrīf kı lup yanuma gelse o güzel
 Şayd iderdüm ben o murğ-ı peçeyi yem dökerek
- 5 Ey CESĀRĪ beni mest eyler idi bülbül-veş
 Şunsa sākī baña ger bāde-i gülfem dökerek

369

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

-
- 368 M1.90a, M2.-, S.-, SÇ.55b
 369 M1.91a, M2.-, S.-, SÇ.56b

- 1 Ey ğonca-dehen gülşene sen dāda mı geldüñ
 Āşār-ı maḥabbet ile imdāda mı geldüñ
- 2 Mā'ıl misüñ ol nağme nevā zār fiğāna
 Dil bülbülin itdürmege feryāda mı geldüñ
- 3 Vırāne ḥarāb olmuş idi ḥāne-i ḳalbüm
 Ta' mīri için sen anı ābāda mı geldüñ
- 4 Ben rāh-ı Ḥaḳḳa sālīk olup reh-ber arardum
 Mürşīde ulaşdurmağa irşāda mı geldüñ
- 5 Gel imdi baña söyle CESĀRĪ bu cihāna
 Bir 'āşīḳ-ı şūrīde vü üftāde mi geldüñ

370

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Cānā bu suḥan bezmine pervāne mi geldüñ
 Şeb rüz bu 'aşḳ odına sen yana mı geldüñ

- 2 Ābdāl-şıfat hânķah-ı dehr dolaşup
 Ğam tekyesine şevķ ile devrāna mı geldüñ
- 3 Āyā ne ola ʿ işret-i dem böyle sefāhat
 Rindān-ı mey-āşām ile mestāne mi geldüñ
- 4 Çevgān-ı maķabbet mi senüñ fikrine düşdi
 Kelleñ top idüp söyle bu meydāna mı geldüñ
- 5 Elde ķalemüm Yūsuf ʿ Acem olmuş iken sen
 Hāv f eylemeyüp cānuñı ķurbāna mı geldüñ
- 6 ʿ Āķıllanasuñ dirdi CESĀRĪ seni ey dil
 Bu ʿ arşa-gaha sen yine dīvāne mi geldüñ

371

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Ey ʿ aşık ʿ izz [ü] rif atle şu dem bu yana hoş geldüñ
 Ķudümüñ çok feraķ virdi dil-i nālāna hoş geldüñ

- 2 Senüñ teşrîfün itdi bizleri bu zevçe müstağrak
Şafâ itmeklige her dem senüñdür hâne hoş geldün
- 3 Biraz cevlan gösterdik yine ey Tâ'ir-i kudsi
Bu dem da'vet idüp 'izzetle bu meskâna hoş geldün
- 4 Seni gördüğü dem ehl-i ma'arif cümle şenlendi
Cirid elde sürüp şevk ile at meydâna hoş geldün
- 5 Senüñ medhün iden 'aşık CESÂRİdür bu bezm içre
Sa'âdetle irüp bu meclis-i ihvâna hoş geldün

372

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Güzeller arasında dilberâ dâr mısıñ kimsün
Bu hüsn ile cihânda 'âlem-ârâ mısıñ kimsün
- 2 Beşer nev'inde emşâlün senüñ ben görmedüm aşlâ
Melek nesli misün şol hüsn-i bî-hemtâ mısıñ kimsün

- 3 İşitdüm dehr içinde Vāmıķ adlu var imiş ‘āřık
‘ Aceb sen añā ma‘ řūķa olan ğarrā mısıñ kimsün
- 4 Cihāna zīb [ü] fer virmiş muziyyā řal‘ at-i rūyuñ
Felekde hāle bedr olmiş meh-i ğarrā mısıñ kimsün
- 5 CESĀRĪ-yi cünün-āsā düşürdük ‘aşķ [u] sevdāya
Baña gel söyle bu demde sen ol Leylā mısıñ kimsün

373

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 ‘Āřık baña sen böyle ‘ adāvet niçün itdün
Taħrīr-i ğazel ile řalāķat niçün itdün
- 2 Kāmilcesine söylemeyüp dilde kelāmı
Āyā ne sebep oldı cehālet niçün itdün
- 3 ‘İrfān [u] suħan-dān didiler bunda řafā yok
Sen cevr [ü] cefā kılmāğa ‘adet niçün itdün

- 4 Ben ister idüm nazmuña taḥsīn ide ʿālem
Nuṭṭ eyledüğüñ şeyde seḳāmet niçün itdün
- 5 Terk eylemek olmaz hele ol ḥavf-ı recāyı
Maʿlūmuñ iken bunda ḥamāḳat niçün itdün
- 6 Ḥaḳḳuñ bize ya yok mıdur ol vaʿd-i kerīmi
Ol Muʿtezile ḳavline raġbet niçün itdün
- 7 Ḳulluḳda ḳuṣūr itme yūri ṭāʿat içinde
Kāhillik ile ʿömri izāʿat niçün itdün
- 8 Bir ḥūb veliyyüʿn-niʿamuñ bendesiyem ben
Sulṭānuma ben zār[1] ṣikāyet niçün itdün
- 9 Añlanmadı mı dildeki esrār-ı maḥabbet
Sen böyle CESĀRĪye cesāret niçün itdün

El-ḳāfiyetüʿl-Lam

374

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kıl hāzer azdırmasun cānā seni erbāb-ı zeyl
Gördüğün her nā-sezāya eyleme zinhār meyl

- 2 Nuṭfe dökme her bir āşüfte olan mekkāreye
Yağmasun tā cismüñi şiddet ile ol nār-ı Veyl

- 3 Alup abdest kıl namāz ' afv eyleye cürmüñ Hūdā
Gözlerüñ yaşın aqıt mānend-i şol ırmağ-ı Nīl

- 4 Devr-i dā'im böyle her dem ber-ķarār olmaz cihān
Bir gün olur ' ālemi ğarķa virür tūfān-ı seyl

- 5 Gündüzün olur ziyā gice ķarañuluk hemān
Ey gözüm nūrı saña ' ibret-nümādur rüz [u] leyl

- 6 Bağ CESĀRĪ menzil-i maķşūdına irmek diler
Hāme-i esbüm benüm cevlan idüp kıllur Süheyl

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şimdi sensin dilde vaşf-ı yār-ı maḥbūbum güzel
Hālūme raḥm it kerem kı̄l bār-ı maḥlūbum güzel
- 2 'Arz-ı ḥāl taḥrīrine 'aşkuñ senüñ bā' iş olur
Vāşıl olduḡda oḡu āşār-ı mektūbum güzel
- 3 Mülk-i ḥüsn-i iltizāmuñ ḡayre virme baña vir
Emr-i fermānuñla olsun şār-ı menşūbum güzel
- 4 Būseler baḡş eyleyüp itdüñ beni sen ber-murād
Luṭf [u] elṭāfuñ ile tekrār maḡcūbum güzel
- 5 Bu CESĀRĪ nāmumı söyletdüren sensüñ yine
Hep senüñçündür benüm eş'ār-ı mergūbum güzel

375 M1.92b, M2.-, S.15a, SÇ.57a

* Çifte Kāfiyeli: M1-

Redif olan 'güzel' kelimesi, S nüshasında 'Ḥalīl' şeklinde yazılmıştır.

376

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kevkeb-i bahtum toğup ' arz itdi bir mäh-ı cemāl
Hamdüli'llāh yāra vāşıl eyledi ol Zü'l-celāl
- 2 Ğam degül şimden girü aḥbāb ile itsem şafā
Şevḳ geldi gitdi bu dilden derūnumdan melāl
- 3 Mācerā-yı ' aşḳ şerḥ itsem dükenmez ḥaşre dek
Derdümüñ ḳaḅı birin ben eyleyeyüm ḥasb-i ḥāl
- 4 İşbu dünyā fānidür ' uḳbāya meyl itdüm bu dem
' Aynuma çöpçe gör dehr içinde mülk [ü] māl
- 5 Ben CESĀRĪ ' āşıḳam ' aşḳ-ı İlähī bendedür
Tā ezelden olmışum bu nazm ile şāḥib-kemāl

377

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

376 M1.92b, M2.-,S.-, SÇ.57a
377 M1.93a, M2.-,S.-, SÇ.57b

- 1 Mīm-i şānīyle cülūs-ı taht idüp Maḥmūd ḥiṣāl
Yümn [ü] iḳbāl sa‘ ādet burc ‘ arz itdi cemāl
- 2 Gün gibi ‘ adl anuñ bu ‘ āleme kıldı zuhūr
Sāl-i menḥūsātdan gitdi zevāl irdi kemāl
- 3 İbtizāl-i millet-i ḥuyūla yoğ olmaḳdadur
Oldı aḳkām-ı nüfūs ile ‘ adūlar pāy-māl
- 4 Şemse baḳ devr-i felekde başḳa ḥālet baḳladı
Yek-cihet hep yek-dil oldı ehl-i ḳāl ehl-i ḥāl
- 5 Mazḥar-ı tevfiḳ-i Ḥaḳḳ olduḡına yoḳ iştibāh
Emre münḳād iṭā‘ at gösterür heft ḳırāl
- 6 Öyle bir şāḥib-ḳırāndur ol şehen-şāh-ı cihān
Bende-i fermān beridür nice Rüstem ibn-i Zāl
- 7 Eylesün düşmāna manşūr muzaffer Ḥaḳḳ anı
İdelüm ḥayır-du‘ ā aña dā‘im māh u sāl

- 8 Gördüğün terkîb cefre bakmağa hâcet degül
Himmetin müstaḥsen eylermiş kamu şāḥib-maḳāl
- 9 Ey CESĀRĪ ʿārif-i bi'llāh olanla var yürü
Añlamaḳ ister iseñ ger dilde maḳşūd mā'il

378

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Dil-i dīvāneyi şeyḫ meded-kār özge ʿāḳıl ḳıl
Görürsin sālîk-i ʿaşḳ olduğın irşāda ḳābil bil
- 2 Şaḳın ol şāḥı māt itdürme lu' b-ı şanṫranc içre
Bulınmasun piyāde ferz paydaḳ içre ġāfil fil
- 3 Resende ma' rifet göstermek ister oynayup cān-bāz
Anuñçün dikdi meydān-ı hünerde yine kāmîl mîl
- 4 ʿ Aceb cünbüşlüdür bu ʿ arşa-gehde şā' irüñ ṫavrı

378 M1.93b, M2.40b, S.-, SÇ.57b
1a dīvāneyi : dīvāne M1
1b ʿaşḳ: ʿāşık M1
3b yine: M1-

Kemāl ehlin toķuşdurmaĝa olur cümle mā'il il

- 5 CESĀRĪ zulm ider 'uşşāķa nazm u şan'at-ı mühmel
Anuñ tanzīrine elbetde lāzım yine 'ādil dīl

379

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gel dilāver hem-dem ol aħkāma āĝāh ol da gel
Her seķerde her sāde kāma āĝāh ol da gel
- 2 Mihr-i 'ālem 'ilm ile ma'lūm olur ehl-i dile
Sırr-ı Mevlā 'ālimü'l-'allāme āĝāh ol da gel
- 3 'Arşā-gehde server [ü] sālār a'lā gevherem
Ehl-i hāle maħrem ol İslāma āĝāh ol da gel
- 4 Olmada 'ālem heves-kār-ı vişāl-i mülk [ü] māl
Levh-i dilde sırra er ilhāma āĝāh ol da gel

379 M1.93b, M2.40a, S.-, SÇ.57b
2a eyle: eyler M2
4b yāruñ: şāhı S

- 5 Gel CESĀRĪ resm-i imlālarda māhir ol hele
Dehre ḥākim kāmīlū'r-ressāma āgāh ol da gel

380

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şanma sākī bāde-i engūra mā'ildür gönül
Meclis içre bir gözi maḥmūra mā'ildür gönül
- 2 Vaşfını dilde anuñ söyler gezer üftādeler
Şeh-güzīnüm ḥusn ile meşhūra mā'ildür gönül
- 3 Āfitāb-āsā cihānı pür-mużiyyā eyleyen
Perver-i ḫudret cemāl-i nūra mā'ildür gönül
- 4 N'ola olursam mülākī cennetüñ rızvānına
Mā'il-i dīdār-ı yārum ḥūra mā'ildür gönül
- 5 Ey CESĀRĪ dehr içinde nām-ı Aḥmed yād olur
Böylece bir dilber-i mezkūra mā'ildür gönül

381

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ʿAndelībem gülşen içre zāra mā'ildür gönül
Şöyle reng-āmiz gül-i ruhsāra mā'ildür gönül
- 2 İsterüm hāle-şıfat māh-liķā āgūş idem
Bir cemāl-i maṭla' u'l-envāra mā'ildür gönül
- 3 Bāğ-ı dehr içre hırām-ı nāz izhār eyleye
Ḳadd-i serv [ü] kebg-i hoş reftāra mā'ildür gönül
- 4 Bezm-i meyde sāķi-i gül-çehre şundukça kadeh
Zevķ [u] şevķ-i şive-i güftāra mā'ildür gönül
- 5 Bī-nehā itsem gerek aña maḥabbet iltiyām
Va' de-i vaşluñ baña iķrāra mā'ildür gönül
- 6 Ey CESĀRĪ nev-civān sevmekde pīr oldum velī
Hūblarda server [ü] sālāra mā'ildür gönül

381 M1.94a, M2.-, S.-, SÇ.58a(derkenar)
4a bezm: biz M1

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bāğ-ı dehr içre gözükdü gonca-yı bî-hār-ı gül
Ġāyet a' lādur şükūfāt içre şol ruhsār-ı gül
- 2 Bülbül-i diller nice feryād efgān itmesün
' Aşķına düşvār eyler elbet anları āşār-ı gül
- 3 Ben nice gül vaşfin itmem olıcaķ faşl-ı bahār
Şun' -ı Haķla kendüyi eyler o dem izhār gül
- 4 Katre katre jālelerden zīnet revnaķ bulur
Taķınur vaķt-i seherde bir dürr-i şeh-vār gül
- 5 Fem güşād itmişdür ammā hīç varup bir kimseye
' Andelībün rāzın aşlā eylemez ikrār gül
- 6 Kudret-i şun' -ı İlāhī şöyle reng-āmiz olur
Her görenler dirler anı bār-ı güldür bār-ı gül

- 7 Verd-i aḥmer verd-i ebyaz gösterür dürlü şıfat
Bağçelerde açılır anlardan evvel şarı gül
- 8 Hâşıl oldı çün Ḥabību'llāh terinden ol sebeb
Añdurur ' uşşāk-ı dehre Aḥmed-i muhtār gül
- 9 Cān meşāmına toḳınsa tīb-i enfās-ı şafā
Hālden hāle koyar bir vāḳıf-ı esrārı gül
- 10 Şūsen sünbül kıaranfil hem şakāyık lāle-zār
Cümle üşkäfte kıamu itmekdedür ezkā-ı gül
- 11 Gül temāşasında ben bir mest [ü] ḥayrān olmışum
Bağladı dürlü edālar tarz-ı ḥoş-reftār-ı gül
- 12 Gül gülistān seyrinüñ ' ālem kıamu müştākıdur
Güllere nisbetle didüm ben daḥı ol yārı gül
- 13 Ceste ceste güllerüñ evşāfını şerḥ eyledi

10a şūsen: şūse M1
11a temāşasında: temāsında M1
12b daḥı: M1-

Bu CESĀRĪnün meger ʔolu imiş anbārı gül

383

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 ʔut pendümi ' älemde yüri ibn-i zamān ol
Açılma şağın kimselere sırr-ı nihān ol
- 2 Bildüklerini cümle unut söyleme halka
Bī-şavt-ı hurūf ' ilmine meyyāl hemān ol
- 3 ʔurbiyyet-i Hāğğ olmağa ceht it dil-i dānā
Ahlāk-ı hamīde ile mevşūf-ı cihān ol
- 4 Cānān ile cān ŝoğbetini itme ferāmūř
İksīr ü kimyāya bedel rūğ-ı revān ol
- 5 Ey dil bu kemālāt ile benlikden elün çek
Dehr içre CESĀRĪ gibi bī-nām [u] niřān ol

384

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dimem bir gönca-i zībā için feryād ider bülbül
Seherde Hakk Te' alāyı müdām evrād ider bülbül
- 2 Kılup çok nāle efgānı bahār eyyāmı irdükde
Bu resme 'āşıkānı 'aşk ile irşād ider bülbül
- 3 Şitādan ya felekden anı şekvālar ider şanma
Saña bu dehr-i fānīdür diyü irād ider bülbül
- 4 O verdün büyin istişmām gehī kılduğunuñ vechi
Derūnın guşşa [vü] gāmdan meger āzād ider bülbül
- 5 Dilā gülistānda eyler hezār āh [u] enīn ammā
CESĀRĪ-veş kıyās itme gāzel icād ider bülbül

385

-
- 384 M1.95a, M2.40b, S.15a, SÇ.58a
1a dimem: dime M1, M2, SÇ
385 M1.95a, M2.-, S.-, SÇ.58b

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Nazm ile dilâ medhe sezâdur gül ü bülbül
 Âsâr-nümâ şun' -1 Hudâdur gül ü bülbül
- 2 Bülbülde figân gülde maḥabbet eṣeri var
 Aḥbâba 'ayân seyr-i şafâdur gül ü bülbül
- 3 Rencîde vü âzürde ola ḥâr-ı cefâdan
 Âyâ bu ne ḥikmet ne revâdur gül ü bülbül
- 4 Bundan daḥı 'âlemde ğarâ'ib 'aceb olmaz
 Bir seyr-i şafâ sırr-ı ḥafâdur gül ü bülbül
- 5 Ma' nâ-yı mükerrer ile bu nazmum CESÂRÎ
 Tanzîr dimek elzem-i mâ'dur gül ü bülbül

386

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Açdı biraz ol dīde-i mestānını sūnbül
Gösterdi bize hāl-i perīṣānını sūnbül
- 2 ‘Ayyāş alenderdür anuñ nām ezelden
Bezm içre sürerse n’ola devrānını sūnbül
- 3 Çavuşlu ider vālī-i dehre anı gör kim
Destinde tutar top ile çevgānını sūnbül
- 4 Da‘ vetcisidür cümle şükūfāt-ı cihānuñ
Şāh-ı gül için hoş düzer erkānını sūnbül
- 5 Envā‘ -ı nev-elvān ile ‘ālemde CESĀRĪ
İtdürdi bu halka hele seyrānını sūnbül

387

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Dil-i şeydā-yı ideñ mā‘il üftāde güldür gül
oyan vaqt-i seherde nāle [vü] feryāda güldür gül

- 2 Temāşā eyledüm ol ‘arız-ı cānānı gülşende
Didüm bī-ḥār olan var ise bu dünyāda güldür gül
- 3 Bahāruñ mevsimi irişdi ‘ālem çıkdı seyrāna
Kelām[1] cümle nāsuñ dilde bu eşnāda güldür gül
- 4 Dimāğ cān mu‘atṭar būları itmez mi istişmām
Ḳamu üşküfteye tercīḥ olan şahrāda güldür gül
- 5 CESĀRĪ ol Ḥabību‘llāh terinden ḥāşıl olmışdur
Bu vech ile görineñ ‘ālem-ārāda güldür gül

388

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Ḥudānuñ luṭfiña şādān [u] ḳahrı birle giryān ol
Rızā-yı Ḥaḳḳda bulan cürmüñe nādım peşīmān ol
- 2 Günāha tā‘ib müstağfir olmaḳ saña lāzımdur
Ḳoma ğafletde kendüñ müsteḥaḳ-ı ‘afv-ı Ğufrān ol

- 3 Dilā nādānlar ile eyleme gel ülfet-i keşret
Otur bir kūşe-i vaḥdetde tenhā ehl-i ʿirfān ol
- 4 Hudānuñ bendesi ğayrıya ʿarz-ı iḥtiyāc itmez
ʿAlāʾiḳden elin çek var yūri başına sulṭān ol
- 5 CESĀRĪ āsumān-ı maʿrifetde mesken itdūñse
Şuʿāʿ-ı āfitāb-āsā heme ḥāk ile yeksān ol

389

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Bāde şun ey sākī-i civān maḥabbet ehliyem
Keyf icrā eylerüm her bār maḥabbet ehliyem
- 2 ʿĀşıḳ [u] meyyālem maḥbūb-ı müsteşnālaruñ
Sevdüğümi eylemem inkār maḥabbet ehliyem
- 3 Yārdur çün hem enīs hem-nişinüm her zamān
Yanuma yaklaşmasun aġyār maḥabbet ehliyem

3a dilā: dü M1
389 M1.95b, M2.-, S.-, SÇ.59a(derkenar)

- 4 Mişl-i pervâne vücûdum şem^ç-i nâra yanmada
Sînde peydâ ^ç alevler var maḥabbet ehliyem
- 5 Ey CESÂRÎ şâ^ç ir-i ^ç azbü'l-lisānam şimdi ben
Oldı eglencem benüm eş^çâr [maḥabbet] ehliyem

390

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Cāna kaşd itmege gelmiş o deliḳanlı güzel
Kimseye virmez amānı eli fermānlı güzel
- 2 Cebe cevşen giyinür dayı kıyāfet ser-keş
Kerr fer gösterür ol şöhret çok şānlı güzel
- 3 Birine şordum anuñ memleketi semtinden
Gördüğüñ var mı didi böyle Telemsānlı güzel
- 4 ullanur çifte ṭabanca o biraz yoşmacadur
Hoş libāslar giyinür ḥāşılı ^ç ünvanlı güzel

5 Ey CESĀRĪ nice medħinde anuñ olmayayum

At biñer mızrāķ atar dūřmana ‘Ořmānlı güzel

El-ķāfiyetü ‘l-Mim

391

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Ey güzel bi‘llāh her ān sendedür göñlüm benüm

Nitekim var tende bu cān sendedür göñlüm benüm

2 İrdügümde rüz-ı vaşl-ı ‘ıdüñe ey nāzenīn

Eylerüm bu cānı ķurbān sendedür göñlüm benüm

3 Senden ayru kimseye meyl eylemem olmam ğulām

Ey şeh-i ħübān cihān-yān sendedür göñlüm benüm

4 La‘l-i mey-ġūnuñ ğorelden mest [ü] ħayrān olmuřum

Ey leb-i mül çeşm-i fettān sendedür göñlüm benüm

5 Ķadr-i ‘āřık neydüġin añlar bilürsüñ yine sen

391 M1.96a, M2.43a, S.33a, SÇ.59a

* Ğazel: M1-, M2-

2b cānı: cān M2, S, SÇ

Sende vardur ʿ aql [u] izʿ ān sendedür gönüm benüm

- 6 Zümre-i ʿ irfān içinde görmedüm saña menend
Merd-i pāk ehl-i suḥan-dān sendedür gönüm benüm

- 7 Dilde vaşfuñ eyledi ʿ āşık CESĀRĪ hoş hoş
Olduñ āḫir medḫe şāyān sendedür gönüm benüm

392

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 İder gülşende bülbül āh u zārı her şabāḫ aḫşam
Açar şevḫ-i maḫabbet gülʿ izārı her şabāḫ aḫşam
- 2 Çemen-zār [u] şükūfātuñ toyulmaz hīç şafāsına
Göñül ārzū ider faşl-ı bahārı her şabāḫ aḫşam
- 3 Hevālar muʿ tedil ʿ aşḫ rūzigārı hoş eser serde
Şular tuḫyān idüp olmaḫda cārı her şabāḫ aḫşam
- 4 Anuñçün esb-i ṭabʿ um gāhi şahrāda ider seyrān

Sever cānum benüm şayd u şikārı her şabāḥ aḥşam

5 Cihān içinde oldı çün güzeller vaşfına meşgūl

Ġazel taḥrīr ider ‘ aşık CESĀRĪ her şabāḥ aḥşam

393

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Sen gibi bir dil-rübā dillerde yoḡdur sevdüğüm

Zannum oldur ḥüsnüñe beñzer de yoḡdur sevdüğüm

2 Ṭal‘at-ı nūr-ı cebinün seyr iden dirler bunı

Böyle şafvet ol meh-i envārda yoḡdur sevdüğüm

3 Serv-veş reftār idersün bāğ-ı nāz içre velī

Ḳadd-i mevzūnuñ senün ‘ar‘ arda yoḡdur sevdüğüm

4 Vaşfuña yüz biñ ġazel taḥrīr kılmışdum senün

Aña ḥayrānam biri ezberde yoḡdur sevdüğüm

5 Ṭūṭi-veş şirīn-edā güftāruñı gūş eyledüm

Bu hālāvet lezzet-i şekerde yoğdur sevdüğüm

6 Zülf-i şeb-bū-yı dil-āvīzūñ beni mest eyledi

Ol mu' aţtarlık karanfüllerde yoğdur sevdüğüm

7 Defter-i ' uşşāka kayd itdüm dimişdüñ bendeñi

Aradum ismüm benüm defterde yoğdur sevdüğüm

8 Ey CESĀRĪ rub' -ı meskūmı iderdüm cüst [ü] cū

Sen gibi hüsni güzel bir yerde yoğdur sevdüğüm

394

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

1 Bir hoşça nazār kıl baña cānānum efendüm

Üftāde gedāyam saña ey cānum efendüm

2 Hāl-i siychūñ ' aqlumı hep itdi perīşān

Hüsñüñ görelī vālih ü hayrānam efendüm

5b lezzet: lezzāt M1

8b hüsni: hüsñ M1

394 M1.97a, M2.-, S.-, SÇ.59a

- 3 Oldumsa eger vuşlatuña ʔalıb [ü] rāğıb
 ʕ Afv eyle ne var cürm bu ʕ işyānum efendüm
- 4 Raḥm eyle meded ḥālūme terk eyle cefāyı
 Aḳıtma benüm dīde-i giryānum efendüm
- 5 Ḥasretle ben itmekdeyüm ol āh [u] enīni
 Gūş eylemedüñ nāle vü efgānum efendüm
- 6 Evşāfuña çoḳ dürlü ğazel yazdı CESĀRĪ
 Gel oḳu benüm defter-i dīvānum efendüm

395

Mefʕ ülü Mefāʕ ilü Mefāʕ ilü Faʕ ülün

- 1 Sen şāh Süleymāna gedā mūram efendüm
 Ḥükmüñe vü her emrüñe meʕ mūram efendüm
- 2 Üftādeligüm ʕ āleme şāy oldı bilindi
 Nām ile ḳamu dillere mezkūram efendüm

- 3 Ṭa' n itme benüm zār [u] fiğān eyledügime
 Bi'llāh senüñ ' aşkuña mecbūram efendüm
- 4 Ağlar gezerüm hayli zamān oldı ki zīrā
 Dīdāruña müştāk heme mehcūram efendüm
- 5 Bil anı ki Benderli CESĀRĪ baña dirler
 Mānend-i ' Ömer şā' ir-i meşhūram efendüm

396

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

- 1 Güftāruñı gūş eyleyelüm cānum efendüm
 Şekker gibi nuṭk eyle bu dem ey leb-i qandüm
- 2 Dil hayli zamān ' aşık üftāde olupdur
 Ey hūb-ı cihān ben seni ğāyetle begendüm
- 3 Görince yüzüñ cümle-yi hūbān arasında
 Göñlüm seni sevdi seni ey şāh-levendüm

- 4 Baġlatdı gönül zencir-i sevdâ ile kat kat
 ‘Aşkuñ beni bend eyledi ey zülf-i kemendüm
- 5 Şad hurde hırâm eyle bu dem bâğ-ı şafâda
 ‘Arz eyle baña kâmetüñi serv-bülendüm
- 6 Āh eylemeden kalmadı bu tende mecâlüm
 Żabı idemez oldum hele ben kendümi kendüm
- 7 Eş‘âr yazup eglenür oldu bu CESĀRĪ
 Yârâna teberrük ola bu nazmla efendüm

397

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Dilberâ ‘aşkuñ kaçarın bağlamak kârum benüm
 Sûk-ı dehr içre metâ‘um şağlamak kârum benüm
- 2 Rûz [u] şeb derd ile āh itdügümüñ vechi budur
 Āteş-i firqatle sîne dağlamak kârum benüm

- 3 Āsitān-ı devletüñde dūr mehcūr olmışum
 Bir nefes şād olmadum hep ağlamak kārüm benüm
- 4 Yer yerin vādī hicrānda cünbān eylerüm
 Nehr-i cārī gibi her dem çağlamak kārüm benüm
- 5 Ey CESĀRĪ kelle-i ağyārı ğalṭān itmege
 Elde bu tīġ-ı silāhı zaġlamak kārüm benüm

398

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bāġ-ı dehr içre şehā bāl-i bülendümsün benüm
 Kāmet-i serv [ü] şanevber dil-pesendümsiñ benüm
- 2 Ben nice ol midḥat-ı vaşfına āġāz itmeyem
 Nāzenīn ' izz-mendüm şeh-levendümsiñ benüm
- 3 Āfitāb-ı ḥüsnün itmişdür ziyā bu ' ālemi
 Şa' şa' a-endāz [u] fer Yūsuf-menendümsiñ benüm

4 Dilde güftāruñ virür baḡş-ı ḡalāvet meclise
Tūṭi-i şīrīn-zebān hem la^ʿ l-i ḡandümsüñ benüm

5 Bu CESĀRĪ mübtelāya iltifāt itdüñ hezār
Ḥaḡḡuñ inkār eylemem kendi efendümsüñ benüm

399

Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilün

1 Ben cihān abdālıyam maḡbūb meyden geḡmezem
Dilberüñ meyyāliyem maḡbūb meyden geḡmezem

2 Zāhidā sen bu benüm aḡvālūme ṭa^ʿ n eyleme
Medḡ ü zemmden ḡālīyem maḡbūb u meyden geḡmezem

3 Bādeden ^ʿ aḡş-ı İlāhīdür murādum bilmiş ol
Ḥaḡḡ Rasūlüñ āliyem maḡabbet ehl Allāhdan geḡmezem

4 Dün cihān maḡbūbına ^ʿ āşıḡ olursam ya ne ṭañ
Bir cünūn-emşāliyem maḡbūb [u] meyden geḡmezem

4b hem: M1-
399 M1.98a, M2.-, S.-, SÇ.59b

- 5 Gerçi dillerde CESĀRĪ oqınur adum benüm
Cümlenüñ pā-māliyem maḥbūb [u] meyden geçmezem

400

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nuṭqa gelsem her kaçan nazm-ı hünerden söylerüm
Söze āgāz eyleyüp ' aşk-ı eşerden söylerüm
- 2 Dād-ı Hakkdur söylenen dilde kamu nazm [u] maḳāl
Şā' ir-i şöhret-şi' āram ḥayr [u] şerden söylerüm
- 3 Hey neler çekdüm gelelden işbu kevn-i ' āleme
Vaşf-ı hāl eyler isem çok nesnelerden söylerüm
- 4 Şol sebep zāhir olur bende faşihāne kelām
Tūtī-i ṭab' -ı dile şehd [ü] şekerden söylerüm
- 5 Güft [ü] güyā-yı ' abesden pāk ' ārī olmışum
Sā' ilāne ḥoş-cevābı mu' teberden söylerüm

400 M1.98a, M2.41a, S.-, SÇ.60a
1b eşerden: eşerinden M1
2b ḥayr: ḥayra M1

- 6 Dīn bābında mesā'il şorsalar ben anlara
Ol kitāb-ı Mülteķādan hem Dürerden söylerüm
- 7 Nām [u] şān ile CESĀRĪdür benüm bu maḥlaşum
Pür-kemālem şanmañuz 'Āşık 'Ömerden söylerüm

401

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey şeh-i ḥübān saña üftāde gerçi bendeyem
'Aql [u] fikrüm serden iḥrāc oldı ben de sendeyem
- 2 Nīm-nigāh iltifāt iḥsānuñ inkār eylemem
Luṭfuñ ile ben senüñ maḥcūbuñam şermendeyem
- 3 Vālih ü ḥayrān olmuşum ḥüsn-i cemālün görelı
Ol zamāndan bilmezem kendümi ben ḳandeyem
- 4 Vādī-i 'aşḳuñda ser-gerdān iden sensüñ beni
Düşmişüm şahrālara gör özge bir mekādayam

401 M1.98b, M2.-, S.-, SÇ.60a
1b ben de sendeyem: bendeyem M1
4a iden M1
4b gör: göre M1 / bir mekādayam: M1-

5 ‘Andelīb-āsā fiġān nāle vü zār itsem n’ola
Gül-ruhuñ fikri ile vaqt-i seher gülşendeyem

6 Hālümü vaşf eyleyüp nazm eş‘ār söylerüm
Ey CESĀRĪ şā‘irem şanma beni sâzendeyem

402

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Ğam ile ğurbetde kaldum hey nice şādān olam
Halk bayram eyledi lâyıķ mı ben giryān olam

2 El giyüp zerrin kabalar faħr ile reftār ide
Ben melāmet hırķasıyla dillere destān olam

3 Bu ne ‘id olur baña yā Rab faķirü’l-ħāl iken
İķtizā-yı sīm [ü] zerle şöyle ser-gerdān olam

4 ‘Aks-i devr eyler felek ħālüm yine müncerr olur
Havfum ol doğduğuma ben ‘ākıbet peşimān olam

- 5 Ey CESĀRĪ bād başuma benüm toprak şaçar
Anı ister kim cihānda hāk ile yeksān olam

403

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 H̄asret-i dil-dār ile āh [u] enīnüm var benüm
Kūşe-i ğamda tek [ü] tenhā mekīnüm var benüm
- 2 Ğāfilin bir yārdan ben dūr mehcūr olmışum
Ol sebebden rüz u şeb āh [u] enīnüm var benüm
- 3 Gāh olur ' aqılluyam gāhice bir divāneyem
Başka şuret gösterür tavr-ı metīnüm var benüm
- 4 İşbu demde sâz [u] söz eglencem olmuşdur benüm
' Arşa-gehde şâ' irem nazm-ı metīnüm var benüm
- 5 Ey CESĀRĪ nicesini ' arz-ı tefāhūr itmeyem
' Aşk nāmında yürür bir dil-nişinüm var benüm

403 M1.98b, M2.44b, S.-, SÇ.60a

1a āh enīnüm: zār h̄azīnüm M2

2b enīnüm: figānum M2

404

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Baħr-i 'aşka ibtidā' vāşıl olup meydāndayam
Bir şadefden dürr gibi hāşıl olup meydāndayam
- 2 Ben Lezīzī 'āşıkā itdüm edā-yı hīzmeti
Fenn-i nazma işbu dem kāmīl olup meydāndayam
- 3 Baħş kılmışdur zekāvet hāmdüli 'llāh Hāķķ baña
'Ārif dānā vü hem 'ākıl olup meydāndayam
- 4 Gör beni aħbāb ile ülfet-nişīn olmaķdayam
Cümleten maķşūduma nā'il olup meydāndayam
- 5 Nazmuñı tanzīre ķādirdür CESĀRĪ hākezā
Cevrūñe her vech ile ķā'il olup meydāndayam

405

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 404 M1.99a, M2.-, S.-, SÇ.60b
405 M1.99b, M2.43b, S.23a-, SÇ.60b

- 1 Bī-tekellüm ol gönül bu fām-ı gönca alı yum
Çünkü yandıñ bezm-i ‘aşk içre olup boyalı mum
- 2 Kışver-i hüsn üzre ol hāl-i Habeş ‘asker çeküp
Dil perışān eyledi ıaldı bizüm çün hālī Rūm
- 3 Bu meşeldür yemm kenārında şavaş eksük degül
Ceng ider emvāc-ı bī-pāyān ile her yanı kum
- 4 Viridi bir mülk şāhlığın ammā Süleymān almadı
Bu harābāt iklimine oldu ancak vālī bum
- 5 Ey CESĀRĪ noқта dökdüm yoqladum eşkālını
Ol raķīb-i bed-fa‘ ālüñ düşdi geldi fālı şüm

406

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Ādeme devlet olur ise sezā rāy-ı kalem
Rif‘ at elbetde bulur her suhan-ārā-yı kalem

2a hāl: M1-
406 M1.100a, M2.-, S.-, SÇ.60b

- 2 Ma'rifet ehl[i] anuñ ile tefāhür eyler
 'Arz ider şāhibine rütbe-i a' lā-yı kalem
- 3 Levh-i maḥfūza pes ol satır-ı Bismi'llāh
 Yazdı emr-i Ḥaqq ile düzdi hoş-ımlā-yı kalem
- 4 Hüner [ü] ma'rifet anuñla olur hep tekmil
 Destüm üzre yiri var olsa sezā cāy-ı kalem
- 5 Kalemün tālibiyem rāğıbyam sulṭānum
 Beni yaz defterine tā süre yüz pāy-ı kalem
- 6 Üç ḥurūf iki nuḳāṭ resm-i beyān-ı dilde
 Añılur böylesine lafz-ı mu' ammā-yı kalem
- 7 Dil nevāzişlik idüp saña ider ḥayr du' ā
 Hep tevāzu' la kıılır nağmelerin nāy-ı kalem
- 8 Şimdi ğurbet-zedeyem gerçi ğarībem ammā
 İsterüm devlet ile ben olayum bāy-ı kalem

- 9 Her kemālāt ile meşhūr olup ʿālemde
Ey efendüm bu CESĀRĪ ola mı şāy-ı kalem

407

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Ruḥ-ı raʿ nāsına yāruñ ʿacabā gül mi disem
Aña üftāde olan bu dile bülbül mi disem
- 2 Şofra-i ḥʿān-ı vişālün bir ağız miski midür
Yoḥsa ol ḥāl-i siyāh dāneye fülful mi disem
- 3 Dehenün vaşfına dirsem nʿola rengin ğazel
Leb-i şaḥbāda ṭurur kırmızı pür-mül mi disem
- 4 Serden ʿaqlumı giderdün nedür ol ʿiṣ [u] ṭarab
Sākıyā bezm-i meyün keyfine kulkul mı disem
- 5 Züʿl-feḳār-ı ʿAlidür kaşları yāruñ didiler
Ey CESĀRĪ ben anuñ ṭabʿına dilde mi disem

407 M1.100a, M2.44a, S.23a, SÇ.61a

* Ğazel: M1-, M2-

4a nedür: nemedür M1

408

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Zāhidā pīr-i muġān emriñe münķād olalum
Nūş idüp bāde-i şāfi deme mu' tād olalum
- 2 İdelüm sākī-i dil-dār ile keyf-i icrā
Tarḥ-ı ġam eyleyelüm ġuşşadan āzād olalum
- 3 Çıķmayup oturalum kūşe-i meyhānede biz
Rindler ile ḥarābātda ābād olalum
- 4 Ğuş-ı cān eyleyelüm bezmde şīrīn-suġanı
Dāġdaġa ķaydı nedür ' aşķ ile Ferhād olalum
- 5 Rāh-ı cānānede cān baḥş idelüm cānāna
Yār vaşfında heme cān ile dil-şād olalum
- 6 Ehl-i dil ḥātırına degmeyelüm zerrece biz
Ğün gibi dūnyede eylik ile ḥoş yād olalum

- 7 Çeşm-i im'ân ile hem 'âlemi seyrân idelüm
Şâni' üñ şun' -ı hüveydâsına irşâd olalum
- 8 Alalum pîr-i muğândan biz o bintü'l-'inebi
Çekelüm duhter-i rez dehrde dâmâd olalum
- 9 Kõmayup fırsatı aşlâ o raķîbi göricek
Kıralum tu' meyi şimşîr ile cellâd olalum
- 10 Rûz [u] şeb zıkr idelüm şevķ ile yâ Hû ismin
'Abd-i 'âciz turalum şâhib-i evrâd olalum
- 11 Ey CESÂRÎ hele bir demde kuşûr itmeyelüm
Murğ-ı cân şayd idelüm hâşılı şayyâd olalum

409

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Beni bu 'arşaya zann itmeñüz sâhil olup geldüm
Ma'ârif bezmine bu demde deryâ-dil olup geldüm

- 2 Lezîzî olmuş idi çün benüm ol pîrüm üstādum
Ben ol mürşîdden irşāda hoş qābil olup geldim
- 3 Cünün-ı ‘aşq idüm evvel gezdüm dāğ [u] şahrāda
Dilā bu bezm-gāha şimdi bir ‘āqıl olup geldüm
- 4 Ğazel ‘ilminde echeldür kıyās itme beni cānā
Kemālāt hünelerle bu dem kāmīl olup geldüm
- 5 CESĀRĪyem cesāretlik kamu hep bende tekmīldür
Murād-ı mā hüve’l-mağşūduma vāşıl olup geldüm

410

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

- 1 Cānā beni zann itme ki efsāne-i ‘aşqam
Ben ehl-i dilān bendesi merdāne-i ‘aşqam
- 2 Nüş eylemişüm cur’ asını bezm-i elestün
Tā haşre dek ol mey ile mestāne-i ‘aşqam

2b qābil: M1- / geldim: M1-
410 M1.100b, M2.41b, S.-, SÇ.61a

- 3 ‘Ākillere ‘āķilcesine var ħarekātum
Baķ sīretüme şuret-i dīvāne-i ‘aşķam
- 4 Zī-kıymet iken şarf iderüm gevher-i nazmı
İcād-ı me‘ āniyyede dūr-dāne-i ‘aşķam
- 5 ‘İrfān [u] suĥan-dāna metā‘um bulunur çok
Pür-ma‘ rifetem ħāşıl kerĥāne-i ‘aşķam
- 6 ‘Uşşāk [u] gedālar gelüp elbetde CESĀRĪ
Tab‘ iyyet ider baña ki şāhāne-i ‘aşķam

411

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Güzelüm ya nice bir ‘aşķ ile sevdā çekelüm
Bāri bir şeb sīneye ey gül-i ra‘ nā çekelüm
- 2 Baña rām olmaz iseñ doğru cevāb it bāri
Raķīb ile nice bir yok yire ğavgā çekelüm

411 M1.101a, M2.-, S.23a, SÇ.61b
2a doğru: ıoğrı S; doğrı SÇ

- 3 Yaçalum özge buḡūrı girelüm ‘ aşka velī
O şehüñ şaydına dil bāri bir esmā çekelüm
- 4 Uyarup bād ile ‘ işretde belā derdini biz
Āh [u] vāhın gice gündüz çekelüm hā çekelüm
- 5 Ey CESĀRĪ yüzine baḡmaḡa ādem toyamaz
O şehi bezmümüze bir gice tenhā çekelüm

412

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Ey dil yine ben gönlümi efkâra düşürdüm
Derd ü elemi miḡnet [ü] ḡam zāra düşürdüm
- 2 Şad-çāk olur ise n’ola şāne gibi gönlüm
Meyl [ü] hevesüm ṭurra-i ṭarrāra düşürdüm
- 3 ‘ İşyānum añup ben nice āh itmeyeyüm kim
Dīdem nazarın zülf-i siyeh-kāra düşürdüm

- 4 Raḥm eylemedi ḥālūme ol serv-i revānum
Akıtdı yaşum seyl-veş enhāra düşürdüm
- 5 Ol şūḥ-ı cihānuñ ‘aceb üftāde oldum
Kendüzümü bir ‘aşkı füzūn yāra düşürdüm
- 6 Āsūde-i ḥāl olmadı gitdi bu CESĀRĪ
Sevdāya bıraḳdum anı āvāre düşürdüm

413

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Yār ile ḥoş-şoḥbet-i hengāmı añdum ağladum
Ḥāṭıra geldi ezel aḥkāmı añdum ağladum
- 2 İtmiş idük seyr-i şahrāda nice hāy-i ḥaşem
‘Īd-i nev-rüz feraḥ eyyāmı añdum ağladum
- 3 Ḳanı şol itdüklerüm zevḳ u şafādan yoḳ eşer
‘İşret-i dem sāḡar-ı gül-fāmı añdum ağladum

- 4 Meclis-i meyde düşüp mestâne lâ-ya'kıl o dem
N'olısar bunuñ diyü encâmı añdum ağladum
- 5 İtdiler hâtır tesellî ağlama 'aşık diyü
Ben ise tekrâr o gül-endâmı añdum ağladum
- 6 Kûy-ı cānān cennetü'l-me'vā görünmişdi baña
Râhat oldum ol maķām-ārāmı añdum ağladum
- 7 Ey CESĀRĪ 'ayn evvel āhirin yā didiler
Harf-i evsaṭda ķalan bir lâmı añdum ağladum

414

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ey gönül yār ile tenhā ikimüz zevķ idelüm
Sāz [u] söz ile şafā kesb idelüm şevķ idelüm
- 2 Güne güne nazm-ı ğazel söyleyelüm yārāna
Ķande var ehl-i dilān kendümüzi sevķ idelüm

6b arāmı: M1-
414 M1.102a, M2.-, S.-, SÇ.62a

- 3 Boynumuzdan n'ola gitmez ise ger ' aşk-ı cünün
Anı zencir gibi bend-i belâ tavk idelüm
- 4 Hüner icrâ idüben şadra hemân-dem geçelüm
Yirümüz bezm-i ma' ârifde bu dem fevk idelüm
- 5 Ğam-ı ferdâyı CESÂRÎ hele hîç añmayalum
Çekmeyüp miñnet bu gün anı biz ' avk idelüm

415

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ben güreşçi tekyesi şuhbânyam karşındayam
Pehlivân-ı ' aşkuñ özge cânyam karşındayam
- 2 İtmezem hergiz kilâbuñ ' av ' avına iltifât
Mîşe-zâruñ bir kağan arslanıyam karşındayam
- 3 Nicelerden ögdül aldum söyleyüp nazm-ı şî'âr
Bildi ' âlem şâ' irüñ sulţanıyam karşındayam

- 4 Vehm olunmaz kaçreden deryāya irişmez zarar
Hāliyā ben ma^ç rifet ^ç ummānıyam karşıundayam
- 5 Dilde nazmum vāridāt hep İlahīdür benim
^ç Arşa-gāhuñ pīr şol Hāsānıyam karşıundayam
- 6 Harf-i heycāyı müretteb eyledüm başdan başa
Ehl-i nazmuñ şāhib-i dīvānıyam karşıundayam
- 7 Zümre-i ^ç irfān içinde söylenür nāmum benim
Bir CESĀRĪyem haqīkat-kānıyam karşıundayam

416

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

- 1 Ğurresin ^ç arz itdi dehre rüşenā mäh-1 şıyām
Nūr ile kıldı cihānı pür-zıyā mäh-1 şıyām
- 2 Oldı teşrif ile jengār-ı dil ğamdan ğalāş
Baş idüpdür qalbüme özge şafā mäh-1 şıyām

- 3 Mağfîret ümmîdin iden eylesün Hâkka niyâz
Mü'mînüñ şâfi' i rûz-ı cezâ mâh-ı şıyâm
- 4 Tâ'ib-i müstağferüñ Hâkka tövbesin eyler kabûl
Mağz-ı rahmet bâ' iş-i luğf [u] ' ağâ mâh-ı şıyâm
- 5 N'ola tezyîn ideler şem' -i kanâdîl ile kim
Şehr-i ümmet didi mağbûb-ı Hüdâ mâh-ı şıyâm
- 6 Ey CESÂRÎ işbu mâha ' izzet it ta' zîm kııl
Tâ ki senden ola hoşnûd rızâ mâh-ı şıyâm

417

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Firâşında bu gün ol kâmet-i dil-cû yatur gördüm
Liğâfiñ üstine çekmiş gözi âhû yatur gördüm
- 2 Gül-i ruhsârı üzre ol ' arağlar mişl-i şebnemdür
Kamu nâ-süfte dürr şeh-dâne-i lü'lü' yatur gördüm

- 3 Kıyām üzre ʈurup laḥza temāşa eyledüm anı
Müheyyā tır-i müjgānı kemān-ebrū yatur gördüm
- 4 Cihānuñ hāy hūsından geçüp āsūde-ḥāl olmuş
Ne rāḥat ḥ̄āb-gāh içre deli ḳanlu yatur gördüm
- 5 Seḥer vaḳti ʿazīmet itmiş idüm ben gül-istāna
CESĀRĪ seyr idüp ben böyle bir meh-rū yatur gördüm

418

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Cīvānum pīr-i ʿaşḳ olunca ben ḥayli sitem çekdüm
İrem dirken vişāline hezār derd [ü] elem çekdüm
- 2 Mey-i gül-günü nūş itdüm neşāṭ keyf ile ol dem
Maḥabbet meclisinde naʿ ra urdum dem ḳadem çekdüm
- 3 Beni faşl eylemiş ḥalka sever maḥbūb diyü zāhid
İşitdüm anı ḥazḫ itdüm şanur ki zerre ğam çekdüm

- 4 Bu demde tekye-i ʿ irfānda kıldum özge devrānı
Diyüp biñ şevķ ile yā Hū anı ħayl ü ħaşem çekdüm
- 5 CESĀRĪ kıandadır gelsün bu gün ħaşmāne aʿ dālar
Gürūh-ı şāʿ irāna ʿ aşķdan zīrā ʿ alem çekdüm

419

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Beni zann itme cānā bu yürekde yāresiz kıaldum
Ṭabībüm ħāzıķum yokdur meded bir çāresiz kıaldum
- 2 Bu şāʿ irlikde pīr [ü] perver olduğum bilür ʿ ālem
Ṭıfıl-veş zār ider oldum meger gehvāresiz kıaldum
- 3 Ne ħikmet ṭāliʿ üm bağtum benüm ʿ aksine devr eyler
Felekde māh-ı raĖşān sebʿ a-i seyyāresiz kıaldum
- 4 İki mışraʿ dü çeşmümden aķup yaşıum revān oldu
Dükendi dīdemüñ ābı dilā fevvāresiz kıaldum

419 M1.103b, M2.46a, S.-, SÇ.62b
3a ṭāliʿ üm: ṭāliʿ M1, SÇ

- 5 Kime ʿ arz ideyüm hālüm zügürtlik cāna kār itdi
CESĀRĪ ğurbet elde işbu dem bir parasız aldum

420

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Tarīkat ehliyem ben bir ulu sultāna bağlandum
İnābet eyleyüp andan reh-i erkāna bağlandum
- 2 Belümde anberiyte tīĝ bendīden uşıaĝum var
Erenler meclisinde özge bir seyrān bağlandum
- 3 Faırem geri ki el-far far iftiārumdur
Ben ol nanu asemnādan gelen isāna bağlandum
- 4 Meger tadīr-i Rabbānī bana bezm-i elestdendür
Diyüp ālū Belā şol ʿ ahd ile peymāna bağlandum
- 5 Bi-amdi ʿ llāh omadı Hā beni küfr ü dālāletde
Hiāb-ı ʿ izzeti gūş eyleyüp imāna bağlandum

- 6 Vücūd ‘ ilmin oқuyup vāqıf oldum sırr-ı pinhāna
Nazar kıldum bu kevne Şāni‘ [ü] Raḥmāna bağlandum
- 7 CESĀRĪ nām [u] şānum söylenür aḥbāb arasında
Yazıldı dilde adum defter ü dīvāna bağlandum

421

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ḥasb-i ḥālüm yāra hoş-āğāz ider sāzum benüm
Şevḳ ile esrār keşf-i rāz ider sāzum benüm
- 2 Gösterür ‘ aşḳ [u] maḥabbetden eşer bu ‘ āleme
Evc-i istiğnā ile pervāz ider sāzum benüm
- 3 Gülşen-i dehrūn şafāsın arzū eyler gönül
Bülbül-āsā nağme vü āvāz ider sāzum benüm
- 4 Gūne gūne zevḳ ile baḥş-ı tarāvetler kılup
Ehl-i bezme gāh niyāz nāz ider sāzum benüm

- 5 Ögredüp hoşça gâzeller ʿarşa içre âleme
Ey CESÂRÎ şâʿir [ü] üstâz ider sâzum benüm

422

Mefʿülü Mefâʿilü Mefâʿilü Faʿülün

- 1 Bir şūḥ-ı cihân dilbere mecbūr ben olaydum
Mecnūn ile Ferhād gibi mezkūr ben olaydum
- 2 Laʿlūñ meyini bezm-i maḥabbetde idüp nūş
Būs-ı leb-i dil-dār ile mesrūr ben olaydum
- 3 Zülfüñ telini dār kı lup boynuma taḫsa
Şalb olmak için emşel-i Manşūr ben olaydum
- 4 Dīdārına kılduḫça nazar ḫaḫḫın araya
Her şām [u] seher saʿy ile meşkūr ben olaydum
- 5 Biñ dürlü gâzel söyler idüm dilde CESÂRÎ
Mânend-i ʿÖmer ʿâleme meşhūr ben olaydum

423

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Bir ehl-i dilüñ bezmine maḥzūr ben olaydum
Esrār-ı rumūzāt ile ma' mūr ben olaydum
- 2 Dil yāresine şarsa ṭabīb merhem-i vaşlın
Her bār anuñ ḥüsnine mecbūr ben olaydum
- 3 'Āşıklarını deftere kayd eylese ol şūḥ
Ser-levḫada taḥrīr ü mestūr ben olaydum
- 4 Göñlüm ğamı ṭarḫ olur idi yüzini görsem
Luṭf [u] kerem-i yār ile mesrūr ben olaydum
- 5 Ra' nā ğazeli söylemek olurdu CESĀRĪ
Üstād-ı suḫan şā' ir-i meşhūr ben olaydum

424

423 M1.104a, M2.-, S.-, SÇ.63a
424 M1.104b, M2.-, S.-, SÇ.63b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cünūniyyetle geldüm dehre hīç uşlanmadum gitdüm
Hele ben kendümi 'ālemde 'ākıl şanmadum gitdüm
- 2 Tıfilken 'aşka düşdüm işbu dem pīr ihtiyār oldum
Dağı sevdā-yı 'aşq-ı yārdan uşanmadum gitdüm
- 3 Cihānuñ ğuşşa-i ālāmını tarḥ eyleyüp dilden
Ferāgat kūşesinde bir nefes yaşlanmadum gitdüm
- 4 Hele icmāl-i defterde ne ḥayr ne şerrüm vardır
Cihāna ben niçün geldüm ise añlanmadum gitdüm
- 5 Mey-i ḥamrāya beñzer sāḳiyā la' l-i leb-i cānān
Ben ammā ol şarāb-ı la' l-i nāba ḳanmadum gitdüm
- 6 Semender-veş CESĀRĪ bu vücūdum yandı kül oldu
Beni kim der bu demde nār-ı 'aşka yanmadum gitdüm

425

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Çok gitmem uzak yerlere Bağdad neme lāzım
Yağın ise de semt-i Belergād neme lāzım
- 2 Bender ezeli cāy [u] mekân hoş vaṭanumdur
Şol bāğ-ı İrem bānī-i Şeddād neme lāzım
- 3 Bir yār muḥibbüm olıcağ baña ḥabībüm
Ġayrı ile ūlfet ne gerek yād neme lāzım
- 4 Ol bāl-i bülend sidre-i ṭübāya bedeldür
Kaddine dimek serv-i ser-āzād neme lāzım
- 5 Yād eylediler nāmumı çün dilde CESĀRĪ
Bu maḥlaşa pes ğayrı baña ad neme lāzım

426

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

-
- 425 M1.104b, M2.-, S.-, SÇ.64a
4a bāl: M1-
426 M1.105a, M2.-, S.-, SÇ.64a

- 1 Dil hānesi pāk olmağa talaşa çıkardum
Gerd-i ğam[1] çok koydum o ferrāşa çıkardum
- 2 Biñ nāz [u] na‘īm ile güzel yanuma geldi
Ben şadra anı şarmağa dolaşa çıkardum
- 3 Sulţānuma kulluğda kuşūr eylemedüm hīç
Ayağda turup hizmet hep başa çıkardum
- 4 Añlatdı hele kulğul-ı mīnā-yı maħabbet
Keyf-i dem ile adımı ‘ayyāşa çıkardum
- 5 Tiryākilere dağl [ü] ta‘arruz idemem kim
Afyon ile berc aşlını haşhāşa çıkardum
- 6 Sevdā-zede kıldı beni gör hūb-ı Sitānbūl
Seyrāndaki hūlyāmı Beşikdāşa çıkardum
- 7 Ol hālde begüm ‘aşk ile bir āh ide düşdüm
Sehv eyledüm esrār-ı dilüm fāşa çıkardum

- 8 Hâcî dede Ka‘ be yolına eyledi niyyet
Ağlayu helâlleşe helâlleşe çıkardum
- 9 Hâmem ile kec-rev felegüñ naqşını aldum
Mânî gibi taşvîrini naqqâşa çıkardum
- 10 Hâkkâklara hizmetüm olmışdı CESÂRÎ
Resm eyleyüp bu maḥlaş[1] ben taşâ çıkardum

427

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ülün

- 1 Bir şūḥ güzelüñ rüyını gerdânını öpdüm
Ebrûlarını dîdesi mestânını öpdüm
- 2 Yaşlar dökerek başum açup pâyına düşdüm
Âdâb iderek destini dāmânını öpdüm
- 3 Bir vaşlına hem kıldum anuñ bunca temennî
Sarıldum o dem sîm-i zenaḥdânını öpdüm

10a ḥâkkâklara: ḥâklara M1
427 M1.105b, M2.-, S.-, SÇ.64a

4 Gerdânın emüp sînesinüñ bendini çözdüm

Bir yer kımayup hâşılı her yanını öpdüm

5 Çok büsesinüñ nâ' iliyem şimdi CESÂRÎ

Ol Mısr ilinüñ Yûsuf-ı Ken'ânını öpdüm

428

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1 Gülistân-ı maħabbetde gül-i şad-ber[g]den ayrıldum

Mu'atıtar zülf-i şeb-bû kâkül-i 'anberden ayrıldum

2 Sırıšküm n'ola ħasretle olursa pâyına rîzân

Şanevber-ķâmet [ü] serv-ķadd-i 'ar'ardan ayrıldum

3 Nice âh itmeyüp dehrüñ elinden itmeyem feryâd

Ķamer-ıal'at melek-sîret felek-manzardan ayrıldum

4 Cemâl[i] bâ-kemâl-i mihr-i 'âlem-tâba beñzerdi

Dilâ bir şöhre-i âfâķ-ı pür-enverden ayrıldum

- 5 Deger dünyā metā' ın zī-қыem gevher idi gūyā
Elümden ıııdı añsız böyle bir gevherden ayrıldum
- 6 CESĀRĪ tā kıyāmet maḥşere ıaldı bu ḥasretlik
Acısun ḥālüme dostlar sözi şekkerden ayrıldum

429

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Ey dil ben o dil-dārdan elüm çekdüm uşandum
Çoı sevdiğüm ol yārdan elüm çekdüm uşandum
- 2 Ben başuma āzādeligün kıydını gördüm
Yārdan daıı aıyār elüm çekdüm uşandum
- 3 Rāzıyam olan naḥnu kıasemnā baña besdür
Ol yoıluıa vardan elüm çekdüm uşandum
- 4 Minnet ile gül kıoımaıa tevbe dimişüm ben
Bed-ḥār ile gül-zārdan elüm çekdüm uşandum

5 ‘Aşk ile yir itmişdi derūna ğam [u] efkār
Her ğuşşa ğam efkārdan elüm çekdüm uşandum

6 Şā‘ irligi taḥşīl-i tamām itdi CESĀRĪ
Ben dahı bu eş‘ ārdan elüm çekdüm uşandum

430

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Dilā ol dest-i sākīden şarāb-ı erguvān çekdüm
Yüküm tıtdum bir iki üç rıḫıl-bār-ı girān çekdüm

2 Ne kār itdüm ise cümle nuḫūdum eyledüm işar
Seḫāvet gösterüp sermāyeden ḫayli ziyān çekdüm

3 Beni bir hālete ḫoydı meyūñ ḫumārı āşarı
Yine keyfüm ben icrā itmege rindāna yan çekdüm

4 Gezerken seyr-i şahrāda bir āhūyı şikār itdüm

430 M1.106a, M2.42a, S.-, SÇ.64b

2a eyledüm: eyledi M1

3 M1-

Kemendüm çīn çīn itdüm atup anı hemān çekdüm

- 5 ‘ Aceb ʔurfe ǧazāl-i vaḥṣī dilber baña rām oldı
Getürdü bezm-i ‘ işret-ǧāhum anı armaǧān çekdüm
- 6 Miyānı olmasun gevşek diyü nev-reste ol şūḥuñ
Muraşsa‘ zeyn-i naqş-ı esb-i nāzına ʔolan çekdüm
- 7 O yār içün raqīb ile ‘ adāvet ḥāşıl itdüm ben
Qılup ǧavǧā vü ceng tīǧ-ı āteş-i ḥūn-feşān çekdüm
- 8 O meydānda mu‘ ādil olmuşum ǧüyā ki şuḥbāna
Urup kanʔar pençemle nice çok pehlivān çekdüm
- 9 Ben ol Rüstem-menendi gösterüp lu‘ b-ı hüner ḥalka
İdüp bu ʔāmetüm dü-tā zūr ile bir kemān çekdüm
- 10 Cihānuñ ʔahramānı da olursa idemez ʔāqat
Çekilmez çillesi ‘ aşkuñ anı ben bir zamān çekdüm
- 11 CESĀRĪ itdi üftāde beni bir şūḥ-ı müsteşnā

9 M1-

10 ben: M1-

Şafādan ʿ add idüp cevır [ü] gamuñ dilde nihān çekdüm

431

Mefʿ ūlü Mefāʿ ilü Mefāʿ ilü Faʿ ūlün

- 1 Ğübān-ı cihān içre seni hoşça begendüm
İtdüm saña üftāde gedā kendümi kendüm
- 2 Bîʿllāh derūnumda benüm ʿ aşk eşeri var
Raħm eyle bu dem ħālūme ey şūħ-levendüm
- 3 İmʿ ān ile bir kerre nazār kıl dil-i zāra
Luṭfuñı dirīğ eyleme gel cānum efendüm
- 4 Nāzik-revişüñ māʿ iliyem ħurde-ħırām it
Reftāruñı seyr eyleyeyüm serv-menendüm
- 5 Elfāz [u] kelām söyle şırīn-laʿ l-i lebūnden
Baħş ide ħālāvet bu CESĀRĪ leb-i ħandüm

431 M1.107a, M2.43b, S.-, SÇ.65a

1b gedā: M2-

5b CESĀRĪ: CESĀRĪyem M1

El-kāfiyetü'l-Nun

432

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Sâkiyâ şun bâde ' aşıklar anı nüş eylesün
Ehl-i bezm hâlet alsun mest medhûş eylesün
- 2 Vakt-i ahşam olıcağ zevk [u] şafâyı isterüm
Hâle-veş sâğar o mâh-ârâyı âgûş eylesün
- 3 Anda göstereşün kadeh şevk-i maḥabbetden eşer
Dil ğam-ı dünyâ vü mâ-fihâyı berdüş eylesün
- 4 Sâz [u] söze başlasun her şâ' ir-i şîrîn-keḷâm
Cân kulağıyla ma' ârifler anı gûş eylesün
- 5 Ma' rifet ' arz eylesün eş' âr ile ehl-i kemâl
Vecde gelsün şevk ile deryâ gibi cûş eylesün
- 6 Nazm ile dürr-i me' ânî baḥr-i ḥikmetden çıkar

432 M1.107a, M2.49a, S.-, SÇ.65b

2 M2-

Cevher-i nuṭḫum ḫamu gūşında mengūş eylesün

7 Yār vaşfın idüp inşā elde ḫāmeme her zamān

Defter-i dīvānçemi terḫīm menḫūş eylesün

8 Bu CESĀRĪ ḫılsun ol cānān ile cān şoḫbetin

Ġayrılar bir yana ḫursun laḫza ḫāmūş eylesün

433

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Dil maḫām-ı muvassı' dürlü hevāyı n' eylesün

Şaydı mümkin olmayan gökde hümāyı n' eylesün

2 'Andelīb āvāz besdür ' aşık-ı şādıḫlara

Sāz [u] söz var eylen elde çeng [ü] nāyı n' eylesün

3 Āşikāre seyr iden nāb-ı leb-i dilberleri

Cām-ı Cem İskender-āyīne-cilāyı n' eylesün

- 4 Şol kişinüñ kalbi dâ'im Ka'be-i 'ulyâdadur
 ٲođru yoldan çıkmaz ol kıble-nümâyı n'eylesün
- 5 Râh-ı yâra can [u] ser bu dem feda iden kişi
 Ölmek ister derdine çâre devâyı n'eylesün
- 6 Ol şeh-i 'âlî-cenâbuñ âşinâsı gerçi çok
 Bu CESÂRÎ 'âşıkından mâ-'adâyı n'eylesün

434

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Ey şüh-ı cihân dilde hoş ezkârını öğren
 Mürşidüñ olan şeyh-i meded-kârını öğren
- 2 Ben isterüm âgâh olasüñ sırr-ı nihâna
 Bağr-i keremüñ var dür-i şeh-vârını öğren
- 3 Çok nutk ider inşâ saña ol 'âşık olanlar
 'Aşkuñ ne imiş serdeki âşarını öğren

4 Fehm eyle kelâmın ki rumûzâtı da vardur

Maḫlûb olınan nazm u eş'ârını öğren

5 Var ehl-i dilân bendesi ol yûri CESÂRÎ

Ma' nâ-yı ḫaḫîḫatdeki esrârını öğren

435

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Var mı bir 'âşîḫ cihânda ehl-i hicrân olmasun

Ḥasret-i dil-dâr ile dü çeşm[i] giryân olmasun

2 Ğonca-lebler bâde çok nûş eyleyüp dirler yine

Bezm içinde sâḫiyâ ḫan üstüne ḫan olmasun

3 Leşker-i ḫâl-i Ḥabeş Rûma aḫın itmekdedür

Ḥavfum ol kim şehir-i dil el'ân talân olmasun

4 Mihr-i raḫşândur cemâl-i dil-rübâ ḫoş görünür

Ḥüsnini seyr iden 'âşîḫ nice ḫayrân olmasun

5 Çeşm-i āfet bir nazarda itmesün cānlar helāk
Her zamān ol kıanlu zālīm böyle fettān olmasun

6 Ey CESĀRĪ vaşlına ir zūr ile bir dilberün
Pek şaķın destinde ammā tīg-1 barān olmasun

436

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 'Aşķ hālin vāķıf-1 esrāra söyleñ söylesün
Dilde nazm şāhib-i eş' ara söyleñ söylesün

2 Bāde' nuñ keyfiyyeti mest [ü] ħarāb itdi beni
Bu ne sırdur sākī-i dil-dāra söyleñ söylesün

3 Dostlar derd-i derūnum gün-be-gün artmaķdadur
Bir devā yok mı tabībüm yāra söyleñ söylesün

4 Yār ħışm ile gelüp tırmaz geķer virmez selām
Göñlümi düşürmesün efkāra söyleñ söylesün

- 5 Ey CESĀRĪ küsmüş incinmiş baña ol nāzenīn
Luṭf kılsun yār baña bir pāre söyleñ söylesün

437

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bezm-gāha dostum nāzırlananlardan mısın
‘Arşa-i ‘aşka bu dem ḥāzırlananlardan mısın
- 2 Sende var mıdur liyākat nazm ile nuṭk itmege
Ma‘ rifet izhārına ḳādirlenenlerden misin
- 3 Ḳullanıp lu‘ b-ı hüner dürlü eş‘ ārda
Söyle cānum ben gibi māhirlenenlerden misin
- 4 Nām [u] şān ile cihān içinde bulundun mu şuyū‘
Her kemāl ile sen ol zāhirlenenlerden misin
- 5 Söyleyüp ‘Āşık ‘Ömer-veş şad-hezār nazm-ı gazel
Nükte-sencān bu dem nādirlenenlerden misin

- 6 H̄arf-endāzlık idersin bu CESĀRĪ bendeñe
Bākī [vü] Nābī gibi şā^ˆ irlenenlerden misin

438

Fā^ˆ ilātün Fā^ˆ ilātün Fā^ˆ ilātün Fā^ˆ ilün

- 1 İsteyen cān şoḥbetin cānānı gelsün diñlesün
ˆ Ārif-i bi'llāh olan bir cānı gelsün diñlesün
- 2 ˆ Aşķ [u] şevķ ile nice Hū ismine meşgūl olur
Tekye-i devrānda dervīşānı gelsün diñlesün
- 3 Bilmege kaçd eyleyenler nazm [u] şi^ˆ rün tavrını
ˆ Arşa içre şā^ˆ ir-i meydānı gelsün diñlesün
- 4 İtmesün nādānlar hīç imtiḥān da^ˆ vāsını
Cehl kıoyun kāmīlān insānı gelsün diñlesün
- 5 Söz [ü] sāz ile ˆ aceb zevķ [u] şafāmuz var bizüm
Gūne gūne şoḥbet-i yārānı gelsün diñlesün

- 6 Mā'il-i nağme nevā-yı şavt-ı hoş-elhān olan
Gül-sitānda bülbül-i nālānı gelsün diñlesün
- 7 Ey CESĀRĪ kanda kim vardur gürüh-ı 'āşıkān
Bī-tekellüf 'ārif [ü] rindānı gelsün diñlesün

439

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 İsteyen ehl-i suhan-ārāyı gelsün diñlesün
Bezm içinde 'ārif-i dānāyı gelsün diñlesün
- 2 İmtihān olmağa hāzır olmışuz bu 'arşada
Seyre mā'iller bu hūy [u] hāy gelsün diñlesün
- 3 Ğālib olmağdur murādum şā'ir olan zāta hep
Ma'rifetden añlayan ğavġāyı gelsün diñlesün
- 4 Gösterem meydānda aḥbāba çok dürlü hüner
Ḥākimü'l-vaḳte diyün da'vāyı gelsün diñlesün

- 5 Müftî-i ‘aşka varup mesâ’ilden aldum sebak
‘İlm-i nazma âşinâ fetvâyı gelsün diñlesün
- 6 Ma‘ ni-dârdur münşe‘ât-ı tab‘um a‘ lâdur bu dem
Kâtib-i cân şüret-i inşâyı gelsün diñlesün
- 7 İsti‘âre n’olduğın bilür me‘ânî okuyan
Ehl-i fazl ol terkîb-i ma‘nâyı gelsün diñlesün
- 8 Ben Lezîzînüñ meger kı‘im-makâmı olmışum
Halk benüm-veş şâ‘ir-i ğarrâyı gelsün diñlesün
- 9 Tekye-i ‘aşk içre hoş-devrânı döndürsem gerek
Mevlevîler bu kudûmi nâyı gelsün diñlesün
- 10 Her zamân bu gülşen içre açılır ol gönca-fem
Hazz idenler bülbül-i şeydâyı gelsün diñlesün
- 11 Ey CESÂRÎ ‘aşıkam tutdı bu gün cârisligüm
Kandedür ‘aşk erleri rüsvâyı gelsün diñlesün

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostum bir şā'ir-i meydān ararsañ işte ben
Mişl yok ger şāhib-i dīvān ararsañ işte ben
- 2 Yaşum on birinden berü eş'āra ben heves itdüm
Pīr-perver ehl-i dil bir cān ararsañ işte ben
- 3 Ben Lezīzīnūñ ırağı olduğum 'ālem bilür
Ma'rifetde hem aña aķrān ararsañ işte ben
- 4 Bende-i şā'ir olan pūs eylesün dāmānumı
Başına āzāde vü sulţān ararsañ işte ben
- 5 Şavt-ı hoş-elhān ile vaķt-i seher zār eylerüm
Gülşen içre bülbül-i nālān ararsañ işte ben
- 6 Dilde nuķ-ı 'āşıkānı cümle tefhīm itmege
Meclis içre 'aķl[1] tām 'irfān ararsañ işte ben

7 Nice biñ tertīb-i nazm inşāya vardur kudretüm

Her ʿ ilimden āşinā insān ararsañ işte ben

8 Ögdülũñ aʿ lā bilürüm vasfinuñ ben deʿbini

Ey CESĀRĪ şāhib-i izʿ ān ararsañ işte ben

441

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 ʿ Arşa içre ehl-i dil ʿ irfān ararsañ işte ben

Şiʿ r-i mehzūn şāʿ ir-i mezdān ararsañ işte ben

2 Kāmetüm dü-tā idüp çekdüm bu ʿ aşkuñ çillesin

Saʿ d Vaqqāş emşel[i] bir cān ararsañ işte ben

3 Şol güreşçi tekyesinde pīr [ü] perver olmuşum

Nām meşhūr pehlivān insan ararsañ işte ben

4 İmtihān başsin hezārān eyledüm şāʿ ir ile

Nükte-senc şāhib-i dīvān ararsañ işte ben

- 5 Ey CESĀRĪ āb-ı katre ādemi ğark idemez
   Aşk emvāc eyleyen   ummān ararsaņ işte ben

442

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Binmege bir at olaydı bize kırdan kuladan
 Tanısa dizginini urşa pocadan moladan
- 2 Bir Yahūdī güzeli girdi kapuya çıkmaz
 Gelür āvāz-ı Rehāvī řanemā işkuladan
- 3 Yār ile bāde içerken kanı řeftālū didüm
 Ağzuma şundı o dem bir meze muşmuladan
- 4 şubha dek anı ben āğuřa çeküp şarmış idüm
 şazı idermiş zen-i mekkāre muvāfiķ puladan

442 M1.109b, M2.-, S.25b, S.66a(derkenar)
 1a kırdan: şaradan M1, S

- 5 H̄aberüm yok idi bir debbāğdan aldum h̄aberi
 Şahtiyānuñ çıkarurlarmış eyüsin tınadan
- 6 Baña hışm [u] ḡazab ile göricek böyle didi
 H̄aberüñ var mı CESĀRĪ senüñ ol ‘aşkuladan

443

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Severüm dilberi bir şāhib-i ihsān olsun
 ‘Āşık-ı zārı olana luṭf firāvān olsun
- 2 H̄ānesinde oturup eyleye beg gibi şafā
 Midḥat-ı vaşfi ile ‘āleme şāyān olsun
- 3 H̄ārekāt sekenātında edībāne gerek
 Ṭavr u eṭvārı müsellemler ulu sultān olsun
- 4 Fuḫarāya şadaḫa baḫş ide ol kân-ı kerem
 Eli ḫayrātında dā’im zer-efşān olsun

5 Bilmeye fi'l-i ŧeni' hāleti pāk ola ol ŧuḥ
Yoluña böyle senüñ cān n'ola ḳurbān olsun

6 Ey CESĀRĪ oḳuyup yazmada māhir olup
İsterüm anı ki ḥoŧ ehl-i suḥan-dān olsun

444

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Mekteb içre o güzel dersini her ān oḳusun
Ḥarf-i hecāyı ' ayān belleyüp āsān oḳusun

2 Şu gibi oḳuduḡın dilde hep ezber idüp
Ṭurmasun ŧubḥ [u] mesā āyet-i Ḳur'ān oḳusun

3 Farsiyāt ile ' ulūm-ı ' Arabīden ta' līm
Ḳılup ey ḥ'āce añā söyle ki fermān oḳusun

4 Ögrenüp ' ilm-i ' arūz ol ide icrā-yı vezn
İsterüm anı baña naẓm ile dīvān oḳusun

- 5 Bir nice kışsa-veķā Yūsuf-ı Ken' ānı görüp
Başlasun dürlü hikāyāta Gülistān oķusun
- 6 Ey CESĀRĪ o kemālāt ile meşhūr olup
Bezm-i ' irfānda gelüp şā' ire meydān oķusun

445

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Ey dil nice bir ' āleme seyrān olasuñ sen
Bihūde niçün ' aşķ ile biryān olasuñ sen
- 2 Lāyık mı bu kim mey-kedede bāde içüp çoķ
Her şām [u] seher mest ü sekrān olasuñ sen
- 3 Terk eyle haķā itmegi ķıl cürmüne tövbe
Düş havfa ki tā lāyık-ı Ğufrān olasuñ sen
- 4 Var dāmen-i mürşide yüzüñ sür ki cihānda
Bir ehl-i suħan ' ārif [ü] rindān olasuñ sen

5 Cānān ile cān ōḥbetini eyle CESĀRĪ

Tā mazḥar-ı elṭāf u iḥsān olasuñ sen

446

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

1 Şāhum saña bir bende-i fermān olayum ben

Ḥizmetde muḳīm muḳbil-i insān olayum ben

2 Ḥūrşid gibi pīrüm ola evc-i felekde

Nūrum ile hem ḥāk ile yeksān olayum ben

3 Ger ḳaṭre-i nāçiz isem de bu cihānda

Himmet ile cārī olup 'ummān olayum ben

4 Öldür beni kendi elūñ ile kerem eyle

'İd irdügi demde saña ḳurbān olayum ben

5 Āvāre gezüp ḥalk arasında bu CESĀRĪ

Lāyıḳ mı bu kim ney gibi nālān olayum ben

446 M1.110b, M2.-, S.-, SÇ.66b

1a saña: M1-

447

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hāk-pāy-i 'ārifem dūr olmazam pā-pūsdan
Yār için geçdüm cihānda 'ārdan nāmūsdan
- 2 Bir nigāh-ı devleti dünyā vü mā-fihā deger
Eylemem me'mül-i hācet genc-i Taqyānūsdan
- 3 Ol saçı Leylī 'aceb dīvāne kılmışdur beni
İstimā' itmem kelāmı şūfi-i sālūsdan
- 4 Ehl-i 'aşkam zevk-i mey maḥbūblardan geçmezem
Hāzz ider gönlüm def çeng ney nākūsdan
- 5 Ādemem hoş ādeme meyl-i maḥabbet eylerüm
Ya ne hāşıldur efendi şūret-i cāmūsdan
- 6 Qalb mir'atı görince itmezem kūteh nazār
Bellüdür şem' ũñ ziyāsı rūšenā fānūsdan

447 M1.111a, M2.46b, S.27a, SÇ.67a
3a Leylī: Leylā M1, S

- 7 Dilberüñ a‘ lāsını bir hoşça idrāk eylerüm
Çün sebağ-ḥ̄ān olmışum Şeh-nāme vü Qābūsdan
- 8 Nūr-ı imānı ziyāde itmege tevḥīde gel
Ey CESĀRĪ iḥtirāz it kāfir cāsūsdan

448

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Şehā ‘ uşşāka luṭf-ı nīm-nigeh her bār iden sensin
Gehī bir iltifātuñla kerem işār iden sensin
- 2 Dilüm söyletmege bā‘ iş senüñ sevdā vü ‘ aşkuñdur
Beni ḥalk arasında şāḥib-i eş‘ār iden sensin
- 3 Ma‘ ārif-kān u şarrāf-ı suḥan bir nükte-sencānsın
Miheng-i ṭab‘ ile nuṭq-ı zerüm mi‘ yār iden sensin
- 4 Derūnum maṭla‘ u ‘1-envār olursa ṭañ mıdur cānā
Baña ḥüsn-i cemālüñ gün gibi izhār iden sensin

- 5 İçerken bâde bezm içre o dem keyf [ü] neşâṭ ile
Benümle vaşluña cān naḡdini bāzār iden sensin
- 6 Şafānuñ mā' ilisüñ diñlemekçün ' andelībānı
Seḡer vaḡti olunca ' āzim-i gül-zār iden sensin
- 7 ' Aceb tūṭı ṭabı' atsuñ faşihāne kelāmuñ var
CESĀRĪ ' āşıkā ' arz-ı şeker-güftār iden sensin

449

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cihānda ' āşık-ı şādıklara bir reh-nümūnam ben
Kimesne añlamaz sırrum dilā ' aşk-ı füzūnam ben
- 2 Şaḡı Leylā güzeller zülf zencirine bend oldum
Yirüm daḡ ile şahrādur hemān mişl-i cünūnam ben
- 3 Kemāl ehli olan zāta ezelden hem-dem olmışdum
Hüner taḡşıl[i] ile işbu demde zü-fünūnam ben

449 M1.111b, M2.-, S., SÇ.67a
3 Bu beyit 2 defa yazılmıştır.

- 4 Ma'ārifler bilür ey dil benüm kıymet [ü] kadrüm
Tekellüm itmede aḥbāba nazm-ı gün-e-günam ben
- 5 CESĀRĪ 'aşk eri olan buyursun imtiḥān olsun
Bu meydānda beni şā'irlere şanmañ zebūnam ben

450

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 İster dilerüm 'ārif [ü] rindāne olasuñ sen
'Ālemde hemān cānlara canan olasuñ sen
- 2 Hāḫḫ ile ḫaḫ ol cümle 'alā'ıḫden elin çek
Tā başına āzāde vü sulṭān olasuñ sen
- 3 Öğren ğazelüñ ṭavrını gel şā'ir olandan
Eş'ār ile tā şāḫib-i dīvān olasuñ sen
- 4 Fāş itmeyecekdün o derūnuñdaki sırrı
Kim didi saña 'aşk ile nālān olasuñ sen

- 5 Himmet budur ‘ālemde CESĀRĪ gibi ey dil
Üstād-ı suḥan medḥ ile şāyān olasuñ sen

451

Mef’ ūlū Mefā’ ilū Mefā’ ilū Fa’ ūlūn

- 1 Yazıldı bu dem şūret-i inşā dönerekden
Gör nice zūhūr itdi ma’ nā dönerekden
- 2 Dil nice zamān semt-i ma’ ārifde dolaşup
Bu meclise geldi yine cānā dönerekden
- 3 Hoş cezbe virür ādeme ol zūlf-i siyāhuñ
Başumda qarār eyledi sevdā dönerekden
- 4 Ey iki gözüm gel beni ağlatma kerem kııl
Gözüm yaşı tā olmaya deryā dönerekden
- 5 Gāh naḥsına gāh sa’ da erer başumuz üzre
Yanılsa gerek çarḥ-ı mu’ allā dönerekden

6 Nūş itdi o dem bādeyi bezm içre CESĀRĪ

Mest itdi anı sāgar şaḥbā dönerekden

452

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

1 Aldı beni günden güne efkār içeriden

Sevdā-yı firāk itdi baña kār içeriden

2 Endīşe-i ğam ile ḥālüm oldu dīger-gün

Bī-ḥadd füzūn derd [ü] elem var içeriden

3 °Aşķ dilde olan rāzumı hep āşikār itdi

Fāş oldu kamu rāz dil-i esrār içeriden

4 Vaşf-ı güzele nice ğazel eyledüm inşā

Ḥaḳkumı benüm itmeñüz inkār içeriden

5 Nā-dīde suḥan gör yine tarḥ oldu CESĀRĪ

Baḳ nice ṭulū' itdi bu eş'ār içeriden

453

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 Bir âh-ı füzün eyledi bu cân içeriden
Mevc urdı o dem baħr-i dil 'ummân içeriden
- 2 Bir hayli tırup meks [ü] karar eyledüm ammâ
Bir baba girüp çıkmadı cânân içeriden
- 3 Bozıldı hevâ çökdi yirün yüzine çeksin
Yağdurdı şehâb berf ile bâran içeriden
- 4 Ğam ğuşşa ile dide-i eşk olmadı carî
Sönmez n'ideyüm âteş-i süzân içeriden
- 5 Haħk zikrine meşgöl olup üftâde CESÂRÎ
Şevk ile ider gör nice devrân içeriden

454

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

-
- 453 M1.113a, M2.-, S.-, SÇ.68a
454 M1.113a, M2.-, S.-, SÇ.68a

- 1 İh̄fāya girüp çıkmadı cānān içeriden
Oldı müteraķķıb aña bu cān içeriden
- 2 Ben nice firāķ ile anuñ itmeyem efgān
Yandurdı dilüm āteş-i sūzān içeriden
- 3 Sevdā-zedeyem taşra   ilel bende görölmez
Gel eyle tabīb derdüme dermān içeriden
- 4 Ğam ğuşşa elem bendeden eksilmedi gitdi
Günden güne artmaķda bu hicrān içeriden
- 5 Şā   irlik ise maķşaduñ   ālemde CESĀRĪ
Bir tāze sevüp   aşķı ile yan içeriden

455

Mef  l  Mefā  l  Mefā  l  Fa  l n

- 1 Oldum yine bir dilbere   aşķı k uc kden
Bir ķadr-şinās sevmege lāyık k uc kden

- 2 Bir mihr-i vefā eyleyici ancak olur bu
Olursa yine ʿahdine sādīk küçücükden
- 3 Maḥbūb-ı cihāndur hele ol şūḥ-ı dil-ārā
Hem ḥüsn ile yok aña muṭābīk küçücükden
- 4 Bir şemʿ -i cemālūñ oda pervānesi olmuş
Gördüm ben anuñ sīnesi yanık küçücükden
- 5 ʿĀşīk geçinürmiş o da bir yāra CESĀRĪ
Bulmuş hele bir ṭabʿ -ı muvāfīk küçücükden

456

Mefʿūlü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿūlün

- 1 Ey kān-ı ʿaṭā rūy-ı mücellā senūñ olsun
Seyrān benüm şūḥ-ı dil-ārā senūñ olsun
- 2 Kıl bezm müheyyā idelüm ʿişret [ü] demler
Peymāneler benüm bāde-i ḥamrā senūñ olsun

- 3 Hoş ülfet ider ise n'ola ' aşık-ı meftûn
Ol hâl benüm ğayrı temâşâ senüñ olsun
- 4 Pür-nür kıılır ' âlemi şol hüsn-i cemâlüñ
Pervâne benüm şem' -i şeb-ârâ senüñ olsun
- 5 Elķâb hoş-ımlâlar ile vaşfuñı cânâ
Yazması benüm şüret-i inşâ senüñ olsun
- 6 Dîdâr-ı Hakkı görmege müştâķ bu CESÂRÎ
Mevlâ benüm ol cennet-i me' vâ senüñ olsun

457

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Dilâ şabr eyle el-hâşıl irer kavı-i karar bir gün
Kamu her kâm olur taşıl çıkar cümle zarar bir gün
- 2 Hemân bir vakt ola ey dil açıla lale gül sünbül
Fiğâna başlaya bülbül gelür faşl-ı bahâr bir gün

- 3 H̄ayıf kim ol melek-sīmā olupdur maḥrem-i a' dā
Benüm-veş şādık āşinā bulınca çok arar bir gün
- 4 Sev ol yāri ḳadem çekme dilā efkar-ı ḡam çekme
O dil-dārı elem çekme gelüp ḥālũñ şorar bir gün
- 5 Gel eyle pendümi sen gūş idegör bādeyi hem nūş
Felek devrān ider bir ḥoş ḳamu işe yarār bir gün
- 6 CESĀRĪ bekler ol ḥānı umar babında iḥsānı
İrer ilhām-ı Rabbānī gelür inşāfa yar bir gün

458

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Turmayup sen ḳıl yüri ṭā' at mübārek cum' a gün
Ḥaḳḳ Te' ālādan dile ḥācet mübārek cum' a gün
- 2 Dā'imā ' işyānuña hem tā'ib [ü] müstaḡfer ol
Ḥālũñe Mevlā ider şefḳat mübārek cum' a gün

- 3 Cāmi'e girüp 'ibâdet eyleyen mü'minlere
Şübhe yokdur saçılır rahmet mübârek cum'a gün
- 4 'Aşk [u] şevk-i Hâkık ile gâhice bir vecde gelüp
Bağla bezm içinde bir hâlet mübârek cum'a gün
- 5 Ey CESÂRÎ yevm-i cum'a 'id-i ekberdür bize
Eylerüz aḥbâba hoş 'izzet mübârek cum'a gün

459

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Yine açıldı bu dem defter-i dīvân-ı suḥan
Yine oḡındı dilâ nazm ile fermân-ı suḥan
- 2 Müstefid olmağa erbâb-ı maḥabbet geldi
Bezmümüz oldu a' lâ bunda durur kân-ı suḥan
- 3 Nuṭḡ-ı ihâm rumûzât-ı tekellümler ile
Başka bir tavr [u] edâ kullânur 'irfân-ı suḥan

- 4 Ehl-i dil kân-ı hüner cümle ma'ârifler için
Kurdı şahrâya bu otağını sultân-ı suhan
- 5 Ey CESÂRÎ gelicek 'arşa-geh-i 'aşka hemân
Komayın şâbit ider şâ'ir-i meydânı suhan

460

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

- 1 Fehm eyleyen esrâr-ı rumûzât-ı 'Alîden
Me'mûl ider elbetde kerâmât-ı velîden
- 2 'Ârifler oğur kaşları tuğrasın o yârûñ
Ma'nâsını tefhîm iderek hıtt-ı celîden
- 3 'Âlemde olur 'âşık olan ehl-i mağabbet
Çoğ hâle kodum kendümi kendüm bileliden
- 4 'İrfâniyete başdı kadem bu dil-i dâñâ
Maşnû'-ı Hudâ sırr-ı hafâyı sezeliden

5 Tā haşre degin nazm okusam dilde dükenez

Aldum hele ben māye-i ʿ aşkı ezelden

6 Nüş itdi haķikat meyın üftāde CESĀRĪ

El çekdi kamu dünyede keyf-i ʿ ameliden

461

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

1 Gördükçe seni gamzesi kanlu uyumam ben

Gönlüme girer bir nice qorhu uyumam ben

2 ʿ Aqlum dağılur zülf-i perişanı görince

Şeb-tā-be-seher qākül-i şeb-bū uyumam ben

3 Sevdāda qodı gör beni ol fitnessi hālün

Āh eylemedün ey gözi āhū uyumam ben

4 Fikr itmedeyüm vaşluñı cānā gice gündüz

Endişem olupdur yine şu bu uyumam ben

461 M1.115a, M2.-, S.-, SÇ.69b

1 Bu beyit 2 defa yazılmıştır.

5 ‘Add olunur gözi açıklardan ‘azizüm
Râhatda yatup hiç bir uyhu uyumam ben

6 Şu uyur o düşmân uyumaz çünkü CESÂRÎ
Bir lahza eyâ ehl-i suhan-gû uyumam ben

462

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

1 Bu bezm-i şâ‘ irâna kâmurân-ı ‘aşk olan gelsün
Ma‘ârif ehli ile imtihân-ı ‘aşk olan gelsün

2 Bu meydân-ı belâgatdür aña her ‘âşıkân girmez
Cevâba muntazır bir ‘âşıkân-ı ‘aşk olan gelsün

3 Senüñ bu şi‘r ebyātuñ ziyâ-bağş eyledi hâlâ
Olup bu dilde esrâr-ı me‘ânî ‘aşk olan gelsün

4 Ne deñlü var ise şâ‘ir birinden ihtirâz itmem
Cevâb-ı nazma kâdir hâ hünērânı ‘aşk olan gelsün

462 M1.115b, M2.-, S.-, SÇ.69b

2 M1-

5 CESĀRĪ ʿilm-i hikmetden haber-dār olmayan bilmez

Bu bezme cümle fenne ʿārifān-ı ʿaşk olan gelsün

463

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1 Görüp hüsnin o şüh āfetüh ferruḥ-dem oldum ben

O demden neşʿe peydā eyledüm hoş-ādem oldum ben

2 Giriftār-ı belā-yı derd-i ʿaşkuñ olmuş iken dil

Tabībüm dest-i himmet kıldı sağ eslem oldum ben

3 Maḥabbet ḥaşılı şimdi degül rüz-ı ezeldendür

Anuñla bezm-i dilde hem-nişin aḳdem oldum ben

4 Bağılsa ʿayn-ı ʿibretle vücūdum tılsımātına

Ḥaḳıḳat nüsha-i şuḡrā vü kübrā ʿālem oldum ben

5 CESĀRĪ kun ḫiṭābıyla nice devrān idüp āḫir

Gürüh-ı ʿaşıkān içre be-gāyet elzem oldum ben

464

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Seversin ey gönül bir dilberi dünyâda 'aşk olsun
Dönersün bir leb-i şîrîn için Ferhâda 'aşk olsun
- 2 Sezâdur ger harâbât ehlinüñ bezmine gidersün
Şetâret hâşılı gâhî içersün bâde 'aşk olsun
- 3 Gül-istân-ı cihân içre görürseñ bir leb-i gönca
Düşerseñ bülbül-âsâ âh ile feryâda 'aşk olsun
- 4 İştüdügün bilürüm kışsa-i Leylâ vü Mecnûnı
Olursañ yiridür 'âlemde bir üftâde 'aşk olsun
- 5 CESÂRÎnün celâlî vaqtidür karşına anuñ
Turabilür iseñ haşmâne bu arada 'aşk olsun

465

-
- 464 M1.116b, M2.-, S.-, SÇ.70a
2b içersün: içre sen M1
465 M1.116b, M2.49a, S.-, SÇ.70a

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cemālün Ka' besi Beytü'l- haram bünyâda 'aşk olsun
 Kaşuñ mihrâbına yüzler süren zühhâda 'aşk olsun
- 2 Seni şol ahsen-i takvîm kılmış Hâzret-i Mevlâ
 Muşavver tılsımât-ı ism-i a' zam dâda 'aşk olsun
- 3 Ferağ viren bu gönlüme benüm bir rûh-efzâdur
 Senüñ ol kâlîb-ı cismüñ düzen üstâda 'aşk olsun
- 4 Egerçi naş [u] taşvîrûñ alurdu hâme-yi Mânî
 Velî bahş idebilmez rûh ol Behzâda 'aşk olsun
- 5 Hudânuñ şun' mı seyr itdiler Şîrîn [ü] Leylâda
 Hâkîkat-bîn olan Mecnûn ile Ferhâda 'aşk olsun
- 6 Mağabbet meclisinde bir tolu peymâne nüş itdük
 CESÂRÎ âfiyet bâşed içersüñ bâde 'aşk olsun

1b yüzler süren: secde kılan M2

4b ol: diyem M2

5 M1-

466

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Şikāyet itmem ey dil ben bu dem derd-i dil-ārādan
Ziyāde hoşnūdum çünki o hūb-ı 'ālem-ārādan
- 2 Anuñ evşāfına şām [u] seher meşgūl oldum çün
Uşanmam ma' rifet ' arz itmege aḥkām-ı icrādan
- 3 Baña maḥşūşdur her nazm tanzīr-i maḳāl itmek
Ki itmem ḥavf ašlā şāhib-i eş'ār-ı garrādan
- 4 Ben ol murğ-ı hümāyam ki dutulmam degme şayyāda
Baña dek eylemek olmaz atılmam hīç paradan
- 5 Ne kim var şā'ir-i meydān ḳamusı tavla teslīmdür
Bilürüm nazm ile ol çār penç şeş dü-bārādan
- 6 Benüm 'aşḳ ile mestān olduğum ḥalka ider izhār
Ki gördüm na' rayı pey pey ururken dil sükārādan

- 7 Bahār-ı ʔab‘um açıldı hevālar mu‘ tedil oldu
Gelür bŷy-ı maḥabbet gŷl-sitān-ı dehr-i mecrādan
- 8 Ben ol bir ŧā‘ir-i ŧirīn-edā ‘ azbŷ‘l-lisānam kim
Vŷcŷdum ʔılsımāt fark olunmaz vefḳ-i kŷbrādan
- 9 Ben ol ŷftādeyem idrāk kıldum ḥālet-i ‘ aŧḳı
Ḥaber-dār olmuŧum ol ḳıŧŧa-i Vāmıḳla ‘ Azrādan
- 10 Gör ol Mecnŷn Leylāyı añup Mevlāya dil virdi
Vuḥŷ ile idŷp ŷnsiyyeti ıḳmadı ŧaḥrādan
- 11 CESĀRĪ iŧbu demde yeltenŷr bir ŷzge sevdāya
Cihān-ārāyı bulınca gider ol da bu aradan

467

Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn

- 1 Gŷnŷl rāzī vŷ ḥoŧnŷddur o ŧŷḥ ŧeh-levendŷmden
Cŷdā olmaḳ ne mŷmkin ḳāmet-i serv-i bŷlendŷmden

- 2 Taramış şol mu^ç attar şāne ile kākūliñ gördüm
Maḥabbetden eṣer tıydum ben ol zūlf-i kemendümden
- 3 Ne deñlü cevır ider ise taḥammül eylerüm dönmem
Vefā ümmīdin ey dil eylerüm her bār efendümden
- 4 Ğazeller gūne gūne taḥrīr kıılmaḳdan murād ancak
Teberrük eylemek ḳaşdum aña āṣār-ı fendümden
- 5 CESĀRĪ^ç āşıḳam ol ḳand-i la^ç l-i yāra meşḡülem
Ḥalāvet eylerüm peydā kelām-ı la^ç l-i ḳandümden

468

Mef^ç ulü Mefā^ç ilü Mefā^ç ilü Fa^ç ulün

- 1 Ayırdı beni ḳahbe felek āḥ vaṭanumdan
Şad-nāle ḳopar bu ten-i beytü'l-ḥazenümden
- 2 Ğurbet-zedeyem ḥalḳ arasında gezer oldum
Bir nuṭḳ [u] kelām çıḳmayup aṣlā dehenümden

2a gördüm: tıydum M1
468 M1.117b, M2.-, S.-, SÇ.70b

- 3 Yā Rab ʿ acabā ḥāl niye müncer ola bilmem
Yoğ zaḥma ṭabīb añlaya derd [ü] mihenümden
- 4 Ğam baḥrine ğavvāş gibi dalmadadır dil
Bulmaz yine āşārını dürr-i ʿ adenümden
- 5 Firḳat hele dil-dār ile tā maḥşere ḳaldı
Ḥayfā ki cüdāyam ben o vechü'l-ḥasenümden
- 6 Maḳşūd [u] merām ḥāşıl olur yine CESĀRĪ
Ümmidümi kesmem o Ḥudā Zü'l-minenümden

469

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Cüdāyam ʿ andelīb-āsā ben ol gül yüzlü yārumdan
N'ola ʿ āciz olursa ḥalk-ı ʿ ālem āh [u] zārumdan
- 2 Felek ʿ aksine devr itdi ne māl ne melāl ḳaldı

469 M1.117b, M2.-, S.-, SÇ.71a
1b vaşfuña: ve ḥaḳına M1

Ayırdı zulm ile a‘ dā beni āhir diyārumdan

3 Beni yandurduğına nār-1 firqat hīç elem çekmem

Budur havfum felek iḥrāk ola āh-1 şerārumdan

4 ‘ Alā’iğden müberrāyam kıyūdātdan elüm çekdüm

Cihānuñ naqş-1 kārı cümle çıqıdı i‘ tibārumdan

5 CESĀRĪ isterüm ḥāşıl idem Mevlāya kırbıyyet

Anuñçün geçmişüm elde olan hep külli vārumdan

470

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

1 Bağ gözüm bu ḥāneye mihmānı var ‘ aşıkların

Ehl-i şāḥib-i suḥan iḥvānı var ‘ aşıkların

2 Bunda müstecmi‘ olan bāy u gedā dirler bunı

‘ Āqıl [ü] dīvāneye seyrānı var ‘ aşıkların

2b ‘zulm ile’ iki sefer yazılmış.

2b CESĀRĪsün CESĀRĪsün: CESĀRĪsün CESĀRĪ M1

470 M1.118b, M2.-, S.-, SÇ.71a

- 3 Bār-gāhın kurdı çıkdı tahtına sultān-ı ʿ aşk
 ʿ Ārif [ü] rindāneye dīvānı var ʿ aşıkların
- 4 İşbu demde bil anı yetmiş toköz taʿ dād ile
 Şāʿ ir-i efsāneye meydānı var ʿ aşıkların
- 5 Bu CESĀRĪ nazm tanzīrinde hīç itmez kuşūr
 Nāzım bigāneye ʿ ünvanı var ʿ aşıkların

471

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Şāhum tefsīr-i āyāti okusun yazsun öğrensün
 İrer HAKKUN hidāyāti okusun yazsun öğrensün
- 2 Anuñ ben isterüm ehl-i maʿ ārif olduğın her dem
 Kāmu remz işārāti okusun yazsun öğrensün
- 3 Daķıķa sāʿ ati fevt itmesün ol şūh-ı müsteşnā
 Nücüm ʿ ilminde evķāti okusun yazsun öğrensün

4 Hâķīķat sırrın idrāk itmege cehd eylesün ancaķ

Nedür keşf-i kerāmâtı oķusun yazsun öğrensün

5 Kināye isti‘āre-dār me‘ānīnün bedī‘inde

O terkīb ‘ibārâtı oķusun yazsun öğrensün

6 Kemālât ehli olsun ‘arşada ‘āşık CESĀRĪ-veş

Hep evhām [u] ģayālâtı oķusun yazsun öğrensün

472

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Söyleyün cānānuma geķ geķ gelüp tez gitmesün

Her zamān bu yanuma geķ geķ gelüp tez gitmesün

2 İsterüm ābdāl-veş erkān aña ta‘līm idem

Meclis-i ‘irfānuma geķ geķ gelüp tez gitmesün

3 Şāh-ı ‘aşķum taķtına şimdi cülūs itmiş tırur

Saltanat dīvānuma geķ geķ gelüp tez gitmesün

472 M1.118b, M2.-, S.-, SÇ.71b

1a söyleyün: söylenen M1

- 4 Gül-sitānuñ ʿ andelībiyem ğazeller söylerüm
 Şavt-ı hoş-elhānuma geç geç gelüp tez gitmesün
- 5 İmtihān kaçdı nedendür bir aña tenbīh idüñ
 Şol filān meydānumageç geç gelüp tez gitmesün
- 6 Ey CESĀRĪ geç gelen maqşūda nāʿil olamaz
 Ol benüm meskānuma geç geç gelüp tez gitmesün

473

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 ʿ Āşık-ı yār-ı aʿ lā şādır olanlar gelsün
 ʿ Aşık-ı āşār-ı ʿ aṭā zāhir olanlar gelsün
- 2 Şanʿ at icrā ide şol ehl-i suḡan qanda ki var
 ʿ Arşa-gāh-ı hünere ḡazır olanlar gelsün
- 3 İsterüz dilde zuhūr-ı zer-i qāl ola ʿ ayār

5 M1-
473 M1.119a, M2.-, S.-, SÇ.71b

Şi‘r-i tanzîre dilâ kıadir olanlar gelsün

- 4 Ne gerek halka şikâyet ideler ahvâli
Derd-i dil-dâra sezâ şâkir olanlar gelsün
- 5 N’eylerüz kâhil olan şahş cihânda ey dil
Şevk-i vecd ile Hâkı zâkir olanlar gelsün
- 6 Ey CESÂRÎ girüye tursun o nâdân u denî
Hâ-hünâ ‘aql[1] zekî şâ‘ir olanlar gelsün

El-kâfiyetü’l-Vav

474

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Hor bakma gördüğüñ her şüret [ü] eşkâli sev
Tâ ki sende zâhir ola hayr ile a‘ mâl-i nev
- 2 Ka‘ be-i cânânı itmekse tavaf ol maqşaduñ
Menzil-i râhında gaflet ile kalma hâl-i rev

- 3 Gül gül-istān naqş [u] taşvīr idicek naqqāş-bān
 Qalbe virsūn hoş feraḥlar saña ol boyalı ev
- 4 Dānedür rūḥuñ ğidāsı ekl iden cān tāzeler
 Esb-i ṭab‘ uñ gibi aldar her dili meyyāl-i cev
- 5 Bü’l-heves şā‘ ir gelüp meydān yirini ṭutmasun
 Ey CESĀRĪ gel görün bu ‘ arşada emşāl-i dev

475

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Kaşlaruñ şekli durur resm-i hilāl meh-i nev
 N’ola nūr ile cihāna şalar iseñ pertev
- 2 Baḥt [u] devlet saña yār olduğı iqbālüñdür
 Rūyını ‘ aksine kılmaz o sipihr-i kec-rev
- 3 Görmedük zātuña beñzer güzel ‘ ālemde şehā
 Sensūñ ol cümle-i ḥübān-ı cihān Hüsrev

- 4 Kākül-i zülfüñ için vaqt-i seherde getirür
Büy-ı müşg ‘ anber-i sārāy şahbā-yı reh-rev
- 5 Seni gördükde hemān tabl u zūrñā çalınur
İder āvāz o naqqāre-zen olur pey-rev
- 6 Didi bir pīr baña ‘ aşq ise maqşūduñ eger
Ey CESĀRĪ güzelin var yūri a ‘ lāsımı sev

476

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ārzū eyler gelür elbet cemāl-i yāra şu
Ġālibā hasret çeker hāk-i reh-i dil-dāra şu
- 2 Yüzini gördükde ben ‘ id eylerüm iki gözüm
Kim dimiş kim kadre irse aqmaz ol bī-çāre şu
- 3 Dāmenine toz bulaşmasun diyü ol dilberüñ
Gözlerüm saqqāları dökmekdedür her bāra şu

- 4 H̄asret-i la' l ile cānum bestedür h̄ulķumda
 Ol ūeker-leb aġzuma virmez gelüp bir pāre ūu
- 5 Ey CESĀRĪ girye-i ġamdan h̄alāūa çāre yok
 Aġlamaķdan indi āh̄ir gözlerüme ķara ūu

477

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Genc-i h̄üsnünde yatur zülf-i siyeh-kāruñ ucu
 Ne revādur toķuna gerdenüñe māruñ ucu
- 2 Sünbül-i zülfüne nisbet senün ey mäh-ı cebīn
 Gül gibi virdi ziyā h̄üsnüne destāruñ ucu
- 3 Maħfi yār ile ūafā eyler iken gülūende
 H̄avfum oldur iliūe dāmenüme h̄āruñ ucu
- 4 Mū-miyānuñla müūerref olayum dir iken āh
 Cānuma geçdi benüm h̄ançer-i h̄ün-h̄āruñ ucu

477 M1.119b, M2.48b, S.27b, SÇ.72a
 1b gerdenüñe: gerdānuña S, SÇ

- 5 Ey CESĀRĪ tīg-ı hicrāna taḥammül olmaz
Sineden itdi güzer müjgen-i dil-dāruñ ucu

478

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

- 1 Esb-i ṭab'um yine her cānibe eyler pertāv
Şayd-gāḥ-ı hünerānda idelüm merd gibi av
- 2 Ey baña ḥā'il olan ehl-i suḥan sāzuñ uyar
Toḫına gūşuma tā şavt-ı maḳāmāt-ı Rehāv
- 3 Şā'ire lāzım olan şīrīn-edā datlu kelām
Sözi şīrīn dimeyen şā'ir[i] sen bir yaña şav
- 4 Āteşüm tende nihāndur n'ola zāhir olsa
Gösterür 'aşḳ eşerin gāhī baña çaḳmağ-ı ḳav
- 5 Ey CESĀRĪ ḳurı nān ile geçinme böyle

478 M1.120a, M2.51a, S.-, SÇ.72a

1a pertāv: pertev M1

2b tā: M2

İhtiyārsuñ saña elbetde gerek zerde pilav

479

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ʿArşa-gehde cānuma gel ʿaşq-ı āşāruñ oqu
 Vezni mevzūnı dürüst it dilde eşʿāruñ oqu
- 2 ʿİlm-i Fārisden sebağ-ḥ̄ān olduḡuñ ger var ise
 Bizlere sen dersini ol pend-i ʿAtṭāruñ oqu
- 3 Gül-sitān-ı dehr içinde şevk ile nālān olup
 ʿAndelīb-āsā seher evrād [u] ezkāruñ oqu
- 4 Ğamze-i cellādlar ʿuşşāka hiç virmez amān
 Sīneden eyler güzer şol çeşm-i tātāruñ oqu
- 5 Bezm-i ʿirfān dile geldi CESĀRĪ dostum
 Daʿvete ḡalk-ı cihānı var bu gün yāruñ oqu

479 M1.120a, M2.50b, S.-, SÇ.72a

1b vezni: vezn M2

2a ger var ise: var ise gel M2

480

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Cānā n'ola bir halleşelüm karşı-be-karşı
Eş'ār okuyup şallaşalum karşı-be-karşı
- 2 Meydān-ı belāgat görelüm bir kime kalur
Şimdi hele bir dilleşelüm karşı-be-karşı
- 3 Nazmuñda rekāket koma mevzūn ola her söz
Noķşān olamı belleşelüm karşı-be-karşı
- 4 Meydānlara baş başa koyup pehlivān-āsā
Zūr pençe ile elleşelüm karşı-be-karşı
- 5 Ğavġālar idüp nazm ile biz bunda CESĀRĪ
Gāh yumruġı gāh silleşelüm karşı-be-karşı

481

-
- 480 M1.120a, M2.-, S.-, SÇ.72
4b zūr: zuhūr M1
481 M1.120b, M2.-, S.-, SÇ.72b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Yeter cevr ü cefā itdüñ baña ey qāmet-i dil-cū
Meded cevrüñ helāk itdi beni ey gānzesi qanlu
- 2 Bu sīnem üzre tāze zaḥm açupdur tīr-i müjgānuñ
Teraḥḥüm itmedüñ aḥvālüme hīç ey kemān-eburū
- 3 Unutduñ bendeñi şāhum niçün yād eylemez olduñ
Derūnuñdan çiqarmaq ya mürüvvet mi beni yā hū
- 4 Düşelden 'aşkuña serden dağıldı gitdi bu 'aqlum
Müyesser olmadı vuşlat sebeb ne kākül-i şeb-bū
- 5 CESĀRĪ nār-ı 'aşkuñla yanup yaqılmada her dem
Fiğāni göklere çiqdı irişdi 'arşa ey meh-rū

482

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

2b ey: M1-
482 M1.120b, M2.51a, S.-, SÇ.72b

- 1 Yüri cānā bu dem meydāna gel ʿīd-i duḥādur bu
Şecāʿ at ʿ arz kı l merdāne gel ʿīd-i duḥādur bu
- 2 Ezelden cām-ı ʿ aşkı nūş kı lduḥ dest-i sākīden
Bu demde meclise mestāne gel ʿīd-i duḥādur bu
- 3 Ḥalāvet baḥş kı l bu ʿ arşa-gehde sāz [u] sözüñle
Dil-i şeydā gibi nālāna gel ʿīd-i duḥādur bu
- 4 Lebün būs itmek ümmīd itse ʿ aşıklar degüldür tañ
ʿ Aḫālar vaḫtidür iḥsāna gel ʿīd-i duḥādur bu
- 5 CESĀRĪ ḥoş bilür bu şanʿ at-ı naẓmı gözüm nūrı
Maʿ ārif bezmini seyrāna gel ʿīd-i duḥādur bu

El-ḫāfiyetüʿl-Hāʿ

483

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Āh kim dil ḥānesi vīrān [u] berbād olmasa

1b kı l: M2

2a kı lduḥ: itdün M2

483 M1.121b, M2.-, S.-, SÇ.73a

Fānī dünyā içre aṣlā zār [u] feryād olmasa

- 2 Bir perī-ruḥsār ile hoş imtizāc eyler idüm
Gitmese yanumdan ol yār gözden ib'ād olmasa
- 3 Fırşatı fevt itmeyüp elbet irerdüm vuşlata
Yār destümden ḥalāşa çäre imdād olmasa
- 4 Şād [u] ḥandān ola 'āşık līki dünyā içre ben
İsterüm anı ki aǵyār ğamdan āzād olmasa
- 5 Bu CESĀRĪ ma'rifet taḥşil idebilür midī
Ger Lezīzī aña bu eş'ārda üstād olmasa

484

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bir nefes dil şād olmaz ğamdan āzād olmasa
Ġam beni incitmez idi 'aşk müzdād olmasa

- 2 Yār vaşlına irişmek kâbil-i imkân degül
 Āh kim arada ol aġyār-ı ifsād olmasa
- 3 Herkese bahş-ı şafâ hâşıl olurdu dünyede
 Çarġ-ı gerdün-ı sitem-kâr cevre mu‘ tād olmasa
- 4 Bir şehen-şâh-ı cihānuñ bende-i maqbūliyem
 ul mı dirler aña āyā emre münkād olmasa
- 5 Kim bilürdi ‘ aşık-ı şādıklarunñ aġvālını
 Dilde Leylâ ile Mecnūn söylenüp yād olmasa
- 6 Menzil-i maqşūda vâşıl olamazdı esb-i dil
 Hālümüz müşkil idi ger Hâkķdan imdād olmasa
- 7 Elde varum almadı ya ne ġarc eyler idüm
 İşbu şâ‘ irlik baña sermāye irād olmasa
- 8 ‘ Arşa-gehde nazm tanzîr eylemek olur mıdı
 Bu CESĀRĪ şî‘ r ile bir kāmil üstād olmasa

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gülşen içre bülbülñ āh u feza'sı olmasa
Kim şafā-yāb olur idi hūb şadāsı olmasa
- 2 Cān u dilden bir daḥı gül-zāra meyl eyler idüm
Benden özge 'āşık-ı cān mübtelāsı olmasa
- 3 Dil-rübālar 'āşıkā gāhī maḥabbet gösterür
Āşinā olmazdı 'āşıkñ mācerāsı olmasa
- 4 Rām iderdüm sīm [ü] zer ile nice ser-keşleri
Āh kim dilberlerñ pek sert kafası olmasa
- 5 Nice yıllar 'ālem āsūde olup kalur idi
Dehrñ ey dil bir tarafda 'āşkiyāsı olmasa
- 6 Ey CESĀRĪ gönüm açılmaḥ olur idi maḥāl
İşbu şehrñ gāyet ile ḥoş-hevāsı olmasa

486

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ʿ Āşık oldum bülbül-āsā bir dahı zībā güle
 Ṭalib oldum bāğ-ı hüsn içre ben ol ra' nā güle
- 2 Her seher feryād [u] nālān olur isem ğam degül
 Hārılar olmuş maķārın rüy-ı müsteşnā güle
- 3 Dāne dāne ebrden peydā olur incü gibi
 Ḳatre-i şebnem ʿ aceb revnaķ virür hamrā güle
- 4 Faḫr güninüñ terinden ḫāşıl olmuş gül ezel
 Rağbet eyler anuñ için ʿ ālem-i dünyā güle
- 5 Ey CESĀRĪ güllerüñ vaşfına meşğül ol yüri
 Lāzım elbet ḫoş-ğazeller olına inşā güle

487

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 486 M1.122B, M2.-, S.-, SÇ.73b
 487 M1.123b, M2.-, S.-, SÇ.74a

- 1 Ben ezelden virmişüm bu gönlümi cānānuma
İtdi bu ʿaşk ol sebep taqdīr ile yir cānuma
- 2 El-amān ol çeşm-i hūn-rizūñ elinden el-amān
Girmek ister ğamze-i şimşir ile şol kıanuma
- 3 Söyleyün ben zāra raḥm itsün o şūḥ-ı pür-cefā
ʿİzzet [ü] tevķir ile gelsün hemişe yanuma
- 4 ʿArz-ı ḥāl taḥrīr kıldum uş vişāle irmege
Şimdi hoş-taḥrīr ile ḥāl eydeyüm sulṭānuma
- 5 Ey CESĀRĪ şanʿat-ı maḳlūb hoş düzdüm saña
Şiʿr yaz tanzīr ile ol defter-i dīvānuma

488

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 ʿĀşık olan ʿaşkını efzūn ider günden güne
Dilde nuṭḳın dāʿimā mevzūn ider günden güne

5a maḳlūb: M1-
488 M1.123b, M2.53b, S.-, SÇ.74b

- 2 Rāh-ı erkāna girüp pīrinden alduḡça nefes
Her işin iksīr hem altūn ider günden güne
- 3 Deşt-i ġamda boş boşa pūyendelik itme dilā
Dil-rübālar va^ç de-i kemmūn ider günden güne
- 4 Ben anuñçün bī-vefā semtinde cūnbān eylemem
Reh-güzārum vādīyi hāmūn ider günden güne
- 5 Nāzımuñ ḡavline baḡsam ṡul [u] ḡaṡr medd ile
Āhumı vereṡ veyā ḡalun ider günden güne
- 6 Gūyiyā hep farziyātı cümle tekmīl eylemiş
Şimdi zāhid da^ç vī-i sūnūn ider günden güne
- 7 ^ç Arşa içre eyledüğinden midür fīkr-i daḡıḡ
Bu CESĀRĪ sözlerin uygun ider günden güne

489

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

6b mesnūn: sūnūn M1
489 M1.124a, M2.54b, S.18a, SÇ.74b

- 1 ‘ Araḡ-ı bŷy-ı bahār geldi bedenden bedene
Mŷjdeye gitdi ŷabā yili emenden emene
- 2 Yine gŷl yŷzlŷ gŷzeller bāḡa ‘ azm itdi diyŷ
Bŷlbŷle tāze ḡaber irdi dehenden dehene
- 3 Cŷmle maḡbŷb ḡasen-i ḡulḡa zekātŷ viricek
Umaruz biz daḡı ol ḡulḡ ḡasenden ḡasene
- 4 İdeli kākŷl-i cānāneye meyli hevesi
Cānbāz-ı dil [ŷ] cān dŷŷdi resenden resene
- 5 Sŷzŷne faḡr idŷp ŷstāduŷ ŷñine geçme
Ey CESĀRĪ farḡ var ehl-i suḡandan suḡana

490

Mef’ ŷlŷ Mefā’ ilŷ Mefā’ ilŷ Fa’ ŷlŷn

- 1 Bir tıfl gŷzel sevdi gŷñŷl tāze aḡında

4a ideli: ide M1
5a geme: geçen M1
490 M1.124b, M2.-, S.-, S.74b

Açılmış anuñ goncaları al yanagında

2 ‘ Aţşâne-i dil mürdeleri itmede ihyâ

Gör âb-ı revân sükker aķar bal dudagında

3 Gülşân-ı maĥabbetde seĥer itmede feryâd

Bî-ĥadd [ü] füzün bülbül var ĥüsni baĥında

4 Kâkülli şâne ile şalkım şaçak itmiş

Bir ĥoş tarıyor sünbül-veş şol u şaĥında

5 İ‘ lâm idemem keyfiyet-i ‘ aşkı CESÂRÎ

Ol şüh-ı cihân ĥışma gelür el buçaĥında

491

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ülün

1 Cânâ yüri bu bezm-i eĥibbâya dolaşma

Nev-reste tıfilsuñ dil-i dâñaya dolaşma

- 2 Her gördüğün insân ile yâr olma şaşkın sen
Luţf eyle amân meclis-i a‘ dāya dolaşma
- 3 Nüş eylemege itme heves sen mey-i hamrâ
Mest olma şaşkın sāğar [u] şahbāya dolaşma
- 4 Mektebde oķu sâz ile söz saña ne lâzım
Sen böyle gelüp seyr ü temâşāya dolaşma
- 5 Tūt pend-i CESĀRĪyi otur hānede tenhâ
Keşretten ırağ ol ulu ğavgāya dolaşma

492

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Ey gönül var ise cüz’ice ‘ aķıl ger serde
Eyleme dilberün evşāfuñı hīç bir ferde
- 2 Nār-ı ‘ aşķ ile yanarsañ dahı kıl şabr [u] sükün

4 M1-
5a ol ulu: ol M1
492 M1.125a, M2.-, S.17b, SÇ.75a

‘Üd-veş baḥş-ı şafâ göster o micmerlerde

- 3 Şöyle zıkr eyle o şūḥuñ şeker-i leblerini
Mey-i gül-gün dime zezem dir iseñ kevşer de

- 4 Ma‘ nî-dür ola maḳāluñ göricek ehl-i kemāl
Diye taḥsîn ü hoşdur bu ğazel defterde

- 5 Şi‘ r eṭvârı CESÂRÎde görünür her gâh
Bilür ‘ âlem anı şâ‘ ir añılur her yerde

493

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fa‘ ülün

- 1 Cānā kerem it bu dil-i dānāyı unutma
Meftūnuñ olan şâ‘ ir-i ğarrāyı unutma
- 2 Vaşfuñda hezārān ğazeli itmede inşā
Maḳşūd olınan remz o ma‘ nāyı unutma

4a ma‘ nîdür ola: nazm tanzîr-i S
493 M1.125b, M2.56b, S.-, SÇ.75b

- 3 Yārān-ı şafāda nice cünbüşler olındı
Ol şöhet-i dem bezm-i çhibbāyı unutma
- 4 Hızmetde kuşūr itmedüğüm hoş bilürsün
Vādī-i maḥabbetde temennāyı unutma
- 5 Ağyār ile gavḡā baña itdürmüş idün sen
Çok oldu nizā‘ muz sen o da‘ vāyı unutma
- 6 Bābuñda emek-dār gulāmuñdı CESĀRĪ
Luṭf eyle şehā şādık o āşnāyı unutma

494

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Bir noқта olan aşl u imlāyı unutma
Ol cevher-i ferdideki ma‘nāyı unutma
- 2 Her kanda nazar eyler iseñ anda hüveydā

3b çhibbāyı: çhibbāya M1
5a sen: M1-
494 M1.125b, M2.-, S.-, SÇ.75b

Nağş-ı şuver gör o heyülâyı unutma

3 Gör kudret-i Hakk ʿ âlemi hep cümle muhîtdür

Çıl müşkil-i hâl şunʿ -1 hüveydâyı unutma

4 Kendüzünü fehm eyle ki sen tılsım-ı Haksun

Şol nüsha-i şuğrâyı vü kübrâyı unutma

5 ʿ Aşk ile zühür eyledi âşâr-ı maḥabbet

Maḥlûb olınan dildeki eşyâyı unutma

6 Cânâ bu CESÂRÎ ile hoş eyledün ülfet

Üftâde gedâdur dil-i dâneyı unutma

495

Mefʿ ülü Mefâʿ ilü Mefâʿ ilü Faʿ ülün

1 Ol pâdişehün vaşfinı taʿ zîm ile söyle

Âdâb gözet nuḥkuñı tefhîm ile söyle

2 Taḥrîr-i gâzel eyleyicek ehl-i kemâle

Eṭrāfuñi hoş besle vü tanzīm ile söyle

3 Ol zāt bir eşkâle kıyās itme ḥaṭādur

Te'vili biraḳ sen anı tevḥīm ile söyle

4 Terk itme dilüñden o şehādet kelimātın

Cān u serüñi rāhına teslīm ile söyle

5 Bihūde kelām yazma taṣavvuf diyü ḥalkā

Üstād ara bul sen anı ta' līm ile söyle

6 Kıl fikr-i daḳīḳ ḥāne-yi ebyāt[1] CESĀRĪ

Ta' mīm ile termīm ile taṣmīm ile söyle

496

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Dost diyü ırmaḡlar hep aḡlar aḡşam üstine

Mevc urur deryā miṣāli çaḡlar aḡşam üstine

2 Nazra-i im' ān ile kıl semt-i eflāke nazar

Perde-i nūr siyāh-reng bağlar aḥşam üstine

3 Ḳudret-i şun^ç -ı İlähîdür ki elbetde ider

Rûyınıñ şeklini tağyîr dağlar aḥşam üstine

4 Her taraf arar ğıda vü dāneyi gündüz velî

Āşiyânına gelür hep zâğlar aḥşam üstine

5 Ey CESĀRÎ ekşeriyyâ rûzigâr teskîn olur

Emr-i Ḥaḳla yine kendin şağlar aḥşam üstine

497

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Dostum bir şâ^ç ir-i meydân iseñ geç qarşuma

Naẓm ile ger şâhib-i dîvân iseñ geç qarşuma

2 İstemem nādân kâmil isterüm bu ^ç arşada

Bâķî vü Nâbî ile aqrân iseñ geç qarşuma

3 Dilde mantûķ kelâmuñ cümle hep mevzûn ola

5b rûzigâr : rûz M1

497 M1.126b, M2.53a, S.-, SÇ.76a

Ol ʿ arūz ʿ ilminde māhir cān iseñ geç qarşuma

4 Baħr-i şunʿ indan dūr-i şeh-vār istiħrāc ide

Bī-bahā şol cevher-i emʿ ān iseñ geç qarşuma

5 Daʿ vetümdür ehl-i ʿ aşq meydānuma gelsün bu gün

İmtihāna kâbil-i imkân iseñ geç qarşuma

6 Jāj-ħāyāne kelāmı istemem bu ʿ arşada

Muştafā niyetine ger şâyān iseñ geç qarşuma

7 Nazm tanzīr itmege ħāzır-cevābı isterüm

ʿ Aql[1] tām ol ehl-i dil ʿ irfān iseñ geç qarşuma

8 Ey CESĀRĪ şāʿ irānuñ nuṭk[1] hep ezber ola

Öyle mücid öyle şāhib-şān iseñ geç qarşuma

498

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

4b ʿ ummān: lemʿ ān M1, SÇ

7 M1-, SÇ-

8 M1-, SÇ-

498 M1.126b, M2.-, S.-, SÇ.76a

- 1 Beni cezb eyledi kendüsine bir çeşm-i siyāh
N'ola itsem dün ü gün anuñ için āh ile vāh
- 2 İtdüm āšnālığı hoş-şoḥbetüme tutdı kulağ
Didüm uğrat kerem it semtümüze gāhice rāh
- 3 Didi üftāde mi olduñ baña ey bī-çāre
Derd-i 'aşka yüri қatlan meded itsün Allāh
- 4 Zülf-i zencirine Mecnūn gibi çün bend oldum
Қıldı şefқat ile ol Leylī-şıfat nīm-nigāh
- 5 Ey CESĀRĪ n'ideyüm odlara yandurdı beni
Çekerüm 'aşқ ile sevdāsın anuñ ben her gāh

499

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Düşelden 'aşқ-ı dil-dāra figānum artdı gitdükçe
Ġamuñla dīde-i eşk-i revānum artdı gitdükçe

- 2 İdelden vaşfını ol sünbül-i gīsū-yı cānānuñ
Şarīr-i ḥāme-i ʿ anber-feşānum artdı gitdükçe
- 3 Giriftār-ı kemend-i zūlf-i yārum şūretā ammā
Yine günden güne zāt-ı zamānum artdı gitdükçe
- 4 Cihāna virdi fer māh-ı münevver tıtdı dünyāyı
Meh-i nev gibi ol kaşı kemānum artdı gitdükçe
- 5 Qalur ise ʿ aceb mi nām-ı Yūsuf çāh-ı nisyānda
Nihāl-i bāğ-ı nāz-ı nev-civānum artdı gitdükçe
- 6 CESĀRĪ gördüğüm günden berü āşār [u] eşʿ aruñ
Lisān-ı tūṭī-i muʿ ciz-beyānum artdı gitdükçe

500

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Baña yār olmadı cānān gönül bir hū çeker bir āh
Taḥayyürde ins ü cān gönül bir hū çeker bir āh

3 M1-
500 M1.127a, M2.-, S.-, SÇ.76a

- 2 Diyār-ı ğurbetüñ qahrı baña ğāyet elem virdi
Yağar bu cismümi hicrān gönül bir hū çeker bir āh
- 3 Düşelden ‘aşk [u] sevdāya baña bilmem ne hāl oldı
Qarārum yoğ benüm bir ān gönül bir hū çeker bir āh
- 4 O şūhuñ vaşlına irmek müyesser olmadı hayfā
Anuñçündür kırup efgān gönül bir hū çeker bir āh
- 5 Felekden kime şekvā eylesün ‘āşık CESĀRĪ zār
Aña bir yirde yoğ meskān gönül bir hū çeker bir āh

501

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Tarīk-i Hağğa cānā imtişālün var ise söyle
Hağıqat sırrına dā‘ir mağālün var ise söyle
- 2 Kelāmuñ diñlemek için ehibbā muntazırdur hep
Benüm qarşumda bir nuğka mecālün var ise söyle

- 3 Bu gün bu ‘arşa-gāh-ı ‘aşka sen āyā niye geldün
Şehen-şāha elünde ‘arz-ı hālün var ise söyle
- 4 Bu meydān içre ben bir server [ü] sālār-ı ‘aşk oldum
Baña tab‘iyyete dilde me‘ālün var ise söyle
- 5 Hîç ašlā gūşuma girmez kelām-ı jāj-hāyāne
Bıyıklısuñ sözüñ geçmez şağaluñ var ise söyle
- 6 CESĀRĪ hep ma‘ārif ehlidür bunda olan yārān
Sāzuñ al destüñe nazm-ı kemālün var ise söyle

502

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Ey nūr-ı cihān şemse bedel ğurbete çıkma
Vey rūḥ-ı revān ḥüsni güzel ğurbete çıkma
- 2 Seyyāḥ olup ‘ālemi geşt [ü] güzar itme
Gel ‘aqluña sen virme ḥalel ğurbete çıkma

- 3 Tut pendümi var bunda nedâmet saña bi'llâh
Alma başuña tül-i emel ğurbete çıqma
- 4 Ğurbete gezüp olma ğarīb halk arasında
Görmem anı ben saña maḥal ğurbete çıqma
- 5 Sende şaḫın âşâr-ı maḥabbet ola zâ'il
Tab' uña yüri virme kesel ğurbete çıqma
- 6 Gel çekme CESÂRÎ gibi sen derd [ü] meşakḫat
Yazık acırum ben saña gel ğurbete çıqma

503

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Nice zâr itmeyem ben bî-mekānam ğurbet illerde
Hümâ-veş ğâ'ib itdüm âşiyānum ğurbet illerde
- 2 Diyârumdan ba'id yârdan mehcür oldum ben
Anuñçün artar eksilmez figānum ğurbet illerde

5 M1-
503 M1.127b, M2.-, S.-, SÇ.76b

- 3 Atıldum oğ mişâli düşdüm ey dil berr [ü] yâbâna
Büküldi kıamet-i kıadd-i kemânum ğurbet illerde
- 4 Düşelden ğurbete aşlâ yüzüm hıç gülmedi gitdi
Ėam endüh ile geçdi zamânum ğurbet illerde
- 5 CESÂRÎ derd-i hicrâna taħammül itmeyüp âħir
‘Ayân oldı kıamu râz-ı nihânum ğurbet illerde

504

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

- 1 Olur ‘uşşâķ [u] ‘ayyâşa mekân ney-ħüne meyhâne
Gerekdür bâde-nüşâna meze kestâne mestâne
- 2 Dilâ bir sâķî-i gül-çehrenen taħşîl-i kâm eyle
Lebüh būs eyleyüp andan şarıl gerdâna merdâna
- 3 Seni ağyâr [u] bed-ħûlar şaķın âzürde-dil eyler
Sıruñ fâş eyleme zinhâr sen ol yârâna mârâna

- 4 Olinca yevm-i maḥşer sen ḥuzūr-ı Ḥaḫda ḥayrānsuñ
 ˆ Amel defterleruñ ger ḫonsa nāçizāne mizāna
- 5 Ümidüñ raḫmet-i Ḥaḫdan şaḫın gel kesme ey zāhid
 Düşen budur saña yalvarmaḫ ol Ḥannāna Mennāna
- 6 CESĀRĪ semt-i Rūmuñ şāˆir-i şirīn-keḫāmı sensüñ
 Biraz ḫükmüñ yürüt daḫı sen ol Īrāna mīrāna

505

Mefāˆilün Mefāˆilün Mefāˆilün Mefāˆilün

- 1 Dilā aˆdālara ḫāˆil olan gelsün bu meydāna
 Cihād itmeklige ḫāˆil olan gelsün bu meydāna
- 2 Bu şeb bu ˆarşa-gehde ṭururum bir ḫahramān-āsā
 ˆ Amūd-ı nazmuma ḫāˆil olan gelsün bu meydāna
- 3 Benümle echel [ü] nādān ne ḫābil imtiḫān olmaḫ

5a zāhid: ˆ aşık M2

5b Ḥannāna: Ḥannān M1

505 M1.128a, M2.53a, S.-, SÇ.77a

1b cihād itmeklige: cihādliga M2

Anı mât eylerüm kâmil olan gelsün bu meydâna

4 Benüm dehr içre yoǵdur hîç sözüm dîvâneler ile
Hemîşe isterüm ‘âķil olan gelsün bu meydâna

5 Bu bezm içre o nazm ile senüñ ‘âşık CESÂRÎ-veş
Nazîre virmege mâ’il olan gelsün bu meydâna

506

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Göñül İskender-āsâ ‘âşık ol bânû-yı gül-çîne
Mükemmel dîdesi beñzer ol āhû-yı Moǵol Çîne
- 2 Görenler ħüsn-i zîbâsın olur ħayrân [u] ser-gerdân
Cemâl-i naķş-ı taşvîrin alursa āferîn-çîne
- 3 Çıķup Fasdan Ĥabeş ser-‘askeri Rûma aķın itmiş
Amân ol ceyş-i müyin ħabs ķıl zindân ‘araķ-çîne
- 4 Şeh-i ħüsn olduǵuñ cânâ senüñ bildi bütün dünyâ

N'ola hüküm eyleseñ mülk-i Hütenden Çine Mâçine

- 5 Kalem ebruları hıttı-ı hayâlün dilde pinhândur
 Tuyurma nükte esrârünü ol kıl-k-i suhan-çine
- 6 Kemiyyet hâme pâyın na' l-bend olsa kayar itse
 Ser-i gülmîh-ı mazmûnum getürse özge perçine
- 7 CESÂRÎ sük-ı 'aşk içre dür-i şeh-vâr ' arz eyle
 Yanında billür tutma denilmesün bu çerçi ne

507

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Gel ey 'âşık bu dem şâ' ir iseñ meydâna merdâne
 Bize kıl ma' rifet ızhâr olup haşmâne merdâne
- 2 Yaraşur imtihân baħsi saña bu 'arşa-gâh içre
 Kemâlât ehlinün saña dirüm merdâne merdâne

- 3 Yüri bir sâkî-i gül-çehreden taḥşîl-i kām eyle
Lebûñ būs eyleyüp andan şarıl gerdāna merdāne
- 4 Ma‘ ārif zāt olanlarla yüri hoş-ımtizāc eyle
Velî gül-i beyābān ol gözün nādāna merdāne
- 5 Bugün meydān-ı ‘ aşk içre ben ol ‘ aşık CESĀRĪyem
N’ola mıḥlar çaķar isem ser-i Mervāna merdāne

508

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Gel ey ‘ aşık bu demde başla sen nazm ile güftāra
Şafā-baḥş biraz sāz [u] sözüñle bu dil-i zāra
- 2 Seni hoş diñlesün yārān bu meydān-ı belāgatde
Nazīre isterüm senden hemīşe tırma āvāre
- 3 Beyān it ḥasb-i ḥālümnden seni gūş eylesün yārān
Göñül virdün mi sen de benden aķdem çeşm-i ḥün-ḥāra

- 4 Hele ben bu felekden çok sitem çekdüm cihān içre
Dükenmez derde düş oldum gönül çok düşdi efkâra
- 5 CESÂRÎ söyledüp adum nice kez ögdül aldum ben
Muḳaddem ‘ arşa içre gâlib oldum şâhib-eş‘ âra

509

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Dūd-ı âhumdan dumân gerçi çöker ol dağlara
Lîkin irmez bir ziyân şol baçe ile bağlara
- 2 Cevr ü zûlm-ı dil-rübâlardur ‘ aşığı iden helāk
Hâḳḳ selâmet virsün ey dil ḥaste ile şağlara
- 3 Yāra ḥasretdür hemân bārân-veş gürler aḳar
Gözlerüm yaşı ḳarışmaḳda göle ırmağlara
- 4 Bu vücūdum mülkin iḥrâḳ eylemez envâr-ı ‘ aşḳ
Nār-ı firḳatden ziyân irer yürekde yağlara

509 M1.129b, M2.-, S.-, SÇ.77b
4b yürekde: kürekde M1

- 5 Ey CESĀRĪ kākül-i zülfini yār itmiş kemend
Murğ-ı gönülün kııl hāzer bend olmasun duzağlara

510

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Hışm [u] gāzabın gözden o dil-dār bırakınca
‘Uşşākına şefkat nazarı ile bakınca
- 2 Seyr olmaya mı anda levendāne edālar
Ol müy-ı miyān çifte tabancayı tağınca
- 3 Gül gibi açılır dili bülbül olur elbet
Ruğlar kızarur bāde-i gül-günü çağınca
- 4 Bir hālete kor kendüzin ol şem' a-i ruhsār
Vuşlat şeb pervāneleri oda yakınca
- 5 Hoş-nazm ile deryā-yı dil olmağ mutaşavver
Şu gibi CESĀRĪ bu gönül yāra ağınca

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ʿĀşık olup bir gül-i ruhsāra her gün her gice
Bülbül-āsā başladum ben zāra her gün her gice
- 2 Dilde gūne gūne hoş-naẓm ğazeller söyleyüp
Hālūmi ʿarz eylerüm ol yāra her gün her gice
- 3 Kānde bir dilber görürsem şabr [u] ārām idemem
Şu gibi meylüm aķar dīdāra her gün her gice
- 4 Gün gibi hīç bir nefes dūr olmasun bu dīdeden
İsterüm yāri görem āşkāra her gün her gice
- 5 Eylerüm vaşlın ricā Hāķķdan o şūh-ı dilberūñ
Yalvarurum Hāzret-i Settāra her gün her gice
- 6 İtmesün ʿaşķdan cūdā bir dem beni Bār-Hūdā
Ey CESĀRĪ yār olam dil-dāra her gün her gice

512

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 'Älemde olup 'âşık [u] üftâde şanarya
Başladı bu dem nâle [vü] feryâda şanarya
- 2 Bülbül yirine biz anı şimdi bedel itdük
Meyl itse n'ola şoncaya dünyâda şanarya
- 3 Eş'âr okuyup cünbüş ider tel şafes içre
Göñlini şılır şuşşadan âzâde şanarya
- 4 Eyyâm-ı bahâr olduğına şevb-i cedîdin
Eg-nine giyinmiş 'aceb aķ sâde şanarya
- 5 Tanzîr-i makâl itse ne var şâ'ir olanı
İcrâ ider aķkâm bu eşnâda şanarya
- 6 İm'ân nazârın itmege bu şalka CESÂRÎ
Baķ nice şurur kûşe-i tenhâda şanarya

512 M1.130a, M2.-, S.-, SÇ.78a

4 M1-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 İdelüm bezmde hoş zevk [u] şafâ begler ile
İmtizâc ola bu dem ehl-i saḥâ begler ile
- 2 Sâza mızrâbı urup söyleyelüm nazm eş'âr
Kılalum cünbüş hem şubḥ [u] mesâ begler ile
- 3 Gösterüp dürlü hüner 'arz ola âşâr-ı kemâl
Şoḥbet-i cân idelüm medḥe sezâ begler ile
- 4 Pes-pâye gezer iken yine bu 'âlemde
Âşinâ itdi bizi Ḥaḳḳ bu a' lā begler ile
- 5 Vaḳt-i eyyâm ile bir hoş döne devrân-ı felek
Açıla ṭâli' -i dil baḥt-güşâ begler ile
- 6 Ey CESÂRÎ yûri ed' iyye-i ḥayra başla
Maḥrem olduñ o veliyyü'l-ni' amâ begler ile

514

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fa' ülün

- 1 Tahrîr-i fenâ olduğı için veladınka
Şehvet ile bakmaz yanına gelse de cınka
- 2 Perhîze çeküp kendüzini sâlim olam dir
‘İlletlenicek çekdürür elbetde şırınka
- 3 Zâhidler o şeftâlüyü pek dahl ider ammâ
Bulduğı katı yirde yine dir nümâ nınka
- 4 Boşnağ ile Arnâvuğ uşağı beni ey dil
Āzâr kıilup söylediler boğma medsinka
- 5 ‘İşretde içüp ol mey-kede semtinde gezerken
Mest olmuş ‘aceb gördi gözüm yârı terinka
- 6 Ağyâr ile ceng itmege serrâc güzeli gör
‘Uşşâğ olana yaptı bu dem hoşça ledinka

- 7 Bezm içre dilâ hâşıl olur özge şafâlar
Naqqâre-zen urduqda hemân dâniqladınka
- 8 Deryâ-yı maḥabbetde yürüt zevraḡ-ı nazmuñ
Ḥoş-kesb-i şafâ hâşıl ide ol baba fınka
- 9 Feth-i şu^ç arâ nazm-ı nazîrinde CESÂRÎ
İtdürdi benüm zâruma hem sâzuma zınka

515

Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün Mefâ^ç ilün

- 1 Ezelden var idi cânâ peder bir sende bir bende
Vefât itdi peder mâder keder bir sende bir bende
- 2 Cihânda ehl-i ^ç aşḡ olduḡ ġazel-h^çânuz bu bezm içre
Görindi dilde ḥoş-naẓm [u] hüner bir sende bir bende
- 3 Luġaz ġâhî mu^ç ammâ söylerüz meydân-ı ^ç irfânda
Zuhûrât olmada günde neler bir sende bir bende

- 4 Dilümde hoş-tekellüm vâridâtı hep İlahîdür
Maḥabbet ‘aşk [u] sevdâdan eşer bir sende bir bende
- 5 CESÂRÎ taḫdı bir müşkil mu‘ ammâ ‘arşa-gâh içre
Anuñçün ḥavf u ḥaşyet var ḥazer bir sende bir bende

El-kāfiyetü'l-Yâ'

516

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ey gönül dîdâra ‘âşık itdüren sensin beni
Nâr-ı ‘aşka bağı yanıḫ itdüren sensin beni
- 2 Giceler tâ şubḫa dek hîç uyḫu girmez gözüme
Ḥâb-gâhumdan uyanıḫ itdüren sensin beni
- 3 Bâğ-ı dehr içre ḫoyup ol ḫabâ-yı gözüme
Ḥâb-gâhdan uyanıḫ itdüren sensin beni
- 4 Destüme sâz alıcaḫ ben ḫasb-i ḫâlüm söylerüm

İşbu dem nazm ile nâṭık itdüren sensin beni

- 5 Ḳande var şâḫib-suḫan diñler gelüp eṣ' arumı
Ehl-i dil bezmine lâyıḳ itdüren sensin beni

- 6 Ey CESÂRÎ diller içre adum şanum söylenür
Ḳavlime fi' lime şâdıḳ itdüren sensin beni

517

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Sevdügüm ḫüsnine ' aşık eyleyen sensin beni
' Aşkı ile bağı yanıḳ eyleyen sensin beni
- 2 Şâ' ir oldum vaşfuñı şubḫ [u] mesâ itmekdeyüm
Ehl-i dil bezmine lâyıḳ eyleyen sensin beni
- 3 Ṭab' uma gelmez kesâfet ey yüzi mâh-ı münîr
Nazm ile hem böyle nâṭık eyleyen sensin beni

5b dil: M1-
517 M1.131b, M2.-, S.-, SÇ.78b

4 Her kime gönül virürsem dostluğum bākī olur

Çavlime fi'lime şādık eyleyen sensin beni

5 Ey CESĀRĪ imtiḥāna gelmişüm bu 'arşaya

Şā'irāna imdi fā'ik eyleyen sensin beni

518

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Dilberā ehl-i suḥan-dān eyleyen sensin beni

'Arşada bir nükte-sencān eyleyen sensin beni

2 Kendi ḥālüme kıomayup ḥoş-ğazel söyletmege

Ehl-i dil bezmine mihmān eyleyen sensin beni

3 Gördüğüm her şūret-i zībālara mā'il olup

'Ālem içre özge bir cān eyleyen sensin beni

4 Hızmetünde 'abd [ü] memlūkin idem ben 'ākıbet

Başuma āzāde sulḫān eyleyen sensin beni

- 5 Ben senüñ ‘aşkuñla oldum her rumūza āşinā
Bir CESĀRĪ şāhib-iz‘ān eyleyen sensin beni

519

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Dil o kerrübī-menişler özge şüret bağladı
İmdi āheste-revişler özge şüret bağladı
- 2 Kırdurupdur çok oyunlar satırānc leclācına
Şāh māta çatdı kişler özge şüret bağladı
- 3 Tavla teslīm dü-bārādan düzüp lub‘-ı hüner
Çār penc şeş dü şeşler özge şüret bağladı
- 4 Aradan kākıdı nifāk oldu cihān hep ittifāk
Yād [u] bīgāne bilişler özge şüret bağladı
- 5 Gösterüpdür ol Hūdā hayr-ı ‘alāmetden nişān
Ey CESĀRĪ gizlü işler özge şüret bağladı

520

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hālī kıoymaz cā-nümā meydān-ı 'aşkıñ şāhibi
Gözedür iz' ān ile erkānı 'aşkıñ şāhibi
- 2 'Arşa içre haşmāne karşı ursa na' rayı
Korkudur bunda tıran yārānı 'aşkıñ şāhibi
- 3 Derd ile bir āh çeküp olsa muhālif fırtına
Nazm ile cūş itdürür 'ummānı 'aşkıñ şāhibi
- 4 'Aşkı evvel eyledi Bārī Te' āliden zuhūr
Ahmedi halk itdi evvel kān-ı 'aşkıñ şāhibi
- 5 Ey CESĀRĪ 'āşıkuz 'aşk-ı İlāhī bizdedür
Eylemişdür özge bir seyrānı 'aşkıñ şāhibi

521

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

520 M1.132a, M2.-, S.-, SÇ.79a

521 M1.132a, M2.-, S.-, SÇ.79a

- 1 Ey gönül gafletde turma vâkıf-esrâr ol yüri
Terk-i h̄âb it mişl-i encüm şöyle bîdâr ol yüri
- 2 Sâlik ol bir mürşidüñ pâyına düş ‘ aşka ulaş
‘ Âlem içre sen hele bir başka eṭvâr ol yüri
- 3 Diñle gel dünyâ vü mâ-fihânuñ aḥvâliñ ḳamu
‘ Âlem-i şugrâ vü kübrâdan ḥaber-dâr ol yüri
- 4 Şol elest bezminde didüñse eger Ḳâlû Belâ
Şâdıḳu’l-ḳavl ol hemân sen şâḥib-iḳrâr ol yüri
- 5 Ey CESÂRÎ kendüñi yoḳ menziline tut bu gün
Yâruñ ile yâr olup yoḳluḳda hem-vâr ol yüri

522

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Kimde kim zâhir olur ise maḥabbet âteşi
Yandurur başdan ayaḡa anı ḥasret âteşi

- 2 all olur ol pūte-i  aı ıcre zer gibi vūcūd
Kendi hālīne omaz  uākı ayret ātei
- 3  Ālem ıcre anmaz isem la lūñ ābından ehā
Bendeñi iħrā ıder bi'llāh arāret ātei
- 4 Ben bu dem zār-ı hazīn olup nice āh itmeyem
Cānuma kār eyledi zirā o firat ātei
- 5 Ey CESĀRĪ yandı kibrit gibi bu cismūm benūm
Kendin izhār eyledi gūyā ıyāmet ātei

523

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Āh kim bezm-i eħıbbāda maabbet almadı
Cūnbūe dā'ir eer zev [u] arāvet almadı
- 2 Gūn-be-gūn  aksine devr itmekdedūr devrānumuz
Dehr ıçinde  aıa bir hūsn-i himmet almadı

2b komaz: ko S
523 M1.132b, M2.-, S.-, S.79b

- 3 Bilmezem aḥbābda mı ya bu kuşūr bizde midür
Ehl-i dil kāmīl olan bir zāta raġbet ḳalmadı
- 4 Yoġ durur ḥāzır-cevāb olan kimesne ʿarşada
Bunı ʿārifler bilür dimege ḥācet ḳalmadı
- 5 Her gelen kāmīl şatar kendüzünü bunda velī
Yoġ kemālinden eşer hīç şabra ṭāḳat ḳalmadı
- 6 Kendiñ izhār eylesün var ise bir ehl-i hüner
Şimdi her şāʿirde çün nuṭḳa liyāḳat ḳalmadı
- 7 Ey CESĀRĪ ben kimünle imtiḥān baḥşin idem
Şāḥib-i meydān olan ehl-i belāġat ḳalmadı

524

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Gördüm ol yār egnine giymiş yine aḳ sāde hey
Olmaya mı ḥalk-ı ʿālem hep aña üftāde hey

524 M1.133a, M2.62b, S.-, SÇ.79b
1a giymiş yine: giymekdedür M2

- 2 Serv-veş ser-keşlik eyler kıadd çeker bālālanur
Dest irişmez şimdiden ol kıāmet-i şimşāda hey
- 3 Cevr [ü] istiğnāya mā'ildür o şūh [u] 'işve-bāz
Hayf aña 'ömr ü günüm virmekdedür berbāda hey
- 4 H̄ācesi mektebde he 'ilm-i cefāyı öğredür
Eylemez 'aşıkların h̄iç ğuşşadan āzāde hey
- 5 'Arşa peyveste olupdur āh [u] nālānum benüm
Baıkmaz aşlā itdügüm bu zār ile feryāda hey
- 6 Leşker-i ğamdan ğalāş olmaı baña mümkün degül
Semt-i şādiden kimesne gelmiyor imdāda hey
- 7 Yā Şabūr esmāsınuñ zıkrine dā'im ol yüri
Ey gönül şāfi derün ol başla sen evrāda hey
- 8 Tur CESĀRĪ 'arşada a' dā ile ceng itmege
Zāğlı kııl tığ [u] silāhı eyle gel āmāde hey

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dehr içinde özge bir cān eyledi ğurbet beni
 Mā'il-i maḥbūb cānān eyledi ğurbet beni
- 2 'Aks-i devr itdi felek oldum vaṭandan ben cüdā
 Ḥayf añā kim ehl-i hicrān eyledi ğurbet beni
- 3 Gün-be-gün oldı ziyāde ḳalb-i maḥzūniyyetüm
 Sīne 'üryān dīde giryān eyledi ğurbet beni
- 4 Zevḳ [u] ŧevḳ cümle ŧādīden geḳüp hep çekdüm el
 Ḥāne-i ğam içre mihmān eyledi ğurbet beni
- 5 Hem-demüm yād āŧināyı bezm-i miḥnetde ḳoyup
 Ney miŧāli zār [u] nālān eyledi ğurbet beni
- 6 Ey CESĀRĪ ser-fürü itmez iken bir kimseye
 Cümleñ pāyında yeksān eyledi ğurbet beni

526

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yol görindi baña cānum elvedā' yā hū seni
 Ğayrı bulmazsın mekānum elvedā' yā hū seni
- 2 Bir zamān mā-beynümüzde iftirāk vāqı' olur
 Almayasın nām [u] şānum elvedā' yā hū seni
- 3 Āhıret haqqın helāl it ben ğarīb üftādeye
 Ey benüm rūh-ı revānum elvedā' yā hū seni
- 4 Āb dānem ğayrı yirde olduĝın fehm eyledüm
 Kalmadı şek [ü] gümānum elvedā' yā hū seni
- 5 Çarh-ı devrān dost ehibbādan beni kıldı cüdā
 Āfet-i devr ü zamānum elvedā' yā hū seni
- 6 İtme hātırdan ferāmūş bu CESĀRĪ bendeñi
 Ey benüm şāh-ı cihānum elvedā' yā hū seni

527

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nūr-veş berrâk olur cānā Edirne dilberi
Sāde-rū ablaḳ olur cānā Edirne dilberi
- 2 Göz uciyla bir nigāḥ itdüklerin fehm eyleyüp
Mā'il-i 'uṣṣāḳ olur cānā Edirne dilberi
- 3 İçlerinde ḡāyet çok āfet-i devr ü zamān
Şöhreti āfāḳ olur cānā Edirne dilberi
- 4 Vuşlatuñ leylinde bīdār olmak ister her biri
'Ālem-i iṭlāḳ olur cānā Edirne dilberi
- 5 Ey CESĀRĪ eyle evşāfın lisān-ı ḡāl ile
Cāmi' ü'l-müşṭāḳ olur cānā Edirne dilberi

528

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 527 M1.133b, M2.-, S.32b, SÇ.80a
528 M1.133b, M2.-, S.-, SÇ.80a

- 1 Hūblar seyrin idüp ‘ aşk-ı Hudāyı sezeli
Bildüñ anı ki maḥabbet ezelidür ezeli
- 2 Tıydu esrār sükūt eyledi ‘ irfān-ı cihān
Qaldı ḥayretde kelām söylemege degmez eli
- 3 Sünbülün ḥāl-i perişān müşevveş oldu
Bâğda nergīs o mestāne-i çeşmin süzeli
- 4 Tāze dâğ yaqdı derūnumda benüm lāle-veş
Gül-i şad-berg görünür ‘ aynuma ‘ İsi güzeli
- 5 Ey CESĀRĪ n’ola nazm ile ğazel tarḥ itsem
Yādigār olmaya mı ‘ aşıķa şā‘ir ğazeli

529

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Kūşe-i fakır içre tutdum bir maķām-ı münzevī
Zulmet-ābād-ı fenādur baña dünyānuñ evi

- 2 Hâlet-i ‘aşka giriftâr olduğum taḥrîr idüp
Gâh gâzel tarḥ eylerüm gâhî kelâm-ı meşnevî
- 3 Dilde bu râz-ı nihânum söylemek ḥâcet degül
Hep saña ma‘ lümdür yâ Rab derûn-ı muḥtevi
- 4 ‘Aks-i devrân itdügiçün bî-vefâdan ‘add olur
Ben nice hoş vaşf idem âyâ o çarḥ-ı kec-revi
- 5 Bir tecellî şem‘-i dîdâr ‘arz olur ‘âşıqlara
Bir celâlınden görünür ol cemâlûñ pertevi
- 6 Âsumân-ı ḥüsn-i yâra her kaçan eyler nâzar
Râ kaçından seyr ider dîdelerüm mâh-ı nevi
- 7 İmdi ‘aşk vâdîlerinde özge âheng idelüm
Muḥribâ çal bizlere nâz u niyâzdan peşrevi
- 8 Bâd-ı âhum-veş kılâ‘-ı düşmene toprak sürer
Gör ne tozlar koparur bâd-ı şabâ ol reh-revi

- 9 Geçdüm ey dil hep kıyūdāt [u] ‘alā’ıķden bu gün
Dīdeme çöpçe görünmez dađ-1 Tūr-1 Müsevī
- 10 Kıurb-1 Hāķdur maķşadum dārāt-1 şāhı istemem
Virseler bir pula alman tāc [u] taķt-1 Hüsrevi
- 11 Gör Hālīlu’llāh-1 kıudsī nice cezb itdi beni
Meskenüm oldu CESĀRĪ şimdi deyr-i ‘İsevī

530

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Geldi bezme dīñlemekçün bunca yārān şā’ iri
Nazma āġāz eylesün bu demde meydān şā’ iri
- 2 Zevķ kesb itsün hemīşe bunda erbāb-1 şafā
Söz ü sāzuñ vaķtidür ya kıanı dīvān şā’ iri
- 3 Vāridāt[1] hep İlāhīdür maķālı kamilüñ
Laķlaķa söyler gezermiş dilde nādān şā’ iri

- 4 Bî-vezin olan kelâmı kimseler gūş eylemez
Diñlenür olur ise ger vezn evzân şâ' iri
- 5 Āşikār olmuş hedâyâ armağanı herkesüñ
Nicedür görmek diler ögdül alan şâ' iri
- 6 Ey CESĀRĪ şâ' irüñ tavrı edāsı bellüdü
Añlar elbet hoş bilür ehl-i suñan-dān şâ' iri

531

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 ' Ālemi ġārqa virür qorqarum eşküm cūyı
Bulmaz isem o sehī serv-i qadd-i dil-cūyı
- 2 Bāğda sünbül açılmaz gelüp ol şūğ-ı cihān
Çözme şāne ile zülf-i mu' anber-būyı
- 3 Sāyesin görse açar vahşet ta' bīr olmaz
Nice şayd eylesün ādem o gözi āhūyı

4 Tîr-veş toğru olur k̄amet-i ħam-geřtelerũ

Çekseler sîneye bir kez o kemân-ebrũyı

5 Ey CESĀRĪ bār virmez saña naĥl-i ümmîd

Dökme bî-ĥaşıl olan yirlere āb-ı rũyı

532

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1 Beni gördükde gözüñ kıpdı civân şöyle itdi

Hoş-temennâlar idüp baña hemân şöyle itdi

2 Didüm ey gözlerümüñ nûrı cemâlũñ gördüm

ĶahĶahâ ile gülüp ibn-i filân şöyle itdi

3 Seni bir kerre n'ola sîneme şarsam didüm

Eyledi ĥıřm [u] ģazab āfet-i cān şöyle itdi

4 Ben didüm 'îd gelince saña cānum Ķurbân

Bıçağın çekdi çıkardı o zamân şöyle itdi

- 5 Kıyma gel ʿāşıkūñam ben diyü yalvardum aña
El ceb itdi virürüm işte bahân şöyle itdi
- 6 Gerdeni bñsesin almağa niyāz eyleyicek
Kıldı ihsānı o dem rūḥ-ı revān şöyle itdi
- 7 Didüm aġyār gelür tuymasun esrārümüzü
Ey CESĀRĪ didi hiç tıñma amān şöyle itdi

533

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Görmez olduġ ʿaceb ol Ḥüsrev-i Ḥākān kanı
Dilde yād eylemez oldu şeh-i ḥübān beni
- 2 Bir nefes ʿārif olan dehrde ġamsız olmaz
Bu ne ḥikmet ki meserret ola nādān [u] denī
- 3 Eşer-i ʿaşġ ile ḥavfum budur ey āfet-i cān
Yaġa pervāne-şifat şemʿ -i şeb-istān teni

533 M1.136a, M2.-, S.22a, SÇ.81a
1a ḥākān: ḥākāna M1

- 4 T̄arz [u] eṭvār-ı müsellemdür o şūhuñ ey dil
 Ḳadd-i mevzūnına lāyık düze ʿ irfān fenni
- 5 Bir ġazel söyle CESĀRĪ ola mühmel-şanʿ at
 Fehm ide ehl-i maʿ ārif olan insān seni

534

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Halk içre ʿ acebdür bu ki raġbet güle düşdi
 Gülşende yine nāle vü zār bülbüle düşdi
- 2 Erbāb-ı şafā kıaldı kamu hayret içinde
 ʿ Aşkuñ ile ʿ ālemlere hep ġulgule düşdi
- 3 Zülfüñi senüñ vaqt-i seher şāne tararken
 ʿ Anber getirüp bād-ı şabā kāküle düşdi
- 4 Ey ruġları gül-çinüm ʿ araķlandı cemālün
 Ya noldı şebnem gibi ter sünbüle düşdi

- 5 Pür eyle getür sāġar sāķī kerem eyle
La' l-i leb-i dilberle CESĀRĪ müle düşdi

535

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey efendüm Hakk saña virmiş kemāl-i devleti
Cümle bu 'ālem eyler fazluña hoş raġbeti
- 2 Mā-ħaşal medhüñ idersem müstaħsendür dā'imā
Sen gibi bir luġfi çok hem-yāra kıldum minneti
- 3 Hakk olunmaķ lāzım ol aġyār fenn-i lu' b ile
Yoķ olsun varlıġı çeksün melāmet firķati
- 4 Hüs-n-i yarı seyr idelden yandum 'aşķuñ nārına
Şad-hezār ol anda gördüm luġf-ı bī-ħad ħāleti
- 5 Yā CESĀRĪ var mı şimdi nās içinde sen gibi
Eyleyen şol meyl-i dilber yā iden nisbeti

536

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 La' lüñ şanemā bādesi aḥmerlediler mi
Nuql-i leb-i bādām muqaşşerlediler mi
- 2 Şīrīn o kelāmunda senüñ var ḥalāvet
Ey tūṭī -i āgāz anı şekkerlediler mi
- 3 Ta' ṭīr-i dimāg eyledi hoş-bū dü zülfüñ
Kāküllerüni müşg ile ' anberlediler mi
- 4 Zeyn itmiş ' aceb ḥāl-i siyeh ḥüsn-i cemālün
Erbāb-ı maḥabbet anı cevherlediler mi
- 5 Çok nazm senüñ vaşfuña yazmışdı CESĀRĪ
' Āşıklar anı şu gibi ezberlediler mi

537

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

536 M1.137b, M2.-, S.-, SÇ.81b

537 M1.138a, M2.-, S.-, SÇ.81b

- 1 Rūyuñda ḥaṭ [u] ḥālūñi cevherlediler mi
Dendānla çekilmez anı egserlediler mi
- 2 Ser-mūy tırāş eylemiş ol berber-i mümtāz
Āyīne-i ruḥsāruñı enverlediler mi
- 3 Cānānadur ol nuṭḡ-ı şīrīn baḥş-ı ḥalāvet
Dilde sözüñi şehd ile şekkerlediler mi
- 4 Dīdem ki saña nāzır olur mest ola elbet
La' l-i lebūñi bāde-i aḥmerlediler mi
- 5 Evşāfuñı hep dilde beyān itdi CESĀRĪ
Bilmem anı ḥalk oḡıyup ezberlediler mi

538

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Var mı ḥaberūñ ey dil-i dānā neler oldı
Maḥbūblar ile tek [ü] tenhā neler oldı

- 2 ‘Āşık ile ma‘ şūka bu gün virdi şafā el
Hep buldı yirin va‘ de-i ferdā neler oldı
- 3 Meclis kurulup ‘iṣ u nūş eyledi ‘ālem
Devr itdi o dem sāgar-ı şaḥbā neler oldı
- 4 Germiyyet ile şevke gelüp velvele kıpdı
Gāh sāz gehī söz ile ammā neler oldı
- 5 Pervāne-şifat ‘aşk ile gör yandı CESĀRĪ
Ey şem‘ -i şeb-ārā dimedūñ ya neler oldı

539

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Bu bezm-i ‘arşada lu‘b-ı hüner öğren gözüm nūrı
‘Adū şimşirine ḥā’il siper öğren gözüm nūrı
- 2 Cihān maḥbūbına sen gibi ‘āşık olmaḥ isterseñ
Maḥabbet ḥāşıl it ‘aşk-ı eṣer öğren gözüm nūrı

5a pervāne-şifat: pervāne M1, SÇ
539 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.81b(derkenar)

- 3 Yüri bir mürşidüñ tut dâmenin hizmet edâ eyle
 Țariķatden haķiķatden ĥaber ögren gözüm nürü
- 4 Lisānuñda Şeker gibi telaffuz eyle güftāruñ
 FeŐāĥatle kelām-ı mu‘ teber ögren gözüm nürü
- 5 Olup bī-pāk pervā nazm-ı tanzīr-i maķālātda
 CESĀRĪden edā-yı kerr fer ögren gözüm nürü

540

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Țūfān-ı belā çökdi bu dört yanum aldı
 Bir ĥara bulut dāde-i seyrānumı aldı
- 2 Nāgāĥ öñüme çıķdı felek mişl-i ĥarāmī
 Żabţ itdi yolum ‘aşķ yüki kervānumı aldı
- 3 Ĥayfā ki kesildi bu benüm tāb [u] tūvānum
 Pīrlik yine bu Őāķat [u] dermānumı aldı

4 Bir ğamzesi neşter güzele hoş-nazar itdüm

Emān zamān virmedi bu kıanumı aldı

5 Şekvā ideyüm ben kime bu hāli CESĀRĪ

Ol rūḥ-ı revān tendeki bu cān aldı

541

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

1 Ağyār şaķın yanuña ifsāda dolaşdı

Maķşūd budur fitne-i icāda dolaşdı

2 Seyr eyledüm ol şūfi alnın yire çarpdı

Ẓann eyledüm ayağına seccāde dolaşdı

3 Taḥşil-i neşāṭ itmek ile 'işret-i demde

Bir tuḥfe ğazel ḥāṭır-ı nā-şāda dolaşdı

4 Cānā göre ol pīr-i muĝan dest-i keremle

541 M1.138b, M2.62a, S.-, SÇ.82a

2a alnın: elüñ M1

3b bir: bu M2

4a pūr: bir M1

Baḥş eyledi bir sāgar-ı pür-bāde dolaşdı

5 Erbāb-ı maḥabbetden olam diyü CESĀRĪ

Bu ḥān-ḳah-ı ‘aşkı çok üftāde dolaşdı

542

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Meyl itdi gönül bir gözi seḥḥāreye şimdi

Döndüm yine şol ‘aşk ile āvāreye şimdi

2 Sīnemde nişān eyledi ol nāzik-i ğamzeñ

Bir tāze zaḥım açdı bu dem yāreye şimdi

3 Raḥm eylemedi ḥālūme Loḳmān ṭabībüm

Kim ide devā bu ten-i bīmāreye şimdi

4 Hicrānda ḳalup dīdelerüm yaş döker oldı

Beñzerse dü çeşmüm n’ola fevvāreye şimdi

5 Ḳaldurdı maḥabbet eşerin ‘āşık-ı zārdan

Ağyār raķīb girdi dilā araya ŧimdi

6 ŧekvāyı felekden niçün itmez bu CESĀRĪ

Muħtāc dūŧürdi anı bir pāreye ŧimdi

543

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Senüñ-veŧ kimseler rūḥ-ı muŧavver olmadı gitdi

Viŧālün ‘ aŧıķ-ı cāna muķadder olmadı gitdi

2 ‘ Adū-yı nā-sezālarla idersin dā‘ imā ülfet

Bizümle hem-niŧin olmaķ müyesser olmadı gitdi

3 Yazıldı itdüğün cevr [ü] cefā dīvān-ı defterde

Niçün dirsın benüm vaŧfum muḥarrer olmadı gitdi

4 Livā-i āḥ çekdüm ben cihān paŧası-veŧ ammā

Baña manŧüb-ı ‘ aŧkuñ hiç muķarrer olmadı gitdi

6b anı: M1-
543 M1.138b, M2.-, S.-, SÇ.82a

- 5 CESĀRĪ leşker-i ğam ile çok ceng [ü] cidāl itdi
 Kırup düşmenlerin manşūr muzaffer olmadı gitdi

544

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Behey 'āşık saña 'aқsi cevāb itmek yaraşur mı
 Şirīn telh kelām ile 'itāb itmek yaraşur mı
- 2 Baña düşdi bu gün meydān diyü bu 'arşa-gah içre
 Bülend-āvāz ile nuṭṭ hiṭāb itmek yaraşur mı
- 3 Şaқın bīġāne 'āşıkdan ki bir fettān-ı 'ālemdür
 Baña māni' degül aña 'azāb itmek yaraşur mı
- 4 Yārın ol da bize elbet biraz ser-keşligi eyler
 Özüñ bu 'arşada sen intiḥāb itmek yaraşur mı
- 5 CESĀRĪ nazm tanzīre müheyyā bunda ṭurmuşdur
 Saña bu ḥalk-ı 'ālemden mücāb itmek yaraşur mı

545

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yār rüyın zīnet idüp enveri peydäladı
Ol metâ' -ı hüs-nine çok müşteri peydäladı
- 2 Ārızın mir'ât-veş şafvet-nümâ gösterdi hoş
Noқта-i hâl-i siyehden cevheri peydäladı
- 3 La' l-i yâķütüñ görüp ol cām-ı mīnādan şarāb
Zāt ebyazken o reng-i aķmeri peydäladı
- 4 Bir kaç gündür görünmez dīdeme ol meh-liķā
İnzivāda ķaldı bir tenhā yeri peydäladı
- 5 Bu CESĀRĪ sūre-i seb' a'l-meşānīden oķur
Sırr-ı mā-evhāda dil bir defteri peydäladı

546

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

545 M1.139a, M2.-, S.-, SÇ.82b
546 M1.139b, M2.-, S.-, SÇ.82b

- 1 Bezm-gāha n'oldı bugün nev-civānum gelmedi
Va' dine hulf itdi gör ol mihribānum gelmedi
- 2 Ben anuñ evşāfını zıkr eyler iken 'āleme
Nuḡkumı gūş itmege bu dem o cānum gelmedi
- 3 Ḥasret-i firḡat ile bu cismümi cānsız ḡodı
N'oldı bā' iş şol benüm rūḡ-ı revānum gelmedi
- 4 Añlasam aḡyār añā māni' olupdur işbu dem
Anuñ içün āfet-i devr ü zamānum gelmedi
- 5 Ey CESĀRĪ kimler ile olayum şoḡbet-nişin
Yanuma şirīn-zebān nükte-dānum gelmedi

547

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Cānān baña bir vech ile yār olmadı gitdi
Bir murḡ-ı hümādur ki şikār olmadı gitdi

1a gelmedi: geldi M1
547 M1.140a, M2.-, S.-, SÇ.83a

- 2 Deryā-yı ğamum gün-be-gün artmağdadur ey dil
Emvācda teskīn [ü] karar olmadı gitdi
- 3 Öldürse gerekdür beni tīr-i nigehiyle
Yoğ zağma řabīb yāra tımār olmadı gitdi
- 4 Ğāyetle řuluñdur bağışumdan alınur yār
Hiç şayd [u] şikār buse kenār olmadı gitdi
- 5 Hizmetde kuşūr itmedi ol şāha CESĀRĪ
Dil bendesine luşf-ı medār olmadı gitdi

548

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Rağīb-i nā-sezā baş kaldurup fitne ayaklandı
Görüñ anı bu bezm içre yayup ağzın çanağlandı
- 2 Murād mā hüve'l-mağşūd dā'im şūr ğavğadur
Kilāb-āsā anuñçündür gelüp bunda yalağlandı

- 3 Hāsūd aġyār-ı bed-kāruñ kör olsun gözleri çıksun
 Gelüpdür hāne-i ‘ uşşāka māhfi yāri şağlandı
- 4 Bu şeb rü’yā degül taḥkīk felekde meh-likā dilber
 Çekildi hāle-veş āġūşa bir hoşça kucağlandı
- 5 Dağıldı serde bu ‘ aqlum perīşān göñlüme nisbet
 CESĀRĪ ṭurra-i perçem yine şalkım saçağlandı

549

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Bu dil kendüye lāzım maşraf [u] irād bilmez mi
 İdāre neyle odur ‘ ādet-i mu‘ tād bilmez mi
- 2 Neden bīgāne ḳalb itdün bu bezm içre beni cānā
 Kişi gördügi demde āşinā vü yād bilmez mi
- 3 Ṭotalum kim idügin sen baña bildürmek istersin
 Görince ḥalk arasında baba evlād bilmez mi

3b māhfi yāri: māhfi yār M1
 549 M1.140b, M2.-, S.-, SÇ.83b

- 4 Kerāmetden degül hālī olanlar mürşid-i kāmīl
 Hāqīqat ehl[i] sālīk-i qābil-i irşād bilmez mi
- 5 CESĀRĪ nazmını gūş eyleyince ‘arşa-gāh içre
 İder mi hāqquñ inkār şā‘ir ol üstād bilmez mi

550

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Nice vaşf eylemez ‘āşīq olanlar yār u cānānı
 Fedā kılmış iken rāhında anlar baş ile cānı
- 2 Nice şabr eyleyüp āh itmesünler iftirāk ile
 Çekerken ‘āşīq-ı üftādeler ol derd-i hicrānı
- 3 Eyā zāhid neden sen dahl idersin ‘āşīq-ı zārı
 Meger münkir mi olduñ yoq mıdur ya ‘aşq-ı Rabbānī
- 4 Murād-ı mā hüve’l-mağşūdına irmiş bulunmaz mı

550 M1.141a, M2.60a, S.-, SÇ.83b
 1a eylemez: eylemez mi M1
 3a neden sen: nedür sende M1

Gözüm nūrı ya sen ḥālī mi şanduñ işbu meydānı

5 Gezer meydān-ı ʿaşq içre ne erler var ne cānlar var

Anı sen görebilmezsin teḥī zann itme merdānı

6 CESĀRĪ mest-i ʿaşq oldu sözin şaçma kara söyler

Lisānından ne söylerse tamāma tütmañuz anı

551

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1 Baña işmār kı lup tāze civān şöyle itdi

Mey-kede semtine doğrudı revān şöyle itdi

2 Anda meclis kırup oturmuş idük rindāne

Ḳadeḥūñ aldı ele nūşa hemān şöyle itdi

3 Toldurup bir daḥı ol bāde-i gül-gūn[1] baña

Şundi ʿaşq ola didi ʿāşık-ı cān şöyle itdi

- 4 Meze lâzım idi didüm xanı ya Őeftâlı
Dal hañer olup anda o zamân Şöyle itdi
- 5 Şarı olup pâyına didüm beni öldür kerem it
Bildi üftâdeligüm döndi o ân Şöyle itdi
- 6 Būse bahŐ itdi CESĀRĪ baña Őefkat kıldı
Sesi sevmez didi ol ibn-i filân Şöyle itdi

552

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bu dil ' aş tekyesinde Şevk ile devrāna dönsün mi
O bezmüñ Şem' ine āyā olup pervāne dönsün mi
- 2 Seķāhum Rabbuhum ħamrın ićen cānāna ' aŐ olsun
Suĥan-dān ehl-i rindāna Őolu peymāne dönsün mi
- 3 HemīŐe kelle germ olup neŐāt ile terāzu-veş
O dem pīr-i muġānuñ gözleri dört yana dönsün mi

- 4 Boğazdan çıktuğı demde hevā ile pupa yelken
Benüm zevrakçe-i nazmum düşüp ʿummāna dönsün mi
- 5 Ğazel tavrıyla üstād olduğın işbāt idüp bu dem
CESĀRĪ şāʿ irānuñ piri ol Ğasāna dönsün mi

553

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Felek iķbālũni cānā baña döndükçe döndürdi
Kılup hoş-ťalıʿ bahtum güşā döndükçe döndürdi
- 2 N'ola aħkāmum icrā eyler isem bezm-i ʿālemde
Mey-i nābı o sākī dil-rübā döndükçe döndürdi
- 3 Olup ehl-i maħabbet cüst [ü] cū itmekdeyüm dehri
Başum ʿaşķ rüzigārıyla hevā döndükçe döndürdi
- 4 Ğaķıķat şemʿ -i fānūs-ı Ğayāl-āsā beni bu şeb
Ğarāret āteşi ile şehā döndükçe döndürdi

- 5 Bu gün meydān-ı ʿaşk içre CESĀRĪ şöyle merdāne
Ġazel dolābını gör dehriyā dōndükçe dōndürdi

554

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Feyz-i āṣār-ı Hūdā bir emr-i mülhem damladı
Nuṭḳ[1] zāhirken ḥiṭāb-ı sırr-ı mübhem damladı
- 2 Nūr-ı zātından yir itdi ol Ḥabībūñ kibriyā
ʿĀleme raḥmet vesīle nūr-ı aḳdem damladı
- 3 Kıldı mir'āt-ı ḥayāya bir nazar çün Ḥaḳḳ Rasūl
Alnınuñ nūrından ol dem ḡonca gül-fem damladı
- 4 Emr-i Ḥaḳḳ ile cihān buldı niḫām [u] intiḫām
Ḳatre ḳatre yire gökden raḥmet ol dem damladı
- 5 Maḳdemi baṣduḡı yirden Ḥazret-i İsmā' ilüñ
Ḥikmet-i Yezdān gör kim āb-ı zezem damladı

6 Yūsufa ḥasret olup Ya‘ k̄ūb Nebīnūñ çok zamān

Gözlerinden yaş yirine kan ile nem damladı

7 Ey CESĀRĪ bir maḥabbet-nāme yazmaḵ istedüm

Ḥāmeden miṣl-i mürekkeb ḥāṭıra ḡam damladı

555

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Hevānuñ germ [ü] serdinden gül-i ḥamrāya nem düşdi

Bu murḡ-ı gön̄lümün̄ şaydına jāle dānem yem düşdi

2 Eyā ruḥsār-ı gül senden vefā ümmīdin eylerken

Naṣīb kısmetüm derd [ü] cefā [vü] cevr sitem düşdi

3 Olam dirken feraḥ-şādī hemīşe zevḡe müstaḡraḡ

Şafā hengām[1] tez geçdi derūna ḡuşsa ḡam düşdi

4 Vişālūñ ārzūsıyla ḡazel yazmaḡ murād itdüm

Firāḡuñ ḥāṭıra geldi bu destüm̄den ḡalem düşdi

- 5 Taḥammül itmeyüp ‘aşka saña karşı idüp bir āh
 Ḥaṭā kıldı ḥuzūruṇda CESĀRĪ müttehem düşdi

556

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Mey-i la‘l o şūḥuñ cām [u] şaḥbāyı unutturdu
 Baña dilde kelām zevk-i dünyāyı unutturdu
- 2 Dilerdüm yār ile ‘işret için tenhā kıram meclis
 Felek devrān ‘aks devr itdi o da‘vāyı unutturdu
- 3 Mekānumdan cüdā idüp yolum ğurbet ile şaldı
 Diyār-ı ğurbetüñ kahrı eḥibbāyı unutturdu
- 4 Mecāziyye ḥaḳīkat rāhına tebdil olur elbet
 Ḥudānuñ ‘aşkı gör Mecnūna Leylāyı unutturdu
- 5 Vişālūñ arzūsı cān [u] dilde ide iskān
 CESĀRĪ ‘aşıka evvelki sevdāyı unutturdu

557

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Mey-i 'aşkuñ baña şol meclis-ārāyı unutturdu
Leb-i la' lüñ hemîşe cām [u] şaḥbāyı unutturdu
- 2 Senüñ ḥüsnüñ görüp ḥayrān [u] ser-gerdān olup kıaldum
Cemālüñ şu' lesi şems-i muziyyāyı unutturdu
- 3 Ḥayāl oldı ezel yārān ile ol sürdügüm demler
Vişālüñ arzūsı hep eḥibbāyı unutturdu
- 4 Ruḥ ḥāl [ü] ḥaṭuñ şerḥ beyān itmek ne mümkindür
Baña ol kıl [ü] kıālüñ cümle ma' nāyı unutturdu
- 5 O zülf-i kākülüñ sevdālarında ḥayli yeltendüm
Ġam [u] endişesi fikrüñ her eşyāyı unutturdu
- 6 Beni firḳat bucağında kıoyup āḥir tek [ü] tenhā
Dile o zılm [ü] cevrüñ āḥ bu dünyāyı unutturdu

7 CESĀRĪ medhūñi nazm ile taḥrīr itmek isterken

Beyān-ı vaşfuñ aña cümle imlāyı unutturdu

558

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Güzeller içre ' uşşāka şadākat kalmadı gitdi

Nice āh itmeyem dilde maḥabbet kalmadı gitdi

2 Cihān bir tarz-ı āḥir olmada günden güne cānā

Ḳula şāhdan sebep oldur ' adālet kalmadı gitdi

3 Gerekdür zābıṭānuñ emrine ḥoş inḳiyād itmek

Ne sırdur ḥalk-ı ' ālemde iṭā' at kalmadı gitdi

4 Ben ol şāḥib-şi' ārum nazmumuñ yoḳ ḥadd-i pāyānı

Dilüm açıldı ṭab' umda kesāfet kalmadı gitdi

5 CESĀRĪ birliğe bu demde ben vaż' -ı ḳadem itdüm

Derūnumda benüm ḥalka ' adāvet kalmadı gitdi

559

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Hıç gezmedügüm dehrde meyhāne mi ıaldı
Dest urmaduğum cur' a-i peymāne mi ıaldı
- 2 Her gice cemālünle müşerref olur iken
Hayfa ki günüm firkat [ü] hicrāna mı ıaldı
- 3 Dīdāruña müştāk tırurken nice ādem
Şem' inde hemān yanmağa pervāne mi ıaldı
- 4 Şekvāyı felekden idüp ancağ gice gündüz
Āh eylemege bu dil-i nālāna mı ıaldı
- 5 Erbāb-ı kemāl cümle tükendi mi CESĀRĪ
Meydān-ı hüner echel nādāna mı ıaldı

560

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

-
- 559 M1.143b, M2.-, S.-, SÇ.85a
560 M1.143b, M2.58a, S.-, SÇ.85a

- 1 Bileñler dünyede gencîne-i Hakk ‘ ilm-i esrârı
Hakkikat baħr emvâcınıñ oldılar ħaber-dârı
- 2 Cihân âyînesine ger nazâr eylerse bir ‘ ârif
Muħakkak cümle eşyâdan görür ol rûy-ı dil-dârı
- 3 Degüldür gözlüye gizlü cemâl-i Hakk hüveydâdur
Temâşâ eyle her yüzden görem dirseñ sen ol yârı
- 4 Ara maḫlûbuñı kendüñde bul ‘ âlem-nümâsın sen
Derûnuñda mezâhirdür o şemsüñ pertev-envârı
- 5 Vücûduñ nüşha-i şugrâ vü kübrâ olduğın fehm it
Seni bir tılsımât-ı a‘ zam itmiş Hâzret-i Bârî
- 6 CESÂRÎ keşf-i râz itme bu sırrı tuymasun nâdân
Gelüp her bezm içinde sen taşavvuf dime eş‘ârı

561

-
- 1a bilenler dünyede: olur kim bildiler M2
1b oldılar ħaber-dârı: oldı dürr-i şeh-vârı M2
2b rûy: revân M1
3b sen: saña M1
561 M1.144a, M2.-, S.-, SÇ.85a

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Şeb-i Mūsī gibi gördümse ben Tūr-ı tecellāyı
Muḥaqqāḫ buldı dil her ğuşşa [vü] ğamdan tesellāyı
- 2 Pes andan 'ālem-i dehre nazar im'ān idüp cānā
Temāşā eyledüm 'ibret-nümā maşnū'-ı Mevlāyı
- 3 Ḥaḳīkat 'ilmüne vāḳıf olup esrār keşf itdüm
Ma'ārif ehl[i] seçdürdi baña ol zīr [ü] bālāyı
- 4 Sebaḳ-ḥ̄ān olmışum āfāḳ [u] enfüs cümle eşyādan
Vücūdum nüşhasından oḳudum terkīb [ü] imlāyı
- 5 Başiret ile nūrı oldu zāhir dīde-i cāna
Tecessüs eyledüm bir bir cihānda esfel [ü] a' lāyı
- 6 CESĀRĪ Ka'be emşāli cihān içre cihān gördüm
Ṭavāf itmekdeyüm her dem o dergāh-ı mu' allāyı

562

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey cihān-ārā güzel 'ālemde kim sevmez seni
Hüsrev-i dārā güzel 'ālemde kim sevmez seni
- 2 Hāḫḫ seni çün aḥsen-i taḫvīm ḫalk itmiş ezel
Hüb-ı müsteḫnā güzel 'ālemde kim sevmez seni
- 3 Bülbül-i dil gülşen-i ḫüsnüñ görüp feryād ider
Ruḫları ḫamrā güzel 'ālemde kim sevmez seni
- 4 Cümle 'ālem ḫalkı zātuñ görmege müştāḫdur
Mişl-i bī-hem-tā güzel 'ālemde kim sevmez seni
- 5 Ey CESĀRĪ göz görür elbetde bu cān imrenür
Cümleden a' lā güzel 'ālemde kim sevmez seni

563

-
- 562 M1.144a, M2.-, S.-, SÇ.85b
2a ezel: M1-
4a ḫalkı: ḫalk SÇ
563 M1.144a, M2.-, S.-, SÇ.85b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Gel āgāh haber-dār ol dilā mäh-1 şiyām oldı
İrişdi eşref-i eyyām-1 ' aṭā mäh-1 şiyām oldı
- 2 Melekler yaqdılar kandil-i necm hep feleklerde
Ziyā gösterdi hoş arz [u] semā mäh-1 şiyām oldı
- 3 Mübārek kutlu sā' atde bizi her dem rızāsına
Muvaffaq eylesün Bārī Hudā mäh-1 şiyām oldı
- 4 Olam ger mağfired dirseñ yüri müstağfir ol cānā
Günāh [u] cürmüne eyle bukā mäh-1 şiyām oldı
- 5 Tazarru' eyle Mevlāya bu dem lā-şek ü lā-şübhe
Muḥakkaḳ müstecāb olur du' ā mäh-1 şiyām oldı
- 6 Ğazeller nazm ile tarḥ eyleyüp ehl-i suḥan-dāna
CESĀRĪ çağırurdur merḥabā mäh-1 şiyām oldı

564

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nev-bahārda zāhir olur bülbül-i şeydā sesi
Başş ider dürlü ḥalāvet tūṭī-i gūyā sesi
- 2 Ney [u] ṭanbūruñ şadāsı hep ğidā-yı rūḥdur
‘Ālem-ārā velvedür ṭabl ile zūrñā sesi
- 3 Dağ [u] şahrālarda cünbān itdüginüñ vech bu
Gūşına degmiş idi Mecnūnuñ ol Leylā sesi
- 4 Nice var maḥlūḳ Ḥaḳḳuñ çağrışurlar zār zār
Başşa ḥālet gösterür āvāzda ṭurna sesi
- 5 Rūzigāruñ şiddetinden mevc urup cūşa gelür
Ṭop gibi gürler doḳınur sāḥile deryā sesi
- 6 Ey CESĀRĪ ben ḥaḳīḳat semtinüñ meyyāliyem
Gūşuma girmez mecāziyyātdan dünyā sesi

565

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Beni şugle bırağdı ğurbet elde bu mekân derdi
Tükenmez mâcerâ oldı dil-i zâra cihân derdi
- 2 Felekden çok sitem çekdüm 'aceb pîr-i za'if oldum
Mecâlüm bî-mecâl itdi dirîğâ âh civân derdi
- 3 Dü-tâ oldı benüm kıaddüm çekince çille-i 'aşkı
Kesüpdür tākāt [u] dermân[1] bir kaşı kemân derdi
- 4 Beni Mecnûna teşbîh eyler idi halk-ı 'âlem hep
Olaydı başum üzre ger benüm de âşiyân derdi
- 5 Mağabbet hâşıl itmek ise mağşûduñ müzekker sev
Belâ üzre belâdur 'âşık-ı zâra zenân derdi
- 6 Ne müşkil 'âlem içre derd-i 'aşka mübtelâ olmak
Şağalmaz vaşl-ı yâra ırmeyince 'âşıkân derdi

- 7 Çıķarsa ʻ arŗa derd ile benüm feryād [u] efgānum
Hıç aŗlā raŗm ķılmaz aŗlamaz ol bī-amān derdi
- 8 Yazarsam bińde bir derdüm benüm aŗlā beyān olmaz
Ne ķābildür idem taŗrİR derūnumda olan derdi
- 9 Ne deńlü eyler iseń ger tefekkür çāre vü tedbİR
Ṭabībā feh̄m ķılmazsın derūnumda nihān derdi
- 10 Yedi deryā söndürmez benüm bu nār-ı hicrānum
Beni gör yaķdı yandurdı filān ibn-i filān derdi
- 11 CESĀRĪ n'oldı bā' iŗ-i va' dine ĥalef eyledi dilber
Seni vaŗlum ile mesrūr idem bańa inan derdi

566

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Her řā' ir olan nazmı ile māhir olur mı
Ānīde kelām söylemege ķādir olur mı

9a ger: M1-
566 M1.145b, M2.-, S.-, SÇ.86b

- 2 Merdāne şeci' -i hareket itmeyen ādem
Meydān-ı maḥabbet yirine ḥāzır olur mı
- 3 Bezm içre eger olmaz ise şevk [u] ṭarāvet
‘ Ālem bu bizüm seyrümüze nāzır olur mı
- 4 Āşār-ı kelām dilde ḳamu feyz-i Ḥudādur
Feyz olmasa ger böyle nuṭuḳ şādır olur mı
- 5 Maḥbūb ile mey zıkrini ‘ ayb eyleme zāhid
Maḥbūb meyi sevmekle kişi kāfir olur mı
- 6 Ğusl eylemege niyyet-i iḥlāş gerekdür
Ḥammāma giren şuya düşen ṭāhir olur mı
- 7 Devrān aradan nice zamān geçmese ey dil
Bir er bu CESĀRĪ gibi hıç zāhir olur mı

567

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gözle cānā dehr içinde ‘ aşık-ı şeydāları
Gül-‘ zār-ı hüsnuñ içündür çeker sevdāları
- 2 Hātıruñ eyle tesellī gāhice yanına al
Kālb[i] maḥzūn bağrı yanık ‘ aşk-ı nev-peydāları
- 3 Bir kelām-ı rūḥ-ı baḥş-efzādur ey cānum saña
Eksik olmaz tuḥfe cān ‘ aşıklarūñ ihdāları
- 4 Merd-i ‘ ārif şoḥbet-i cānān ider kılmaz ḥazer
‘ Aynına almaz cihānda nā-ḥalef a‘ dāları
- 5 Ey CESĀRĪ vaşl-ı yāra ırmesi kâbil degül
Hîç dükenmez dil-rübānuñ va‘ de-i ferdāları

568

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Baḫ ocağūñ pīr ü erkān-ı tarīkat Şāzeli
Nice meydāna çıkardı zāhir olup ol velī

- 2 ahve icadına ragbet eyledi hep h şş u   amm
Anlayan keyfiyyet esr rına didiler bel 
- 3 Nef   var avl-i hakim   indinde de maqb ldur
Anu  i in n ş iderler ahveyi ve'l-h şılı
- 4 Halka a ar-1 ma abbet g ster r lafzı cab 
Adem n g nline girer ahvecin n k mili
- 5 Yaı ur yaldızlı finc na g m ş  arflarla
Olmayalum mı  afanu  biz o demde m 'ili
- 6 B -hu u  bir nev-civ n t bi   ola ol ahvede
Nice  lfet eylemez a b b-1 meclis d hili
- 7 ahveci ger eyler ise  ive v  n z u ed 
L -cerem meft n hem Mecn n ider her   aili
- 8 Ey CES R  dehr i inde  zge abd l olmu um
Dilde Şimdi fikr [ ] zikr m y    Alid r y    Ali

569

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Mā'il oldum tūṭī -veş güftāruña cānum 'Alī
Hīç sözüm yoq la' l-i şekker-bāruña cānum 'Alī
- 2 Bāğda biñ nāz ile seyr-i hırāmān eyleseñ
Serviler hayrān olur reftāruña cānum 'Alī
- 3 Şa' şa' a-endāz olur mir'āt-ı hüsünüñ enveri
Göz kamaşur baqmağa dīdāruña cānum 'Alī
- 4 Hāşıl itsün çāşını miḥnet ocağında diyü
Yağduñ āḥir sen beni 'aşq nāruña cānum 'Alī
- 5 Esb-i ṭab' uñ menzil-i kāma irişdürdi beni
Āferīn-üslüb [u] hoş-eṭvāruña cānum 'Alī
- 6 Eylerüm vaqt-i seḥerde nāle vü āh u fiğān
'Andelībem ol ruḥ-ı gül-zāruña cānum 'Alī

- 7 Vaşfuña taħrîr olındı bu CESĀRĪnũñ şehā
 ıl nazār nā-dīde hoş eş‘ āruña cānum ‘Alī

570

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Eyā remmāl benüm bu ālī‘ ümden fāl açılmaz mı
 Raamla baħt [u] devlet şüret [ü] eşkāl açılmaz mı
- 2 Sa‘ ādetden eşer var mı diyü nokta döküp yoqla
 Bu dem sīm [ü] zer iħsāna der-i ibāl açılmaz mı
- 3 Felek şuql-i ğam ile ħāne-i albüm apatmışdur
 ‘Acēb işbu derūnumda ğam-ı işğāl açılmaz mı
- 4 Olupdur bu cihānuñ miħnet [ü] ālām müşkil-ħāl
 Şafā vü zev [u] şādīden o müşkil-ħāl açılmaz mı
- 5 Maħabbet bũyın istişmāma bu gülşān-ı ‘ālemde
 Dil-i şürīdeye bir ruqları gül al açılmaz mı

570 M1.146b, M2.-, S.-, S.86b
 1a eyā: ey M1

6 Hüdâyı zıkr idüp her dem dir idüm şevk ile yâ Hû

Baňa bāb-ı ʔarīkat tekye-i abdāl açılmaz mı

7 CESĀRĪ nice bir ʔiŝyāna müstağrak olursun sen

Saňa maḥşer güninde defter-i icmāl açılmaz mı

5. SEMÂ'İLER

1

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Beni bir ' aşık-ı şūrīde pūr zār eyledüñ cānā
Mişāl-i ' andelībem meyl-i gülzār eyledüñ cānā
- 2 Mesīre semtine teşrīf kılduğūñ bu dem gördüñ
Hemān ol serv-veş nāz ile reftār eyledüñ cānā
- 3 Bahār-ı ' aşkına yitdüm o dem cūş ħurūş itdüm
İki dīdem yaşın ırmağ [u] enhār eyledüñ cānā
- 4 Görelden naqş-ı ħüsnüñ vālih ü ħayrānuñ oldum ben
Dil ü cānum hemīşe ' aşka düşvār eyledüñ cānā
- 5 CESĀRĪyem senüñ bu vaşfına meşğul olub āħir
Beni bu ' ālem içre şāħib-i eş' ar eyledüñ cāna

1 M1.13b, M2.-, S.-, SÇ.9a
5b cāna: M1-

2

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Zihī baħr-i ħaķīķat itdi emvāc-ı dűrer peydā
 Ĥubāb-ı ħikmetinden zāhir oldı ħoķ hűner peydā
- 2 Nihān-ı zāt   alemdede   ayāndur ehl-i   irfāna
 Ki ķıldı   alem iĸre yoĸ iken ħoķ nesneler peydā
- 3 Kemāl-i cűd luĸfidur olan āsār-ı ķudret kim
 Őadef bārān-ı nīsāndur ider dűrr [ű] gűher peydā
- 4   Aķıllar nicesi ħayrān [u] sergerdān olmaz kim
 Ķara ħaludan eyler pes a  lā verd-i ter peydā
- 5 Ķamusı Őun -ı ħikmetdűr ider hep birliĸin iŐbāt
 CESĀRĪ feyż-i Ĥaķ ķudret olubdur mu  teber peydā

3

2 M1.14a, M2.-, S.-, S .9b
 5b mu  teber: M1-
 3 M1.14b, M2.-, S.-, S .9b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Baña cevr ü cefā itmez iseñ ey şūh-ı müsteşnā
Olam bir ' aşık-ı şādık kılam ' aşkuñ ile da' vā
- 2 Benem ol şā' ir-i garrā kesāfet tab' uma gelmez
Senüñ vaşfuñ beyān idüb diyem nazm ile biñ ma' nā
- 3 Güzel ismüñ senüñ her dem yazam dīvān [u] defterde
Oğunsun nām-ı pāküñ cümle dillerde şeh-i vālā
- 4 Sen ol yār-i mu' azzezsüñ muşavver rûh-ı a' zamsuñ
Cemāli seyrinüñ hayrān [u] sergerdānidur dünyā
- 5 CESĀRĪ bir gedā kıldur senüñ bābuñda sulţānum
Sürür it kalb-i maḥzūnuñ gehi luţfuñ ile cānā

4

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ey ‘ aşık eyleme ‘ arz-ı tefâhür şeyh şâb-âsâ
Yüri var dehr içinde çek çevir kendin dolâb-âsâ
- 2 Dolaşma mişl-i zâhid kıl [u] kâl-i ‘ aşkı ma‘ nâya
Dutulma ‘ ankebûtun dârına ey gâfil zübâb-âsâ
- 3 Saña gûşın urur yokdur tır ebsem kendi hâlünde
Düşüb nâlâna gel her bâr sızlanma rebâb-âsâ
- 4 Doğunmasun melâmet taş başına senün derseñ
Varub karşusına yârün uyuzlanma kilâb-âsâ
- 5 Vücūdun olısar ifnâ özüne virme gel şiklet
Ağız tıldurma ol bād-ı nefes ile habâb-âsâ
- 6 Güzeller mübtelânun hâline vâkıf olub bir dem
Dimezler bunda hiç sen yaşdanursun taş türâb-âsâ
- 7 Eger şâh-ı levendün mağdemın būs itmek isterseñ

4a doğunmasun: toğunmasun S

5 S-

6 S-

Aşılmağı başılmağı kabûl eyle rikâb-âsâ

8 Dilerseñ şol maḥabbet meclisinde çâşî bulmaq

Yaşıl yan miḥnet ocağında biryân kebâb-âsâ

9 Hâķîķat gülşeninde ‘andelîbüñ zârını diñle

Çalub çağırma beyhûde zağan meşel ğurâb-âsâ

10 Semek ile ğidâlanmaq ‘aķıl noķşân ider dirler

Girüb her gölleri gel boylama şol murĝ-ı âb-âsâ

11 Benüm bu âteş-i ‘aşķum havalandı ‘alevlendi

N’ola deryâ dil olursam yüzüm yerde türâb-âsâ

12 Döner meş‘al yaķub şol üzre bu felek şeb-i rûz

Ğarîbe yâr olur âfitâb mâhitâb-âsâ

13 N’ola sâķî baña bezm içre şunsa bâde-i ‘aşķı

Neşât-ı keyf ider yoķdur şarâb-ı la‘l-i nâb-âsâ

14 Küdûr [u] ğam kapatmış idi çoķdan ḥâne-i ḳalbüm

CESĀRĪ bu dem açıldum reh-i dilberde bāb-āsā

5

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Beni düşvār-ı ʿaşk iden o şūh-ı pür-fitendür hep
Dem-â-dem fikr [ü] zikrüm dilde bir nāzik bedendür hep
- 2 Diyār-ı ğurbetüñ qahrı beni zār [u] zebün itdi
Anuñçün iştiğāl-i keşretüm hubbu'l-vaṭandur hep
- 3 Kimünle ideyüm ülfet ne yirde eyleyem mesken
Bu ʿālem serteser ey dil baña dāru'l-mihendür hep
- 4 Nedür dirseñ cihānda nīk [ü] bed cevr [ü] sitem çekmem
Dilüm irşād iden böyle Hudā-yı Zü' l-minendür hep
- 5 CESĀRĪ ben kime ʿarz ideyüm dilde kemālātı
Bu dem başdan başa ʿālem kamu ehl-i suḡandur hep

6

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dilā ' aşıqlaruñ kârı kamu āh fezādur hep
Raķīb-i bedliķālar ile işi āh fezādur hep
- 2 Niçün dilber olanlar ' aşıķa hüsni-i nazar itmez
Kelāmı anlaruñ başdan başa medh [ü] şenādur hep
- 3 Güzeller vaşfiñ itmekden murād ol şun' -ı Mevlādur
Gör ol āyine-i hüsni saña ' ibret-nümādur hep
- 4 Birinüñ şekli-i sımāsı birine beñzemez aşlā
Biribirinden a' lā sözleri şirīn-edādur hep
- 5 CESĀRĪ kemtere bir cezbe-i hāl ' arz olmışdur
Aña böyle cünūniyyet muħibb-i Muştafādur hep

7

6 M1.19a, M2.-, S.-, SÇ.13b
4a birinüñ: bir senüñ M1
7 M1.19b, M2.-, S.-, SÇ.13b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Beni gör çeşm-i sāhir dil-rubāyı fitne-i āşüb
 ' Aceb āşufte hāl itdi nigāhı ile bir üslüb
- 2 Düşürdi gönlümi sevdāya cezb itdi ki ben böyle
 Gezer dā'im yürürüm ' ālem içre olmuşum meczüb
- 3 Gülistān-ı haķıkatde nice zār itmesün şeydā
 Maħabbet bŷyın izhār eyler elbet gonca-i mergüb
- 4 Nazar kıldum kaşı tuğrāsına ol şüh-ı dildārum
 Baña gösterdi meccānā o demde ' aşķ ilen menşüb
- 5 CESĀRĪ hāne-i dilden ğubārı ben süpürdüm hep
 Olubdur hizmete bu dīde-i müjgenlerüm çārüb

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Beni bülbül iden şol bir gül-i nâzik rehâdur hep
Dilûñ şuridelikler itdügi ol mâ-çerâdur hep
- 2 Benüm hep kıara gün gördüklerüm bu çerh-ı gerdündan
Nuḥüset şalı'ümdür daḥı baḥt-ı bî-zıyâdur hep
- 3 Güzel sevmüz ne deñlü var ise 'âlemde bî-gamdur
Çekseler bâr-ı derd-i dilber anı mübtelâdur hep
- 4 Ne dirlerse benüm ḥaḳḳumda ol meh i' timâd eyler
Dimez bu derdmende ḥavfum oldur iftirâdur hep
- 5 Cefâ vü nâz-ı dilberden hîç aşlâ ḳalbüm incinmez
Baña cevri cefâ nâz-ı edâ cümle şafâdur hep
- 6 CESÂRÎ-veş seven maḥbûbı var mı dâr-ı dünyâda
Güzel sevmem dimek v'allâhi bi'llâhi riyâdur hep

9

3a sevmez: sözüümüz M1
6a var mı: M1-
9 M1.25b, M2.8b, S.4b, SÇ.17b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Civānuñ mübtelāsı olmaḵ 'ālemde ne güçdür güç
O cānuñ mübtelāsı olmaḵ 'ālemde ne güçdür güç
- 2 Düşüb sevdā vü 'aşḵa ser-te-ser geşt eyleyüb dehri
Cihānuñ mübtelāsı olmaḵ 'ālemde ne güçdür güç
- 3 Saña rām olsa dilber ḥarc idersüñ eldeki varı
Şafānuñ mübtelāsı olmaḵ 'ālemde ne güçdür güç
- 4 Felek 'aksi dönüb ġāfil elinden alsa dildarı
Sen anuñ mübtelāsı olmaḵ 'ālemde ne güçdür güç
- 5 Yüz on yerde añub derd-i derūnuñ iştiğāl eyle
Filānuñ mübtelāsı olmaḵ 'ālemde ne güçdür güç
- 6 CESĀRĪ bāl açub pervāz ider evc-i feleklerde
Hümānuñ mübtelāsı olmaḵ 'ālemde ne güçdür güç

1a civānuñ: çünki S
4a dönüb: dönem M2
5 M2-

10

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Gelince bezm-i rindāne şarāb-ı ergüvāndan iç
Hızırveş zinde ol cānā ḥāyāt-ı cāvidāndan iç
- 2 Neherler çok bilürsün mā' i zemzem daḥı kevs̄er var
Şifā' -i maḥz olur elbet saña lāzım olandan iç
- 3 Şekerler şerbet ' ālemde mülezzez hem şafāludur
İçersin ' āfiyet olsun var ol āb-ı revāndan iç
- 4 Şabāḥ keyfi iki fincān ḳahve ḥoş virür neşve
Çubuḡı yāsemen ḳullan velī işlāḥ duḥāndan iç
- 5 CESĀRĪ ehl-i ' irfāna mukārin olduḡı demde
Sen ol yenbū' -ı ḥikmet la' l-i mey bāḳī ḳalandan iç

11

-
- 10 M1.26a, M2.9a, S.4a, SÇ.18a
2b saña lāzım olandan: yūri āb-ı revāndan M2, S
11 M1.28a, M2.9b, S.5a, SÇ.19a

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cemālün pertev-i şems-i cihân olmışdur ey şâlih
Hemîşe tal' atün dehre 'âyân olmışdur ey şâlih
- 2 Senün ol āsumân-ı hüsniñ üzre hâl-i rahşānuñ
Ser [ā] pā kevkeb encüm-ķırān olmışdur ey şâlih
- 3 Nice āğāz idem ol ķāmet-i tūbāyı vaşfuñ ben
Bilürüm ki kıyāmetden nişān olmışdur ey şâlih
- 4 Dilüm meyli degül şimdi saña rüz-ı ezeldendür
Düşelden 'aşkuña hayli zamān olmışdur ey şâlih
- 5 CESĀRĪ tūrmayub taħrīr ider dīvānçe-i nazmı
Ķalem destinde gūyā tercemān olmışdur ey şâlih

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Niyāzumdur saña cev̄r [i] ‘aṭālar eyle gel ey şūḥ
Lebünden būseler baḥş [u] seḥālar eyle gel ey şūḥ
- 2 Dimişsün tīr-i müjgānum hep aḡyārı helāk eyler
Kemān ḡaşuñla çok ceng [ü] cüdālar eyle gel ey şūḥ
- 3 Senün cev̄rünle ‘aşıḡlar ḡamū bīmār olmışdur
Derūn-ı derd-i nā-ḡāre devālar eyle gel ey şūḥ
- 4 Laṭīfe bābun aç aḡbāb içinde kesb-i zevḡ olsun
Cinās-ı elfāzla dürlü şaḡalar eyle gel ey şūḥ
- 5 Güzeller şāhısuñ ḡāhī maşdar-ı meclis-ārāda
Hemīşe ḡullaruñla ḡoş şafālar eyle gel ey şūḥ
- 6 Düşelden ‘aşḡuña ḡayli zamāndur cev̄rünü çekdi
CESĀRĪ ‘aşıḡa bu dem vefālar eyle gel ey şūḥ

- 1 Zekāvet hāşıl eyler nükte-i ʿ irfānı kim diñler
Gelür şevķ ile vecde tekyede devrānı kim diñler
- 2 Derūn-ı nūr-ı şevķuʻllāh ile memlū olur elbet
Kaçan müʻ min muvaḥḥid ḥüccet burhānı kim diñler
- 3 Kelāmuʻllāh tecvīd üzre oķunsa mesācidde
Şevāba nāʻ il olur ḥāfız-ı Kūrʻānı kim diñler
- 4 Beyān itmeklige başlarsa Kaʻ be vaşfını ḥüccāc
Maḥabbet arturur cān [u] gönülden anı kim diñler
- 5 CESĀRĪ söyleyenden diñleyen ʻ arıfdür elbetde
Kelāmında kemāli olmayan insānı kim diñler

14

Mefāʻ ilün Mefāʻ ilün Mefāʻ ilün Mefāʻ ilün

1a ʻ irfānı: ʻ irfān S, SÇ
1b devrānı: devrān S
5a söyleyenden: söyliden M1
5b kemāli: kemāl M1, SÇ
14 M1.56b, M2.-, S.7b, SÇ.37a

- 1 Dilâ bende bu sevdâ hâlet Muştafâdandur
Mezâhir nûr-ı çeşmümde hayâlet Muştafâdandur
- 2 Düzüb tâze eş'ârı hasb-i hâli şâ' irânâne
Bu halka itdügüm 'arz-ı kemâlât Muştafâdandur
- 3 Benüm dehr içre bu meyyâl-i maḥbûb olduğum vechi
Nedür bilmem velî 'aşka delâlet Muştafâdandur
- 4 Cüdâ düşdüm cemâlınden anuñçün böyle maḥzûnam
Sürûrum qalmadı dilde melâlet Muştafâdandur
- 5 CESÂRÎ imtiḥân ehli şakınsun baḥş-i nazmumda
Vaḳit bir tarz-ı âhirdür celâlet Muştafâdandur

15

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Bi-ḥamdi'llâh benüm gönlüm bu gün pek şâd ḥürremdür

1a hâlet: hâlâ S
15 M1.57a, M2.15a, S.9b, SÇ.37a
1a şâd: şâ M1

Gören dirler vişāl-i yār ile ʿālemde bī-gamdur

2 Cihān bāğında bitmişdür n'ola ser-keşlik eylerse
Benüm ol serv-ḳaddüm hoş-ser-efrāz müsellemdür

3 Bilüp buyurdı ḳim ṯa' n itmenüz ʿaşḳuñ hevāsıyla
Anuñ sevdāsına düşmek cihānda başḳa ʿālemdür

4 Ne mümkindür ferāgat eyleyem işbu maḥabbetden
Cihān maḥbūbınuñ ʿaşḳı baña ğāyetle elzemdür

5 Ḳalem şol ḥoḳḳa-i femden dür-i şeh-vār ʿarāz eyler
Temevvüc itmede ʿaşḳum devātum baḥr-i ḳulzümdür

6 CESĀRĪ perçem-i bend duzağında gönül ḳaldı
Degül hiç fetḥ ḳābil zülf müşkildür muṯalsamdur

16

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

3 M1-, SÇ-
16 M1.57b, M2.19a, S.10a, SÇ.37b

- 1 Dadandurdu beni afyon ile ma' cūna bir dilber
Şetāret keyf hāşıl itdürür her gūne bir dilber
- 2 Ne ğam germ-i hevā-yı ' aşkı ile serserī gezsem
Çıkardı reh-güzārum vādī vü hāmūna bir dilber
- 3 Mu' mmer olsun aḥvālüm bilüb her dem su'āl eyler
İder hoş iltifāṭı hāṭır-ı maḥzūnuñ bir dilber
- 4 Kelām-ı şā' irānı şöyle rengin olduĝın ister
Dilüm meyl itdürür biñ nükte vü mazmūna bir dilber
- 5 CESĀRĪ sevdüğüm dayı Cezāyirli kıyāfetdür
Yem-i ' aşk ile bindürdi beni ḳalyona bir dilber

17

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cihānı pür-ziyā iden o meh-rū tāb-dārumdur

1a afyon: afyona M1
17 M1.57b, M2.-, S.10b, SÇ.37b
1a meh-rū: mihr M1

Cemāl-i maṭla‘ evvel şems-i zāt-ı nūr [u] nārumdur

- 2 Kıamu ‘ālem aña hayrān [u] ser-gerdān olur elbet
 O hūsn-i hūlk pāk-meşrep güzel naşş-ı nigārumdur

- 3 Bu maẓmūn-ı leṭāfetle yirüm evc-i kemāl oldı
 Belāgat şāhibi iden beni ol kām-kārumdur

- 4 Serāy-ı hāşş-ı ‘aşk içre ‘aceb itmeñ çerāğ olsam
 Kerem-kān u şehāvet ma‘ deni dil-i şehriyārumdur

- 5 Görüb ebyāt [u] eş‘ārum diye taḥsīn idüb dilber
 Benüm evşāfumı şerḥ eyleyen ‘āşık CESĀRĪmdür

18

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Bizüm bu dehr-i fānide dilā yār-ı beķāmuz var
 O şūḥ-ı hūсне inzār-ı muḥibb [ü] asdiķāmuz var

2b hūlk: hūlkı M1, SÇ

4a itmeñ: midür S

18 M1.58a, M2.-, S.9a, SÇ.37b

- 2 Cefâsın ʿarz ider gâhî vefâdan gösterür demler
Hele anuñla çok nâz [u] niyâz üzre şaķâmuz var
- 3 Tenâķuz itmeyüz aķdem olan ol ahd mîşâķı
Biz iķrâr itdük evvelden o ķavle ittiķâmuz var
- 4 Senüñ olsun behişt ħûri ğılmân be-hey zâhid
Felekden kâm taĥşîl itmege bir meh-liķâmuz var
- 5 CESÂRÎ eyledüñ taĥrîr ʿaceb dîvânçe-i nazmı
Gören dir ʿâşķ bâbında kitâb-ı mülteķâmuz var

19

Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün

- 1 Kemân-ebrû şecâʿ atde bugün Rüstemligüñ vardur
Müjeñ tîriyle deldüñ sînemi ħürremligüñ vardur

3a ol: M1-
4a be-hey S
19 M1.58a, M2.19b, S.9a, SÇ.37b

- 2 N'ola gūyā seb-i āhen-dest ile sen pençe-penc olsañ
Dilīrāne ʿ azīm-i ʿ arşada muḥkemligüñ vardur
- 3 Hele çok kuvvet-i bāzūya mālīksüñ bu dem cānā
Zen-i dehri zebūn itdūñ ḥarīf ādemligüñ vardur
- 4 Sen ol ḥūbān-ı dehrüñ server [ü] sālārısuñ her dem
Cünūd-ı ʿ aşıḳān içinde müstelzemligüñ vardur
- 5 CESĀRĪ zāruña bu ʿ arşa-gāh-ı nazm-ı ʿ aşḳ içre
Muḳābil olub ey şūḥum gehī hem-demligüñ vardur

20

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Nigārā ʿ id-ı ekber mi kınalı perçemüñ vardur
Dile vaşluñ müyesser mi boyalı perçemüñ vardur
- 2 Görinür zīr-i fesden çin çin olmuş kemend-āsā

2a gūyā seb-i: ger yā seb-i M1, ger yā seb-i M2
3a kuvvet: - M1-
3b dehri: dehr M1, SÇ
20 M1.58b, M2.15b, S.7b, SÇ.38a
1a kınalı: boyalı M2

Ṭutup bend itmege vaḥṣī ğazālī perçemüñ vardur

3 ‘ Aceb ol kākül-i şeb-bū-yı zülfüñ şemm olunmaz mı

Meşāmm-ı cāna hoş-bū iktizālī perçemüñ vardur

4 Cihān şarrāfları bir tār biñ altun deger virse

Degül kıymet bu söz ğāyet bahālī perçemüñ vardur

5 CESĀRĪ tuğ-ı şāhīden nişān olduĝın it taşdıķ

Çekilmiş ḥaddeden şırma mişālī perçemüñ vardur

21

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Benüm rūḥ-ı revānum sevgili cānānum ‘ Oşmāndur

Cihānda ‘ ömrümüñ varı cesedde cānum ‘ Oşmāndur

2 Ḥakīmāne devā eyler marīz-i ‘ aşķ olan zāta

Şifā-sāz ṭabīb [ü] ḥāzıķ Lokmānum ‘ Oşmāndur

4a virse: dirsem M1, dirse M2, SÇ

21 M1.59b, M2.-, S.7b, SÇ.38b

1b cesedde: ḥaste M1

- 3 Hayā vü ḥilm ile şermende eyler ‘ālemüñ ḥulķı
Ebū Bekr ‘Ömer-āsā ‘adālet-kānum ‘Oşmāndur
- 4 N’ola kem-ter gedālardan beni ‘add itse ol dilber
Göñül tahtında mesken eyleyen sulṭānum ‘Oşmāndur
- 5 CESĀRĪ geçmezem andan ‘Alīyyü’l-murtażā ḥaḳķı
Benüm kendi efendüm ol şeh-i merdānum ‘Oşmāndur

22

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Baña kaç gözle işmār eyleyen evvel Süleymāndur
Şadākat dilde izhār eyleyen evvel Süleymāndur
- 2 Tebessümler tekellümler edālar gösterüb gāhī
Vişālin va‘d ikrār eyleyen evvel Süleymāndur
- 3 ‘Aceb bīgāne idüm ‘ālem-i ḥalķa beni ammā

22 M1.59b, M2.-, S.10a, SÇ.38b

2a gösterüb: eyleyüb S

2b vişālin: vişāl M1, SÇ

3 M1-, SÇ-

Muhibb-i aşinā yār eyleyen evvel Süleymāndur

4 Marīz-i mühlik-i ʿ aşk olduğum demde idüb çāre

Derūn-ı derde tīmār eyleyen evvel Süleymāndur

5 Cemāl-i bā-kemālūñ vaşfın āgāz eyleyem bir bir

Beni meddāh-ı hem-vār eyleyen evvel Süleymāndur

6 CESĀRĪ şāʿ ir-i şīrīn-kelāmam nuṭkumı gūş it

Dilüm bir şāhib-eşʿār eyleyen evvel Süleymāndur

23

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1 Ne sākī mey şunar cānın ne ol sâğarda lezzet var

Ne gördüm luṭf [u] inʿāmın ne şefkat ne mürüvvet var

2 Ne ben bāde-perest oldum ne hīç sâğar be-dest oldum

Ne bir meclisde mest oldum ne ʿaşkımda letāfet var

23 M1.59b, M2.-, S.10a, SÇ.38b

1 M1-

2a bāde: bād S

2b bir: M1-

- 3 Ne dutdum dāmen-i üstād ne mürşīd eyledi irşād
Ne olur şan' atum icād ne bu dilde kemālet var
- 4 Ne buldum kendüme reh-ber ne himmet eyledi pīrlər
Ne meskendür baña şol yer ne şimdi demde rāhat var
- 5 Ne leylüñ bir nehāriyam ne pā-yı yār ğubāriyam
Ne maħlaşla CESĀRĪyem ne bir nuṭqa cesāret var

24

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Göñül hier [ü] firāk ile ğam efkāra düşmişdür
Maħabbet ' aşq u sevda fikr ile bir kāra düşmişdür
- 2 Yaqar gündən güne cismüm benüm pür-āteş-i sūzān
Olub pervāne-veş şem' -i cemāl-i yāra düşmişdür
- 3 Şehā hüsünüñ görince olmuş ol hayrān ser-gerdān

5a - y1 yār ğubāriyam: M1-
24 M1.60a, M2.-, S.8b, SÇ.38b
2a pür: M1-
2b şem' : M1-

Dağıtmış ' aqlını serden yazık āvāre düşmişdür

- 4 Arayub derdine dermān bulam diyü gezüb şehri
Hekīm hāzık [u] Loqmān tabīb ' atṭāra düşmişdür
- 5 Su'āl eylerseler ' aşık CESĀRĪ keyf-i hālinden
O bir sevdā vü ' aşk ile hemīn bī-çāre düşmişdür

25

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dilā gūş eyle bu nuṭkum ezel bī-ḥad kemālüm var
Leṭāfet-baḥş-ı sevdā içre ḥālā imtişālüm var
- 2 İderdüm ārzū-yı ḥüsn-i dil-dārı katı çokdan
Bi-ḥamdi'llāh getürdüm dīdeme qarşu ḥayālüm var
- 3 Nice mazmūn-ı reng-āmīz nezāket fenne el irmez
Maḥabbet rāh-ı ' aşka sālīküm ṭab' -ı meyyālüm var

- 4 Hüneler gösterem ‘ uşşāka āşār-ı belāgatle
Ki düzdüm tāze şi‘ri çün me‘ālüm ḥasb-i ḥālüm var
- 5 ‘Adālet şāḥibi ḥübān-ı ‘ālem ol şehen-şāha
Gözüm yaşıyla yazılmış benüm bir ‘arz-ı ḥālüm var
- 6 Derün-ı rāzumı izhār-ı elfāz eyledüm tā kim
Ma‘ārif dil suḥan-dāna temennā-yı vişālüm var
- 7 Merāmum evc-i istiğnāya mā‘il olduğı vechi
Beyān olsun nedür maḳşūd olan ḳil ü ḳālüm var
- 8 Vücūdum ḳapladı sevdā vü ‘aşḳ bilmem ne ḥāletdür
Taḥammül idemez oldum be-ğāyet iştiğālüm var
- 9 CESĀRĪyem muḳarrerdür baña dīdār-ı yār her bār
Seḫerlerde gelür gider ḫayāl-i ḫüsn-i ḥālüm var

26

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

5b bir: M1-
26 M1.60b, M2.-, S.-, SÇ.39a(derkenar)

- 1 Firâķ-ı nâr-ı ĥasret ile sînem üzre dağum var
Yürekde âteş efrûzdur dil miĥnet ocağum var
- 2 Der-i meyĥânede geşt [ü] güzâr itdüğümüñ vechi
Ĥarâbât erlerinden muğ-beçe oğlum uşağum var
- 3 Cihânuñ mülk ü mâlı şevb-i ʿ uzlet eyledi benden
Ĥaşır yirin dutan şimdi kıra topraķ yatağum var
- 4 Baña gücenmesün kızî vefâtumda olur ise
Aña ol resm-i kısmetden çüküm ile taşağum var
- 5 Kemâl ehli beni ʿ add itmesün aĥbâb [u] yârânum
CESÂRÎ ʿ aşıkam bu nazm ile çok lehv [ü] lâğum var

27

Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün

- 1 Güzel çok dünyede dil râm olanlar saña nâdirdür
Meger ilhâm-ı Rabbânî ola her şey'e kâdirdür

3b var: M1-
27 M1.60b, M2.-, S.-, SÇ.39a(derkenar)

2 Benüm her gördüğüm maḥbûb-ı müşteşnâya meylüm yok

Velî maḥlûbum ʿ âlemde güzeldür ʿ ırq-ı tâhirdür

3 Anuñ seyr itmek ile ḥüsnin artar dīdenüñ nûr

Cemâl[i] dilberüñ devr-i felekde şemse dâʿirdür

4 Ki ʿ âlem bende-i fermân-beri olmışdur ol şūḥuñ

Eşigin yaşlanub bekler durur ʿ uşşâkı vâfirdür

5 Kalem evşâfına aʿ lâ ğazel tarḥ itdüğün görmüş

Dimiş ʿ âşık CESÂRÎ mişli yok ʿ âlemde şâʿirdür

28

Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün Mefâʿ ilün

1 Şafâ virdi meşamma müşg-i ʿ anber perçemüñ bûyı

Begüm ol ʿ ıtr-ı şâhumı baña söyle ne râyiḥdür

2 Senüñ ḥaḥḥuñda mı dirler ʿ aceb ey şūḥ-ı müşteşnâ

Unudur vaʿ d-i vaşluñ yâr gâyetle müsâmiḥdür

- 3 Tarīk-i Hâkda şâhum mürîdem emre münkâdam
Kelâmuñ naşş kâti^ç bu dile mürşîd nâşîhdür
- 4 Güzel ismüñ senüñ çün kim bu ^ç âlem içre Şâlihdür
Anuñçün ceşş-i ğamla ğâh işüm ceng-i muşâlihdür
- 5 Gehî bâb-ı vefâ muğlağ görünür dîdeme ğâhî
Dehânuñ müşkilâtum ğall ider esrâr-ı fâtihdür
- 6 CESÂRÎ n'ola merdâne gelüb ^ç arz-ı hüner kılsa
Suğan ehl[i] olan her şâ^ç ir-i meydâna râcihdür

29

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Çıķub ol semt-i seyrâna teferrüc itdi dilberler
Yoķ idi yâr-ı bîğâne teferrüc itdi dilberler
- 2 O şüh-ı işve-bâz ile mey [ü] mağbûb sâz ile
Hezâr nâz niyâz ile teferrüc itdi dilberler

- 3 O ħüsn-i şāh [u] dārālar cemāl-i ‘ālem-ārālar
Yeşiller giydi şahrālar teferrüc itdi dilberler
- 4 Benefşe ħaclete girdi çiçekler rāyiĥa virdi
Bahāruñ mevsimi irdi teferrüc itdi dilberler
- 5 Açıldı lāle vü sünbül figāna başladı bülbül
Sürāĥiler ider ğulğul teferrüc itdi dilberler
- 6 Şular cārī olub çağlar donandı baĥçeler bāĝlar
Şen oldu ser-te-ser daĝlar teferrüc itdi dilberler
- 7 CESĀRĪ söyler eş‘arı döker lü‘lü‘-i şeh-vārī
Görindi feyz-i āşārī teferrüc itdi dilberler

30

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Maĥāmuñ nāz ki ey dil nevā bülbül şadāsıdur
Gül-istānuñ şafāsı ğoncanuñ rengin edāsıdur

3a ħüsn-i: ħüsne M1, SÇ

5a vü: S

6a baĥçeler: baĥçe M1

30 M1.61b, M2.18b, S.7b, SÇ.39b

- 2 O dil-dār ile ʿ işret bezm-i şoşbet itmenũn vaşti
Bahāruñ mevsimi sulřān-ı nev-rũz ibtidāsıdur
- 3 Teferrũc-gāh iden zāta gerekdũr bir iki muşrıb
řafā-yı mey řadā-yı ney nedũr rũřuñ ğıdāsıdur
- 4 N'ola olsam ben ol řāh-ı cihānuñ emrine mũnķād
Gũnũl anuñ ezelden řũn ğulām bir gedāsıdur
- 5 CESĀRĪ ōzge sevdā vũ maşabbet bařķa ʿ ālemdũr
Kişiyi ʿ ařķa dũřvār eyleyen Bārī Ğudāsıdur

31

Mefā' ilũn Mefā' ilũn Mefā' ilũn Mefā' ilũn

- 1 Dirġā bezm-i ʿ ālemde ne baht-ı ser-nigũnuz biz
O řũřuñ intizārı ile dũ řeřm řolu ğũnuz biz
- 2 Cihānda bĩ-vefā dilber elinden bĩ-řuzũr olduķ
Anuñřũn rũz u şeb āh itmeden bũyle zebũnuz biz

- 3 Bize ta‘n itmesünler mā‘il-i cānāneyüz zīrā
 Qarār itmez gönül leyl [ü] nehārı bir cününüz biz
- 4 Felek maḥv ider ‘ömrüm dānesin ḥavfum budur bir gün
 Dayanma āsiyāb-ı dehre ey dil mişl-i unuz biz
- 5 CESĀRĪ şüret-i Ḥaḫdan gelüp zühd riyā bilmem
 Muḥaḫḫaḫ ‘āşık-ı şādıklaruz şāfi derünüz biz

32

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Dilā cāhillere kāmīl olanlar yārın aňlatmaz
 Tuymaz kimseye gencine-i esrārın aňlatmaz
- 2 Kişi cānānuñı cāndan ‘aziz tutmaḫ gerek her dem
 Odur ‘āḫil cihānda kesb ile bir kārın aňlatmaz
- 3 Düşürmez dillere rāzın ḥulūş-ı ḫalb olan ‘āşık

3b nehārı: nehār M1, SÇ

4b dehre: çarḫa S

5b şādıklaruz: şādık bizüz S

32 M1.71a, M2. -, S.31b, SÇ.44b

Raķīb-i nā-sezā a' dālara dil-dārın añlatmaz

4 Görürsüñ şüretā ' aynın şanursuñ şād-kām olmış

Çeker āhı derünından firāk-ı nārın añlatmaz

5 Kāmu nazmı mu' ayyendür ma' ārif dil suĥan-dāna

CESĀRĪ ' āşıkı zann eyleme güftārın añlatmaz

33

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Ne deñlü yāre yār olsam kaçır benden yakın olmaz

Anuñçün dām-ı zülfinden gönül murġı emīn olmaz

2 Kālur rüz-ı ebed cāh-ı belāda derd [ü] miĥnetle

Kaçan bir ' abd-i ' āciz kimseye Allāh mu' in olmaz

3 Çekerken çille-i ' aşkı müdām rāh-ı dilberde

Ne mümkindür dil-i şeydālara zār [u] ĥazīn olmaz

4a āhı: āh M1, SÇ / nārın: nārı S

5a nazmı: nazm S

33 M1.71a, M2.22a -, S.30b, SÇ.45a

1b murġı: murġ M1-, S-, SÇ

3a rāh: zār S-

- 4 Ben ol şeh-bâz-ı aşkam kim yanumda zâğdur qarçal
Bu gün Qâf-ı kanâc atde benüm gibi metin olmaz
- 5 CESÂRÎ tarz-ı nazm c âlemde çün böyle müsellemdür
Senün-veş herkese dilde sezâ-yı âferin olmaz

34

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Bize ol qadd-i mevzün va' de-i vaşlın ider gelmez
Hıram-ı nâzük izhâr iderek âyâ gider gelmez
- 2 Gelür gâhice bu maḥzün ṭab' um şormağa ammâ
Yanında engeli var n'eyleyem tenhâ seher gelmez
- 3 Hele bir kaç gün olmışdur görünmez ol perî-şüret
Niçün yaklaşmaz insâna aña bizden zarar gelmez
- 4 Nedür aşlı bizüm ile tekellüm itmez olmuşdur

4a kim: ki M1-/ qarçal: Rüstem M2-,S-

5a nazm: nazmum M1-

34 M1.71b, M2.22a -, S.30a, SÇ.45a

Ḥayıf tūṭī-ṭabī' atken leb-i ḵand-i ŧeker gelmez

5 CESĀRĪ müddet-i ' ömrüñ geçürdüñ iḥtiyār olduñ

Civānlar ya ne ḥavf eyler elüñden ḥayr [u] ŧer gelmez

35

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Eyā emlāk mālum rāh-ı yāra biz ki mebzüluz

Şadāḵat eylerüz zāhir şadāḵat ile me'müluz

2 Şehen-şāha nedīm olduḵ ḥuzūrında bulunmazsaḵ

Biz ey dil bilmiş ol şimden girü her bār mes'üluz

3 Bu dem dest-i ' alā' iḵden ḥalāş itdüḵ girībānı

Zen-i dehri ṭalāḵ itdüḵ mücerred merd-i maḥlüluz

4 Ğam u ğuşşa kederden ḥamd ola āsüde ḥāl olduḵ

Cihān menşübunuñ biz begliginden şimdi ma' züluz

4a nedür: ne var M2

5b ya ne: yanına M2 / eyler: M-

35 M1.71b, M2.25b -, S.29b, SÇ.45a

2a nedīm olduḵ: nedimiz ger M2, S / ḥuzūrında: ḥuşuşda S

3b dehri: dehr M1, SÇ ; dehre M2

- 5 Dilâ ğurbet diyârına düşüp hoş armağan olduk
Maĥabbet bûstânında biten bir tâze maĥşûlûz
- 6 Olup dervîş-i zâkir şevk ile yâ Hû diyüp her dem
Ĥudânuñ ismine bir kûşe-i vaĥdetde meşĝûluz
- 7 CESÂRÎ rahmet-i Ĥaĥdan ümîdi itmeyüz maĥtû‘
Ġünâh [u] cürm [ü] ‘ işyân ile biz ol şâha maĥbûluz

36

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

- 1 Bizi faşl itme ey zâhid nedür sevdâ bilür bilmez
Ĥazer kıł açma ‘ uşşâka dehân aşlâ bilüp bilmez
- 2 Sebaĥ-ĥûân olmaduñ ‘ ilm-i rumûzât taşavvufdan
Ledün sırrın cihâna eyleme ifşâ bilür bilmez
- 3 Zuhûr-ı ‘ aşĥ olan kimdür ne ma‘ nâdur ‘ ayın şın ĥaf
Baña anı beyân it ey dil-i dâna bilür bilmez

- 4 Görüp manzûm eş‘ârı şanur anı kolay şan‘at
Tefekkür itmeyüp veznin oğur monlâ bilür bilmez
- 5 CESÂRÎ şöhret [ü] şānuñ ‘aceb var mı kemāl eyle
Niçün söyler gezer dilde seni dünyā bilür bilmez

37

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Bu gün seyr itdüm ol cānānı bir şāh-ı levend olmuş
Kim itmiş ism-i baṭṭālı o bir bāl-i bülend olmuş
- 2 Maḥāl ender maḥāldür ḳaddine dest ırmesi anuñ
Benüm ol ṭūṭı-i ṭab‘um hemān serv-menend olmuş
- 3 Dökülmüş yem mişāli ḥāl-i Ḥindū rüy-ı dil-dāra
Göñül murğını şayda perçem-i zülf kemend olmuş
- 4 Müselsel zülf-i sevdāya cünün-ı ‘aşḳ olup bu dil
O leyli fikret ile mā-teḳaddem ḳayd [u] bend olmuş

- 5 Budur havfum CESĀRĪ zār ider hāṭırdan istihrāc
Ki gördüm başka meşrep bağlamış yār hūyı tünd olmuş

38

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 O şūḥuñ kām̄eti 'ar' ar veya bir serv-i dal olmuş
Naẓīrin görmedüm ḥaḳḳā güzeldür bī-miṣāl olmuş
- 2 Tılsım-ı a' zam olduğı vücūdı şek [ü] şüphem yok
Yed-i ḳudretle zīrā resm-i ādem pür-kemāl olmuş
- 3 Ḥayāl-āsā görünür āsumān-ı vechi dil-dāruñ
İki ebrūları ğarrālanup şekl-i hilāl olmuş
- 4 Leb-i cān-baḥş 'İsī-veş ider mürde-dilüm ihyā
Benüm rūḥ-ı revānum şol dem-i mu' ciz-maḳāl olmuş
- 5 Nice evşāfına nazm ile āġāz etmem ol hūbuñ
Begendüm hey'et-i ḥüsnüñ 'aceb şāḥib-cemāl olmuş

6 CESĀRĪ kıl nazar şems [ü] kamerden şu' le almışdur

Libāsı kırmızısından yanağı al al olmuş

39

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Ser-i mular yine dil-dārdan gitmiş telāş olmuş

Güzellenmiş 'aceb ol yār-ı mümtāzum tırāş olmuş

2 Yaşmış tal' at-i zībā virür 'aşıklara hālet

Vücūd-ı nāzigin gördüm ser-ā-ser hep kumāş olmuş

3 O şūhum Yūsufa aqrān olur Mısr-ı melāhatde

Anuñ esrār-ı hüsni dehr içinde halka fāş olmuş

4 Yine bir fitneye bā' işdür ol ağıār-ı bed-ḥ'āhān

Karışmışdur şeyāṭin 'askerine gūyā baş olmuş

5 CESĀRĪ tāb-ı ruhsār-ı mücellā hāle bedr olmuş

6b libāsı: libās M1, S, SÇ / olmuş: olmuşdur M1

39 M1.75b, M2.-, S.11b, SÇ.47b

3b esrār-ı: esrārına S

4b 5b S

Felek bir mäh-ı şeb-ārā ile şarmaş dolaş olmış

40

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Şerāfetlü benüm ol ' izz-mendüm nemden incinmiş
Letāfetlü o ṭab' -ı müsteṭābum nemden incinmiş
- 2 O şūḥum dehre ḥübān server [ü] sālāridur ey dil
Ben anı cümleden a' lā begendüm nemden incinmiş
- 3 Faşihāne tekellüm nāz ider ṭūṭilere nisbet
Sözi şehd [ü] şeker-leb la' l-i ḳandüm nemden incinmiş
- 4 Ne cürm itdüm ' aceb bilmem yañıldum āh itdüm ben
Ne noḳşān itmişüm āyā efendüm nemden incinmiş
- 5 Beni zencir-i ' aşḳ ile ṭutup bend eyledi muḫkem
CESĀRĪ perçem müşkil kemendüm nemden incinmiş

5b 4b S
40 M1.77b, M2-, S.11b, SÇ.48b
1b müsteṭābum : müstemendüm S
2a sālāridur: sālārdur M1, SÇ

41

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 İşitdüm Ādem Havvā iki cān ağlamış gezmiş
Düşüp firķat araya zār [u] nālān ağlamış gezmiş
- 2 Ķalup şasret bucağında nice vaķt zamān ey dil
Dilā Ya' ķub Yūsuf ĉün be-her ān ağlamıř gezmiř
- 3 Cihān hep bir ķarār üzre degüldür sa' dı naşsı var
Felek devrānı ile nice insān ağlamış gezmiş
- 4 Ķudānuñ luřf [u] kahrından ser-ā-pā ' ālem ü dehri
Temevvüc eyleyüp deryā vü ' ummān ağlamış gezmiş
- 5 CESĀRĪ sevgili yārdan cüdā olınca ĉoķ diller
Yaķub cismin anuñ ol nār-ı hicrān ağlamış gezmiş

42

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

-
- 41 M1.-, M2-, S-, SÇ.47a(derkenar)
42 M1.78b, M2.-, S.12a, SÇ.49b

- 1 Yazıldum meşq-i dilberde CESĀRĪdür bana maḥlaş
Oқındum ʿ aşq-ı defterde CESĀRĪdür baña maḥlaş
- 2 Peder māder qomışlardur Ḥasan adum benüm ammā
Muʿ ayyen cümle dillerde CESĀRĪdür bana maḥlaş
- 3 Emek sebqat olınmışdur kemālāt ehline cānā
Sebeb ol şimdi her yirde CESĀRĪdür baña maḥlaş
- 4 İşābet eyleyüp aқdem iki üstāddan el aldum
Pes oldum pīr ü perverde CESĀRĪdür baña maḥlaş
- 5 Ğazeller eylerüm inşā kemāl ehli suḥan-dāna
CESĀRĪ şehr-i Benderde CESĀRĪdür baña maḥlaş

43

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Vücūduñ āb [u] ḥāk bād [u] āteşle olup maḥlūt
Anı bu çār-ʿ unşur terkibiyle itdi Ḥaқq mazbūt

4b perverde: perver M1

43 M1.81a, M2.30a, S.12a, SÇ.50b

- 2 Münevver eyledi āfāk ḥüsnüñ āfitāb-āsā
Cihāna zīb-i fer virdi muziyyā envār-ı mebsūt
- 3 N'ola zencir-i sevdāya tolaşup kalsa bu diller
Senüñ bend [ü] duzağ-ı zülfüñ eyler 'ālemi merbūt
- 4 Kitāb-ı muşhaf-ı ḥüsnüñde kaşuñ satır-ı bismildür
Siyāh ḥāl ḥatt-ı naqşuñ dizilmiş güyā pür-menķūt
- 5 CESĀRĪ rāz-ı ḥikmetdür dehān açma bu esrāra
Ḥaṭā şādır olur şāyed dilünde kıl sözüñ maḥbūt

44

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Nedendür 'āşıkānı daḥl idersüñ böyle ey vu'āz
Giriftār eyledi 'aşka beni ol ḥāfizu'l-ḥuffāz
- 2 Gehī na't-i Rasül gāhī Ḥudā vaşfında dil meşgül

1b terkibiyle: terkible M1
44 M1.81b, M2.31a, S.12b, SÇ.51a
2a gāhī: gāh M1, M2, SÇ

Füyûzât-ı İlähîden eşerlerdür o nazm a' vâz

- 3 Ğazel îcâd kılmak biñde bir zâta naşib olmaz
 Kemâlât ehlini h'âb-ı cehilden Hakk ider ikâz
- 4 Hünerdendir kelâm-ı dilde mevzûn eylemek böyle
 Olaydı ma' rifet sende lisân eylerdün istiḥfâz
- 5 CESÂRÎ münşe'ât ṭab' uma hiç olmaz mı istiḥsân
 Bu meydân-ı suḥanda yok senün-veş bir şîrîn-elfâz

45

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Eyâ bâğ-ı belâgat bülbül-i zârı şafâ geldün
 Bu dem fetḥ itmege ebvâb-ı gül-zârı şafâ geldün
- 2 Birikdi leşker-i 'uşşâk iclâlün ancak şaf şaf
 Eyâ fend-i cünüduñ nazm serdârı şafâ geldün

45 M1.89a, M2.-, S.14b, SÇ.55a
 1a zârı: zârımı S

- 3 Şadefler ağzın açdı ʔolmaq ister lü'lü'-i fenle
Eyā bārān-ı hikmet dürr-i şeh-vārı şafā geldüñ
- 4 ʔomaduñ bezmümüz ʔulmāt deycür-ı felâketde
Eyā şām-ı ğamuñ şem' -i şerer-bārı şafā geldüñ
- 5 CESĀRĪye ma' ārif bezm ʔalmıñ idi ihfāda
Eyā miftāh-ı ʔufl-ı bāb ezhārı şafā geldüñ

46

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Senüñ cevruñ baña bī-intihādur itme sulţānum
Ĝamuñla işlerüm cümle hebādur itme sulţānum
- 2 ʔıfılsuñ daħı ' aşık ʔadrini sen yaħşı bilmezsün
Bu ğün baña ise yarın sañadur itme sulţānum
- 3 Seversüñ sen de bir meh-rū bulursuñ itdüğüñ bir bir

4a bezmümüz: bugünüm S
46 M1.101a, M2.-, S.24b, SÇ.61b
1b hebādur: hebā M1

Hep  alem derd-i  aşka m bteledur itme sult n m

4 Seni ol c d [u] luşfindan sev p halk eylemiş B ri
Sevilmez dime dilberler riy dur itme sult n m

5 Taşass r eyleme   aşık CES R  cem l nden
Anuň her r z [u] řeb k rı baňadur itme sult n m

47

Mef  il n Mef  il n Mef  il n Mef  il n

1 Dirig itmem virem c nı eger isterse c n n m
Gerekmez baňa bu c n-ı cih n olmazsa c n n m

2 Dil-i řeyd ya b y-ı vuřlatuňdan irdi hoř-b lar
  Aceb řanđı g l-ist nda ađıldıuň verd-i řand n m

3 Yetiř r va  de-i firřatde mařz n eyled ň luřf it
Viř l nle gehi   ařıklađuň ř d ola sult n m

47 M1.101b, M2.44b, S.24a, S .61b
2b g l-ist nda: g l-ist ndan M1, S, S 

- 4 Marīz-i ḥasret ile öldürür āḥir beni devrān
 Şifā-yı vaşl ile cānān eger itmezse dermānum
- 5 Dirīgā bilmedüm ḳadrūñ müyesser ola mı görmek
 CESĀRĪ dīdeme oldı ḥayāl ol yār [u] yārānum

48

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Senūñ evşāfuña me'zūnuñ 'ālem ben de sulṭānum
 Rumūz-ı şı' r ile maḳrūnuñ 'ālem ben de sulṭānum
- 2 ' Acebdür ey saçı Leylā ṭolaşup dağ [u] şaḥrāyı
 Olurlar 'aşk ile Mecnūnuñ 'ālem ben de sulṭānum
- 3 Cihān ḥalkı du'ācuñdur idersūñ luṭf-ı bī-pāyān
 Anuñçün ser-be-ser memnūnuñ 'ālem ben de sulṭānum
- 4 Cemālūñ sırrını bir bir idenler şād olur elbet

48 M1.102b, M2.43b, S.24b, SÇ.62a

2b ben de M1-

4a şād: şāh M1, S

Degüldür şimdilik maḥzūnuñ ‘ālem ben de sulṭānum

5 Saña ‘āşık CESĀRĪdür hemān üftāde zann itme

Olupdur cān ile meftūnuñ ‘ālem ben de sulṭānum

49

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Kaçan vaşf-ı dil-ārāya maḥabbetle kalem çekdüm

Kalem-ebrū siyāh sevdāsına bir ḥayli dem çekdüm

2 Ḥorāsānī sevād-āsā ḥayāl-i ebruvānıñ ben

Derūnum kişverinde resm idüp tığ-i ‘Acem çekdüm

3 Raḳībūñ cānını almaḳ benüm kaşdum idi līkin

Günāhdan iḥtirāz itdüm yine döndüm kadem çekdüm

4 Murādumca bu ‘ālemde begüm kām almadum gitdi

Bu kec-rev çarḫ-ı gerdūnuñ elinden çok sitem çekdüm

49 M1.103a, M2.-, S.23a, SÇ.62b

1b siyāh: siyeh S

2a Ḥorāsānī: Ḥorāsān M1

4b kec-rev: geçer M1

- 5 CESĀRĪ şeh-r-i Benderde ben ol Bayraqlı Cāmi‘ de
Bilālūñ ‘aşkına her dem ezān vaqtinde ‘alem çekdüm

50

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Hūdā virse baña bir dilberāndan vaşl kām alsam
Cihānda ber-murād olmuş diyü bir özge nām alsam
- 2 Cihān içre hemān ancağ yeterdi ol baña devlet
Tevāzu‘ la dilinden merhabā gāhī selām alsam
- 3 Çemen zevķin iderdüm gāh kırup meclis o yār ile
İrişse nev-bahār eyyām bu destüme cām alsam
- 4 Baña çok sākīlik itse o dem bir tıfl-ı nev-reste
Anı ol keyf ile āgūşuma her şubḥ şām alsam
- 5 Gelürdüm bed-raķībūñ yanına şād feraḥlarla
Ne ğam idi bu dünyāda ‘adūdan intikām alsam

- 6 Yine bu ʿabʿuma gülşen-geh-i ʿaşk içre olanda
Güşâyış olmaduğ bir murğ-ı bıkır-i ğonca-fām alsam
- 7 CESĀRĪ ʿūd u ʿanber-būy vazʿ-ı micmer eyledüm
O müşğ nāfe-i Çīn Hıṭādan pür peyām alsam

51

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 ʿAceb mi ağlasam dostlar bu ğün cānānum aldurdum
Nice āh itmeyem bülbül gibi gülşānum aldurdum
- 2 Meded hicrān ile öldüm baña kimler devā kılsun
Cihān içre ṭabībüm yoğ bu dem dermānum aldurdum
- 3 Öürsem ger bu ḥasretle baña ḥayfā vü yazıklar
Ṭolandı bir dağı doğmaz meh-i tābānum aldurdum
- 4 Kime ʿarz ideyüm ḥālüm kime kimden idem şekvā
Baña zūlm oldı dünyālar deger yārānum aldurdum

51 M1.105a, M2.-, S.33a, SÇ.64a
2a kimler: kimlere M1

- 5 Nice Ya' k̄ūb gibi olmayayum ben derd ile giryān
CESĀRĪ mişl yođ bir Yūsuf-ı Ken' ānum aldurdum

52

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bu gün bezm-i suĥan-dān içre taĥsīn-i hezār aldum
Kemālāt ' arz kıldum āferīn-i bī-şümār aldum
- 2 Dilümde şu gibi cārī kılup manzūm [u] eş' arı
Bihār-ı Meşnevīden nice dürr-i şāh-vār aldum
- 3 Duĥān-āsā hemān maĥv-ı vüçüd itmek murād itdüm
Çubuğ-ı ' aşka ĥālīş zer virüp ĥoş kehribār aldum
- 4 Firāşında yaturken ĥ' āb-ı rāĥatda görüp yārı
Şeb-i vuşlat diyüp destüme seyrim mum yanar aldum
- 5 Temāşā eyledüm ol naĥl kıaddüm mīve-dār olmış

52 M1.105b, M2.-, S.24b, SÇ.64b
2a manzūm: manzūme M1
5 M1-, SÇ-

O dem dest-i dırāz itdüm şulu şeftālū nār aldum

6 Helāl olmaz mı ey şūfī ki peygamber bāzārıyla
Tevekkeltu te‘ālallāh diyüp buse kenār aldum

7 Ucuzdur müft düşürdüm ger anuñ çıkmazsa hicrānı
CESĀRĪ ḥāb-gāhumda ‘acā‘ībden şikār aldum

53

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 O şāh-ı ḥüsne sevdā-yı gönül ben bī-bedel virdüm
Keten ḥelvāsı-veş çekdüm cefāsın tā ki tel virdüm

2 Metā‘-ı vaālına taqđır-i cān naqd-i bahā eyle
Ḥayırlaşduḡ çün ol bāzāra ḡā‘il oldum el virdüm

3 Binā-yı ‘aşḡı muḡkem ḡurmaḡa üstād neccāra
Muḡaffāyı kiriş çatdum kelām ḡaşı temel virdüm

53 M1.106b, M2.42b, S.24b, SÇ.65a

1a şāh-ı ḥüsne: şūḡ-ı ḥüsnine M1

3b ḡaşı: ḡaş M1, M2

- 4 Suhan-dāna yine bir nazm icād eyledüm ammā
Nazire kaydına düşenlere şügl-i hâlel virdüm
- 5 CESÂRÎ ṭab^ç -ı dīvānum tetabbu^ç itdüm ol yāra
Hedāyā armağān olsun diyü a^ç lā ğazel virdüm

54

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Eyā şāh-ı güzīnüm merḥabā ' idüñ sa' id olsun
Efendüm nāzenīnüm merḥabā ' idüñ sa' id olsun
- 2 Kuluñ remz-i nezāketle şenā vü medḥüñ itmekde
İşit āh [u] enīnüm merḥabā ' idüñ sa' id olsun
- 3 Şeref bulmaḳdadur ḥüsnüñle ' ālem ey cihān-ārā
Eyā nūr-ı mübīnüm merḥabā ' idüñ sa' id olsun
- 4 Güşāde ṭālī^ç [ü] baḥtuñ ziyāde ' ömrüñ itsün Hāḳḳ
Münevver meh-cebīnüm merḥabā ' idüñ sa' id olsun

- 5 CESĀRĪ kūşe-i firqatde ğam-ġġn olmasun her dem
Sen ol  ayne l-yaġġn m mer ab   id n sa id olsun
- 6 CESĀRĪ genc-i  asretde mek n olmuş  az n olmuş
  it  h en n m mer ab   id n sa id olsun
- 7 CESĀRĪ kemter nd r iltif tu la olur   rrem
Kerem  ıl k m-b n m mer ab   id n sa id olsun

55

Mef  l n Mef  l n Mef  l n Mef  l n

- 1 Cih n pa asına t bi  a a-yı ender nam ben
M b  irlikde k mil b - u   en z -f n nam ben
- 2 Ma   arifler bil r m hiyyet-i nazmum ne de l d r
Ma abbet ehline ma l m  ol  a  -ı f z nam ben
- 3 G ren dilde kel mum v rid t hep  l h dir

6 M1-, S -

7 M1-, S -

55 M1.112a, M2.-, S.27a, S .67b

3 M1-, S 

Suḥan-dāna muḥakkaḳ bü'l-^ç acāyib reh-nümūnam ben

4 Cihānı eylesün memlū ḥazīn-i şavt [u] nālānum

Bezimde hoş şadā eyler rebāb erġanūnam ben

5 Ṭabībā her cünūn-ı ^ç aşḳ olan şāḥib-devā-cūya

Be-ġāyet elzem a^ç lâ bir giyāh-ı eftīmūnam ben

6 Dilüm maḥfūz kıldum ḥūblar evşāf zıkrinden

CESĀRĪ anuñ iĉün her belālardan maşūnam ben

56

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Çıkar büy-ı maḥabbetler ruḥ-ı gül-zāruñ aġzından

Çopar şad-nāleler murġ [u] hezār-ı zāruñ aġzından

2 Şükūfāta bahār eyyāmı diġḳatle nazār kılsañ

Duyarsuñ ^ç aşḳ āşārın çemen ezhāruñ aġzından

56 M1.112a, M2.47a, S.27a, SÇ.67b

2a eyyāmı: eyyām M1, S

- 3 Sitem sözler ile āzürde-dil itmiş bu gün yarı
Dökülmüş şaň zehirler ol raķīb-i māruñ ađzından
- 4 Derūnumdan ğamum gitdi biĥamdi'llāh ki şādānam
Maĥabbet-nāme geldi irdi ĥoş dil-dāruñ ağzından
- 5 CESĀRĪ-veş ĩadem başdı bu bezme çok kemāl ehli
Çıkar nā-dīde sözler şāĥib-i eş'āruñ ağzından

57

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ğazel tarĥ eyle 'āşık muĥtaşar ma' nā müfid olsun
Gerekmez eski ĥať dīvānçe-i nazmuñ cedīd olsun
- 2 'Alī-veş gel bu meydān içre merdāne hüner göster
Görenler Zü'l-feķār-ı nazm cāndan nā-ümīd olsun
- 3 Dilā ṭab' -ı mü'enneşle ĥarışmam baĥş-i 'irfāna
Benümle imtiĥān olan bu bezm içre yigid olsun

- 4 Kemāl izhār iden ehl-i ma‘ārifden haqīkatde
Maḥabbet ber-devām ancaḡ gönülde ‘aşḡ mezīd olsun
- 5 CESĀRĪ vaqt-i ḥāmisde du‘ā-yı ḥayra sâ‘īdür
Cihān içre güşāde ṭālī‘ [ü] baḥtuñ sa‘īd olsun

58

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Felek çok gördüñ āḥir dilber-i mümtāzum alduñ sen
Enīs-i yār-ı ḡār hem-dem hem-rāzum alduñ sen
- 2 Senünçün ‘āleme şekvā idersem lāyık-ı Ḥāḡḡdur
Benüm bāl-i bülendüm ol hümā-pervāzum alduñ sen
- 3 İrer bu dūd-ı āh-ı inkisarum saña elbetde
Hezārān çün benüm feryad zār āvāzum alduñ sen
- 4 Duzaḡ u ḥīle ḡurduñ āl ile şayd [u] şikār itdüñ

58 M1.114b, M2.-, S.25b , SÇ.69a
2a ‘āleme: ‘ālem S

Çolumdan uçurup ol şāhin şeh-bāzum alduñ sen

- 5 CESĀRĪ Hāḡḡ ḡuzūrında bizüm faşl ola da' vāmuz
Efendüm nāz-perver server ü ser-bāzum alduñ sen

59

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dilā bu ' arşa-gāh-ı naẓma kân-ı ' aşḡ olan gelsün
Kemālāt şāhib-i ma' nā mekānı ' aşḡ olan gelsün
- 2 Dürüst olmaḡ gerekdür şā' irānuñ ṭab' -ı mevzūnı
' Arüz ' ilminde māhir ' ārifān-ı ' aşḡ olan gelsün
- 3 Bu bezm içre anı ben isterüm ḡāzır cevāb olsun
Nice kez ögdül almış dāsitanı ' aşḡ olan gelsün
- 4 Lu' abda zūr [u] kuvvetde mu' ādil ola şuḡbāna
Güreşçi tekyesinde pehlivān-ı ' aşḡ olan gelsün

4b şeh-bāzum aldın sen: şeh-bāz M1
59 M1.115b, M2.50a, S.27b, SÇ.69b
1b kemālat: kemālet M1, S, SÇ
3b gelsün: M1-

5 ‘ Aref dersin oꝑur ‘ ilm-i tařavvufdan rumūz añlar

şehen-řāha nedīm tercemān-ı ‘ ařđ olan gelsün

6 CESĀRĪ ‘ ilm-i ĥikmetden ĥaber-dār olmayan bilmez

Bu meydāna benümle imtiĥānı ‘ ařđ olan gelsün

60

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Elā ey řālib-i da‘ vā nefes gönder nefes gelsün

Fiġāna başla ey řeydā işidem cāna ses gelsün

2 Eger vāķıf iseñ rāza bu demde başla āġāza

Ur ol mızrābuñı sāza dil [ü] cāna heves gelsün

3 Bulup maĥfice dil-keş cā o sākīden ķıl istircā

Mey-i gül-fām ĥađrā cām-ı memlū dest-res gelsün

4 Niġün terkim virür gelmez girü gitmez şurur gelmez

5 M1-

60 M1.115b, M2.-, S.26a, SÇ.69b

4b yürür gelmez: yürür M1 / gelsün: M1-

Uçup gelmez yürür gelmez şabā sen bāri es gelsün

- 5 Olur cevher mekânında anuñ qaşdı ziyânında
Gel ey ğam tırma yanında bırak lākayı kes gelsün

- 6 İdüp efgāni tızden kesildi tākātüm dizden
CESĀRĪyem size bizden ya pes gitsün ya pes gelsün

61

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dilā bu bezm-i ' irfāna şalādur hep gelen gelsün
Kamu ' aşk ehli ihvāna şalādur hep gelen gelsün
- 2 Ben ol Īrān Tūrān şā' irinden ihtirāz itmem
Bu demde cem' -i yārāna şalādur hep gelen gelsün
- 3 ' Arabla Kürd ' Acem şā' irleri bilmez benüm tavrım
Bu meydān-ı suhan-dāna şalādur hep gelen gelsün

5 S-
6a efgāni: efgān M1/ tızden: āvāzdan M1, SÇ
61 M1.116a, M2.-, S.25b, SÇ.69b

- 4 Cihān halkı ser-ā-ser da^ç vetümdür imtiḥān için
Kemālāt ehl[i] insāna şalādur hep gelen gelsün
- 5 Dilüm āteş-feşāndur vaḳt-i tanzīr-i makālatda
Tekellüm ola ḥaşmāna şalādur hep gelen gelsün
- 6 Bahāsın anılamak için metā^ç -1 nazm şā^ç irler
Çıkarsun sūḳ-1 sultāna şalādur hep gelen gelsün
- 7 Ḳanı bir ma^ç rifet-kānı hüner ^ç arz eylesün bu dem
CESĀRĪ merd-i meydāna şalādur hep gelen gelsün

62

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün

- 1 İçüp ^ç aşḳ bādesin cānā ziyāde sersem oldum ben
Göñülden tarḥ-1 ğam kıldum o demde ḥürrem oldum ben
- 2 Nuḳūş-1 zāhir ü bāṭın görüp dürlü ḥayālātı
Taḥayyürde ḳalup ḥāmūş lāl [ü] ebsem oldum ben

62 M1.116a, M2.-, S.26a, SÇ.70a
1b o: ol S

- 3 K̄onuldum ʿİsev̄iler dest ile micmer-i ʿaşka
 Yanup yaqılmada ḡüyā buḥūr-ı Meryem oldum ben
- 4 Degüldür kimseler aṣlā benüm esrāruma vāḳıf
 Ḥudānuñ ismi ile bir t̄ılısm-ı aʿzam oldum ben
- 5 CESĀRĪ ʿaşk ʿummānum yine cūṣ ḥurūṣ itdi
 Bu demde dürr-i nazmum ile baḥr-i ḳulzüm oldum ben
- 6 Ḥarābāt erleri cümle benüm oḡlum uṣaḡumdur
 Civānāne bu dem ey dil baba-yı ʿālem oldum ben

63

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 O ṣūḥ-ı nev-resin meftūnıyam yār ʿāṣıḳıyam ben
 Cemāl[i] ḥüsnine ḥayrān dīdār ʿāṣıḳıyam ben
- 2 Eneʿl-Ḥaḳḳ sırrına vāḳıf olup Maṣṣūr-ı ʿaşk oldum
 O tār-ı zülfe ṣayd olsam nʿola dār ʿāṣıḳıyam ben

6 M1-, S-
 63 M1.116b, M2.48a, S.25a, SÇ.70b

- 3 Ferāgat eylemem tā ḥaşre dek evşāf-ı dilberden
Düzüp mevzūn kelāmı tāze eş‘ār ‘āşıkıyam ben
- 4 Gel ey bülbül figān nāle zār itme seher vaḳti
Beni zann itme kendūñ gibi gül-zār ‘āşıkıyam ben
- 5 CESĀRĪ maḥlaşum ammā Ḥasan oldu benüm adum
Cihān dilberlerinūñ böyle her bār ‘āşıkıyam ben

64

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Lebūñ yāḳūt iken cānā anuñ vaşfin diyen mercān
Kızılıрмаğa añsızun düşüp virsün hemān dem cān
- 2 Yasağı yok şarāb-ı erġuvānuñ bezmde sākī
Giyinsün cāme-i gül-gūn cām tā hoş döne devrān
- 3 Kabā-yı sürh ile başdan ayağa şu‘le göstere
Görinsün dīdeme bu gün şemis-ḫal‘ at cihān al ḳan

- 4 Cemālũñ mihr-i enverde saña beñzer bu dünyāda
Züleyhā-yı Buhārī geldi bir de Yūsuf-ı Ken' ān
- 5 Şerār-ı āh-ı āteş tā kimi teskīn ide bilmem
Derūnum yaqmada her ān meded bu āteş-i hicrān
- 6 CESĀRĪ külhenī olduğumuñ vechi budur her dem
Yanar řab' -ı derūnumda dem-ā-dem āteş-i sūzān

65

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ğazel tarş idelüm ögdül-güşā urğana bağlansun
Hedāyā gūn-e-gūn tuřfe-nümā urğana bađlansun
- 2 Kelām-ı řā' irānı istemem ben olduğın řāyi'
Bizüm itdügümüz medş [ü] řenā urğana bağlansun
- 3 Naşardan nüşha yazmaş lāzım oldu bizlere cānā
Yazalum za' ferān ile du' ā urğana bağlansun

5a āteş tā: -āsā M1
65 M1.117a, M2.-, S.-, SÇ.69b(derkenar)

- 4 Bu hālka sır fāş eyler anı var mı bir aşı cān
Ene'l-Haqq syleyp Maşur ola urana baqlansun
- 5 CESĀRĪ da vī-i aşıı idp meydāna girmişdir
Kelām-ı imtiāna cucua urana baqlansun

66

Mefā' iln Mefā' iln Mefā' iln Mefā' iln

- 1 Ğazel tar itmede alā CESĀRĪsin CESĀRĪsin
Ne diyem vaşfua haqqā CESĀRĪsin CESĀRĪsin
- 2 Kemālāt ile meşhr olduu dilde nmāyāndur
Szm yodur saa at ā CESĀRĪsin CESĀRĪsin
- 3 CESĀRĪ maqlaş olup hoş laab gkden saa inmiş
Hele bu arşada hālā CESĀRĪsin CESĀRĪsin
- 4 Cināsāt-edā gstermek ancak şānua maşşş
Suhan-ārā-yı bī-hem-tā CESĀRĪsin CESĀRĪsin

5 Ma'ārif ehli nuḡkuñdan nice ma' nā ider tefhīm
Muḡaḡḡaḡ dehr nev-peydā CESĀRĪsin CESĀRĪsin

6 Hüner-mendān-ı nazma ḡā'il olduñ pāk bī-pervā
Nice medḡ itmeyem āyā CESĀRĪsin CESĀRĪsin

7 CESĀRĪ ehl-i Bender ḡadrüñi bilmezse ḡam çekme
Senüñ ḡadrüñ bilür dünyā CESĀRĪsin CESĀRĪsin

67

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Atup tīr-i müjeñ cāna n' idersüñ ey kemān-ebrū
Beni maḡşūduñ öldürmek midür ey ḡamzesi ḡanlı

2 Ḥarāretler virür teşne-dile ol āteş-i 'aşḡuñ
Leb-i la' l-i zülālüñden kerem ḡıl vir bir içim şu

3 Dudaḡuñdan yañāḡundan baña bir buse virmezseñ

67 M1.120b, M2.50b, S.27b, SÇ.72a

1a cāna: cānā M2

2b vir: M1-

Helâl itmem saña ‘ aşıklıgum haqqın bu dem yâ hû

4 Seni teşhîre şayd itmek için esmâ çeker bu dil

Perî-şûret cefâdan geç dime şoñra baña şu bu

5 CESÂRÎ ‘ aşıkam ‘ aşq âteşi eyler seni iñrâk

Hzer kıl dūd-ı âh-ı inkisârum alma ey meh-rû

68

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

1 İrelden ‘ aşq-ı cānāna gönül bir âh çeker bir hû

‘ Aceb hâl oldu bu cāna gönül bir âh çeker bir hû

2 O Leylî fikretiyle ‘ âriz olmuşdur cünūniyyet

Düşüp küh [u] beyābāna gönül bir âh çeker bir hû

3 Firâk-ı nâr-ı hasretle yanup yakıldı bu cismüm

Taħammül yoğ bu hicrāna gönül bir âh çeker bir hû

68 M1.121a, M2.-, S.27b, SÇ.72b

3a bu cismüm: cism-i cān S

4 Gelür şevķ ile vecde tekye-gāh-ı   aşķı g rd kde

arışur zıkr-i devrāna g n l bir āh  eker bir h 

5 CES R  dilde nukum v rid t[1] hep  l h d r

Baup bu nazm-ı d v na g n l bir āh  eker bir h 

69

Mef  il n Mef  il n Mef  il n Mef  il n

1 Doĝup burc-ı sa  adetden cem l   arz eyle ey meh-r 

G z k Şol evc-i rif atden amer-al  at hil l-ebr 

2 Sen ol h sn-i dil- r su  cih nda    lem- r su 

Bir   adil Ő h [u] d r su  ider ullar seni  rz 

3 Bilind n t  muaddemde miŐ l n yodur  demde

Seni her g rd gi demde ay dan  b olur l 'l '

4   Aceb hoş-arz resm n var laif n zik o cism n var

amu dillerde ism n var cih n adu n ile meml 

69 M1.121a, M2.51b, S.27b, S.72b

1b amer-al  at: Őemsi-al  at M1, M2, S

5 CESĀRĪ ‘āşık efgende olupdur sen şehā bende

Bu vaḥşīlik nedür sende amān ey gözleri āhū

70

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1 Bi-ḥamdi‘ llāh o tıfl-ı nev-resi gördüm pedersizce

Sa‘ ādet-ḥāneye tenhā ḳadem başdı ḥabersizce

2 Yüzün göstermemiş a‘ dālara ol meh-liḳā dilber

Ḳarañu gicede teşrīf ḳılmışdur fenersizce

3 Metā‘ -ı ḥüsnine anuñ ezelden müşteri idüm

Baña kālā-yı vaşlın baḥş ḳıldı sīm [ü] zersizce

4 Açıldı tāli‘ [ü] baḥtum felek sa‘ dına devr itdi

Ḥoş-āheng-i şafā ḳıldıḳ o meclisde kedersizce

5 Raḳīb-i nā-sezālar tuymadı aşlā bu esrārı

CESĀRĪ kām-bīn [ü] kām-yāb oldum ḥazersizce

70 M1.126a, M2.-, S.21a, SÇ.75b

4b ḳılduk: ḳıldı S

71

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Güzelsin sevdüğüm dilber nazīrūñ yok bu dünyāda
Cemālūñ nūr ile enver saña dil oldı üftāde
- 2 Ki sensūñ müntehā kāmēt olur vaşluñ baña cennet
İdersūñ hālūme şefkat bi-ḥamdi'llāh bu eşnāda
- 3 Kaşuñ kavş-i kazā dirler müjeñ tūr-i belā dirler
Yüzūñ şemsü'd-ḍuḥā dirler rumūzāt ehl-i ma' nāda
- 4 Bu gönlüm yāveri sensūñ güzeller dāveri sensūñ
Cihānuñ ḥāveri sensūñ saña 'ālem temāşāda
- 5 Yaşum döndürme gel seyle dilūñden hoş-keḷām söyle
CESĀRĪ 'āşıkı eyle şehā bu ğamdan āzāde

72

-
- 71 M1.126a, M2.-, S.17a, SÇ.75b
1a dünyāda: eşnāda M1, SÇ
3a tūr: M1-
4a yāveri: yāver M1
72 M1.127b, M2.55b, S.21a, SÇ.76b

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Yine sevdā vü 'aşk ile düşüp bir fikr [ü] endişe
Serüm şaldum belā-yı derd [ü] miḥnet özge teşvīşe
- 2 Nedür ben bendesin ol şūḥ görince eyler istiḡnā
Nedür nāz u edā āyā Ḥudā kâ'il mi bu işe
- 3 O lu' b-ı şaṭranc-veş ferz evinden māt gösterdi
Gönül şāhın o leclācum getürdi 'ākıbet kişe
- 4 Külüng-i 'aşk ile Ferhād-veş delsem n'ola bir daḡ
Şīrīnüm elde ḥāmem oldı gūyā emsel-i tīşe
- 5 Şabā uğrar iseñ vaqt-i seḥer ol kūy-ı dil-dāra
CESĀRĪden selam al da getür 'arz eyle 'Abdişe

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

5a ol: ol gel M1
73 M1.128a, M2.56a, S.17b, SÇ.76b

- 1 Derūnumda dilā rāz-ı nihānum artdı gitdükçe
Füyūzāt-ı İlāhī ʿaşq kānum artdı gitdükçe
- 2 O sevdā vü maḥabbet taḳvıyet virdi dil [ü] cāna
Vücūdum zaʿ f iken tāb [ü] tüvānum artdı gitdükçe
- 3 Taḥammül eyler oldum kūh-ı ḳāf-ı cevri-i dil-dāra
Cefā ile benüm bār-ı girānum artdı gitdükçe
- 4 Baña maḥşuş olur her nazm tanzīr-i maḳāl itmek
Ġazel taḥrīrine başt [u] beyānum artdı gitdükçe
- 5 N’ola bu dem cihān şāʿirlerine reh-nümün olsam
Kemālāt hūnerle nām [u] şānum artdı gitdükçe
- 6 CESĀRĪ vaḳt-i ḥāmisde ḳamu aḥbāb [u] yārāna
Duʿā-yı bī-ʿaded ḥayr-ı ḥisānum artdı gitdükçe

2b zaʿ f iken: zaʿ fuñ M1
74 M1.128a, M2.57a, S.18a, SÇ.77a

- 1 Şalāḥa ḳābil olmaz nefs-i bed-ef' āl fāsıdde
Anı zencīrler ile baḡlasañ ṭurmaz mesācidde
- 2 Heves-kārān dervīş ile şeyḫ uyar neye dirseñ
Kerāmet mi olur tekye-nişīnān u melāḥidde
- 3 Revān ol nehr-i cārī-veş iriş bir kāmīl-i bahre
Ki ṭahriyyet olur Nādir efendi mā' -i rākıdde
- 4 Olup rızḳına ḳāni' ḡayrınıñ mālına göz dikme
Ki zīrā görmedüm hīç ḥ'āb-ı rāḫat çeşm-i ḫāsıdde
- 5 CESĀRĪ eyle gel üslūb ile tertīb-i ḫoş-dīvān
Oḳusunlar o nazm-ı pākūñi gördükde kāḡıdda

75

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bizümle ol güzel hem-dem olur ammā neden şoñra
Arayup semtümüz her-dem bulur ammā neden şoñra

4b ḫāsıdde: fāsıdde M1-, M2, SÇ
75 M1.128b, M2.-, S.21a, SÇ.77a

- 2 Nice nāz [u] nezāketle gelür şıdķ u şadākatle
Selāmum dürlü   izzetle alur ammā neden şoñra
- 3 Geçüp devr eyleye devrān gider bu ħüsn ile   ün vān
O da bir dilbere ħayrān olur ammā neden şoñra
- 4 Vücūdı titreye tir tir dōke göz yaşını yer yer
Maĥabbet neydügin bir bir bilür ammā neden şoñra
- 5 CESĀRĪ fırşatuñ vaķti irişür devletüñ vaķti
Zamān-ı vuřlatuñ vaķti gelür ammā neden şoñra

76

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 O şūĥuñ ebru-vānı rā gibi egri ħayāl ince
Meh-i nev zann ider   ālem   aceb Şekl-i hilāl ince

2 M1 nüshasında tekrar yazılmıştır.
3a   ün vān: elvān M1, SÇ
3b ammā: M1-
4a tir tir: titreye M1
76 M1.129a, M2.-, S.18a, SÇ.77a
1a ħayāl: hilāl M1, SÇ / Şekl-i hilāl: müşkil ħayāl M1, SÇ

- 2 Çekilmiş haddeden şırma mişâli turra-i perçem
 K̄ara nūrānī haṭṭ vaşfinda var çok k̄il [ü] k̄âl ince
- 3 Vücūd-ı nāziki üzre bürüncek pīrehen giymiş
 N'ola başına şarınsa gögez keşmīr şāl ince
- 4 Taḥammül idemez bār-ı girāna k̄add-i dil-cūsı
 Kenār-ı cūda bitmiş k̄āmet-i serv-i nihāl ince
- 5 CESĀRĪ cādde yoldan k̄üy-ı yāra k̄ıl nazār varma
 Saña cā-yı selāmetdür tarīk-i irtihāl ince

77

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Baña ey pür-cefā-cū yār kūsüp incinme darılma
 Şuçum 'afv it niyāzum var kūsüp incinme darılma
- 2 Dü çeşm ile nigāh itdüm görüp ḥüsnūñ bir āh itdüm
 'Aceb sehv ü günāh itdüm kūsüp incinme darılma

- 3 Ola rāzī Ḥudā senden umulmaz bed-edā senden
Ḥaṭā benden ʿ aṭā senden kūsüp incinme darılma
- 4 Eyā ṭabʿ -1 zarīfüm gel zen-i dehre ḥarīfem gel
Benüm cānum şerīfüm gel kūsüp incinme darılma
- 5 Göñül sevdi seni aḳdem meleksün şeklün ol ādem
CESĀRĪ ʿ āşıḳa her dem kūsüp incinme darılma

78

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

- 1 Hevā-yı ʿ aşḳa uydum murḡ-ı cān ḳaldı uzaḳ yirde
O cānān-ı maḳarr āşiyān ḳaldı uzaḳ yirde
- 2 Kimünle eyleyem bu ḡurbet ilde göñlümi bilmem
Ḥayāl-i dīdem ol tāze civān ḳaldı uzaḳ yirde
- 3 Meded yār [u] muʿ inümden baña hīç bir ḥaber yoḳdur
Şabā gördün mi bī-nām [u] nişān ḳaldı uzaḳ yirde

4 Felek hışm ile yabana beni oğlar gibi atdı

Nice āh itmeyem ıaşı kemān ıaldı uzağ yirde

5 ııarmam laħza ĥātırdan anı ben ĥařre dek ařlā

CESĀRĪ ol filān ibn-i filān ıaldı uzağ yirde

79

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Dilā ger maħrem olduńsa ezel bir kāřif-i rāza

Bu dem gel bezme başla 'ařđ [u] řevđ ile sōze sāza

2 Nevā vü nađme zāruńla řafā-yāb eyle 'uřřāđı

Olup mānend-i bülbül gel ağıl ol ğonca-mümtāza

3 Ne ĥāřıl gezmeden ey yār Sāsān [u] Semenkānı

Yüri 'azm idelüm bir ĥüb içün iđlīm-i řirāza

4 Bu bezm-i ĥāřř-ı 'ařđıñ nağşını almağ ne mümkindür

Felekler üzre emřāl-i ĥümā başlarsa pervāza

4b ıaşı: ıaş M1 / yirde: M1-
79 M1.129a, M2.52b, S.18a, SÇ.77b

- 5 Hüseyniye çıkarma şavtuñı ‘ aşık CESĀRĪ zār
Merāmın pūselik kııl ‘ arz-ı hāl eyle o Şehnāza

80

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Bu bāğ-ı bezm-gāh içre açıldı yāsemen topı
Tur istiķbāle karşı bir ayak serv-i semen topı
- 2 Geçen sulţān-ı nevrūzdan o şāh-ı gül-‘ izār için
İhāta eyledi ‘ asker mişālinde çemen topı
- 3 Şabā luţf eyle o zūlf-i nigārı bize ‘ arz itme
Dimāğ-ı ‘ aşıkı kııldı mu‘ atţar feslegen topı
- 4 İki dāmen miyānında balābāndan hāzer eyle
Şikār almak murādıyla tolanur çok zağan topı
- 5 Çün anuñla cihān şā‘ irleri hep iftiḥār eyler
Baña dūnyā mālñ virsen saña virmem rehn topı

5b şehnāza: şehen-sāza S
80 M1.135b, M2.-, S.18b, SÇ.80b(derkenar)
3a ol: o M

- 6 CESĀRĪ vaşf olunmaz kemāl [ü] ma‘rifet birle
Edā itmek degül mümkün ne sen ʔopı ne ben ʔopı

81

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Benüm bir tāze meh-rū eski derdüm tāzelendürdi
Ne rāhatdum o server eski derdüm tāzelendürdi
- 2 Hırām-ı nāzenīn izhār idüp ‘arz eyledi kendin
Gör ol ʔadd-i şanavber eski derdüm tāzelendürdi
- 3 ʔırā‘ at eyledi geldi yürüdi pīşe-gāhumda
Kitāb-ı ‘aşq ezber eski derdüm tāzelendürdi
- 4 Maḳām-ı Pūselikden Pūselik Şehnāz gösterdi
ʔıluḡ fazluñ muḡayyer eski derdüm tāzelendürdi
- 5 CESĀRĪ fāmumı bülbül mişāli ʔıldı güyende

81 M1.139a, M2.-, S.32a, SÇ.82b
1a meh-rū: dilber S
3a geldi: gitdi M1

Benüm bir verd-i aḥmer eski derdüm tazelendürdi

82

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Leb-i cām-ı muşaffādan şunar mey-nāb Urusçuḳlı

İder maḥmūr iken mest-i dilüm bī-tāb Urusçuḳlı

2 Dem-i 'işretde taḥşīl-i neşāṭ olsun diyü her dem

Ḳılur i' zāz hoş-ikrām bilür ādāb Urusçuḳlı

3 O Rusçuḳ dilberi serv-i semen hep ḳadd-i bālādur

Zamānı ile sevdüm ben de bir meh-tāb Urusçuḳlı

4 Göñül bir nāzenīn ister te'ehhül eylemek ḳaşdum

Baña yā Rāb naşīb eyle 'ıyāl enşāb Urusçuḳlı

5 Seçilmez cism [ü] endāmı bürüncek pīrehenlerden

Ḥarīr sündüs istebrāḳ giyer eşvāb Urusçuḳlı

82 M1.139b, M2.-, S.32a, SÇ.82b

1b mest: M1-

3b zamānı: zamān M1

5 M1-

6 Seçilmez cism-i endāmı k̄amusı şūḥ-meşrepdür

Gelürler bezm-i ʿuṣṣāka olur aḥbāb Urusçuklı

7 CESĀRĪ münşeʿāt-ı ṭabʿuma ʿālem pesend eyler

Baḥā öğretti nazm ile hezār elḳāb Urusçuklı

83

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1 ʿAceb ey şūḥ-ı müšteṣnā saḥā bir çatmak olmaz mı

Firāş içre tek ü tenhā ikimüz yatmak olmaz mı

2 Temāṣā eyleyüp ol naḥl-i ḳaddūn mīve-dārından

Şulu şeftālülerden ḥāşılı bir datmak olmaz mı

3 Tenaʿʿum eyler idüm şofra vü ḥʿān-ı vişālünden

ʿAḳīde şekkerin müşg-i gül-āba ḳatmak olmaz mı

4 O rāzı dilde pinhān eyleyüp gāhī teşevvuḳla

Gelüp baʿzen eḥibbā içre ṭafrā şatmak olmaz mı

83 M1.139b, M2.-, S.20a, SÇ.82b

3b olmaz mı M1-

- 5 CESĀRĪyle olup cānā hemīşe zevķe müstağrak
Ġam [u] ālām bu dilde derūndan atmaķ olmaz mı

84

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

- 1 Teferrūc-gāha   azm idüp kaçan serv-i semen çıķdı
Anuñ ardınca gül lāle şakāyık yāsemen çıķdı
- 2 Şükūfāt-ı cihān alayını hep bağladı bir bir
Benefşe sūnbül [ü] nergis kıaranfil nesteren çıķdı
- 3   Alem-āsā çekildi tuğ-ı şāhī pīşe-gāhından
Çemen   askerleriyle seyre ol vechü'l-ħasen çıķdı
- 4 Yeşil seccādeler ile döşendi cümle şahrālar
Eħibbā zevķ-i şoħbet itmege şağ esen çıķdı
- 5 Hevālar mu  tedildür ya niçün kesb-i şafā olmaz

5b atmaķ: artmaķ M1
84 M1.140a, M2.63a, S.19a, SÇ.83a
1a teferrūc-gāha: teferrūc-gāhı S
3a pīşe-gāhından: pīşe-gāhında M1, M2
3b   askerleriyle:   askerlerūñ M1

Maḳām-ı dil-keş-ārāya dilā ehl-i suḫan çıḳdı

- 6 Şular tuḡyān idüp aḳdı revān rāh-ı güzer-gāha
Maḫabbet baḫr aşḁāfında bir dürr-i ‘ Aden çıḳdı
- 7 N’ola gūş eyler iseñ ‘ andelībün naḡme-i zāruñ
Bahāruñ mevsimi irişdi gülşenden zaḡan çıḳdı
- 8 Hudānuñ birliḡin izḫār için āşār gösterdi
Şehādet parmaḡın ḳaldurdi bālāya çemen çıḳdı
- 9 Ḥabībin ḫāk-i pāyine yüzün sürmekdi maḳşūdı
Diyārından ‘ azīmet eyleyüp Veysel Ḳaren çıḳdı
- 10 CESĀRĪ ‘ aşḳ [u] sevdādur mekāndan lā-mekān olmak
Seni bir kimse şormaz bāḡ-ı dehre ya neden çıḳdı

85

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

6b baḫr: baḫrinün M1
8 M1-
85 M1.140b, M2.-, S.22a, SÇ.83a

- 1 ‘ Aceb şayyād olurdum gölde ördek kızum olsaydı
Gezerdüm Akdeñiz yalıların tımbazum olsaydı
- 2 Ticāret vaḳti fevt itmeyüp fırsatını gözlerdüm
Baña alış viriş kesb-i şafā ger lāzım olsaydı
- 3 Şitā vaḳtinde tavşan avlamak ḳābil olur idi
Küheylān at ile yügrük ḳınalı tazım olsaydı
- 4 Şunaydı sāğar sāḳī mükeyyif bāde-nüş ile
Ururdum na‘ rayı pey pey bülend-āvāzum olsaydı
- 5 Raḳībūñ kellesin ḡalṯān iderdüm seyf-i ḳāṯı‘ la
Şecā‘ at itmege ger ḳuvvet-i zūr bāzum olsaydı
- 6 Köroḡlu gibi nāmum söylenürdi ‘ ālem [ü] dehre
Yanumca bir levendāne edā ‘ ayvāzum olsaydı
- 7 Görürdi ma‘ rifet ‘ arz eylemek nice olur yārān
Dilümde tāze eş‘ār ḳolumda sāzum olsaydı

3b yügrük: yürek M1

7b sāzum: bāzum M1, SÇ

- 8 Murād üzre felekden kām alurdum dār-ı dünyāda
Benüm şāhin baqışlı bir hümā-pervāzum olsaydı
- 9 İderdüm bir nuṭuḡ ile nice biñ mürde dil iḡyā
Cihānda ger Mesīḡ-āsā dem-i i‘ cāzum olsaydı
- 10 CESĀRĪ özge bir dīvān-ı nazm inşā ider idüm
Edāyī hem Lezīzī-veş iki üstādum olsaydı

86

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Mücerred bu zen-i dehre ṭalāḡ ister göñül şimdi
Müzekker ṭıfl-ı nev-res bir uşāḡ ister göñül şimdi
- 2 Egerçi ‘ālemüñ maqşūdını tefhīm ider ammā
Murādı üzre penbe bir yataḡ ister göñül şimdi
- 3 Aña biz himmet-i ‘ālī idüp dāra sezā gördük

9a dil iḡyā: iḡyā iderdüm M1
9b cihānda: cihānuñ M1
86 M1.141a, M2.-, S.32a, SÇ.83b
1a dehre: M1-

Kemend-i perçem-i pür-çîn duzağ ister gönül şimdi

4 Levendâne gezer dâ'im yürür bu şehir-i Banderde

Miyāna tağmağa piştov bıçağ ister gönül şimdi

5 O şūh-ı nev-resin vaşlına irmek cānına minnet

Anı şayd itmege tenhā şoğak ister gönül şimdi

6 ' Aceb itmek anuñ bu söz [ü] sāza mā'il olduğın

Şafā-yāb olmağa ehl-i mezāk ister gönül şimdi

7 Bu nazm [u] şî' re üstādam diyü söyler gezer halka

' Alî ismiyle kendüye çırağ ister gönül şimdi

8 CESĀRĪ-veş iki la' l-i lebin emmek murād eyler

Şabāh keyfi gömec balı revāk ister gönül şimdi

87

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

3 b pür-çîn: çîn M1, SÇ / duzağ: duzağı M1

4a bu şehir-i Banderde: bezm-i çhibbāda M1, SÇ

87 M1.142a, M2.-, S.22a, SÇ.84a

- 1 Yine bu meclise bir nükte-senc pür-edeb geldi
 Kadīm-i ‘ālem-i ervāḥdan ‘ālī-neseb geldi
- 2 Füyūzāt-ı İlahīden eṣer anda mezāhirdür
 Haḳīkat ‘ilmine āgāh [u] server munteḥab geldi
- 3 Suḥan-perverligin işbāt için bir nazm gösterdi
 Ma‘ārif ehline āsar-ı neş‘e ol sebeb geldi
- 4 Pesendīde ğazel tarḥ eyler ise n’ola bu ḥāmem
 Hemīşe ḥātır-ı nā-şāda şādī der-‘aḳab geldi
- 5 Dil [ü] cāna şafā-yı cāvidānı dest-i sākīden
 Hedāyā bir ṭolu cām-ı muşaffā leb-be-leb geldi
- 6 Diyār-ı Rūmda zūlf-i nigāruñ vaşfuñ eylerken
 Eḳālīm-i ḥasende ‘aḳluma Şām [u] Haleb geldi
- 7 Nedür ol ‘ayn şın ḳaf nedür ‘āşık nedür ma‘şūḳ

3a işbāt: M1-

4b ḥātır: ḥaṭr M1

5a cāvidānı: cāvidān M1, SÇ

7a nedür ‘āşık nedür ma‘şūḳ: ‘āşık ile ma‘şūḳ ne M1

O ma' nāyı su'āl itmek CESĀRĪden aleb geldi

88

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Maħall-i müşkilātum mühmel olsun böyle alsun mı
Benüm işüm be-ğāyet mücmel olsun böyle alsun mı
- 2 Senüñle dilberā hiç şoħbete vaqt-i müsā' id yok
' Adūlar beynümüzde engel olsun böyle alsun mı
- 3 Cihān içre dilerken pāye-i ' izz [ü] şeref bulmağ
A' lā rütbem hemiše esfel olsun böyle alsun mı
- 4 Ne itdüm arğ [u] gerdūna murādum üzre devr itmez
Mu' aṭṭal bağt devlet mu' allel olsun böyle alsun mı
- 5 CESĀRĪ ħalk-ı ' ālem içre beyhūde ılup zārı
Ney anbūr-veş müsta' mel olsun böyle alsun mı

88 M1.142a, M2.-, S.18b, SÇ.84a
1a müşkilātum: müşkilātuma M1
2a yok: bulmaduğ M1
5b ney: beni M1

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ḥabīb-i kibriyā ḥayre'l-beşer dünyāya bir geldi
 Muḥammed Muşţafā nāmıyla er dünyāya bir geldi
- 2 Muḥakḳak doğdı Ḥakḳuñ emriyle Meryem anadan
 O Rūḥu'llāh 'İsī bī-peder dünyāya bir geldi
- 3 Zenān içre güzellerden güzel dilde Züleyḥādur
 Daḥı ḥüsn ile Yūsuf ay püser dünyāya bir geldi
- 4 Cihān şāḥib-Ḳur'an-ı Ḥamzayı ol bā-şafā dirler
 'Ömer 'ayyār gibi ḥile düzer dünyāya bir geldi
- 5 Ḳırardı zü'l-fiḳār ile 'Alī düşmenleri her dem
 Hemīşe Tañrı arslanı meger dünyāya bir geldi
- 6 Nice ceng [ü] cidāl itdi cihānda ḥāricilerle

89 M1.142b, M2.-, S.19b, SÇ.84b
 1b er: peygamber M1
 6 M1-, SÇ

Ebū Müslim gibi şāhib-teber dünyāya bir geldi

- 7 Olinmaz mı o medḥ Seyyid Battāl Ġāzīnūñ
Anuñ-veş merd-i kāmīl didiler dünyāya bir geldi

- 8 Ġazeller şā'ir olana düzdi ḥoş-keḷām ile
O ṭab' -1 müstaḳīm 'Aşık 'Ömer dünyāya bir geldi

- 9 CESĀRĪ maḥlaşıyla yād olunur zāt-ı Benderli
Ḥasan ismiyle şol ehl-i hūner dünyāya bir geldi

90

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Şehā va' d-i vişāle dil inansun böyle ḳalsun mı
Bugün yarın diyü cāndan uşansun böyle ḳalsun mı
- 2 Maḥabbet 'arz itmekçün cihāna 'ūd u 'anber-veş
Vücūdum micmer-i 'aşḳ içre yansun böyle ḳalsun mı

9a olunur: olur M1
90 M1.142b, M2.-, S.19a, SÇ.84b
2 S-

- 3 Gelüp pervâne şem^ç -i cemâlũñ ʈolanur her şeb
Bu murğ-1 cismüm ^ç aşk odına yansun böyle ʈalsun mı
- 4 Sezā mıdur ʈururken ^ç aşık-1 şādıklar ağıyaruñ
Murād-1 şem^ç -i maqşūdı uyansun böyle ʈalsun mı
- 5 Saña pervānelik idüp be-her şeb murğ-1 cānum şol
Cemālũñ şem^ç ine ʈarşu dolansun böyle ʈalsun mı
- 6 Görüp ^ç atşāneler āb-1 zülālũñ ʈavz-1 la^ç lüñden
Anı nüş itmeyüp ʈasret yalansun böyle ʈalsun mı
- 7 ʘarīdār-1 hūnerler yoq diyü sūq-1 maḥabbetde
Benüm dükkānçe-i ʈāb^ç um ʈapansun böyle ʈalsun mı
- 8 Nice yıl āsitānuñda ümīd-i vaşluñ itmişken
CESĀRĪ ʈalk-1 ^ç ālemden utansun böyle ʈalsun mı

3 M1-
6a ʈavz: ḥoş M1
7a diyü: M1-

6. KALENDERİLER

1

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Bir dildeki 'aşkuñ eşeri çün ola peydā
Mümkün mi aña eylememek cânını ihdā
- 2 Ta'līm-i 'ulüm itmede ğonca dehenüñden
Āyāt-ı ruhuñ ezber ider bülbül-i şeydā
- 3 Ey aḥsen-i taqvim şuver-i zülf-i siyāhuñ
Bi'llāh getirür bu serüme bir qara sevdā
- 4 Uşşākuñ olub ḥalk-ı cihān vaşfuñ iderler
Meddāḥlaruñ olmağda nümāyān hüveydā
- 5 Cān virmeden i' rāz ider şanma CESĀRĪ
Āyā ne zarar ḥalk-ı cihān olsa hep a' dā

1 M1.13a, M2.2b, S.-, SÇ.8b

1a çün: M2-

2

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Nādān mı şanursuñ bu cihān halkını cānā
 'Ārif geçinür bāy [u] gedā cümle ser-āpā
- 2 Alçağ nazar itme yüri var mūr-ı za'ife
 Hoş gör ki Süleymān-ı zamān bendesi ola
- 3 Her hātır-ı maḥzūn bulur elbetde tesellī
 Hep kullarınıñ ḥāline vākıfdur o Mevlā
- 4 'Aql irmesi mümkün midür ol sırr-ı Ḥudāya
 Taḳdīr-i ezel olmaya tağyīr hem ifnā
- 5 Taḳṣīr bizümdür anı tefhīm idebilesek
 Maḳbūl hemān olur idüñ ey dil-i dānā
- 6 Ḳādir degülüz her nefesüñ şükrin edāya
 Bir köhne 'abānuñ degülüz lāyıķı aṣlā

- 7 Vākıf olayum dirseñ eger sırr-ı rumūza
 Kı1 anı temāşā ki Hāķķuñ şun^ç -ı hüveydā
- 8 Keşf itdi suhan ehl[i] kamu dildeki remzi
 Bir nuṭka virildi nice biñ şāhid-i ma^ç nā
- 9 Vazgeçdi ğazel söylemeden şimdi CESĀRĪ
 Īm^ç ān-ı nazarı ile ider ḥalkı temāşā

3

Mef^ç ūlü Mefā^ç ilü Mefā^ç ilü Fa^ç ūlün

- 1 Kār eyleyicek cān [u] dile ḥasret-i ^ç Īsā
 Lā-şübhe irer luṭf [u] ^ç aṭā şefkat-i ^ç Īsā
- 2 Her bār niyāz iden aña olmaya maḥrūm
 Maḥbūl olısdur heme ol ümmet-i ^ç Īsā
- 3 Mevtāları iḥyā ile çoķ mu^ç cizesi var

8b biñ: M1-
 3 M1.15a, M2.-, S.3a, SÇ.10b
 2 M1-
 3 M1-

Fahr itse n'ola anuñ iden millet-i 'İsā

- 4 Çün anda zühür eyledi āşār-ı nübüvvet
Eflāke kadem başdı hemān Hāzret-i 'İsā
- 5 Vaşf eylerüz elbetde biz ol zāt-ı 'alāyı
Şāyāndur 'ālemde dilā devlet-i 'İsā
- 6 Müştāklaruz görmege dīdārunı anuñ
Bi'llāh virür cāna feraḥ rü'yet-i 'İsā
- 7 İrgürdi Hūdā bizleri şol sāl-i cedīde
Tebrīk ola devrān-ı şafā ḥürmet-i 'İsā
- 8 'İrfān-ı suḥan-dāna ğazel eyledüm inşā
İtdüm bu maḳālāt ile ben rağbet-i 'İsā

4 M1-
5 M1-
6 M1-, SÇ-
7 M1-
8 M1-

9 Bir şâ^çir-i mendūhdur üftāde CESĀRĪ

Yā Rabb naşīb ola añā himmet-i ^çĪsā

4

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

1 Peydā olalı sīnede bu nār-ı maḥabbet

Her yirde zūhūr eyledi envār-ı maḥabbet

2 ^çArz olsa n'ola lāle şıfat dāğ-ı derūnum

Görinse olur ^çāleme āşār-ı maḥabbet

3 Gülşān-ı haḳīkatde dil iḥfāda tūrurken

Mürşīd-i şabā kıldı gör izhār-ı maḥabbet

4 Ğafletde idüm cān gözini açdum uyandum

Düş oldu benüm dīdeme tekrār-ı maḥabbet

9 M1-

4 M1.22a, M2.5a, S.-, SÇ.15a

1b envār: āşār M2

3a gülşān: gülşenān M1

4b dīdeme: dīde M1

- 5 Bilür ezeli ‘ âdet kânûnı CESÂRÎ
 ‘ Āşıkda olur hâşılı her bār maḥabbet

5

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Rūyuñda feraḥdan yine bir eṣer yok ey āḥ
 Eşkāl-i gümāndur iki ebrū-yı muṭarraḥ
- 2 Ğamzeñ cigerüm küşelerin deldi meded āh
 Müjgānuñ ucından görünür adıma berzaḥ
- 3 Yandurdı beni n‘eyleyeyüm sūz-ı maḥabbet
 Ey şūḥ-ı cihān ‘ aşkuñ imiş āteş-i dūzaḥ
- 4 ‘ Aksine dönüb derd ile cānā beni senden
 Ayırdı bu devrān-ı felek fersaḥ fersaḥ
- 5 Şiddetlü şitā şaḫalum aḡ itdi CESÂRÎ
 Āyine-i temşil olınur bağlayıcaḫ yaḥ

5 M1.29a, M2.-, S.5b, SÇ.19b
 5a aḡ: aḫ S; CESÂRÎ: civānum S
 6 M1-

- 6 Cānuñ reh-i dildārda urbān ola bir gūn
 ařřāb-ı ecel eyleye bu ālemi mezba

6

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Eglenmege dil tāze tıfıl bir pūser ister
 Ūftādeyi gōr hūb [u] ter iřve-ger ister
- 2 Biñ naz ile sōyletmege řirīn kelāmı
 Ol tūṭı-i āgāzeze řehd [ü] řeker ister
- 3 şol bād-ı řabānuñ deheni tengin arayup
 Vuřlat deminūñ vatine řāfı haber ister
- 4 ahruñ ekerüz hayli zamāndur biz o řūuñ
 Luṭfına velı irmege o utlu ser ister
- 5 Bir meh-veři hāle-řıfat āgūřa ekince

6 M1.46a, M2.-, S.10a, SÇ.29b

3b vatine: vate M1

4b irmege o: irmek iūn S

Çarh eylemege rāhına çok sīm [ü] zer ister

6 Beyhūde kelām dinmeye yārān arasında

Şā‘ir sözi ġāyet ile pek mu‘teber ister

7 Eş‘āruñı anīde senüñ dilde CESĀRĪ

Tanzīr-i maḡāl etmege ‘Āşık ‘Ömer ister

7

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Derviş-i dilān ḡalka-i ezkāra gelürler

Biñ şevḡ ile şol cümle-i esrāra gelürler

2 Olmaḡ dileyen vāḡıfe-i remz-i ene‘l-Ḥaḡḡ

Manşūr gibi cān ataraḡ dāra gelürler

3 Münkirlik ider ba‘zıları ‘aşḡ-ı Ḥudāyı

Bir vaḡt ola anlar daḡı iḡrāra gelürler

7 M1.46b, M2.17b, S.8a, SÇ.30a

2a ene‘l-Ḥaḡḡ: ene‘l-Ḥaḡḡı M1

2b Manşūr gibi: şalb olmaḡ için S

- 4 Zāhid kerem it kıılma bize daħl ta‘ arruż
Pervāneyi görmez misūñ ol nāra gelürler
- 5 Cān naqd virüp kāle-i vaşlından ider sūd
Sen şanma tehī-dest ile bāzāra gelürler
- 6 Her kim ki olur ehl-i maħabbet diyerek Hū
Erkān ile bu meclis-i devvāra gelürler
- 7 Sūr vaqti ile şol dem-i devrānı CESĀRĪ
‘Aşķ erleri eṭrāfına yek-pāre gelürler

8

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Ben şol güzelin hoşķa fem dürr‘-i ‘Adeni var
Elfāz-ı me‘āniyyede şarf-ı suħanı var
- 2 Eṭvār-ı müsellem kıatı nāzik çelebīdür
Mānendi bulunmaz hele ħulķ-ı ħaseni var

- 3 Şad hürde hırām itmededür bāğ-ı şafada
Bir şīrīn-edā kāmēt-i serv [ü] semeni var
- 4 Görince didüm ki bu koyundan yeñi çıkmış
Bir körpe kızıdır ki ağızda lebi var
- 5 Gerçek didiler la‘ l-i bedahşānına söz yok
Ağ incü mişāli göre elmās teni var
- 6 İklīm-i şeh-i hūsn ola çok bellü ol āfet
Kim şeh-i Sitānbül gibi anuñ vaṭanı var
- 7 Murğ-ı dil havfum düşürür tille-i ‘ aşka
Bend itmek için zülf-i kemend-i reseni var
- 8 Üftādesidür şimdi CESĀRĪ de o tıfluñ
Fahır eylesün ol şūḥ ki ‘ Āşık Ḥasanı var

9

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

8b eylesün: eyleyübeñ M1
9 M1.50b, M2.-, S.8b, SÇ.32b

- 1 Yüz gösteremez saña o mir‘āt-ı Sikender
 Hübānda ‘aceb var mı saña hüsni ile Bender
- 2 Esb-i dil-i ‘irfān irişür menzil-i kāma
 Vāşıl olımaz aña uyan leng-i çemen-der
- 3 Bīnā-yı kıaddūñ serv-i sehī der ya şanavber
 Ol ‘ārız-ı gül-fām gören berg-i semen der
- 4 Varın kıadeh-i ‘işe kıomış bezm-i çemende
 Lāyık dir isem sünbül-i ‘ayyāşa kıalender
- 5 Da‘ vā-yı kemāl itme CESĀRĪ edeb ile
 Bir ehl-i ma‘ārifle gözet kıal‘a-i Bender

10

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Cānā yüzüñüñ şevkıne pür-nür dimişler

5a itme: itmede M1
 10 M1.52a, M2.18b, S.7a, SÇ.34a
 1a şevkıne: şevkıyle S

Tāb-ı ruḥuṅa ŧu'le virür ḥūr dimiŧler

2 MİR'āt-ı Sikender gibidür sīne-i ŧāfuṅ

Ba'zılar anuṅ vaŧfına billūr dimiŧler

3 Ey ḥoḳḳa-dehen dürr gibi dendānuṅa söz yoḳ

Gerdān-ı beyāz rengine kāfūr dimiŧler

4 Mestāne nigāhuṅdur iden 'ālemi sersem

La'l-i lebüṅe bāde-i engūr dimiŧler

5 'Aŧḳuṅ ile ŧad-nāleler itdi bu CESĀRĪ

Zārın iŧiden naḡme-i ṯanbūr dimiŧler

11

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

1 Ey ŧūḥ-ı cihān ḥūblara sulṯān seni dirler

Bu ḥüsn ile hem Yūsufa aḳrān seni dirler

4a iden: ider M1

11 M1.52b, M2.-, S.7b, SÇ.34a

- 2 İtdükçe ʔulū^ʕ ʕāleme vech-i meh-i ğarrā
Bağduqça ider ʕāşıq-ı hayrān seni dirler
- 3 Ağyār ile sen gezme begüm mey-kedelerde
Aḥbābuñ ʕayān dillere destān seni dirler
- 4 Çāh-ı zeḫanuñ ḥaps[i] göñül ḥayli zamāndur
Zulm itmege bā^ʕ iş bize fettān seni dirler
- 5 Her yirde CESĀRĪ oqınur nazm-ı maḳālūñ
Şā^ʕ ir kişisūñ şāḥib-i dīvān seni dirler

12

Mef^ʕülü Mefā^ʕülü Mefā^ʕülü Fa^ʕülün

- 1 Zāhid yūri sen mescide meyḥāne bizümdür
Mey nūş iderüz cur^ʕ a-i peymāne bizümdür
- 2 ʦıfl-ı dil-i mestāneye āzār ne lāzım
İncitme kerem eyle o dīvāne bizümdür

- 3 Nażır oluruz bâğ-ı cihāna anuñ için
Nergis gibi dīdesimestāne bizimdür
- 4 Tanbūr kemān sâz ile ‘işretde kuşūr yok
Aḥkām iderüz meclis-i şāhāne bizümdür
- 5 Esrārını hıfz itmededür şem[‘] -i cemālūñ
İhrāk-ı vücūd idici pervāne bizümdür
- 6 Ādem tutar elbetde o cennetde mekānı
Mīrās-ı pederdür yine ol ḥāne bizümdür
- 7 ‘Anḳalanıruz Ḳāf-ı ḳanā[‘] atde CESĀRĪ
Ḳassām-ı ezel baḥş olınan dāne bizümdür

13

Mef[‘]ülü Mefā[‘]ilü Mefā[‘]ilü Fa[‘]ülün

- 1 Bilmem ben o meh-rū güzel āyā ki kimüñdür
Kākülleri şeb-bū güzel āyā ki kimüñdür

3 M1-, SÇ-
13 M1.53a, M2.-, S.10a, SÇ.34b

- 2 H̄ayretde k'odı bendesin ol fitne nigāhı
 Ol ğamzesi cādū güzel āyā ki kimüñdür
- 3 Reftār iderek geçdi bu gün bāğ-ı şafādan
 Bu k̄āmet-i dil-cū güzel āyā ki kimüñdür
- 4 Görince anuñ rüyımı birine didüm ki
 Yāhū deliķanlu güzel āyā ki kimüñdür
- 5 Şad-āferin üslūbına tavrına CESĀRĪ
 Ādāb[1] hoş uşlu güzel āyā ki kimüñdür

14

Mef'ūlü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ūlün

- 1 Gördüm bu gün ol hūb-ı cihān yār melıldür
 Rüyında mezāhir olan āşār melıldür
- 2 Remz ile şorub h̄atırın āşnālıķ idince
 Duydum anuñ ağızındaki güftār melıldür

3 Āyā ne ‘aceb oldı bize hīç gülebağmaz

Maḥzūn göñül var ğam efkār melıldür

4 Yā Rabb feraḥ şād anuñ ḳalbine baḥş it

O yāra sebeb ‘āşık-ı pür-zār melıldür

5 Derd ü elem ü ḥüzn ile vaşf eyledi ḥālin

Ammā ki CESĀRĪ sözi eş‘ār melıldür

15

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

1 Ol şūḥ-ı cihān cevri [ü] sitem-kār olacaḳdur

Ağyāra ğaraż idici ğaddār olacaḳdur

2 Feryād koyub bülbül-i şeydaların ancaḳ

Gitdükçe o gül-ruḥları gül-zār olacaḳdur

3 İrişmek için vuşlatına böyle giderse

Çoḳ kimse ki var zülfine ber-dār olacaḳdur

- 4 Şimdiden amān vermeyecek bellü beyāndur
 anlar döküci amzesi mekkār olacadur
- 5 Şabr itdi anuñ cevr [ü] cefāsında CESĀRĪ
 Şimden girü dil vāşıl-ı dīdār olacadur

16

Mef' lü Mefā' lü Mefā' lü Fa' lün

- 1 Mekkūnet-i Zāt nev-bahār eyyāmını bekler
 Aılsa gerek her kūşede dürlü çiçekler
- 2 Ben nā' il-i maşūd olamadum dime ey dil
 Şabr eyle geçer vat-i şitā gibi emekler
- 3 Yeryüzi behişt olduına var müteşāhid
 Erāf[1] bu dem tıtdı yeşil onlu melekler
- 4 Erbāb-ı şafā ıdı amu ıldı teferrüc

16 M1.53b, M2.-, S.8b, S.35a

2b geçer vat-i şitā gibi: şitā vatı gibi geçdi M1, S

Her kûşede bin bezm-i şafâ içme yemekler

5 Bir nice kişi vuşlata irişdi CESÂRÎ

Hamd eyleyelüm Hakkâ kabûl oldu dilekler

17

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

1 Reftâr güzel hüsni dil-ârâmı güzeldür

Her şivesi hoş dide-i bādâmı güzeldür

2 Hem kân-ı vefâ hem meh-i dil-cû-yı müselleme

Târîke-i zülf-i siyehi fâmı güzeldür

3 Bir kûlzüm-i sîmîndür ol sîne-i şâfi

Billûr meniş sâha-i endâmı güzeldür

4 Ser-levha-i vechinde 'ayân ahsen-i taqvîm

4b kûşede: kûşe M1

17 M1.54a, M2.-, S.28a, SÇ.35a

1a dil-ârâmı: dil-ârâm M1, SÇ

2b fâmı: fâm M1, SÇ

3b endâmı: endâm M1, SÇ

Evşâf güzel ʔavrı güzel nâmı güzeldür

5 Bir kâr ki düşvâr olasûñ Hâkka niyâz it
Ziştî görinen olayûñ encâmı güzeldür

6 Kimler ider ʔâlemde nazar pîr-i muğâna
Meh-rûlaruñ ol hânede ibrâmı güzeldür

7 Bir bâde ki der-kâr ola şubḥ içre ḥumârı
Elbetde CESÂRÎ anuñ aḥşâmı güzeldür

18

Mefʔülü Mefâʔilü Mefâʔilü Faʔülün

1 Gülşende ʔadd-i serv-i ḥurâmâna ʔoyulmaz
Ol ʔûṭî-yi âgâza ḥoş-elḥân ʔoyulmaz

4b nâmı: nâm M1, SÇ
5a kâra: kâr E, M
5b encâmı: encâm M1, SÇ
6b ibrâmı: ibrâm M1, SÇ
7b aḥşâmı: aḥşâm M1, SÇ
18 M1.68a, M2.22b, S.32a, SÇ.42b
1b elḥâna: elḥâya M2

- 2 Biñ nāz [u] na‘īm ile güzel yanuma gelse
Vallāh o dem şoḥbet-i cānāna ṭoyulmaz
- 3 ‘İşretde gehī buse ‘atā kılsa lebinden
Keyf-i dem ile itdügi iḥsāna ṭoyulmaz
- 4 Bir cünbüşi biñ şive-i Leylāya bedeldür
Mecnūn dilüñ kılduğı seyrāna ṭoyulmaz
- 5 Ol şāh-ı cihāna n’ola kul olsa CESĀRĪ
Dīvānına ṭurmaqla o sulṭāna doyulmaz

19

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Gülşende fiğān eyleme şeydā sesi sevmez
Ol gönca-dehen zāt-ı hüveydā sesi sevmez
- 2 ‘Ālem senüñ esrārına hep vākıf olurlar
Zinhār şaķın ‘aşķ ile sevdā sesi sevmez

5b olsa: olmasa M1
19 M1.68a, M2., S.30a, SÇ.43a

- 3 Mā-beynümüze girmesün aġyār münāfıķ
Şāyed ki ider fitneyi peydā sesi sevmez
- 4 Tenhāda buluş yār ile cān şoĥbetin eyle
Ey bād-ı şabā tuymasun a' dā sesi sevmez
- 5 Sevdüm yine bir dilber 'ālemde CESĀRĪ
Cānum yolına eyledüm ihdā sesi sevmez

20

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fa'ülün

- 1 Tiryākilere itme şamata sesi sevmez
Keyf ehl[i] olan kimseler aşlā sesi sevmez
- 2 Per-i meges āvāz kıomaz dīdemi ĥāba
Ey nūr-ı başar ĥālet-i rü'yā sesi sevmez
- 3 Şayyād olan ādem ide mi şayt [u] şadālar
Pervāz ider murġ-ı dil ' anķā sesi sevmez

- 4 Olduñsa eger ʿilm-i ledün sırrına vâkıf
Keşf itme rumûzât o maʿnâ sesi sevmez
- 5 Üç kaçtre düşürdüm yine ʿummân CESÂRÎ
Bir kimsenüñ ism bu muʿammâ sesi sevmez

21

Mefʿülü Mefâʿilü Mefâʿilü Faʿülün

- 1 ʿİrfân-ı cihân râzını cânâna tıyurmaz
Gencîne-i esrârını bir cânâna tıyurmaz
- 2 ʿÂşık diye mi sevdicegüm ibn-i filândur
Yâr ismini fâş eyleyüb her yana tıyurmaz
- 3 Dirlerse niçün hâlini vaşf eyledi yâra
Olmaya bu kim derdini Loqmâna tıyurmaz
- 4 Pervâne yaçar bâl [ü] perin şemʿe velîkin
Feryâdını ol şemʿ-i şeb-istâna tıyurmaz

5 ‘Aşq ile bu dil kaçır[1] eger yansa CESĀRĪ

Āh eyledügin dost düşmāna tıyurmaz

22

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

1 Ey bülbül-i dil bāğ-ı gül-istān unutulmaz

Gül-rûlar ile himmet-i devrān unutulmaz

2 Ey kân-ı kerem vaşluñ ile eyle müşerref

Bî-baht olan ‘aşıklara ihsān unutulmaz

3 Bā’ iş n’ola bu vādī-i feryād efendüm

Zirā ki olan ‘ahd ile peymāne unutulmaz

4 Dilden anı itmem hele anı dünyāda ferāmūş

Ol yār ile gülşendeki seyrān unutulmaz

5 Sevmem dime haht gelicek yāri CESĀRĪ

Sevdā-yı ğam-ı firqat-i cānān unutulmaz

22 M1.68b, M2.22a, S.30a, SÇ.43a

2a vaşluñ ile eyle: eyle vaşlun ile M2, eyle vişālünle S

23

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

- 1 Bu bezmde ' aşkuñ meyi her cāna virilmez
Esrār-ı me' āl meclis-i mestāna görölmez
- 2 Bu ' ilm-i kemāl taḥşil Ḥaḫ dādına muḥtāc
Ceḥd itmek ile menzil-i dīvāna irilmez
- 3 ' Aşḫ ile yūri ḫalbini ḫıl şāfi mücellā
Şem' inde ziyā olmasa pervāne dirilmez
- 4 Gel ' ārif-i erkān ile her nazma ḫarışma
Ol rind-i cihān-dār ile ḫaşmāne durulmaz
- 5 Ḥaddūñ mi senūñ nuḫḫ-ı kemāl eyle ferāḡat
Lāf itme CESĀRĪ ile meydāna girilmez

24

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

23 M1.68b, M2.21a, S.31b, SÇ.43a

24 M1.69a, M2.21b, S.31a, SÇ.43b

- 1 Bu cānibe ol kān-ı vefā ya niye gelmez
Māni^ç mi olur var aña āyā niye gelmez
- 2 Tā bezm-i elest dostluğumuz var idi aqdem
İhvān-ı şafā maqşad-ı a^ç lā niye gelmez
- 3 Olsağ n'ola gün gibi cemāliyle müşerref
Teşrif kılub mihr-i mücellā niye gelmez
- 4 El-ğalbü mine'l-ğalbi ile'l-ğalbi sebilen
Bu nuqğ hoş a^ç lā bilür ammā niye gelmez
- 5 Cān u dil anuñ maqdemine muntazır oldu
Bir kerre bizüm ħāneye tenhāca niye gelmez
- 6 Ol qaşları mihrābına yüzler sürülürdi
Āyā n'idelüm mescid meyħāneye gelmez
- 7 Bend olur idi zülf duzağında CESĀRĪ
Zencir-i cünün her dil dīvāneye gelmez

1 M2-
1a cānibe ol: semtümüze S

25

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

- 1 'Aşkuñ sere düşdi sehel ey dilber-i mümtâz
Oldum yine ben bî-bedel ey dilber-i mümtâz
- 2 N'eyler iseñ eyle baña vaqti bu demdür
Vallâh baña olur maḥal ey dilber-i mümtâz
- 3 'Aşıkda der iseñ ne bu sevdâ vü maḥabbet
Bir tül-i emeldür emel ey dilber-i mümtâz
- 4 Nādāna feraḥ 'arife ḥüzn ü elem itmiş
Kısmet idici lem-yezel ey dilber-i mümtâz
- 5 Tâ ḥaşre dek aḥvālını 'arz itse CESĀRĪ
Taḫrīr olunur çok ḡazel ey dilber-i mümtâz

26

-
- 25 M1.69a, M2.-, S.30a, SÇ.43b
3a ne: S-
5b olunur: olur S
26 M1.69b, M2.-, S.30a, SÇ.43b

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

- 1 'Aşkuñ meyi sāgar-be-kef-i dilbere şıgmaz
Lezzāt meger zenzem ile kevşere şıgmaz
- 2 Naqş-āvāre-i hāme-i Behzād olur ise
Taşvīr idemez çeşm-i nigh deftere şıgmaz
- 3 Eylar ise küttāb-ı cihān nazmumı taḥrīr
Dīvānçe-i ṭab' -ı hūner dillere şıgmaz
- 4 Hıfz itmesi āsān mı degül muşḥaf-ı 'aşkı
Bir vech ile itmāmı anuñ ezbere şıgmaz
- 5 Cānā lebinüñ būsesin alsa bu CESĀRĪ
Ol şevk ile dünyāya degül maḥşere şıgmaz

27

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

1a meyi: mey M1
1b zenzem ile: zenzeme S
27 M1.70a, M2.-, S.30a, SÇ.44a

- 1 ʿ Āşık olan eş ʿ āra nazar etmemek olmaz
 ʿ Aşık-ı kerem-āşāra nazar etmemek olmaz
- 2 Şeker gibi söyler sözi çün tūṭī-i ṭab ʿ um
 Mir ʿ āt-ı ruḥ-ı yāre nazar etmemek olmaz
- 3 Vaqt-i seher itdükçe ṭulū ʿ çeşmüñe karşı
 Vallāh o didāra nazar etmemek olmaz
- 4 Pervāne yaḫar bāl [ü] perin şem ʿ görince
 Bülbül ile gül-zāre nazar etmemek olmaz
- 5 Dūr etme nazardan bu CESĀRĪ ḫulı şāhum
 Bābuñda emek-dāre nazar etmemek olmaz

28

Mef ʿ ülü Mefā ʿ ilü Mefā ʿ ilü Fa ʿ ülün

- 1 ʿ Arz-ı hüner itsek n ʿ ola erbāb-ı kemālüz
 Bu ma ʿ reke ʿ -i ʿ aşkda biz Rüstem-i Zālüz

4a görince: şeb-vār S
 28 M1.70a, M2. -, S.29b, SÇ.44a

- 2 Āsūde-i ḥāl görünürüz ʿ aşk ile gāhī
Pejmürde kıyāfet oluruz başka kıbālüz
- 3 Eşʿ ārumuzuñ remzini nādān idemez fark
Biz rind-i cihān nükte-şināsān meʿ ālüz
- 4 Kḥand-i leb-i dil-dāre nazār itdügümüzçün
Bir şīrīn-edā tūṭī-i güyā-yı maḫālüz
- 5 Biʿllāh bize hem-dem olımaz zāg ile kerkes
Şol Kḫāf-ı ḫanāʿ atde ʿ anḫāya mişālüz
- 6 Biz bir bölük üftādeyüz ʿ ālemde CESĀRĪ
ʿ Āşıḫlaruz māʿil-i maḫbūb-ı cemālüz

29

Mefʿ ūlū Mefāʿ ilū Mefāʿ ilū Faʿ ūlūn

- 1 Rāz-ı dil var zümre-i ʿ irfān ile söyleş

5 S-
29 M1.76a, M2.26b, S.11a, SÇ.47b
1a var: kim M2, S

Kim dir saña var cāhil nādān ile söyleş

- 2 Vākıf olayum dirseñ eger sırr-ı kemāle
Var rind-i cihān nükte-şināsān ile söyleş

- 3 Derd [ü] elem-i dehr ferāmūş ise sūduñ
Nūş it bir iki cām leb-i cānān ile söyleş

- 4 Faşl itmek ise maqşaduñ ol da‘ vā-yı nazmı
Ey dil yüri şol şāhib-i dīvān ile söyleş

- 5 Etfāl-i cihān hāll idemez remz CESĀRĪ
Bu mes‘ele-yi müşkil pīrān ile söyleş

30

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Pervāzda gezer murğ-ı hümā lāneye küsmiş
Hayfā nice şayd idem anı dāneye küsmiş

- 2 Cānum gibi sevmişdüm anı rûz-ı ezelden
Şimdi aña ne oldu baña ya neye küsmiş
- 3 Şeker ile beslenmiş iken söylemez oldu
Mağşûdı nedür tûṭî-i gūyâ neye küsmiş
- 4 Müjgân-ı cefâ deldi sînem kaşî kemānum
Olmadı ḥaṭâ arada ammâ neye küsmiş
- 5 Rûḥum gibi uçdı güzelüm ten kafesinden
Gelmez nice gündür ne sebep ya neye küsmiş
- 6 Bî-hûde yire şūḥ-ı cihân âfet-i devrân
Üftâde gedâ ‘âşîḳ-ı dîvāneye küsmiş
- 7 Raḥm eylemedi ḥâl-i CESÂRÎ dil-i zâra
Ol şâh-ı kerem bilmezem âyâ neye küsmiş

31

3b mağşûdı: mağşûd M1
5a kafesinden: kafesden M1
31 M1.85a, M2.33b, S.13a, SÇ.53a

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Ey yād idicek sevgili cānānuma teşrīf
Bir kez dimedūñ eylesün ol cānuma teşrīf
- 2 Mey nūş iderüm ' aşğ ile bir ḥayli zamāndur
İtmez mi ' aceb meclis-i devrānuma teşrīf
- 3 Maḥzūn dilüm maḥdem-i pāk ile olur şād
Nāgāh eger kılsa benüm yanuma teşrīf
- 4 Var bād-ı şabā yārumı kıl ḥāneye da' vet
Şāyed ki ider luḥf ile meskānuma teşrīf
- 5 Gül-zār-ı cemāline olam bülbül-i şeydā
İ' zāz ile itsün dil-i nālānuma teşrīf
- 6 Üftāde gedādur hele ' ālemde CESĀRĪ
Lāzımdur ide cümlesi yārānuma teşrīf

1a bād: yād M
2b devrānuma: rindānuma M1
6 S-

32

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ülün

- 1 Çeşm-i dil-i inzāra şafā geldüñ ey ' aşık
Şol meclis-i ihzāra şafā geldüñ ey ' aşık
- 2 Oldı saña erbāb-ı ma' ārif müterakķıb
Kāmetüñi izhāra şafā geldüñ ey ' aşık
- 3 Fehm itmededür dilde rumūzāt-ı kelāmuñ
Bir vāķıf-ı esrāra şafā geldüñ ey ' aşık
- 4 Çalındı bu dem gūşuma hoş sāz mahabbet
Şā' ırlıgı ikrāra şafā geldüñ ey ' aşık
- 5 Olsa n' ola dā' im saña hem-dem bu CESĀRĪ
' Aşķ-ı kerem-āşāra şafā geldüñ ey ' aşık

33

-
- 32 M1.85b, M2.-, S.13b, SÇ.53a(derkenar)
2a oldı: olup S
2b kāmētüñi: kāmilüñi S
33 M1.86b, M2.34a, S.13b, SÇ.53b

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Dirlerse n' ola dehrde bülbüllere ' aşık
Olmışdur o bī-çäreler ol gül-tere ' aşık
- 2 Her şahş[1] birer hâl ile Hakk kıldı tesellî
Tuccâr kimi olmada sîm ü zere ' aşık
- 3 Dendânuña dürr la' lüne yâkût dimiş var
Şarrâf-ı cihân olmaya mı gevher ' aşık
- 4 Pervâne-şîfat dolanurum şem' -i cemâlün
Oldum yine bir mâh-liķâ peykere ' aşık
- 5 Gel ism-i şabûrı yûri vird eyle CESÂRÎ
Çün eyledi Mevlâ seni bir dilbere ' aşık

34

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

3b gevhere: gevher M1
4a cemâle: cemâlün M1, M2, SÇ
34 M1.90b, M2.36a-, S.14b, SÇ.56a

- 1 Meyl itdi göñül perçem-i sevdāsına yāruñ
Düş oldı ‘aceb ‘aşq hüveydāsına yāruñ
- 2 Ümīd-i vişāl eyler idi dün de bugün de
Katlandı yine va‘de-i ferdāsına yāruñ
- 3 Dil-dāruma māni‘ olur ol Bārī Ḥudādan
Bir hışm belā irmedi a‘dāsına yāruñ
- 4 Ḥavfım budur irdügi zamān ‘īd-i mübārek
Nā‘il olamam büse-i ihdāsına yāruñ
- 5 Ğam çekme CESĀRĪ ki cihānda olur elbet
Luṭf keremi ‘āşık-ı şeydāsına yāruñ

35

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Ḥasretle beni girye vü nālāna düşürdüñ
‘Ummāna gözüm yaşımı āyā ne düşürdüñ

3b a‘dāsına: a‘lāsına S
35 M1.91a, M2.-, S.14b, SÇ.56b

- 2 Raḥm eylemedüñ ḥālüme bir kez benüm āḥir
Biñ cev̄r ü cefālar ile hicrāna düşürdüñ
- 3 Leylā-yı cemālūñle müşerref idüm evvel
Mecnūn-şifat sen beni yabana düşürdüñ
- 4 ẖaldum hele ben kūşe-i ğamda tek tenhā
Ḥayfā ki beni bir yād u bīġāne düşürdüñ
- 5 Ğurbet-zedeyem ḥayli zamān serseriyem ben
Nālān kılup ʿaqlumı dīvāne düşürdüñ
- 6 Esrāruña maḥrem idi aḳdem bu CESĀRĪ
Āyā ne sebep araya efsāne düşürdüñ

36

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 ʿAşḳuñla beni vālih ü şeydā niçün itdün
Mest eyleyü bu ʿāleme rüsvā niçün itdün

4b ki: M1-
36 M1.91a, M2.35b, S.14a, SÇ.56b

- 2 Leylî şaçuñ fikr ü hevâsıyla ħabîbüm
Mecnûna bedel sâkin-i şahrâ niçün itdün
- 3 Dil bülbülini ħâr-ı belâ bezmine lâyıķ
İşyâni nedür ey gül-i ra' nâ niçün itdün
- 4 Dürr dişlerinün vaşfin iderken senün ey yâr
Bu gözlerümün yaşını deryâ niçün itdün
- 5 Şâd itmeyecekdün bu CESÂRÎ kıulı şâhum
Derd [ü] elemi sen aña hem-pâ niçün itdün

37

Mef'ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fa'ülün

- 1 Ef'älünü sen söyle bu urğana bu gün gel
A' mälünü sen söyle bu urğana bu gün gel
- 2 Esrâruña vâķıf olalum ey dil-i dâna

2a şaçınuñ: şaçuñ M1

3b İşyâni: İşyân M1, SÇ

37 M1.92b, M2.-, S.-, SÇ.57a(derkenar)

Her hālũñi sen söyle bu urġana bu gũn gel

3 Ögdũl gelecek olduġımı çũn haber aldũñ

İkbālũñi sen söyle bu urġana bu gũn gel

4   Arz idelũm dildeki nazm u hũnerũnden

İkmālũñi sen söyle bu urġana bu gũn gel

5   Aşk aşlını n   olduġımı şerh ide CESĀRĪ

İcmālũñi sen söyle bu urġana bu gũn gel

38

Mef ũlũ Mef  ilũ Mef  ilũ Fa ũlũn

1 Luřf eyler idũñ ey perĩ   aşıklara evvel

Dũr eyledi āhir keremũnden bu bizi el

2 Ezberlemiş iken hep uřũl-i dem-i   aşkı

Sālim şomadı nuşkum ġam eyledi mu allel

38 M1.94a, M2.-, S.15a, SÇ.58a

2b nuşkum ġam: iřlerũmi M1, SÇ

- 3 Girdâb-ı ğamuñdan olamam zerre rehâ-yâb
Başumda eser ise eger işbu aşıl yel
- 4 Giryân-ı ğamuñ ile ne hâl olduğumı bil
Eşküm Kızıl ırmağ gibi bu dehre şalar sel
- 5 Şol deñlü cünûniyyete şaldı beni zülfüñ
Zencîr-i belâ zabt idemez olsa müselsel
- 6 Derd-i dilüm izhâr idemem dilde CESÂRÎ
Hallâl-ı cihân eyleyemez müşkilümi hall

39

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ülün

- 1 Evşâfuñ oğunsun diyü dillerde efendüm
Yazdum seni dīvânçe-i defterde efendüm
- 2 Vallâh bu çağında tamâm hûb-ı zamânsuñ

5 M1-
6b müşkilümi: müşkilümüz S
39 M1.97a, M2.-, S.24b, SÇ.59a

Miřlũn mi senũn var bu illerde efendũm

3 Fer şaldı cihān mũlketine ħũsn-i cemālũn
Yoşdur o zıyā şems-i mũnevverde efendũm

4 Ŭlker mi nedũr necm-i řũreyyā gibi ħāller
Tezyĩn dıraşşanda feleklerde efendũm

5 Medħũn çıkarıldı senũn ol evc-i semāya
Ārām idemem ben hele bir yerde efendũm

6 Zātuñ gibi bir rũĥ-ı muşavver ele girmez
İtmiş seni Ĥařķ nũr ile perverde efendũm

7  Ařķuñ eşer-i ħāline vāķıf bu CESĀRĪ
Rāzuñ aa mı dũnyede bir ferde efendũm

40

Mef'ũlũ Mefā'ũlũ Mefā'ũlũ Fa'ũlũn

5a ol: M1-
40 M1.99b, M2.-, S.-, S.61a(derkenar)

- 1 Oldum ise āvāre kimūñ üstine lāzım
 aldum ise bī-āre kimūñ üstine lāzım
- 2 Bir em[] -i cemāle yine pervāne olup da
 Ben yanar isem nāra kimūñ üstine lāzım
- 3 Būlbūl gibi gūlende seer vatı gelince
 Ger balar isem zāra kimūñ üstine lāzım
- 4 Bir hāl ile bu derd-i dilūm[] arz ider olsam
 Ol vāıf-ı esrāra kimūñ üstine lāzım
- 5 Bir dilberūñ ūftādesi olup da CESĀRĪ
 Dūdı ise e[] āra kimūñ üstine lāzım

41

Mef[] ūlū Mefā[] ilū Mefā[] ilū Fa[] ūlūn

- 1 Ey dīde-i dil vulat-ı dil-dārı göreydüm
 am ekmez idüm öldüğüme yārı göreydüm

2 Zâr itmez idüm bülbül-i şeydâ gibi her dem

Bir kerre hemân ol ruḥ-ı gül-zârı göreydüm

3 Gül gibi benüm ḡonca-i ṭab' um açılurđı

Pūs itdügüm ol la' l-i Őeker-bârı göreydüm

4 Kelb gibi varup kũy-ı ḡabîbi dolanurmıŐ

Ḷatlı eyler idüm ṭaŐ ile aḡyârı göreydüm

5 Ḷaste-dile dermân irişür idi CESÂRÎ

Loḡmân ṭabîb ḡazıḳ-ı ' Atṭârı göreydüm

42

Mef' ũlü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fa' ũlün

1 Ey sâḳî-i devvâr ben ol maḡrem-i ' aŐḡam

Peymâne-keş-i def' -i ḡam ḡürrem-i ' aŐḡam

2 TaḡŐil-i neŐâṭumla gehî na' ralarum var

Bu ma' rekede ceyş-i ḡama Rüstem-i ' aŐḡam

42 M1.104b, M2.-, S.23b, SÇ.63b

2a neŐâṭumla: neŐâṭla M1

- 3 Yok zerrece ālāyiş-i dünyā nazārumda
 Sol kâhbe zen-i dehre ḥarîf âdem-i ‘aşkâm
- 4 Āteş saçarum mevce-i mîzâb-ı dilümden
 Lü’lü’-i me‘ânî suḥanam kûlzüm-i ‘aşkâm
- 5 Zâ‘ fum görüp aldanmasun ‘âlem baña zîrâ
 Bu ‘arşa-geh-i nazmda müstaḥkem-i ‘aşkâm
- 6 Baḥş eylerüm eş‘arumı hep tâlîb olana
 Zîrâ bu seḥâvetle ben ol ḥâtem-i ‘aşkâm
- 7 Bir nuṭk ile biñ mürde-dil iḥyâ ider elbet
 İ‘câz-ı dem-i nuṭk-ı Mesîḥ Meryem-i ‘aşkâm
- 8 Bir cur‘ aya şatsam n’ola şol tâc [u] kabâyı
 Ey pîr-i muġan meşrep ile Edhem-i ‘aşkâm
- 9 La‘lûñ meyini nûş ideli bezm-i suḥanda
 Bir ḥayli zamân oldu ki ben sersem-i ‘aşkâm

- 10 Nāmum añılur zümre-i ‘irfānda CESĀRĪ
Pīrān-ı ʔarīkat ile ben hem-dem-i ‘aşqam

43

Mef’ülü Mefā’ülü Mefā’ülü Fa’ülün

- 1 Bu ‘arşa-geh-i bezmde bir behmen-i ‘aşqam
Şol ‘aşq-ı şehen-şāhda merd-efgen-i ‘aşqam
- 2 ‘Arz itmede esb-i dil-i hāmem hünerimden
Meydān-ı dilirānda müstahsen-i ‘aşqam
- 3 Oldum yine Dārā gibi bir devlete mālīk
İksīr ü kimyāya bedel ma‘den-i ‘aşqam
- 4 ‘Aşq ehli olan zāt gelüp sākin olurlar
Ben kān-ı haqīkatde meger mesken-i ‘aşqam
- 5 Sīm [ü] zer-i nazmum n’ola şarf olsa CESĀRĪ
Şol cevher-i elfāz ile pür maḥzen-i ‘aşqam

43 M1.106a, M2.-, S.23b, SÇ.64b
1a bezmde: rezmde M1, SÇ

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Dil murğını bir hayli serencāma düşürdüm
Ol bend-i belā zülf-i siyāh dāma düşürdüm
- 2 Ben başuma āzādeligün̄ kaydını gördüm
Cevr [ü] ta' ab dāğdağa evhāma düşürdüm
- 3 Rū'yāda naşīb ola diyü hatt[ı] hayāli
Vuşlat deminüñ vaqtini aḥşama düşürdüm
- 4 Bir buse kenār itmege deryā-yı ḥasende
Dil zevrağını bir güzel eyyāma düşürdüm
- 5 Gāh bād-ı muḥālif ile çok sentele çekdüm
Gāh kendüzümü guşşa [vü] ālāma düşürdüm
- 6 Yār ile qarār buldı o teklīf tekālif
Bir hāl ile va' düm hele bayrama düşürdüm

44 M1.106b, M2.-, S.23a, SÇ.65a
1b siyāh: siyeh S

- 7 Hoş geldi baña çāšnī-i kıand-i leb-i yār
Fıkr ü hevesüm ben tıma^ç -ı hāma düşürdüm
- 8 Rām olmayup ol turfe ğazāl vaḥşet iderdi
N'ıtdüm ise itdüm güç ile dāma düşürdüm
- 9 Bir mest-i ḥarābam yine ^ç aşk ile CESĀRĪ
^ç Ayyāş dilüm bāde-i gül-fāma düşürdüm

45

Mef^ç ülü Mefā^ç ilü Mefā^ç ilü Fa^ç ülün

- 1 Hoşdur baña ol şūḥ-ı cihān cevri melekden
Zāhid şaķın incinme baña böyle dimekten
- 2 Şun cām-ı muşaffā bize gel itme yasağı
Ey sākī-i gül-çehre şaķın kırkma kötekden
- 3 Ben kendümi ḥāş itmek için çarḥ-ı hünerde
Çok fıkr-i daķık eyleyüben geçdüm elekden

- 4 Ğam yime dilā naḥnu ḳasemnā ya naẓar ḳıl
Rāciḥ olur elbetde saña nān [u] nemekden
- 5 Erbāb-ı dili itmede biñ cevır ile tekdır
Şekvā ideyüm kime CESĀRĪ bu felekden

46

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Gerdün-ı felek itmede devrān dönerekden
Çoḳ menzil alır şems-i dıraḥşān dönerekden
- 2 Başdan başa ṭañ mı ṭolanursam bu cihānı
Meh-tāb çün ider 'ālemi seyrān dönerekden
- 3 Cānā görinen gökde seḫāb yirdeki şular
Sür' ātle gider menzile her ān dönerekden
- 4 Hicrūñle gel aḡlatma gözüm yaşı aḳınca

46 M1.112b, M2.-, S.26b, SÇ.68a
1b çoḳ: S-
4 S-

Her atıre olur mevce-i ummān dōnerekden

5 Bu ařk maabbet n'ola tadīr-i Hūdādur
Gōnlūm sana meyl eyledi ey cān dōnerekden

6 Ey Leylī-şıfat sīne daında bu CESĀRĪ
Buldı yine bir tāzece meskān dōnerekden

47

Mef'ūlū Mefā'īlū Mefā'īlū Fa'ūlūn

1 Devrān beni dūr itdi ise dil pūserūmden
Gōz yařı gibi dūřdi felek bu naarumdan

2 Peyveste olur arşa degin āh [u] fiānum
am mı felegūn mihr yanarsa řererūmden

3 Bir yāra ezel gōnlūmi virmiř idūm ammā
Hi nesne bu dem almadı ařk-ı eřerūmden

47 M1.113a, M2.-, S.27a, S.68b
2a olur: ola M1, S

- 4 Gerdūn-ı felek bir yaña dil-dār elemi hem
Kesdi beni ahr ile arī gūzerūmden
- 5 H̄asret-zede Ya k̄ūb benem beyt-i h̄azende
an aıdurum ya yirine d̄idelerūmden
- 6 Alemdede belā almadı hep bauma geldi
Bilmem ki daı ne gee b̄i-are serūmden
- 7 vāreyem āvāre iūm h̄al-ı cihānda
Yo nef zarar kimselere h̄ayr [u] errūmden
- 8 Bender gibi serh̄ad vaanum idi muaddem
ad-h̄ayf teessūf ki cūdāyam o yerūmden
- 9 Ey peyk-i h̄abā semt-i vaandan mı gelürsūn
ıh̄hat h̄aberi yo mı bana dil pūserūmden
- 10 zāde CESĀRĪ nideyūm vāsıa yodur
Arz eyler idūm yāra bu nazm-ı hūnerūmden

- 11 Ol yirde ne var dostlarum aḥbāblarum için
Bir tuḥfe ğazel söyler idüm mā-ḥazarumdan

48

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fa' ūlūn

- 1 Ol yār benüm ' aşkum ider gūn-be-gūn efzūn
Himmetle kıılır bu dilümi şā' ir-i me' zūn
- 2 Maḥbūb-ı zamāndur hele ol kıadd-i ser-efrāz
Vallāh güzel olmuş anuñ kıāmet mevzūn
- 3 Nāgāh eger görse idi ḥüsnin o şūḥuñ
Baḥş eyler idi uğruna hep malını Kıārūn
- 4 Bir kıatre-i im' ān nigeḥ itdügi demde
' Āşıkkların idrāk ider ol ' aklı-ı Felātūn
- 5 ' Adl itse CESĀRĪ kıula ey şāh-ı Ğāzanfer

48 M1.113b, M2.-, S.25b, SÇ.68b
3a idi: iden M1

Destine ʿaṭā eyler anuñ ḥaṭṭ-ı hümayün

49

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

- 1 Şarrâf-ı suhan ṭabʿ-ı güher-kânuma gelsün
Görsün nelerüm var hele dükkânuma gelsün
- 2 Zî-kıymet olur cevher-i elfâz [u] kelâmum
Almak dileyen sūḳ-ı bedestânuma gelsün
- 3 ʿAşk bâde ile cūş [u] ḥurūş eyleyerekden
Her ḳaṭre ki rîzân ola ʿummânuma gelsün
- 4 ʿÄlemde o kim oldı ḥarîdâr-ı maʿârif
Güş eylemege nazm ğazel-ḥânuma gelsün
- 5 Maḳşûd inâbet ise ger ol şeh-i ʿaşḳa
Ädâb [u] uşûl eyleyü dîvânuma gelsün

49 M1.114a, M2.-, S.25a, SÇ.68b

1a şarrâf-ı: her ehl-i S

- 6 Her kıanda ki var řā' ir-i ğarrā geçinenler
Būs eylemege kūře-i dāmānuma gelsün
- 7 Miķdārını bildürmesi bir şey' degül ařlā
Ser-keşlik iden var ise meydānuma gelsün
- 8 Da' vāyı bu dem faşl iderüm yār dimiş kim
Söyleñ o CESĀRĪye bugün yanuma gelsün

50

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

- 1 Raĥm eyle güzel ' aşıkına böyle ağında
Mesken ide řeydā-yı ğöñül gül yanağında
- 2 ' Ařkuñ ile çün cismümüzi yaķdı ĥarāret
Nūř eyleyelüm āb-ı zülālün dudağında
- 3 Ağlayu senün pāyına yüzler sürüp ancaķ
Būs eylemek içün nařarum ğögsün ağında

6 S-
50 M1.124b, M2.55a, S.17a, SÇ.74b

- 4 Bir gice senüñ vaşluñ ile sîne-şâf olsam
Çıķaydı eziyyet ile bu cān ķucağında
- 5 Kāfdan Kāfa hüküm eylemeden mişl-i Süleymān
Yegdür baña bir mūrca ķalmaķ ayağında
- 6 Sen Leylīye Mecnūn ise ger ğamm-ı CESĀRĪ
Gezsün yürüsün ‘aşķuñ ile sîne dağında

51

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Sākī baña şun bādeyi dünyā ğamın añma
Şād eyle bu gün bizleri ferdā ğamın añma
- 2 Çal sāzuñı muṭrib söze başla kerem eyle
Ammā bize ol dilber-i ra‘ nā ğamın añma
- 3 Gül gibi kızıl āteş olur künc-i derūnı

1 M1-
2a ile: ile gönül M1
51 M1.124b, M2.53b, S.17a, SÇ.75a

Dil bülbüline ğonca-i ħamrā ğamın añma

4 Ey ʿāşık-ı miĥnet-zede vü şāĥib-i ʿallām

Çekdü̇m bilürüm sen baña sevdā ğamın añma

5 Şahrāya şalup hem-demü̇ni vaĥşiler ile

Mecnün CESĀRĪye o Leylā ğamın añma

52

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Faʿülün

1 ʿĀlemde dilā rāĥatum olsaydı benüm de

Eller gibi ger devletüm olsaydı benüm de

2 Üç beş güzeli taşır idüm şol [u] şaġumda

Çok sīm [ü] zere ħudretüm olsaydı benüm de

3 Ķurdum felegü̇ñ sīnesine hāle gibi dāġ

Bir şūĥ ħamer-ṭalʿ atum olsaydı benüm de

5a hem-demü̇ni vaĥşiler ile: vaĥşiler ile hem-demü̇ni M1

52 M1.125a, M2.58a, S.17b, SÇ.75a

- 4 Dillerde olurdum bu kemâlât ile meşhûr
Şân-âvere vü şöhretüm olsaydı benüm de
- 5 Âh itmez idüm hasret-i dil-dâr ile hergiz
Şabr eylemege t̄âkatüm olsaydı benüm de
- 6 Hiç itmez idüm kimseye şekvâyı felekden
Her yirde qadr kıymetüm olsaydı benüm de
- 7 Ayaqda baña qalmağ olur mıydı CESÂRÎ
Bir zerre qadar rif' atüm olsaydı benüm de
- 8 Bi'llâh ben itmez idüm evkâtumı zâyî'
Qoynumda güzel sâ' atüm olsaydı benüm de

53

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

- 1 'Aşkuñ ile 'uşşâğ gelüp şevk ile vecde
Hû ismine meşgûl olur erkence vü geçde

- 2 Şol cāmi^ç -i hüsnuñde turup ehl-i maḥabbet
İtmez mi o mihrāb қаsuñ yirine secde
- 3 Ol beyt-i cemālūñi tavāf eyleyen ādem
Elbetde sürūriyyet ider ḥaşılı ḥaccda
- 4 Evşāf-ı kemālūñi ne mümkin ide idrāk
Ol deñlü liyākat ola mı ṭab^ç -ı hemeçde
- 5 Bir kimse ile kıлма şaқın lecc CESĀRĪ
Şāyed ki ḥaṭā şādır olur şoḥbet-i leccde

54

Mef^ç ūlü Mefā^ç ilü Mefā^ç ilü Fa^ç ūlün

- 1 ^çUşşāқа yine nāz ile dilber yüze çıқdı
Bāzār-ı maḥabbetde o gevher yüze çıқdı
- 2 Tāb-ı nażar-ı ^çāşıқ ile bezm-i çemende

4a ide: ider M1, SÇ
5b ḥaṭā şādır olur: ḥaṭādur M1
54 M1.135a, M2.62b, S.22b, SÇ.80b

Güller gibi şermende olup ter yüze çıktı

3 Ğavvāş olup baħr-i hūnerde dil-i dānā

Āşār ile mānend-i şināver yüze çıktı

4 Ta' ĩr-i dimāĝ-ı dil-i şeydā nefesinden

Daĝladı hemān zūlf-i mu' anber yüze çıktı

5 Seyr eyle CESĀRĪ eşer-i feyz-i bahārı

Ĥaĥ geldi ruħ-ı yāra çemenler yüze çıktı

55

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa' ūlün

1 Dest-i hevesüm ĩurre-i ĩarrāra dolaşdı

Bir şāne gibi kākŭl-i dil-dāra dolaşdı

2 El şunmış idüm ĝonca gülŭñ dirmege ammā

Ķurtılmadı ol dāmenŭmüz ĥāra dolaşdı

55 M1.135b, M2.-, S.22b, SÇ.80b

1b kākŭl: kākŭl S

- 3 Bezminde o şāhuñ gice murğ-ı dil-i zārum
Pervāne gibi şem^ç a-i ruhsāra dolaşdı
- 4 Ser-tā-be-ğadem āteş-i āhum ile yandı
Her kim ki varup kemlik ile yāra dolaşdı
- 5 Olmadı müyesser irişe bāğ-ı vişāle
Hayfā ki CESĀRĪ rehin āvāre dolaşdı

56

Mef^ç ūlū Mefā^ç ilū Mefā^ç ilū Fa^ç ūlūn

- 1 Hāmd ola gönül zūlf-i semen-sā yeñilendi
Ol hūlķı güzel rūy-ı mücellā yeñilendi
- 2 Gülşende olan şevķümüze itme ta^ç accüb
Dil bŭlbŭline ol gül-i ra^ç nā yeñilendi
- 3 Kendümi güzel sevmeden āsŭde şanurdum

56 M1.136a, M2.-, S.22a, SÇ.80b
1a zŭlf: serv M1, SÇ
3 M1-

Gör hikmeti kim ʿ aşk ile sevdâ yeñilendi

- 4 Egninde olan h̄ilʿ at-i zībāya baqılmaz
Ser-tā-be-ḳadem serv-i dil-ārā yeñilendi

- 5 Z̄ulmet-i şeb devr oldı sürūr geldi CESĀRĪ
Seyr eyle ki ol māh-ı şeb-ārā yeñilendi

57

Mefʿ ūlü Mefāʿ ilü Mefāʿ ilü Faʿ ūlün

- 1 Meclisde yine sāgar-ı rindān yeñilendi
Devr itdi ḳadeh şevḳ ile seyrān yeñilendi
- 2 Gel bezme ki ʿ işretde ḳuşūr yoḳdur efendüm
Nūş eyle hemān bādeyi devrān yeñilendi
- 3 Muḫrib ḳalıyor nāy u kemān def ile ḳānūn
Her ḫarḫa nev-icād ğazel-hʿān yeñilendi

4b ser-tā-be-ḳadem: ser-tā-ḳadem M1 / dil-ārā: dil-ārāya M1
57 M1.136b, M2.-, S.22b, SÇ.81a

- 4 ‘Uşşāk-ı cihān kesb-i şafā zevke düşüpdür
Bu keyf-i şafā hāl ile yārān yeñilendi
- 5 ‘Aşkuñla şürü‘ eylediler nazm-ı eş‘āra
Her vech ile bu defter-i dīvān yeñilendi
- 6 Destūr ile itsün hūnerin her kişi icrā
Merdān-ı suhan-dāna bu meydān yeñilendi
- 7 Ezān-ı Muḥammed oqınur dilde CESĀRĪ
Ḥamd eyleyelüm pertev-i imān yeñilendi

58

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Ey dil ‘aceb ol hūblara rāciḥ nice oldı
İklīm-i ḥasen şāhib-i fātiḥ nice oldı
- 2 Çoqdan berü bu dīdelerüm görmedi anı
Mürşīdüm olan pīrüm o nāşih nice oldı

58 M1.137a, M2.-, S.32a, SÇ.81a

2b nice: M1-

- 3 Hakk rāhına sālîklere tedbîr kııurdu
Anuñla görîkmişdi meşālîh nice oldu
- 4 Şeb-tā-be-seher ‘ālemi eyler idi tenvîr
Ol mäh-ı cemāl hüsñ ile lâyıh nice oldu
- 5 Biñ şiveyi bir demde ider idi CESÂRÎ
Maħbûb [u] cihân-bānum o Şālîh nice oldu

59

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ülün

- 1 Ey bād-ı şabā söyle dil-ārā büyümiş mi
Ol tâze tıfıl hûb u zîbâ büyümiş mi
- 2 Nev-reste idi hayli zamān görmedüm anı
Āyā nice oldu güzelüm hā büyümiş mi
- 3 Günden güne artmağda idi hüsñ-i cemālî

4b ol mäh-ı cemāl: o mäh-liķā M1

59 M1.137a, M2.-, S.18b, SÇ.81a

büyümiş mi: M1 nüshasında bütün beyitlerde “büyümüşdi” şeklinde yazılmıştır.

İrmiş mi kemāle meh-i ğarrā büyümüş mi

- 4 Çadd çekdüğini fehm iderüz bāğ-ı cihānda
 Şad-ħurde ħırām serv-i semen-sā büyümüş mi

- 5 ‘Āşıklar anuñ vaşfın idüp dilde CESĀRĪ
 ‘Aşk ile cihān ħalkına ğavgā büyümüş mi

60

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fa’ülün

- 1 Eyyām-ı bahār oldı bu dem güller açıldı
 Gülşende figān itmege bülbüller açıldı
- 2 Egnine yeşil giydi kamu serv ü semenler
 Zeyn oldı cihān bāğ karanfiller açıldı
- 3 Seyrāna gelürsin diyü ey kākül-i şeb-bū
 Yollarda benefşe ile sünbüller açıldı

60 M1.137b, M2.-, S.22b, SÇ.81b
 1a oldı: irdi S

- 4 Bir hâl ile alduğ haberi bād-ı şabādan
Esrār-ı dehānuñdaki müşkiller açıldı
- 5 Keşf oldı CESĀRĪye senüñ dildeki zāruñ
Bağ nazmuma gör kim ne tefā'üller açıldı

61

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fa'ülün

- 1 Bir tāze tıfil cān baña küsmişdi barışdı
Luţf eyledi tekrār baña küsmişdi barışdı
- 2 Hicrāna düşürmeklige sa'y itdi 'adülük
Ol şūh-ı cihān-bān baña küsmişdi barışdı
- 3 Ğam ile kapanmış idi mir'āt bu ıalbüm
Tūṭi-i hoş-elhān baña küsmişdi barışdı
- 4 Açıldı biraz şöhet-i hoş oldı mülezziz

61 M1.139a, M2.-, S.33a, SÇ.82a

1b tekrār: cihān-bān M1

2b dilā zār: cānān M1

4a ol: o M1, SÇ

Ol la' l-i Őeker-kān baña kűsmiŐdi barıŐdı

5 Āyā nice ben olmayayum Őād u ħűrrem

Maĥbűb-1 suĥan-dān baña kűsmiŐdi barıŐdı

6 Ālem gűzűme ęarañu olmiŐdı CESĀRĪ

ĤűrŐid-i dıraĥŐān baña kűsmiŐdi barıŐdı

7. DİVÂNLAR

1

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Semt-i şahrâyı kaçan ol yâr-i cânân arzular
Gıtmege anuñ ile bir nice insân arzular
- 2 Hüsnüñ seyrânına biñ cân ile müştâk olub
Görmege dîdârını her 'âşık-ı cân arzular
- 3 Şeh-suvârum menzil-i kâma irişürse n'ola
Esb-i tab' um tırmayub her lahza meydân arzular
- 4 Hızr-veş dil zinde olmağcün heme 'ayne'l-yağîn
Çeşme-sâr-ı leblerinden âb-ı hayvân arzular
- 5 Ey CESÂRÎ iki ırmağ oldu çeşmüm güyyâ
Katre katre cüy-ı eşküm baħr-i 'ummân arzular

1 M1.36a, M2.-, S.9a

1b bir nice insân: her 'âşık-ı cân S

2

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şāne yārūñ zülf-i ' anber tārını silker döker
Ehl-i hālın dilde ' aşk āşārını silker döker
- 2 Mübtelālar ol metā' -ı vaşlını itse bāzār
Kīsesinde dirhem dīnārını silker döker
- 3 Ğonca üzre ebrden peydā olub mişl-i gül-āb
Kaṭre kaṭre jāle-i āb-dārını silker döker
- 4 Sevdügi yārinden olursa cüdā üftādegān
Dīdelerden yire eşkbārını silker döker
- 5 Çāre yoḡdur meyve-dār olsa da bād-ı ḡazān
' Āḡıbetde ' ömrümün eşcārını silker döker
- 6 Ey CESĀRĪ fevt olinca köhne şevb olur mezād
Sūḡ-ı sulṭānīde dellāl var anı silker döker

3

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çeşm-i seḥḥārum baña mekr [ü] ḥiyel efsün ider
Gösterüb ḥüsn-i cemālin gönlümi meftün ider
- 2 Gāh vefādan gösterür şüret gehī eyler cefā
Ol sebebden ḳalbi maḥzün gāh memnün ider
- 3 Dilde ger zāhir ola sevdā maḥabbet lā-cerem
Ademüñ baḥtın guşāda ṭālī' in meymün ider
- 4 Dāğ [u] şaḥrā meskenüm olmaḳ maḳarrdur benüm
Ol şaçı Leylāyı gör 'aşḳ beni Mecnün ider
- 5 Ey CESĀRĪ luṭf dā'im var olsun dilberün
Pīr 'aşḳı himmete 'āşıḳlaruñ maḳrūn ider

4

-
- 3 M1.37a, M2.18b, S.10b, SÇ.24a
2b gāh M1-
3b ider: M1-
4 M1.38b, M2.-, S.28a, SÇ.24b

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ʿ Anberīn ı̄slāḥ dirlər mülk-i sārādan gelür
Hoş-būlar cāna o zūlf-i muṭarrādan gelür
- 2 Görmesün aḡyār didüm ḥāneye gizlüce gel
Nāzenīnüm ṭutmayub söz āşikārādan gelür
- 3 Bilmeyenler añlamaz ʿ aşk [u] maḥabbet neydügin
Vāmıḳ itdükçe niyāz nāz-ı ʿ Azrādan gelür
- 4 Kūşe-i çeşminde muzmerdür anuñ fettānlıḳ
Hey nice işler ki var dest-i niḡārādan gelür
- 5 Ey CESĀRĪ oldı ʿ ālem şimdi hep maḥbūb dost
Velvele zūrnā şadāsı ṭabl [u] ṭarrādan gelür

5

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Derd-i ‘aşk-ı yāra şākir olduğum ‘ālem bilür
 Rūz [u] şeb ol Hāḫḫı zākır olduğum ‘ālem bilür
- 2 Gec nazar itmek ne var ben ‘āşıka bīgāne-veş
 Bunda ben yerlü misāfir olduğum ‘ālem bilür
- 3 Rengile çay taşı mercān olması mümkün degül
 Şöyle bir kān-ı cevāhir olduğum ‘ālem bilür
- 4 Girmişüm meydān-ı ‘aşka bendedür lu‘b-ı hüner
 Zor kişiyem hem bahādır olduğum ‘ālem bilür
- 5 Eyledüm bu ana dek nazm-ı kemālāta heves
 İmdi mevzūn şî‘re kādır olduğum ‘ālem bilür
- 6 Ögdül aldum nice kez meydān-ı ‘aşk içre dilā
 Dilde nām ile tevātür olduğum ‘ālem bilür
- 7 Hāḫḫ beni bu şan‘atında pīr ü perver eyledi
 Hāşılı her fenne māhir olduğum ‘ālem bilür

1b Hāḫḫı: Hāḫḫ M1

5b ‘ālem bilür:M1-

8 Var ise bir ehl-i dil meydāna gelsün hūner

İmtihān baḥşına ḥāzır olduĝum ʿālem bilür

9 Nazmı meydān içre ben ānīde tanzīr eylerüm

Ey CESĀRĪ böyle şāʿir olduĝum ʿālem bilür

6

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 ʿĀşık-ı şādıklar olanlar iʿtibār üstindedür

Gün-be-gün nazm-ı kemālī iştihār üstindedür

2 Herkesi bir ḥāle koymışdur Ḥudā-yı Lem-yezel

ʿĀlem nāsuñ kāmusu başka bir kār üstindedür

3 Baʿzı maḥbūb mişl-i cerrāḥ yāreye merhem şarur

Didiler Loḳmān olan derde timār üstindedür

4 Böyledür emr-i muḳadder nā-sezā mesrūr olur

6 M1.40a, M2.-, S.8b, SÇ.25b

1a şādık: şādıklar M1

2b kār: bir kār M1

‘ Ārif-dānā olanlar ğam-güsār üstindedür

- 5 Ey CESĀRĪ ‘ aşk odı ğāyetle yandurdı beni
Dir gören pervāne gūyā şem‘ [ü] nār üstindedür

7

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ol ki zāhir bāṭın ‘ ālem içre kân-ı ‘ aşk olur
Şunda yoğ var bunda dinmez lā-mekān-ı ‘ aşk olur
- 2 Cümle meknūnāt-ı zāt anuñla kâ‘ imdür velī
Bu zemīn āsumānuñ mihrībānı ‘ aşk olur
- 3 Kuvvet-i bāzū-yı ‘ aşk eyler ṭurur merdāne vār
Şol kimesne kim cihānda pehluvān-ı ‘ aşk olur
- 4 ‘ Arşa-ġāhda nazm-ı tanzīr [ü] maḳāl-ı pür-hüner
Gūyiyā dehr içre bir şāhib-ḳırānı ‘ aşk olur

7 M1.40a, M2.-, S.9b, SÇ.25b

2 S-

3 S-

4 S-

- 5 Ey CESĀRĪ çün cesārātuñ mezāhir oldı hep
Bildi ʿālem anı kim ol dāstān-ı ʿaşq olur

8

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Būy-ı ʿibretle o berg-i gül-ʿizārumdan çıkar
ʿAndelībūñ nālesi zār-ı hezārumdan çıkar
- 2 Dehr [i] iḥrāk eylerem bir kez eger āh eylesem
Āteş-i firqat benüm sūzı şerārumdan çıkar
- 3 Pūte-i ʿaşqumda ḳall olur nice çoḳ şāʿirān
Bir mehenk-i ṭabʿım eyā zer ʿāyārumdan çıkar
- 4 Bendedür şeh-vār-ı ḥikmet ḳandedür güher-ḥurūş
Gevher-i sırr-ı Ḥudā nazm-ı şiʿārumdan çıkar
- 5 Kibriyā aḡzam şadef ḳılmış ʿaden deryāsına
Dürr-i nazmum baḥr-i ṭabʿ-ı bī-kenārumdan çıkar

5 S-
8 M1.41a, M2.-, S.9b, SÇ.26b

6 Ğurbet elde fevt olursam Һasret-i dil-dār ile
Dūd-ı āhum Һaşre dek seng-i mezārumdan çıkar

7 Ey CESĀRĪ kūs-ı rıhlet çalınur göçdür diyu
Pādişāhum rūhum ol cism-i Һişārumdan çıkar

9

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Hāne-i ' uşşāka dilber ilk aḥşamdan çıkar
' İşretüñ zevk u şafası o mey-i eşāmdan çıkar

2 Bāde ile germ olunca kaçre kaçre āşikār
Ol ' araqlar mişl-i incü Һoқka-i fāmdan çıkar

3 Vuşlatuñ leylinde bīdār olduğı taḥkīkdür
Yār na' line biner gāhice Һammāmdan çıkar

4 Ol raқīb-i rū-siyeh cānānumı diller gezer
Āh kim her fitnelik ağıyar-ı bed-nāmdan çıkar

- 5 Ey CESĀRĪ vaqt irişub fevt olinca nĭk-vār
Köhne eşvābum qarār itmez hep arqamdan çıkar

10

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şol tabīb ' aṭṭārlar ile maḥrem-i eşnāf olur
Zaḥme tīmār eyler elbet şāḥib-i inşāf olur
- 2 Hāzeḳ-i kāmīl şifā-sāz devā-cūy-ı hekīm
Lā-cerem ol merhem-i vaşl ile sīne şāf olur
- 3 Ma' den-i kān-ı sanma dersem ' aceb itmeñ dile
Luṭf [u] en' āmı anuñ ḥātem gibi iz' āf olur
- 4 Yār dendānın tebessümler ile ' arz eylese
Ehl-i ḥāl ol kıymet-i dürdāneye şarrāf olur
- 5 Bir kemāl ehline şordum yār ismin didi kim
Bir elif bir sīn bir ḥā bir ye anuñ kāf olur

10 M1.410b, M2.-, S.10b, SÇ.26b
1a şol: ol S

- 6 Ey CESĀRĪ kim nazār def' i belādan hıfz için
Dilde virdüm aña dā'im sūre-i aḥḳāf olur

11

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dilberā ḥüsnüñ görince mihr-i enver imrenür
Ḳālīb-ı cismüñe her rûḥ-ı muşavver imrenür
- 2 Āsumān-ı vechüñi tezyīn ḳılmıṣ beñlerüñ
Aña devrān u felekde necm-i ülker imrenür
- 3 Bir baḳıṣda 'ālemi başdan başa seyr itdürür
Sīne-i mir'ātına şāh-ı Sikender imrenür
- 4 Sidre vü ṭübāya beñzer naḥl-i ser-keş ḳāmetüñ
Bağda serv ü şanavber ḳadd-i 'ar'ar imrenür
- 5 Cān meşāmmın 'ıtr-ı şāh ile mu'atṭar eyledi

6b olur: oḳur M1

11 M1.43a, M2.-, S.7b, SÇ.27b

4b serv ü : serv M1, SÇ

Būy-ı zūlfūne senūñ şol müşg [ü] ʿ anber imrenür

6 Gösterür kıavs-i kıuzah şekl-i nişānın kıat kıat

Ebruvānuñ tākına mihrāb minber imrenür

7 Laʿ lūñ ağız dadını virmek olur ehl-i dile

Ey şirīn-leb nuṭkuña kıand-i mükerrer imrenür

8 Yalñuz bir ben mi imrendüm cemālūne şehā

Ey CESĀRĪ Hāķ budur ki cümle kıullar imrenür

12

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Dil-rübā eyle vefā dirsem cefāsın arturur

Başuñ için kııl ʿ aṭā dirsem belāsın arturur

2 Ol kemān-ebrū ider hışm ile ʿ uşşāķa nigāh

Derdüme eyle devā dirsem kıazāsın arturur

6 M1-

7b nuṭkuña: luṭfuña S

12 M1.43b, M2.-, S.10b, SÇ.28b

1b için: M1-, SÇ- / dirsem: virmem S

2a dirsem: virmem S

- 3 Şūret-i Hāḫdan gelür etmez teraḫḫüm bir nefes
 Ḳuluñam şāhum saña dirsem riyāsın arturur
- 4 Bāğ-ı ʿālemde ḫırām itme yeter aḡyār ile
 Ey ḫadd-i serv-nümā dirsem hevāsın arturur
- 5 Yār dimiş ʿāşık CESĀRĪye ʿaceb ḫayretdeyem
 Eyerüm ben bed-duʿā dirsem duʿāsın arturur

13

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Dostum bu ʿālem içre maḫlab-ı aʿlā bizüz
 ʿĀrifānān-ı cihāna maḫşad-ı aḫşā bizüz
- 2 On sekiz biñ ʿālem esrārı benī ādemdedür
 Nüşā-i şuḡrā vü kübrā şāniʿ -i Mevlā bizüz

3b şāhum saña: saña şāhum M1 / dirsem: virsem S

4a itme: itmeye M1

5a yār: yāra M1

5b bed-duʿā: duʿā M1 / dirsem: virsem S

13 M1.62b, M2.-, S.31a, SÇ.40a

1b ʿārifānān-ı cihāna maḫşad-ı aḫşā bizüz: ʿārifā M1

2 M1

- 3 Bizde vardur cümle mevcūdāt eşyādan eşer
Zāhir [ü] bâṭın nuḳūş cümle-i esmā' bizüz
- 4 Tılsımāt-ı a'zam itmişdür bizi Bārī Ḥudā
Vefk olunmuş şekl [ü] şūret mürtesem imlā bizüz
- 5 Ey CESĀRĪ ol Ḥabīb-i faḥr-i 'ālem vaşfını
Dilde bir hoş-naẓm iden şol şā'ir-i ğarrā bizüz

14

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Biz bu bâğ-ı 'ālemün şad-gül-izārın görmişüz
Nāle feryād eyleyen bülbül hezārın görmişüz
- 2 Neşve-i nāb-ı lebün sāķī bize 'arz eyleme
Biz nice keyfiyyet-i aşkuñ ḥumārın görmişüz
- 3 Ğam degüldür mīve-dār olursa eşcār-ı kemāl

3 M1
4 M1
5 M1-
14 M1.63a, M2.20b, S.29b, SÇ.40a
1b nāle: bī-'abes M2, S / eyleyen: ider M2, S

Gül-sitān-ı ʿālemüñ tāze bahārın görmüşüz

- 4 Hatt geldükde ʿaceb mi iltiyām-ı ʿāşıka
Biz muḳāddem ol şehüñ ʿizz [ü] vaḳārın görmüşüz
- 5 Ey CESĀRĪ ūiʿr-i mevzūn söyler iseñ yiri var
Çoḳ kemālāt ehlinüñ biz nām-dārın görmüşüz

15

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Biz ṭarīḳ-i ʿaşḳda Ferhād irşād eylerüz
Ḳays vādisinde biñ nā-şād dil-şād eylerüz
- 2 Şafḫa-i ḫāṭırda taşvīr eyledük bir āfeti
Şimdi biz her vech ile Behzād üstād eylerüz
- 3 ʿĀḳıbet raḫm eylemezse ʿāşıḳ-ı üftādeye
Āh idüb ol dilber-i ābād berbād eylerüz

- 4 Belki ruḥṣat-yāb olur bir fitye icād eyleye
Yārdan aḡyārdan bed-icād ib'ād eylerüz
- 5 Bezm-i nādāndan n'ola men' eylesek ehl-i dili
Dāma düşmüş tūṭi-i bī-dād āzād eylerüz
- 6 Ey CESĀRĪ sözde fırsat bulsun ol yār diñlese
Çok şeh-i cevr ü sitem mu'tād münḡād eylerüz

16

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bezm-gāh-ı dehre biz āyā ne gelmişlerdenüz
Sūziş-i 'aşḡ ile nāre yare gelmişlerdenüz
- 2 Hān-ḡāh-ı 'aşḡ içinde ney gibi nālān olub
Zikr-i Hāḡla tekye-i 'irfāna gelmişlerdenüz
- 3 Būy-ı luṭf-ı 'āşıḡānı sizlere 'arz itmege

16 M1.63b, M2.20a, S.29a, SÇ.40a

2a 'aşḡ içinde: Mevlevīde M2, S

2b 'irfāna: devrāna M2, S

Çin seher mişl-i şabâ bu yana gelmişlerdenüz

- 4 Ey Süleymân-ı zamânum mûr-ı nâçizüñ olub
Dergehüñde durmağa dīvâne gelmişlerdenüz
- 5 Dilde nazm âsârumuz halka nümâyân oldı hep
‘Âşıkuz ‘aşk-ı reh-i erkâna gelmişlerdenüz
- 6 Ey CESÂRÎ biz kemâl ile ferîd-i ‘aşr olub
Her birimiz ‘âleme bir dâne gelmişlerdenüz

17

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Müftî-i ‘aşkuñ yedinden ahz-i fetvâlaruz
Hâkimü’l-vaqtüñ yanında şahib-i da‘ vâlaruz
- 2 Şer‘a taṭbîk eyledük her fi‘l-i aqvâli bu dem
Emr ü nehy-i Haḡ ile ahkâmumuz icrâlaruz

- 3 ‘ Ālim [ü] fāzıllaruñ itdük edā-yı hıżmetin
 ‘ İlm taḥşīlinde biz bir ḥaylice monlālaruz
- 4 Zāhir [ü] bāṭın olan ma‘ nāya olduḡsa ḥabīr
 Biz ḥaḳīḳat nüṣḡa-i kübrālaruz ṣuḡrālaruz
- 5 On sekiz biñ ‘ ālemüñ sırrına olduḡ muttali‘
 Şāni‘ üñ ṣun‘ ıyla biz dünyā vü mā-fihālaruz
- 6 K̄ol ḳanad ṣaldı bize ‘ aṣḳ-ı Hūdā-yı Lā-yezāl
 ‘ Ayn ṣın K̄afda murḡ-ı dil ‘ anḳālarız
- 7 ‘ Arṣa-gehde ṣā‘ ir olan kimseden ḥavf itmeyüz
 Naẓm tanzīr itmede biz pāk [ü] bī-pervālaruz
- 8 Gāh cevelān eylerüz bāl-i bülend-pervāz ile
 Evce peyveste hümāyı ber-ṡaraf aralaruz
- 9 ‘ Ayn-ı ‘ ibretle nigāh-ı iltifāt ister bize
 Bizler ol nükte-ṣinās ‘ ārif [ü] dānālaruz

3a edā-yı: ādāb-ı S

7 S-

10 Ey CESĀRĪ nice kez tertīb-i dīvān eyledūñ

Ṭab^ʿ -ı mevzūn dūrūst ol şā^ʿ ir-i ğarrālaruz

18

Fā^ʿ ilātūn Fā^ʿ ilātūn Fā^ʿ ilātūn Fā^ʿ ilūn

1 Şāh-ı dilden dehre fermān-ı mü'ekked isterüz

Eski ḥaṭṭa baḳmayuz ḥaṭṭın mücedded isterüz

2 Bād-ı ğam tar itmesün şirāzesin bir vech ile

Şol kitāb-ı ḥüsn-i maḥbūbı mücelled isterüz

3 Defter-i levḥ-i dile ʿaşḳ u maḥabbet vaşfını

Ḥāme-i ḳudretle menzūr [u] muḳayyed isterüz

4 Çün bir ay çekdük o şūḥuñ biz firāḳ-ı savmını

ʿĪd geldi buse-i la^ʿ lin mücerred isterüz

5 Olur olmaz dil-rübāya göñlümüz meyl eylemez

18 M1.64a, M2.23a, S.29b, SÇ.40b

1b baḳmayuz: baḳmazuz S

2a tār: ṭarḥ M2

Biz kadīm-i ‘āşıkuz yārı mü’ebbed isterüz

- 6 Ey CESĀRĪ mişl-i bī-hem-tā olan bir dilberüñ
Cennet-i kūyında olmağa muḥalled isterüz

19

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Evc-i dilden inmez aşlā ol ḥümā vü şāh-bāz
Bizler ise eylerüz ḥāk-i ḳudumünde niyāz
- 2 Ka’ be-i kūyuñ bize itmek olur idi ṭavāf
Da’ vet itse bezmine ol ḥüb iḳlīm-i Ḥicāz
- 3 Deşt-i ğamda hoş hoş pūyendelik ḳābil degül
Bir düzeve vādi yoḳdur ğāh sīb geh firāz
- 4 Mā’ il olmuş tıfl iken ‘işret-i dem şevḳ-i çeme
Ḳandalı bulmalı münāsib aña bilmem söz [ü] sāz

19 M1.64a, M2.22b, S.30a, SÇ.40b

2a bize itmek olur idi ṭavāf: ṭavāf itmek olurdı ger bizi M2, S

- 5 Ey CESĀRĪ nāz her dem şekker olsa yenmeye
Şarḫ-ı ülfet böyledür kim gāh niyāz gāh nāz

20

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Tā ezelden 'aşk olubdur pīrümüz üstādumuz
'Āşık-ı şādıklaruz yār ismidür evrādumuz
- 2 'Andelīb-āsā bu dehr-i gülşene gelmişlerüz
Eksük olmaz her seherde nāle vü feryādumuz
- 3 Haḫ tecellī eylemişdür 'aşk [u] sevdāyı bize
Ġuşşa vü ğamdan ḫalāş olmaz dil-i nā-şādumuz
- 4 Dehr içinde ḫalb-i şāfi şöyle bir 'āşıklaruz
Pāk-meşreplerdenüz yok dilde hīç ifsādumuz
- 5 Nuḫk idüb böyle ğazel-ḫ̄ān olmadan maḫşūdumuz

20 M1.64b, M2.-, S.31a, SÇ.41a

3a 'aşk: yāra S

4 S-

Dilerüz kıalsun cihānda kıışışa-i icādumuz

- 6 Ey CESĀRĪ maḥlasum dillerde olub rāygān
Bilmeyen bilsün Ḥasandur dehr içinde adumuz

21

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dil-rubā cā-yı şafā mercān hoş geldüñüz
Cem' -i bezm-i ' aşkıyāya merḥabā hoş geldüñüz
- 2 Kāngı yeller esdi kāngı rüzgār atdı seni
İşbu semt-i mübtelāya merḥabā hoş geldüñüz
- 3 Muntazır idi eḥibbā görmege dīdāruñı
Rü'yet oldı āşināya merḥabā hoş geldüñüz
- 4 Oldı teşrifi kudümüñ bā' iş-i şevk [u] tarab
Müsteḥakşuñ merḥabāya merḥabā hoş geldüñüz

6a maḥlasum: maḥlasım S
21 M1.66a, M2.-, S.31a, SÇ.41b

- 5 Bu CESĀRĪ ʿāşık-ı üftādeye luṭf eyledüñ
Mazhar olmağçün duʿ āya merḥabā ḥoş geldüñüz

22

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Bī-bahādur dostum şol laʿ l-i gevher-kānumuz
ʿ Aşğ bez-istānında bulsunlar bizüm dükkānumuz
- 2 Dād-ı Hāğ dilde metāʿ -ı nazmı alub şatmağa
Özge eşnāfuz bizüm var yolumuz erkānumuz
- 3 Maʿ rifet dellālıyuz sūğ-ı hünerde ḥāliyā
Cüst [ü] cū itmekdeyüz açığ turur meydānumuz
- 4 Zāhir olub sağ şoldan her taraf eyler aqın
Anda derc olur hemişe yārumuz yārānumuz
- 5 Dil ile hem kalb ile ikrār taşdığ eyledük

22 M1.67a, M2.-, S.31a, SÇ.42a

2a nazmı: nazm S, SÇ

5a hem kalb ile ikrār taşdığ eyledük: ikrār hem kalb ile taşdığ eyledin S

5b tā elestüdüdür S / peymān: peymāne S

Tā elestdendür Hudāya ʿ ahdümüz peymānumuz

6 Hālümüz iʿ lām idüb añā tazarruʿ eylerüz

Şavt-ı hoş-elhān ile ʿ arşa çıkar efgānumuz

7 Baḡş-ı Haḡdur feyz-i Haḡḡ āşār-ı kemāl ü maʿ rifet

Naẓm ile pür olmadadur defter dīvānumuz

8 Ṭabʿ -ı mīzānı dürüst olduġunuñ vechi budur

Fehm ü idrāk ıssıdur her ʿ ārif [ü] rindānemuz

9 Ey CESĀRĪ ʿ aḡlumuz mişl-i Felāṭundur diyü

Ehl-i diller söyleşürler dilde nām [u] şānumuz

23

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Kilk-i iḡbālüm kef-i āmāle ḡonmış ḡonmamış

Hācetüm mi vefḡ-i devlet māle ḡonmış ḡonmamış

8b ıssıdur her: şāhibidür S

23 M1.74a, M2.-, S.11a, SÇ.46b

1a iḡbālüm: iḡbāle S/ kef-i āmāle: iḡbālüm kef-i iḡbāle S

- 2 Ben o şayyād-ı hümā-pervāz-ı şeh-bāzam ne ğam
Murğ-ı rif^ç at dām mekr āle kōnmış kōnmamış
- 3 İltimās-ı iftirākı sūziş olduĝda anuñ
Sürh bir dāĝ-ı dil-i şevvāle kōnmış kōnmamış
- 4 Maşşād-ı çalab şerefdür yoĝsa gelmez ^ç aynına
Nām-ı rüyı ħātem-i a^ç māle kōnmış kōnmamış
- 5 Ey CESĀRĪ ma^ç ni-dār-ı nazmumuz tanzīr ola
Baķmam ol elfāz kıl [ü] kāle kōnmış kōnmamış

24

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

- 1 Dil o kerrübī menişler başķa şūret baĝlamış
Tırz-ı nā-hemvāre işler başķa şūret baĝlamış
- 2 Virdi ol bād-ı şabā esrār-ı cānāndan ħaber

3a iftirākı: iftirāk M1
5a nazmumuz: nazmum S
24 M1.74b, M2.-, S.11b, SÇ.47a

İmdi âheste revîşler başka şûret bağlamış

3 Hüb-rû mişl-i felek ʿ aksine devrân eyleyüp

Dehrde yâd bilişler başka şûret bağlamış

4 Tavla teslîme dü-bârâ kıllanup şâhib-hüner

Çâr penc şeş dü şeşler başka şûret bağlamış

5 Ey CESÂRÎ aç gözün merdâne tur bu ʿ arşada

Dilde eş ʿâr değışler başka şûret bağlamış

25

Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün

1 Bâğ-ı hüsn içre o şeh kıdd-i dil-ârâ beslemiş

Cennet-i küyında güyâ naḥl-i tûbâ beslemiş

2 Bülbül-i âşüfteler her dem fiğân itsün diyü

Râyiz-i hüsninde iki verd-i raʿ nâ beslemiş

4a teslîme: teslîm M1, SÇ

25 M1.77a, M2-, S.11a, SÇ.48b

- 3 Gün gibi mihr-i nühüfte olmamış hiç âşikâr
Mâderi süd kızısı cânânı tenhâ beslemiş
- 4 Gönlümi şîrîn-edâlarla güşâd etmek için
Kaşr-ı zerrîninde bir tûfî-i gūyâ beslemiş
- 5 Esbüm önünce berâber ʿazm-i râh itsün diyü
Bu CESÂRÎ çâkerin emşâl-i lâlâ beslemiş

26

Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün

- 1 Ey muşavver şekl-i yârı yazmada Behzâd baş
Resm-i naqş-ı hüsnuñ it mânî degül üstâd baş
- 2 Tîşe-i pülâduña hep dağlar olsun zebûn
Şevk [ü] vecde gel Şîrîn-leb ʿaşkına Ferhâd baş
- 3 Rindler bezminde gâhâ bâdeyi nûş idicek
Naʿ rayı pey pey urup mestâne-veş feryâd baş

- 4 ‘Āşıkâne kı1 şecā‘ at gösterüp lu‘ b-ı hüner
Her zamān meydānda aġyār bed-icād baş
- 5 Hiç kabāhatden degül hāl-i raķīb-i bed-fa‘ āl
Yol ile erkān ile yetmiş toķuz ta‘ dād baş
- 6 Kāmilān ile dilā bu ‘ arşada kı1 hoş kelām
Virme fırsat şî‘ r-i nā-mevzūn şā‘ ir yād baş
- 7 Bu CESĀRĪ senden isterken meserretten h̄aber
Kim didi ey ġam gelüp bu h̄aķır-ı nā-şād baş

27

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Dostum her ‘ āşıķa yāruñ vefāsı oldu farz
Ehl-i zevķe cennet-i kūyuñ şafāsı oldu farz
- 2 Emr-i nehyüñden senüñ bir dem tecāvüz itmezem

7 M1-
27 M1.79b, M2.29b, S.12a, SÇ.49b
1a her: M1-

Şeh-güzīnüm bendeye ‘aşkuñ rızāsı oldu farz

- 3 Ğamze-i şimşir ile katl it raķīb-i nefsiñi
Eylemek küffāra İslāmuñ ğazāsı oldu farz

- 4 Gördüğümde ben didüm Allāhu ekber ķāmetüñ
Ka‘ be-i ħüsnüñ tavāf-ı iķtizāsı oldu farz

- 5 Ey CESĀRĪ esb-i ṭab‘um menzil-i kāma irer
Heft yıl ğurbet gezen şaḥşuñ şılāsı oldu farz

28

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Emrüñe rām olması her dem benüm fermān seniñ
‘İd-gehde eyle rızān dem benüm ķurbān seniñ
- 2 Meclisi eyle müheyyā ‘işret için sāķiyā
Nüş-ı mey ķıl elde cām-ı Cem benüm devrān seniñ

- 3 Nāvek-i ğamzeñle deldüñ bağrumı ey қаşı yā
Zaħm üzre bağlu bu merhem benüm hicrān senüñ
- 4 Ben kime ħāl-i derūnumdan teşekkī ideyüm
Dilde rāz-ı müşkil mübhem benüm āsān senüñ
- 5 Bu CESĀRĪ ‘ahd [ü] peymān eyledi zātuñ ile
Vaşluñ içün қаvl-i müstaħkem benüm iħsān senüñ

29

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Gün gibi dehre zuħūr itdi cemāli Aħmedüñ
Kıldı āfāķı münevver rüy-ı alı Aħmedüñ
- 2 Pertev-endāz-nümā āyīne-i iclā gibi
Zīb [ü] fer virmiş henüz çağ-ı kemāli Aħmedüñ
- 3 Cism-i pākin nūr-ı maħz itmiş Ĥudā-yı Lem-yezel

3a deldüñ bağrumı: bağrum sen ki deldüñ M1/ ey: M1-

4b senüñ: benüm M1

29 M1.90a, M2.-, S.14a, SÇ.56a

Hūbluḡda yoḡ durur aṣlā miṣāli Aḡmedūñ

4 Bāḡ-ı nāz içre ḡırām eyler gezer bu dīdeme

Serv emṣāli görünür ḡadd-ı dālı Aḡmedūñ

5 Hūsni evṣāfın beyān eyler isem tā ḡaṣre dek

Hīç dükenmez dilde nazm-ı ḡıl ü ḡāli Aḡmedūñ

6 İftirāḡ ṣavmını bir ay çeken ‘āṣıḡlara

Lā-cerem elbet irer ‘īd-i viṣāli Aḡmedūñ

7 Ey CESĀRĪ bir ḡazel ser-ḡāmeden tarḡ eyle kim

Lāzım olur saña bir gün ḡasb-i ḡāli Aḡmedūñ

30

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

1 Nazm ile bir ṣāḡib-i dīvānıyam İbrāhimūñ

Bilsün ‘ālem ṣā’ir-i meydānıyam İbrāhimūñ

5a ḡüsni: ḡüsñüñ S
30 M1.90b, M2.38b, S.14b, SÇ.56a

- 2 Seyr idelden hüsñin anuñ şöyle meftûn olmışum
Vālih ü hayrān ser-gerdānyam İbrāhimüñ
- 3 Yoğdur fi'l-i şeni' ğayr-ı teklifüm aña
Büse-çin-i nā'il-i ihsānyam İbrāhimüñ
- 4 İntizār-ı 'id-i vaşl olduğumuñ vechi budur
Mişl-i İsmā'il-veş kurbānyam İbrāhimüñ
- 5 Dehr içinde 'aşık-ı şādık benem bir kimseden
İtmem inkār Hakk bilür şa'bānyam İbrāhimüñ
- 6 Hizmet-i şāhīde bulnsam n'ola şimden girü
Bir CESĀRĪ bende-i fermānyam İbrāhimüñ

31

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gün gibi toğdı cemāl-i hil'ati bir dilberüñ
'Ālemi ārā idüpdür zīneti bir dilberüñ

31 M1.90b, M2.-, S.14a, SÇ.56a
Redif olan 'bir dilberüñ', S nüshasında 'İsmā'ilün' şeklindedir.

- 2 Şâ' ir-i şîrîn-edâlar medh iderler dâ'imâ
N'ola artar ise şân u şöhreti bir dilberüñ
- 3 Çâr-sû-yı ' aşk içinde dürlü reftâr itmede
Bunda var nâzik edâlı âfeti bir dilberüñ
- 4 Egnine giymiş yeşil eşvâb a' lâ yaraşur
Bir melek-sîmâya beñzer hey'eti bir dilberüñ
- 5 Tañrınıñ rahmet selâmin kimseden itmez dirîğ
Zümre-i hûbânda vardur rağbeti bir dilberüñ
- 6 Bûse ihsân [u] kerem me'mûlin eyle ey gönül
Şâyed olur saña da bir himmeti bir dilberüñ
- 7 Ey CESÂRÎ vaşluña müştâk iseñ çekme ğamı
Düşer elbet bir gün ola fırsatı bir dilberüñ

- 1 Üstine sāye şalup raḥm eylemez hīç zerrece
Öyle bir mihr-i cihān-ārāyı n'eylersün gönül
- 2 Çün saña ʿ arz eylemez kālā-yı ḥüsnüñ nāzdan
Böyle nāz böyle istiḡnāyı n'eylersin gönül
- 3 Bāde-yi ʿ aşğ ile mest olduñ ise meyḥāneden
Çek ayağı sāğar şaḥbāyı n'eylersin gönül
- 4 Zülf-i yārdan dem urup daʿ vāyı n'eylersün gönül
Başuña alup qurı ḡavḡāyı n'eylersin gönül
- 5 Ey CESĀRĪ bir güler yüz gösterür aldar seni
ʿ Ahdine tırılmaz yalan dünyāyı n'eylersin gönül

33

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey gönül yāruñ ruḥundan gül-ter ābın şor şarıl
Kaṭre kaṭre ol ʿ araḡ-rīz ʿ anber ābın şor şarıl

- 2 Meclis-i mihr-i maḥabbetde niyāz eyle müdām
Cām-ı la‘l-i leblerinden gül şarābın şor şarıl
- 3 Var vişāl-i Mıṣr-ı ḥüsnüñ mülkine eyle ricā
Tūṭi-i güyā vişāl-i sükker ābın şor şarıl
- 4 Cennet-i kūyın temāşā eyleyüp gel kııl şafā
Ḥavz-ı la‘linden o yāruñ kevşer ābın şor şarıl
- 5 Çeşme-sār-ı lebleri la‘l-i zülālinden alup
Ey CESĀRĪ nāz ile İskender ābın şor şarıl

34

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Andelīb efġān ile zeyn eyledi her bāġ[1] gül
Şaḥn-ı şaḥrāda dilā kıurmuş turur otaġı gül
- 2 Ḥūblar seyr ü teferrüc itmege gelsün diyü
Ġoncalanmış tāze bulmuşdur kemāl-i çaġı gül

34 M1.93b, M2.40a, S.15b, SÇ.58a
2b çağı: çağ M1, S, SÇ

- 3 Hār cev̄ ile girībān çāk idüp vaqt-i seher
Kaṭre kaṭre jālelerden aqıdur ırmāğı gül
- 4 Muṣṭafā büy-ı terinden ḥāşıl olmışdur meger
‘Ādet eyle ey ḥabībüm dā’imā koḫmağı gül
- 5 Ey CESĀRĪ sürḥ-gül şerm ḥacālet ‘arz ider
Bāğ-ı dehre nūr ile revnaḫ virür ol ağı gül

35

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 ‘Āşıkam gönlümce bir tāze civānı isterüm
İstemem nā-mihribānı mihrībānı isterüm
- 2 Olur olmaz dilbere meyl eylemem bir ḥāl ile
Kendüzi kân-ı vefā bir nev-civānı isterüm
- 3 İrtikābum var bu cismüm cānsız ḫoymaḫlığa

3b ırmāğı: ırmāğ M1, SÇ

4b koḫmağı: koḫmağ M1, SÇ

5b ağı: ağ M1, SÇ

35 M1.99a, M2.45b, S.24a-, SÇ.60a

1b mihrībānı isterüm: mihrībānım var benüm M1

Kıymet-i ‘āşık bilür rûḥ-ı revānı isterüm

4 N’eyleyem ben sūḳ-ı istiḡnā gezen dilberleri

Adı bellü bir filān ibn-i filānı isterüm

5 Ola yektā-yı eḳālīm-i ḥasen ol nāzenīn

Oḳuna şā‘ir dilinde dāsītānı isterüm

6 Ey CESĀRĪ gön̄lümün pek sevdüḡi maḥbūb için

Ḳahramān-ı ‘ālem ile imtiḥānı isterüm

36

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1 Ey gön̄ül sen mā‘il-i dil-dār imişsün añladum

Vuşlat ümmīdin ider bir yār imişsün añladum

2 Şormaḡa ḥācet degül ma‘şūḳa ‘āşık ḥālını

Rāza maḥrem vāḳıf-ı esrār imişsün añladum

36 M1.99a, M2.-, S.23b, SÇ.60b

1a cy gön̄ül: dostum M1, SÇ

- 3 Çıksun istiğbâle karşı hep cünûd-ı ‘âşıkân
Ehl-i ‘aşka server [ü] sâlâr imişsün añladum
- 4 Zâtuñ izhârı meger batn-ı şadefdendür senüñ
Bağr-i hikmetde dürr-i şeh-vâr imişsün añladum
- 5 Her kelâmuñ rûh bağş eyler ma‘ârif ehline
Hâşılı bir şâhib-i eş‘âr imişsün añladum
- 6 Kimseler bilmez senüñ fendüñ hele bu ‘arşada
Ey CESÂRÎ başka bir eṭvâr imişsün añladum

37

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Tıfl iken bir dilberi şehd [ü] şekerle besledüm
Tūṭiler gibi anı bilseñ nelerle besledüm
- 2 Ol vücûd-ı nâzigi dehr ü mâ-fihâda ben

3b server-i: sipeh M1
37 M1.101a, M2.-, S.24a, SÇ.61b
1a dilberi: dilber M1

Gün yüziñ göstermeyüp hep gölgelerle besledüm

3 Nâ-ḥalef desti anuñ dāmānına hīç degmedi

Cān başumdan geçüp ḥavf [u] ḥazerle besledüm

4 Mīve-i eṣcārlardan hep iletdüm ḥāşılı

Ṭuymasun a^ç dā diyü lu^ç b-ı hünerle besledüm

5 Ey CESĀRĪ naḫd-i ^çömrüm şu gibi şarf eyledüm

Tā büyüyince anı ben sīm [ü] zerle besledüm

38

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

1 Dīde rūşen meclise şāḥib-dilāndur bu gelen

Pür-ma^ç ārif ehl-i dil bir nükte-dāndur bu gelen

2 İtmege ^çarz-ı hüner açıldı meydān-ı suḥan

^çArşa-gāḥa şā^ç ir-i şīrīn-zebāndur bu gelen

4a eṣcārlardan: eṣcārlarla S
38 M1.108b, M2.-, S.25a, SÇ.66a
 2b zebāndur: zebāndan M1

- 3 Cümle eṭvārı müsellemdür dilā āgāh ol
Başka vādī kullanur rind-i cihāndur bu gelen
- 4 Mantıku'ṭ-ṭayr okuyan añlar kelāmuñ n'olduğın
Şāh-ı ʿaşka müsteḥaḳ ḥoş-tercemāndur bu gelen
- 5 Nazm ile evşāf[1] dilde söylenür çok şānı var
Ey CESĀRĪ bir filān ibn-i filandur bu gelen

39

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Zıkr-i Ḥaḳḳla ḳalbini tenvīr ider ʿāşık olan
Ḥān-ḳāh-ı dilleri ta' mīr ider ʿāşık olan
- 2 Mürşid-i dānā olup seyr-i sülūk-ı ḥābda
Gördüğü rü'yāyı ḥoş ta' bīr ider ʿāşık olan
- 3 Keşf-i rāz idüp gehī bu derd-i ʿaşḳ ḥāleti

5a şānı: şān M1, SÇ
39 M1.111a, M2.-, S.25a, SÇ.67a
2a sülūk-ı: sülāka M1, SÇ

Ol ʿabīb ḥāzika taqrīr ider ʿāşık olan

4 Eyleyüp fikr-i daķık ihtimām-ı saʿ y ile

Vaşl-ı yāra irmege tebdīr ider ʿāşık olan

5 ʿArşā-gāh-ı ʿaşqda gūş idüp ānīde hemān

Ey CESĀRĪ nazmuñı tanzīr ider ʿāşık olan

40

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Ey gönül itdün yeter ḥālāt-ı ʿaşqundan beyān

Āñladum dilde kemālātuñ gerekmez tercemān

2 Āh idüp zinhār ifşā itme zāruñ ʿāleme

Āteş-i ʿaşkuñ ḥacer-mānendi kıll tende nihān

3 Gel taʿalluķdan ḥalāş ol iste Ḥaķķı ara bul

Gözle etrāfı tarīķ-i müstaķīme ol revān

4 Hāy hūy-ı ʿaşk [u] sevdādan ferāğat kı1 yūri

Olisar tūl-i emel sermāye-i ʿömre ziyān

5 Ey CESĀRĪ ʿāşıkuñ maṭlūbıdur ʿaşk-ı Hūdā

Añlamaz dünyā vü mā-fihāda her üftāde-gān

41

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Rāz-ı ʿaşkı dil varup cānāna söyler diñlese

Keyfiyet aḥvāl gūş-ı cāna söyler diñlese

2 Bezm-i meyde mūsikāruñ nāle vü feryādım

Yana yana meclis-i mestāna söyler diñlese

3 Göz göre maḥv-ı vücūd itdüğini bir āh ile

Ol ḥabābın sākī-i devrāna söyler diñlese

4 Bir nefes hengām-ı şebde cān kulağın dutsa yār

Şemʿ -i nāra yandüğün pervāne söyler diñlese

5b mā-fihāda: mā-fihā M1

41 M1.121a, M2.56a, S.17a, SÇ.73a

- 5 Gösterüp emrāz u zaḥmın idüp ümmīd-i ʿ ilāc
 ʿ İletin bīmārlar Loḡmāna söyler diñlese
- 6 Bī-tekellüf varmağa dergāhına yoḡdur izin
 Her gedālar ḡālını sulṡāna söyler diñlese
- 7 Söylemez nazmın CESĀRĪ ʿ arşa içre şanmañuz
 Nev-eş ʿ ārı şā ʿ ir-i meydāna söyler diñlese

42

Fā ʿ ilātün Fā ʿ ilātün Fā ʿ ilātün Fā ʿ ilün

- 1 Cān virürdüm la ʿ l-i yāra mübtelāsı olmasa
 ʿ Āşık olmazdum cihānda iḡtizāsı olmasa
- 2 Bir perī-ruḡsāra meyl itmek bu göñlümden geçer
 N ʿ eyleyem encām ayrılmaḡ belāsı olmasa
- 3 Kaḡı bezm varsam ayırmazdum yanumdan ben anı
 Millet-i ḡeyūlada bir āşināsı olmasa

42 M1.122a, M2.-, S.17b, SÇ.73a
 3a bezm: bezme M1, SÇ / bir: pür M1

- 4 Gülşen-i yāra varup zār itmez idi her seher
Bülbül-i cānuñ eger andan ricāsı olmasa
- 5 Rā gibi gitmez miyānından o şūhuñ tīg-i nāz
N'eyleyem dilberleruñ işte a' dāsı olmasa
- 6 Bu CESĀRĪ kayd olur mı defter-i cānāneye
Kātib dil-dār olanuñ kumkuması olmasa

43

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gönlümüz vīrān idi 'ālemde mi' mār olmasa
Hasteler şıḥhat bulur mı yāra tīmār olmasa
- 2 Bunca biñ sevdā vü 'aşkı kim çekerdi dünyede
Tā elest bezmi ḥiṭābında bir ikrār olmasa
- 3 Şabr ile cevre taḥammül eyler idi her zamān
'Āşık aḥvāli mükedder derde düşvār olmasa

43 M1.122a, M2.57a, S.17a, SÇ.73b

2a 'aşkı: 'aşk M1, S / çekerdi: çekerdüm M1

- 4 Keyfümüz rindâne icrâ eyler idük yâr ile
Bâdenüñ germiyyeti bu halka izhâr olmasa
- 5 Ma' rifet ' arz eylemek kâbil midür nâşîlere
' Arşada bir hâle maḥrem vâkıf esrâr olmasa
- 6 ' Aşk hâlinden ne bilsün idi ma' şük-ı cihân
Dilde ger şevk-i maḥabbetden bu âşâr olmasa
- 7 Bezm-i meyde sâz u söz olsa daḥı ' âşıklara
Râm olunmazdı güzeller elde dînâr olmasa
- 8 İmtizâc-ı ülfete maḥfi mekân bulur idük
Yâr vaşlı kâbil ara yirde aḡyâr olmasa
- 9 Dil-rübâlardan ne mümkün geçmek olurdu bize
Âh kim bizde bu ḡayret nâmūs u 'âr olmasa
- 10 Zevk-i dünyâ hoşdur didi ma' ârifler velî
Mevt irişüp ' âkıbet ol şiddet-i nâr olmasa

- 11 Ya CESĀRĪ ʿāşığa kimler iderdi raġbeti
 ʿTabʿ -ı mevzūnı dūrüst şāhib-i eşʿār olmasa

44

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 ʿAşq ile aĥvālümüz düşvār oldı āh āh
 Çeşmümüz tā şubĥa dek bīdār oldı āh āh
- 2 Çıkdı başdan ol perī-ruĥsār bizden dūr olup
 Hem-dem hem-şoĥbet-i aġyār oldı āh ah
- 3 Kaṭre kaṭre eyler iken dürr gibi pāya nişār
 Gözlerümden yaş aġup enhār oldı āh āh
- 4 Biz devā-cū-yı ṭabīb olsağ bize ʿ ayb itmeñüz
 Kaġbümüz tīmār iken bīmar oldı āh āh
- 5 Hiç mürüvvet eyleyüp raĥm eylemezsün ĥālüme

11b mevzūnı: mevzūn M1, M2, SÇ / şāhib-i eşʿār: ol şāhib-i eşʿār M1, M2, SÇ
 44 M1.122b, M2.55a, S.17b, SÇ.73b
 1a ʿaşq ile: ʿaşkuñla S
 4a bize: bizi M1, SÇ

Bu CESĀRĪ derd ile nāçār oldı āh āh

45

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Başla ey naqqāre-zen āheng-i tünbül tünbüle
Şeh-süvārum Haydar-āsā binmek ister düldüle
- 2 Seyre çıksun bāy [u] ednā nev-bahār eyyāmıdur
Fem feme bāğ-ı şafāda mā'il olmuş gül güle
- 3 Ğoncalar mihr-i maḥabbet bir birine ' arz ider
' Ārızuñ bāğında şarmaşmış o sünbül sünbüle
- 4 Şöyle mest itdi beni la' lüñ meyi ey çeşm-i mest
Na' ra-i cān-sūzum ile dehre virdüm ğulgüle
- 5 ' Ārızuñ seyrān iden üftādeler dirler bunı
Ḥaddi güldür saçı sünbül ḥāl beñzer fülfüle

45 M1.123a, M2.54a, S.16b, SÇ.73b
2a çıksun: baqsun M1, SÇ

- 6 Diñle gel ‘ aşık CESĀRĪnūñ nevā-sāzın bu dem
Gülşen-i ħüsnūñ görüp şevķ ile döndi bülbüle

46

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘ Arşa-gāh-ı ‘ aşkuñ ey dil dāħili dirler bize
Nazm-ı tanzīr-i maķāluñ ħā‘ili dirler bize
- 2 ‘ Āşıkuz maĥbūb-ı meydür dā‘imā maṭlūbumuz
La‘ l-i nāb-ı dil-rübānuñ mā‘ili dirler bize
- 3 Kīl ü kāl ile mu‘ annid olmazuz zāhid gibi
Rāziyuz biz ħaķ cevābuñ kâ‘ili dirler bize
- 4 Bir şacı Leylā bizi Mecnūn ger kılmaz ise
Dehr-i dūnuñ mā-ĥaşal bir ‘ āķili dirler bize
- 5 Ey CESĀRĪ ma‘ rifet icrā ider iseñ n’ola

46 M1.123a, M2.-, S.18b, SÇ.74a
1b ħā‘ili: mā‘ili M1
3b kâ‘ili: ben kâ‘ili M1
4 S-
5a 5b M1

Şâ' irüz biz bu cihānuñ kāmili dirler bize

47

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Baħr-i dilde bir dūr-i ŧeh-vār buldum kendüme
 Şeb-çerāğ la' l-i gevher-bār buldum kendüme
- 2 Şa' şa' a-endāz-ı fer ' ālem-nümā pertev-nişār
 Bir cemāl-i maḡlau' l-envār buldum kendüme
- 3 Hoş-revişler beste-leb ğonca-şıfat nāzik-edā
 Ṭarz [u] eṭvārı müsellem yār buldum kendüme
- 4 La' l-i nābı mest-i ' aşk itse ' aceb midür beni
 Sırma maħrem sākı-i ebrār buldum kendüme
- 5 Nağş-ı ħüsnüñ her zamān seyr ü temāşā itmege
 Ey CESĀRĪ bir güzel dīdār buldum kendüme

5b 5a M1
47 M1.123a, M2.52b, S.16b, SÇ.74a
 1a ŧeh-vār: ŧeh-vārum M1
 1b -bār: bāğ M1
 2a fer: der M1

48

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Zümre-i ' irfānda ben bir yār buldum kendüme
 ' Aşq eridür şāhib-i eş' ar buldum kendüme
- 2 ' Arşa-gehde imtiḥān baḥşine ḥāzır olmuşum
 Nazm tanzīrinde çok güftār buldum kendüme
- 3 Pür-ma' ārif dehr içinde çok kemālāt ehlidür
 Mişl[i] yok bir server [ü] sālār buldum kendüme
- 4 Ben ezelden görmege dīdārını müştāk idüm
 Ḥāle maḥrem vāqıf-ı esrār buldum kendüme
- 5 Ey CESĀRĪ sūre-i İḥlāşı tefhīm eyledüm
 Ol Ḥudā birdür diyü ikrār buldum kendüme

49

-
- 48 M1.123b, M2.57a, S.17a, SÇ.74a
 1a bir: M1-
 1b eridür: ider S
 5a iḥlāşı: iḥlāş M1, S, SÇ
 49 M1.123b, M2.-, S.21a, SÇ.74a

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bir cemāl-i şöhre-i āfāk geldi qarşuma
Mihr-i enver  alem-i ıtlāk geldi qarşuma
- 2 Karañu idi cihān bu dīdeme çoğdan berü
İşbu dem bir dilber-i bürrān geldi qarşuma
- 3 Çarĥ-ı gerdün zehrini nüş itmiş iken mār-veş
Haste-i dil-şād ol tiryāk geldi qarşuma
- 4 Kaşları mihrābını ben secde-gāh itsem n'ola
İktidāya cāmi' ü'l-müştāk geldi qarşuma
- 5 Ey CESĀRĪ ĥān-ı vaşlından tena' um itmege
Çın-seĥer kaĥvaltıya kaımağ geldi qarşuma

50

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hey dirġ ehl-i kemāl eksilmede günden güne

5b kaĥvaltıya: kaĥve altıya M1
50 M1.124a, M2.53b, S.18a, SÇ.74b

Sözde ma' nâ vü mâ'il eksilmede günden güne

2 Halk harâm ile yalanı kendine kâr eyledi

Ṭañ mıdur dirsem helâl eksilmede günden güne

3 Hâl-i ' âlemden şikâyet itme ey dil kimseye

Çün bilürsün ehl-i hâl eksilmede günden güne

4 Hâtır-ı miskîn yapılmakdan çalursa tañ degül

Ağniyâ-yı hoş-ı şîşâl eksilmede günden güne

5 Ey CESÂRÎ gâfil olma pîrlige yüz dutdı dil

Tende zîrâ kim mecâl eksilmede günden güne

51

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Bülbülem gülşende rûy-ı ala virdüm gönümi

Ġonca-i mergüb hoş-eşkâle virdüm gönümi

3b bilürsün: bilür M1

4a hâtır: haır M1

51 M1.131a, M2.62a, S.22b, SÇ.78b

- 2 Başladum evşāfını anuñ beyān itmeklige
 ˆ Aşka düşdüm şimdi kāl [ü] hāle virdüm göñlümi
- 3 Vāşıl ola mı diyü dil-dāruma ben rüz u şeb
 Noқта dökdüm mişl-i remmāl fāla virdüm göñlümi
- 4 Niyyet-i ihlāş tedbīrümde yok bende kuşūr
 İşbu demde bir ˆ acā'ib hāle virdüm göñlümi
- 5 Hāşılı dört harf olan maqşūda dil rām oldu gör
 Ol sebeb bir hā iki mim dāla virdüm göñlümi
- 6 Ey CESĀRĪ genc irisi hūba meylüm yok benüm
 Yaşı on beş dilber-i meyyāle virdüm göñlümi

52

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Toğdı şol burc-ı esedden şems-i ˆ aşkuñ enveri

2b kāl hāle: hāl kāle M2, S
 5a oldı: M1-
 52 M1.131a, M2.59a, S.19a, SÇ.78b

Ƙıldı āfāķı muziyyā Ƨal^ʿ at-ı nūr u feri

2 Şeb-çerāĝ-āsā şuā^ʿ -ı nūr-ı āşārum ile

Kenz-i Ƨab^ʿ um içre peydā eyledüm bir gevheri

3 Bezm-i ^ʿ aşķa eyleyüp vaz^ʿ -ı ķadem ķıldum nigāh

Dīdeme düş oldu dehrüñ bir güzīde dilberi

4 Kāle-i vaşlına anuñ naķd-i cān olmış bahā

Çār-sū-yı ^ʿ aşķda dil añā çıķdı müşteri

5 Geldi nuţķa Ƨütī -veş söyler faşīhāne kelām

Ey CESĀRĪ şehd [ü] şekkerdür o şūhuñ lebleri

53

Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilün

1 Nev-bahārda açılır her kūhsāruñ lālesi

Cümleden a^ʿ lā olurmuş bu diyāruñ lālesi

2a nūr: şevķ M1, S / gevheri: cevheri S
53 M1.132a, M2.-, S.19b, SÇ.79a

- 2 Yādigār olsa sezādur ‘ aşık-ı üftādeye
Dürlü hālet baḡş ider bir şīve-kāruñ lālesi
- 3 Reng [ü] elvān zeyn olup bāğ içre hoş tütmiş qarār
Açılıp bulmuş kemāli baḡçe bāruñ lālesi
- 4 Yār bu demde kendi destiyle kıılupdur armağan
Hüb-ı merḡüb oldı cāna pes o yāruñ lālesi
- 5 Ey CESĀRĪ bergüzārın taşırım başumda ben
Mā-ḡaşal maḡbūldür ehl-i kibāruñ lālesi

54

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Başladum zār itmege ey vāh kıırıldı bam teli
Sāzuma mızrāb ururken āh kıırıldı bam teli
- 2 Girmez oldı ḡayf bu ḡuşuma şol Dāvūd ses

3a hoş tütmiş: tütmiş hoş S
3b bāruñ: yāruñ M1
54 M1.133b, M2.-, S.20a, SÇ.80a

Bir qazāya uğradı nāgāh kırıldı bam teli

3 ʿĀşığa ol idi şevk ile ğazeller söyleden

Sözlerüme yok hilāf Vallāh kırıldı bam teli

4 İşbu demde böyle ben zār-ı hazīn olduğuma

Olsun ʿālem ser-te-ser āgāh kırıldı bam teli

5 Vaşf-ı hüsni pür-kemālūn nice taqrīr ideyüm

Bir CESĀRĪ bendeñem ey şāh kırıldı bam teli

55

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Bir zamān ey dostum şāhib-maʿ āş itdüñ beni

Bir zamān zulmüñ ile çok cān-hırāş itdüñ beni

2 Bir zamān berberliği başumda taʿ līm eyleyüp

Bir zamān dükkān-ı ʿ aşq içre tırāş itdüñ beni

55 M1.135b, M2.-, S.20a, SÇ.82b(derkenar)

1a itdüñ: itdi M1

1b itdüñ: itdi M1

2b itdüñ: itdi M1

- 3 Bir zamān ser-keşlik eylerdüm cihānda dilberā
Bir zamān emriñe rām idüp yavāş itdüñ beni
- 4 Bir zamān mişl-i ḥamā'il gizler idüm sırları
Bir zamān sevdüm seni bu ḥalkā fāş itdün beni
- 5 Bir zamān ḥasret çeküp beñzüm şarardı gül gibi
Bir zamān hoş-reng virüp mişl-i kumāş itdüñ beni
- 6 Bir zamān geşt [ü] güzār eyler idüm bu 'ālemi
Bir zamān ğam-ḥānede sen sentebaş itdüñ beni
- 7 Bir zamān 'āşık CESĀRĪ söyler idi hoş ğazel
Bir zamān bu 'arşada ğāfil mebāş itdüñ beni

56

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Fennümüz sa'y ile taḥşil eyleyen añlar bizi

5b beni: M1-
56 M1.146b, M2.-, S.20a, SÇ.86b

Naẓmumuz tefhīm [ü] tafşıl eyleyen añlar bizi

2 Gözleyüp mermüz her ma‘ nâ vü elfâz ‘ ayân

Hoşça bir tefsîr [ü] te‘vîl eyleyen añlar bizi

3 Eyleyüp şafvet-nümâ âyîne-i idrâkini

Ḳalbümüz nûr ile temşîl eyleyen añlar bizi

4 Şeb-sitân-ı şem‘ de per yandurur pervâne-veş

Râh-ı yâra cân tebdîl eyleyen añlar bizi

5 Zârb-ı şaş ile kemânından cüdâ oğlar gibi

Menzil-i maqşûda ta‘cîl eyleyen añlar bizi

6 Şol maḥabbet neş‘esiyle ‘arşada sîne girüp

Ṭavr [u] şeklin ‘aşğa tebdîl eyleyen añlar bizi

7 Aḥz idüp üstâd-ı kāmilden kemâlât ‘ilmini

Dilde ezber cümle tekmîl eyleyen añlar bizi

1b tafşıl: S-

4a şem‘ de: şem‘ inde M1 / per: bir M1

8 Ey CESĀRĪ pīrlerden yol [u] erkān öğrenüp

Dest hem dāmen taḡbīl eyleyen añlar bizi

8. MÜSTEZÂDLAR

1

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1 Ey lâle-i hadd dâğ-ı ğam ol 'aşk-ı Hudâdur

Âyâ ne bu sevdâ

Cân u serüm ey ğonca dehen saña fedâdur

Kad mâte şehidâ

2 Gülşende hırâm itmede serv-i revânum

Ey tâze fidânum

Reftârûña mâ'il olan üftâde gedâdur

Her 'âşık-ı şeydâ

3 Şalkım şaçak olursa sezâ sünbül-i ğisû

Ol kâkül-i şebbû

Çeşm-i nıgehüñ bâğda nergis edâdur

Ey zât-ı hüveydâ

4 Zerrīn kadeh gice şafa bezmine lāyık

‘Ayyāş-ı muṭābık

Ezhār-ı çemen bŭy-ı vefā rūḥa ğıdādur

Üşkŭfte-i peydā

5 Kŭyuñdan ırağ dŭşdi bu ũftāde CESĀRĪ

Gör ḥıkmet-i Bārī

Dīdāruña ḥasretzede müştāk cüdādur

Cānā ne bu ferdā

2

Mef‘ ũlü Mefā‘ ũlü Mefā‘ ũlü Fa‘ ũlŭn

1 Terkīb oĝu ḥoş bil nedŭr ey şāḥib-i keşşāf

Ma‘ nā-yı muzāfi

Zāhir olıcağ sende ‘ayn [u] şın ile bir káf

Ķalbin dura şāfi

2 Māhiyyetini añlar olur ‘āķil olanlar

Hem kāmil olanlar

2 M1.134b, M2.-, S.-, SÇ.79b
1a bil: M1-

Güş itmeye mi nuṭkuñı her şâ'ir ü eşnâf

‘Aşķ ‘âşıkā kāfī

3 Baħr-i kerem elfâzını arar u bulurlar

Hem şatun alurlar

Gör nice meyl eyler o dūr-dâneye şarrâf

Sîm [ü] zer-i vâfī

4 Bî'llâh görürüm ehl-i dilüñ bezmine lâyıķ

Ben hîç seni lâ'-‘âşık

Olduñsa eger faħr-i cihân na'tına vaşşâf

Um cürme mu'âfī

5 Şimden girü sen bunda hemân iķrâr eyle ķarârı

Ey ķoca CESÂRÎ

Aħbâbın ‘ayân her taraf eṭrâf hezâr lâf

Güş itme ħilâfī

9. LUGAZLAR

1

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

1 Ol nedür lücce dimekdür bir bekār

Yüz sürüp pāyın öperler efkār

2 Ol peygār içre durur bir pādişāh

Üf deyince atar anı rüzgār

3 Ol vaqit bir ceng olur o şāh için

Ara yerde hīç bulunmaz zāhm dār

4 Bu luğaz fethüñ idemezsen eger

Dīdelerden akıtursın eşk bār

2

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

1 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.36a(derkenar)

2 M1.99b, M2.-, S.-, SÇ.61a(derkenar)

- 1 Ol nedür ki bir hışār içinde bir çıplak dede
İsmi dillerde anuñ olmış meger taq taq dede
- 2 İki hādım var aña hizmet iderler bile
Biri birin görmesi mümkün degül ašlā hele
- 3 Biri erkekdür anuñ biri dişidür añla söz
Bü'l-‘ acā‘ib bir luğaz budur velī hoş diñle söz
- 4 Ol dede nuṭṭ eyleyüp huddāmlara bir şey dimez
Halka ni‘ met bahş ider bir loğmadan kendi yimez
- 5 Üç hurūf iki nuṭat resm-i beyānı dilde ‘ālem
Añılur böylesine luğaz mu‘ ammā-yı kalem
- 6 Ey CESĀRĪ iki yüzlü bir dede fir fir döner
Hāliyā ehl-i kibāra mu‘ teberdür mu‘ teber

3

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

5 SÇ-
3 M1.146a, M2.-, S.18b, SÇ.86a(derkenar)

- 1 Bir münevver al' a grdm l'l' -i yekt gibi
Sm [] zer memldur anda dame-i kbr gibi
- 2 Halk anı alur atarlar mtersi b-[] aded
Gezdrrler d[] im elden ele elma gibi
- 3 Nr grse iddetinden atre atre ter dker
Ol zamn olur didiler anı a elv gibi
- 4 İzn-i Hala kimisi hem femlenr hem demlenr
Her ne bulsa yir ier gh uar [] an gibi
- 5 Ey CESR bu luazdan kim vire fi aber
Mrdeler iy ider bir nu ile [] İs gibi

10. MU‘AMMĀLAR

1

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Cām-ı mīnādan içüp bir iki üç katre şarāb
El şunup pāy üzre koydı kendisi ‘ālī-cenāb

2

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Zāhidüñ hem başı hem gözi dönerdi cānā
Meclisde bir katre mey olsaydı şehā

3

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Çeşm-i mestüm Hakkā deryā katre katre Nīl olur
Erba‘in kadd gösterüp hamsinde kaş tekmil olur

1 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.11a(derkenar)

2 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.16b(derkenar)

3 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.39b(derkenar)

4*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Altı kaçre cāmdan mey her kaçan düşse yere
El şunarlar nām-ı pāk kaçdr-i 'ālī dilbere

5*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Dīden kaçtre-i eşküm dökilür dil mecrūhı
İsmiñi hūn-ı dilümden idesüñ istinbāt

6*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Lāle zımnındaelif-veş ol ehad göñlümdedür
İsmiñi fikr eylerüm kaçalb ile lādan muttaşıl

4 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.50b(derkenar)
* Mu' ammā-yı Be-Nām-ı İsm-i Celāl
5 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.50b(derkenar)
*Mu' ammā-yı Be-Nām-ı İsm-i Muaḥammed
6 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.50b(derkenar)
*Mu' amma-yı Be-Nām-ı Aḥmed

7*

Mefā' ilün Mefā' ilün Fā' ulün

- 1 Miyān-ı nev-nihālān-ı çemendān
O bālā kıadd çekseydüm kenāra

8*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bī ser pādur felek dā'im arar ol dilberi
Bir yañdan āfitāb bir yañdan müşteri

7 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.50b(derkenar)

*Mu'ammā-yı Be-Nām-ı Emīn

8 M1.-, M2.-, S.-, SÇ.50b(derkenar)

*Mu'ammā-yı Be-Nām-ı 'Alī

11. MUŞANNA‘

1

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1 Mācerā var seni ğarq-āb ider eşküm acırum

Yüri heybaħr-i siyāh-ı kederüm Aqdeñize

12. TĀRĪHLER

1

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Dilümün şubḥ [u] mesā zıkr-i maḳāli sā' at

Dīdemün medd-i başar ince ḥayāli sā' at

2 Cümle evkātumuzuñ geçdügin eyler i' lān

Gösterür gāh zevāl gāh kemāli sā' at

3 Pençgāhda olan evkāt [1] beyān itse n' ola

Bildürür ehl-i dile māh ile sāli sā' at

4 Vird-i Yūsufdur anuñ itdügi dilde ezber

Zıkr ider dinse revā ism-i celāli sā' at

5 Ey CESĀRĪ yūri gel söyle mücevher tārīḥ

İrişür sür' at ile menzile 'ālī sā' at

Tārīḥ Sene 1197

2

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Yine gösterdi füyüzât eşerin ol ma' būd
Yine baħş oldu dil-i iħsān kerīmāne [vü] cūd
- 2 Şa' şa' a virdi cihāna o sa' ādet nūrı
Pertevin eyledi iħār o şerefdār-ı nümūd
- 3 Açdı çün tālî' -i ferħunde seni işbu felek
Hāl-i ' ālem keder-i dehrden oldu āsūd
- 4 Neş' e-i taħşîl ile cümle cihān buldı sürūr
Tahtına eyleyicek şevket-i yyeminle şu' ūd
- 5 Cümle halk bende-i fermān olur ise sezā
Kıldı aħkām-ı nüfūsı ile işbāt-ı vücūd
- 6 O şehenşāh-ı cihān emrine münkād olub

2 M1.32a, M2.-, S.- SÇ.21a(derkenar)

3a seni: M1-

3b oldu: M1-

İtdiler pâyına rû-mâl cebîn-i fersûd

- 7 Yazdılar vaşfını Maḥmûd ḥiṣâlin bir bir
Şu‘arâ zümresi hep oldu ḳamu ‘aşḳ-âlûd
- 8 Her biri nazm-ı hüner ma‘rifet itdi icrâ
Oldı her ehl-i suḥen şîrîn-edâdan ma‘dûd
- 9 Haḳḳına ḥayr du‘â itmede yoḳ hiç ḳuşûr
Çeşm-i düşmândan emîn itsün anı ḥayy-i vedûd
- 10 Hoş nizâm buldı anuñ devlet ile salṭanatı
Oldı ‘âlem aña her vech ile şâhid meşhûd
- 11 Taḥtın ol pâdişahûñ ide mübârek Mevlâ
Câygâhına sa‘âdet ile itdükde vürûd
- 12 Ey CESÂRÎ çıkub üçler oḳudı târîḥiñ
‘İzz ile itdi cülûs olsa Sulṭân Maḥmûd

Sene 1223

3

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 N'ola vaşf eylesem bir zātı kim merd-i suhenverdür
Müzekkī ' ākıl-dānā ma' ārif ehl-i serverdür
- 2 Añılur nām [u] şān u şöhreti Eslemiye şehrinde
Şeci' merd [ü] kāmildür güzel erdür güzel erdür
- 3 Felekde tāli' [ü] bahtı küşāda olsa tañ mıdur
Şeref burcında gūyā görinen hūrşīd-i enverdür
- 4 Du' ām budur Hūdā eksüklüğün göstermesün anuñ
Olubdur eylūgi zāhir қamuya yār [u] yāverdür
- 5 Bilindi hālk arasında anuñ hem kıymet [ü] қadri
Bu mürde қālib [u] cisme o bir rūḥ-ı muşavverdür
- 6 Belīg-i sā' y ile ol devlet [ü] dīne ider hızmēt
Şadākat eyleyen izhār ecr-i ebr-i dilāverdür

7 CESĀRĪ kıl nazar bu kim mücevher tam târihdür

Sırr-ı ebvâbîn lik Tâhir Ağaya çün muqadderdür

1227

4

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1 Bâkı kıalmaz kimseye dünyâ neden

İtme ümmîd [ü] vefâ efsânenen

2 İrci'î nuṭṭ kıḥṭâbın gûş idüp

Câm-ı mevti içdüm ol peymânenen

3 Ben kı ol maḫşûd-ger sultân idüm

İşte gitdüm ğayrı doĝmam ânenen

4 Vâlidenem şem' a-veş ḥasret ile

Aldılar yanmaḫlıĝı pervânenen

7b çün: SÇ.-

4 M1.118b, M2.-, S.-, SÇ.-

5 Ey CESĀRĪ lafz-ı cevher tāriḥüñ

Murğlar āvāz kıldı lāneden

1217

5

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Felek itsün donanma-yı hümāyūnı nücūm ile

Geçürsün şubḥa dek ol mäh-ı şeb-ārāyı mum ile

2 Muḥammed-nām olan ol mīr-ālāy-ı mu' azzezen

Zuhūra geldi bir evlād şer' i hoş rüsūm ile

3 Hudā ' ömrin ziyāde ṭāli' [ü] baḥtın güşād itsün

Derūnı pür ola envā' -ı ma' nā-yı ' ulūm ile

4 Dilā ḥayır du' āya şıdḳ ile meşgūl ol sen de

O ṭıfl-ı nev-rese ' ālem du' ācıdur ' umūm ile

5 M1.130b, M2.-, S.21b, SÇ.78a

3a güşād: güşade M1

4b 'umūm ile: 'umūmiyetle S

- 5 CESĀRĪ ser-ķalem ʔarḥ eyleyince nazımdan tārīḥ
Müşerref eyledi Maḥmūd Beg dehri ķudūm ile

Tārīḥ Sene 1213

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM : YÖNTEM

Çalışmamıza öncelikle çalışmamızın kaynağı olan Cesârî Divanı'nın kütüphanelerimizde bulunan dört yazma nüshasını transkribe ederek başladık. Traskripsiyonda bu dört nüshayı göz önünde bulundurarak, nüshalar arasındaki farklılıkları verdik ve elimizden geldiğince doğru bir metin ortaya koymaya çalıştık. Ayrıca gerekli ve uygun yerlerde metin tamirleri de yaptık. Traskripsiyon çalışmasından sonra divan'da bulunan şiirleri nazım şekillerine düzenleyip, bir araya getirdik.

Daha sonra şiirleri, içerik bakımından inceledik. İçerik olarak ilk önce şiirleri dini-tasavvufi açıdan inceleyip, dini-tasavvufi kavramları tespit ettik ve şiirlerden hareketle örnekler vererek kullanılan bu kavramları genel olarak açıkladık. Yine aynı şekilde şiirleri insan unsuru açısından inceleyip, örneklerle açıklamaya çalıştık. Son olarak da Cesârî'nin şiirlerinde kullandığı belli başlı mazmunları belirleyip, bunları da örnekler vererek açıkladık. Ayrıca şiirlerde geçen kişi ve yer adlarını tespit edip, indeks hazırladık.

BEŞİNCİ BÖLÜM : SONUÇ

Benderli Cesārī Divanı üzerinde ana düşüncesi transkripsiyondan oluşan bir çalışma yaptık. Yaptığımız çalışmada hem Benderli Cesārī hem de sanatı hakkında bilgi sahibi olduk.

Cesārī Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı'nın temsilcisi olmasına rağmen aruz ölçüsü ile de şiirler yazmış, hatta aruzla yazdığı şiirlerinden bir dīvān meydana getirmiştir. Bektaşî geleneğine bağlı olan Cesārī'nin şiirlerinde dini-tasavvufi öğeler sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Cesārī'nin şiirlerinde kullandığı dil fazla ağır değildir. Genellikle dönemine nazaran daha sade bir dil kullanmıştır. Şiirlerinde üslup ve ifade açısından sıkıntılar bulunsa da genel olarak başarılıdır.

Çalışmamızda Cesārī Divanı'nı din ve tasavvuf, insan ve mazmunlar açısından ana hatlarıyla incelenmiştir.

Cesārī'nin ne zaman doğduğu kesin olarak bilinmemektedir. 1829 yılında vefat etmiştir.

Sonuç olarak yaptığımız bu çalışmayla Cesārī'yi tanıtmaya ve sanatını, şiirlerini yeni nesillerin istifadesine sunmaya gayreti içerisinde olduk. Umarız çalışmamız amacına ulaşır.

KİŞİ ADLARI İNDEKSİ

- Ahmed : 267, 268, 525, 528, 665, 900, 901.
- Aşık Ömer : 382, 546, 583, 805, 814.
- Azra : 281, 402.
- Battal Gazi : 805.
- Bilal : 764.
- Dakyanus : 436
- Edhem : 107, 849.
- Ferhad : 134, 146, 177, 199, 237, 259, 260, 387, 553, 567, 610, 611, 786, 885,
897.
- Hallac-ı Mansur : 288.
- Hamza : 804.
- Hasan : 141, 148, 160, 303, 418, 419, 503, 506, 560, 696.
- Haydar : 172, 350, 380, 917.
- Hüseyin : 131.
- Hz. Ali : 118, 119, 130, 131, 132, 381, 552, 606, 712, 713, 714, 771, 801,
804.
- Hz. Ebubekir : 115, 116, 130, 737.
- Hz. İsa : 149, 174, 308, 809, 810, 811, 935.
- Hz. Nuh : 241,

- Hz. Osman : 117, 118.
- Hz. Ömer : 116, 130, 541, 567, 737.
- Hz. Yakup : 349, 698, 756, 766, 855.
- İskender : 170, 817, 818, 881.
- Karun : 418, 436, 856.
- Leyla : 138, 145, 163, 168, 216, 227, 258, 309, 387, 392, 394, 445, 462,
496, 517, 596, 610, 611, 614, 630, 699, 708, 762, 826, 842, 860,
873, 918.
- Mahmud : 942, 946.
- Mansur : 207, 288, 314, 322, 333, 335, 402, 413, 567, 777, 780, 814.
- Mecnun : 99, 138, 145, 153, 163, 168, 199, 203, 216, 221, 222, 229, 258, 259,
273, 309, 356, 387, 392, 394, 407, 444, 458, 481, 482, 488, 496, 502,
567, 610, 611, 613, 630, 644, 699, 707, 708, 712, 762, 826, 842, 843,
859, 860, 873, 918.
- Meryem : 149, 174, 308, 409, 777, 804, 849.
- Mollazade : 220.
- Naki : 132.
- Rüstem : 315, 434, 522, 576, 734, 834, 848.
- Süleyman : 442, 540, 550, 737, 738, 808, 859, 887.
- Şirin : 146, 177, 199, 237, 259, 387, 611, 897.
- Taki : 132.

Timurlenk : 508.

Vamık : 162, 281, 402, 517, 613, 874,

Yusuf : 99, 127, 202, 220, 223, 233, 281, 294, 318, 381, 382, 416, 442, 513,
543, 573, 592, 645, 698, 754, 756, 766, 779, 804, 818, 940.

Zeynel Abidin : 131.

Züleyha : 220, 442, 779.

YER ADLARI İNDEKSİ

Bağdad	: 570.
Beşikdaş	: 572.
Bender	: 146, 161, 337, 470, 541, 570, 757, 764, 781, 801, 805, 817, 855.
Belergad	: 570.
Buhara	: 779.
Çin	: 345, 650, 652, 765.
Edirne	: 96, 100.
Habeş	: 284, 298, 344, 452, 478, 550, 581, 651.
Haleb	: 143, 380, 802.
Hayber	: 329.
Hıta	: 345, 765.
İran	: 132, 211, 650, 775.
Kabe	: 94, 111, 160, 168, 235, 263, 319, 357, 365, 459, 572, 580, 611, 620, 704, 729, 890, 899.
Karlova	: 156
Kenan	: 417, 573, 592, 766, 779.
Mısır	: 380.
Moğol	: 651.
Rum	: 211, 284, 298, 404, 452, 478, 550, 581, 650, 802.

Sitanbul	: 99, 100.
Şam	: 143, 380, 802.
Şiraz	: 211.
Urusçuk	: 795, 796.
Yenikapu	: 101, 105.

KAYNAKLAR

- Ahmet Talat Onay, (Haz. Cemal Kurnaz) Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1992
- Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2010
- Kırkkılıç, Ahmet, Başlangıcından Günümüzü Tasavvuf, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1994
- Kur'an-ı Kerim Meali, (Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin) Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2009
- Kurnaz, Cemal, Hayalî Bey Dîvânı Tahlili, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987
- Özmen, İsmail, Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi (19. Yüzyıl), 4. Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998
- Özuygun, Ali Rıza, Hasan Sezayî Divanı, Buhara Yayınları, İstanbul 2005
- Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2005
- Sami, Şemseddin, Kamus-ı Türkî, Enderun Kitabevi, İstanbul 1989
- Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara 1998
- Uludağ, Süleyman, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Marifet Yayınları, İstanbul 1991
- Yılmaz, Mehmet, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992

ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında Adıyaman'ın Kâhta ilçesinde doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Kâhta'da tamamladım. 2001 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldum. 2001 yılından beri öğretmen olarak görev yapmaktayım. Ayrıca Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ana bilim dalının Eski Türk Edebiyatı dalında Yüksek Lisans Eğitimi almaktayım. Evli ve bir çocuk babasıyım.